

12

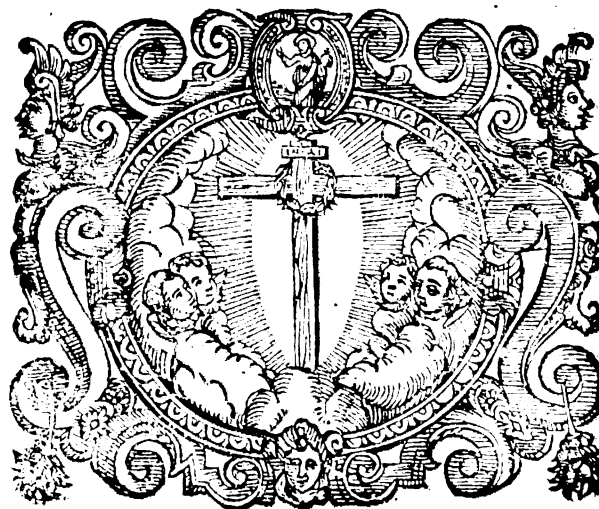
SACRARVM
CAEREMONIARVM
IVXTA ROMANVM RITVM

EX VSV CLERICORVM REGVLARIVM
ACCVRATA DISTRIBUTIO

A. P. D. ANDREA PISCARA CASTALDO
eiusdem Ordinis Presbytero.

NOVISSIME CAPITVLI GENERALIS
auctoritate in lucem edita.

OPVS, NON IPSIS REGVLARIBVS MODO,
verum etiam alijs quibusvis ecclesiasticis apprime utile.

NEAPOLI.

Ex Typographia Io Iacobi Caroleni. M. DC. XIII.

Superiorum Permissu.

De Sacris Cæremonijs. Deuteronomij. IIII. 7.

EN populus sapiens, & intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. quæ est enim gens sic incluta, ut habeat cæremonias, iustaq; iudicia, & vniuersam legem; quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum, & animam tuam sollicitè.

1. Corinthiorum XIII. 40.

Omnia autem honestè, & secundum ordinem fiant in vobis.

Lactantius lib. 3. Diuinarum institutionum.

Nihil aliud est in vita, quò ratio, quò conditio nostra nitatur, nisi Dei, qui nos genuit cognitio, & religiosus, ac pius cultus.

Idem lib. 6. cap. 9.

In Dei cognitione & cultu rerum summa versatur, in hoc est spes omnis, & salus hominibus, hic est sapientiæ gradus primus, ut sciamus quis sit in nobis verus Pater, eumq; solum debita pietate prosequamur, huic soli deuotissimè seruiamus, in eo promerendo actus omnis, cura, & opera collocentur.

August. hom. 48.

Maiores nostri idè copijs omnibus abundabant, quia Deo decimas dabant, & officia ecclesiastica religiosè persoluebant.

Ex cap. 2. lib. 1. Constitutionum Cler. Reg.

Ritus, & cæremoniz, aptè, compositè, & decore exerceantur: Hoc enim Clericorum est munus, & maxime conspicuum. Itaq; Præpositi per se, aut si occupati fuerint, per idoneum sacerdotem curent diligentissimè, ut Missalis, & Breuarij Romani Rubricæ accuratè obseruentur. quandoq; Clericos, & Sacerdotes conuocent, nè in sollempnibus, priuatissq; Missis, aut officijs, processionibus, sctisq; functionibus, quæ maiore hebdomada, præcipuisq; sollempnitatibus per annum solent celebrari, error aliquis, aut varietas Sacerdotibus, vel Clericis nostris obrepat. Nihil deniq; in eiusmodi ecclesiasticis rebus seruandis prætermittatur: sed omnia studiosè, exquisitè, maturè, cum silentio, modestia, dignitate, & decore fiant. si quid tamen est, cuius formula ex rubricis peti non possit, à peculiari nostro de Cæremonijs libello petatur; vel si ex eo planè sumi non possit, pristino Congregationis nostræ more stetur.

Ex decretis Capituli Generalis. An. 1610.

Ritus in ordine processionum, & in peculiari de Cæremonijs libello à P. D. Andrea Piscara Castaldo nostri ordinis Presbytero auctoritate nostra præscripti accuratè obseruentur.

*D. Io. Antonius Angrisanus Congregationis Clericorum
Regularium Præpositus Generalis.*

Cum Sacrarum Cæremoniarum Liber Capituli Generalis auctoritate à R. P. D. Andrea Piscara Castaldo nostræ Congregationis Sacerdote editus Patres deputati viderint, ac in Generali Congregatione præsentis anni 1610. probauerint, præceperintq; Patres, ut ipsum omnes nostri accuratè obseruent, eiusdem Capituli decretis inhærentes, ut typis manderetur, facultatem concedimus. In cuius rei fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas damus Romæ apud S. Siluestrū in mōte Quirinali die 25. Maij 1610.

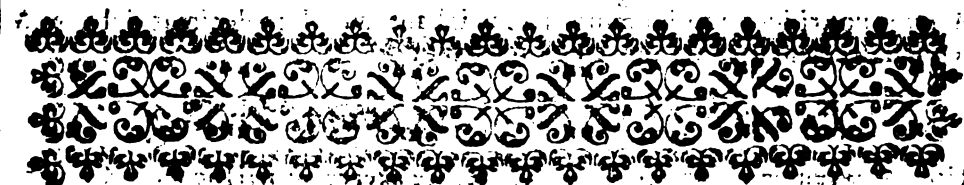
D. Io. Antonius Præpositus Generalis.

D. Io. Baptista de Aprile Secretarius.

Ceremoniale hoc summo studio, & labore conscriptum à Reu. admodum P. D. Andrea Piscata Castaldo viro erudito, & Rituum ecclesiasticorum disciplinæ peritissimo, accuratè perlegi. In eo nihil omnino deprehendi, quod repugnet Ceremonijs, & Ritibus S. R. Ecclesiæ, & fidei orthodoxæ, immo multa animaduerti suis quæq; locis vberius explicata, & copiosè illustrata, ut nihil præterea amplius desiderari possit. Itaq; poterit dari facultas, ut illud ad vsum Congregationis Clericorum Regularium, pro quibus susceptus est tantus labor typis excudatur, & excusus aliorum etiam, qui rerum ecclesiasticarum studio oblectantur, utilitati, & commodo pascas.

Rutilius Gallacinus Canonicus Regist. fol. xxi.

Imprimatur. Petrus Antonius Ghibertus Vicarius Generalis.

D. MATTHÆVS CVDNER
ANGLVS LONDINENSIS
CLERICVS REGVLARIS.

Lectori Ecclesiastico S.

E S S E bonum pretij, nisi sit benè, nullius, omnes
Norunt, qui fieri se studuere bonos.

Nec verò officium officium est, conditio rerum,
Si qua deficitur conditione sua.

Est autem officium, quo non angustius vllum,
Quid quid agas, totum rite referre Deo.

Ergo liber, qui id præstetur, qui præstat abundè,
Tu, quanti fuerit, Lector amice puta.

INDEX

INDEX CAPITVM.

LIBRI PRIMII.

De officijs ministrorum Ecclesiae.

Cap. I.

1	De Magistro Cereorum.	1
2	De officio Sacristae.	2
3	De officio Clericorum sacristia in-	3
	seruiantium.	
4	De officio Laici sacristia in seruien-	3
	tis.	
5	De officio custodis ecclesiae.	4
6	De muneribus clericorum, quae ad di-	5
	saria gerenda eliguntur.	
7	De sacerdote ad sanctissimam Eu-	6
	charistiam ministranda deputando.	
8	De ministro seruitio communionis	7
	deputando.	
9	De deputando ad calices preparan-	9
	dos.	
10	De officio aium, qui hostiarum curam	11
	habet.	
11	De officio clericorum, quibus incum-	11
	bit preparare ampullas, & alia	
	necessaria pro celebratione missa-	
	rum.	
12	De officio eius, qui sacerdotalia in-	12
	dumenta in sacristia preparare	
	debet.	
13	De ministro cereorum, seu candelarum.	13
14	De ministro lampadarum.	15
15	De campanarum ministro.	16
16	De officio Acolythi missis praesentibus	20
	inseruentibus.	
17	De officio Acolythi ministrantis in	21
	missis sollemnibus, &c.	
18	De officio acolythi in missis sollemnibus,	27
	& exequijs defunctorum, &c.	
19	De officio acolythi ministrantis ad	29
	vesperas.	
20	De officio acolythi in missis, quae ed-	29
	tantur sine ministris, &c.	
21	De officio acolythi ministrantis ad	30
	aspersione aqua benedicta post	
	Completorium.	
22	De officio thuriferarij ministrantis	31
	in missis sollemnibus.	
23	De officio thuriferarij in missis sol-	34
	lemnibus, & exequijs defunctorum,	
	&c.	

24	De officio thuriferarij ad Vesperas.	35
	fol.	
25	De ceroferarijs.	36
26	De officio subdiaconi.	38
27	De officio subdiaconi in missis sol-	42
	lemnibus defunctorum, &c.	
28	De officio subdiaconi in processio-	43
	nibus.	
29	De officio diaconi.	43
30	De officio diaconi in missis sollemni-	47
	bus pro defunctis.	
31	De officio diaconi in processionibus	48
	sanctissimi Sacramenti.	
32	De officio cantorum.	49
33	De officio lectorum.	51
34	De officio Bibbomadarj.	52

LIBRI SECVNDI.

De modo exercendi ecclesiastica ministeria, ac singulas functiones.

1	De Altari, & eius ornatu.	55
2	De disciplina in Choro, serman-	59
	da.	
3	De tempore, quo sedendum est in cho-	60
	ro.	
4	De genuflexionibus.	61
5	De inclinationibus.	62
6	De modo, ac tempore formandi signi	65
	crucis, &c.	
7	De pectoris percussione.	66
8	De manuum, ac digitorum coniu-	66
	ctione, disunctione, & con-	
	uersione ad populum.	
9	De usu bireti, ac pileoli.	68
10	De usu superpellicei.	70
11	De usu, & qualitate paramento-	70
	rum.	
12	De aspersione aqua benedicta, qua	72
	officiari debet diebus Dominicis ante	
	Missam, & quotidie post Comple-	
	torium.	
13	De thurificatione in vespertis, &	74
	missis sollemnibus.	

I N D E X

14 De ordine dandi pacem .	78
15 De ordine recipiendi Prælatus, & ceremonijs faciendis cum corā eo celebratur in aliquo loco sua iurisdictionis.	79
16 De ceremonijs à cōcionatoribus seruandis.	80
17 De processionibus faciendis.	82
18 De modo celebrandi diuina officia.	84
19 De modo celebrandi diuina officia diebus ferialibus.	89
20 De celebratione dierū festorum.	92
21 De uesperis diebus Dominicis, ac festiuit.	94
22 De Matutinis sollemnibus.	97
23 De horis diurnis diebus festis.	99
24 De Dominicis, & alijs festis.	99
25 De Festo dupli, semidupli, & sim plici.	100
26 De celebratione missarum.	101
27 De missa sollemni.	109
28 De missa sollemni p defunctis.	112
29 De missa, quæ cantatur sine ministeris.	114
30 De prima missa, Sacerdotis sollemniter celebrantis, &c.	115
31 De oratione quadraginta horarū, & sollemniter celebratur, &c.	115
32 De missa sollemniter in celebratione Capituli Generalis.	117
33 De factorum administratione.	118
34 De hostiarū minorū consecratione, & Eucharistia administr. &c.	121
35 De communionis infirmorum.	126
36 De modo administrandi extremam unctionē nostris infirmis, &c.	127
37 Modus adiuuandi Patres morientes.	129
38 De delatione corporis defuncti ad ecclesiam, & officio mortuorū.	130
39 De officio sepulture Religiosorū.	131
40 De officio sepulture seculariū.	133
41 De exequijs faciendis absente corpore, vel in anniversario, &c.	136
42 De officio sepulture paruulorū.	136

LIBRI TERTII.

De his, quæ proprijs quibusq; temporibus sunt peragenda.

1 De tempore Aduentus.	138
2 De festis tempore Aduentus oc-	

currentibus.	141
3 De vigilia Natalis Domini.	144
4 De officio noctis, & diei Natalis Domini.	147
5 De festis à die Natiuitatis usq; ad Epiphaniam, &c.	150
6 De festo Epiphania.	154
7 De festis Sanctorum post Epiphaniam mensel annuario occurrentibus.	157
8 De festis mense Februario occurrentibus.	161
9 De processione candelarum.	163
10 De S. Blasio martyre, &c.	164
11 De festis mensis Martij.	165
12 De Dominicis Septuag. Sexages. & Quinquag.	166
13 De tempore Quadragesime.	167
14 De officio, missa, benedictione, & processione in Dominica Palmarum.	170
15 De preparandis pro celebrandis officijs hebdomada maioris, &c.	174
16 De Matutinis tenebrarū celebrandis, feria quarta maioris hebdomada.	176
17 De officio Ferie quinta in Cena Domini.	178
18 De officio fer. 6. in Parasceue.	183
19 De Sabbato sancto.	190
20 De festo sancto Pasche, & tempore Paschali.	195
21 De Sanctorum festis mense Aprilis occurrentibus.	198
22 De festis mensis Maij.	200
23 De Rogationibus, Litanjs minoribus, Vigilia, & festo Ascensionis.	201
24 De vigilia, & festo Pentecostes.	203
25 De festo sanctissima Trinitatis, & Dominicis post Pentecosten.	204
26 De festo sanctissima Corporis Christi.	205
27 De festis mensis Iunij.	209
28 De festis mensis Iulij.	212
29 De mense Augusto.	215
30 De mense Septembri.	218
31 De mense Octobri.	221
32 De mense Nouembri.	222
33 De festis mensis Nouembris.	223
34 De festo Patroni, seu Titularis Ecclesie, &c.	226
35 De festo Dedicationis Ecclesie.	227

P R A E F A T I O.

DIVINAM Maie-
statem sacris ritibus,
externisque caremo-
nijs, natura duce, hu-
manum genus primo
colere cepit. Hinc
quidquid est ubiuis gentium, varias
sacrificandi ritus, excogitarunt. In-
ditem totidem superstitiones. Itaq;
recte S. Lea³ Romanorum vanam
fuisse Religionem. Omitto sacras Ca-
dices innumeros in veteri lege care-
moniarum, & sacrificiorum modos
continentes; hos enim per Moysen,
tunc populus ille iure edoctus, iure
est amplexatus. At^b ubi venit ple-
nitudo temporis, cum apparuit gra-
tia Dei saluatoris nostri, erudiens
nos, ceremonialia illa antiquata
sunt; & Primo per Apostolos, dein-
de per Summos Pontifices Catholica
fidei Magistros veras, ac mysticas
accepimus, virtute quidē, ^c ut usur-
pem verba Augustini, maiores, uti-
litate meliores, acta faciliores, nu-
mero pauciores; paucas quidem, ut
idem ait, ^d pro multis, easdemq; fa-
ctu facillimas, intellectu augustissi-
mas, & observatione iustissimas. Has
pro eo, ac poterimus, exequi oportet;
hac nostra gloria est, hac omnis coro-
na, quandiu enim sumus in hoc sa-
culo à rebus quæ sub aspectum ca-
dunt, ad res, quæ aspectum fugiunt,
ducimur. Sic musica^e Prophetæ ani-
mus ad Divinas reuelationes attol-
lebat. Et in Psalmis legimus^f Cor-
meum, & caro mea exultauerunt in
Deum viuum. & g Sicut adipe, &
pinguedine repleatur anima mea, &

labijs exultationis laudabit os meū.
& h Leuemus Corda nostra cum ma-
nibus ad Dominum. i Omnis namq;
Regia filia gloria intrinsecus est per
animi virtutem; in fimbrijs tamen
aureis, in operibus, videlicet, quæ
charitas, ut docet Apostolus, ^k exi-
git, varietatibus verò circumdata,
ait Augustinus, ^l varijs videlicet
obsequijs, ac Dei colendi ritibus, ne
exteriorum cultum, & varias ca-
remonias, quæ sunt pietatis resina-
cula reieciisse videretur. Hoc demum
maiorum nostrorum (præcipue pys-
sini Pontificis Pauli Quarti) consi-
lium fuit, ut in utroq; homine, ec-
clesiasticam conditionem, tunc pene
collapsam, ad Dei cultum ritè pera-
gendum, pulchritudinis studium ha-
bentes, vita sanctitate, morum inte-
gritate, doctrinaq; sana, iuxta dies
pristinos, & annos antiquos, instau-
rarent. Hoc in primis, ^m homines
illi virtutum diuites, suo confirma-
runt exemplo; hanc obsequentibus
filijs præclaram, sanctamq; relique-
runt hereditatem, & ⁿ cum genera-
tionibus suis hanc semper sunt adepti
gloriā, ut propterea ^o qui de illis ori
sunt, in laudibus habeantur. Ea de
causa in generalibus Congregationi-
bus sæpe Patres decreuerunt, quod
& in constitutionibus ^p cautum est,
ut Romana, Apostolicaq; caremo-
nia à nostris accuratè obseruentur;
neue in arbitrarias quis desiscat,
quod maximè dedecet, Patrum au-
thoritate in presenti definitas, &
certas, quò vnusmodi, suiq; semper
similis post hac earum sit usus præ-

scripsi-

a Leo fer.
de SS. A-
post. Pet.
& Paulo.

b Gal. 4.
tit. 2.

c D. Aug.
9. Fault.

d D. Aug.
l. 9. de do-
ctr. chrif.
c. 9.

e 4. Reg. 3

f Ps. 83.

g Ps. 63.

h Jerem. 3

i Ps. 44.

k Galat. 5

l Aug. ad
Calula-
num.

m Ecclif.
44.

n Ibidem.

o Ibidem.

p Cõstic.
cl. reg. l.
1. c. 2.

q Innoc.
Tertius.

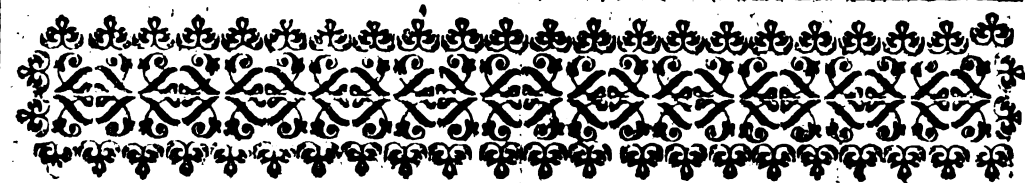
scripsimus. Etenim Ecclesiastica cere-
monia, & praterquam quod est Di-
uinitus reuelata, etiam iure scripto,
ac summa ratione per Patres iam
inde ab nascentis Ecclesia incunabu-
lis decreta est, ut sciamus quemad-
modum Deus ex sua sententia sit co-
lendus: eo enim creati sumus, ut re-
rum omnium opificem agnoscentes,
ipso fruamur, cumq; ut decet, vene-
remur: quod ut ornatè, atq; ut equè
est, exhibeatur, tertius erit prescri-
bendus ordo; nam si in theatris, in
Principum aulis, in militia, ac deni-
que in omnibus ordo certus requiri-
tur, quanto magis in diuinis sacra-
mentis, in sanctis sacrificijs, sacrisq;
Dei mysterijs, caeremoniarum censu-
ra debetur, cum ab hominibus Deo
suus sit honor prestandus? Itaq; au-
cta in dies pietate, aucta etiam cere-
monia, (tamè ut ipsarum sanitas, &
integritas nè violetur) & instaura-
ta sunt. Postremo hisce temporibus
Clementis Octauis fel. mem. iussu Ca-
thedralibus ecclesijs prescripta sūt,
in quibus, quia multa habentur, quæ
ab Episcopis tantum, & in eorum Ec-
clesijs fieri conuenit, multa quoque
desiderantur, quæ alibi exercenda

r Cerem.
episc.

contingat; idcirco in presens cura-
bimus, ut ea omnia, quæ ad erudien-
dos nostros in Dei cultu, & sacrorū
administratione requiruntur, accu-
ratè habeantur, quæ tamè à Rubri-
cis Missalis, Breuarij, & Cæremo-
nialis Romani nihil contineant alie-
ni. Ut autem omnia præsto sint, ordi-
ne, opinamur, non incommodo, uni-
uersam rē in partes diuisimus tres:
in Prima Ecclesia ministri singilla-
tim quid, quemadmodum exequi
debeant præstituitur. In altera mo-
dus, quod Diuina officia, & sacrifi-
cia, celebranda sint ubertius expla-
natur. In tertia deniq; singulorum tempo-
rum functiones suo ordine tradun-
tur. In quibus omnibus perturbatio-
nem, obscuritatemq; vitantes, nihil
eorum, quæ ad Ecclesiasticū spectant
cultum prætermittentes, minutiora,
etiam quæ alibi non habentur, vsi-
tatis, ecclesiasticisq; vocibus, facili
stilo, ita ordinauimus, ut libri in ca-
pita, ipsa verò in numeros, ut par est,
distingueamus. Addito præterea du-
plici, capitum videlicet, ac rerum
Indice, omnem adimere difficulta-
tem, ac laborem, ecclesiastico Lectori
intendimus.

SACRA-

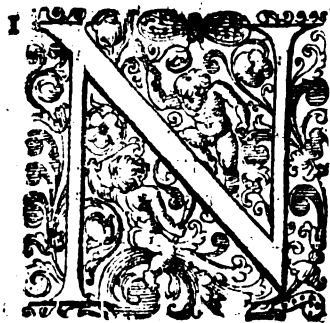
SACRARVM
CAEREMONIARVM
IVXTA ROMANOS RITVS,
ET VSVM CLERICORVM
REGVLARIVM.

Liber Primus.

DE OFFICIIS MINISTRORVM ECCLESIAE.

De Magistro caeremoniarum.
Cap. 1.

N E quid in-
distinctè fi-
at, curabit
Præpositus
vt ex Sacer-
dotibus ali-
quis, qui
in ministe-
rio ecclesia-
stico, & sacris actionibus sit erudi-
tus, caeremonijs exercendis præficia-
tur. is officio, & moribus alijs ante-
cellat oportet, ita tamen, vt omnibus
tam paribus, quam subditis facilem
se, lenem, & comem præbeat. Primum
autem studeat vt festis sollemnibus
omnia ordine, & loco disponantur;
altaria, & sacra supellex, atq; alia ne-

cessaria sint commodè distributa, vt
cum res postulauerit, in promptu sint
omnia.

2 Recognoscat singulos ministros,
quem cuique operi destinare conue-
niat, eosq; opportuno tempore pro
cuiuslibet qualitate ad singula mu-
nia, vel per schedulas, vel viua voce,
(proat videbitur) destinabit; nec om-
nino prætermittat, quin prius mini-
straturos, & si opus fuerit, ipsū quo-
que celebrantē de singulis exequen-
dis admonitos reddat, & experimen-
tis instructos. nam si quid erroris ac-
ciderit, aut incautē aliquid factum
fuerit, ipsi vni caeremoniario adscribi
solet; Ideo doceat oportet priuatim
singulos, quæ publicè sunt exequuturi,
ne qua cum offensuscula postea er-
ror aliquis in Diuinis committatur,
proinde etiā simulatis gestibus, quæ
seriò ac maturè sunt facturi, ne cum

Cærem.
Bonon.
l. i. c. 2.

Cærem.
Episc. l. i.
c. 5.

tempus exequendi aderit cū tumultu, ac strepitu (quod summopere cauendum est) sed cum silentio, vt decet, omnia peragantur. idcirco opportunè singulis prouideat.

3 Omnes autè actus, & errores, qui in celebratione accidunt, non quidè clarè, & apertè, sed nutu tantum emendentur, omniq; semota perturbatione, placidè, ac modestè singula leniter significantur.

De officio Sacristæ. Cap. II.

1 **S**acristæ, electo à Præposito, præsto sint, & pareant clerici omnes, quibus singula munera, & Ecclesiæ ministeria, inspecta prius cuiuslibet aptitudine, partiantur, eius præcipue cura erit, vt vasa sacra, sanctorum reliquie, & sanctum oleum decenti seruentur loco.

2 Vt sacra Eucharistia perpetuo in altari clauibus obserata, propter mures, & nefarios homines deceter conseruetur, & octauo quoq; die, vel ad summum quintodecimo à Sacerdote ad id designato mutetur.

3 Vt aquam benedictâ singulis quibusque diebus Dominicis, vel hebdomadarius, vel alius Sacerdos ad id deputatus, ante Missarum sollempnia faciat in vase nitido, & tanto mysterio conuenienti, qua populus intrans Ecclesiâ se aspergat.

4 Ad ipsum etiâ spectabit Missarum celebrandarū seriem præscribere, pro quibus benè distinguendis, & ordinandis, habeat in sacratio tabulam, in cuius vtraq; parto tabellæ inserantur exemplares, in quibus nomina Sacerdotū à dextris, à sinistris verò Clericorū sint inscripta, vt quotidie quo quis tēpore, & ordinē sacrum facere, vel clericus ei ministrare debeat, opportunè prouideat, aduertens præ-

terea, ne alicuius incuria earum ordo præscriptus perturbetur, neue plusquam decet Missæ retardentur, aut simul concurrant.

5 Curabit præterea, vt altaria pro tēporū, officiorumq; ratione decenter, & opportunè ornentur: vt paramenta, linteamina, vasa, cerei, ac cætera supellex pro vsu ecclesiæ integra, ac munda asseruentur, & cum res postulauerit, reficiantur, atque omnia in armarijs diligentissimè à clericis seruentur, & cum opus fuerit, opportunè depromantur. Et vñ nihil omnino depereat, librum apud se habeat, in quo omnia præcipue vasa aurea, & argentea, ac paramenta sint adnotata.

6 Omnem insuper diligentiam adhibeat, vt ecclesia tota, & singula eius sacella sint semper munda, ac propterea semel saltem in hebdomada (die Sabbathi, vt cōsueuimus, post Vesperas) dato signo, ab omnibus scopis munderetur, ita vt tam illius pavimentum, quam parietes, columnæ, & laquearia munda sint, & nitida. Clerici per vices aquā pro scopis ministrent, & eodem ordine sordes asportent, telas aranearū à parietibus detergeant, puluerem à cancellis, & scamnis discutiant.

7 Vt autè magis accuratè, quæ ad sacrarij ministerium spectant adimpleantur, consueuimus munia inter clericos, atque etiam Sacerdotes, maxime eos, qui non fuerint confessionibus audiendis occupati, arbitrio Patris Præpositi, diuidere, qui omnes eidem Sacristæ tanquam duci, ac rectori pareant.

De officio Clericorum Sacristæ inservientium. Cap. III.

Constituatur Sacristæ adiutores vnus, vel etiâ in Ecclesijs ma-

ioribus

Rub. gen. Miss. 20.

Const. cl. reg. 1. p. c. 3.

Act. eccl. Med. p. 2. 2.

Decr. capituli an. 1601.

C. N.

C. N.

Bruch. Decr. l. 5. cap. 9.

Bruch. Decr. l. 2. cap. 52. & 53.

C. N.

ioribus duo Clerici, qui per hebdomadam, vel aliter prout visum fuerit Sacristiæ inseruiant eiusq; mandata accuratè exequantur: horum partes erunt sacram supellestem nec non & omnia ecclesiastica instrumenta suis locis custodire, ac tempore opportuno depromere, vigilantes maximè, ne eorum incuria aliquid deperat; & ne paramenta aliquod detrimentum patiantur, neue à tineis absumantur, opportuno, & sereno tempore aliquando, implorato (si opus fuerit) etiam aliorum auxilio, extrahant ea ex armarijs ad locum aeri expositum, puluerem, & si quæ fortè ipsis armarijs adhæserint sordes diligenter excutiant.

Act. eccl.
Med. par.
2. l. 2.

2 Lintheamina ad sacrosancti sacrificij ministerium spectantia munda suis quæq; locis asseruent, & statutis temporibus permutent; albas videlicet, amictus, cingulos, altariū mappas, ac præcipuè superiores; manilia quoq; pro manibus Sacerdotum abstergendis, superpellicia, ac reliqua omnia ecclesiæ vsui inseruiantia.

C. N.

3 Pro dierum, ac festorum qualitate paramenta pro Missis, & officijs celebrandis opportunè depromant; videlicet pro vespers, pluviale cū stola coloris conuenientis, & si officium sit primæ, vel secundæ classis, etiam amictum, albam, ac cingulum: thuribulum, & nauiculam, candelabra, vas aquæ benedictæ, & asperforium, ac deniq; Breuiarium cum puluino. Sic etiam cum matutinum sollempniter celebratur, vesperi omnia præparabunt. Pro Missis autè sollempnibus celebrandis depromant pluviale, casulam, dalmaticam, tunicellam, stolas cum manipulis, missalia, velum oblongum pro Subdiacono, calicem & eius ornamenta, puluinum, thuribulum, nauiculam, & si sit dies Domi-

nicus vas aquæ benedictæ, & asperforium, ampullas cum peluicula, & mappula, omnia in loco peculiari seorsum à loco in quo reliqui Sacerdotes induuntur; post nonam verò diligenti cura in locum ex quo fuerunt deprompta reponant.

4 Diebus verò sollempnioribus omni alia cura postposita, vnanimiter quæ agenda erunt curabunt, ipsiq; Sacristiæ solliciti assistent; inuigilantes semper, vt locus Sacristiæ semper sit nitidus, ac decenter ornatus, maximè verò diebus festiuis.

De officio Laici Sacristiæ inseruiantis. Cap. IIII.

1 **A** Ssignari etiam poterit (maximèq; in ecclesijs maioribus, & vbi Clerici studijs philosophiæ, vel sacre Theologiæ operam dant) vnus ex fratribus Laicis, qui Sacristiæ inseruiat. Is Sacerdotes quo tempore sacrum facere, & Clericos ministrare oporteat opportunè monebit. Campanas, cum opus fuerit pulsabit; oleum pro lampadibus in vasis præparabit; lucernas, vel candelas pro matutinis concinnabit; vinum, & aquam pro Missis celebrandis apponet: ignem pro thuribulo in vase ad id deputato in Sacristiam deferet, & sollempnioribus diebus in thymiamaterijs accommodabit: & in omnibus diligenti cura, superiorum arbitrio, non tamen in altari, sed extra presbyterium, & cancellos, inseruiet.

C. N.

2 Sacristiam, & chorum quoties opus fuerit scopis mundet; puluerem parietibus inhaerentem euerrat, telas aranearum deleat, atq; abstergeat: capsulas quoq; quæ ad còspuendum cum calce tam in choro, quam in sacellis sunt, pluries in hebdomada li-

gneo instrumento euerſas mundet; aliquādo etiam ſoli exponat, & cum res poſtulauerit ſordida amota calce puriorem imponat.

3 Fontes pro manuum lotionē ntiditas, ac mundaſ conſeruet, quoridie abſtergat, & Sabbatho maiori adhibita diligentia mundet, ſingulis item diebus aquam apponat.

4 Fontes quoq; aquæ benediſtæ, quæ ſunt in Eccleſia, maiores, ac minores die Sabbathi abſterget: ſalem, & aquam pro noua aqua die Dominico ex ritu benediſcēda præparabit, quam recenter benediſtam in fontibus reponet, ac reliqua omnia, quæ ei fuerint demandata diligenter exequetur.

De officio cuſtodis Eccleſie. Cap. V.

M Aximè decet, præſertim in Eccleſijs maioribus, vt aliquis miniſter conſtituatur, cui curæ ſit, non tantum ipſam à latronibus cuſtodire, verum (vt antiquitus, teſte Clemente, quidam ex Diaconis in templo inambulabat contemplans, ne quis fieret ſtrepitus, ne quis nutus faceret, aut muſſitaret) ita is modo ſtudioſè (quod poſt Concilium Coloniſe, & Lugdunſe à Patribus ſacro ſancti Concilij Tridentini monitum eſt,) ſæculares omnes actiones, vana atq; adedò profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores arceat, vt domus Dei verè domus orationis eſſe videatur, ac dici poſſit, Nō enim, vt ait Chriſoſtomus, conſtrina, aut vnguentaria taberna Eccleſia eſt, aut officina forenſis, ſed locus Angelorum, locus Archangelorum, Regia cœli, cœlum ipſum; atque adedò iuxta laudabilem conſtitu-

tionem Pij V. ſel. mem. diſcurrentes per Eccleſiam mendicos præ foribus ſtare iubeat.

2 Parualus clamantes, & alios Diuina officia perturbantes extra eijciat: Infideles verò, & mancipia non baptizata ſacris intereſſe myſterijs ne permittat; notoriè quoq; excommunicatos cum Diuina celebrantur officia exire cogat: canes latrantes, quælibet bruta animalia expellat.

3 Sordes & immunditias, ſi quas aduerterit, ſtatim diluat.

4 Mane diluculo fores Eccleſiæ aperiens claues ſuis locis ſeruet; poſt Miſſarum verò celebrationem, facta prius diligenti perquiſitione, ne quis intus maneat, fores claudat; Ante veſperas rursus eas aperiat, ac hora congrua poſt modum iuxta locorum conſuetudinem claudat.

5 Diebus feſtiuis hora ante veſperas aperiātur fores Eccleſiæ; nec quoaduſq; adueſperaſcat claudātur: diebus verò ſollemnioribus Paſchæ, Natalis Domini, Patroni Eccleſiæ, Indulgentiarum, ad quas populus frequens concurrit, feriæ quintæ in cœna Domini, cum celebratur oratio quadraginta horarum, & ſimilibus, non obſerentur à prandio niſi poſt ſolis occaſum.

6 Patentibus Eccleſiæ ianuis ipſe ſemper aſſiſtat, vel aliquem vice ſui ad illam cuſtodiendā relinquat.

7 Cum Diuina celebrantur officia, tunc maximè caueat ne fiat ſtrepitus, neue conſabuletur aliquis, præcipuè verò maiori hebdomada, cum celebrātur matutini tenebrarum, ne permittat ab aliquo ante tempus fragori dari initium.

8 Vbi ex laudabili conſuetudine viri à mulieribus ſunt diuiſi inuigilet; ne confuſè in alterutram partem procedant, ſed vt viri à mulieribus

Conſtit. Pij V. incip. cum primam.

Clemen. l. 8. conſtit. apoſt. c. 11.

Concil. Trident. ſeſſ. 22.

Chriſoſt. hom. 3. 1 ad Cor.

ſegre-

segregati maneant, muneri suo satisfaciens, modeste, ac leniter moneat.

9 Deniq; in Ecclesia assistens, ut munus suum impleat, vel deuotè genuflexus oret, vel etiam sedens orationes recitet, aut aliquid legat; confabulationes, & colloquia vitet, interrogatis verò breuiter, ac modeste, submissaq; voce respondeat, in omnibus veri religiosi Ecclesiæq; ministri exemplum præbens.

De munere Clericorum qui ad Altaria ornanda eliguntur. Cap. VI.

N.C.

1 **A**ltare maius, in quo sacrosanctum Christi corpus asservatur, præ cæteris splendidius exornandum est, & ut maiori studio, & quæ decet diligentia pertractetur; duo ex Clericis alijs aptiores ad id deputentur. Hi pro temporum, & officiorum quæ litate ipsum ornabunt, nunquam tamen sine superpelliceo ad illud accedant.

2 Antequam iniuncto eis muneri manus admoueant, flexis genibus, venerabile Sacramentum adorent; & breuibus ad Deum fufis præcibus omni reuerentia omnipotenti Deo in sacro altari inserviant, ac ministrent. Silentium strictè obseruent, de exequendis tamen, se mutuo, vel per nuntus, vel submissa voce, si opus fuerit, moneant.

Act.
Ecclef.
Med.
p.2.l.2.

3 Velamen, quo altare tegitur detrahentes complicabunt. Tapetum à parte anteriori Altaris extrahendo bradellam, seu scabellum aliquantulum elongabunt; mappas seu tobaleas amouentes complicabunt, sic etià & pallium; suis quælibet locis reponent.

4 Amoto priori pallio, & tobaleis,

antequam alia paramenta affigant, diligenter puluerem ex Altari discutiant, mox pallium adaptent, hinc inde aptantes illud in medio: tobaleas verò ita accommodabunt, ut adhibitis aciculis, præcipuè in angulis, & fronte Altaris, retia, & fasciæ nè conterantur.

5 Ex tribus tobaleis, quæ super Altare sunt extendendæ, sit vna oblonga hinc inde vsq; ad terram pertingens, duæ verò aliæ breuiores, vel saltim vna duplicata, omnes mundæ, & à Præposito benediçtæ: pro ceris quoq; quæ ex candelis profluunt, lintheamen superius adhibere consueuimus; Altaris planitiem non excedens.

Rubr.
gen. Miss.
20.

6 Omnibus his peractis, Altare ut prius eius velamine operiant, scabellum, atq; tepetum accommodet, tum breuiter Deum orando recedant.

7 Altaris maioris pallia mutabuntur iuxta festorum, atq; officiorum qualitatem, etiam in semiduplicibus, & Vigilijs, quâdo de eis sit officium: In Missis verò cantatis pro defunctis, quæ celebrari solent post primam, adhibeât palliolum exemptile, quod statim peractio officio mortuorum amoueatur, remaneatq; Altare ornatum paramentis reliquo diei officio decentibus.

8 Quando officium incipit à Capitulo Vesperarum, color Altaris sit conueniens officio subsequenti.

Cærem.
Peni. de
Roys.

9 Diebus ferialibus post prandium vsq; ad horas Missarum sequentis diei Altare maneat opertum velamine, vnde quaq; ad terram vsq; defluente, quò paramenta melius conseruentur, Missarum verò horis discooperiatur; ad vespas autem sufficit si pars anterior eleuetur, ita ut Altaris facies appareat, at diebus festis semper dum Ecclesiæ fores patent sit detectum.

10 Cætera Altaria, quæ sunt in Ec

clesia, pari disciplina, à Clericis ad id deputatis, opportuno tempore, pallijs coloris pro temporum, ac festorum qualitate decentis, exornentur; ita vt Altari maiori omnino corresponsdeant; quodlibet etiam propriū habeat velamen vndequaq; defluēs, quo Missarum post horas tegatur.

11 Omni studio diebus festis pro sollempnitatum qualitate Altaria ipsa flosculis naturalibus, vel saltim artificialibus diligenter ornabuntur, modo infra præscripto: l. 2. c. 1.

12 Quotidie post nonam puluerem ab Altari instrumento ex caudis vulpium ad id apto discutiant, ipsumq; Altare suo velamine cooperiant, & tapetum scopis superficie tenus mudent; semel tamen in hebdomada die Sabbathi puluerem ex tapato euellant.

13 Cum reliqui, dato signo, Ecclesiam scopis mandant, quilibet sui Altaris, ac sacelli curā habeat: vt ipsum ab immunditijs tergat; alter verò ipsorū, qui ad Altare maius fuerint designati, pauimentum, quod est intra presbyterium, aperto capite, ob reuerentiā sanctissimi Sacramenti euerret.

14 Suū munus diligenter exequantur cōgrua hora nimirum festis diebus habentibus primas vespervas, ante earum celebrationem, ipsum Altare paramentis congruentibus exornabunt; etiam si officium incipiat à Capitulo, & post secundas Vespervas, saltim post horam demptis sollempnibus, alia pro sequenti die ap-

ponant: In dubijs Sacristam consulant, à quo etiam de qualitate paramentorum, & totius ornatus cultus, instrui

cos oportet:-

De Sacerdote ad Sanctissimam Eucharistiam ministrandam deputando. Cap. VII.

1 **V**T sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, qua decet reuerentia opportunè fidelibus ministretur, & cum res postulauerit reficiatur, aliquis ex Sacerdotibus modestia, deuotione, ac morum grauitate conspicuus ad id specialiter designetur; hic pro temporum, & sollempnitatum qualitate, habita eorum, qui communicari solent ratione, vt sufficiens hostiarum numerus confeceretur, opportunè prouideat.

2 Pyxides, quæ ad sanctissimam Eucharistiam custodiendam adhibentur, sint tanto Sacramēto dignæ, vbi corpus Dominicum diligēter custodiat, ac propterea erunt ex auro, vel argēto deaurato, saltim duæ in vnaquaq; Ecclesia sint, vt cum ad communicandum Sacramētum defertur, altera in tabernaculo remaneat, vbi verò præ inopia ex auro, vel argento haberi non poterunt, pes ex auricalco, seu stanno innaurato erit; vas verò, seu cuppa erit ex argento saltim intrus auro illira; & omnino sint omnes à Prælato benedictæ, benedictione, quæ habetur in fine Missalis nuper emendati: omnes autem paruo conopeo sericio, atq; auriphrygiato coloris temporis cōuenientis semper cooperiantur.

3 Tabernaculum itē parū atq; gestatoriū pro processionibus ex auro, vel argento, eoq; certis locis innaurato, vel saltim vbi præ inopia haberi non poterit, lunula erit argentea, ipsum verò vas ex auricalcho, auro bene illito, atq; à Prælato eadem bene-

Bruch.
dec. l. 5.
c. 11.

Aët. Ecc.
Med.
Ex Cōc.
Turon.
c. 4.

Aët. eccl.
Med.

Rubr.
gen. Miss.
18.

dictio-

ditione, qua pyxides benedicetur.

4 Octauo quoq; die diligenter ipse deputatus pyxides purificabit, atque ieiunus fragmenta assumet; ac propere decet, ut summo mane in Altari, ubi sanctissimum Sacramentum seruetur primus omnium, vel post alios ultimus celebret, nec vinum purificationis nisi post purificatas pyxides sumat, idq; peracto Missæ sacrificio, ne astantes tedio afficiantur.

5 Post celebrationem festi, & octauæ sanctissimi Corporis Christi, ac post celebrationem orationis quadraginta horarum, & quoties sanctissimum Sacramentum in tabernaculo fuerit expositum; sacram hostiam ex tabernaculo cum celebrat assumat in Missa; nec eam populo sumendam vnquam tradat, diligenter aduertens ne in lunula aliquod fragmentum forte remaneat, & accurato studio vino eam diluat; ipsam verò ablutionem, vel assumat, vel in piscinam sacrarii proijciat.

6 Diebus verò festis in maioribus Ecclesijs, quibus fideles ad Sacram Communionem frequentes accedere solent, præter pyxidem, quæ in ciborio maioris Altaris quotidie conditur, duas alias præparabit sufficiens hostiarum quantitate iuxta comunicandorum numerum refertas, quarum alteram ad Altare pro communionem ad partem virorum paratam, alteram ad partem mulierum hora competenti deferat.

7 Cum transferendum est Sacramentum ad Altaria, omnibus à ministro in Altari paratis, lotis prius manibus, superpelliceo indutus, ac stola coloris temporis, & officio congruentis, veloq; oblongo super humeros imposito, astantibus duobus acolythis cum intortitijs, ostiolum tabernaculi aperiet, factaq; genuflexio-

ne, pyxidem paruo conopeo eiusdem coloris cum reliquis paramentis, auroq; intexto, sinistra velo recta accipiet, dextera verò eiusdem veli extremitate conteget, utraq; manu ipsam ante oculos eleuatam tenens, ad locum designatum præcedentibus acolythis cum intortitijs, transferet; interim submissa voce alternatim cum ipsis Clericis Psalmos, & Hymnos deuotè recitabit, nihil per viam attendens; ad locum præparatum perueniens supra corporale intra paruum tabernaculum reponet, ac statim genuflectet, ostiolumq; claudet, & runc deposito velo iunctis manibus, altero tantum acolytho sine intortitijs præcedente, reuertetur; eodem quoq; modo, & ordine post nonam ad Altare maius ipsum Sacramentum reportabit.

8 Cum Sacramentum ministrat ea omnia obseruet, quæ infra l. 2. c. 38. nu. 7. sunt adnotata: quod si ad infirmum communionem deferat, quomodo sit procedendum requirat ibidem nu. 13.

De ministro seruitio communionis deputanda. Cap. VIII.

1 **P** Ræter Sacerdotem, deputandus erit, & Clericus seruitio Sacrae Communionis, qui quotidie, & præcipuè diebus festis omnia necessaria, ac opportuna aptabit.

2 Et primo sedulo curabit is, ut Altaria, in quibus sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum diebus festis ministrabitur, sint cæteris magis ornata: sit in ipsis paruum ciborium, & corporale, ubi Sacramentum sit reponendum, hinc inde habens quatuor candelabra munita tadelis, quæ ante Sacramentum ardeant, atque inter

Cóc. Lat.
sub Inn.
3. c. 20.

Aët.
Ecclef.
Med.
l. 2. l. 2.

Cer. epif.
l. 2. c. 33.

N. C.

Cóc. Ec.
Rom.

ipsa candelabra vasa stolculis orna-
ta interponantur.

3 Scamnum ante cancellos in quo
sumenda est sacra Communio serico
tegatur velo, coloris tempori conue-
nientis, vel saltem albo.

4 Sit à latere Euangelij mensa lin-
teo mundo apposita, in qua vascula
vini, & aquæ iuxta locorum consue-
tudinem pro purificatione commu-
nicandorum, fulta operculis, & map-
pula ad abstergendum reponantur;
vinum autem pro purificandis sem-
per sit album.

5 In maiori Altari hinc inde tam
pro viris, quam pro mulieribus com-
municandis vascula apponat oper-
culis munita, & mappulis, vela
præterea quæ sternalur supra can-
cellos, aliud quoque pro Communio-
ne nostrorum, quod à duobus Cleri-
cis hinc inde est tenendum, prout & à
temporibus S. Gregori Papæ fuisse in
vñ restatur Baronius, quod & homi-
narium dicebatur.

6 Pro nostrorum communione op-
portuno tempore ponat supra creden-
tiam, quæ est in choro duo vascula
mappulas, & opercula habentia.

7 Clavium tabernaculi curam ge-
rat quâs cum opus est Sacerdoti tra-
dat; claves quoque cancellorū ha-
beat in promptu; ne tunc cum tem-
pus vrget, illas perquirat; sed omnia
opportune prævideat.

8 Paruula conopea, quibus pyxi-
des obteguntur, similiter pridie quâ
deserviant præparet; & cum eis sto-
lam Sacerdotalem coloris tempori
conuenientis, velum quoque oblon-
gum super humeros Sacerdotis im-
ponendum, ac denique intortitia pro
asportando sanctissimo Sacramento.

9 Summo mane mundabit vascu-
la, & immisso vino, & aqua suis locis
partiatur, sollicitè cum res postula-

nerit superaddat vinum, & aquam,
studens, vt vasa aquæ semper sint
plena, & ætate præsertim sæpè re-
cens samatur.

10 Vasculū & purificatorium pro
ablutione digitorum Sacerdotis in
quolibet Altari, vbi Sacramentum
ministratur, atque in Sacristia perqui-
rat, ac caret.

11 Opportuno tempore, videlicet
sub horam Primæ, antequam in Al-
tari, in quo collocandum est sanctis-
simum Sacramentum aliquis ad ce-
lebrandum accedat, accensis primo
in eo candelis ipse, & alius Clericus,
quem asciscet sibi adiutorem, intor-
titijs accensis præcedant Sacerdotem
Sacramentum deferentem, & cum ad
Altare peruenerint, facta ibi genufle-
xione, reddit intortia Clerico conso-
cio; ipse verò Sacerdoti ministrabit.

12 Post nonam eodem ordine Sa-
cerdotem, ac Sacramentum recomi-
tetur tabernaculum clauibus obsera-
bit, eas verò in armario, in quo Cali-
ces, & vasa Sacra cōduntur reponet.

13 Vela, linteamina, atque etiam
parua conopea pyxidum suis quæq;
locis recondat: vasa quoque munda-
bit diligenter, & bene absterfa in suis
armarijs clauibus obseratis recōdet.

14 Vinum purificationis, vel ielu-
nus assumat, vel in sacrarium proij-
ciat, & vasculum prius lotum in suū
locum referet; clauibus quoque sa-
crarium obserabit, ipsaq; custodiet.

15 Si fortè Sacramentum in terram
decidat, vel velum tetigerit, Sacer-
doti, cum locum, vel velum purificat
ministrabit, & lotionem in sacrarium
ipse proijciat.

16 Quoties sanctissimum Sacramē-
tum qualibet ex causa in aliquem lo-
cum erit transferendum, ipse decen-
ter locum ornabit luminibus, & vbi
pyxis erit locanda, corporale explir-

cabit,

Cōc. An-
tistod.
can. 36.
& 39.

Damasin
Pont.

Baron.
Annal.
tom. 8.
an. Chri
690. lv.

Vfus Ec.
S. Petri
Rom.

21. Sacrarij piscinæ curam habeat, quæ in loco congruo, ac remoto, prope Sacristiam est construenda, habens fenestellam, quæ clauibus offeretur: clauium verò sit altera apud ministrum Communionis, altera verò apud eum, qui calices, & vasa sacra custodit.

4 Post Nonam pariter lotis manibus, ac prius breuiter, vt moris nostri est, orando, cōplicabit vela, absterget calices, purificatoria adaptabit; &

C.N.

A. G. eccl.
Med. p. 2.
L. I.

ORD

omnibus proprijs locis bene dispositis, armaria clauibus obserabit.

5 Calices pretiosiores pro diebus sollemnioribus, & Missis sollēnibus, atque etiam pro Prælati, ab alijs segregatos proprio loco suis sacculis lineis, vel sericeis thecis inclusos diligenter conseruabit.

6 In eodem armario, vel alio loco decenti clauibus obserato, conseruabit pyxides, tabernaculum gestatorium, & alia vasa sacra; præcipue quod oleo sancto inseruit vascula, inscriptione distincta contineat.

7 Calices in suis armariolis bene ornatis cōseruentur; ipsa verò armariola suas habeant fenestellas, & ostiola, quæ clauibus claudantur; conseruentur autem semper munda, & nitida, ac propterea quotidie ab ipsis pulsus diligenter.

8 Cuiusmodi Sacerdos suū assignet purgatorium ex instrumento linteamini armarij, vel alibi, loco pendens, proprii cuiuslibet armarij inscriptione suo ordine armarij designentur quoque alia purgatoria pro Sacerdotibus exteris, quibus in nostris Ecclesijs celebrare contingit. In quolibet quoque armario pendeat aliud purgatorium, vel linteaminum commune ad extergendos calices. Ut autem purgatoria sint munda, & nitida, prout decet, sæpe permuentur, & diligenter aptentur.

9 Purificatoria, ac corporalia immunda ter lauabit in vase ad id parato, & aquam lotionis projiciet in sacrarium; antequam autem expurgentur, ac lauentur, seorsum ab alijs linteaminibus conseruentur.

10 Purificatoria munda in suis armarijs ab alijs linteaminibus distincta, intra capsulas ductiles asseruentur; singuli autem habeant signum

crucis in medio, acu elaboratum, quo ab alijs linteaminibus secernantur.

11 Corporalia ex lino tantum esse debent, nec serico, vel auro intexta, sed alba, & munda, ab Episcopo, vel Præposito benedicta vnà cū duabus pallis, quarum altera sit intra corporale pro hostia, absque vilo ornatu, altera qua cooperiendus est calix supra patenam: & tã corporalia, quàm pallæ supra calicem imponendæ, acu ornata, atque diligenter elaborata erunt à personis peritis, quæ amylo inducto, durescere ea faciant, complicata, ac bene aptata: ipsa verò in capsulis ductilibus ferialia à festiuis inscriptionibus distincta in armario clauibus obserato conseruentur.

12 Vela, & bursæ corporalium omnium colorum quælibet in suis capsulis, pretiosiora quidem pro diebus sollemnibus à ferialibus, & communibus, inscriptione foris apposita, sint distincta.

13 In festo Corporis Christi, & vbi publicè exponendum erit sanctissimum Sacramentum in oratione quadraginta horarum, præparabit calicem cum duabus hostijs, & insuper tabernaculum portatile cum sua lunula.

14 Oleum sanctum quotannis feria quinta in Coena Domini renouabit, vetus gossipio igni comburatur, vas diligenter mundabit lixiuio, adhibito etiam sapone, & benè mundato, atque absterfo, nouum ex Cathedra Ecclesiæ accipiens, in suis armarijs conseruabit.

15 Calices recenter consecratos, mica panis absterget, ac diligenter diluet, atque mundabit, aquam verò lotionis in piscinam sacrarij projiciet.

Ritus
Miss. 1. 1.

c. consulto de cōf. d. 1.

C. N.

Act. eccl.
Med. p. 1.
l. 2.

C. N.

Act. eccl.
Med. p. 1.
l. 2.

c. Presbyteri de
conf. l. 4.
& d. 95.
Bruch.
l. 4. c. 26.
Inn. r. p.
c. 270.

De officio eius, qui hostiarum curam habet. Cap. X.

Aët. eccl.
Med. par.
2. l. 2.

Bruch.
decr. l. 5.
c. 29.

Aët. eccl.
Med. vbi
supra.

Hostias pro Missis celebrandis Clericus ad id deputatus præparabit, curans diligenter, ut vigesimo quoque die ad summum recentes apponantur, neque antiquiores amplius sint in usu. Imago sacra Crucifixi, & non alia in maioribus, & Pietatis in minoribus impressa sit, & ut ex decreto Anitij Papæ cautum est cap. 3. ut nitidè, ac studiosè fiant, diligenter obseruetur, cum sine illis Missæ nequeant celebrari.

1 Instrumento ferreo forma rotunda imprimente ad incidendas adamumsum minores hostias utatur, maiores verò forpicibus ad id tantum paratis incidat.

2 Cribrum è retibus confectum ad expurgandas hostias minores à fragmentis antequàm consecrètur, habeat.

3 Vasa pro seruandis hostijs sint argentea, vel eburnea, vel ossea; quod si sint lignea, intus deaurentur, vel panno serico aptè vestiantur; ad hostias verò comprimendas integumentum plumbeum panno serico politè obvolutum, in ipsis vasculis, seu hostiarijs, adhibeat.

4 Sint & alia vasa similia pro conseruandis hostijs minoribus, quæ nõ solum sint in Sacristia, verum etiam in sacellis, in quibus solet fieri sacra Communio.

5 Summo mane quotidie apponet in hostiarijs sufficientem earum numerum pro Missis celebrandis, ac pari modo hostiarum minorum pro communicandis.

6 Pro diebus festis præparabit sufficientem numerum hostiarum minorum, præuidens, ut pridie consecrentur; prius tamen omnem adhibeat di-

ligentiam, ne sit inter eas aliqua maculosa, vel non perfectè orbicularis, sed omnes sint puræ, nitidæ, & à fragmentis purgatæ. In pyxide, seu in vase, in quo fieri debet earum cõsecratio benè, ac diligenter eas disponat.

7 Quoties, ut suum exequatur munus, hostias tangere contingit, prius lauet manus, lintheamina munda adhibeat, ita etiam segetis instrumentis perpolitus utatur, quæ alio vsui nunquam inserviant.

De officio Clericorum, quibus incumbit præparare ampullas, & alia necessaria pro celebratione Missarum.

Cap. XI.

Nouitij, & adolescèntiores Clerici alternatis hebdomatis, ut moris nostri est, ampullas, & alia necessaria pro celebratione Missarum præparabunt. Is ergo, cui ex ordine vicis suæ contigerit, summo mane, breui prius ad Deum habita oratione, vinum, quod album, & aptissimum semper erit, vasà cum aqua, omni adhibita diligentia lineo pàniculo colabit, atque ab omni sorde diluet.

1 Ampullas vitreas, vel chrystallinas, decora forma, binas, inter se pares, ac similes, totum numero quot altarum, in quibus erit celebrandũ, lavabit, ac lineo absterget, ita ut nihilaquæ in eis remaneat, & sic benè lotas, panno lineo mundo supposito, ex ordine supra scamnum aptabit, vnam vino, alteram verò aqua implens, quod si aliquid defluerit statim absterget.

2 Opercula item vitrea, vel etiam stannea perpolita, atque accuratè elaborata, quibus operiantur, singule habeant.

Bruch.
decr. l. 5.
c. 29.

Rub. gen.
Miss. 20.

4 Peluiculas pariter vitreas, vel chrysellinas, pari diligentia lauibit, atque absterget.

5 Vasa autem, in quibus vinum, & aqua conseruantur sint etiam vitrea; ac munda, singula quæque suo sinemunita operculo, eaq; in suo armario munda recondat; ita vt in eis semper sit vinum, & aqua; vt superaddi possit cum res postulauerit.

6 Preparatis iam ampullis cunctis peluiculis, ac mappulis superpelliceo indutus accedat ad altaria, & Iconas cum suis ornamentis, candelabra, tabernaculum sanctissimi Sacramenti cum suo conopeo, & quæcunque opifera, vel inaurata iuncta sunt altaribus caudis vulpinis, à puluere mundabit, mox velamina abstrahens ab ipsis altaribus, ea complicabit, suisq; locis reponat. Apponat deinde in medio altari ante Crucem tabellam secretorum, à latere epistolæ puluinum coloris pallij, in gradu verò altaris campanulam: supra credentiam mappam mundam sternet: tum verò cum peluicula, ac mappa ampullas ita ex ordine superimponat, vt peluicula prope mappulam mediū credentiæ locum obtineat, ampullæ verò hinc inde, continens quidem vinū à dextris, aquam verò à sinistris, rotro dexteram respiciente, collocentur, & ita singula altaria præparabit.

7 Post Nonam ampullas lauibit, & absterget, similiter peluiculas, & opercula, manutergia quoque, & mappas credentiarum complicabit, & suis capsulis conseruabit; omnia in proprium locum reponens: videlicet ampullas, & peluiculas in parte superioris armarij; vasa verò vini, & aquæ in parte inferiori; in medio autem in capsulis ductilibus linteamina; aquā verò lotionis in aqua ductum, quem prope armarium esse decet, proiciet.

Tabellas secretorum, puluinos, & campanulas in Sacristiam, vel in aliquo loco in ipsis sacellis ad id præparato recondat.

8 Diebus verò festis ampullas, & mappulas pulchriores, prout à Sacrista illi fuerit impositum, præcipue pro Missa Conuentuali, præparabit.

9 Die Sabbathi diligenter ampullas purgabit, adhibitis odorum putaminibus bene contritis & ligneolo aliquo instrumento, seu calamo ad foridulas bene eluendas, postea iterum aqua bene loras, panno lineo absterget, & omnia munda er, qui eiusdem muneris partes impleturus est assignet.

De officio eius, qui sacerdotalia indumenta in Sacristia præparare debet.

Cap. XII.

PER vices pari modo Clerici iuniores indumenta sacerdotalia propriuatis Missis celebrandis præparabunt quotidie post Vesperas ante Solis occasum: is igitur cui incumbit, breuiter prius Deum orando, caudis vulpinis armaria, & scamna Sacristiæ mundabit, stragulum, seu pannum supra scamnum sternet, ac diligenter aptabit, ita vt æqualiter pendeat: supraq; ipsum paramenta disponet, prius casulam sternens, cui stolā cum manipulo superimponet, mox cingulum, & albā, & supra amictum expandet.

2 Paramenta erunt plura, vel pauciora, iuxta numerum eorum, qui celebraturi sunt, in quo standum est consuetudini locorum.

3 Color paramentorum in duplicibus quidē, ac semiduplicibus semper erit conueniens officio diei, eius-

dem;

Act. Ecc.
Med. p. 2.
l. 2.

N. C.

N. C.

N. C.

Rub. gen.
lu. 18.

dēq; qualitatis, ac ornatus Altaris, qui officio currenti in omnibus cōueniens esse debet: diebus verò ferialibus, excepto tempore quadragesimę præparentur etiam aliqua paramēta nigra pro Missis defunctorum celebrandis, quod etiam in festis simplicibus obseruetur.

4 Vigilijs verò, & ferijs quatuor tēporū q̄ obuiā veniunt infra octauas, et si officium sit de octaua, Altariq; ornatus illi conformis, tñ quia Missæ celebrandæ de vigilia esse debent, Sacerdotū indumenta erūt violacea.

5 Diebus Rogationum, videlicet, feria tertia, & quarta post quintam Dñicam Paschæ, quamvis paramēta Altaris sint coloris accommodati officio, quod celebratur; in Missis tamen Rogationum, erunt violacea.

6 Qñcunq; iuxta rubricas dicēdæ erunt duæ Missæ, præparabūtur quidem paramēta coloris officio currenti cōuenientis, vnum tñ erit coloris violacei p̄ Missa vigiliæ, vel quatuor temporum, seu feriæ Aduentus, aut Quadragesimæ, & omninò in omnibus paramenta sint coloris cōuenientis Missæ, quæ celebratur iuxta rubricam Missalis Romani, cap. 19.

7 Eodem loco in medium apponet poluinos coloris cōuenientis paramētis Altarium; scopulas etiam nō solum pro mundādis paramētis, verum etiam pro vestibus Sacerdotum ibidē imponet: Missalia quoq; iuxta numerum paramētorum cum signaculis benè concinnatis ibidem, vel in aliquo armariolo prope scamnum ad id deputato præparabit: cāpanulas, item si commodè seruari nō pñt in sacellis, in Sacristia præparabit.

8 Diebus festis, iuxta qualitatem sollemnitatum, pulchriora, & pretiosiora paramēta instruat, prout à Sacrista fuerit ei demandatum.

9 Aduertat diligenter ne paramēta sint lacera, neue aliquid in eis inconcinnum, & indecens sit, & si res postulauerit curet, vt resarciantur: alia munda cum opus est apponat; amictus verò sæpius mutet.

10 Post nonam vna cum alijs Clericis albas, & amictus complicabit, & omnia suis locis benè disposita reponat: stragulum, quod est supra scamnum prius scopula mūdabit, ac deniq; complicatum suo loco condat: Tandem caudis vulpinis, vel alio instrumento scamnum, & armaria purgabit, ac benè mundabit.

11 Die Sabbathi, antequam ei, qui eius loco succedit hoc munus dimittat, linteamina munda apponat, signacula Missalium diligenter cōcinnabit, & omnia benè deposita in proprijs armarijs polita relinquat.

De Ministro cereorum, seu candelarum, Cap. XIII.

IS cui cādelarum cura fuerit iniuncta, singularum quātitatem, ac pondus, ad diiudicandum quibus pro temporum, locorum, ac functionū qualitate vti oporteat, benè agnoscat; vt cum tempus ratiq; postulauerit habeat in promptu; ac propterea propria habeat armaria, in quibus suis locis conseruabit intortitia, ita diligenter, vt ne leuiter quidem inflectantur, reliquas verò candelas omnes distinctas, ac suis proprijs locis dispositas. prouideat prouide oportune, vt cerei, ac candelæ quibus per anni circulum opus habet sint in promptu, præcipuè, vt cera sit alba, & munda, ac propterea candelas recenter factas soli atq; aeri per aliquod tempus exponat.

2 Ad Altare manus semper sex integros cereos cōueniētis p̄portionis

Rit. Miss.
1. 22.

sex candelabris tabernaculo proximis apponat; diebus Dominicis huiusmodi sex cerei singuli sint sex uncias, in festis verò secundæ classis vnius libræ; at in maioribus sollemnitatibus erunt duarum librarum, vel maioris etiam ponderis, habita tamen proportionem loci.

3 In duobus candelabris eminentibus intortitia pro elevatione sanctissimi Sacramenti diebus ferialibus ad minus sint duarum librarum, in festis verò secundæ classis trium, & in sollemnitatibus maioribus quatuor ad minus librarum sint singula.

4 In Altaribus, quæ sunt in facellis, prope Crucem hinc inde semper statuuntur quatuor candelabra cum suis candelis, quarum quælibet quatuor uncias pondus contineat; pro elevatione verò sanctissimi Sacramenti adhibeantur intortitia duarum librarum.

5 Pro celebratione Missarum priuarum diebus ferialibus candelæ erunt singulæ duarum uncias, festis verò diebus trium, in maioribus verò sollemnitatibus quatuor uncias.

6 Vespertinis horis ferialibus singulæ candelarum pondus duarum uncias, vel etiam minus pro facultate locorum existat.

7 Ad matutinum adhibeantur candelæ ænuiores; festis verò secundæ classis quatuor candelæ accenduntur, sic et in festis primæ classis tertij ordinis: at in festis primæ classis secundij ordinis accenduntur sex, & maioribus sollemnitatibus, quæ sunt primi ordinis, accenduntur & cerei supra parietes ad matutinum, & laudes concinuntur.

8 Cerei supra parietes apponendi in maioribus sollemnitatibus singuli duas poterunt libras plus, vel minus, habita loci ratione.

9 Duo quoque candelabra cum suis cereis diebus festis pro cæroferariis præparabuntur, quorum cerei eisdem erunt quantitatibus, ac sex alij qui sunt in Altari.

10 Pro elevatione sanctissimi Sacramenti in Missis Conventualibus habeat præ manibus duo funalia, seu intortitia, diebus verò sollemnioribus erunt quatuor: pro deducendo verò Sacramento ad Altaria pro communicandis, habeat quoque duo intortitia: pro communicandis verò infirmis sint in promptu quatuor.

11 Quotidie diluculo præparabit candelas, & intortitia pro celebratione Missarum priuarum, post nona suis in locis, quæ supersunt reponat, & alias pro vespertinis præparabit, post cenam verò pro matutinis candelas cum alia candelula in suo instrumento, quod dicunt bugiam pro lectionibus accommodabit.

12 Diebus festis ante vesperras præparabit in Altari sex cereos, & quoties opus fuerit proprio instrumentis ipsos expurgabit, & ceram, quæ defluerit in vase ad id præparato reponet, ita omnino ipsos adaptans, ut cum opus fuerit commodè accendi possint, æquali diligentia cerei, qui sunt in parietibus diebus sollemnibus appetantur.

13 Pro Processionibus die Purificationis, & sanctissimi Sacramenti tam maiori hebdomada, quam festo Corporis Christi, vel et celebratione quadraginta horarum candelæ sint quatuor uncias singulæ; in exequijs verò duarum, vel trium uncias.

14 Festo Purificationis iuxta locorum consuetudinem, candelas benedicendas numero, & quantitate sufficientes comparet.

15 Feria quinta in cena Domini, festo & per octavam Corporis Christi,

necnon

ne non in celebratione quadraginta horarum sufficientem candelarū numerum opportunè præparabit.

16 Diligenter item curet, ut candelæ, ac cerei omnes, tam longitudine, quam rotunditate æqualem proportionem seruent.

17 In officio, & Missis die commemorationis omnium defunctorum, in processione ad tumulum, & in exequijs, & officijs, quæ pro nostris defunctis celebrantur, cerei omnes, ac candelæ sint cere communi: pro secularibus verò defunctis apponantur, quæ ab ipsis offeruntur iuxta locorum consuetudinem.

18 Pro matutinis tenebrarum tri-duo maioris hebdomadæ: & in officio Missæ feria sexta in Parasceuæ cerei omnes erunt cere communi.

19 Quotannis Sabbatho sancto pro Paschate cereum pulchrè ornatum, ac tres candelas pariter auro ornatas præparabit.

20 Thus nauiculæ immittere ad eundem spectat, adhibitis etiam in sollempnitatibus, aromatibus, ita tñ, ut semper thuris quantitas excedat.

21 Candelabra ex auricalcho nitida seruabit, cum res postulauerit à puluere, & cera, si forè deflexerit, mundabis, pluries in anno maximè in præcipuis sollempnitatibus diligentissimè poliantur.

22 Curet etiā diligenter, ut in singulis Altaribus sint bacilli suis candelulis inuoluti ad accendendos cereos, sint item & alij cum operculis ex tenui lamina stannea, quorū pars inferior patulo circuito finiatur, superior verò in acumen desinat, ad extinguendos cereos.

23 Aliā quoque opercula minora bina in singulis Altaribus ad extinguendas candelas sine bacillis, habeat.

De Ministro Lampadarum. Cap. XIV.

1 Cū Vm perpetuò ante sanctissimū Eucharistiæ Sacramentū diu noctuq; lampas ardere debeat, eius cura alicui ex Clericis demandabitur, is ter in die mane, vespere, & meridie concionabit, post matutinum videlicet, prandium, & coenam.

2 Ut autem nitidas à sordibus eas seruet, vas habeat ex stanno confectum cum suo manubrio, similiter emunctorium, seu forfices, quibus ellychnij extremā partem, quæ iam exusta, lumini officit præcidat, atque in præfatum vas stanneum projiciat.

3 Oleū pro lampadibus adhibeatur optimū, ut clarè luceant, & haud faciliè extinguantur: lecythum insuper ad infundendum oleum in ipsis lampadibus similiter ex stanno aptè elaboratū habeat: ellychnia ex bobyce tenuiori, & optimo plura habeat.

4 Cum lampades præparat prius aquā mūdā apponat, desuper oleū infundens non superflū ne effluat, nec tā modicum, ut lumē nō emicet.

5 Diebus festis valdè mane oēs lampades accendat, & sic accēse maneāt tota die, donec fores Ecclesiæ obserentur: diebus verò ferialibus vna saltem noctu, diuq; sit accēsa, semper autē cū vnā est accēsa, sit media, nisi forte pendeat ex lâpadario triangulari.

6 Omnes autē lampades sint chry-stallinæ pro diebus ferialibus, vel diebus festis ex auricalcho, eorūq; inaurato, vel argenteæ, quibus intus vitrea lâpas imponatur: octauo quoque die, vel saltim quintodecimo, & ante festiuitatibus fursure, & aqua calida mundetur, ac benè abstergantur, pari quoque modo catenæ ex quibus pendent poliantur.

7 Propriū habeat armariū ab alijs

Conc.
Aquil.
gran.
c. 29.

Cer. Ep.
Bon. ec.

Ec. M.

Ec. Med.
P. 2. l. 1.
c. 18.

Ec. Med.
vbi sup.

C. N.

distinctum in quo sit tabula perforata, ubi lampades singulas cum opus fuerit collocet, nè ex eis oleum effluat: plures præparatas habebit in eodem armario, ut cum usus postulauerit eas paratas inueniat.

8 In eodem armario omnia conseruabit vascula, & Instrumenta, vas videlicet aquæ, vas olei, lecythum, emundatoria, seu sordices, & vas quod in inferiori parte foramen habeat in quod proijciat oleum ex lampadibus mundandis: linteamina quoque ad detegendas lampades, & reliqua instrumenta ibidem habeat.

De campanarum ministro.

Cap. XLV.

Quia regularis obseruatiua, & ecclesiastica disciplina ex tempore congrua dispositione maximè pendet, campanarum minister horas diligenter obseruet, ne forte ex ipsius incuria aliqua perturbatio oriatur, opportuno itaque tempore, non pro libito, sed certis horis iuxta statutam formam non præueniendo, nec protrahendo tempus, campanarum sonus ad diuina officia una oēs conuocabit, sicut etiam velut ecclesiasticæ tubæ ab Episcopo benedicte, quibus conuocatur populus in templum, & clerus ad annunciamdam misericordiam Dei.

2 In feriali officio simplici unius campanæ pulsatione ad Matutinum, & Vesperas semel, atque iterum primum quidem mediæ, vltimum verò minoris campanæ signum dabit, vltimum campanæ sonum semper præcedant minoris campanæ tintinni, eo temporis spatio, quo commodè omnes in chorum se conferre possint.

3 Ad Primam semel tantum dabitur campanæ signum, qua primæ matutine, & vespere pulsatur, præcedat

tamen congruo spatio minoris, vel eiusdem campanæ tintinni.

4 Quando post concionem vespertinam immediatè dicendum est completorium, semel tantum pulsetur campana; in quadragesima pariter, ubi immediatè post concionem cōcinnantur vespere, nisi festum sollemne occurrat, semel tantum pro vespere detur campanæ signum.

5 Quadragesima ad completorium, quod seorsum à vespere dicitur, etiā diebus sollemnibus semel, atque iterum quarto horæ spatio interiecto pulsetur campana, una, vel plures, prout ad vespere.

6 Quotidiè in aurora paruula campana dabitur signum primæ Missæ, immediatè verò antequam incipiat, eiusdem campanæ tintinnis eius significetur initium: pari quoque modo vltimæ Missæ signum detur.

7 Signum salutationis Angelicæ semper dabitur vespere hora vigesima-quarta, conueniendo quoad fieri poterit cum alijs Ecclesijs, maximè cum cathedrali: mane verò post matutinum, & laudes, antequam illucescat meridie autem, ubi adest consuetudo pariter cum alijs Ecclesijs conueniat, ac omnino certa, & determinata hora pro temporum varietate constanter semper detur.

8 Ad orationem pro defunctis ut plurimum, nisi aliud loci consuetudo postulare, dimidia noctis hora transacta campanæ minoris, vel maioris, iuxta loci consuetudinem, sicut pro salutatione Angelica signum dabitur.

9 Pro cōcione regulariter maiori campana, vespere videlicet post salutationis Angelicæ signum, mane in aurora, & postremo proximè ante concionem signum dabitur: cum verò cōcionator suggestū ascendere debet cōciso, ac breui sono signū dabitur; eo-

dem

Conc.
Colon. 3.
can. 14.

dem modo pro concione vespertina pulsantur campanæ, secundum tantū signum variabitur, quod erit immediatē post prandium: finita verò concione tintinno campanæ signum dabitur, habita semper ratione locorū, quorum consuetudo seruari debet.

10 Omnibus festis, quæ ex præcepto seruantur, duplex erit campanarum sonus; Dominicis quidem per annū, ac reliquis festis, quæ non sunt alicuius ordinis mediæ, ac minoris, decet enim, ut dies festis ab aliis discernantur; loci tamen, ac consuetudinis semper habenda erit ratio.

11 Pro Missa conuentuali festiuater campanæ duplici sono pulsantur, primo in eleuatione Missæ, quæ immediatē ante terriam dicitur, secundo in fine eiusdem Missæ, antequam tertia inchoetur, & ultimo finita Tertia immediatē antequam incipiat Missa.

12 Festis secundæ classis ad Vesperas, Matutinū, & Missam cantatam ter duplici sono pulsantur campanæ: ad primam semel tantum duplici pariter sono: Vesperis post signum salutationis Angelicæ, & in aurora post matutinum semel tantum pulsantur: habenda tamen erit in hoc quoque loci consuetudinis ratio.

13 Festis primæ classis omnes campanæ maiores sollempniter pulsantur, vesperi vero, & mane in iis quæ sunt primi, & secundi ordinis ter post salutationem Angelicam, in reliquis verò semel tantum pulsantur.

14 Cum celebratur oratio quadraginta horarum, Vespere post signum salutationis Angelicæ, & mane in aurora ter sollempniter pulsantur campanæ, ad Missam pariter, ac processionem, necnon ad reliquas horas diurnas.

15 Diebus, quibus ad nostras Ec-

clesias pro indulgentiis populus frequens confluit, eodem modo campanæ sollempniter pulsantur.

16 In processionibus sollempnibus sanctissimi Corporis Christi, quadraginta horarum, translationis reliquiarum, candelarum die purificationis, & palmarum, campanæ sollempniter pulsantur.

17 Cum Episcopum loci processionallyter ante nostras Ecclesias transire, vel cum ad nostras Ecclesias Pontificaliter accedere contigerit, & quoties sacratissimum Sacramentum sollempniter defertur, dum transit ante Ecclesiam campanæ pulsantur.

18 In obitu fratrum nostrorū, statim ac aliquis expirauit, detur signū campanæ maioris, ut sit pro salutatione Angelica, & immediatē post omnes campanæ pari sono, & idū ter pulsantur: quod si obitus horis nocturnis contingat, quando omnes silentio vacant, post signum maturini pro defuncto fratre campanæ pulsantur: cum verò defuncti corpus in Ecclesiam, ac pariter cū ad cæmeterium ut sepeliatur defertur, campanæ pulsantur. Pro officio deinde ter, totidēque pro Missa sollempni, ut moris est pulsantur.

19 Quoties Missa pro defunctis celebratur cum ministris, ter sono funebri campanæ pulsantur; si verò sine ministris cantetur, bis, primo quidē media, deinde verò minori campana, prout ad Vesperas signum dabitur.

20 Si quando officium sollempne pro defunctis celebrari contingat, ut in obitu Summi Pontificis, Episcopi loci, alicuiusve magni Principis, & in omnibus officiis sollempnibus, vesperi post salutationem Angelicam, & mane in aurora ter pulsantur campanæ; idem fiat in commemoratione omnium defunctorum.

Rit. S. Seuer.

Rit. S. Se-
uer.

21 Quando defuncti corpus, ut in nostra Ecclesia sepeliatur infertur, pariter funebri sono pulsantur campanæ; pro paruulis verò ne funebri sono pulsentur, potius enim festiuo pulsari debent.

C.N.

22 Finita nona, quando seorsum ab alijs horis dicitur, paruo tintinnabulo ter, sicut pro salutatione Angelica signum datur; in quadragesima verò quando vespere dicuntur ante cenam, post vespere hoc signum dabitur.

23 Post completorium quotidie signum campanulæ sicut pro salutatione Angelica dare consueuimus, interim tamen dicatur prout in rubrica Breuiarij, *Pater noster, Ave Maria, & Credo*, hoc enim signum non est salutationis Angelicæ, sed potius finis officij; ac propterea si immediate post vespere dicendum sit officiū defunctorum, vel matutinum sequentis diei, signum dabitur completo officio, vel matutino: pariter cum post completorium reponendum est Sacramentum infra octauam corporis Christi, signum non dabitur nisi reposito Sacramento.

24 Si in aurora campana pro salutatione Angelica pulsetur, antequam matutinum compleatur, in fine laudum parua campanula dabitur signum salutationis Angelicæ, quod erit initium orationis mentalis: quæ semper post matutinum per dimidiæ horæ spatium fieri debet, quo elapso campanula signum dabitur; eodem modo vespere in hyeme post signum salutationis Angelicæ; æstate verò post silentium meridianum campanula dabitur signum initij, & finis orationis.

25 Quando sepeliendus est aliquis defunctus, signo campanulæ sono conuocato omnes conuocabuntur: eodem

quoque modo cum administrandum est viaticum, vel extrema vinctio alicui; ex fratribus nostris: instante quoque morte alicuius patris infirmi omnes signo campanulæ in eius cella ad orandum pro eo conuocabuntur: in absolutione pariter ad tumulum, & quoties ad aliquid communiter agendum conuenire oportet, parue campanæ sono omnes in vñ congregabuntur.

26 Cæterum, quia circa campanarum pulsationem sæpius standum est consuetudini locorum, ne pro libito à ministris horæ variantur, in qualibet domo designetur tabula horarum, quibus per annum ad Diuina officia pulsandæ erunt campanæ, omnia iuxta temporum varietatem distincta, semper tamen habita ratione loci, illisq; omnibus, quæ hic adnotauimus seruatis; hæc autem ex communi Patrum cuiuslibet domus cōsensu fiat, ac propterea omnes subscribant: illius autem formula hæc erit.

Tabula horarum, ac pulsationis campanarum Pro domo SANCTI.N.

Ad Matutinum

Pulsatur.

Mense Ianuarij hora vndecima.

A Kalendis Februarij vsq; ad diem quintadecimam hora decima cum dimidio.

A die quintadecima vsq; ad quadragesimam hora decima.

A Kalendis Martij vsq; ad diem quintadecimam hora nona cum dimidio.

A die quintadecima Martij vsq; ad

Kalen-

Kalendas Aprilis hora nona.

A Kalēdis Aprilis vsq; ad Pascham
hora octaua cum dimidio.

Post Pascham mense Aprilis hora
octaua.

A Kalendis Maij vsq; ad diem quin-
tamdecimam hora septima cum
dimidio.

A die quintadecima vsq; ad Kalen-
das Iunij hora septima.

A Kalendis Iunij vsq; ad diem quin-
tamdecimam hora sexta cum di-
midio.

A die quintadecima Iunij vsque ad
quintamdecimā Iulij hora sexta.

A die quintadecima Iulij vsq; ad ka-
lendas Augusti hora sexta cum
dimidio.

A Kalendis Augusti vsque ad diem
quintamdecimam hora septima.

A die quintadecima Augusti vsque
ad Kalendas Septembris hora se-
ptima cum dimidio.

A Kalēdis Septembris vsq; ad diem
quartamdecimam hora octaua.

A die quartadecima Septembris vs-
que ad Kalendas Octobris hora
octaua cum dimidio.

A Kalendis Octobris vsque ad diem
quintamdecimam hora nona.

A die quintadecima Octobris vsque
ad Kalendas Nouembris hora no-
na cum dimidio.

A Kalēdis Nouembris vsq; ad diem
quintamdecimam hora decima.

A die quintadecima vsq; ad Aduē-
tum hora decima cum dimidio.

A Kalendis Decembris vsq; ad Ka-
lendas Februarii hora vndecima.

quintamdecimam hora quarta-
decima cum dimidio.

A die quintadecima vsque ad Qua-
dragesimam hora quartadecima.

A Kalendis Martii vsq; ad diē quin-
tamdecimam hora tertiadecima
cum dimidio.

A die quintadecima vsq; ad Kalen-
das Aprilis hora decimatertia.

A Kalendis Aprilis vsq; ad Pascham
hora duodecima cum dimidio.

A Kalendis Aprilis vsq; ad diē quin-
tamdecimam tempore Pascha-
li hora duodecima.

A die quintadecima vsq; ad Kalen-
das Maii hora vndecima cum di-
midio.

A Kalendis Maii vsq; ad diem quin-
tamdecimam hora vndecima.

A die quintadecima Maii vsq; ad Ka-
lendas Iunii hora decima cum di-
midio.

A Kalendis Iunii vsque ad Kalendas
Augusti hora decima.

A Kalēdis Augusti vsq; ad diē quin-
tamdecimam hora decima cum
dimidio.

A die quintadecima Augusti vsq; ad
Kalēdas Septēbris hora vndecima.

A Kalēdis Septembris vsq; ad diem
quintamdecimam hora vndecima
cum dimidio.

A die quintadecima Septembris vsq;
ad Kalendas Octobris hora 12.

A Kalendis Octobris vsque ad diem
quintamdecimam hora duodeci-
ma cum dimidio.

A die quintadecima Octobris vsque
ad Kalendas Nouembris hora de-
cimatertia.

A Kalēdis Nouembris vsq; ad diem
quintamdecimam hora tertiade-
cima cum dimidio.

A die quintadecima vsq; ad Kalen-
das Decēbris hora quartadecima.

In Adventu hora quintadecima.

Ad horas mane

Pulsatur.

Mense Ianuarii hora quintadecima.

A Kalendis Februarii vsq; ad diem

Ad

*Ad Vesperas.**Pulsatur.*

A die sancto Paschæ vsq; ad vigiliã exaltationis sanctæ Crucis hora decimanona.

A vigilia exaltationis sanctæ Crucis vsq; ad Aduentũ hora vigesima.

A Dominica prima Aduentus vsque ad Kalendas Februarij hora vigesima cum dimidio.

A Kalendis Februarij vsq; ad Paschã hora vigesima.

In ferijs Quadragesimæ vespere dicuntur ante coenam, ac propterea vbi non habetur concio mense Februarij primum signũ dabitur hora decimasextima, post tertium horæ spatium decursum dabitur secundum signum, ita vt vespere finiant circa horam decimamoctauam.

A Kalendis Martij vsq; ad diẽ quintamdecimam primum signũ dabitur hora sextadecima cũ dimidio, ita vt vespere finiant circa horam decimasextimam cum dimidio.

A die quintadecima Martij vsq; ad Kalendas Aprilis primum signũ dabitur hora sextadecima, finient autem vespere circa horam decimasextimam.

A Kalendis Aprilis vsq; ad Pascha primum signum dabitur per tertium horæ spatium ante sextadecimã horã, finiet autẽ vespere circa horã sextadecima cũ dimidio.

Sunt & alia particularia officia, quæ determinatas horas, & peculiaria signa requirunt, de quibus suis locis dicetur infra.

Ad officium mortuorum, quando dicendum, est datur signũ post orationem vespertinam Hyeme; estate verò quando est trium noctur-

norum detur signum per horam ante primum coenæ: si autem vnũ tantum nocturnum dicatur, sufficit si dimidiæ horæ spatio plus, minusve præcedat primum signũ coenæ.

Ad septem Psalmos Quadragesimæ datur signum post orationem vespertinam.

Psalmi Graduales regulariter Quadragesima dicuntur post Completorium: si autem iusta aliqua ex causa postponantur, post orationem vespertinam ad eos concinendos signum detur.

*De officio Acolyti Missis priuatis ministrantis.**Cap. XVI.*

ICum sancta, sanctè administrari omnis ratio suadeat, ac sacrosanctum Missæ sacrificium omnium sanctissimum, & tremendum mysterium existat, propterea maxima interiori cordis puritate, exteriorique cultu, ac pietate illud pertractari debet: quapropter decet omnino clericos in sortem Domini vocatos, præcipuè cum sanctis ministerijs incumbunt mores omnes componere, habitu, incessu, gestu, atq; omnino in omnibus nil nisi graue, moderatum, omniq; pietate refertum præferre; quanta reuerentia sancti Angeli Dei ministri sacro adstant Altari volentes animo, idcirco, qui ad huiusmodi ministerium fuerint vocati, tanquam ad nuptias coenæ agni immaculati caueant, ne se aliquo impedimento excusent, sed alacres, solliciti, ac toto cordis affectu, propriam indignitatem simul, ac Diuinam attendentes clementiam cũ tremore exultantes, reuerenter accedant.

Act. eccl.
Med. p. 2.

Apo. 19.
9.

2. Primum omnium cum ad Sacristiam Acolythus ministraturus peruenit lotis, ac mundis manibus superpelliceo indutus genuflexus oras aliquatisper, Sacerdotem celebraturum expectet; cum autem Sacerdos ad celebrandum accesserit, ipse eius vestem superiorem complicatâ in loco huic rei parato deponat, ac Sacerdotis vestimenta scopula emundet, præcipuè circa collaria.

3. Cum Sacerdos sacris se induit vestibus, ipse amictum ita componat, ut crux medium obtineat locum, nec circa collum aliqua ruga contrahatur, & quod latus excedit ita disponat, ut non sit impedimento cum brachia est eleuaturus. Albam utraq; manu accipiens à dextris Sacerdotis capiti imponat, deinde manicam dexteram brachio dextero, & sinistram sinistro imponat, & adaptet, mox cingulû à tergo utraq; manu porrigat, & supra ipsum circum circa albam eleuet, ut honestè vsquequaq; dependeat, vestesq; tegat, ac eius fimbrias ita diligenter ordinet, ut ad latitudinem digiti, plus vel minus in terram æqualiter fluat.

4. Stolum item circa collum ita sternat, & victa cingulo liger, ut non longè à collo distet, nec tam extollatur alte, ut à casula cum superimponitur non tegatur, sed ne aliquo modo contrahatur aduertat, crucem quæ est in medio complicando, casulam tandem ita aptabit, ut benè super spatulas Sacerdotis sedeat.

5. Prævideat deinde an in Altari omnia sint parata, ac præcipuè, ut candelæ sint ibi accensæ.

6. Cum procedendum erit ad Altare accepto Missali ante pectus profundè inclinans imagini principali, quæ est in sacristia, ad fontem aquæ benedictæ, quæ est ante ostium accedens accipiat aspersorium, ipsumq; reue-

renter osculando Sacerdoti porrigat, atq; ab eo, genuflexus aspergatur.

7. Procedat postea ad Altare ante ipsum Sacerdotem oculis demissis, ac graui incessu: quod si contingat ante Altare maius transire, cum Sacerdote genuflectat, pari etiam modo ante quemlibet locum, ubi sanctissimum Sacramentum aderit, & ubi eleuatur Missa genuflectat, nec se erigat, quousq; celebrans supra corporale calicem deposuerit.

8. Cum transiens in choro cantatur *Gloria Patri*, &c. vel aliqua oratio, in qua caput inclinandum est, donec perficiatur, sic reuerenter maneat.

9. Si missa cui ministrat celebranda erit in Altari maiori, egrediatur per ostiolum à parte euangelij, & ad infimum gradum Altaris perueniens à dextris Sacerdotis aliquantulum retro ab eo accipit biretum, illudque osculatur, & simul genuflectit, & pariter ad Altare ascendit, ubi à parte epistolæ supra puluinum deponit Missale clausum, & cruci caput inclinans in chorum per ostiolum à latere epistolæ procedens reponat biretum, & egrediens postea per ostiolum à latere Euangelij genuflectat ante infimum gradum Altaris retro post celebrantem à sinistris eius, etsi in Altari sint plures ordines graduum, ante infimum gradum superioris ordinis genuflectat.

10. Si in alio Altari celebrandum sit, semper sistat in infimo gradu à parte epistolæ: quod si Altare ita situm sit ut non possit in medium prodire Sacerdos, quin prius à parte epistolæ transeat, tunc aliquantulum retrocedens, transeundi ei copiam facit, & postea accepto bireto, ac capite cruci profundè inclinato ascendit cum eo ad Altare, ubi supra puluinum Missale clausum locet, biretum verò supra credentiam, vel alio in loco desi-

gnato

Ritus
miss. 11.1

Rit. miss.
1.3.

Coc. Bra-
char. 3.
can. 3.

Rit. miss.
2.1.
N. C.

Rit. miss.
11.1.

N. C.

Rit. miss.
11.2.

gnato reponat; postea accedens ante infimum gradum in plano inferiori post eum genuflexus cum eo confessionem etiam recitet.

Rit. Miss.
3.3.

11 Cum celebrans dicit. *In nomine Patris, &c.* ipse quoq; se crucis signo modo præscripto inf. l. 2. c. 6. n. 4. munit, cum eodem Psalmum recitabit semper eadē voce eodēq; tono respondens: cū dī *Gloria Patri, &c.* caput inclinet. Ad *✠. Adiutorium nostrum* se signat, similiter ad *Indulgentiam, &c.* Ad confessionem cum dicit *Tibi pater*, & *Te pater* se inclinat aliquantulum versus celebrantem.

12 Dicto, *Oremus*, cum celebrans ascendit ad Altare, si plures in Altari sint gradus, surgens genuflectit supra infimum gradum Altaris ad euangelij partem, si autem non sint gradus, sed tantum Bradella in plano ex eodem latere, subtus, non autem supra bradellam, genuflectat.

Rit. Miss.
4.2.

13 Cum principio introitus celebrans se crucis signo munit, ipse pariter se eo signet, cum dicit *Gloria Patri, &c.* se inclinet; ad *Kyrie eleison*, respondebit alternatim eodem semper tono: quando vertens se, celebrans dicit *✠. Dominus vobiscum* ipse aliquantulum inclinato respondeat capite, & cum *spiritu tuo*. Quæ dragesima, & quatuor temporibus cum dicit *Flectamus genua* ipse subdit *leuate*, & in conclusione orationis respondebit, *Amen*. Post epistolam respondebit semper *Deo gratias*, etiā si plures epistolæ recitentur, excepta epistola Danielis, quæ quinto loco dicitur in Sabbathis quatuor Temporum, ad quam non respondetur *Deo gratias*.

Rit. Miss.
5.4.

Rub. gen.
Miss. 10. 1

14 Dum dicitur ultimus *✠. Gradualis*, vel in fine *Tractus*, vel sequentiæ pro diuersitate temporis erigit se,

& accedens supra Altare à cornu epistolæ accipit Missale cum puluino, ac transfert ad partem Euangelij; transiēs verò p̄ medium profundè se inclinat, & si in Altari sit sanctissimū Sacramentum genuflectat, & reposito, ac adaptato ibidem Missali retrocedens descendat, & ante infimum gradum à parte epistolæ, & ibi assistens facie conuersa ad latus Euangelij respondeat, *Et cum spiritu tuo*, & *Gloria tibi Domine*, & in fine dicat *Laus tibi Christe*. eodem modo etiam respondeat in fine illius partis passionis, quæ dicitur in tono Euangelij.

Rit. Miss.
6. 1.

Rit. Miss.
6. 2.

15 Lecto Euangelio genuflectat à latere contra librum. i. ex parte Epistolæ supra gradum, vel ante bradellam, & dicto offertorio surgens hijs adhibitis reuerentijs, quibus opus est; accedat ad credentiam, & inde accipiens ampullas sine operculis, eas deferat ad Altare à latere Epistolæ, ampullam quidem vini dextera, aquæ verò sinistra per pedes eleuatas, inter se, & à pectore aliquantulum distantes teneat; perueniens autē ad Altare profundè se inclinat, vel genuflectat: quod si ad Altare per gradus ascendatur, tunc ascendens ad supremum gradum pariter à latere, osculo, & debita inclinatione, primum ampullam vini, celebranti tradet, mox à sinistra ad dexteram aquæ ampullam transferens, eamq; aliquanto eleuatam tenens, dum à celebrante benedicatur aqua, profundè inclinat genu aliquanto flexo, illamq; porrigens osculatur; quod si pro defunctis celebratur, neque ampullas; neq; quicquam aliud porrigens osculatur, nec aqua à celebrante benedicatur.

Rit. Miss.
7. 4.

16 Postquā autem vinum, & aquā ministrauerit sumptis ampullis qua

decer

Act. eccl.
Med. p. 2.

debet reuerentia, ad credentiam reuertitur, ubi eas reponit, ac ampullam vini cooperit: mox pro manuum lotionem adaptat mappulam supra brachium sinistrum, & accipiens peluiculam manu sinistra, dexteram tenet ampullam aquae, & sic manibus eleuatis aliquantulum æqualiter inter se, & à pectore distantibus, cum debitis reuerentijs iterum accedit ad latus Epistolæ, & supra gradus, si plures ibi sint, ascendit; si minus ante bradellam extra altare, aquam ad manuum lotionem aliquantulum dexteram eleuando, in medium peluiculæ infundit; postmodum vertens paulisper brachium sinistrum, mappulam ad detergendas manus porrigit, quo peractio cum debitis reuerentijs, ad credentiam ampullam repositans, eam cum peluicula suo loco reponit, & mappulam ibidem adaptat.

Rit. miss.
7.7.

17. Ad altare regrediens genuflectit à latere Epistolæ, & cum celebrans conuertens se dicit, *Orate fratres*, ipse submissa, & intelligibili voce respondet, *Suscipiat Dominus &c.* non tamen dicit, *Amen*, nam hoc subdit Sacerdos. Ibidem stans genuflexus respondet ad Præfationem, cum dicitur *Sanctus*, ter pulsat tintinnabulum, & postea in loco permanet, donec Sacerdos dicto, *Memento*, oret mentaliter.

Ritus
Miss. 7.8.
Act. Ecc.
Med. p. 2.

18. Cum Sacerdos dicit, *Et omnium circumstantium &c.* ipse surgens accendit incensum, & diebus festis, si sit in altari maiori, vel in quolibet alio, in quo sanctissimum Sacramentum asservatur, accendit duo, ac postea genuflectit supra supremum gradum altaris à latere Epistolæ, vel supra bradellam.

19. Cum Sacerdos genuflectit, ut eleuet Hostiam consecratam, ipse sinistra eleuans simbriam casulæ dexte-

ra ter tangit tintinnabulum, primo cum celebrans genuflectit, secundo cum eleuat Hostiam, ac tertio cum ipsam iam inclinat, ut reponat, & cum iterum genuflectit casulæ simbriam dimittit: cum Hostia eleuatur, profunde inclinat, similiter cum antea, & postea celebrans genuflectit: id ipsum obseruabit in eleuatione Calicis; quo eleuato, retrocedit ubi prius à latere Epistolæ, indeque respondebit quoties res postulauerit.

20. Cum dicitur à Sacerdote, *Nobis quoque peccatoribus*, dextera percutit pectus, sinistram tenendo infra pectus; id ipsum facit ter, cum dicit, *Agnus Dei, &c.* nisi Missa sit pro defunctis. similiter cum dicitur, *Dominus non sum dignus*, inclinatus ter percutit pectus.

21. Cum celebrans genuflectit ut assumat sanguinem, cum debitis reuerentijs accedit ad credentiam, unde accipiens ampullam vini dexteram, aquam verò sinistra sine operculis protergit à latere Epistolæ, ibique facta debita reuerentia, ascendit supra gradus; & si nondum Sacerdos assumpsit sanguinem, expectat ibi genuflexus, donec illum assumat; deinde ad purificandam Calicem, infundit tantum vinum, dextera extensa, & aliquantulum eleuata; mox ad ablucendos digitos propinat prius vinum, deinde, reposita ampulla vini supra altare dextera propinat etiam aquam, & resumens utramque ampullam, aquam sinistra, vini verò dextera cum debitis reuerentijs reponit supra credentiam, & operculis cooperit.

22. Post purificationem extinguit cereum, & ascendens supra Altare à latere Evangelij, refert Missale, ac pulvinum cum debitis reuerentijs ad latus Epistolæ, & descendens reponit operculum stanneum quo in-

torti-

torcitur extinxerat, statimq; genuflectit contra librum à latere videlicet Euangelij, & in conclusione orationum ibidem respondet. *Amen*.

Rubr.
gen. 13.

23 Quando aliquod particulare Euangelium legendum est in fine Missæ, dicto *Benedicamus Domino*, vel *Ite Missa est*, postquam respondit. *Deo gratias*, transfert librum ad latus Euangelij, postea genuflectit ad benedictionem, & dum legitur Euangelium stat ante infimum gradum à latere Epistolæ facie conuersa ad celebrantem; & lecto Euangelio respondet *Deo gratias*, statimq; librum cum puluino reponit ad latus Epistolæ, quod si non sit legendum particulare Euangelium, data benedictione surgit, & dum legitur Euangelium stat ut supra, cum verò dicitur, *Et verbum caro*, &c. genuflectit versus Crucem, & in fine respondet, *Deo gratias*.

Rit. Miss.
12. 1.

24 Interim dum dicitur Euangelium sancti Ioannis, stat à latere Epistolæ, & in fine accepto bireto, respondet *Deo gratias*, ascendit ad Altare, ubi si non sit sanctissimum Sacramentum cum osculo, & debita inclinatione porrigit celebranti biretum, & accepto Missali ante pectus una cum celebrante prius Cruci inclinando descendit ante infimum gradum à latere Epistolæ, ubi pariter facta inclinatione ipsum præcedens reuertitur in Sacristiam: quod si celebratum fuerit in Altari sanctissimi Sacramenti, facta genuflectione, & non prius porrigit ei biretum.

C. N.

25 Perueniens in Sacristiam sistit se, ac profundè celebranti inclinat, expectatq; donec transeat, deinde procedens inclinat se imagini principali, quæ est in Sacristia, & reposito Missali in locum suum victam stolam soluit, casulam supra scamnū ex-

tendit, desuper stolam adaptat, Sacerdos verò manipulum, deinde ibidem reponit cingulum, mox albam complicatā superimponit, & Sacerdos amictum, ipse tandem genuflectus ab eo petit benedictionem, ac brevi deniq; habita oratione superpellicum deponit, ac recedit in pace, &c.

26 Si facienda sit communio intra Missam post sanguinis sumptionem genuflectus à latere Epistolæ dicit *Confiteor*, &c. ibidemq; genuflectus manet usq; in finē: si verò communio facienda sit in fine Missæ, dicto Euangelio sancti Ioannis genuflectit à latere Epistolæ, ut supra, & facta communione vasculum ad abluendos digitos, si ibi sit præparatū Sacerdoti porrigit, deinde accepto bireto recedunt. Ante communionem si velum non sit supra scamnum explicet, & in fine complicatum supra credentiam reponit: vasa ad purificandum nisi fiat supra credentiam curēt, ut apponantur.

Rit. Miss.
10. 6.

27 Si Missa celebretur coram aliquo Prælato in loco suæ diocesis, quotiescumq; ante eum transit reuerentiam illi facit: si verò Prælatus nō sit in loco propriæ residentie, vel si adsit aliquis magnus Princeps, caput illi inchnet personæ habita ratione.

Cer. Ep.
1. 1. 3. 1.

28 Cum celebrans facit confessionem in cornu Euangelij ipse in cornu Epistolæ facie ad celebrantē conuersa genuflectus respondet, & in confessione dicens, *tibi pater*, & *te pater* non ad Prælatum, sed ad celebrantem se conuertit.

Rit. Miss.
3. 2.

29 Dicto Euangelio, immediatè post, si dicendum sit symbolum, vel si non sit dicendum, posteaquam celebrans legerit offertorium, nisi Capellanus proprius Prælati præsens adesset, qui huiusmodi munus obi-

ret,

ret, accipit librum de Altari, & apertū defert sine vlla genuflexione ad Prælaturum, vt illud in principio lecti Euangelii osculetur; clauso deinde libro genuflectit Prælato, & librum ad Altare reportat, rursūq; suo loco aperit.

30 Ad eleuationem sanctissimi Sacramenti deferuntur intortitia, vel à scutiferis Prælatis, vel à duobus Acolythis, qui vsq; ad sanguinis assumptionem assistant.

31 Dicto *Agnus Dei*, nisi proprius Prælati Capellanus adsit, defert instrumento pacem; modo infra prescripto, l. 2. c. 14. nu. 3.

32 Completa Missa, vna cum celebrante congruam reuerentiam Prælato facit.

De officio Acolythi ministrantis in Missa cantata.

Cap. XVII.

Acolythus ministraturus in Missa cantata, opportuno tempore omnia paramenta, tam pro celebrante, quam pro ministris in scamno Sacristiæ præparata locis suis disponet; & lotis manibus, ac superpelliceo indutus; ministraturos, ipsumq; celebrantē in Sacristia vna cū thuriferario expectabit, ipsosq; dū dñ tertia Sacras vestes accipientes adiuvabit.

2 Sub finem Tertiz accipiens à Sacristia puluinum, Missalia, eorumq; integumenta coloris paramentorum, desuper imponens velum; ac mappulam pro ampullis; ambabus manibus eleuata omnia portans, egreditur ostiolū à latere Epistolæ, & facta Altari genuflexione, omnia suis locis disponit, puluinum videlicet, & Missale apertum super Altare à latere Epistolæ; supra credentiam verò ex vna parte velum, ac desuper librum

Euangeliorum; ex altera verò parte ampullas, ac peluiculam, & mappulam, omnia autem ita disponat, vt locum pro candelabris hinc inde relinquat: in medio autem reponet calicem; & tandem dum cantantur Capitulū, & Versus, accedit sex ceræ.

3 In fine Tertiz, dicto *Benedictamus Domino*, præcedit ministros sacris indutos, & ante ostium Sacristiæ, porrecto aspersorio Diacono sine osculis, cum alijs genuflectis à celebrante aspergitur, & postea facta genuflexione Altari in medio chori præcedens alios ministros à sinistris thuriferarij egreditur incessu graui, oculisq; dimissis ab ostiolo à latere Euangelij, & perueniens ante infimum gradum Altaris, accipit biretum à Diacono, & cum alijs genuflectens, suo loco reponendum deferet.

4 Die Dominico, reposito bireto, rediens accipit ambabus manibus librum à credentia, & perueniens ante Altare debitis actis reuerentijs, expectat ibi donec celebrans cū ministris reuertatur ab aspersione, & tūc librum Subdiacono porrigat, itas postmodū dū cantantur Versus, & Oratio retro post celebrantem, & dicta oratione *Extendi, &c.* accipiens à thuriferario manipulū, tradet Subdiacono, à quo accepto libro vna cum thuriferario, qui asportabit pluviale, illum supra credentiam reponet.

5 Dū sit confessio, genuflexus maneat post Subdiaconū, manu nauiculæ eius pede apprehenso teneat, ac facta confessione eleuās se, tradit nauiculā Diacono, apertā tñ sine osculo, ita vt cōmodē possit ipsam à puppa apprehendere, & dū ille ministrat incensū, ipse genuflectat post eū, à quo reaccipies nauiculam, retrocedit ad medium plani ante gradus Altaris, vbi stat donec omnia incensentur: cele-

Rubr.
gen. Miss.
XVII. 5.

C

brante

brante reuerſo facta genuflexione Altari, reponit nauiculam ſupra credentiam, & rediens ſiſtet poſt Subdiaconum à latere Epiſtolæ: cum verò celebrans cum miniſtris in mediũ procedit, vt intonet hymnum. *Gloria in excelsis*, & ipſe pariter in medium poſt eos procedit.

7. Diſto *Dominus vobiſcum*, ſi vna tantum oratio ſit dicenda, conſuetis adhibitis reuerentijs, accipit librum à credentijs; ſi aut plures dicantur, ſtat in cornu Epiſtolæ poſt Subdiaconũ, & cum dicitur vltima oratio, facta prius Altari genuflexione in medio, accedit ad credentiam, & inde librũ aliquantulum eleuatũ ambabus manibus, ferens; inclinando ſe, tradit Subdiacono, & cum illo genufleſcens in medio, poſt eum ad locum epiſtolæ accedit, ibiq; quouſq; perficiatur ſtat, cum ille ſe inflectit, vel genufleſcit, ipſe quoq; idem præſtabit, & in fine reſpondebit, *Deo gratias*.

8. Interim dum dicitur Epiſtola, poſtquam celebrans ſuo loco priuatè legerit Epiſtolam cũ graduali, niſi ſit dicenda ſequentia, refert Miſſale celebrantis cum puluino ad latus Euangelij, Subdiaconi munus implens; qui iuxta Miſſalis rubricas illud trãſſerre deberet; tamẽ quia nos nec muſica, nec organo ſumus; ne mora interponatur inter cantum chori, & Euangelij, nec Diaconum Subdiaconi munus ſupplere deceat, ne à gradu ſuo deſcendat, vt conſultũ fuit à patribus Romæ. Acolythus ipſũ trãſſeret; cũ verò dicitur ſequentia, tunc à Subdiacono iuxta rubricas eſt trãſſerendum.

9. Finita Epiſtola, in medio planitijs, accipit nauiculã à thuriferario; eãq; vt ſupra Diacono tradit; deinde facta cũ alijs in medio genuflexione, dum cantatur Euangelium, ſtat à ſi-

niſtris thuriferarij à latere Epiſtolæ, facie tñ conuerſa ad latus Euangelij, dextera tenens pedem nauiculę ante pectus, ab eoq; aliquantulum remotum; & vbi inclinandum, vel genufleſcendum eſt, cum alijs id præſtat, ſub finem verò Euangelij, ſi opus ſit, thus ex nauicula in thuribulum immittit.

10. Cantato Euangelio accipit Miſſale à Subdiacono, & intonato à celebrante *Credo*, vel diſto, *Dominus vobiſcum*, debitis peractis reuerentijs; reponit Miſſale ſupra credentiam, & dum dicitur ſymbolum, ſtat poſt celebrantem, & miniſtros in medio; inclinans ſe, ac genufleſcens, qñ opus eſt cum ipſis: diſto verò, *Et homo factus eſt*, præcedens Diaconum, facta prius genuflexione, accedit ad credentiam, & ibi ſtans à ſiniſtris Diaconi; dum ille accipit burlam corporaliũ, eleuat manipulum, ne aliquid decidat; & redeuntes eundem præcedit vſq; ad planum ante inſimũ gradum altaris, vbi facta genuflexione, ſtat quouſq; abſoluatur ſymbolum.

11. Diſto à celebrante, *Dominus vobiſcum*, vna cum Subdiacono, facta prius altari genuflexione, accedit ad credentiam, vbi prius velum humeris Subdiaconi imponit, ac benè adaptat; poſtea ambas ampullas tenens, poſt eum ad Altare procedit in cornu Epiſtolæ, vbi facta genuflexione, cum opus eſt illas porrigit, primo vini; mox aquę, quas reaccipiens debitis factis reuerentijs, ſuo loco in credentiam reponit; deinde in medio ſtans, accedente thuriferario, nauiculam Diacono porrigit, ſtatq; poſt eũ genuflexus; donec miniſtretur incenſum; tum ſumpta nauiculas, ſtat in medio illam tenens; donec à celebrante incẽſetur Altare.

12. Cum celebrans reddit, incenſato Altari, genufleſcit, & accedens

ad cre-

C. N.
Approba-
ta à Mag.
Rom.

Rit. Miſſ.
7. 9.

Rit. Miſſ.
7. 10.

ad credentiam, accipit ampullam aquæ cum peluicula, & mappula, accedensq; ad Altare cū debitis reuerentijs à latere epistolæ, infundit aquam ad manuum ablutionem, & factis debitis reuerentijs, ampullam postmodum cum peluicula, ac mappula supra credentiam accommodat.

13 Rediens ad locum suum in plano post Subdiaconum stabit, ubi thurificato Diacono, & ipse à thuriferario, dum thurificatur aliquantulum ad illum conuersus se inclinabit.

14 Ad *Sanctus*, pulsabit tintinnabulum, & intortitia accedet, postea aduenientibus ceroferarijs, cum facibus accensis in medio eorum genuflectet, & cum eleuatur sanctissimum Sacramentum tintinnabulum pulsabit, ac reposito calice super corporale surget; dum dicitur *Pater noster*, Diacono accipere patenā à manibus Subdiaconi, ipse velum ab eius humeris auferet, atq; complicatum supra credentiam reponet, moxq; in medium rediens, dum dicitur *Agnus Dei*, profundè inclinans ter percutit pectus, cum verò celebrans, dicit, *Domine non sum dignus*, genuflectus pariter ter pectus percutiet.

15 Subdiacono redeunte de choro, recipit pacē ab Acolycho, qui Subdiaconū comitauerat, deinde pacis debitis reuerentijs, accedit ad credentiā ampullas accipit, atq; ad latus Epistolæ Subdiacono ad purificandū celebrantem postquam porrexit, reponit suo loco, rediensq; ad Altare extinguit intortitia: Subdiaconū deferentem calicem præcedendo ad credentiam ducit, ac reducit, adhibita reuerentiā Altari, ubi post eum stabit.

16 Ad benedictionē, & in fine Euangelij S. Ioānis post eum pariter, facie tamē conuersa ad crucē genuflectet.

17 Dum dicitur Euangeliū, in fin

accipit biretum, atq; Diacono ab Altari descendenti illud porrigit, reuertiturque alios præcedendo à sinistris thuriferarij per ostiolum à latere Epistolæ, in medio chori simul cum alijs ante Altare genuflectit, ingreditensq; Sacristiam, cum alijs genuflectus benedictionem à celebrante accipit. Deinde vna cum thuriferario, cereos in Altari extinguit, incipiens ab ijs qui à cruce magis distāt, duas candelas accensas ibi relinquens, omniaq; in Sacristia asportat, ubi cum thuriferario amictus, albas, & cingulos complicabit, omniaq; bene disposita relinquet.

De officio Acolythi in missis cantatis, & exequijs defunctorum. Cap. XV III.

1 IN Missis cantatis pro defunctis Acolythus omnia, vt supra præparabit dum dicitur Prima, vel si officium sit sollemne dū dicitur Nona.

2 In principio Missæ, & ad Euāgelium non ministrabit nauiculam, cū non sit tunc incensandum.

3 In orationibus, quæ dicuntur in principio Missæ, ante Epistolam, & post communionem; post eleuationē, vsq; ad *Per omnia &c.* ante *Pax Domini*, genuflectet.

4 Velum pro Subdiacono non præparabit, non enim post offertoriū eius humeris illud imponitur.

5 Cum dicitur *Agnus Dei*, nō percutit pectus.

6 Cum aliquid porrigit nunquam illud, nec manum osculatur.

7 Si facienda sit absolutio ad tumulum, in fine Missæ, dum dicitur Euangelium S. Ioannis, accipit pluuiale, atq; Ministris porrigit, biretū quoq; celebrantis Diacono dat.

Rit. Miss.
10. 8.

Rit. Miss.
10. 8.

Rit. Miss.
10. 8.

Rubr.
gen. Miss.
15. 3.

Rit. Miss.
13. 2.

Rubr.
gen. Miss.
17. 5.

Rit. Miss.
13. 2.

Rit. miss.
13.4.

8 Ad tumulum à sinistris thuriferarij procedit vasculum aquæ benedictæ cum suo aspersorio dextera deferens, sinistra verò librū ante pectus cum sup. integumento nigri coloris; cū verò ad pedes tumuli peruenerit, cōtra Altare relicto ibi subdiacono, cum ceroferarijs, vna cum thuriferario accedit post celebrantē, ibiq; stat dum dicitur Responsorium: & cātoribus dicentibus *℟. Requiem æternā*, porrigit Diacono nauiculam apertā, reponens interim vasculum aquæ benedictæ, & librum in aliquo congruo loco, & dum incensum ministratur, stat genuflexus post Diaconum, deinde recipiens nauiculam surgit, & circa finem responsorij porrigit Diacono aspersorium, statq; donec aspergitur, & thurificatur tumulus à sinistris thuriferarij, thurificato verò tumulo, Diacono redeunti porrigit librum, & finita oratione illum reassumit. Cum cantores dicūt *℟. Requiescat in pace*, à sinistris thuriferarij accedit ad crucem, quam præcedendo reuertitur, in Sacristiā perueniens deponit vasculum, ac librum, extinguere cereos in Altari, ac reliqua, vt in alijs Missis præstat.

9 Ministraturus officio sepulturæ Acolyrthus, præparabit pro celebrante pluuiāle, ac stolā nigri coloris, librū exequiarum, vasculum aquæ benedictæ, cum suo aspersorio, celebrantem deinde pluuiāli induet, librūq; ei tradet, mox accepto vasculo aquæ benedictæ, ante crucem à sinistris thuriferarij procedet, & perueniens ad pedes lecti contra Altare, ibi deferentem crucem relinquat, ipse verò cū thuriferario post terga celebrantis stabit, & cum in responsorio à cantoribus dicitur *℟. Requiem æternā* accedēs ante celebrantem, genuflexus ministrabit incensum sine osculis, & circa

finem responsorij, dum dicitur *Kyrie eleison*, accedens ad dexterā celebrantis, ei porrigit aspersoriū sine osculis, & dextera eleuans anteriorem partē fimbriæ pluuiālis, sinistra tenet vasculum, in mediū perueniens cū celebrante, Altari in quo est sanctissimū Sacramentum genuflectit, circumientēsq; lectum cū ipso procedit, aquæ vasculum, cū opus est, porrigens, ante crucem verò transiēs, cum celebrans se inclinat, ipse genuflectit, & completo circulo, aspersoriū sine osculis recipit, & reuerentia facta, vt mos est, ad locum suum redit. Et si plura responsoria dicantur, idipsū pluries præstabit.

10 Finita oratione post Responsorium, cum dicitur *In paradisum*, à sinistris thuriferarij procedens ante crucem accedit ad cæmeteriū, & ad locum sepulturæ post celebrantē cum thuriferario assistit, cū dicitur *Pater noster*, incensum ministrat, vt supra, deinde porrigens celebranti aspersorium, vt corpus, ac tumulū aspergat fimbriam pluuiālis eleuat; tum in fine orationis ad tumulum lignem, cum terra celebranti porrigit, fimbriamq; pluuiālis eleuat, vt possit cōmodè supra defunctū terrā proiicere.

11 Dū autē postea recedunt præcedit crucem à sinistris thuriferarij ordine quo oēs venerant, & perueniens ad Ecclesiam ante cancellos Altaris ibiq; sistēs stat à sinistris thuriferarii post deferentem crucem, dum dicuntur versus, & oratio, qua finita, & dicto à cantoribus, *℟. Requiescat in pace*, procedit in Sacristiam, præcedendo pariter crucem, ibiq; deposito vasculo, exiit celebrantem pluuiāli.

12 In exequiis verò paruulorū, præparabit stolam albā, librum, & vasculum aquæ benedictæ cū suo aspersorio, & cum opus fuerit, post celebrantē procedēs, illi aspersoriū porriget.

Rit. S. So
uer.

De

De officio acolythi ministrantis ad Vesperas. Cap. XIX.

1 **A**D vesp̄as, dato primo signo, Acolythus ministraturus p̄p̄ parabit supra scamnum Sacristie pro celebrante in medio stolā, cingulum album, & amictum, pluuiale quoque coloris cōuenientis: & dato secundo signo, ei dum se sacris induit vestibus inferuiet.

2 Procedentes ad chorū ante ostiū porrigit aspersorium deosculādo illud, deinde à sinistris thuriferarij alios p̄cedens in medio chori, facta Altari genuflexione, & circumstantibus inflexione, in locum sui ordinis recedit.

3 Circa finem hymni descendens è loco suo in medium chori, accipit nauiculam à thuriferario à sinistris eius faciebus altērius ad altērum cōuersis, stat donec celebrans descendat, cui in medium peruenienti caput simul inclinant, & dum inchoatur canticum *Magnificat*, omnes simul Altari genuflectunt, astantibusque inclināt, procedentesq; per ostiolum à latere Euāgelij ipse à sinistris thuriferarij alios p̄cedit.

4 Peruenientes ad Altare, genuflectunt omnes, ipse verò ascendens supra gradus Altaris genuflexus à sinistris thuriferarij cū osculo cochlearis, & manus celebrantis nauiculam tenens apertam, aptatoq; cochleari, ita ut cōmodè accipi possit, int̄sum mōlestrat, quo imposito manum celebrantis, & cochleara osculabitur.

5 Dum thurificatur Altare, à sinistris celebrantis in secundo gradu sinistra eleuat partem anteriorem pluuialis, dextera verò posteriori ē, simul cū eo in medium genuflectens, simul etiam surgēs, atq; Altari thurificato, adaptat pluuiale, ut æqualiter fluat,

mox ante infimum gradū Altaris descendēs resumat nauiculam, quam in aliquo loco congruo antea repposuerat, & cum alijs facta in medio genuflexione, ante omnes ordine quo venerant ingreditur per ostiolum à latere Epistolæ.

6 Ingressus in chorū ostiolum claudit, atq; in medio cum alijs genuflectit ante Altare, ad astantes conuersus se inclināt, deinde nauicula super Altare quod est in choro deposita, recedit in locū sui ordinis, vel stat in vltimo subsellio chori inferioris.

7 Dicto, *Benedicamus Domino*, cū celebrante recedit, si completorium immediatè post vesp̄as sit dicendū accedens ad celebrātem, accipit pluuiale, illud extremitatibus superpellicei tangens, quod semper obseruet, illudq; in Sacristia reponet: si verò non sit dicendum completorium, dicta Añā B. Virginis in fine vesp̄arū cum celebrante recedit, p̄cedentibus ceroferariis, eodē modo, quo in chorū venit.

8 Ad Completorium extinguit cereos in Altari vna cum thuriferario, incipiens à remotioribus à tabernaculo, duas ad minores, candelas super Altare accensas relinquens.

De officio Acolythi in missis, quæ cantantur sine Ministris. Cap. XX.

1 **Q**Vando Missa cātatur sine ministris, Acolythus dato primo signo p̄parabit supra scamnū Sacristie peculiare paramētū sibi à Sacrista pro missa cātāda assignatū, & posteaquā eo induit celebrantem, antequā egrediantur ad Altare, p̄parabit in eo omnia necessaria, & quatuor candelas accendet, & egrediendo ad

celebrandū præcedet Sacerdotē, Missale more solito ante pectus porans.

2 Diebus verò Dominicis præparabit librum, & calicem supra credentiam, & procedente celebrante cum pluuiali, ipse à sinistris thuriferarij præcedet, & ministrabit cū aspergitur.

3 Missæ initio ad confessionem genuflexus post eū à sinistris, vt in Missis priuatis respondet: cum verò celebrans ascendit ad Altare, & ipse surgens, ac stans in medio ante infimum gradum respondet ad *Kyrie eleison*; in Missis defunctorum, & ferialibus cum oratio, vel orationes dicuntur genuflectit.

Rit. miss.
6.8.

4 Dum dicitur vltima oratio, facta Altari reuerentia, accipit ambabus manibus librum Epistolarum in credentia repositum, & accedens in medium genuflectit paululum, postea in loco consueto cantat Epistolam, qua finita non osculatur celebrantis manum, sed facta iterum in medio genuflexione reponit Missale supra credentiam, deinde accedens ad Altare transferet Missale celebrantis ad latus Euangelij, interim verò cum cantatur Euangelium ipse stat ante infimum gradum à latere Epistolæ facie versa ad celebrantem, cum quo inclinatur vel genuflectit, cum res postulauerit, & in fine respondet. *Laus tibi Christe*. in mediumq; se transfert, vbi stat donec dicatur offertorium, quo dicto ministrat ampullas, & defert ad abluendas manus more solito.

5 Dicto *Sanctus*, &c. accedit utrūq; cereum, & tãgens tintinnabulum stat genuflexus, statimq; post sanguinis elevationem surgit: si verò Missa sit pro defunctis stat genuflexus vsq; ad *Per omnia* ante, *Pax Domini*. cum dicitur *Agnus Dei* percutit pectus, pariter cum dicitur, *Domine non sum dignus* genuflexus percutit pectus.

6 Post communionem ministrabit ampullas transferet librum, & extinguet cereum, vt in Missis priuatis, ad orationes stabit, nisi fortè Missa sit pro defunctis, nam tunc genuflectit. Ad benedictionem genuflectet, & reliqua, vt in Missis priuatis præstabit.

7 Finita Missa more solito præcedit celebrantem cum reuertitur ad sacristiam, ibique eum deponentem paramenta adiuuat; cereos deinde, accepta à celebrante benedictione, in Altari extinguit, & quæ supra credentiam parauerat ad Sacristiam reportat, ac tandem paramenta complicata suis locis reponet.

De officio Acolythi ministrantis aspersionem aqua benedicta post completorium.

Cap. XXI.

Nouitij, vel Clerici iuniores vicissim per hebdomadas post completorium aquam benedictā in choro ministrabunt: is igitur cui per hebdomadam negotium hoc incumbit quotidie dato primo signo vesperrarum, vel in quadragesima Completorij, præparabit supra credentiam, vel Altare in choro vasculum aquæ benedictæ cum suo aspersorio.

C. N.

2 Post completorium dato signo campanulæ accedens ad locum, consuetis adhibitis reuerentijs, sinistra accipit vasculum, dexterae digitis tenens supra labrum vasculi aspersorium, & procedit tenendo ipsum aliquantulum eleuatum, & à pectore distantem in medio chori à latere opposito digniori, qui primus erit aspergendus, ibiq; exspectat donec accedat celebrans, cum quo, facta Altari genuflexione, porrigit ei aspersorium cum osculando, & si cele-

brans

brans sit Præpositus, vel alius ex Patribus sacris indutus, etiam manum celebrantis osculabitur.

3 Postquam asperforium metodo iam exposita tradidit, accipit vasculum manu dextera, & vna cum celebrante ante Altare profundè se inclinabit, atq; cum eodem se ad chorum conuertit, stans retro aliquantulum à latere eius, & quoties ille ad aspergendos se inclinat, ipse quoq; tam in principio, quam in fine se inflectet.

4 Transeunte verò celebrante, vt aliam chori partem aspergat, & ipse post eum ex latere opposito pertransibit, ac simul genuflectens porrigit illi vasculum, vt intingat ex eo aqua, & facta Altari inflexione ad chorum conuersus eodè modo quo supra, ministrat aquam stans semper à tergo post celebrantem.

5 Vltimus omnium, & ipse genuflectus ante celebrantem aspergitur, vasculuq; sinistra recipiens, asperforium cū osculis à celebrante accipiet, atq; post eum à latere genuflectit, ac transeundi data ei via, & ipse accedens ad Altare, vasculum consueta reuerentijs reponit; & in nouissimo loco chori inferioris genuflectit, donec signum recedendi detur; antequam autè recedat vasculum in suo armario in Sacristiam recondit.

6 Ad eundem Acolythum spectat principio officij præparare superpellicum, & librū pro hebdomadario, atq; etiam pro officio Primæ Martyrologium; & in fine officij suis singula locis recondere.

7 Vespere post coenam pro Matutinis legile in medio chori accommodabit, desuper Breuiarium in quo signaculis lectiones, & responsoria disponet; candelulam quoq; ac eius instrumentum, quod bugiam dicunt, præparabit, & post Matutinum mane

omnia in sua quæq; referet loca.

8 Si dicendum sit officium pro defunctis, legile cum Breuiario in medio chori opportunè præparabit, atq; completo officio remouebit.

9 Pro Missis cantatis pariter legile cum suo libro, tempore opportuno, in medio chori disponet; ac statim finita Missa asportabit.

De officio thuriferarij ministrantis in Missa cantata.

Cap. XXII.

1 **T**huriferarius vna cum acolytho omnia paramenta pro celebrante, & ministris, opportuno tempore suis locis disponet, ipsiq; dum sumunt paramenta ministrabit.

2 Circa finem Tertie, vel si sit dies Dominicus facta asperzione, accipit thuribulum, sinistra illud tenens per manubrium, simul cooperculi catenā per minorem anulum eleuans; eadem manu inter indicem, & pollicem naticulam eius pede arrepto tenens; cū verò incedit dextera per catenulas thuribuli vas eleuatum portat, ne impediatur, superpellicei manicas accommodabit, ne fortè implicentur, & ita qua par est reuerentia mediū chori locum occupabit.

3 Procedendo ad Altare primus omnium à dextris acolythi per ostiolum à latere Euangelij egreditur, & perueniens ante infimum gradum Altaris post Diaconum vna cum alijs genuflectit, interim dum fit confessio fit ibidem genuflectus, & tradita naticula acolytho dextera tenet thuribulum eleuatum per catenulas, lenitè, ac leuiter illud continuè mouens ne extinguatur ignis.

4 Diebus Dominicis dicta Tertia, accipit à Sacristia vasculum aquæ

Cærem.
epif. l. i.
c. 12.
Cærem.
Bonon. l.
l. c. 11.

C.N.

nouiter

nouiter benedictæ, ac suum aspersorium, tenensq; illud sinistra ab inferiori parte aliquantulum eleuatum. atq; à pectore distans, dextera inter indicem, & pollicem aspersorium supra vasculi labrum firmans; primus omnium à dextris Acolythi ministrantis Altari per ostiolum à latere Euangelij egreditur, ibiq; genuflectens, porrigit aspersorium Diacono sine osculis, dum autem ad aspergendum chorum, & per ostiolum à latere Epistolæ præcedit ante Ministros, à latere Diaconi vasculum portat, ut ex ipso celebras, cum opus est, aqua sumat: in medio chori cum celebrante, & ministris genuflectit, & aspergendus ipse quoq; post eos stans se inclinat; egrediens postea per ostiolum à parte Euangelij eos præcedit, à latereque Altaris ante presbyterium, post eos genuflectit, dumque populus aspergitur, stat à dextris, aliquantulum tamen retrò, semper tenens vasculum paratum; ac tandem facta asperzione accipit, aspersorium, atq; qua oportet reuerentia recedit, ingrediens ostiolum à latere Epistolæ.

5 Dum dicuntur versus, & oratio, *Exaudi, &c.* accipit à Sacrificia manipulum, & planetam celebrantis, dextera, superpelliceæ extremitatibus tenens partem superiorem planetæ cum manipulo, sinistra verò ipsam eleuans: & circa finem orationis egrediens per ostiolum à latere Euangelij, facta in medio genuflexione, manipulum primò Acolytho, deinde ille Subdiacono, mox planetam Diacono tradit; atq; utrâq; manu accipiens pluuiiale, extremitatibusq; superpelliceæ tenens eleuatum à terra, defert in Sacrificiâ, ibiq; reposito pluuiali supra suum instrumentum accipit thuribulum cum naucula, ac statim ostiolum à latere Euangelij egre-

ditur, perueniensq; in medium genuflectit à dextris acolythi, interim dū fit confessio thuribulum leuiter mouet, ut supra nu. 3.

6 Facta confessione surgit, ac tenens thuribulū sinistra anulo maiori manubrij, dextera anulo minori eleuabit per catenulam operculum thuribuli, quò thus cōmodè imponi possit, tenensq; sinistra manubrium, dextera verò vasculum per catenulas in medio, genuflexus in supremo gradu Altaris aliquantulum à latere Epistolæ, facie tamen conuersa ad celebrantem, ipsum tenebit dextera eleuatum, sicq; perseuerabit donec thus fuerit immissum, ac benedictum, & tunc clausum thuribulum à manubrij parte porriget Diacono sine osculis, & interim dum Altare incensatur stat in plano ante infimum gradum dextris Acolythi.

7 Altare iam incensato, cum celebras rediens in medium genuflectit, & ipse pariter genuflectens accedit ad latus Epistolæ: ibiq; expectat donec à Diacono incensetur celebrans stans interim post eum, ac postmodū accipiens sinistra thuribulum per manubrium, dextera eleuando catenulā, aperit aliquantulum operculum, & reuerentia uti mos est adhibita, recedens accipit à credētia nauculā, atq; Chorum per ostiolum à latere Epistolæ ingreditur.

8 Statim canrata Epistola, egreditur thuribulum prunis accensis, & nauculam deferens, ut supra nu. 2. atq; in supremo gradu Altaris genuflexus ministrat thuribulum, sicuti fecit in introitu supra num. 6. imposito verò atq; benedicto incenso, ante infimum gradum recedit, ubi cum Diacono, & alijs ministris facta genuflexione, proccedit post Diaconum à dextris Acolythi, stans aliquantulum retrò tenet,

Cer. Ep.
l. i. c. 23.

ac ducit suauiter, thuribulum; Diacono dicente *Sequentia, &c.* claudit thuribulum, & tenens manubrium, dextera, vasculum verò per catenulas sinistra, firmat se à dextris Diaconi, eiq; thuribulum dat, vt librum incenset, rursumq; accepto, frans post eum agitabit aliquantulum thuribulum, catenulam operculi eleuans, ne extinguatur ignis; inclinat se, ac genuflectit cum opus est, facie conuersa ad Altare, & cantato Euangelio, statim thuribulum clausum tradit Diacono sine osculis, dextera dum porrigit tenens manubrium, sinistra vasculum, contra verò cum recipit, quod semper seruare debet, interim verò dum incensatur celebrans, ipse stat in medio plani. Et inchoato *Credo*, vel si non sit dicendum, dicto *Domine vobiscum*, reuerenter, vt decet, accepta nauicula recedit per ostiolum à latere Epistolæ.

9. Ad offertorium iterum egreditur cum thuribulo ab ostiolo à latere Euangelij, & perueniens in medium, facta genuflexione, tradit nauiculam acolytho, deinde supremum gradum Altaris ascendens, genuflexus ibi ministrabit, vt supra, interim dum incensantur oblata, & Altare, stat in medio à dextris Acolythi, & redeunte celebrante ab incensatione Altaris, cum eodem genuflectit, & accedit ad latus Epistolæ, vbi stat post Diaconum incensantem celebrantem, postea cum eodem genuflectens, ingreditur ad incensandum chorum per ostiolum à latere Epistolæ, & facta in medium genuflexione, stat à sinistris Diaconi incensantis, cum eo genuflectens, & inclinans, cum res postulauerit.

10 Incensato choro ijs quibus, opus est inflexionibus Diaconum præcedens, egreditur ostiolum à late-

re Euangelij, ibique facta prius ante Altare genuflexione stat à latere eius aliquantulum retro donec Subdiaconus thurificetur, tum accipiens ab eo thuribulum, qua decet reuerentia se inflectens ante, & postea eum thurificat, semel tantum ducens thuribulum, mox Acolythum, ac tandè populum eodem modo, quo ad Vesperas, ac postremo reuerenter, vt mos est recedens, ingreditur ostiolum à latere Epistolæ.

11 In *Præfatione*, dicto *Sanctus*, egreditur cum thuribulo præcedendo ceroferarios per ostiolum à latere Euangelij, & genuflectens in medio, accedit ad infimum gradum Altaris versus partem Epistolæ, ibique immisso incenso in thuribulum, genuflexus, dum eleuatur hostia consecrata, ter ducens thuribulum illam incensat, ante, ac postea profundè se inclinans, quod pariter præstat in elevatione calicis; deinde, facta in medio genuflexione, recedit per ostiolum lateris Epistolæ; & reposito thuribulo ad Altare egrediens stat, post ministros à dextris Acolythi, donec detur pax.

12 Cum danda est Pax, præcedendo Subdiaconum ingreditur chorum per ostiolum à latere Epistolæ, & reuerenter se inclinans egrediens à latere Euangelij, in medio plani ante Altare ducens Subdiaconum, ab eodem, & ipse accipit pacem, modo suo loco præscripto, pariq; disciplina, & ipse dabit pacem Acolytho, qui à sinistris eius ibidem assistit.

13 Facta communione, dum celebrans se purificat, extinguit intortitia, & dum dicuntur orationes, stat post Ministros à latere Epistolæ, quibus dictis, cum iisdem in medium reuertitur. Ad benedictionem, post Diaconum in plano genuflectet, & dum

Rit. Miss.
10. 8.

dicitur

dicitur Euangelium stabit ibidem, ubi quando genuflectendum est facie conuersa ad crucem genuflectet.

14 Completa Missa, præcedendo ceroferarios ordine quo venerant, ingreditur per ostiolum à latere Epistolæ, in medio Chori cum alijs genuflectit, atque in Sacristiam à celebrante benedictione accepta, cū Acolytho procedit ad extinguenda luminaria Altaris; duas saltim candelas accensas ibi relinquens; reliqua omnia in Sacristia reponit, atq; cum Acolytho paramenta omnia complicata benè disponit, & aptat.

De officio thuriferarij in Missis cantatis, & exequijs defunctorum. Cap. XXIII.

IN Missis cātatis defunctorum thuriferarius in principio non deferit thuribulum, sed procedit à dextris Acolythi, in confessione verò genuflectit, ac pariter dum dicuntur orationes: ad Euangelium quoque assistit loco solito; atramentum sine thuribulo.

2 Post offertorium incensatis oblati, & Altare; atq; etiam per Diaconum celebrante, accepto thuribulo, recedit.

3 In elevatione thuribulum Subdiacono ministrat.

4 Nunquam manus, vel aliquid porrigendo osculatur.

5 Ad *Agnus Dei*, non percutit pectus; & in orationibus in fine genuflectit.

6 Post Missam si facienda sit ablatio ad tumulum, accepto thuribulo, prunis accensis referto, & nauicula, præcedendo Crucē à dextris Acolythi, procedit ad tumulū, quò per-

ueniens, ad pedes contra Altare, relicto ibi Subdiacono, & cruce, vna cum Acolytho, accedit retro post celebrantem.

7 Cum cantatur in responsorio *Requiem eternam*, accedens, & catenula eleuato, & detecto coram celebrante thuribulo tenens sinistra manubrium, dextera verò vasculum eleuatum, genuflectit ante eum, donec in illud immitrat, ac benedicat incensum: & asperso tumulo, cum celebrans complet circulum, accedens in medium; thuribulum Diacono tradit; atq; post thurificationē pariter accipit, accedens, & recedens semper in medium genuflectens, deinde stans retro post celebrantem, cōtinuè leuiter thuribulum mouet; ne ignis extinguatur.

8 Dicto à cātoribus, *Requiescam in pace*, præcedendo Crucem, ordine quo venerat reuertitur, ac tandem reposito thuribulo in Sacristia, vna cum Acolytho extinguit cereos in Altari, atq; omnia suis locis benè disposita reponit.

9 In exequijs eodem modo procedit, & dum in Responsorijs dicitur *Requiem eternam*, &c. genuflectus ante celebrantem, vt supra tenet thuribulum donec ille imponat, ac benedicat incensum; deinde posteaquam defunctus fuerit aspersus, accedens in medium porrigit thuribulum celebranti sine osculis; & eleuans à dextris vtraque manu anteriorem partem fimbrię pluuialis, facta prius cum illo ante Altare genuflexione, circuit lectum: cum celebrans transiens ante crucem se inclinatur, ipse genuflectit; & completo circulo accipit thuribulum, factaque ante Altare genuflexione, reuertitur ad locum suū: idem in singulis responsorijs præstabit.

Rit. Miss.
13.

10 Post ultimam orationem, cum dicitur, *In paradysum, &c.* una cum Acolytho accedens ante crucem procedit ad cæmeterium, ad quod cum peruenerit, imagini se inclinans, accedit ad locum sepulturæ; ibiq; expectat celebrantem, ac post eum afflctet: cum ille dicit *Pater noster*, ministrat more solito thuribulum, & statim asperso corpore, ac tumulo, porrigit ei thuribulum, eleuans, dum incensat, simbriam pluuiæ.

11 Rediens, procedit ordine quo venerat, ante crucem; & perueniens ad Ecclesiam ante cancellos Altaris maioris, ibi stat post deferre crucem; donec à cantoribus dicatur, *Requiescat in pace*: & tunc ante alios pariter incedendo, procedit in Sacristiā.

De officio thuriferarij ad vespervas. Cap. XXIV.

1 **T**huriferari⁹ ministraturus ad vespervas, dato primo signo, accedit ad Sacristiam, ibiq; lotis, ac terfis manibus, superpelliceo indutus, si Altare, sit tegumeto opertum, detegit illud, ac plicat, antequam autem ultimum pulsetur signum, ad Altare, debitis factis reuerentijs, accedens, cereos accendit, stans in medio supra gradus, primo quidem à latere Epistolæ; faciens initium ab ijs, quæ sunt propè crucem, mox eodem ordine à latere Euangelij.

2 Celebrantem in choro procedentem, una cū Acolytho præcedit, ante ostium genuflexus aspergitur, & in medio chori, facta genuflexione, ante Altare, & astantibus se inclinans, in locum sui ordinis secedit.

3 Dum cantatur quintus psalmus, quas decet reuerentias peragendo, accedens ad Altare accendit cereos

cadelula, quæ est in bacillo; primum eum, qui est à latere Epistolæ, postmodum eum, qui est à latere Euangelij; terga vertens populo non Altari. Accedens deinde in Sacristiam, accipit thuribulum cum prunis accensis; modo quo dictum est supra, & ad finem hymni procedens ad medium chori, quibus necesse est adhibitis reuerentijs, dat nauiculā acolytho, & stans in eius dextera, faciebus vnus ad alterum conuersis, ibidem expectat, donec celebrans descendat; & tunc cum acolytho, capite illum reuerenter salutando ad Altare se conuertunt, cantoribus intonantibus. *Magnificat*, omnes simul in medio chori Altari genuflectentes ad incensandum Altare procedunt per ostiolum lateris Euangelij, ipse quidem à dextris Acolythi, omnes alios præcedit.

4 Ante Altare cum aliis genuflectit; deinde cū celebras Altare ascendit, ipse prout in Missa, supra gradus genuflectens thuribulum ante eum apertum tenet, & dum ille in illud immittit incensum, dicit. *Benedicite Pater Reuerende*, & benedicto incenso, thuribulum clausum tradit celebranti, tenens manubrium dextera; quo prius osculato summitatem catenularum ponit in sinistra celebrantis; thuribulum vero sinistra tenens, dextera celebrantis ipsum osculando porrigit, ita tamen, vt ipsius sinistra, qua thuribulum porrigit, celebrantis illud accipientis dextera inferiore partem, & locum obtineat.

5 Dum incensatur Altare stans à dextris celebrantis post primum gradum, eleuat dextera anteriorem partem pluuiæ, sinistra vero posteriorem, & cum celebrans transiens in medium genuflectet, simul quoque

ipse

Sup. cap.
p. 2. nu. 2

iple genuflectet: Altarique thurificato, à latere Epistolæ in secundo gradu supponendo dexteram dexteræ celebrantis, ipsamque osculando, accipit thuribulum, & sinistra manu brium; ipsum pariter osculando, quâ disciplinam semper teneat, cū à manu celebrantis thuribulum accipit.

6 Altare incensato, cum celebrante, & alijs ministris in medio plani genuflectit, procedensque in chorum ordine quo venerat ingreditur primus omnium ostiolum à latere Epistolæ, atque in medio chori, cum alijs genuflectit ante Altare, deinde ut decet se inclinans, primo celebrantem, postmodum ex ordine in choro commorantes incensat, iuxta formam præscriptam infra l. 2. c. 13. nu. 21.

7 Thurificatis omnibus in choro, egrediens ostiolum à latere Euangelii, cōsuetis adhibitis reuerentijs, populum, ter ducēs thuribulum incensat; ac postea ingrediens ostiolum, quod est à latere Epistolæ, transiens per chorum, accipit nauiculam, quam una cum thuribulo, proiectis ex eo antea prunis, suo loco in Sacristia reponit.

8 Dicto *Benedicamus Domino*, egrediens ante Altare reuerenter se inclinans accipiens bacillos cū operculis, extinguit utrumque; cereum, bacillos postea suis locis reponens, ipse verò cōsuetis peractis reuerentijs chorum ingreditur, ac in loco sui ordinis stabit.

9 Ante vespost thuris ministeriū, summissa voce id omne recitat quod in choro fuerit cantatum, quandiu *Magnificat* concinebatur ministrantibus.

10 Cōpleto tandem officio, ac dato signo à superiore cum Acolytho, ambo hinc inde extinguunt cereos in Altari ardentes.

De ceroferarijs. Cap. XXV.

1 Acolythi duo ceroferarij statura quoad fieri potest æquali eligi debent, qui lumina æqualiter teneant, ac deferant; cumque capturi sunt candelabra, ita accipiant, ut qui à parte dextera incedit, ponat quidem dexteram in medio candelabri globo, sinistram verò in pede, & qui ad sinistram incedit è contra collocet sinistram in globo, dexteram verò in pede: eodem modo deferentes intorticia accēsa, is qui est à dextris, illud dextera, sinistram sub pectore tenebit, è contra qui à sinistris sinistram, dexteram sub pectore statuit.

2 Genuflexiones, & inclinationes æqualiter, & eodem tēpore alter alterum mutuo obseruans, semper faciant: similiter stando, eundo, ac redeundo, & omnino in omnibus actibus se cōformet: corpore dum stant sint firmi, oculis terram intueantur, ac si duo marmorea simulacra esset, ac propterea, nec genuflectere debet in principio Hymni Spiritus sancti, dum dicitur *Veni Creator spiritus*, &c. nec B. Virginis, dum dicitur *Aue maris stella*, &c. nec ad *Veni sancte spiritus*, nec ad verba Euangelii, in quibus alii genuflectunt, sed alijs genuflectentibus ipsi immobiles stabant, euntes verò, & redeuntes procedunt pari passu, incessu graui, ac modesto.

3 Ad Matutinū diebus sollempnioribus, quando celebrans pluuiali indutus procedit cum candelabris accensis, procedunt post Acolythos, & ante Altare genuflectendo accedunt ad celebrantem faciebz ad inuicem conuersis, & dicto *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine*, inclinando se celebranti, recedunt. Ad ultimam

Cærem.
epist. l. 1.
c. 11.

Cærem.
epist. vbi
sup.
Cærem.
Bon. l. 1.
c. 14.

lectionem rursus accedunt, ipsique celebranti, dum illam cantat hinc inde assistunt, qua finita, & inchoato Hymno *Te Deum laudamus*, inclinantes se ut moris est, proficiuntur; si verò celebrans non in suo loco, sed ante Altare lectionem cantauerit, non prius recedat, quam ipsum in locum suum duxerint. Ad laudes assistunt sicut & ad Vesperas. Si verò Matutinum non sit ex sollemnioribus primi ordinis, sed secundi, assistunt ad nonam lectionem, & ad laudes.

4 Ad Missam sollemnem post Tertiam Acolythas, ante Subdiaconum procedunt, & peruenientes ante gradus Altaris, genuflexione facta cum alijs, candelabra supra credentiam reponunt.

5 Cantata Epistola, egredientes candelabra à credentia accipiunt, & in medium accedentes peractis con fueris reuerentijs, æqualiter inter se distantes, expectant donec procedendum sit ad cantandum Euangelium, nam tunc cum Diacono, & alijs ministris simul genuflectentes accedunt ad laus Euangelij, ibique in medio tenentes Subdiaconum assistunt usque ad finem Euangelij, quo cantato sedent in medium, nec recedunt, donec à celebrante intonetur. *Credo*, vel dicatur, *Dominus vobiscum*, & tunc, peractis reuerentijs, recedentes, reponunt candelabra supra credentiam.

6 In Missis defunctorum, & Sabbatho sancto ad Euangelium, nec non ad illam partem Passionis, quæ dicitur in tono Euangelij assistunt sine candelabris, iunctas tenentes manus intus manicas superpellicei.

7 Ad elevationem sanctissimi Sacramenti egrediuntur præcedente thuriferario per ostiolum chori à latere Euangelij cum intorticijs accensis,

ac necessarijs adhibitis reuerentijs, in plano ante gradus Altaris æqualiter inter se distantes genuflectunt, usque ad elevationem sanguinis, præcipuis autem festiuitatibus, maximè in Ecclesijs maioribus, quatuor Acolythi intorticia accensa deferunt, egredientes hinc inde, duo videlicet à latere Euangelij præcedente thuriferario, & alij duo à latere Epistolæ; prius iuniores, qui genuflectent hinc inde à lateribus, postea seniores, qui in medio genuflectent; ibique assistant donec omnes sanctissimum sumant Eucharistiæ Sacramentum.

8 In fine Missæ, dum dicitur Euangelium sancti Ioannis, recipientes candelabra à credentia accedunt in medium, opportunitis peractis reuerentijs, & recedentes genuflectunt, & procedendo post Acolythos ordine, quo venerat ingrediuntur chorum, ubi cum alijs in medio genuflectunt, atque ingredientes inde in Sacristiam, genuflexi benedicuntur, ac tandem adiuvant ministros, dum deponunt Sacra vestimenta.

9 Ad Vesperas antequam ultimum signum detur, superpelliceis induti accendunt cereos in duobus candelabris, & ante ostium Sacristiæ expectant celebrantem, quo cum ille peruenierit, caput inclinant, mox genuflexi cum alijs asperguntur: procedentes verò post Acolythos ad medium chori hinc inde genuflectunt, celebrantiq; assistunt donec inchoet Antiphonam, qua intonata, inclinando se, candelabra supra credentiam, vel Altare reponunt, ipsi verò in loco sui ordinis recedunt.

10 Circa finem ultimi Psalmi accipiunt candelabra solitis actis reuerentijs, accedentesque ad celebrantem, caput illum salutando

Rit. Miss.
VI. 5.

Rub. par.
Miss.

Rit. Miss.
VIII. 8.
Cærem.
epist. 2.
c. 8.

Cærem.
epist. 1.
c. 3.

D

incli-

inclinant, atque faciebus ad inuicem conuersis hinc inde assistunt; donec dicatur Capitulum, ac principium hymni; quo inchoato, vel si Hymnus sit de Spiritu sancto, seu de Beata Virgine, post quatuor primos versus, cum omnes surgunt, & non prius, caput celebranti inclinant, ac recedentes candelabra suo in loco reponunt, stantque donec perficiatur Hymnus hinc inde in ultimis sedibus chori inferioris.

11 Finito hymno, rursum candelabra accipiunt, & accedentes in medium expectant, faciebus ad inuicem conuersis, donec celebrans descendat, & tunc ei prius inclinantes, mox ad Altare conuersi, cum inchoatur canticum. *Magnificat*, cum alijs genuflectunt, & post Acolyths ad Altare procedunt, quo cum debitis reuerentijs peruenientes assistunt hinc inde, aequaliter distantes, donec incensetur Altare, quo peracto, cum alijs pariter genuflectentes, ordine quo venerant, redeunt in chorum, ubi facta Altari in medio genuflectione, accedunt ante celebrantem, eiq; assistunt hinc inde faciebus ad inuicem conuersis, donec dicatur oratio, vel orationes si plures sine dicenda, deinde dicto *Ÿ. Fidelium anima. Ora.* caput versus celebrantem inclinant, atque eum precedendo in Sacristiam recedunt.

12 Si officium ad vespertas acriminetur, dicta aña B. Virginis in fine cù sua oratione, celebrantem recedente, cum candelabris accensis ordine quo venerant procedunt, ipsumq; dum vestes sacras deponit adiuvit, ac deniq; benedictione ab eo accepta recedit.

13 In officio defunctorum, quod sollemniter celebratur, dum dicitur oratio tam ad Vespertas, quam ad Laudes cum candelabris accensis, stant-

tes, assistere debent.

14 In processionibus omnibus, siue sollemnibus, siue ferialibus, nec non etiam in exequijs defunctorum, semper medium habentes Subdiaconum paratū in sollemnioribus, in reliquis verò superpelliceo indutū, siue Subdiaconum, siue Acolythum cum candelabris accensis hinc inde procedūt; & si locus per quem transcendū est sit angustior, ceroferarij semper crucem deferentem præcedāt, & si alteri tantum aditus pateat, iunior regulariter præcedat subsequatur senior.

De officio Subdiaconi.

Cap. XXXVI.

1 Subdiaconi, qui & *subdiaconi* Solim dicebantur ex antiquissima Ecclesia traditione, alijs ecclesiasticis gradibus annectuntur, quibus oblationes à populis in templis suscipere, & leuitarum officijs obedienda vasa corporis, & sanguinis Christi Diaconibus ad Altaria offerre propria institutione incumbit.

2 Ministraturus igitur in ordine Subdiaconatus dato primo signo, sollemnis Missæ, primus omnium locis, ac bene raris manibus ad Sacristiam accedens, calicem adaptabit, purificatorium, & hostiam pro Missa celebranda in eo ac reliqua necessaria apponet.

3 Paramenta, amictum videlicet,

albam,

Concil.
Aq. gran.
1. can. 6.
Isid. 1. 7.
de off. ec-
cles. c. 10.

Cærem.
epif. l. 1.
c. 10.

Rit. Miss.
III. 3.

albam, & cingulum à sinistris celebrantis accipiet, interim orationes in Missali assignatas secreto dicens, deinde celebrantem, dum sacris se induit vestibus vna cum Diacono adiuuabit; quo induto, accipit tandem manipulum, ac tunicellam.

4 Ad Missam finita Tertia, post referarios immediatè ante Diaconum procedit iunctis manibus ante pectus, ante Altare verò perueniens à sinistris celebrantis genuflectit, & si sit dies Dominicus modo infra l. 2. cap. 12. præscripto ad asperersionem aquæ benedictæ ministrabit.

5 Dum ministrat, caueat ne aliud aduertat, nisi vt ministerium suum impleat: manus autem ita ante pectus teneat, ne cum ipsis, neque Altare, neq; tunicellam ipsam tangat.

6 Facta aspersione, antequam fiat confessio, vna cum celebrante, si in Altari sit sanctissimum Sacramentum; genuflectit à sinistris, & vna cum Diacono, qui est à dextris summissa voce respondet celebrans, dum recitat Psalmum, & facit confessionem; cum dicit, *In nomine patris, &c.* & quoties se celebrans signabit, videlicet ad *Adiuuium nostrum*, & in principio Introitus, in fine Hymni, *Gloria in excelsis, &c.* & symboli, atq; etiam in fine Præfationis, seipsum signabit ad *✠. Gloria Patri*, & quoties celebrans se inclinat, & ipse se inclinabitur.

Cærem.
epif. l. 2.
c. 8.

7 Ad confessionem dicens, *Tibi pater, & Te pater*, conuersus ad celebrantem se inclinat, dicens *mea culpa*, ter dextera percutit pectus, sinistram infra pectus tenendo. Dum dicitur *Misereatur*, & *Indulgentiam*, & *Versus* stat inclinatus versus Altare.

8 Dicto, *Oremus*, celebranti ascendenti ad Altare, ne implicetur, an-

teriores fimbrias vestium à sinistris eleuabit; & dum ministratur incensum, stat post Diaconum; cum verò Altare incensatur, à sinistris eleuat posteriorem partem planetæ, cum eo, dum per medium transeunt, genuflectit, ipsiusq; à sinistris brachia sustentat quoties in missa genuflectit, ac tandem cum per Diaconum celebrans thurificatur, stat post eum manibus iunctis.

Rit. Miss.
III. 7.

9 Dum legitur Introitus, à dextris Diaconi iunctis manibus assistit, & ad *Kyrie eleison*, alternatim respondet, deinde recedit post Diaconum in cornu Epistolæ, & cum celebrans accedit in medium, vt dicat *Gloria in excelsis*, & ipse ibidem pariter accedens, stat post Diaconum, & præintro nato hymno à celebrante, statim ascendit ad Altare, vbi facta genuflectione à sinistris celebrantis summissa voce vna cum eo, & Diacono, stans iunctis manibus recitat totum hymnum vsq; ad finem non præueniendo, sed potius subsequendo vocem celebrantis, semper cum inclinandum est, cum alijs id præstas. In vltimis verbis se signat, & hymno dicto facta Altari genuflectione recedit post Diaconum, ibiq; stans iunctis manibus, inclinans, quando in choro cantantur verba ad quæ inclinari sancitum est, & in fine se signat.

Rit. Miss.
III. 7.

10 Dicto à celebrante *Dominus vobiscum*, accedens ad cornu Epistolæ stat post Diaconum, ibique, quando dicitur, *Flectamus genua*, cum alijs statim genuflectens, & primus omnium surgens, eadem voce, eodemque tono subdit *Leuate*, & in fine orationis, seu orationum accipit ambabus manibus de manu Acolythi librum epistolarum, deferens illum vtraque manu supra pectus, & facta versus Altari genuflectione in

Rit. Miss.
VI. 5.

Rit. Miss.
VI. 4.

medio, accedit ad partem Epistolæ contra Altare, ubi manibus tenens sibi librum, incipit alta, ac sonora voce cantare Epistolam; qua finita facit rursus versus Altare genuflexionem in medio, & rediens ad celebrantem à latere Epistolæ supra gradus genuflexus inflectit superiorem partem libri versus celebrantem, eiusque dexteram supra librum positam osculatur, deinde stans inclinato capite ab eo benedicitur; tradit deinde librum Diacono, vel si sit dicenda Sequentia, Acolytho, & recedens in medium ante infimum gradum stat, donec sit procedendum ad cantandum Euangelium: quod si non sit delatus liber celebrantis, maxime si cantanda sit sequentia; nam tunc osculata manu celebrantis, libroque epistolarum Acolytho tradito, ipse eum defert ad latus Euangelij, atque celebranti, dum illud legit ministrat respondens ad singula, foliaque si opus est vertens in fine verò dicit, *Lauda tibi Christe*, quando verò non dicitur Sequentia, ne inter Graduale, & Euangelium interponatur mora, liber, ut suo loco dictum est transfertur ab Acolytho, atque celebranti, dum illud legit, assistet Diaconus,

C. N.
Probata
à Mag.
Rom.Rit. Miss.
VI. 5.Cærem.
Bon. l. I.
c. 6.

11 Ad Euangelium, facta cum Diacono genuflexione, à sinistris eius procedit manibus iunctis, & ad locum ubi cantari debet Euangelium perueniens accipit librum à Diacono, eumque ambabus manibus apertum tenet ante pectus, nec unquam se inclinat, neque movet cum immobile legile repræsentet. Finito verò Euangelio tenens adhuc librum apertum, nulli se inclinando, celebranti osculandum in loco, ubi est principium Euangelij cæntati, offert, & clauso libro tunc versus celebrantem reuerenter se inclinat, atque in medium

ante infimum gradum reuersus, facta ibi Altari genuflexione, reddit librum Acolytho,

12 Intonato *Credo*, si dicendum sit, ascendit ad Altare à sinistris celebrantis, ibique facta genuflexione summissa voce prosequitur totum symbolum, inclinans, ac genuflectens, quando opus est simul cum celebrante, & in fine se signans genuflectit, ac post Diaconum retrocedit. Cum verò in choro cantatur, *Et incarnatus est*, &c. à sinistris celebrantis supra gradus Altaris genuflectens eius planctus simbriam adaptat, dictoque. *Et homo factus est*, recedit in medio, ibique stat iunctis manibus.

C. N.

Rit. Miss.
VII. 9.

C. N.

13 Cum celebrans conuertens se ad populum, dicit, *Dominus vobiscum* ante offertorium genuflectens, præcedente Acolytho, accedit ad credentiam, & ab Acolytho super eius humeros velo sericeo, seu auriphrygiato imposito, accipit dextera calicem cum suo velo, sinistra supra illum apposita; cautè aduertens ne aliquid fortè decadat, & accedens ad cornu sinistrum Altaris, subsequente Acolytho deferente ampullas, & de recto calice à Diacono, acceptaque patena cum hostia, ipse purificatorio calicem abstergit, ampullamque vini ab Acolytho sibi traditam Diacono porrigit, ipse verò dum Diaconus vinum infundit, ampullam aquæ, dextera aliquantulum eleuata, celebranti porrigit, atque se inclinans summissa voce dicit, *Benedicite Pater Reuerende*, qua benedicta, ex ea infundit paucas guttas in calicem. Si verò non sit dicendum, *Credo*, dicto *Dominus vobiscum*, accipit calicem, ac bursam corporalium,

14 Testo per Diaconum calice post oblationem, ipse stans in cornu epistolæ, dextera velo ab humeris pen-

dente

C. N.

Approb.
à Mag.
Rom.

dente cooperta, accipit à Diacono patenam, quam ille, ut moris nostri est, velo calicis contegit, deinde post celebrantem stans in medio plani, ipsam eleuatam ob oculos habens, sinistram sub brachio dextro tenēs; & cum celebrans, dicit *Orate fratres, &c.* respondet. *Suscipiat, &c.* & cum à Diacono incensatur, conuersus ad illum caput inclinat.

Rit. VII.
11.

15 Sub Præfationis finem ascendens ad Altare à sinistris celebrantis cum Diacono, dicit *Sanctas*, & quæ sequuntur; & statim recedit cum debitis reuerentijs in accessu, & recessu; cum verò eleuatur Sacramētum genuflectit supra gradus Altaris à sinistris celebrantis, & statim eleuato Sacramēto, stat in medio ante infimum gradum.

Rit. X. 8.

16 Quando in oratione Dominica celebrans dicit. *Et dimitte nobis debita nostra, &c.* accedit cum debitis reuerentijs ad Altare in cornu Epistolæ, patenam Diacono offert, quā ille prius detegens accipit, ipse verò, dimisso velo in manus Acolythi, cū reuerentijs ad locum suum in medium redit.

Rit. X. 8.

17 Cum dicitur *Pax Domini*, à sinistris celebrantis accedens, & opportunis genuflexionibus factis, cū illo, & Diacono dicit ter sumissa voce *Agnus Dei, &c.* & iterum, facta genuflexione, recedit post celebrantem, ibiq; deinde pacem à Diacono accipit, sinistris genis mutuo amplexu sibi inuicem appropinquantibus, ei que dicēti. *Pax tecum*, respondet. *Et cum spiritu tuo*, & procedens in chorum, adhibitis consuetis reuerentijs, defert pacem ordine præscripto infra l. 2. c. 14. nu. 1. & 2.

Rit. X. 8.

18 Ad Altare rediens prius genuflectit in medio, Acolytho, qui eum deduxerat dat pacem: mox ad

dexteram celebrantis ascendens, si opus sit, detegit calicem; deinde accepta ampulla ab Acolytho, vinum pro purificatione ministrat.

19 Si facienda sit cōmunio, genuflectit in gradu medio, atq; à sinistris Diaconi ante omnes alios cōmunio-nem sumit, & purificatione accepta, assistit genuflexus à latere Epistolæ; donec perficiatur communio.

Rit. XI. 3.

20 Post Purificationē, detegit calicē, omnibusq; suis ornamentis aptatum, facta prius supra Altare cruci inclinatione; deinde in plano genuflexione, præcedēte Acolytho ad credentiam reportari postmodū rediēs, factisq; debitis reuerentijs, stat post Diaconum, dum dicuntur orationes in cornu Epistolæ, & in fine cum dicendum est, *Dominus vobiscum*, in mediū pariter cū Diacono accedit.

Rit. XII. 7

21 Si aliquod peculiare Euangelhū sit legēdū, dicto *Ita missa est*, vel *Benedicamus Domino*, ipse librum trāsfert, facitq; dum transit post Diaconum genuflexionē in medio Altaris.

22 Ad benedictionē, à sinistris celebrantis supra gradus genuflectit, ibiq; stat donec legatur Euāgelium, quo lecto respōdet *Deo gratias*: statimq; cum celebrante ante infimum gradum descendens genuflectit, & dum redeunt procedit iunctis manibus ante pectus post ceroferarios, ordine quo venerat.

23 Transiens per chorum, cū alijs genuflectit in medio; ingressus Sacristiam, genuflexus à celebrante benedicatur; quem adiuvat, cum exuit paramenta: deinde sacris vestibus depositis, superpelliceo indutus, calicem ex credentia accipit, ac benedictum suo loco in Sacristiam reponit; ac tandem breui facta oratione; lotisque manibus, recedit.

De officio Subdiaconi in Missis cantatis pro defunctis.

Cap. XXVII.

Rit. Miss.
XIII. 2.

IN Missis defunctorum, cantata epistola, Subdiaconus manum celebrantis non osculatur, nec librū Diacono tradit, sed Acolytho; ipse verò celebrantis librū ad latus Evangelij refert, ei que dum illud legit ministrat.

2 Post Euangelium, librum celebranti osculandum non præbet; sed statim clausum acolytho tradit.

3 Ad offertorium calicem, ac omnia illius ornamenta, ac bursam corporalium, ex credentia accipit; nec eius humeris velum imponitur.

4 Infundens aquam in calicem, non petit benedictionem.

5 Stat post celebrantē iunctis manibus sine velo, & sine patena, nec illo dicente, *Orate fratres*, ipse respondit, *suscipiat*, sed Diaconus.

6 Ad elevationem in cornu epistolæ genuflexus, debitis peractis inclinationibus, Sacramentumthurificat.

7 Ad *Agnus Dei*, non percutit pedes; sed facta genuflexione, Diacono assistente ad librū, ipse stat à dextris celebrantis; & calicē, cum opus est detegit.

Rit. Miss.
XIII. 4.

8 Si facienda sit absolutio in fine Missæ, adiuvat celebrantem; dum exiit casulam, quam reponit cum manipulo supra Altare à latere Evangelij.

9 Ad tumulum deferens crucem, procedit post thuriferarium; medius inter ceteros, & perveniens ad pedes tumuli contra Altare, stat ibi semper immobilis, donec à cantoribus in fine dicatur *Requiescant in pace*, & tunc reuertitur ordine, quo

venerat; transiens ante Altare genuflectit, ingressus chorū deponit crucem, expectat celebrantem in medio chori, quo cum ille pervenerit, à sinistris eius una cum alijs, facta genuflexione Altari, ordinate procedit in Sacristiam, ubi benedictione accepta, celebrantem dum paramenta deponit adiuvat, & reliqua, ut supra præstat.

Rit. S. Seuer.

10 Si faciendæ sint exequiæ eodē ordine procedit post thuriferarium, & sistit se ad pedes lecti; si defunctus sit Sacerdos, secus ad caput contra Altare, ibique immobilis perseverat donec inchoetur. *Añs. in paradisum.* & tunc post thuriferarium procedit ad locum sepulturæ, ubi statit ad caput loci, in quo defunctus deponi debet, donec à celebrante inchoetur, *R. Memento mei Deus*, nā tunc omnibus ad Ecclesiam redeuntibus, procedit ordine quo venerat; perveniens verò ante cancellos Altaris, sistit se à latere versus Altare; donec dicatur versus cum oratione; qua finita, dicitur que à cantoribus. *Requiescant in pace*, ingreditur chorū, ut supra.

11 In Missis defunctorum, quæ dicuntur sine ministris, cantat epistolam superpelliceo indutus; & in fine non osculatur celebrantis manum.

De officio Subdiaconi in processionibus. Cap. XXVIII.

IN omnibus processionibus sollemnibus Subdiaconus deferens crucem procedit indutus paramentis sui ordinis coloris convenientis eritque alius ab eo, qui ad Altare ministrat; in processionibus autem sanctissimi Sacramenti, excepta feria sexta in pasce, quando vritur

planeta

planeta plicata nigra, semper deferentis crucem paramenta erunt alba, sicut & in translatione Reliquiarum sanctorum, atque etiam in his quae sunt pro gratiarum actione.

2 Semper medius inter Acolythos candelabra accensa deferentes, in processionibus, cum deferat crucem procedet, & quando ob loci angustiam simul non possunt incedere, praecedant oportet ceroferarii ambo pariter, vel singillatim; prius quidem iunior, mox senior, quos ipse sequatur.

3 In processionibus Litaniarum maiorum, & Rogationum, & pro qualibet Ecclesiae necessitate; Tunicella violacea utitur; at in processionibus candelarum die Purificationis Palmarum, & Sabbathi sancti Planeta plicata violacea utitur.

4 Ministrans in processionibus sanctissimi Sacramenti dei celebrans immittitur incensum in thuribulum assistit stans a sinistris; cum vero thurificat genuflexus simbriam anteriorem pluuialis utraque manu eleuat, cum eo, dum opus est, inclinans; post thurificationem velum oblongum ab Acolycho accipiens, eius humeris imponit, ac firmat, ac illis: statim autem, ac ille recepit Sacramentum, surgens a sinistris eius anteriorem simbriam pluuialis utraque manu eleuat, vel altera manu celebrantis brachium, altera vero tabernaculi pedem sustinebit: procedentes alternatim cum celebrante Psalmos, & Hymnos summissa voce recitabit: Rediens, statim ac ille Sacramentum in manus Diaconi tradiderit, velum recipiens Acolycho tradit; & dum iterum thurificatur Sacramentum, assistit ut supra; ad orationem vero, si dicenda sit, una cum Diacono librum apertum tenet; & si danda sit benedi-

ctio cum Sacramento, genuflectit supra gradus Altaris.

De officio Diaconi.

Cap. XXIX.

Inter omnes, qui dum sollempniter celebratur Sacerdoti ministrant; dignior est Diaconus, in quo summius desideratur, ut in sacris officiis, & ministerijs sit adeo institutus, ut Sacerdoti rem Divinam sollempniter facienti ministrando, munus suum congrue impleat, *Diaconus* enim Graece, Latine minister dicitur; omnia igitur ministraturus praevideat, signacula in Missalibus locis congruis disponat, caeremonias omnes tempore prospiciat.

2 Dato primo signo campanae pro Missa cantanda, accedat ad Sacrarium, & lotis, ac terfis manibus, primum accipit Missale: perquirat missam atque signacula disponit, deinde paramenta a dextris celebrantis accipiat, amictum videlicet albam, cingulum, ac stolam transversalem coloris convenientis, quam, deosculata prius cruce existente in medio, sibi imponit super humerum sinistrum, & sub brachio dextero ligare eam facit ab Acolycho; interim dicens orationes in Missali assignatas, & sic paratus adiuvat celebrantem, dum sacras vestes accipit.

3 Circa finem tertiae Dalmaticam induit, ac manipulum accipit, vel et planetam plicatam, quando illa uti oportet; & post Subdiaconum immediatam ante celebrantem procedit ad Altare manibus iunctis ante pedes eodem modo quo supra de Subdiacono dictum est; quo cum peruenit, ante infimum gradum a dextris celebrantis eius brachium acceptum

illud

Isid. de eccl. off. l. 2.

Durand. in rationali. Diu. off. l. 2. c. 9.

Caerem. episc. l. 1. c. 9.

illud osculando Acolytho tradit, atque cum alijs genuflectit: diebus Dominicis ministrat ad asperisionem aquæ, modo infra præscripto, lib. 2. cap. 12.

4 Ad confessionē stat iunctis manibus ante pectus; ita tñ, ne cū ipsis Dalmaticā tangat, summissa voce spōdēs, cū dicitur *Gl̃oria Patri*, & p̃t inclinatur, dicens *Tibi pater*, & *Te pater*, conuersus ad celebrantem inclinatur, dicens *mea culpa*, &c. ter pectus percutit, Ad *Indulgentiam*, & versus sequentes stat inclinatus versus Altare, cum eodem quoque, cum opus est se signabit.

5 Celebrantem ascendente ad Altare, dicto *Oratio*, aliquantulum eleuando partē anteriorem simbriæ vestimentorum adiuuat, & stans in secundo gradu à dextris eius nauiculā apertam ante ipsum tenens incensum ei ministrat cum osculis cochlearis, & manus, dum verò ille incensum ponit, aliquantulū ad illū inclinatus dicit, *Benedicite Patre Reuerende*, factaq; benedictione eiusq; manu, & cochleari rursus oscularis nauiculā clausam Acolytho reddit, thuribulumque à thuriferario accipiens manu dextera per manubrium, quod celebranti porrigit, summitatem catenularum in manu sinistra, ipsas ponens, thuribulum verò in dextera, & cum osculis manubrij prius, deinde dextere ipsius, interim verò dum Altare thurificatur à dextris celebrantis aliquantulum retro posteriorem partem planctæ aliquantulum eleuatam tenet, transiensque per medium una cū illo ante crucem genuflectit, adiuuatq; sustinendo brachium eius dexterum, quod in omnibus genuflectionibus seruet.

6 Finita thurificatione stans à latere Epistolæ, supponendo dexteram

suam dextera celebrantis, ipsamque osculando accipit thuribulum, & sinistra manubrium pariter cum osculis, paululumque retrocedens in plano ante infimum gradum, consueris inclinationibus antea, & postea, celebrantem thurificat triplici ductu; eademq; reddit thuribulum ipsi thuriferario.

7 Assistet deinde à dextris celebrantis à latere Epistolæ dum legit Introitum, ibidemque stans respondet alternatim submissa voce ad *Kyrie eleison*: Cum verò celebrans in medium procedit, ut intonet Hymnū *Gloria in excelsis Deo*, stat post tergum ipsius, mox eo intonato ascendit ad Altare à dextris celebrantis, ubi facta prius genuflectione summissa voce hymnum cum eo prosequitur vsq; in finem, semper cum inclinandum est, cum eo id agēs, & lecto hymno, se signans genuflectit, & recedit post tergum celebrantis, ibiq; stat vsq; in finem, inclinans cum in choro verba ad quæ inclinari oportet cantantur, atque etiam in fine se signat.

8 Dicto *Gl̃. Dominus vobiscum*, accedit ad cornu Epistolæ post tergum celebrantis, ibique stat donec dicatur Oratio, vel Orationes, si plures sint dicendæ, voluensque cū opus est signacula, seu paginas statim retrocedit, vsque ad principium Epistolæ: quando verò dicendum est, *Flectamus genua*, stans post celebrantem in tone orationis, primus omnium genuflectendo, illud intonat.

9 Dum Subdiaconus cantat Epistolam, celebranti summissa voce illam legenti à dextris assistet, donec illam compleat cum Graduali, seu Tractu, vel Sequentia, deinde transiens ad latus Euangelij à sinistris eius assistet, atque cum opus est re-

spondet

Cærem.
epistol.
c. 9. & c.
2. c. 8.

Cærem.
cl. S. P.
1. c. 1.

Rit. Miss.
III. 4.

Cærem.
cl. S. P. l.
1. c. 1.

Rit. Miss.
III. 7.

Rit. Miss.
III. 7.

Cærem.
cl. S. P. l.
1. c. 1.

Rit. Miss.
V. 5.

Rit. Miss.
VI. 4.

spondet dum illud legit; deinde donec Subdiaconus compleat epistolam, post celebrantem stabit.

Rit. Miss.
VI. 5.

Cærem.
epist. l. 1.
c. 9.

10 Cantata epistola, dum in choro cantatur Graduale, vel Tractus, vel circa finem Sequentiæ, acceptus à Subdiacono librum Euangeliorum clausum ambabus manibus tenens ante pectus collocat in medio Altaris, deinde accipiens nauiculam ab Acolytho ministrat incensum, ut supra, num. 5. Mox genuflectens supra gradum superiorem Altaris dicit, *Munda cor meum*, tum surgens accipiensq; ambabus manibus librum ab Altari, petit benedictionem à celebrante, similiter genuflectens in superiori gradu, facie tamen ad celebrantem conuersa, dicens. *Iube domino benedicere*, & benedictione accepta, eius dexteram osculatur; portansque ut supra ante pectus librum Euangeliorum clausum, descendit ante gradus Altaris, & in plano cum alijs facta genuflexione, Subdiacono à sinistris assistente, ultimus omnium procedit ad locum Euangelij, ubi in manibus Subdiaconi aperit librum, iunctisque ante pectus manibus dicit cantando voce sonora, *Dominus vobiscum*, & cum dicit, *Initium*, vel *Sequentia sancti Euangelij*, signat pollice dexteræ librum in principio Euangelij, ac seipsum in fronte, ore, & pectore; & dum respondetur à choro, *Gloria tibi Domine*, accipit thuribulum à thuriferario, librumq; triplici ductu thurificat, primo in medio, tunc à parte dextera libri, & mox à sinistra, redditoq; thuriferario thuribulo, iunctis manibus incipit, atq; prosequitur Euangelium, ad nomen Iesus caput versus librum inclinans.

11 Finito Euangelio, si forte voluendum sit folium, quia principium Euangelij, quod osculari debet à ce-

lebrante in præcedenti folio est, statim illud voluat, & ad Altare ante infimum gradum reuertens, necessarijs peractis inclinationibus, triplici ductu celebrantem thurificat, deinde reddito thuribulo thuriferario, post eum stabit donec intonet, si dicendum sit, *Credo in unum Deum*, & tunc ascendens, stansque à dextris celebrantis cum eodem, ac Subdiacono summissa voce prosequitur symbolum, cum eis inclinans, ac genuflectens.

Rit. Miss.
III. 7.

12 Cum à choro cantatum fuerit, *Et homo factus est*, accedens ad credentiam accipit bursam cum corporali quam ad oculos vsq; eleuatam ambabus manibus portat ad Altare, ita ut eius pars aperta ipsum respiciat, factaq; in plano genuflexione, ascendens ad Altare caput reuerenter, primo quidem cruci, mox celebranti inclinans; extrahit deinde ex bursa corporale, quod explicat, & extendit in medio Altaris, collocans à parte Euangelij bursam; ita ut Altare non impediatur, & redit ad locum suum post celebrantem.

Rit. Miss.
VI. 7.

13 Finito symbolo, vel si non sit dictum, dicto *Oremus* ante offertorium ascendit ad Altare à sinistris celebrantis, eiq; dum legit offertorii assistit, quo lecto transiens ad cornu Epistolæ accipit calicem à Subdiacono, ipsumq; detegit, pallaq; deposita, patenam cum hostia dat celebranti, osculando eius manum; quod si aliæ hostiæ pro comunione populi sint consecrandæ, detegit atque aliquantulum eleuat pyxidem, & facta oblatione rursum cooperit: deinde accepta ampulla vini à Subdiacono, infundit vinum in calicem, postea admixtas illi per Subdiaconum paucas aquas; tunc per celebrantem benedictæ guttas, calicem, celebranti manus osculando, porri-

Rit. Miss.
VII. 9.

git,

git, tangensque dextera calicis pedem, sinistra verò brachium celebrantis sustentans cum ipso dicit, *Offerimus tibi Domine, &c.* & posito per celebrantem calice super corporale ipse illum palla cooperit; Subdiacono deinde stanti in cornu Epistolæ patenam in dextera manu porrigit, & collocat, ac velo cooperit.

Rit. Miss.
VII. 10.

14 Accedente deinde thuriferario ministrat nauculam ut supra, thuribulumque post impositum incensum, celebranti cum osculis tradit; dum verò incensantur oblata, stans à dextris celebrantis, sinistra eleuat fimbriam calicis, dextera verò pedem calicis tenet, & cum thurificanda erit Crux calicem è medio remouet à latere Altaris extra corporalia, rursusque thurificata cruce in mediū corporaliū reponit. Deinde thurificato Altari, celebrantem ut supra cum debitis reuerentijs ter ducens thuribulum thurificabit, & accedens ad chorum per ostiolum à latere Epistolæ omnes ordine in proprio loco præscripto thurificabit, egrediens postmodum ostiolum à latere Euangelij factisque opportunis reuerentijs thurificat Subdiaconum semel ducens thuribulum, ac postremo reddito thuribulo thuriferario ab eo, & ipse semel thurificabitur, interim stat iunctis manibus ante pectus.

l. a. c. 13.
nu. 18.

Rit. Miss.
VII. 11.

15 Dum dicitur *Præfatio*, stat post celebrantem, & in fine accedens à dextris cum eo dicit *Sanctus*, &c. deinde accedens ad sinistram celebrantis assistit dum dicitur *Canon*. semper cum accedit, vel recedit genuflectens. Cum celebrans dicit, *Quam oblationem, &c.* ad eius dexteram in superiori gradu Altaris genuflectit, & cum Sacramentum eleuatur fimbriam planetæ eleuat, repositaque hostia supra corporale sur-

gens calicem detegit, ac statim genuflectens iterum in eleuatione calicis partem posteriorem planetæ subleuat, statimque depositum calicem super Altare palla cooperit, factisque debitis genuflexionibus ad librum rediens assistit à sinistris celebrantis manibus iunctis, usque dum ille dicat. *Per quem hæc omnia, &c.* & tunc cum genuflexionibus accedens ad dexteram, cum opus est calicem discooperit, & cum celebrante adorat; cum verò ille deponit hostiam super corporale, ipse calicem cooperit, cum eo pariter genuflectens.

16 Cum incipit *Pater noster, &c.* facta versus Sacramentum genuflexione recedit post celebrantem, ibique stat usque dum dicit, *Et dimitte nobis debita nostra, &c.* nā tunc ascendit ad cornu Epistolæ, & facta ibi genuflexione, repositoque velo super Altare, patenam à Subdiacono accipit, ipsamque purificatorio detergens dat celebranti illius manum osculando, & in fine summissa voce respondet, *Sed libera nos à malo, &c.* Imposita postmodum hostia super patenam, discooperit calicem, & cum celebrante adorat, eique dicenti. *Pax Domini, &c.* respondet, *Et cum spiritu tuo.* iterumque cooperiens calicem genuflectit, dicitque ter *Agnus Dei* percutiens interim ter pariter pectus.

Rit. Miss.
X. 8.

17 Dum celebrans dicit orationē. *Domine Iesu Christe qui dixisti, &c.* à dextris eius genuflexus expectat pacem, & cum ille Altare osculatur, ipse se erigens osculatur illud extra corporale, & à celebrante dicente, *Pax tecum*, complexus accipit pacem, sinistris genis sibi inuicem appropinquantibus, & ei respondet. *Et cum spiritu tuo.* Tum iterum Sacramento adorato vertit se ad Subdiaconum, & similiter dat ei pacem.

Rit. Miss.
X. 8.

Post

18 Post datam pacem Subdiacono, vadit ad librum, & cum celebras se communicat, ac dicit *Domine non sum dignus; &c.* genuflectit terq; percutit, assumptaque hostia à celebrante, si Subdiaconus non adsit discooperit calicem cum debitis genuflexionibus.

Cærem.
epist. l. i.
c. 9.

19 Si facienda sit communio, & hostiæ non sint super Altare, aperit ostiolum tabernaculi, genuflectit, & reuerenter acceptam pyxidem sanctissimi Sacramenti reponit supra corporale, remotoque ab ea paruo conopeo, rursus genuflectit; & ad latus Epistolæ accedens profundè inclinatus dicit, *Confiteor, &c.* deinde dicto *Misereatur, & Indulgentiam &c.* à dextris Subdiaconi in mediis genuflectens ante omnes communionem sumit; post acceptam verò purificationem afficit à latere Altaris; donec perficiatur communio, qua finita, accedens ad Altare cum genuflexionibus cooperit pyxidem, quâ intra tabernaculum reponit, rursusque genuflectens claudit ostiolum.

Rit. Miss.
XL. 3.

20 Post communionem refert velum calicis ad cornu Evangelij, indeque Missale cum puluino ad cornu Epistolæ, ubi celebranti dum legit versum afficit à dextris; cum verò dicit, *Dominus vobiscum*, stat post eum, similiter cum dicit orationem, vel orationes, & quando opus est vertit folia libri ferijs Quadragesimæ ante orationem ad populum, veniens se ad illum iunctis manibus dicit, *Humiliate capita vestra Deo*, quo dicto vertit se ad Altare à tergo celebrantis.

21 Dicto post ultimam orationem *Dominus vobiscum*, ipse conuertens se ad populum à sinistro latere ad dextrum, cantat in tono compo-

Domino, quod quando dicitur, non vertit se ad populum.

22 Ad benedictionem genuflectit supra gradus Altaris à latere Epistolæ, & dum legitur Evangelium sancti Ioannis, stat in eodem gradu, & cum dicitur, *Et verbum caro factum est*, genuflectit ibidem conuersus ad crucem, & in fine respondet, *Deo gratias*.

23 Descendens tandem cum celebrante, & alijs ministris ante iohannem gradum Altaris genuflectit, biretum ex osculans celebranti portigit, procedensque post Subdiaconum ante celebrantem, recedit ordine quo venerat per chorum transiens in medio à dextris celebrantis genuflectit, & ingressus Sacristiam genuflexus benedictionem à celebrante accipit, ac demum depositis paramentis, aliquantulum genuflexus orat, lotisque manibus recedit in pace.

De officio Diaconi in Missis sollemnibus pro defunctis.

Cap. XXX.

Diaconus in Missis defunctorum ministrans, nunquam celebrantis manus, nec aliquid ei porrigens osculatur.

21 Intro Missæ non ministrat ipse sum.

22 Dum dicitur Sequentia, ad illa verba. *Qui Mariam absolvisti, &c.* accipiens missale, super Altare reponit, ac genuflectens supra gradus dicit, *Munda cor meum, &c.* non tamè petit benedictionem in principio Evangelij non librum, neque in fine celebrantem thurificat.

23 Dicto offertorio, cum Subdiaconus defert à latere Epistolæ calicem, accipit bursam extrahensque corpo-

ralia

Rit. Miss.
XIII.

ralia explicat, oblatā hostiā patenam super Altare accomodat, ministrat vinum, & incensum, & thurificato Altari, tantum celebrantem incensat, & cum celebrans conuertens se dicit, *Orate fratres*, ipse respondet, *Suscipiat, &c.*

5 Ad *Agnus Dei*, non percutit pectus, non accipit pacem, & in fine dicens, *Requiescant in pace*, nec se conuertit ad populum.

6 Si facienda sit absolutio, adiuuat celebrantem dum exuit calulam, & imponit illi pluuiāle: ad tumulum à sinistris eius paulo ante procedit, quo cum peruenerit aliquantulum retro à latere stat, dum dicitur Responsorium; cantoribusque dicentibus, *Requiem eternam, &c.* ministrat nauiculam sine osculis, ac petit benedictionem more solito.

7 Celebranti post responsum, & *Kyrie eleison*, dicenti *Pater noster*, per rigit aspersorium, eleuansque simbriam pluuiālis procedit à dextris eius, primum ante sanctissimum Sacramentum in medio genuflectens, & transiens ante crucem, cum celebrans se inclinat, ipse genuflectit, completoque circulo, thuribulum à thuriferario acceptum sine osculis celebranti porrigit, eleuansque simbriam à dextris eius, circuit tumulum & opportunitis reuerētijs vsupra, reditoque thuriferario thuribulo, librum accipit ab Acolyto, quē tenet apertum ante celebrantem, dum dicit versus, & orationem, post cuius conclusionem librum clausum Acolyto reddit.

8 Cum celebrans dicendo, *Requiem eternam, &c.* format signum crucis super tumulum, ipse à dextris eleuat simbriam pluuiālis, dicensque à cantoribus, *Requiescant in pace*, dum omnes recedunt à sinistris ce-

lebrantis ordine quo venerat procedit, & in Sacristiam perueniens, ac ceptra benedictione, deponit paramēta, si verò post Missam celebrandæ erunt exequiæ, eodem modo ministrat.

De officio Diaconi in processionibus sanctissimi Sacramenti. Cap. XXXI.

Q Vando in festo sacratissimi corporis Christi, in celebratione quadraginta horarū, & similibus processionibus à Diacono ministratur, ipsius partes erūt adiuuare celebrantem, cum Sacramentum intra tabernaculum portatile, vel intra calicem recondit.

2 Incensum ministrat stans à dextris celebrantis sine osculis, neque benedictionem petit, dum verò Sacramentum thurificatur, genuflexus à dextris celebrantis, pluuiālis simbriā utraq; manu eleuat.

3 Porrecturus sanctissimum Sacramentum celebranti, antequam ex Altari illud accipiat, genuflectit, & postquam celebranti tradiderit, genuflexus rursus reuerenter illud adorat, & feria quinta, ac sexta maioris hebdomadæ extremitatibus vel calicem cooperit.

4 Dum deferretur Sacramentum, à dextris celebrantis utraq; manu simbriam pluuiālis eleuans, vel altera eleuans simbriam pluuiālis, altera verò tenens pedem tabernaculi, vel in sexta feria parasceue, quando celebrans pluuiāli non utitur, altera manu celebrantis archium, altera verò pedem calicis sustentans, & sic procedentes alternatim summissa voce recitabunt Psalmos, & Hymnos.

5 Ad locum ubi reponendum est

Cærem.
epist. l. 2.
c. 33.

Sacra-

Sacramentum perueniens tabernaculum: à celebrante accipiens genuflectit: acceptoq; erigit se, & ita stat donec celebrans, & ipse adoret, mox super altare reponit, atq; iterum genuflectens recedit, ministratq; incensum, & adiuuat celebrantem dum Sacramentum incensat. *ut supra.*

6 Cum dicenda est oratio, à dextris celebrantis tenet librum apertum; quem clausum postmodum reddit Acolythis.

7 Si danda est benedictio, accepto Sacramento cum debitis reuerentijs, ut supra, ipsum porrigit celebranti, ut benedicat populo, & stans genuflexus supra gradus altaris cum alijs benedictionem accipit: deinde sacram hostiam intra tabernaculum consuetis adhibitis reuerentijs reponit, clauibusque obferans ostiolum, ante celebrantem ordinatè procedendo recedit.

De officio Cantorum.
Cap. XXXIII.

Concil.
Aq. gran.
l. c. 137.

1 **C**Antores in Ecclesia iuxta sanctorum Patrum decreta voce, & arte præclaros esse oportet, providendo quando temperatè, quando è summis Diuinum agitur officium, scilicet, ut secundum officij qualitatem cantum protendat, & voces moderentur cæterorum, non enim cursim, & intemperatè, sed planè, ac dilucidè, quo recitantium mens sonoro cantu pascatur, & audientium aures deuoto tono demulceantur, cæterorum cantum dirigere debent.

C.N.

2 Cantores in choro per hebdomadas, quæ incipiunt à Sabbatho ad vespervas vicissim mutantur: incipiendo à primo Diacono vsq; ad vltimum Clericū professum inclusiuè:

quilibet verò antequam suæ hebdomadæ munus incipiat, genuflexus in medio chori benedictionem à superiore petat: huic è regione in altero choro respondeat: cum opus est succantor, qui in præcedenti hebdomada cantoris munere functus fuerit.

3 Postquam celebrans primā intonauit antiphonam intonabit Psalmum, & successiuè alios psalmos à parte sui chori, cum Versibus, Hymnis, & Canticis: In duplicibus verò Psalmi, Hymni, & Versus ad Matutinum, Vesperas, & Laudes à duobus in primis sedibus chori inferioris assistentibus, tota decætata aña, in medium cum debitis reuerentijs, & inclinationibus cõuenientibus intonatur, similiter diebus Dominicis atq; etiã Sabbatho ad vespervas, quibus diebus dicunt etiam in fine, *¶ Benedicamus Domino.* ad reliquas verò horas semper psalmi, & hymni ab vno tantum inchoantur, versus verò his diebus à duobus cætatur, & tunc proximior ipsi cætori eum adiuuabit, ac pariter è regione proximior respondenti cum ipso cantabit: eum verò intonant semper habeat librum apertum ante oculos, maximè cum cantat in medio chori.

4 Ad Cõpletorium solus cantor in medio chori dicet in principio, versus celebratè inclinat. *Iube domne benedicere,* & Capitulum, in cuius fine dum dicit. *Tu autem Domine, &c.* genuflectens recedit in suā sedē, ibiq; intonabit psalmos, & in fine versus in medio chori cantabit, vbi pariter inchoabit canticū. *Nunc dimittis, &c.*

5 Ad matutinū officij Diuini, semper Inuitatorium in medio chori cantabit, ex libro super legile ante se posito, & intonabit ibidē hymnū: psalmos verò, versus, & hymnū, *Te Deū laudamus*, post nonam lectionem, suo loco si solus, vel in loco medio

Direct.
chor. R.

Cærem.
epif. l. 2.
c. 7.

Cærem.
epif. l. 2.
c. 6.

E Inter

inter duas primas fedes chori inferioris cum socium adiunctum habet diebus ferialibus, quando dicitur officium paruum Beatæ Mariæ Virginis, inuitatorium suo loco cantabit, ibiq; stans aperto capite psalmos intonabit, ac lectiones cum suis versibus leget.

5 Ad horas diurnas inchoabit Hymnos, Psalmos, & dicit Versus, tam in officio Diuino, quam in officio paruo B.M. Virginis.

6 Ad primam stans suo loco capite aperto legit Martyrologium, & in fine dicturus Capitulum, conuertens, & inclinans se Sacerdoti celebranti, dicit, *lube domne benedicere benedictioneq; accepta, legit ibidē stās suo loco lectionē ad capitulum, &c.*

7 Cantores Psalmos, Hymnos, ac Versus intonantes semper stant de retro capite, accedentes verò, & recedentes, ad intonandum, factis prius altari, vel cruci reuerentijs, mutuis inclinationibus honore se præuenient.

8 In festis primæ, & secundæ classis designentur à Magistro cæremoniarum duo cantores ex aprioribus, voceq; blāda qui in primis sedibus chori inferioris collocati, accedentes simul in medium cum inclinationibus inchoant Psalmos, & Versus, ad Matutinū, Laudes, ac Vesperas, nec non etiam versus, qui dicuntur ad Responsoria post Lectiones: Hymni his diebus ad Vesperas, Laudes & Nocturnum à celebrante inchoantur, qui etiam hymnū, *Te Deum laudamus*, inchoare debet.

9 Ad tertiam quæ ante missam sollemnem canitur, stantes in primis sedibus chori inferioris, Hymnum, Psalmos, ac Versus, & in finem, *ſ. Benedicamus Domino*, dicturi in medium cum debitis reuerentijs, & inclinationibus accedunt.

10 Cum dicuntur psalmi graduales, primus quidem à celebrante inchoatur, reliqui quatuor primi in quorum fine nō dicitur, *ſ. Gloria Patri*, non intonantur, sed chorus eos prosequitur absq; vlla distinctione, ac si esset vnus psalmus, & in fine ultimi dicitur, *ſ. Requiem æternā*: alij decē sequentes à cātoribus in ea parte chori cui contingit intonantur.

11 Septem Psalmi poenitentiales quando dicuntur, posteaquam hebdomadarius inchoauit Antiphonā, *Ne reminiscaris*. cantor illius chori incipit Psal. *Domine ne in furore, &c.* reliqui verò ex ordine à cantoribus pariter inchoantur: & ad litanias in fine hebdomadarius intonabit.

12 Litanie sollemnes, cuiusmodi sunt, quæ dicuntur Sabbatho sancto, & vigilia Pentecostes ad missam, in processionibus die sancti Marci, & diebus Rogationum, vel quando pro re graui, & publica Ecclesiæ causa sunt dicendæ, in medio chori à duobus cātoribus dicuntur.

13 In omnibus processionibus sollemnibus duo cantores cantant Litanias; inchoant Hymnos, Psalmos, Antiphonas, Responsoria, &c. iuxta formam traditam in proprio libro processionum.

14 In missa cantata, dicto, cum dicendum est à celebrante, *Asperges me*. cantores in medio chori prosequuntur *Domine hyssopo, & munda-bor*, chorus vero. *Lauabis me, &c.* Ijdē inchoat. *ſ. Miserere mei Deus, &c.* quē chorus complet, & ipsi subdunt. *ſ. Gloria Patri, &c.* deinde repetūt prindipium Añz. *Asperges me.* & chorus prosequitur. eodem modo intonat Introitum missæ.

15 Celebrante inchoante Hymnum, *Gloria in excelsis Deo*. ipsi eodē tono, ac voce sonora subdunt; *Et in*

terra

terra pax, chorus verò prolequitur,
Hominibus bona voluntatis.

16 Cantata Epistola inchoât Graduale, vel tēpore Paschali, *Alleluia*, verlus verò lequentes cantantur ab alijs duobus cantoribus assignatis à Magistro cæremoniarum, vel à Superiore, quod si non fuerint designati ijdem cantores prolequantur illos.

17 Sequentia quando dicenda est, inchoatur quidem à cātoribus, eam prolequitur illa pars chori in qua fit hebdomada: Tractus verò cum dicitur, à toto choro post versus inchoatur incipiendo ab illa parte chori in qua fit hebdomada.

18 Post Euangelium cū celebrans inchoat symbolum, dicit. *Credo in unum Deum.* cantores subdunt. *Patrem omnipotētem factorem cæli, & terræ,* & chorus prolequitur. *Visibilibus omnium,* &c. Inchoabunt etiam cantores offertorium, & communionem, atq; etiam in Missis defunctorum dicent, versus ad offertorium, & communionem.

19 Ad officium mortuorum cantores quoq; psalmos, ac versus intonabunt: cum verò officium est nouē lectionū in primis sedibus chori inferioris intonant, Inuitatorium quidem in medio chori, psalmos verò, & versus, etiam eos qui ad responsoria post lectiones dicuntur, conueniendo in mediū inter ipsas duas primas sedes chori inferioris, & in fine Vesperarum, ac Laudum, dicunt, *Requiescant in pace.*

20 Et si ad officium mortuorum omnes sedeant, cātores verò semper cum Psalmos, vel Versus intonant stant detestō capite.

21 In absolutione ad tumulum, quæ fit post Missam, cantores à parte celebrantis inchoant Responsorium, *Liberame Domine,* &c. qui verò sūt

ex altera parte chori dicunt, *Requiescant in pace.* primi verò cantores subdunt, *Requiescant in pace.* &c. cantores verò è regione dicunt, *Requiescant in pace.* &c. & in fine cantores ex parte celebrantis dicunt, *Requiescant in pace.*

22 In exequijs dicto à celebrante, *Non intres in* &c. cantores vtriusque chori alternatim intonant responsoria eodem modo quo supra, duo vel tria prout in libro exequiarum; quando verò procedendum est ad cæmeterium, quoties opus est in sepultura nostrorum, inchoant, ac repetunt. *In paradisum,* & *Chorus Angelorum.* Inchoant quoque cum opus est Psalmos, ac tandem canticum. *Benedictus,* & cum in fine exequiarum celebrans dicit. *Anima eius,* & *anima omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei;* ipsi subdunt. *Requiescant in pace.* & ad Responsorium, *Memento mei Deus.* quod à celebrante inchoatur; dicunt versus, & in fine, *Requiescant in pace,* prout in libro exequiarum.

De officio Lectorum.

Cap. XXXIV.

1 **P**ostquā cantores vtriusque chori suū munus expleuerint, per duas sequentes hebdomadas lectiones in choro legent, is quidem diebus ferialibus, & cum officium est trium lectionum, qui ex ea parte chori est in qua fit officiū: in duplicibus verò, ac semiduplicibus quando officium erit nouem lectionum, iunior primi, senior secundi nocturni, & hebdomadarius tertij nocturni lectiones leget: in principio tamen

C.N.

hebdomadæ antequam lectiones incipiant genuflexi benedictionem à superiore petant. Absente verò aliquo eorum suppleat is qui immediate ante cātōres fuerit, vel si anterior non sit, qui sequuntur munus illius impleant.

2 Sæper cum Lector, accedit ad legendum lectiones genuflectat ante legile in medio chori, & dicens, *Iube domne benedicere*, conuersus ad celebrantem inclinatus expectet donec ab illo respondeatur, deinde conuersus ad librum manus hinc inde supra illum, vel legile tenens, vel si opus sit candelulā dextera tenens, sinistra verò librum, lectiones clara, & intelligibile voce non cantando, sed semper eodem tono distinctè legat. Titulos earum modo in rubricis præscripto legat, eo modo quo sunt in Breuiario literis nigris notati, cū verò nona lectio est alicuius sancti Simplicis sine titulo legitur, quod enim in Breuiario notatur literis rubris (pro S. N.) non est titulus, sed rubrica, in fine cuiusq; lectionis cum dicturus est, *Tu autem Domine, &c.* genuflectit versus Altare; tū surgens legit ibidem versus, qui sunt post Responsoria.

3 In festis primæ, & secundæ classis in medio chori cantantur à designatis à Magistro cæremoniarū, qui singuli singulas cantabunt, semper tamen vltima à celebrante cantabitur, cum verò in sollemnioribus ob populi commoditatem extra chorū ante Altare Lectiones cātantur, Clerici ex ordine præcedendo ducūt Sacerdotes cantaturos; egredientes per ostiolum à latere Euāgelij in medio genuflectunt, & post eos stant donec cantetur Lectio, qua finita cum iisdē genuflectentes redeunt per ostiolum à latere epistolæ.

4 Ad officium defunctorum cum tres in Lectiones dicuntur à lectoribus legi debent; cum verò officium est nouem lectionum, siue in cōmemoratione omnium defunctorum, siue pro defunctis fratribus nostris, lectiones cantantur à nouem designatis à Magistro cæremoniarum, quarum vltimam semper cantabit celebrans.

De officio Hebdomadarij. *Cap. XXXV.*

1 Sacerdotes omnes per vices, quilibet in sua hebdomada, quæ incipit à die Sabbathi ad Vesperas, vsq; ad Nonam Sabbathi sequentis inclusuè, officium Diuinum in choro superpelliceo semper induti, (excepto officio Nonæ cum seorsum ab alijs horis dicitur,) celebrabunt.

2 Hebdomadam igitur celebraturus superpelliceo indutus, Sabbatho ante vespas, in primis dato signo à superiore, omnibusq; surgentibus, benedictionem ab eo accipiat, dictoq; secreto, *Pater noster*, & *Aue Maria*; tenēs sinistram manum ante pectus, dextera aperta facit sibi signum crucis à fronte ad pectus, cantans intelligibili voce, *Deus in adiutorium meum intende*, & ad vnumquodque verbum tægit manu, primò frontem, deinde pectus, mox humerum sinistrum, vltimò dextrum; quod semper in principio horarum obseruari debet.

3 Idem ad vespas pariter inchoat primam Antiphonam, ante primum Psalmū, dicit Capitulum, & inchoat antiphonam ante Canticū, *Magnificat*, qua in fine repetita dicit, *Ÿ. Dominus vobiscum*, & orationem, vel orationes, post quas iterum dicit, *Ÿ.*

*Dominus*Cærem.
epist. l. 2.
c. 6.

C.N.

Cærem.
epist. l. 2.
c. 1.

Dominus vobiscum, & nisi fuerit officium duplex, vel dies Dominicus, subdet etiam, *Ÿ. Benedicamus Domino*, & tandem humiliori voce. *Fidelium anima, &c.*

4 Cum dicitur officium Paruum B. Virginis ad vesp̄as ipse inchoabit, *Ÿ. Deus in adiutorium meum intende*, & initia Antiphonarum ex parte sui chori videlicet, primā, tertiam, & quintam, dicit capitulū, inchoabit Antiphonā ad *Magnificat*, qua repetita dicit *Ÿ. Dominus vobiscum*, & orationem, & in commemoratione sanctorum dicit versum, & in fine *Ÿ. Dominus vobiscum*, & *Benedicamus Domino*.

5 Ad Completorium dicto à cantore. *Iube domne benedicere*, eodem tono respondebit. *Noctem quietam, &c.* & finito Capitulo, subdet in eodem tono, *Adiutorium, &c.* signans, se interim signo crucis, deinde dicto secreto *Pater noster*, inclinatus voce humiliori dicit confessionem, dictoq; à choro *Misereatur, &c.* respondens *Amen*, eriget se, & facta à choro confessione, subdet. *Misereatur, & Indulgentiam, &c.* signans postmodum pollice dexteræ pectus, dicit. *Ÿ. Conuerse nos Deus, &c.* & subdens, *Deus in adiutoriū, &c.* vt supra se signat, & dicto *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine, &c.* inchoat Antiphonam; post Hymnum dicit Capitulum, inchoat añam ad Canticum *Nunc dimittis*, qua repetita si dicendæ sunt Preces feriales dicit versus modo præscripto, & in fine altiori voce, *Ÿ. Dominus vobiscum, &c.* & orationem, postquā repetito, *Ÿ. Dominus vobiscum*, dicit *Benedicamus Domino*, & si dicendum sit Officium paruum B. V. immediate post subdit, *Ÿ. Conuerse, &c.* & *Deus*, vt sup. post Hym. dicit Cap. inchoat añam ad *Nunc dimittis* post eū dicit

Ÿ. Dñs vobiscum, & orationem, qua dicta iterum dicit, *Dominus vobiscum, & Benedicamus Domino*, subdit postea humiliori voce. *Benedicat, & custodiat nos omnipotens, & misericors Dominus.* cum dicit, *Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*, se signat, & eodem tono humiliori dicit in fine Añam B. M. Virginis cum suo versu, & oratione, ad quam semper surgit; post completorium verò asperget chorum modo infra præscripto.

6 Ad Matutinum superpelliceo indutus, dicto secreto, *Pater noster, Ave Maria, & Credo*, dicit signans labia pollice dexteræ, *Domine labia mea aperies*, postmodum cum dicit. *Deus in adiutorium, &c.* signat se vt supra, & dicto Hym. inchoat primā Añam, dicit post *Ÿ. Pater noster, & ne nos inducas in tentationem, &c.* Absolutiones, & benedictiones modo suo loco præscripto infra. In officio paruo B. M. V. eodem modo procedit, dicit tamen initia primæ, & tertie Antiphonæ. Ad laudes procedit eodem modo quo ad vesp̄as.

7 Ad Primam, dicto *Pater noster, Ave Maria, & Credo*, secreto, dicit, *Deus in adiutoriū, &c.* & dicto Hym no inchoat añam, qua post Psalmos repetita dicit Capitulū, & in diebus ferialib; dicit Preces modo infra præscripto. post quas dicit, *Ÿ. Dñs vobiscum, & orationem*, qua finita repetit, *Ÿ. Dñs vobiscum*, subdit, *Benedicamus Domino*, & dicto per chorum. *Deo gratias*. si dicendum sit officium paruum B. V. dicite immediate, *Deus in adiutorium, &c.* & post Hymnum initium añæ, qua post Psalmos repetita, dicit Capitulum, & post *Kyrie eleison. Ÿ. Dominus vobiscum, & orationem*, post quam repetit, *Ÿ. Dominus vobiscum, & Benedicamus Domino*. deinde dū legitur Martyrologiū

C.N.

l.2.c.12.
nu.6.

Direct.
Chor.10.

l.2.c.18.
nu.19.

l.2.c.18.
nu.26.

cum alijs seder, quo completo, dicit. *Pretiosa, &c. Sancta Maria, &c.* subdens ter *Deus in adiutorium, &c.* non tamen se signans, deinde post *Kyrie, &c. Pater noster. Et ne nos, &c. Respice in seruos tuos, &c. v. Gloria Patri, &c.* & orationem. *Dirigere, & sanctificare.* & cantore dicente, *tube domne benedicere,* respondet. *Dies, & actus nostros, &c.* & post lectionem breuem dicit, *Adiutorium, &c. Benedicite, &c. Dominus nos benedicat,* subdens eodem tono. *& fidelium anima, &c.*

8 Ad reliquas horas dicto secreto. *Pater noster, & Ave Maria,* dicit more solito. *Domine in adiutorium,* post Hymnum inchoat aſiam, quæ repetita dicit Capitulum breue, & post versus. Preces quando sunt dicendæ, vel si non sunt dicendæ, *v. Dominus vobiscum,* & orationem postquam repetit, *v. Dominus vobiscum, & Benedicamus Domino,* ac tandem voce humiliori. *Fidelium anima,* si verò dicendum sit officium paruum B.M. Virginis, dicitur eodem modo, quo dictum est ad Primam immediate dicto *Benedicamus Domino.*

9 Ad officium defunctorum ad Vesperas intonabit primam Antiphonā *Placebo Domino.* & post Versum, ad Magnificat intonabit Aſiam, *Omne &c.* qua repetita genuflectens dici-

tur, *Pater noster, & ne nos inducas intetationem.* inchoat Psalmū *Lauda, &c.* post quem dicit Versus, & orationem, vel orationes, postea dicit, *Requiem æternam dona eis Domine.* & si officium non sit duplex, ipse quoque subdet, *v. Requiescant in pace.* Ad matutinum inchoat primam Antiphonam, & si officium sit duplex, dicit nonam lectionem. Ad laudes verò procedit eodem, modo quo ad vespas. In exequijs procedet modo in proprio loco præscripto, l. 2. c. 39. & 40.

10 Quando dicendi sunt Psalmi Graduales, ipse incipit Psalmos. *Ad Dominum cum tribularer.* in fine dicit *Pater noster. & ne nos inducas.* versus, & orationes.

11 Cum dicuntur Psalmi Poenitentiales genuflectens, inchoat Antiphonam. *Ne reminiscaris,* & in fine dicit *Litanias,* post quas dicit *Pater noster. & ne nos, &c.* Initium Psalmi, Versus, & Orationes, cum ultimo versu.

12 In Missis sollempnibus, & particularibus, ac sollempnioribus officijs quomodo celebrans procedere debeat, infra suo loco dicetur, lib. 2. Cap. XXI. de Vesp. diebus Festiuis. & Cap. XXII. de Matutinis sollempnibus, & Cap. XXVII. de Missa sollempni.

Finis primi Libri.

SACRARVM
CAEREMONIARVM
IVXTA ROMANOS RITVS,
ET VSV MCLERICORVM
REGVLARIVM.

Liber Secundus.

DE MODO EXERCENDI ECCLESIASTICA
MINISTERIA, AC SINGVLAS FVNCTIONES.

Ecclesia ministros praecedenti libro singillatim, et accuratè pro nostrarum tenuitate virium, in ijs qua ad eorum spectant munera imbuerè, & instruere conati sumus. Nunc de diuinis in vniuersum Officijs, ac Missa sacrificio, ceterisque ecclesiasticis functionibus, iuxta Sanctae Romana Ecclesiae ritus, & nostras probatas consuetudines normam tradere, non incongruo intendimus ordine; eorum nihil, quae huic conducunt negotio missum faciendo.

De Altari, & eius ornatu.

Cap. I.

Concil.
Aq. gran.
can. 21.

ALTARIA erigere, atque decèter ornare, ad Diuinum cultum maximè prinet; sunt enim corporis Christi receptacula, ac propterea eis debiti præ-

stare honorem hortatur S. Chrysostomus: idcirco & veteres Christiani, ut ait Opeatus Milleuitanus, Altaria osculari cōsueuerūt. Omnium, maximè altare maius, in quo sacrosanctum Christi corpus asseruare consueuimus, sumptuosius, ac splendidius exornandum est: eius structura sit supra gradus, altitudo ad quatuor palmos; latitudo ad tres cum

Chrysol.
hom. 20.
ep. 2. ad
Corint.
Milleuit.
l. 6.

Caerem.
ep. 1. l. 1.
c. 12.

dimidio,

Act. eccl.
4ed. par.
in de-
re. visit.
Apo. 167
1. c. XV.

dimidio, longitudo verò ad decem, vel etiam plura loci habita ratione se extendat: sit autem lapideum, vel saltem lateritium, totum ab Episcopo consecratum, nulla ex parte foramen, aut fenestella, ad aliquid asseruandum in eo relinquatur; neque subtus aliquid ponatur; tantum sanctorum reliquiae in eo conditae sint.

Vbi sup.
Bruchar.
3. dec. c.
27. ex Cō-
sil. Remē
1. c. 5.

2 Si mensa non sit consecrata; ara lapidea, seu altare portatile, in ipsius mensae medio apte inferatur; consecrata verò mensa tela cerata, totam ipsam mensam cōtegente operiatur.

3 Gradus tres adhibeantur, vnus scilicet, quem per se bradella facit; tūc alij duo ipsa bradella inferiores, qui duo è marmore, solidone lapide sunt construendi, aut, si id fieri nequit, è lateritio opere, itaque pateant ad minimum palmum cum dimidio: supremus verò gradus, qui ex ipsa bradella existit, è solidis tabulis construatur. Bradella autem à fronte Altaris quatuor palmos sit producta; singulorum verò graduum altitudo sit octo vnciarum; omnes autem Altaris gradus tapeto, vel aliquo panno viridi, vel etiā in Aduentu, & Quadragesima violaceo tegantur.

Parif. de
Crasl. 1.
c. 21.

4 Ipsum autem Altare ornabitur pro temporum varietate pallijs sericeis, coloris tempori, & officio conuenientis: & diebus sollemnioribus etiam aureis, vel argenteis, aut ex auro intextis, qui omnes sint instrumento ligneo affixi, ac bene contracti atque extensi, ita vt nullam prorsus rugam contrahant.

Rub. gen.
c. XX. 5.

5 Tres mappae lineae, ex quæ mundæ supra Altare explicentur, quarum suprema mensam, & latera Altaris vndeque contegens circumcirca habeat falcias serico elaboratas, ac variegatas, quibus ipsa Altaris fa-

cies, præcipuè in angulis commodè aptetur, & si videbitur, melius separatae cōseruari potuerunt, & cū opus est aciculis aptentur; diebus verò sollemnioribus erunt ipse fasciæ auro contextæ, ac à lateribus vndeque auriphriggiatæ.

6 Supra Altare Tabernaculum sanctissimæ Eucharistiæ collocabitur, quod vel è laminis argenteis, aut æneis, iisdemque inauratis, aut è marmore pretiosiori, politè tamen elaboratum, atque compactum fieri conuenit, pijs item mysteriorum passionis Christi Domini imaginibus exculptum, & inaurato artificio certis locis periti viri iudicio decoratum, Religiosi, ac venerandi ornatus formam exhibeat; intrinsecus autem tabulis populeis, vel similibus sit contextum, vt ab humiditate marmoris, vel metalli sanctissima Eucharistia defendatur; vndiq; tamen sericis velis sublutum, atque ornatum. Vbi autem tale tabernaculū haberi nequit, è tabulis populeis, vel similibus politè elaboratis, & religiosarum imaginum sculptura ornatis; iisdemque auratis extruatur, amplum pro ratione Ecclesiæ in cuius Altari maiori collocandum est. Idem tabernaculū bene firmetur, vel in basi, eaque ornata, vel in gradibus benè confectis, vel Angelorum simulacris, alijsque suffulcimentis Religiosum ornatum præferentibus. Vbi verò in Altari præ illius angustia collocari, suffulciriue tabernaculum totum non potest, à tergo suppositis basibus, aut alijs suffulcimentis benè firmis, totum, vel illius pars nitatur.

Act. eccl.
Med. v. 2.
1. j. c. XIII

7 A summo fronte Altaris distet non minus trium palmorum spatio, vt corporale latè expandi; & pyxis, aut tabernaculum gestatorium, quando vsu venit, vna cum calice, & ho-

stia

stia commodè ibi collocari possint ; nec rursus adeo distet, vt ad Sacram Eucharistiam depromendam, gradu etiam ligneo opus sit, nisi structuræ ratio aliud necessario expostulet ; & tunc, vbi commodè fieri potest, maximè diebus, quibus Eucharistia populo ministratur ; in loco propinquiori in Altaris plano subtus tabernaculum pyxis recludatur.

8 Ostiolum habeat ab anteriori parte ita patens, vt pyxis, quæ intrus includitur ; facile, commodèque inducatur, & educatur ; ac clauis, eaq ; aurata obferetur : Sacra Christi Domini vulneratum pectus exhibentis, vel alia pia imagine exornetur: vbi à parte posteriori chori, quæ est à tergo Altaris comodè, & decenter Eucharistia sumi potest ; alterum ostiolum præscripta forma extruatur.

9 In summitate tabernaculi adsit imago Christi resurgentis : vel si in Altari congruus locus cruci, (quæ alias super illud semper collocanda est) esse non possit, in tabernaculi summitate, affixa Christi Crucifixi sacra effigies decorè construatur : quæ si præ tabernaculi altitudine celebrantis oculis non sit præuia ; supra ciborium, vel Christi resurgentis imago, vel crux nuda collocetur, & alia loco congruo in conspectu celebrantis cum Christi Crucifixi sacra imagine disponatur : Ipsum verò tabernaculum conopeo sericeo coloris temporis conuenientis cooperiatur.

10 Hinc inde à lateribus tabernaculi sint gradus, supra quos candelabra sunt apponenda, quæ sex tantum erunt, tria qualibet ex parte non æqualia ; sed paulatim, quasi per gradus ex utroque Altaris latere surgentia, ita vt altiora sint ciborio propinquiora, inter se æqualiter distantia, ac benè disposita ; quæ diebus sollempnio-

ribus erunt argentea, vel ex aurichalco inaurato ; reliquis verò diebus, vel ex anrichalco, vel ex ligno, eoque inaurato.

11 In præcipuis sollempnitatibus ; vbi habentur sanctorum reliquie ; alternatim inter candelabra, si tamen Altaris dispositio, & longitudo id patiatur, apponantur, sin minus, vascula floribus, ac frondibus odoriferis inserta, vel etiam ex serico, auroque contextis adhibeantur.

12 Supra ipsum Altare appendatur vmbraculum, quod baldachinū vocant, formæ quadratæ ; cooperiens Altare, & ipsius Altaris scabellum, seu supremum gradum coloris temporis conuenientis ; quo non erit opus vbi adest ciborium ex lapide, vel marmore confectum.

13 Ante infimum gradum Altaris in angulis hinc inde apponuntur duo, eaque eminentia candelabra, altitudinis circiter octo palmorum ; pulchrè elaborata ex ligno inaurato, vel ex aurichalco, aut etiam vbi haberi possunt in præcipuis sollempnitatibus argentea, in quibus intortitia pro eleuatione sanctissimi Sacramenti affigantur ; poterunt etiam pro locorum qualitate ; præsertim in sacellis aptari hinc inde duo instrumenta ; quæ communiter cornucopia dicuntur, parietibus infixæ.

14 Lampades quoque collucebunt ante sanctissimum Sacramentum, tam ad cultum, quam ad ornatum, pro ecclesiarum ratione, ac dignitate ex argento, aut aurichalco, adiuncto intus vasculo vitreo ; quarum forma cum multiplex esse possit, prout temporum cursus tradit, nulla improbat, modo cum ecclesiæ consuetudine conueniat : omnes autem lampades penfiles à summo labro catenulis eiusdem metalli appendantur : Instrumentum,

in quo

Cær. ep.
l. i. c. 12

C. N.

Euseb.
Cæsar.
6. hist.
eccl. c.

in quo sustinentur ad formam trianguli; à quo tres lampades ad minus pendeant, conficere consuevimus; quod etiam aliter periti viri iudicio, adhibito quoq; maiori numero lampadarum, contrui poterit: omne autem lampadarium non à latere, sed è regione, conspectuè altaris appensum recta in medium constituatur, à scabello altaris distans, ne Sacerdos, vel Ministri, dum in principio Missæ ibi stant; olei stilla inquinètur: Quod si pro locorum qualitate, aliquo etià instrumento ad modum cornucopiæ eas accommodare placuerit, prout in pluribus basilicis passim adhiberi animaduertimus, non erit incògruū: Hæ autem non ante sanctissimum Sacramentum tantum; verum etiam, ante sanctorum Reliquias, atq; imagines eodem ordine accendi poterunt.

15 Parietes altari adhærentes clericorum chorum ab Ecclesia distinguunt: hi aulæis coloris cæterorum paramentorum ornari poterunt, pro temporum, atque festorum qualitate: diebus verò sollemnioribus hinc inde quatuor, vel saltem tria candelabra cum cereis superponantur; in medio autem vascula cum flosculis, alternatim benè disposita adhibeantur.

16 Mensæ, quas credentias dicimus, à lateribus altaris hinc inde prope parietes, si congruū loci spatium id patiatur, sin minus iuxta cācellos accommodentur; earum mēsurā pro loci qualitate erit maior, vel minor; omnino tamen mappa lineā, eaquē munda vndiq; contegantur: & si aulæis, vel sericis coloris paramētorum fuerint confectæ; semper tamen mappa lineā superimponatur, in ea quæ est à parte epistolæ, omnia pro missarum celebratione necessaria, nulla ta-

men adhibita imagine collocabuntur: in altera verò à latere Euangelij, vascula, ac vela pro communicandis apponi poterunt.

17 Cæterum, quia ex antiqua Ecclesiæ consuetudine clerici à laicis per cancellos separantur; ideo ex lapide, vel ligno cōstruantur, ita vt inter ipsos, & altare tantum spatij relinquantur, quantū pro missarum sollemnium celebratione necessariò requiritur; vt scilicet Sacerdos cum ministris congruum spatij locum, pro cæremonijs obeundis habeant.

18 Chorus ad Diuina officia celebrāda, à tergo maioris altaris post parietes, sub scellis è nuce, vel alio ligno benè compacto, & elaborato ad standum, ac sedendum, cū opus fuerit, construatur; cum scabellis etiam ad procumbendū, simili materia, & arte cōstātibus, in quibus erunt capsulæ ductiles cū calce ad cōspuendū.

19 Reliqua altaria Ecclesiæ pariter erunt ab Episcopo; vt de altari maiori dictum est, ritè consecrata; quod si altare non fuerit consecratum, mensa ex tabulis scætilibus politè confecta; & ampla construatur, in cuius medio altare portatile aptè inferatur, ita vt ab ipsius fronte non longius distet sex vncijs; ita verò insertum sit; vt à mensæ superficie vix paululum emineat, quo Sacerdotis celebrantis tactu dignosci possit: huiusmodi autem lapis, præter capsæ dimensionem, cui inscriptus est, lōgè pateat ad minus palmum cum dimidio, latitudo verò sit vnius palmi.

20 Sint autem ipsa altaria altitudinis supra bradellam quatuor palmorum, longitudinis verò octo, vel nouem, pro locorum qualitate, latitudinis verò trium, habentia sub scabellum, seu bradellam, eiusdē longitudinis; latitudinis verò quatuor

C.N.

Ad. eccl.
Med. p. 2.
l. i. cap.
XVII.

palmorū, cuius altitudo sit octo vnciarum; poterit etiam addi iuxta loci structuram, & alius gradus.

21 Supra altare sit gradus bene ornatus, in quo collocentur quatuor candelabra ex aurichalco, vel ligno inaurato cum candelis, & in medio, præter sanctorū Imagines, quæ iconæ, seu tabulæ pictæ parieti inhærebunt, sit crux cū Imagine sanctissimi Crucifixi, diebus verò festis, ac præcipuè in sollemnioribus erunt et sex, & interponantur inter candelabra vascula cū floribus: duo quoque alia candelabra minora, in quibus pro celebratione missarum candelæ accendantur, sint supra mensam altaris: tabella secretorum aurata, ac bene disposita sit in medio ad pedem crucis. A latere epistolæ apponatur credentia, mappa munda cooperta: duo etiam candelabra maiora, vel instrumenta, quæ cornucopia dicuntur, parietibus affixa cum intortitijs pro elevatione sanctissimi Sacramenti sint ante altare: scabellum, seu bradella tapeto, vel panno cooperiatur: circumcirca verò sint cancelli; quibus celebrans, ac ministri à laicis secernantur.

De disciplina in choro seruanda. Cap. II.

Dato signo cōueniendi ad diuina officia, seruato silentio, quacumque alia postposita occupatione, se in chorum quisque conferat, superpelliceisquæ, quando illis utendum est, prius in Sacristia se induat.

2 Chorum ingrediens aqua benedicta ante ostium se aspergit, & facta sanctissimo Sacramento genuflexione in medio, & astantibus hinc inde inclinatione; in locū sui ordinis qui-

libet se recipiat; ibique genuflexus maneat, donec à superiore detur inchoandi signum; pariter omnes interrim, dum in choro sunt, eandem formam, ac disciplinam obseruantes, ut cum ratio postulauerit, omnes simul vel stent, vel sedcant, surgant, vel genuflectant, ab omni omnino disparitate cauentes; nec cum alij detecto sunt capite, biretum quis teneat, vel è contra, quod si fortè contingat, qui propior est, eum modeste moneat.

3 Pia modestia tunc temporis interius, exteriusque, oculis ad terram demissis, vel clausis, seu ad librum intentis maxime commendatur, præcipuè Nouitijs, qui semper ex libro recitare debent, nullus tanquam ociosus oscitanter se habeat, multo magis cauendum ne quis dormitet, manus pariter bene compositas, complicatas videlicet, vel iunctas, cum librum non tenent; pedes non vnum super alium, nec tibias diuarcatas habere decet: subsellijs modeste innitantur; immoderati actus omnes studiosè vitentur, quilibet cæterorum recitationem sequatur, nec priuatas preces interim recitet, sed spiritu, & mente in conspectu Angelorum, ei psallentes, quæ eorum multitudo psallentes in vnum pie veneratur, deuotèque colit.

4 A quolibet strepitus genere, præcipuè in demittendis sedilibus, quoad fieri potest, in choro caueatur, excreatus, & nasi purgatio necessaria, erit modestissima, minimèque quoad fieri potest obstrepat, in arculas ad conspuendum aptatas ita cōspuat, ne subsellia, vel pauiumetum villo modo foederetur, in illisque remittendis ne stridor fiat. Nemo loquatur nisi superior, vel cui ad sui officij exercitium spectabit, modeste tamen, ac placide; ne alios perturbent, vel di-

Cærem.
Bon. l. i.
c. 3.

strahant

strabant à Divina contemplatione, vel meditatione.

5 Quisq; munus suum exequatur, attentè, ac diligenter observans, ne in aliquo erret, ne cunctetur, ne præueniat tempus nihil præterea sibi lumat, nihil alijs præscribat, aliquo verò à quo suum exercere munus ordo postulat absente, qui proximè sequitur post illum, aut si infra nemo sit, is qui supra præficiat, nisi forte aliter superiorum arbitrio prius sit præscriptum.

6 Si quis errauerit, à solo superiore corrigatur, ipse tamen absque alia monitione, statim manu solum tangens illam osculetur, vel si inclinari non possit, pectus percutiat, manumque osculetur, in fine tamen officij, si culpa sit grauior, in medio chori; sin minus in loco suo genuflexus se accusans; poenitentiam à superiore impositam exequatur.

7 Psallendo vnisona, ac sonora voce, sine vlla flexione, aut tonorum variatione deuotam tarditatè quilibet seruare studeat, ipsaq; vox non erit inflata, sed potius dulcis; quæque ad acutum magis tenum tollatur, quam deprimatur ad grauem, semper tamè in medio versiculi debita adhibeatur pausa, nemo verò, nec in medio, neque in fine versus vocem producat.

8 Mens voci respondeat, vt ait Apostolus, *Psallam spiritu, psallam, & mente*, vt simul verba piè, ac distinctè deprompta intelligantur; audientesque ad pietatem, ac deuotionem excitentur; & omnino vt dicit S. Bernardus, *pure, ac strenuè diuinis operibus interesse laudibus, strenuè quidè, vt sicut quidem reuerenter, ita alacriter Domino assissemus; non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes*

verba dimidia, non inægra transientes, non fracti, & remissa vocibus muliebri quidem thulba de nare, sonantes, sed virili, ac dignum est, & sonitu, & affectu voces sapientis spiritum exprimentes; pure verò, vt nihil aliud dum psallimus cogitemus.

9 Diebus festis, ob eorum sollemnitatem tardior sit pronuntiatio, quæ ferialibus; in recitatione etiam Canticorum, *Magnificat, Benedictus, Nunc dimittis, & Te Deum laudamus*, maior tarditas requiritur quam in reliquo officio, similiter tardius officium Diuinum, quam paruum Beatæ Virginis, ac mortuorum dicitur.

10 Officium pro defunctis grauiori voce pronuntiatur. Preces seriales diebus, quibus ieiunatur, item confessio, & absolutio semper grauiori voce cõcinatur, *V. Fidelium anima*, in fine officij, & antiphonæ B. Virginis eius cum versus, in fine officij, pariter grauiori voce dicuntur, excepta antiphona *Regina celi*, tempore paschali, quæ alta voce canitur.

De tempore quo sedendum est in choro. Cap. III.

1 Sedentes in choro sint modestè compositi, non tibias ductas collocantes, non alteram super alteram ponendo, non eleuatis pedibus; sed religiosè, aptèq; compositi mancant omnes, prout pios, ac deuotos decet.

2 Sedemus autem in choro cum leguntur, vel cantantur Lectiones ad matutinum, cum legitur Martyrologium ad Primam, & cum cantatur epistola in missa, ordo autem sedendi in missis cõtatis in rubrica missalis præscriptus, est pro illis, qui sedere solent, nos autem nunquam in missa canta-

C.N.

1. Cor. 14

D. Bern.

C.M.R.

ta

ta sedemus tantum in choro dum dicitur epistola, & Sabbatho sancto, dum cantantur prophetie.

Const. l.
1. c. 1.

3 Cum psalmi cantantur, regulariter omnes stare oportet, quod si ob corporis imbecillitatem alicui sedere opus sit; arbitrio Superioris iusta ex causa concedendum relinquitur.

C. N.

4 Vbi subsellia in choro non habentur, dum psallitur sedere conceditur, in fine tamen, cum dicitur *Gloria Patri, &c.* omnes surgentes, stant detecto, & inclinato capite; donec totum versum compleant; ad capitula pariter, versus; preces, & orationes omnes semper surgunt.

5 Ad officium defunctorum, dum psalmi recitantur, omnes sedent, dum tamen dicitur, *Pater noster* ante Lectiones, & cum dicuntur versus ad Vesperas, & Laudes ante Canticum, omnes surgunt; ad preces vero genuflectunt.

6 Psalmos Graduales sedentes recitamus; in fine tamen, cum dicitur *Gloria Patri, &c.* surgimus, & inclinamus: ad preces vero etiam genuflectimus.

Introit.
1. 2.

De genuflexionibus;

Cap. IV.

Introit.
1. 2.

Genuflectendi, ac corporis inclinandi religiosum usum vetustissimum, atque laudabilem, commendatum, sapissimeq; exemplis firmatum legitur; cum passim genua Deo flectenda sacre literæ doceant; sic Christum Dominum in terrâ prostratum, Iacobumq; eius Apostolum cognomento iustum assidue flexis in terram genibus Deum deprecari solitum legimus, ut in camelorum duritiæ eius genua transisse D. Hieron.

D. Hier.

testetur sic humilitate, qua à flexibili genu Deo ipse agnoscitur, præ ceteris illata Deo mitigatur offensa; ita mulcetor Deus, & pmeretur gratia, hoc patris summi erga filium dilectum præcipuum donum est, ut scilicet in nomine Iesu omne genuflectatur.

Philip. 3.

1 Primo venerabile altaris Sacramentum genuflexo usq; ad terrâ adoretur, & quoties ante altare, in quo illud asseruatur transire contigerit, toties genuflexo, ac capite inclinato, illud venerari oportet: cū verò eleuatur, cum ostenditur, cum traditur, & cū circumfertur, semper genuflectitur, cum deferretur per chorum, omnes genuflectant, nec surgant; donec transferatur extra; si verò ministraretur in choro, omnes genuflectunt, nec surgant donec; reponatur.

2 In missis sollempnibus ferialibus, & defunctorum; dum dicitur orationes in principio, & fine missæ, & cum eleuatur sanctissimum Sacramentum usq; ad *Per omnia secula, &c.* ante *Pax Domini, &c.* genuflectendum est.

Rub. gen.
Mis. XVII
5.

3 Celebrans cū diebus Dominicis facit aspersionem, dicēs *Asperges me;* dum ter altare, ac seipsum aspergit, genuflexus stat, aspergens verò ministros surgit; illi verò postquā fuerint aspersi pariter surgent.

Rub. Mis.
par. in fi.

4 Celebraturus in altari, vbi asseruatur sanctissimum Sacramentum; aut descendens ante infimum gradum, priusquam incipiat genuflectit; pariter die Dominico post aspersionem, antequam incipiat missam, genuflectit, & cum eo ministri.

Rit. Mis.
II. 2.

5 Cum sanctissimum Sacramentum est apertum super altare, conuertens se celebrans, ut dicat, *Dominus vobiscum,* vel *Orate fratres,* vel *Ite missa est;* seu *Benedicamus Domino,* prius genuflectit, & vertens se ad

Rub. par.
Mis. fer.
5. in cōn.
Domini.

Cærem.
epist. l. 2.
c. 23.

populum, non in medio altaris, ne terga vertat Sacramento, sed à latere Euangelij se conuertit, ad librum verò reuertens, rursus in medium genuflectit, dicturus *Orate, fratres*, non complet circulum, ne Sacramento terga vertat; sed eadem via reuertitur; quod etiam obseruet, cum daturus est benedictionem, dicturus Euangelium sancti Ioannis in fine missæ, si Sacramentum super altare sit expositum; cum dicit *Initium sancti Euangelij*, non signat altare; sed seipsum tantum, eadem respectiue obseruet, quando super altare remanet Sacramentum in pyxide extra ciborium.

Rit. Miss.
VI. 3.

7 Celebrans, cum dicit verba symboli. *Et incarnatus est, &c.* manebit genuflectus; donec perficiat. *Et homo factus est*, cum verò in missa conuentuali eadem verba in choro cantantur, celebrans, ac ministri, omnes, que circumstantes genuflectunt, donec perficiantur.

Rub. gener. Miss.
XVII. 3.
Et in Rit.
Miss. V. 5.

8 Cum à Diacono in missis sollemnibus, dicitur, *Flectamus genua*, omnes, excepto celebrante, genuflectunt.

Rub. gener. Miss.
XVII. 1.

9 In introitu missæ feriæ quartæ maioris hebdomadæ, dum dicitur. *In nomine Iesu omne genuflectatur*, & similiter, cum in epistola Dominicæ Palmarum, & Inventionis, & Exaltationis sanctæ Crucis, omnes genuflectunt; donec dicatur, *Cælestium, terrestrium, & inferorum*.

Rub. gener. Miss.
VII. 1.

10 In versu Tractus, qui dicitur in Quadragesima. *Adiuua nos Deus salutaris noster*, &c. & in missis de Spiritu sancto, in versu. *Veni sancte spiritus*, genuflectitur.

ub. gener. Miss.
VII. 1.

11 Ad Euangelium genuflectitur, cum dicitur. *Et verbum caro factum est*,

die Epiphaniæ, cum dicitur. *Et procidentes adorauerunt eum*, & feria quarta Dominicæ quartæ Quadragesimæ, cum dicitur. *Et procidens, adorauit eum*; genuflectitur autem, cum in proprio textu euangelij leguntur; non autem cum ad responsoria, Versus, ac Lectiones repetuntur. In passione Domini, cum legitur in maiori hebdomada; cum Christi Domini expiatio commemoratur; ab omnibus genuflectitur, etiam à celebrante, qui breui interposita mora, manu librum percutiens, signum surgendi dare debet, cum verò per annum dicitur in missa de passione, non genuflectitur.

12 Ad benedictionem, quæ datur in fine missæ; omnes genuflectunt.

13 In officio genuflectitur, antequam incipiat: donec superior in choro det signum, & completo officio, omnes genuflexi expectant, donec superior recedendi signum det.

Cõst. I. 1.
c. 1.

14 Quoties post inceptum officium in chorum accedendum est, vel ab eo recedendum; omnes, genuflexo, benedictionem à superiore accipiant.

Autor. I.
10. c. 7.

15 Si quis sua culpa, inchoato iam officio, in chorum tarde accedat, videlicet ad Vesperas, dicto primo Psalmo; ad Matutinum verò, & reliquas horas post Hymnum genuflexus in medio chori expectet, donec à Superiore facto signo, liceat ei surgere, & tunc, accepta prius benedictione, in locum sui ordinis recedat, & in fine officij genuflexus se negligentiae accusabit.

16 Inter psallendum verò, multoties genuflectere cõtingit, videlicet. Ad matutinum in Inuitatorio, dū dicitur, *Venite adoremus, & procidamus*

Cærem. episc. I. 2.
c. VI. &
I. 2. c. 1.

ante

Czrem.
Bonon. l. 1.
c. 22.

ante Deum, in principio Hymnorum *Veni creator spiritus, &c.* & *Aue maris stella, &c.* in quibus donec quatuor primi versus dicuntur genuflectendum est, in hymno crucis, & tempore passionis; cum dicitur. *O crux aue spes unica.* ad quatuor versus genuflectitur.

Czrem.
Bon. l. 1.
c. 22.

18 In hymno, *Pange lingua*, cum dicitur. *Tantum ergo sacramentum*, si sanctissimum Sacramentum sit expositum, ad quatuor versus sequentes genuflectitur, & in hymno. *Te Deum laudamus*, cum dicitur. *Te ergo quaesumus tuis famulis subueni, quos pretioso sanguine redemisti.*

Czrem.
Bon. ubi
sup.

Direct.
cho. Ro.

19 Vigilia Natiuitatis Domini; ubi in martyrologio dicitur. *In Betlehem Iuda nascitur*, usque dum perficiatur. *Natiuitas Domini Nostri Iesu Christi secundum carnem.*

Rub. gen.
Breu.
XXXIV.
+

20 Vigilijs, & ferijs Aduentus, Quadragesimæ, & Quatuor temporum; cum officium sit de feria, ad Preces genuflectere oportet: Ad preces quoque, quæ ad Vesperas, ac Laudes dicuntur in officio Defunctorum; & quæ post Psalmos graduales, ac tempore capituli, vel pro inuocatione gratiæ sancti Spiritus dicuntur, semper genuflectendum est. Psalmi Poenitentiales, cum litanij, & precibus semper flexis genibus dicuntur.

Rubr. ge
ner. Breu.
XXXV. 3.
Conc. Ni
ce. c. 10.
Brochar.
dec. l. 2.
c. 88.

C. M. R.

Conf. N.

21 Antiphonæ B. M. V. per annum, exceptis diebus Dominicis, & tempore Paschali, flexis genibus dicuntur.

22 Tota die Parasceux, qui transeunt ante crucem, vel ad eam accedunt, receduntque; non solum caput inclinent, sed etiam genuflectant.

23 Sumpturi communionem, & Sacerdotes antequam ad celebrandum accedant, flexis genibus, benedictionem à superiore petant, caueant autem Sacerdotes, ne vnquam sacris induti, dum ad celebrandum proce-

dunt, benedictionem petant; neue alicui genuflectant; imò nec caput detegant; sed modo in rubricis missalis præscripto procedant.

24 In omnibus denique genuflectionibus hoc maxime animaduertendum; vt simul cum conueniunt, omnes genuflectant, simul surgant; & si bini in processione procedunt, pari disciplina ambo simul genuflectant, ac surgant; placide, ac sine strepitu, cum animi, ac corporis alacritate, & strenuitate; ad terram usque procumbentes; nihil omnino prætermittendo.

De inclinationibus.

Cap V.

Proximum documentum est, vt sciamus quando, & quomodo inclinari oporteat, Christi Domini humilitatis memores; qui semetipsum exinanivit, vnde teste Apostolo, & exaudiri meruit pro sua reuerentia; & nos cum oramus, multoties inclinari oportet.

2 Præcipue *IESVS* nomini, non autem Christi tantum, detecto capite oēs inclinent, pariter ad *MARIAE* nomen, similiter ad viuentis Pontificis nomen; & cum in principio martyrologij, de quo sollempniter festum celebrandum erit, pronuntiatur, omnes detecto, & inclinato capite eum venerentur.

3 Nomini sancti, de quo festum eodie celebratur, inclinari quidem oportet; non tamen caput detegitur.

4 Ad versum *Gloria Patri, &c.* & quoties sanctissimæ Trinitatis expressè sit mentio, tam in fine hymnorum, quàm orationum, necnò in Antiphonis, quæ in festo sanctissimæ Trinitatis dicuntur, detecto capite, inclinan-

Philip. 2.

Heb. 5.

C. N.

dum est, interim per chorum transeuntes sistant, atq; versus altare se inflectant.

5 Ad *ŷ. Sit nomen Domini benedictum*; omnes caput detegant, & inclinent. Ad versus autem, *Sanctum & terribile nomen ejus*, & *Benedictus Dominus die quotidie*; & *Sit nomen ejus benedictum in secula*; & *Benedictum nomen Maiestatis ejus*; & in cantico cum dicitur, *Ego autē exultabo in Deo Iesu meo*. caput inclinatur; non tamen detegitur. Ad preces quoque completorii, quādo dicitur *ŷ. Benedictus es Domine Deus patrū nostrorum*, & *ŷ. Benedicamus Patrē, & Filium*, &c. & *ŷ. Benedictus es Domine in firmamento cæli*, inclinatur caput.

6 Pro sacerdotibus verò, dum celebrant norandum est; nō semper eodem modo inclinari debere; aliquando enim tantum caput; nonnūquam verò etiam humeros, & interdum toto corpore inflexo, inclinari oportet, vnde advertant quādo in rubrica dicitur caput inclinent, de primo modo intelligi debet, quando verò absolute dicit inclinandum esse, de secundo modo, quando verò addit, vt profundē inclinetur, de tertio modo est intelligenda; opere pretium propterea erit, quo facilius percipiatur quo modo, ac quando sit inclinandū; singularum inclinationum seriem hic adocētere.

7 Caput tantum inclinant, cum dicitur, *ŷ. Gloria Patri*, &c. in fine Psalmi, qui dicitur in confessione, & cum repetitur in Introitu, & quoties dicitur, *Oramus*, ante orationes. ad nomē *Iesu* semper caput versus crucem inclinat, excepto cum in Evangelio legitur, nā tunc versus librū inclinandū est. in Hymno *Gloria in excelsis*, cum dicit *Deo*, caput inclinatur; pariter

cum dicit, *Adoramus, te. Gratias agimus tibi*, & *Iesu Christe*, & *suscipe deprecationem nostram*, ac rursus dicens, *Iesu Christe*. Ad symbolum pariter caput inclinatur, cum dicit in principio, *Deū*, & *Iesu Christe, simul adoratur*. In *Præfatione*, cum dicit, *Gratias agimus tibi*, caput inclinatur; & in canone, cum consecraturus hostiam dicit, *Tibi gratias agens*, ac similiter consecraturus calicem, cum dicit, *Item tibi gratias agens*, caput pariter inclinatur. dicēs ter *Agnus Dei*, stat capite inclinato; & in *Quadragesima*, cum dicitur oratio supra populū, ad illa verba, *Humiliate capita vestra Deo*, caput inflectitur, & in fine Missæ, cum ante benedictionem dicitur, *Placeat tibi sancta Trinitas*, stare oportet capite inclinato.

8 Capitis, autem, ac humerorum inclinationes fiunt in principio Missæ, cum dicuntur versus. *Deus tu conuersus*, &c. vsq; dum dicatur oratio; *Aufer a nobis*, &c. Itē cum celebrans ad altare ascendens, dicit, *Oramus te Domine*, &c. Post offertorium, cum dicit, *In spiritu humilitatis*, &c. Post loras manus, dicens. *Suscipe sancta Trinitas*, &c. Cum dicit, *Sanctus*, vsque ad *Benedictus qui venit*, &c. In canone post consecrationem, dicens, *Supplices te rogamus*, &c. vsque ad *ex hac altaris participatione*, &c. Ad orationes secretas ante communionem, dicens etiam ter, *Domine non sum dignus*, & cum communionem sumens, dicit, *Corpus Domini nostri Iesu Christi*, &c. semper stat celebrās capite, atq; humeris inflexis,

9 Profundē verò inclinatur, antequam vt incipiat missam in altari vbi non est Sacramentum descendit, cum dicit *Cōfiteor*, &c. stat inclinatus vsq; post dictū *Misereatur*, nam tunc respōdēs, *Aññ. le* erigit: ante Euāgeliū,

dicens

Rit. Miss.
VI. 3.

Rit. Miss.
VII. 8.

Rit. Miss.
VIII. 4.
Rit. Miss.
X. 2.

Rit. Miss.
XI. 2.

Rit. Miss.
XII. 1.

Rit. Miss.
III. 10.

Rit. Miss.
IV. 1.

Rit. Miss.
VII. 5.

Rit. Miss.
VII. 7.

Rit. Miss.
VII. 8.

Rit. Miss.
IX. 1.

Rit. Miss.
X. 4.

Rit. Miss.
III. 1.

Rit. Miss.
III. 7.

C.N.

Ex Rubr.
Miss.

Rit. Miss.
III. 6. &
IV. 2.

Rit. Miss.
V. 1. & 2.

Rit. Miss.
IV. 3.

Rit. Miss.
VIII. 1.

dicens, *Munda cor meum, & Iube domne benedicere*, in canone dicens. *Te igitur*, vsq; ad *ut accepta habeas*.

Rit. Miss.
II. 1.

10 Profundè etiā inclinari oportet imagini principali, quæ est in sacristia cum Sacerdos egreditur ad celebrandum, & cum reueritur. Celebrans in altari, ubi non est Sacramentum ait rubrica, ut faciat cruci reuerentiam, intelligi debet de profunda hac inclinatione.

11 In omnibus postremo inclinationibus grauis, ac religiosa modestia sine affectatione obseruetur oportet, omni studio attendentes, ut exterior gestus, quæ ore pferuntur comitetur, ut decet, quo exteriori cultu interius pietas excitetur, & augeatur.

De modo, ac tempore formandi signum crucis.

Cap. VI.

Rit. Miss.
III. 4.

Quoties seipsum aliquis crucis signo signabit, sinistram infra pectus teneat, dextera verò eius digitis iunctis, & extensis à frōte ad pectus, & ab humero sinistro ad dextrum signum crucis effinget.

Cærem.
epif. l. 2.
c. 3.

2 Signamus autem nos ipsos horarum initio cum dicitur, *Ÿ. Deus in adiutorium meum intende*. non autē cum ad preces, vel in psalmo idē verus reperitur, cū dicitur versus, *Adiutorium nostrū in nomine Domini*. ante confessionem, atq; etiam ad primam post capitulum: simili modo ad Primā cum dicitur, *Dominus nos benedicat, &c.* & in fine Completorii cum dicitur *Benedicat, & custodiat, &c.* dicens *Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*.

Rub. gen.
Breu.
XIII. 1.Rubr. gener.
Breu.
XV. 2.

C. N.

Rub. gen.
Bre. XIII.

3 Matutini initio cū dicitur, *Ÿ. Domine labia mea aperies*. pollice dextere signamus nos in ore, & principio completorii cum dicitur, *Cōuer-*

te nos Deus salutaris noster, pariter dextere pollice crucis signo nos in pectore munimus.

4 Quando initiatur missa dicendo. *In nomine Patris, &c.* cū dicitur *Ÿ. Adiutorium nostrū, &c.* In principio, *Introitus*, non autem cum repetitur. In fine hymni. *Gloria in excelsis Deo* cū dicitur *In gloria Dei Patris. Amē.* In fine symboli cum dicitur. *Et vitā venturi seculi. Amen.* In fine quoq; *Præfationis*, cum dicitur. *Benedictus qui venit in nomine Domini Osanna in excelsis.* semper à fronte ad pectus signo crucis nosmetipsos signamus.

5. Euangelij initio cū dicitur. *Initium, vel Sequentia sancti Euangelij* signamus nos pollice dextræ manus, in frōte, ore, ac pectore, eodem quoque modo cum dicitur, *Pax Domini sit semper vobiscum.*

6 Celebrans cū procedit pluuiali indutus ad incensandum altare. cum intonatur canticū, *Magnificat*, à frōte ad pectus signo crucis se munit.

7 Benedicens alios, sinistra posita infra pectus omnibus dextere digitis extensis signum crucis super benedicēdos ita formabit, ut minoris digiti extremitate recta prius, mox altera in mediū transversa linea signetur. si verò aliquid super altare existens sit benedicendum, tunc sinistra in plano altaris, extra tñ corporalia deposita dextera digitis omnibus, vel si index cum pollice, ut moris est potest consecrationem, sit coniunctus tribus alijs extensis, supra id qđ benedicat signum crucis ritē formabit.

8 Dum signum crucis super oblata, vel rem benedicendam signat, caueat ne quasi quatuor puncta demonstrans crucem former, nec manum, seu illius digitos inflectat, sed semper extensos digitos tenendo duas æquales lineas alteram quidē rectā, alterā

Rit. Miss.
III. 3.
Rit. Miss.
III. 7.
Rit. Miss.
IV. 2.
Rit. Miss.
IV. 3.Rit. Miss.
VI. 3.Rit. Miss.
VII. 8.Rit. Miss.
VI. 2. 5.Cærem.
epif. l. 2.
c. 1.Cærem.
Pet. de
Roys 5.
V. 29.Cærem.
Pet. de
Roys.

verum transversam qua per medium rectam lineam prius signatam secet, distinctè depinget, advertens quoque ne nimis celeriter manus deducat, sed regulari atque uniformi motu, quasi calamo lineas designans ipsas rectè ducat.

9 Quando in incensatione oblaturum cum thuribulo cruces formadæ sunt, duas æquales lineas, alteram rectam, alteram verò transversam inter hostiam, & calicem ducendo ipsas formabit, studendo ne eo pacto, ac si quatuor puncta signare vellet, efformet.

10 Cum hostia formatur signum crucis, super calicem quidem à labio ad labium, extra verò inter calicem, ac pectus duæ rectæ lineæ eodè modo ducantur seipsas per diametrum secantes in medio: in communione quoque sui ipsius signum crucis intra patenam, ita ut hostia eius limites non egrediatur, aliorum verò intra patenam, vel pyxidem cum hostia formabit.

11 Cum à celebrante, vel Prælate populus benedicatur, omnes genuflexi caput celebrantem versus inclinent; nec seipsos signabunt.

De pectoris percussione. Cap. VII.

IN omni pectoris percussione semper sinistra infra pectus posita, dexterae digitis simul iunctis, ac clausis pectus percutiatur; post consecrationem verò, quando pollex, & index coniuncti tenentur, tribus tantum reliquis digitis pectus quatitur.

2 Percutitur autem pectus ter ad confessionem cum dicitur. *Mea culpa, mea culpa, & mea maxima culpa*, celebrans quidem cum ipse dicit, & ministri quoniam ipsi dicunt, non è contra.

3 In elevatione sanctissimi Sacramenti hostiæ videlicet, ac calicis circumstantes pectus percutiunt: In communione quoque cum celebrans communicaturus dicit, ter *Domine non sum dignus*, tam ipse quam astantes ter percutiunt pectus: cum verò alijs Sacramentum ministrans dicit *Domine non sum dignus, &c.* tunc non ipse, sed circumstantes tantum pectus percutiunt.

4 Cum post elevationem in canone dicitur à Sacerdote. *Nobis quoque peccatoribus*, omnes pectus percutiunt. similiter cum dicitur, *Agnus Dei, &c.* tamen (in missa nisi fuerit pro defunctis) quam in *Litanis*, & omnes pectus percutiunt: celebrans verò in missa dicens, *Agnus Dei*, percutit pectus sinistram tenens super altare, nec deinde iungit manus, donec tertio dicto *Agnus Dei*, ter quoque pectus percussit.

5 Si quem in choro errare contigerit, statim dextera tacta terra, pectoreque percusso in signum poenitentiae eam osculetur.

De manuum, ac digitorum coniunctione, disiunctione, & extensione, nec non conversione ad populum. Cap. VIII.

IRca manuum coniunctionem studendum, ut ita ante pectus iunctæ teneantur, ne illis à celebrante casula, à ministris verò eorum sacra vestes tangantur, digiti autem omnes sint pariter extensi, & coniuncti pollice dextero supra sinistrum ita aptato, ut crucem efforment, idque semper cum manus simul iunctæ collocandæ sunt, servari opus est.

2 Cum rubrica præcipit, ut manus

Rit. Miss.
X. 4.

Rit. Miss.
IX. 3.

Rit. Miss.
X. 2.

C.N.

Cærem.
Bonon. I.
L. 3.

Cærem.
epist. I. I.
c. XIX.

Rit. Miss.
III. 1.

Rit. Miss.
V. 1.

con-

Cærem.
Pet. de
Rois.

Rit. Miss.
III. 7.

coniunctæ ante pectus collocentur, attendendum, ut palma vnius manus alteram respiciat, & digiti omnes, ac pollex, ita sint inter se ordinati, ut nullum inter eos intercedat spatium, adeoque extensi, ut eorum extremitates recta linea sursum ferantur, ac ad tantam extendantur altitudinem, ac latitudinem, qua nec summitatē, nec humerorum latitudinem excedāt, quod semper in manuum disunctione spectandum.

Ex cære.
episc. l. 2.
c. 1.

3 Celebrans pluuiali indutus dicens, *Oremus*, & orationes ad vesperras semper iunctis manibus stabit, & nūquam illas disiungit, quod etiam seruat cum dicit post asperionē die Dominico ante missam, versus, & orationem, *Exaudi nos Domine*, &c. & in absolutione ad tumulum, nec non in benedictionibus candelarum, cinerum, ac Palmarum, & si quæ alia sunt, in quibus pluuiali uti opus sit.

4 Celebrans in Missa quories dicit, *✠ Dominus vobiscum*, extendit ac iungit manus eodemque modo dicens, *Oremus*, ante orationem, vel orationes. & hoc tantum in Missa nā in officio, in exequijs defunctorum, & in benedictionibus semper iunctas tenet manus.

Rit. Miss.
V. 1.

5 Extensas manus tenet, cum in Missa dicit orationes, & alia prout in Missali, aduertens, ut ita ante pectus ipsas extēdat, ut digitis simul iunctis, & extensis palma vnius manus respiciat alteram, quarum summitas humerorum altitudinem, ac distantiam non excedat, & sic ipsas extensas teneat vsque ad conclusionē orationis, *Per Dominum nostrū*, &c. quod cum dicere incipit, illico manus iungit; si verò concludatur oratio dicendo, *Qui tecum*, &c. vel *Qui vivis*, & regnas, dicens, *In unitate Spiritus sancti Deum*, &c.

manus statim vniat.

6 Disiungit celebrās manus, eleuat vsq; ad humeros, & iterum eas iungens caput cruci inclinatur, cum dicit. *Gloria in excelsis Deo*, dicens enim, *Gloria* manus disiungit, subdens *in excelsis*, eleuat vsque ad humeros, concludens verò *Deo* iungit, ac caput cruci inclinatur; eodem modo cum dicit, *Credo in unum Deum*, dicens *Credo* manus disiungit, subdens *in unum*, eleuat vsque ad humeros: concludens *Deum*, iungit & caput cruci inclinatur; pari ratione iungit, eleuat, atq; iterum iungens caput inclinatur, dicens, *Gratias agamus Domino Deo nostro*. & *Veni sanctificator omnipotens*, &c. & *Te igitur clementissime Pater*, & cum benedicturus populo, dicit. *Benedicat vos omnipotēs Deus*.

Cære.
episc. l. 2.
c. 8.

Rit. Miss.
VII. 8.
Rit. Miss.
VII. 5.
Rit. Miss.
VIII. 1.
Rit. Miss.
XII. 1.

7 Pollices & indices manuum iunctos tenēbit Sacerdos post consecrationem vsq; ad ablutionem digitorum post communionem, & semper cum tangit sanctissimum Sacramētum, siue ut illud ministret, siue ut purificet pyxides, vel illud accommodet, donec abluat digitos, atque purificatorio abstergat, nec disiungit, nisi quando hostiam consecratam tangere, vel contrectare debet.

Act. eccl.
Med.

8 Si temporis medio, quo indicem, & pollicem iunctos tenet contrectare contingit calicem, patenam, palam, pyxidem, vel clauem, ut tabernaculum aperiat, vel aliquid aliud, indice, ac medio digito omnia apprehendat, nunquam disiungendo pollicem ab indice; folia libri cum opus est medio digito euoluat: cruces verò quæ tunc sunt tribus alijs digitis, quos iunctos, & extensos teneat, perficiet.

9 Dum legit Epistolam, Graduale, seu Versus, vel Tractum, aut Sequentiam, manus super altare hinc-

Rit. Miss.
VI. 1.

inde

inde æquali distantia inter se apertas tenebit; vel si maluerit, illis librum tenebit hinc inde.

10 Ante consecrationem cum dicitur. *Tigi gratias agens*, dexteram super altare ponit.

11 Dicens celebrans post orationem Dominicam, *Libera nos*, &c. manu dextera tenens patenam, sinistram supra corporale ponit.

A&T. eccl.
Med.

12 In genuflexionibus, quæ inter celebrandum fiunt, vel cum osculatur altare, manus super illud hinc inde æquali distantia, quæ non sit maior trium palmorum, extra corporalia tamen, semper extensas tenebit, sufficit autem si earum medietas sit super altare.

Rit. Miss.
V. I.

13 Quoties conuertere se debet ad populum celebrans, Siue ut descendat ab altari, siue, ut salutet populum, vel ei eucharistiam ministret, vel aliquid aliud agat, semper vertit se reuoluitque per latus suum dexterum, nunquam enim perficit circulum, nisi cū conuertit se, dicendo. *Orate fratres*, & in fine Missæ quando dat benedictionem, nam tunc ab epistolæ se vertendo latere, ad euangelij latus rursus se conuertendo, circulum describit.

Rit. Miss.

14 Cum osculatur altare, in medio illud osculetur manus hinc inde tenens, & hoc in Missa cum ascendit ad altare, dicens, *Oramus te Domine*, &c. dicturus. *Ŷ. Dominus vobiscum*, ante orationes, & ante offertorium. Item dicturus, *Orate fratres*, & in canone ante consecrationem, dicens, *Vti accepta habeas*. & post consecrationem, dicens, *Ex hac altaris participatione*, daturus pacem in missa sollempni, dicta prima oratione ante communionem, *Domine Iesu Christe*. Post communionem antequam dicat, *Ŷ. Dominus vobiscum*, in principio, & in fine

orationum. & tandem dicto *Placeat*, &c. siue sit benedicturus, siue non. osculatur quoque altare quoties ascendit ad illud incensandum, siue ad vespas ad *Magnificat*, siue ad Laudes ad *Benedictus*.

De usu bireti, ac pileoli.

Cap. IX.

C. N.

1 **V**T plurimum bireto vtimur cum cantantur Psalmi, ac Lectiones, semper tamen ad *Ŷ. Gloria Patri*, &c. caput detegitur, excipitur tamen Psalmus, *Venite exultemus*, &c. cum in principio Matutini cantatur, atque etiam in die Epiphaniæ cum dicitur in tertio nocturno: ad cantica quoque veteris testamenti stamus sicut ad psalmos capite cooperto, cum verò cantantur cantica noui testamenti, *Magnificat*, *Benedictus*, & *Nunc dimittis*, caput detegitur.

C&T. eccl.
S. P. R.

2 Symbolum quoque sancti Athanasij, quod dicitur diebus Dominicis ad Primam, detecto capite dici debet.

3 Semper in principio officij donec primus Psalmus inchoetur detecto capite standum est, similiter ad Hymnos, Capitula, Versus, & Orationes, ad preces quoque, & suffragia, & reliqua quæ sequuntur vsque ad finem officij.

4 Cum legitur Euangelium ante homeliam, & lectiones in officio paruo B. M. Virginis tempore Aduetus, quæ sunt ex Euangelio detecto capite stare oportet. Ad Martyrologium quoque, quod in vigilia Natiuitatis Domini legitur capite detecto standum est.

5 Ad officium mortuorum vsque dum inchoetur primus Psalmus sta-

dum

dū est capite detecto, deinde ad versus ante lectiones dum dicitur *Pater noster* secreto, caput detegitur; ad Vesperas, & Laudes repetita quinta antiphona, ad versum caput detegitur vsq; ad finem.

6 Psalmi graduales recto capite recitantur, dum verò dicuntur Preces, & Orationes caput detegitur. Psalmi verò Poenitentiales, ac Litaniz semper detecto capite, flexisque genibus dicuntur.

C. A.
mag. R.

7 Cum sanctissimum Sacramentū est super altare expositum omnes caput detegunt, stant tamē, sedent, genuflectuntque prout res postulauerit. idem seruetur à stantibus in choro, cū in altari eucharistia ministratur: si verò intra chorum ministratur etiam genuflectere oportet.

8 In missis sollemnibus omnes adstant in choro capite aperto, tantum dum cantatur epistola, sed & dum est caputq; tegendum.

9 In processionibus fere semper detecto capite inceditur, præsertim si sanctissimum Sacramentum sollemniter deferatur, nam tunc nec pileolum quidem tenere decet.

10 In exequiis defunctorum, & in absolutione ad tumulum tantum celebrans pluuiali indutus caput tegere debet, qui ante sanctissimū Sacramentum cum transit detecto capite genuflectat, & ad tumulum perueniens biretum ministro tradat, rediens verò, recepto bireto, capite eodem modo quo venit recto progreditur. Ad exequias verò cum ad efferendum corpus defuncti proceditur, omnes silendo, & recto capite ad locū ubi iacet ordinatē accedunt, ibiq; dum dicuntur orationes supra defunctum stāt capite detecto, dum verò corpus deferunt, cantantes psalmos recto capite incedūt, donec per-

ueniant ad Ecclesiam, ubi caput detegant; cum verò ad sepeliendū defunctus extra ecclesiam deferretur, omnes per viam caput tegunt, donec ad cæmeterium perueniant; pariter cum reuertuntur, donec ecclesiæ ianuam ingrediantur, in itinere caput tegant. Ad vnguendum infirmum recto capite proceditur, eodem quoq; modo extra ecclesiam, cum sanctissimum Sacramentum non deferretur, recto capite inceditur.

11 Illud autem, quo vniformitas seruetur, aduertendum, vt cū res postulauerit omnes simul caput tegant, simulque pariter detegant; in processionibus verò quibus bireto vti licet; quilibet secum ferat, quando verò eo vti non licet, vt in processionibus sanctissimi Sacramenti, & in absolutione ad tumulum, tunc illud vel in choro, vel in sacristia reponant.

12 Quibus ob valetudinem opus fuerit pileolo diutius Orationes, vel Lectiones in medio chori, atque etiam cū in missa sollemni, vel post Completorium aspergunt chorū, vel asperguntur, illum deponant, quod pariter seruent, cum incensantur, vel pax eis deferretur. Cum sanctissimum Christi corpus eleuatur, cum ministratur, et deferretur, omnes genuflectentes pileolum deponant. Cum celebrans benedicit populo, cum cantatur in choro. *Es incarnatus est*, &c. cum in euangelio dicitur, *Es verbum caro factum est*, &c. pariter deponitur.

13 In missa neque celebrans, neque minister villo modo eo vtiuntur, nisi prius obtemperata facultate ab eo, qui eā dare potest, quæ non nisi ex graui causa concedatur, & tunc illum teneat vsque ad manuum ablutionem, quas antequam lauet, illum ministro asservandum tradat, & post purifica-

Vfus capellæ D. Papæ.

Nauar. conf. 4.

Ad. eccl. Med.

tionem

tionem ab eodem resumat, nūquam autem super altare reponat.

De usu superpellicei.

Cap. X.

Semper cum ad Diuina officia conuenimus, superpelliceo induti in chorum accedere debemus, vel saltem, vbi loci paupertas id non permittit, in sollemnitatibus primæ, & secundæ classis, tam ad matutinū, quam ad reliquas horas, excepta nona cum seorsum ab alijs horis post prandium dicitur. Diebus verò Dominicis, & festis Duplicibus per annum, & diebus Indulgentiarum, quibus frequens populus ad nostras Ecclesias concurret, & cum celebratur oratio quadraginta horarum, saltem ad horas diurnas superpelliceo in choro vti debemus.

2 In missis sollemnibus, & in omnibus processionibus, cū deferatur sanctissimum Sacramentum infirmis, atque etiam cum extremæ vñtionis Sacramentum ijs ministratur, illo vti debemus.

3 Cum sollemniter officium pro defunctis celebratur, & in exequijs pariter defunctorum superpelliceo vtendum est.

4 Hebdomadarius, vel eius officij munus implens in omnibus horis diurnis pariter, ac nocturnis, excepta nona cum seorsum ab alijs horis dicitur; superpelliceo semper vtatur, etiam ad officium defunctorum, septem Psalmos Pœnitentiales, & Graduales.

5 Confessarij publicè in Ecclesia superpelliceo induti confessiones audiant, & etiam stola atque violacea vtantur.

6 Cõcionatores superpelliceo semper induti suggestum ascendant.

7 Sacerdotes omnes accedentes ad ministrandum, vel suscipiendum sanctissimum Sacramentū, & cum ante ipsum publicè orant, supra superpelliceum etiam stolam habeant, clerici verò ministrantes, vel Sacramentum sumentes, pariter sint superpelliceo induti.

8 Clerici missis inseruientes superpelliceo induantur, nec illud deponant, antequam celebrans sacris se exuat vestibus.

9 Cum ad altare, vbi sanctissimum Sacramentum asseruatur, accedunt siue ad illud ornandum, siue vt in illo candelas accendāt, vel extinguant, aut quidlibet aliud exequantur, præcipuè cum necessaria pro missarum celebratione in eo præparant, & post nonam, quæ parauerant asportant; semper superpelliceo induti accedant: multo magis, cum ciborium erit cooperiendum, vel detegendum, aut ornandum.

10 Cum sanctissimum Sacramentum super altare erit expositum, nemo clericorum intra presbyterium, nisi superpelliceo indutus accedat.

11 Vbi cõmodè haberi potest, Sacerdos celebraturus supra vestes cõmunes, antequam sacris se induat superpelliceum habeat.

De usu, & qualitate paramentorum. Cap. XI.

Celebrans in missa semper vtitur Planeta super albam, quæ semper erit coloris conuenientis missæ quam celebrabit, iuxta formam præscriptam in rubricis generalibus missalis de coloribus paramentorum.

2 Stola supra albam regulariter

vtitur

Concil.
Brach.
C. Eccle.
siastica
de cõsec.
d. 23.

C. N.

Rit. Miss.
l. 2.
Cõf. ecc.
S. P. R.

Rub. gen.
Miss. VIII.

Ast. eccl.
Med.
Rit. S. Se-
ner.

Cæcle-
fiast. de
consecr.
dist. 23.

uitur sacerdos cum celebrat, atque etiā ad Vesperas laudes sollemnes; ministraturus verò Sacramentum eu-
charistiæ stolam coloris temporis, & officio convenientis supra superpel-
liceum habebit, quod etiam obseruet cum communionem sumit; cum mi-
nistrat Sacramentum, vel ante illud assistit, vel etiā si sermonem habeat, cum celebratur oratio quadraginta horarum stola alba utatur.

Rit. S. Se-
uer.
Act. eccl.
Med.

3 Si Sacramentū poenitentiae, atq; extremæ unctionis cum ministrat stola violacea supra superpellicem utatur, eodem modo imponens cineres feria quarta cinerum stola violacea uti debet.

4 Stolam ita circa collum collocet, ut non ultra protrahatur, neq; rursus adeò supra collum extollatur, ut planetæ summitatem excedens appareat, sed decenter aptetur.

Rit. Miss.
I. 3.

5 Stolam cum accipit semper illā in medio osculabitur, ubi est crux, quod semper seruabit, manipulum quoque & amictum accipiens crucem in medio osculabitur, reliqua verò paramenta sine osculo sumit.

Rit. Miss.
I. 2.

6 Paramenta accipiens celebraturus missam, recitabit orationes in missali assignatas; non autem cum ad vespas, vel processiones, aut ali-
quod aliud celebrandum officium illis induitur, orationes dicet.

7 Manipulum cum accipit ne ultra cubitum protrahat.

Rub. ge-
ner. Miss.
XXIII. 3.

8 Pluviali utitur in omnibus processionibus, & benedictionibus, quæ sunt in altari, in asperzione aquæ benedictæ, quæ fit die Dominica in officio sollemni, Vesperarum, ac Laudum: cantaturus quoque martyrologium in vigilia Natalis Domini, stola transversa super humerum sinistrum ad latus dextrum utitur. Item quando celebras post missam defun-

ctorum facit absolutionem ad tumulum, & in omnibus exequiis defunctorum pluviali supra stolam, vel saltem ubi pluviale non habetur stola utitur.

9 Cum celebrans utitur pluviali semper manipulum deponit, & ubi pluviale haberi non potest, in benedictionibus ad altare stat sine planeta, alba indutus, & stola; in processionibus verò, & exequiis, cum stola supra superpelliceum manebit.

Rub. ge-
ner. Miss.
XIX. 4.

10 Diaconus, & Subdiaconus quando ministrant in missa sollemni, Processionibus, & Benedictionibus utuntur Dalmatica, & Tunicella, quarum altera, videlicet tunicella habebit strictiones, longioresque aliquantulum tunicas. Diebus verò Ieiuniorum (exceptis vigiliis Sanctorum) & Dominicis, & feriis Adventus (excepta Dominica tertia etiam si eius missa infra hebdomadam repetatur) & Dominicis, ac feriis Quadragesimæ, (excepta Dominica quarta.) Item excipiuntur Vigilia Natalis Domini, Sabbatho sancto in benedictione cerei, & quatuor tempora Pentecostes. In benedictione verò, & processione candelarum, ac Palmarum, necnō etiam benedictione cinerum planetis complicatis utuntur.

Rub. ge-
ner. Miss.
XIX. 5.

Cærem.
epist. l. 1.
c. 10.

11 Huiusmodi autem planetae eiusdem formæ, ac qualitatibus pariterque benedictæ, ac celebrantis planeta; ita tamen ante pectus plicatæ erunt, ut commodè ministri ipsis uti possint.

12 Subdiaconus dicturus epistolam, dum dicitur vitima Oratio planetam deponet, atque alba indutus cum manipulo cantabit epistolam, postquam osculata manu celebrantis, libroque Diacono porrecto rursus illam supra credentiam à latere Evangelij reponet: curet propterea,

Director,
Cho. Rō.

ut ibi sit locus expeditus.

13 Post epistolam dñi dicitur, *Gaudiale*, vel *Tractus* Acolythus, acceptam à credentia stolam latiorẽ supra stolam transuersam adaptat humero Diaconi; planeta deinde, quæ ante ipsum exiit, subdiaconũ induet, relicta altera supra credentiam: Diaconus verò stola latiori supra albam ita indutus ministrabit usque ad communionem inclusiue, & facta communione Acolytho ministrante stolam latiorẽ deponit, atque resumat planetam complicatam.

14 Quomodo autem feria sexta in Parasceue, Sabbatho sancto, & vigilia Pētecostes ministri planetis plicatis uti debeant, suo loco adnotabitur.

15 In omnibus benedictionibus, & processionibus, excepta benedictione, & processione candelarum die Purificationis, Benedictione cinerum, benedictione palmarum, cum processione, benedictione noui ignis; cū processione Sabbatho sancto, quibus diebus planetis plicatis uti debent; in reliquis semper Dalmatica, & Tunicella utantur.

16 In ecclesijs minoribus, in quibus huiusmodi planetæ haberi non poterunt, quādo illis, ut præscriptum est uti oportet, alba tantum amicti ministrent, Subdiaconus quidem cum manipulo: Diaconus verò etiam cum stola ab humero sinistro pēdente sub brachio dextro.

De asperzione aqua benedicta, qua fieri debet diebus Dominicis ante missam, & quotidie post Completorium. Cap. XII.

Diebus Dominicis celebrans dicta Tertia indutus pluui-

li coloris tempori conuenientis præcedentibus ministris ad altare accedit, ibique supra infimum gradum medius inter Diaconum, & Subdiaconum genuflectit, acceptoque aspersorio à Diacono, quod ille cum osculis, primum quidem aspersori, mox dexterae celebrantis ei porrigit, atque ministris hinc inde simbrias pluuiæ eleuantibus, adhuc genuflexus aspergit primo altare, & immediate post seipsum, dicens. *Asperges me, & choro prosequente. Domine hyssop, &c.* statim surgens aspergit hinc inde ministros adhuc genuflexos, deinde omnibus surgentibus procedunt ad aspergendum clerum in choro intrantes ostium à latere epistolæ; præcedit quidẽ Acolythus deferens vas aquæ benedictæ, qui semper à dextris Diaconi vasculum, cum opus est celebranti porrigit, sequitur celebrans medius inter ministros, qui pluuiæ simbrias hinc inde eleuatas tenent, cum ipsis summissa voce dicit, primum quidem totam Antiphonam. *Asperge me, &c.* deinde alternatim Psalmum. *Miserere mei Deus, &c.* usque in fine, peruenientes in medium chori genuflectunt, mox se conuenientes aspergunt clerum; primum quidem si adsit Præpositus ei sed inclinant, deinde reliquos omnes in choro commorantes facta ante, & post inclinatione ex ordine aspergent, quilibet cum aspergitur caput inclinet, & si forte pileolum habeat deponat. Si adsint seculares, vel fratres cōuersi in choro, post clericos aspergantur, & tandem facta horum in medio genuflexione recedunt egredientes ostium à latere euangelij, cuius limen egressi genuflectunt, atque circum circa cancellos astantes aspergunt, & per medium transeuntes genuflectunt.

Rubr.
Miss. par.
in fin.

Rubr. gen.
Miss. XIX
7.

Bruch. l.
c. 52 &
de a-
qua ben-
dicta.

2 Facta

2 Facta asperſione accedit ad medium plani, redditque aſperſorium Diacono, qui illud oſculando, primo quidem manus, deinde aſperſorium accipit, ac tradit Acolytho; deinde miniſtris hinc inde librum apertum tenentibus vna cum celebrante ſummiſſa voce reperit antiphonam, *Aſperge me, &c.* qua per chorum repetita, celebrans clara, ac ſonora voce dicit verſus, & orationē. *Exaudi, &c.*

3 Completa oratione Diaconus tradit librum Acolytho à quo accipit planetā, Subdiaconus verò exiit celebrantem pluuiali, quem tradit Acolytho, à quo recipiens manipulū celebranti oſculandum in cruce, quæ eſt in medio porrigit, eiſq; brachio ſiniſtro adaptat, Diaconus verò ſtatim ac pluuiale depoſuit, illum induit planeta: quibus omnibus peractis; ſi in altari ſit ſanctiſſimum Sacramentum, facta genuflexione, ſimul profunda inclinatione. Incipiunt miſſam.

4 Si quando celebrans aſpergit chorum adſint Prælati in eorum reſidentijs, vel loco iuriſdictionis, vel etiam aliquis S. R. E. Cardinalis, illis reuerenter oſculando aſperſoriū porrigit, quod ſi annuunt facta antea, & poſtea cuilibet eorum profunda inclinatione ipſos aſpergat; reliquos verò Prælatos ſi adſint, quibus opus eſt inclinationibus ſingillatim aſpergat. Si verò in Eccleſia adſit aliquis ſupremus Princeps, ſeu Principiſſa in loco ſuæ iuriſdictionis ante omnes alios opportunis adhibitis inclinationibus aſpergatur.

5 In illis eccleſijs, in quibus iuſta ex cauſa non cantatur miſſa, aſperſio fiat à celebrante ante primam miſſam, quæ immediate poſt horas dicitur, & tenet locum miſſæ conſuetæ.

lis: ille verò pluuiali coloris tempore conuenientis, vel ſi non habeatur ſtola ſuper albam ſine manipulo indutus Acolytho miniſtrante vaſculo, aſpergit altare primo, ſeipſum, ac miniſtrum; deinde chorū, poſtremo verò populū, ac deniq; dictis verſibus, & oratione, deponit pluuiale, planetaq; indutus miſſam priuatam celebrabit.

6 Poſt completorium ſi diſcedendum ſit à choro, ſi verò immediate poſt celebrandum ſit matutini, omnibus iam cōpletis, celebrans deſcendit in medium chori, vbi accedente Acolytho geſtante vaſ aquæ benedictæ ſimul genuſcēdunt, & accepto aſperſorio, illud in aquam infundit, & ſtatim inclinantes ſe cruci cōuerſi ad chorū Prælatum cōuenientibus factis inclinationibus ante, & poſtea, primum omnium aſpergant, deinde reliquos ex ordine; in principio tantum, & ſine in qualibet chori parte ſe inclinātes: antequam autem alteram chori partem aſpergant. in medium pariter genuſcēdūt, & in inclina aqua ruſum, vt antea inclinant, & conuerſentes ſe ad chorū, alteram partem pari diſciplina, atque ordine aſpergant.

7 Si in choro, vel ante fores chori adſint laici, vel fratres conuerſi, poſt clerum eos aſpergat; ſi verò inter ipſos adſit aliqua perſona eximie dignitatis, ante alios neceſſarijs adhibitis inclinationibus aſpergatur, quod ſi plures fuerint eiſdem dignitatis, ordine ſeruato pari diſciplina aſpergantur. Si verò adſint Prælati, eodem modo, quo ſuprà in miſſa dictum eſt aſpergantur.

8 Demum aſpergens Acolythum ante eum genuflexum, ac ſeipſum in fronte reddit ei aſperſoriū, quod ille oſculando reuerenter accipit, atque

Cærem.
Pet. de
Roys.

G ambo

ambo in mediū genuflectentes recedunt, celebrās quidē si sacris sit indutus vestibus suo loco, si minus ultimo loco chori inferioris; Acolythus verò reposito vasculo supra credentiam ex altera chori parte nouissimo loco genuflexus expectet, donec à superiore recedendi signum detur.

De thurificatione in Vesperis, & Missis sollemnibus.

Cap. XII.

OMnis thurificatio in vespere quidem semel tantū in choro Cantico *Magnificat*, primum altaris, mox celebrantis, aliorum deinde in choro ordinatē fiat, ad laudes quoq; cum sollemniter celebrantur, dum dicitur Canticum *Benedictus*, idem seruetur.

2 Thuribulum, nauicula, & cochlear singula sint ex argento artificiosè ornata, atque celata: ipsum verò thuribulum multiplici catena iuxta vsum Romanū sustineatur, ex earum tamen vna operculum pendeat, quæ & minori anulo terminetur: in omniū autem summitate sit manubrio anulus maior annexus, catenularum verò longitudo sit quatuor palmarum, quo sinistra manēte immobili infra pectus, facilius dextera thuribulum duci possit.

3 In nauicula solum, ac purum thus boni odoris imponatur; cum autem sollemnioribus diebus alia imponuntur aromata, semper thus cætera excedat.

4 Cum thus à celebrante in thuribulum immittitur semper benedicatur, nisi quando sanctissimum Sacramentum tantum est thurificandum, vt initio, & fine processionum, in quibus sacratissimum Christi cor-

pus deferatur, nam tunc sine benedictione, & osculis incensum, ac thuribulum ministratur: si verò non tantum Sacramentum, verum etiam altare thurificandum sit, quod contingere potest ad Vesperas, & Missam cum sanctissimum Domini corpus est expositum, tunc benedicatur thus, & ministratur more solito cum osculis. In elevatione quoque sanctissimi Sacramenti in missa incensum imponitur ab eodem thuriferario absq; vlla benedictione.

5 Quando sanctissimum Sacramentum est thurificandum, celebrans stans immittit incensum, deinde supra gradus altaris genuflexus thuribulum à ministro sine osculis accipit, & facta prius profunda inclinatione Sacramentum ter grauiter, ac morosè ducens thuribulum incensat, deinde iterum profundè inclinans, vt prius thuribulum reddit ministro, quod si altare quoque sit incensandum immediatè post Sacramenti, incensationem surgens ascendit altare illudque more solito thurificat.

6 Incensum cum ministratur vertit se celebrans facie conuersa ad latus epistolæ: Acolythus nauiculam apertam sine osculis offert Diacono stanti à dextris celebrantis, post quem stat etiam Subdiaconus iunctis manibus ante pectus; thuriferarius verò ascendit supra gradus altaris aliquantulum versus corou epistolæ, sustentansque sinistra anulum maiorem thuribuli, dextera minori anulo operculo elevato, eadem manu catenulas inter operculum ac thuribulum complectetur, flexis genibus thuribulum ita eleuatum tenens ante celebrantem, vt ab eo cōmodè possit ex nauicula in illud immitti thus; Diaconus interim amba-

bus

Cærem.
episc. l. 2.
c. 33.

Cærem.
Bon. l. 1.
c. 47.

Rit. Miss.
VIII. 8.

Cōf. Magist.
Ro.

Cærem.
episc. l. 1.
c. 23.

Ast. eccl.
Med.

Cærem.
episc. l. 1.
c. 23.

Rit. Miss.
IV. 4.

bus manibus tenens nauiculam apertam, & ad celebrantem conuersus, parum inclinatus dicet, *Benedicite Pater Reuerende*. & statim osculatur cochlear manumque celebrantis; ipse verò celebrans sinistram pectori admouens, ter dextera sumit incensum ex nauicula, atque in thuribulum immittit, interim dicens. *Ab illo benedicaris in cuius honore cremaberis*. & reddito cochleari ministro, qui rursus manum, & cochlear osculabitur, dextera efformat signum crucis supra thus in thuribulum nihil dicens. Postea Diaconus reddit nauiculam Acolytho, thuriferarius verò surgens, ac demisso operculo tradit manu dextera sine osculis per anulum maiorem thuribulum. Diacono, ille autem dextera tenens summam catenularum, sinistra verò vas, summam catenularum osculatur illius sinistre porrigit; partem autem inferiorem propè thuribulum dextera, quam osculatur imponit; quod semper cum ministratur incensum seruetur.

7. Ad Vesperas verò, & Laudes nauicula ministrabitur ab Acolytho genuflexo ante supremum gradum altaris à dextris celebrantis, & à sinistris thuriferarij cum osculis, ut supra, tenens interim dñi incensum imponitur in thuribulum sinistra eleuatam simbriam pluuias, ne impediat celebrans, dextera verò nauiculam apertam, & eleuatam, quò celebrans commodè incensum possit immittere; thuriferarius verò antequàm thus imponatur, dicet, *Benedicite Pater Reuerende*, thuribulumque clausum, deinde ut supra dictum est, de Diacono celebranti porriget.

8. Celebrans igitur imposito incenso in thuribulum, conuertit se ad altare, ibique accipit thuribulum à mi-

nistro, sinistra videlicet catenularum summam, dextera verò easdem catenulas simul iunctas propè thuribulum, ita ut commodè illo utatur, nam si nimis pendeat non ita decore, nec commodè illud ducet.

9. In actu thurificationis grauitè, ac decore se gerat, non personam, nò caput cum thuribulum ducit, ac reducit vlllo pacto moueat; sinistram, qua summam catenularum tenet, immobilem propè pectus collocet, dexteram verò decore, ac tractum cum thuribulo moueat, quod ad se trahens sub brachio leniter, ac competenti mora reducat, & dum thurificando supra altare procedit, proximior altari pedem prius mouens, tot omnino passus, quot thuribuli tractus perficiat.

10. Accepto thuribulo antequàm celebrans crucem incenset, si in altari sit sanctissimū Sacramētū, cum ministris genuflectit, tunc surgens ter crucem incensat, rursusque genuflectit, vel inclinatur, & procedens ad thurificandum altare à latere epistolæ, ter ducit thuribulum equali distantia, prout distribuuntur candelabra vsque ad cornu epistolæ, vbi demissa manu illud prius insertus, mox superius semel atque iterum ducens thuribulum thurificabit; & conuersus ad altare eleuans manum incensat eius planitiem, seu mensam in parte anteriori ter ducens thuribulum vsque ad medium; vbi facta cruci reuerentia, procedendo thurificat aliud latus altaris triplici ductu vsque ad cornu Euangelij, & pariter incensata inferiori, ac superiori parte ipsius cornu Euangelij duplici ductu cum thuribulo, parum recedens ter incensat superiorem tabule partem vsq; ad medium altaris, prout fecit in cornu epistolæ, deinde manu aliquatulum de-

Cærem.
Bonon. l.
1. c. 46.

Rit. Miss.
IV. 6.

Cærem.
epist. l. 1.
c. 23.

missa incēsat anteriore altaris partē, seu frontem à cornu Euāgelij ter ducens thuribulum vsque ad medium altaris, & facta cruci reuerentia incensat reliquam partem anteriorem vsque ad cornu epistolæ triplici ductu, ibique reddit thuribulum ministro, qui osculando manum, & summitatem catenularum illud accipit. Interim cum ad *Magnificat*, ad vesp̄as, ac *Benedictus*, ad *Laudes*, vel in principio missæ altare incēsat, nihil dicit, sed tantum cum oblata incensantur, vt supra.

11 Si in altari fuerint reliquię, vel Imagines sanctorum; celebrans, incensata cruce, & facta genuflexione, vel inclinatione antequam discedat à medio altaris, primum incēsat eas, quæ à dextris sunt, idest à parte Euāgelij, bis ducens thuribulum, & facta iterum cruci reuerentia eodem modo incensat eas, quæ sunt ad partem epistolæ, deinde absque alia genuflexione, vel reuerentia altare formam tradita turificat, & hoc modo incensantur altare, ac reliquię, etiam si in altari sint plures reliquię, vel imagines, plura, paucioraue candelabra.

12 Ad Vesp̄as si aliud altare præter altare maius incensandum sit, puta die festo sancto alicui dicato, cui altare aliquod ex minoribus dedicatum est, si eiusmodi adsit mos, reddito thuribulo thuriferario post incensationem altaris maioris, & facta ibi in medio genuflexione proceditur ad præfatum altare eodem modo, & ordine, quo à choro exierunt, & ibi celebrans profundè se inclinans, reliqui verò cruci genuflectentes, & osculando altare in medio, omnia præstabit, quæ in incensatione altaris maioris, non tamen incensum in thuribulum imponitur, cum iam hoc sit præ-

stitum; deinde in chorum eadem via, & ordine recedentes, celebrans, ac reliqui ordinatè incensantur.

13 Thuriferarius Diacono thuribulum à summitate catenularum sine osculis porrigit; celebranti verò modo supra præscripto, nimirum manubrium dextera sinistra celebrantis, vasculum verò sinistra dextere cum osculis manubrij, ac manus imponit; cum verò recipit, dextera vasculum, sinistra verò manubrium cum osculis accipit. At ad euangelium Diacono illud porrigens eodem quidem modo, tamen sine osculis tradit.

14 Dum altare à celebrante incensatur, in missa hinc inde ministri altera manu eleuant extremitatem planetæ, alteram pectori admoventes: Ad Vesp̄as verò ad *Magnificat*, & in Cantico *Benedictus*, ad *Laudes* hoc præstant Acolychi, pluuiialis simbras eleuantes.

15 In Missa post altaris incensationem regulariter à Diacono in cornu epistolæ ter incensatur celebrans, initio, ac fine, inclinationibus adhibitis.

16 In missis sollempnibus ter ministratur atque benedicatur incensum. Primo in principio missæ, & tunc incensatur altare, & celebrans. Secundo ante euangelium, & tunc incensatur in principio à Diacono ter liber, & in fine euangelij ter celebrans. Tertio post offertorium, & tunc incensatur oblata, altare, celebrans, & reliqui omnes ex ordine.

17 Post offertorium incensantur oblata, & altare; Diaconus nauiculam ministrans petit benedictionem, dicens, *Benedicite Pater Reuerende*, & celebrans respondens, dicit. *Per intercessionem Beati Michaelis Archangeli, &c.* ter imponens, ac semel

benedi-

Rit. Miss.
IV. 5.

Cærem.
Cler. S. P.
l. i. c. 9.

Cærem.
cler. S. P.
l. i. c. 1.

Rit. Miss.
IV. 4.

Rit. Miss.
VI. 5.

Rit. Miss.
VII. 10.

Cærem.
episc. l. 14
c. 27.

benedicens incensum in thuribulo, ita ut ad verbum, *Benedicatur*, manu dextera efformet signum crucis supra thuribulum, acceptoque ut alias thuribulo à Diacono nulla prius facta cruci reuerentia, ter ducit thuribulum supra calicem, & hostiam simul ad modum crucis, & ter circum calicem, & hostiam, bis scilicet à dextera ad sinistram, & semel à sinistra ad dexteram, dispensans verba in qualibet incensatione, in prima cruce dicendo. *Incensum istud*, in secunda *A te benedictum*. in tertia, *Ascendat ad te Domine*, in quarta circuitione. *Et descendat super nos*, in quinta, ac sexta, *Misericordia tua*, Interim Diaconus à dextris ipsius celebrantis dextera tenet pedem calicis, sinistra verò posteriorem planetæ partem subleuat, deinde facta cruci reuerentia Diaconus amouet è medio calicem, celebrans verò incensat crucem, & altare ut supra, interim dicens. *Dirigatur Domine, &c.* ita omnia verba dispensans, ut simul, cum thurificatione compleantur: si verò supra altare adsint reliquæ eodem modo, quo supra ad vespas incensantur. Reddens tandem thuribulum Diacono dicit. *Accendat in nobis Dominus, &c.*

Rit. Miss.
VII. 10.

18 Incensato altari, immediate Diaconus incensat celebrantem in cornu epistolæ, mox alios in choro ex ordine, rediens deinde ad altare thurificat Subdiaconum semel, & ubi traderit thuribulum thuriferario ab eodem, primo ipse Diaconus mox Acolythus, singuli semel; ac tandem populus circumstans triplici ductu thurificabuntur.

Rit. Miss.
VIII. 8.

19 Cum sanctissimum Sacramentum in missa sollemni eleuatur, ab ipso thuriferario imposito thure absque benedictione, ter in hostiæ, itidem

que in calicis eleuatione facta antea, & postea profunda inclinatione thurificabitur.

20 Quando missa cantata sine ministris celebratur, tunc initio non incensabitur altare, sed tantum ad Euangelium. Ad oblata, & ad eleuationem, &c.

21 Ad vespas sollemnes celebrans ante alios in choro tamen suo loco à thuriferario triplici ductu, quibus est opus inclinationibus antea, & postea thurificatur, post celebrantem verò incensabitur primo quidem Pater Generalis triplici ductu, deinde Præpositus domus pariter triplici ductu, postmodum si adsint Visitatores, tempore visitationis duplici ductu, pariter Vicarij duplici ductu inclinationibus adhibitis: reliqui verò omnes in choro morantes quilibet suo ordine vnico ductu ex qualibet chori parte, facta antea, primo ex qualibet chori parte inclinatione thurificabuntur. Populus autem omnis simul cum inclinationibus antea, ac postea, triplici ductu thurificabitur.

22 Si adsit Cardinalis, immediate post celebrantem, quibus par est reuerentijs triplici ductu thurificabitur, in quo casu reliqui Prælati inferiores duplici ductu thurificabuntur; semper tamen cum in choro adsint Prælati immediate post celebrantem quilibet suo ordine thurificabitur. Præsentem Patre Generali Præpositus domus triplici ductu, reliqui verò Præpositi si adsint duplici ductu thurificabuntur, Vicarij verò semel, cum inclinationibus tamen ante & postea, quod semper seruetur præsentibus Prælatibus superioribus respectiue, nam præsertim Cardinali Pater Generalis duplici ductu thurificabitur, reliqui verò Præpositi semel.

23 Cum aliquis Magnus Princeps, seu Reipublicæ dux in Ecclesia

C. N.

Cærem.
episc. l. 2.
c. 3.

Vfus eccl.
Ro.

missæ sollemni, vel officio assistit post celebrantem, atque etiam post Episcopum loci si adsit triplici ductu cū opportunis inclinationibus incensabitur.

24 Quilibet cum thurificatur stet detecto capite, amoto etiam pileolo, si illo utatur, ac post se immediate sequentem ad capiendam thurificationem capitis inclinatione inuitet, quod tum maxime fieri debet, cum qui sequitur in aliqua est dignitate constitutus,

25 In processionibus sanctissimi Sacramenti duo Acolythi continuo Sacramentum incensabunt grauiter, ac decore, eodem tempore ducētes thuribulum, breui inter quamlibet thurificationem interposita mora, & procedentes nunquam Sacramento terga vertant, sed graui & qualique motu passum mouebunt, donec perueniant ante gradus altaris, quo cum peruenerint ministrant incensum celebranti, tum donec Sacramentum reponatur continuo hinc inde pariter thurificabunt.

De ordine dandi pacem. Cap. XIV.

IN missis sollemnibus dicto *Agnus Dei*, diaconus genuflectit à dextris celebrantis, subdiaconus verò facta altari genuflectione, recedit post celebrantem, qui postquam secreto compleuerit orationem *Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis pacem, &c.* osculatur altare, quod tunc Diaconus surgēs ēt præstabit, ac statim celebrans illum, sinistris genis sibi inuicem appropinquantibus, amplectitur, dicens. *Pax tecum*, ille verò respondebit, *Et cum spiritu tuo*, & cōuertens se ad Subdiaconum eodem

modo sinistris genis sibi inuicem appropinquantibus cum amplectens, dicet, *Pax tecum*, illo pariter respondente, *Et cum spiritu tuo*. Tum facta altari reuerentia, præcedente Acolytho procedit in chorum per ostiolum à latere epistolæ, & ibi facta in medio genuflectione, expectat donec à choro compleatur, *Agnus Dei, &c.*, quo dicto, conuertens se, primo imagini in choro esistenti se inclinat, deinde accedens ad digniorem eum cōplectitur sinistris item genis inuicem sibi appropinquantibus, & dicit, *Pax tecum*, illeque respondet, *Et cum spiritu tuo*. Pari quoque disciplina ei, qui est in primo loco alterius chori pacem defert, & descendēs duobus primis chori inferioris eodem prorsus modo pacem dabit. Reliqui verò in choro stantes ex ordine, superior videlicet inferiori pacē successiue dabunt. Rediens ad altare, idem Subdiaconus Acolythis ibi assistentibus pari modo pacem dabit,

2 Pacem daturus nulli in quauis dignitate constituto antequam pacē illi det reuerentiā faciat, sed post datam pacem iuxta cuiuslibet dignitatem se inclinabit, illi verò qui pacem acceperunt parum se inclinantes respondebunt.

3 Si adsit aliquis Princeps, seu Principissa in missa sollemni, vel etiam in missis priuatis, quæ coram eis, aut Prælati in locis suæ iurisdictionis dicuntur, cum instrumento pax deferatur, quod instrumentum velum coloris paramentorum in manubrio appensum habeat, quo accepto dicto *Agnus Dei*, minister ascendit ad altare, ibique ad dexteram celebrantis genuflectit, dextera eleuatum tenens instrumentum super altare, donec dicatur secreto oratio. *Domine Iesu Christe, &c.* ut supra, qua completa, &

altare

Cærem.
episc. l. 2.
c. 3.

Cærem.
episc. l. 2.
c. 33.
Rub. par.
Miss. fer.
V. in cqn.
Domini,
& fer. 6.
Parasc.

Cærem.
episc. l. 1.
c. 24.

Cærem.
episc. l. 1.
c. .

Rit. Miss.
X. 8.
Cærem.
episc. l. 1.
c. 24.
Cærem.
Bon. l. 1.
c. 50.

Altare per celebrantem osculato, adhuc genu flexus porrigit ei instrumentum osculandum, & illo dicenti. *Pax tecum*, respondebit, *Et cum spiritu tuo*, mox surgens, iterumq; genuflectens Sacramento, descendit ad Prælatum, vbi nulla facta genuflexione, nec inclinatione, stans ante eum, prius sinistra velo è manubrio pendente leviter extergit instrumentum, illudque osculandum offerens dicit, *Pax tecum*, quo osculato reuerentiâ Prælato facit, & si plures sint, eodẽ ordine alijs etiam offert: similiter si fuerit aliquis Princeps secularis eodẽ modo ei instrumentum offeret, quod postea in cornu epistolæ super altare reponet.

De ordine recipiendi Prælatum, & ceremonijs faciendis, cum coram eo celebratur in aliquo loco suæ iurisdictionis. Cap. XV.

ICum Cardinalis Legatus sedis Apostolicæ, Patriarcha, Archiepiscopus, vel Episcopus in aliqua ex nostris Ecclesijs, quæ in loco eorum residentia, vel iurisdictionis est, sollemniter, ac cum Pontificali apparatu accesserit, Altare paramentis coloris temporis congruentis decenter ornatur; supra verò altare, sex cerei accendantur; ante verò altare in plano intra presbyterium sit genuflexorium cum suo tapeto, ac puluinis ad procumbendum accommodatum: Præpositus verò cum alijs Patribus superpelliceo induti ante fores ecclesiæ expectabunt, quo cum Prælatus peruenerit, pulsantur campanæ, & Præpositus, aliquo Acolutho pariter superpelliceo induto ministrante vase aquæ benedictæ, asper-

sorium cum osculis prælato porriget omnesque genuflexi ab eo asperguntur, eumq; decenti reuerentia suscipientes ordinatè procedunt ad altare; ultimus verò omnium propè Prælatum, erit Præpositus, vel senior, vbi verò ante altare peruentum fuerit, cessabunt campanæ, & omnes hinc inde medium habentes Prælatum genuflexi cum ipso orant, qui si postquam orauerit celebrare voluerit, præparatis antea supra altare paramentis, & reliquis necessarijs supra credentiam, inseruiant ei sui capellani, & omnia iuxta ritus caeremonialis episcoporum obseruabuntur.

2 Recedentem prælatum pariter superpelliceis induti superior cum Patribus vsque ad fores Ecclesiæ comitentur, si verò per ostium domus discedat; eum pariter comitentur, non tamen superpelliceis induti.

3 Si Prælatus in loco suæ Diocesis, ac iurisdictionis cum ad concionem accedit baldachino vti voluerit, patetur ei à latere Euangelij propè altare maius intra Presbyterium, vel alio loco cõgruo, prout ecclesiæ structura, ac loci ratio postulauerit.

4 Si supradicti Prælati in aliquo loco suæ iurisdictionis, vel residentia sacramento missæ interesse voluerint, tunc celebras posteaquam disposuit in altari calicem, & aperuit librum descendit ad infimum gradum à cornu Euangelij, vbi stas expectat signum incipiendi, & tunc facta profunda inclinatione Prælato, & altari reuerentia debita; aliquantulum conuersus ad altare facit confessionem, in qua dicens, *Tibi Pater, & Te Pater*, Prælato profundè se inclinabit, & dicto *Oremus*, factaq; Prælato reuerentia, accedit ante infimum gradum altaris, & ibi dicit, *Aufer à nobis, &c.*

5 In fine Euangelij immediatè post

si di-

Cærem. episl. l. 1. c. 29.

Dec. con gr. S. Rituum.

Rit. Miss. III. 2. Pontif. Ro. Cærem. episl. l. 1. c. 31.

Pont. Ro.

si dicendum sit symbolum, vel si non sit dicendum, lecto offertorio, liber deferatur osculandus Prælato ipse verò celebrans illum nō osculatur, nec dicit. *Per euangelica dicta*, deferens verò librum nulli se inclinat, nisi postquā fuerit deosculatus, ac clausus, prout dictum est de Subdiacono in missa sollemni.

6 Dicto *Agnus Dei*, datur Pax cū instrumento modo supra præscripto.

7 Cum celebrans in fine missæ daturus benedictionem conuertit se, caput prius versus Prælatum quasi licentiam benedicendi petens profundè inclinat, atq; astantes à parte, vbi non est Prælatus benedicit, finito verò vltimo Euangelio conuertens se ad Prælatum ei reuerentiam facit.

8 Si verò adsit aliquis Prælatus extra suam Dioecesim, publiceque missæ sacrificio assistat, finita missa decet, vt celebrans faciat ei debitam reuerentiam, quod etiam seruari debet, si adsit aliquis magnus Princeps, seu Principissa; ijs autè Principibus secularibus, nunquam celebrantis liber præbeatur osculandus, sed ad summum eis pax cum instrumento deferatur.

9 Quoties Prælatus loci processionaliter ante fores nostræ Ecclesiæ trāsibit pulsantur campanæ: similiter cum sacratissimū Christi corpus, vel insignis alicuius sancti reliquia processionaliter ante nostras Ecclesias deferatur, decet, vt campanæ pulsentur: in sollemnitate verò sacratissimi corporis Christi etiam altare cōstrui conuenit.

10 Si clerus processionaliter ob indulgentias, vel alia ex causa ad nostras Ecclesias venerit; accenduntur in altari candelæ, atq; pulsantur campanæ, quod si processioni intersit Capitulum, vel Vicarius Generalis de-

cer, vt aliqui ex patribus superpelliceis induti illos reuerenter excipiant. Similiter cum aliquis religiosorum ordo processionaliter aduenerit, decet, vt eodem modo accendantur candelæ in altari, pulsentur campanæ, & à Patribus reuerenter excipiantur.

11 Cum aliquis magnus Princeps seu Principissa in locis ditionis suæ ad nostram accedit ecclesiam, superior superpelliceo indutus, ministrante acolytho pariter superpelliceo induto vasæ aquæ benedictæ, astantibus quoq; alijs ex Patribus, vestibus tamē communibus indutis, eum excipiet, & ingredientem ostium ecclesiæ factis opportunis inclinationibus asperget, egredientem quoque vsque ad ecclesiæ ianuam comitabitur, eiq; profundè inclinabit, quod si missæ sollemni, vel vespers sollemnibus interesse voluerit, forma supra præscripta ad missam, & vespers incensabitur, eiq; ad missam cum instrumento, modo suo loco præscripto, pax deferetur.

De cæremonijs à concionatoribus seruandis. Cap. XVI.

1 **P**ulpitum in quo concio in ecclesia haberi debet à latere euangelij, cum commodè fieri potest in gremio ecclesiæ loco congruo, in quo cōcionator ab omnibus conspici, & audiri possit; ab altari maiori, si ecclesiæ structura permittat non longè distans, è marmore, pieq; sculpturæ opere ornatum, vel è lateritio lapide laminis marmoreis, aut æneis, ijsq; inauratis, vel saltim ex tabulis scilicet decenti opere, ac forma extruatur, à latere ex ea parte, quæ altare maius respicit, sanctissimi crucifixi imago firmetur: diebus quibus

concio-

Cærem.
epist. l. i.
c. 10. &
31.

sup. c. 14.
nu. 3.

Cærem.
epist. l. i.
c. 31.

Pont. Ro.

Ast. eccl.
Med. de
Fab. ecc.

concionatur, nisi sit politè ornatum pallio coloris tempori convenientis operiatur, excepta sexta feria maioris hebdomadæ, nam tunc sicut & altaria nudum esse debet.

2 Concionator antequam pulpitu[m] ascendat superpelliceo indutus orariumq; supra humeros habens coloris tempori cōuenientis, breui oratione flexis genibus in oratorio; vel ante altare sanctissimi Sacramēti ad Deum mentem eleuet, seipsum, suosque auditores ei commendans; mantelum etiam supra superpellicium adhibeat, illudque pulpitu[m] ascendens deponat.

3 Si coram Cardinali Legato sedis Apostolicę Patriarcha, Archiepiscopo, vel Episcopo in locis suę iurisdictionis concionari contingat, cū debitis reuerētijs ante ipsum accedat, & genuflexus benedictionem petat, dicens. *Iube domne benedicere*. Ascēdens suggestum, facta cruci reuerētia prius ipsi prælato profundè, mox alijs se inclinet, & finita cōcione si danda sint Indulgentię non descendit, sed detecto capite genuflectit; donec Diaconus faciat confessionem, qua finita surgit, ac stans publicat Indulgentias, formā in ceremoniali Episcoporum prescripta: ubi verò ab alio publicari solēt, concionator statim discedit debita tamen reuerētia adhibita, quam prius Prælato facere debet, cauēs ne ipse tunc populo benedicat.

4 Quod si adsit aliquis Prælatus magnus, non tamen in loco suę iurisdictionis, antequam alijs benedicat ipsi se profundè inclinabit, mox ex alia parte conuersus benedictet populo.

5 Statim ac concionator suggestū ascenderit, reuerentiam faciet crucifixo versus altare collocato, mox

Prælatus; si adsint, ac Primores apertocapite, deinde populum circumstantem salutabit; caput postmodum operiens, aliquantisper donec populus quiescat expectat, rursumque caput detegens, manibus iunctis, biretum ante pectus tenens, oculisq; ad cœlum eleuatis, secreto dicet. *Munda cor meum*, &c. quo dicto crucis signo se munit, statimq; à latere pulpiti versus altare genuflectens, dicit clara voce salutationem Angelicam, qua completa caput cooperit, surgit, & sermonem incipit, ipsumque prosequitur.

6 Si inter cōcionandum sanctissimi Iesus nominis, vel Beatę Virginis Marię fiat mentio, caput detegit, nō tamen si Christi tantum: quod si lapsus sit repetendum, ad euitandum astantium, sui que incommodum sub Christi, seu Saluatoris, vel Redemptoris, aut Beatę Virginis, vel Domine nostrę, similique aliquo alio modo repetere poterit. Ad viuētis quoque Pontificis nomen caput detegit, reuerenterque inclinat. In fine verò concionis semel dabit benedictionem.

7 Intra missarum sollempnia si sit concionandum statim post Euangelium, ac celebrantis incensationem fit cōcio, finita verò cōcione dicitur, *Credo*, si dicendum sit, sin minus offertorium; regulariter tamen ut consueuimus ob populi, & ecclesię maiorem cōmoditatem finita missa, concionari conuenit: si verò ipsemet celebrans velit aliquando, præcipuè in nocte Natalis Domini sermonem facere post Euangelium, & sui incensationem, à latere Euāgelij capite cooperto supra scabellum, vel sedem humiliorem, (cū in altari sublimi sede uti non deceat) sedebit, ministri verò in eodem latere extra altare, tamen

rectis

Bruch.de
cr.l.2.c.
101.&
158.

Pont.Ro

Cærem.
episl.1.
c.25.

Cærem
episc.1.
c.15.

Rit.Miss.
VI.6.

C.N.

Ast.eccl.
Med.

rectis capitibus supra scamnum faciebatur ad altare conuersis, Diaconus à dextris, & Subdiaconus à sinistris sedebunt; quod si sanctissimum Sacramentum fortè fuerit expositum, tam celebrans, quam ministri semper detecto capite stabunt.

Rit. Miss.
VIII. 3.

8 In missa sollempni pro defunctis, præsertim si sermo habendus sit in laudem defuncti, concio fiat completa missa ante absolutionem ad tumulum, interim celebrans cum ministris recto capite supra scamnum sedebit, & in fine pluuiali indutus procedet ad tumulum.

Cof. ec.
cl. Ro.

9 Cum sanctissimum Sacramentum est super altare expositum, sermo habeatur, vel in pulpito, vel ante altare in cornu Euangelij, semper tamen concionator stabit aperto capite, stolamque albam supra superpelliceum habebit.

10 In Parasceue loco salutationis Angelicæ genuflexus versus crucem, quæ vel in altari, vel in aliquo alio loco congruo adhibitis etiam duobus intortitijs accensis collocari poterit, ipsam salutabit, dicens. *O crux aue spes unica hoc passionis tempore, auge p'is iustitiam reisque dona veniam. Amen.* In fine verò concionis cum sanctissimi Crucifixi imago populo ostenditur, accedunt duo Acolythi superpelliceis induti hinc inde intortitia accensa usque in finem tenentes, concionator verò capite aperto crucem utraque manu acceptam reuerenter, ac deuotè populo ostendit, atque cum ea benedicit, ac tandem, vel ibidem reponit, vel ubi adest consuetudo, præcedentibus ceroferarijs, eam reuerenter in locum congruum reponendam asportat.

Cærem.
cl. S. P.
l. 3. c. 5.

11 Die sancto Paschæ, & duobus qui subsequuntur diebus concionator loco salutationis Angelicæ con-

uersus ad altare stans iunctis manibus clara, & intelligibili voce dicet Antiphonam. *Regina cæli, &c.* toto verò tempore Paschali, & diebus Dominicis infra annum eodem modo stans salutationem Angelicam recitabit, *Aue maria, &c.* reliquis verò diebus semper, cum dicit salutationem Angelicam genuflectet.

12 In Lectionibus, quæ sunt post vesperras eadem respectuè obseruet concionator, quæ mane, nam utetur quoque superpelliceo, easdemque prorsus cæremonias exercet.

13 In sermonibus verò, qui vel in oratorijs, vel in alijs priuatis locis habentur, non opus est superpelliceo, sed adhibita superiori veste, vel mantello haberi poterunt.

De processionibus faciendis. Cap. XVII.

P Rater ea, quæ de sollempnibus processionibus infra suis locis dicuntur, quo clarius illa elucescant generalia quædam hic præmittere necessarium duximus, ac primo quidè pro omni processione præparentur prius in sacristia, quæ necessaria sūt, tum hora competenti dato signo campanulæ, sono concios omnes ibi conuenientes superpelliceis induantur, celebrans verò paramenta sibi conuenientia accipiat, quod si processio sit sollempnis, etiam ministri sua capiant paramenta, & cum eis alius Subdiaconus, qui deferat crucem, pariter sacris sui ordinis induatur vestibus.

Pont. Ro.

2 In processionibus sollempnibus semper Subdiaconus deferens crucem medius inter ceroferarios cum candelabris accensis alios præcedat, in alijs verò processionibus Acolythus

super-

superpelliceo indutus, semper tamen medius inter ceroferarios crucē processionālē hasta deferet, qui per angustiores locum transeunt, vel ostium chori egredientes primum ceroferarij, & inter eos iunior, post eos immediatē crucem deferens pertranseat.

3 Bini omnes non absq; mysterio, vt ait S. Bernardus incedere debemus. Primo quidem iuniores immediatē post crucem, reliqui verō, qui subsequuntur quilibet suo ordine, & loco, pari passu, semper æqualem inter se distantiam, ac proportionē seruantes, vnus videlicet passus inter laterales, trium verō inter præcedentes atq; sequentes, expectantes (cum res postulauerit) ne fortē sequentes longē post se relinquunt, & propterea quilibet modestē, ac decorē; sequentes obseruet, nullus tamen sibilus, vel strepitus prorsus audiat: egredientes verō, vel ingrediētes, seu etiam per angustiores locum transeūtes iunior semper præcedat; quod si præcedentium numerus impar fuerit, duo vltimi medium habebunt seniores.

4 Et vt in omnibus maximē verō in processionibus Religiosa modestia commendatur, sint propterea omnes benē compositi, oculis quidem ad terram demissis, corpore tamen erecto, à sinistra ad dexteram, à latere videlicet epistolæ ad latus euangelij ritē tam circa ecclesiam, quam circa ecclesiæ atrium procedendum erit.

5 Cum ante altare in quo sanctissimum Sacramentum asseruatur transeundum est, primo crucem deferens cum ceroferarijs, tum reliqui quilibet cum suo collateralis genuflectent simul se inclinantes, simul pariter surgentes: eodem modo ante altare in

quo missa fuerit eleuata vsq; ad sanguinis sumptionem, vel in quo sanctissima Eucharistia ministratur transeunt omnes genuflectant: si autem transeunte processione in aliquo altari sacra hostia eleuetur, omnes tam qui in conspectu sunt, quam præcedentes, vel sequentes ritē genuflectant, similiter cum sit absolutio ad tumulum; si aliquā missam ibi eleuari cōtingat omnes (exceptis deferēte cruce cū ceroferarijs) genuflectant, præuidere tamen debet Sacrista ne tunc temporis in illis locis missæ celebrentur.

6 In processionibus in quibus sacratissima hostia deferatur, celebrans, ac ministri, necnon & thuriferarii ē; si dum transeunt eleuetur sacra hostia in aliquo altari, suo incumbant muneri; præuideat tamen Sacrista, ne tunc temporis missæ celebrentur, quod si celebrari vsu cōtingerit, minister dum hostia eleuatur tintinnabulo non vtetur.

7 Deferens eucharistiam pro communicandis ad illud tantum attendat, etiam si hostia in aliquo altari eleuetur, quod etiam seruent Acolythi intortitia accensa tunc deferentes, nemini inclinantes, nullibi dum transeunt genuflectentes.

8 Candelas in processionibus ita accensas portabunt, vt qui à dextris sum, in dexterā illam teneāt, qui verō à sinistris, in altera manu. Seniores, cum seculares intortitia deferentes non intersunt; saltim quatuor intortitia accensa propē sanctissimum Sacramentum deferre debent, sic etiam dextera qui à dextris, sinistra verō, qui à sinistris illa gestantes.

9 Dum proceditur cantantur Antiphonæ, Psalmi, Hymni, vel Litanie iuxta formam suis locis præscriptam, illud monentes, quod cum cantantur

Anthi-

Bern. ser.
2. in festo
Purific.

Synod.
Mediol.

Antiphonas cātoribus incipientibus reliqui prosequuntur simul incipientes, ac desinētes pariter: Psalmos verò, & Hymnos cantores inchoabunt, reliqui verò alternatim prosequuntur, ita ut qui à dextris sunt primum versum, qui verò à sinistris secundum, & sic reliquos obseruatim prosequendo cantent, quod si incedentium numerus maior fuerit, tunc seniores à medio, & infra primum versum, iuniores verò à medio, & supra secundum, & sic reliquos alternatim cantabunt; Litanias vero cantores circa medium processionis reliquis omnibus simul respondentibus cantabūt.

De modo celebrandi Diuina officia. Cap. XV/II.

Diuina officia ab Ecclesiasticis ad Dei gloriam certis temporibus in ecclesijs celebranda pie olim, ac sapienter à Summis Pontificibus præsertim Gelasio, ac Gregorio primis constituta, ab alijs verò pro temporū vicissitudine reformatæ, & instaurata diurnas; atq; nocturnas cōtinem horas, quas canonicas, idcirco dicimus, quia Summorum Pontificum autoritate in sacris Canonibus ritē ecclesiasticis sunt præscriptæ. Hæ autem iuxta illud Prophetę septies in die laudem dixi tibi, septem apud omnes esse dicuntur. Matutinum videlicet, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperum, & Completorium, cū autem Hymnis, Psalmis, Canticis, Antiphonis, Versibus, Responsorijs, Absolutionibus, Benedictionibus, Lectionibus, Orationibus, Suffragijs; precibusq; ferè omnia cōstent, singula quo res clarior fiat explanare non erit ab re.

S. De Hymnis.

Hymnis qui sunt specialis quædam Laudes, quibus metrico cantu ad Deum spiritus eleuatur singulis horis canonicis, excepto triduo maioris hebdomadæ, & festo Paschatis usque ad Dominicam in Albis exclusiue, ad Matutinum quidem post Inuitatoriū; ad Laudes, ac Vesperas post Cap. ad Cōpletorium post Psalmos, & Antiphonam; ad reliquas verò horas ante Psalmos dicantur.

2 Hi fere semper à cantoribus inchoantur, qui duos primos versus; ad vespas; quidem distinctos alterum ab altero, in reliquis verò horis coniunctos, tam in ferijs, quam in festis initiando concinent, quos simili modo chorus prosequetur: in officio tamen paruo B. Virginis semper versos coniunctos, etiam ad vespas cantabunt.

3 In festiuitatibus D.N. Iesu Christi, ac B. Virginis, & infra octauas earum, in quibus specialis versus in fine Hymni dicendus est, assignatus, iuxta regulam: specialia generalibus præferantur, mutatur versus: excipiuntur tamen hymni, qui habent versus alterius metri, & qui habent proprios ultimos versus cuiusmodi sunt Hymnus. *Vexilla, &c.* in festo S. Crucis, & *Aeterna Christi munera, &c.* in nocturno Apostolorum, ac plurimorum martyrum, quorū ultimi versus nunquam variantur.

4 In Hymno Cōpletorij feria sexta, quando in vespis facta est commemoratio Beatæ Virginis pro officio Sabbathi sequētis in fine dicitur *Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine; &c.* Et si festum illius diei fuerit nouem Lectionum, dummodo non sit ex illis, in quibus specialis alius versus dicendus sit.

5 Hymnus *Te Deū laudamus, &c.*

in fine

D. Aug.
9. conf. 2.
6. & 7.

Rub. gene. Breu.
XX. 4.

Rub. specialis Br.
in off. B.
V. i. Sab.

L. 118.

Cap. Pre-
byterij
91. c. si
uis pre-
byter
list. 91.

Cærem.
epif. l. 3.
c. 6.

Amalari⁹
l. de eccl.
off. l. 4.
Marcell⁹
Franul. d
her. can.
c. 3.
Cassiod.
in histor.
Miss.

Niceph.
l. 9. c. 24.
D. Dama.
Pap.
D. Hier.
Rub. ge.
ne. Breu.
XXII 7.

Marcel-
lin⁹ Fra-
nol. de
her. can.

Isai.

in fine matutini in festis primæ, & secundæ classis à celebrâte inchoatur, in duplicibus verò, & diebus Dominicis a duobus cantoribus, in semiduplicibus autē, & simplicibus ab vno; ad *Te ergo quasumus*, omnes genuflectūt, & *Per singulos dies, &c.* altiori voce pronunciatur; vltima tandē verba, *Non confundar in æternū*, ab vtroq; choro simul terminantur.

S. De Psalmis, & Canticis.

6 Psalmi à choro alternatim omnibus capite cooperto stantibus regulariter cātātur, excipitur tamē Psalmus *Venite* in principio matutini, qui à cantoribus in medio chori, vt proprio loco dicitur cantatur. Festo verò Epiphaniæ cum in tertio Nocturno dicitur, oēs stantes detecto capite versus alternatim dicunt, & Antiphona ab vtroq; choro repetitur.

7 In fine cuiuslibet Psalmi semper dicitur, *Gloria Patri, &c.* excepto triduo maioris hebdomadæ, nā tunc nihil dicitur, & officio Defunctorum in quo dicitur, *Requiem æternam, &c.* primis quinque Psalmis Gradualibus, qui dicuntur, ac si esset vnus psalmus, & in fine, *Requiem æternam, &c.* excipiūtur etiam Psalmus, *Deus Deus meus*, & *Laudate Dominum de cælis*, in quibus, *Gloria Patri*, dicitur i fine vltimi Psalmi.

8 Eodem modo dicūtur cantica in quorum fine dicitur, *Gloria Patri, &c.* excepto cantico, *Benedicite omnia opera, &c.* in cuius fine cū dicitur *Benedicamus Patri, & Filium, &c.* omnes caput detegunt, & inclinant. Cātica euāgelica dñr aperto capite.

S. De Antiphonis.

9 Cū in terrestri Hierarchia sicut, & in cœlesti alternatim cani debeat Psalmi, Hymni, Cātici, ac Versus dicuntur alternatim: sic enim, & Seraphin alter ad alterum Sanctus San-

ctus proclamabant: Antiphonæ verò cœlestē pariter Hierarchiam imitando, quæ psallit in vnū, ab vtroq; choro simul cantantur; semper tñ tā in officio diuino, quam paruo B. Virginis, ac mortuorū à Sacerdotibus inchoantur, prima quidē ab Hebdomadario, seu celebrante; secunda verò à Sacerdote illi respondente ex altera chori parte, reliquæ alternatim hinc inde à Sacerdotibus sequentibus, quod si numerus non sufficiat, superiores ordinatē supplebunt, primo quidē propinquiore, mox alij ordinatē; quod si minor sit numerus Sacerdotū ijdē ordinatē reperant: In officio verò paruo B. Virginis tantum celebrans, & sibi ex altera chori parte respondens antiphonas alternatim inchoabunt Hebdomadarius, seu celebrans semper vniuscuiusq; horæ primam Antiphonam inchoabit, ac pariter añam ad *Magnificat, Benedictus, & Nunc dimittis*, diebus quibus vespere sollempniter celebrātur inchoata prima añā à celebrāte, q. sacris indutus vestibus in prima sede secūdi chori stabit, secūdam dicet Præpositus, tertiā lenior celebranti proximus, quartā è regione qui post Præpositum sequitur, quintam tandem, qui tertius est post celebrantem.

10 Sacerdos inchoās añam, ne longum illius periodū proferat, sed sufficit si aliquam particulam, non tñ nimis concisam dicat, nec opus est, vt aliqui putant, vt sit pars significarum complens, voce quidē sonora, ac intelligibili, & sono apto magis eleuādo, quā deprimēdo vocē; in duplicibus, chorus eam prosequetur eodem tono, quo à Sacerdote fuit inchoata; in semiduplicibus verò, & alijs diebus, quibus nō duplicantur Añæ, cantores immediatē inchoabūt psalmos eodem tono, quo à Sacerdote fuit

Cærem.
Petr. de
Roys.
lib. XXI
7.

H inchoa-

tub par.
Breu.

cler. 2.
oſt. Do-
minicæ,

Cærem.
Pet. de
Roys,

inchoata Antiphona, *Si* Antiphonæ initium coinci-
dat cum principio Psalmi, ſemper Sa-
cerdos inchoabit Antiphonam; can-
tores verò reliquam psalmi partem,
vbi ſacerdos reliquit proſequentur,
exempli cauſa Dominicæ ad matuti-
num in tertio Psalmo ſecundi noctur-
ni ſacerdos inchoabit Antiphonam,
Diligam te, cantores proſequentur
Pſalmum, *Dominus fortitudo mea*, &
chorus, *Dominus flammamentum meum*,
&c. & ſic de reliquis; ſemper ſtudeât
cantores, vt poſtquam Sacerdos An-
tiphonam inchoauerit, ipſi vſque ad
pſſa, quod reliquum eſt psalmi pro-
ſequantur; at feria ſecunda ad velper-
as hebdomadario inchoate pro An-
tiphona, *Magnificat*, Chorus, quia
nihil pro cantoribus relinquitur, im-
mediatè proſequetur, *Anima mea*,
Dominum. In tertio noct. dedicatio-
nis Eccleſiæ, quia Antiphona coin-
cidit cū primo verſu Psal. non debet
repeti primus verſus, ſed cātores de-
bent incipere Psalmū à ſecundo ver-
ſum, cū Antiphona incipit, vt Psal-
mus; non tamē eſt pars Psalmi, vt ſe-
quēti Antiphona, *Dominus deſenſor*,
debet repeti in Psal. à cantore, qui
incipiet, Ps. *Dominus illuminatio*, &c.

12 Antiphonæ, quæ dicuntur in miſ-
ſa, vel in benedictionibus, vel in pro-
ceſſionibus, ſeu etiam in mandato fe-
ria quinta in cœnā Domini, nō à Sa-
cerdotibus, ſed cantoribus initiātur.

13 Antiphonæ B. M. Virginis, quæ
dicuntur in fine officii ab hebdoma-
dario, vel celebrante ſemper inchoā-
tur voce quidem ſummiſſa, ac graui,
excepta Antiphona, *Regina cæli*, & pe-
ſchali, quæ altiori voce cantantur,
& à choro eodem tono continuātur.

S. De Verſibus, ac Reſponſorijs.

14 Verſus omnes à duobus canto-
ribus in duplicibus, & diebus Domi-

nicijs, in reliquis verò ab vno tantū in
ea parte chori in quā ſit officium cā-
tatur: ad completorium verò ſiue ab
vno, ſiue à duobus, ſemper in medio
chori dicuntur: excipiuntur autē ver-
ſus, qui ad ſuffragia ſanctorum in of-
ficio paruo B. Virginis, & ad preces
feriales dicuntur, nam hi ab hebdo-
madario cani debent; ſicuti etiam
verſus, qui poſt Litanias habentur.

15 In exequijs defunctorum, & in
abſolutione ad tumulum verſus oēs
à cantoribus contini debēt: in officio
verò defunctorū, niſi corpus ſit præ-
ſens, *Requiem æterna dona eis Do-
mine*, & *Requieſcant in pace*, ſem-
per in numero plurali debent cani.

16 Reſpoſoria poſt Lectiones à to-
to choro ſimul dicuntur, verſus verò
niſi ſollemniter celebretur, ab eodem
qui Lectiones tam in officio diuino,
quam in officio paruo B. Virginis, &
mortuorum legendi ſunt; in exequijs
verò defunctorū Reſpoſoria inchoan-
tur à cātorib⁹, & proſequuntur à choro.

17 Reſpoſoria breuia ad horas diurnas
dicuntur ſicut, & verſus ab vno, vel
duobus cātoribus, choro repetente.

18 Verſus, *Dominus vobiscū. Bene-
dicamus Domino*, & *Fidelium anima*,
&c. à celebrante dicuntur. In duplicib⁹
verò, & diebus Dominicis, *Benedi-
camus Domino*, in fine Veſperarū, &
Laudum, necnon poſt Tertiā ſollem-
nem à duobus cantoribus debet pro-
ferri, verſus verò, *Requiem æternā*, &
Requieſcant in pace. in officio defun-
ctorū, vt plurimum ab eodē celebrā-
te ſunt canendi: cum vero officiū du-
plici ritu celebratur tunc *Requie-
ſcant in pace*, à cantoribus cōcinatur.
S. De Abſolutionibus, Benedictionibus,
Lectionibus, & Capitulis.

19 Abſolutiones ante Lectiones
dicuntur ab Hebdomadario, quando
verò officium eſt nouem Lectionum,

Direct.
hori Ro.

quia

quia Hebdomadarius legit tertij nocturni Lectiones, Præpositus, vel eius vices gerens absolutionem pronuntiabit.

20 Benedictiones ab eodem à quo absolutiones pronunciantur: cum vero celebras dicit Lectionem benedictio à Præposito, vel seniore in domo assignato regulariter est pronuntianda.

21 Siue Hebdomadarius, siue superior dicat Absolutiones, tam ipse, quam reliqui omnes in choro stant detecto capite, donec decur benedictio, ac per chorum fuerit responsum, Amen. & tunc non antea sedent caputque regunt.

22 In officio Defunctorum, & triduo maioris hebdomadæ non dicuntur Absolutiones, neque benedictiones, sed immediatè, dicto *Pater noster*, totum secreto omnibus sedentibus, Lectores incipiunt lectiones.

23 Hebdomadarius, siue celebrans ad primam, quartam, & septimam benedictionem stat detecto capite prout ad absolutiones, ad reliquas verò cum verba benedictionis profert caput detegit, non autem surgit. Lector benedictionem petens, dicit versus celebrantem inclinatus. *Iube domine benedicere.*

24 Cum legitur textus Evangelij, donec dicatur. *Et reliqua*, omnes stant detecto capite. At cantes, vel legens textum evangelij non signat librum, neque seipsū, nec manus iunctas tenet, neque unquam pluuiali induitur, neque cerei accensi deferuntur, et si sollemniter celebretur, sed omnia prout in alijs lectionibus prorsus seruentur.

25 Nonam Lectionem cum in sollemnioribus cantat Præpositus, vel quilibet ex Patribus factis indutus: decet, ut eam suo loco astantibus ceroferarijs cantet, & interim oēs stent detecto capite. Quod si ob commoditatem populi, in aliquibus sollemni-

tatibus lectiones in legili ante Altare cantentur, tunc celebrans ad eundem locum cum duobus Acolythis, & ceroferariis procedens suam cantabit Lectionem omnibus interim astantibus, ut supra capite aperto. In fine verò inchoabit Hymnum, *Te Deum laudamus.*

S. De precibus.

26 Diebus ferialibus, atque etiam semiduplicibus, nisi occurrant infra octauam ad Primam, & Completorium semper dicuntur Preces, in quibus Hebdomadarius dicit, *Pater noster. Et ne nos. Credo in Deum. Carnis resurrectionem.* cum versibus tono competenti, ad versum verò, *Dominus vobiscum*, elevans vocem surgit. Ad primam verò dum dicit confessionem vocem deprimat, quam dicens, *Ÿ. Dignare Domine die ista.* aliquantulum eleuat, & *Ÿ. Dominus vobiscum*, cum oratione tono altiori profert: diebus verò ieiuniorum preces dicuntur etiam ad reliquas horas voce humiliori; flexisq; genibus, & ad *Ÿ. Dominus vobiscum*, Hebdomadarius solus surgens vocem eleuat.

27 Triduo maioris hebdomadæ loco precum, dicitur, *Ÿ. Christus factus est*, & Psalmus, *Miserere*, &c. tono humiliori, nec ad orationem celebrans surgit.

28 In officio Defunctorum repetita Añā ad *Magnificat*, & *Benedictus*, preces, quæ sequuntur dicuntur flexis genibus, & tã ad Vesperas, quã Laudes ab Hebdomadario dicitur clara voce. *Pater noster. Et ne nos. &c.* & ad orationem dicens altiori voce, *Ÿ. Dominus vobiscum*, surgit, & si officium sit sollemne induitur pluuiali, & ceroferarii cum candelabris accensis assistunt, die verò commemorationis omnium fidelium Defunctorum, & quicumq; officiū est nouē lectionū,

Rub. gene. Breu. XXX. IV.

Cærem. episc. l. 2. c. 5.

Cærem. episc. l. 2. c. 5.

Consul. Mag. Ro.

Cærem. episc. l. 2. c. 22.

& si non dicantur Psalmus, *Lauda anima mea*, ad Vesperas, & *De profundis*, ad Laudes, dicuntur tamen Preces flexis genibus.

29 Post psalmos graduales Preces dicuntur flexis genibus, ad orationem tamen hebdomadarius surgit.

30 Post Litanias, versus precum dicuntur flexis genibus; ad orationes tamen ipse solus Hebdomadarius surgit, & si litanie dicantur sede vacante, omittitur versus. *Oremus pro Pontifice nostro N.* quod vel omnino tunc omitti debet, vel loco eius dici. *Te Domine qui nosti corda omnium. &c. Ostende quem elegeris.* similiter ad orationes post preces, vel omnino omittitur oratio, *Omnipotens sempiterna Deus*, vel eius loco addatur oratio, *Supplici Domine humilitate deprecemur*, &c. quæ habetur in missali Ro. in missa pro eligendo Summo Pontifice.

31 Suffragia, quæ post preces sequuntur, omnibus licet, & ad preces genuflexis solo hebdomadario stante eadem voce, qua oratio dici debent.

32 Preces quæ dicuntur tempore Capituli post nonam, flexis genibus dicantur hebdomadario inchoante, reliquis verò respondentibus, & ad orationes tantum hebdomadarius surgit: Intra capitulum verò à Patre Generali, vel Præsidente inchoabuntur; eodemque modo prosequuntur.

33 Preces quæ dicuntur causa laetitiae, & pro gratiarum actione post electionem Patris Generalis, vel in adventu nobi Præpositi, non flexis genibus, sed stando, altiori quoque tono cantantur, cantoribus inchoantibus Hymnum, *Te Deum laudamus*, versus verò, & orationes à Patre Generali, vel Præposito dicuntur.

34 Ad versus, qui dicuntur ad Preces nunquam additur Alleluia; quæ ve-

ro pro gratiarum actione, & causa laetitiae tempore Paschali dicuntur ad omnes versus excepto. *Te Domine exaudi orationem meam* alleluia addi debet.

Si de orationibus.

35 Orationes semper in officio à celebrante stante iunctisq; manibus dicuntur, quæ si plures dicantur, prima tamen, & ultima concluduntur, Attamen ante quamlibet earum chorus cantabit antiphnam, cantores versus, uti chorus respondet, & celebrans subdet. *Oremus.*

36 In conclusionibus orationum attendatur ea rubricis Breuiarii habentur si ad Patrem dirigatur oratio, concludatur *Per Dominum*, &c. si ad Filium, *Qui vivis, & regnas*, si in principio orationis fiat mentio filii. *Per eundem*, &c. si in fine. *Qui tecum*, &c. si verò Spiritus sancti fiat mentio, concludatur. *In unitate eiusdem Spiritus sancti*, &c.

37 Quia in officio defunctorum dicuntur plures orationes, omnes dicuntur sub una conclusionem, & ante primam tantum dicitur. *Oremus.*

38 Orationes quæ dicuntur post Litanias omnes dicuntur sub una conclusionem, & tantum ante primam hebdomadarius dicit, *Oremus.*

39 In officio ad Laudes tantum, & ad Vesperas plures dicuntur orationes, & tunc si alicuius Sancti curæ facienda sit commemoratio, ante aliorum suffragia fiat.

40 Patroni, vel Titularis Ecclesie ante vel post commemorationem B. Virginis, vel Apostolorum pro dignitate illius commemoratio fiat, antiphna, & versus ex officio, eius cuius sit commemoratio assumuntur, in vespers quædæ Antiphna ad Magnificat, in Laudibus verò quæ ad Benedictus, cum versu qui post hymnum habetur regulariter sumi debent, oratio verò accom-

Direct.
chori Ro.

Rub. ge-
ne. Breu.
XXX. 4.

Rub. pat.
Breu.

Rub. ge-
ne. Breu.
XXI. &
XXXV. 1.

Rub. ge-
ne. Breu.
XXI. 2.

Rub. ge-
ne. Breu.
XXXVI. 3.

lemni-

lemnitatē, vel natalitia dicetur, cuius commemorationē, quod si commemoratio sit S. Io. Baptistæ dicetur oratio, quæ in eius vigilia habetur. *Præsta quasumus, &c.* si S. Stephani, quæ in eius octaua. *Omnipotens sempiterne Deus*, si B. Virginis cuiuscunq; tituli nulla alia præter communionē. Si alicuius Martyris atq; Pontificis, et si in die dicēda assignetur oratio. *Deus qui nos, &c.* dicatur. *Infirmis, &c.* si martyris tantum dicatur. *Præsta quasumus omnipotens Deus, ut intercedente, &c.* quod si concurrat cum oratione alicuius sancti illo die occurrentis mutetur cum alia ex eodem communi.

41 Omnes orationes et *Pater noster*, cum totū dicitur clara voce ante preces Vesperarum, ac Laudū diebus ieiuniorū, à Sacerdote stante dici debent, tantum excepta oratione, *Respice quasumus Domine*, quando in triduo maioris hebdomadæ in officio dicitur.

42 Ante primā, & post ultimā orationem in officio Diuino excepto triduo maioris hebdomadæ semper repetitur, *Ÿ. Dominus vobiscum*, et si vnus solus extra chorū celebret, & *Benedicamus Domino*, eodem tono quo dicta fuit oratio, & tandem humiliori voce dicetur, *Ÿ. Fidelium anime, &c.* In officio verò Defunctorū post orationes dicetur, *Ÿ. Requiem eternam dona eis Domine*, & *Requiescant in pace. Amen.*

De modo celebrandi diuina officia diebus ferialibus.

Cap. XIX.

1 Cū satis, superq; Diuini officij partes, quibus constāt sine explicatæ ad vltiora congruo ordine progredientes, primò modum,

quo ipsa diebus ferialibus sint celebranda trademus, quæ vulgari partitione omnia, vel ferialia, vel festiua sunt; illa quidem, quæ ferijs per anni cursum infra hebdomadam celebrantur ferialia; hæc verò, quæ diebus festis, quibus missæ cantantur, & altare thurificatur festiua dicimus; vnde rursus ista in festis primæ, & secundæ classis, & duplicibus, quæ ex præcepto seruantur, atq; etiam Dominicis per annum distinguere consueuimus: ferialia deniq; ea modo esse dicimus, quæ officio trium lectionum celebrantur, quibus ea quoque addimus, quæ etsi duplici, vel semiduplici ritu iuxta rubricas Breuiarij, & Missalis celebrentur, non tamen sollemni ritu, prout in diebus festis ordinantur. Ac primo quidem ferialium officiorum ritum explicaturi, à vespertis, ecclesiastico moræ initium sumendum duximus.

De vespertis diebus ferialibus.

2 Qua hora diebus ferialibus quoquo tempore, & quot campanarum signis ad vespertas celebrandas pulsari oporteat, satis suo loco à nobis est supra explicatum lib. 1. c. XVI.

3 Antequam vltimum signum datur Acolythus superpelliceo indutus duas candelas super altare accendet: hebdomadarius ab ea parte chori, in qua hebdomada illa celebrari ex ordine cōtingit superpelliceo indutus, librum signaculis proprijs quibusq; locis, singula opportunè præuidens, disponit.

4 Primò ob præcipuam ergo Beatissimam Virginē pietatē officium paruum eiusdem B. Virginis semper diebus ferialibus, ac simplicib⁹ iuxta rubricas Breuiarij in choro canimus: nostros enim, ne latum quidē vnguē à Romanis ritibus, ac ceremonijs recedere decet. & si Pius V. fel. mem. se-

Io. Beletus de diuin. off. c. 4.

Cōst. par. 1. c. 1.

Const. p. p. c. 1.

Rub. par. Breu. i. fi. de off. B. Virg.

Bulla Pij V. incipit Quod à nobis.

Const. p.
p. c. i.

cū dū indulgētiā concesserit, vt sine peccati periculo prætermitti possint, nos tamen eiusdē Pontificis Maximi pijs obsecrationibus obedientes filij, omittere nō consueuimus; non enim decet arctiori via Apostolorum vestigijs inhæretes Diuinas laudes minuire, cū illis accessus, præsertim à pijs, ac religiosīs viris semper sit faciendus, ac propterea cū ex eiusdem Breuiarij rubricis, vel aliqñ superiorum permissu omittitur constitutionibus cautum est, vt quisq; priuatim recitet.

5 Diebus igitur ferialibus quando tale officium dicendum est, ante officij currentis dicantur vespere officij parui B. Virginis, in quibus celebrandis, quia quædam ad hebdomadariū spectant, alia ad cantores, ac quamplura ad reliquos in choro existētes, de quibus omnibus in proprijs locis, cum de officio hebdomadarij, vel cātoris, seu etiam de Antiphonis, vel disciplina in choro seruanda satis supra egimus.

6 Post vespertas (exceptis ferijs quadragesimæ) immediatē dicitur Completorium, in quo cantor dicit Capitulum, hebdomadarius verò reliqua, vt suis locis explicatum est supra, & dicto *Benedicamus Domino*, dicitur immediatē, si dicendum sit completorium officij parui B. Virginis.

7 Post cōpletorium, si terminetur officium, sit aspersio aquæ benedictæ supra præscripta l. 2. c. 12. nu. 6.

De Matutinis ferialibus,

8 Matutinum regulariter dicitur horis nocturnis ad auroram, prout in proprio loco de sonu campanarum fusius est adnotatum.

9 Pro matutinis præparabunt cle-

rici superpelliceum hebdomadarij: in medio autem chori etiam legile apponent cum Breuiario aperto, suisq; signaculis pro Lectionibus, ac Respōsorijs disposito; candelulam quoque in instrumento, quod Buciam dicūt: duas quoq; candelas, & candelabra, cum candelis disponantur, & dum datur vltimū signum accendantur candelæ omnes, hebdomadarius quoq; superpelliceo induatur.

10 Si officium non sit duplex, vel semiduplex, primū omnium dicitur matutinum officij parui B. Marię Virginis; in quo celebrans dicit, *Domine labia mea aperies*, & interim ipse, ac reliqui omnes signant os pollice dexteræ: & subdens, *Deus in adiutorium*, &c. signant se à fronte ad pectus prout ad vespertas, cantor suo loco stans dicit inuitatorium, inchoat Hymnum, & cum à celebrante fuerit inchoata Añsa, ipse psalmum intonabit, & tunc omnes recto capite prosequuntur psalmos, in quorum fine ad *Glória Patri*, caput detegunt, & inclinant.

11 Dicto tertio psalmo cantor dicit versum, & tunc omnes caput detegūt hebdomadarius, dicit *Pater noster*, & *Ne nos*, &c. subdit absolutionem, & pronuntiat benedictiones, cantor verò legit Lectiones, & Versus Responsoriorum; & dum post tertium responsum dicitur, *Glória Patri*, &c. omnes detecto capite surgunt: & immediatē post dicuntur Laudes eodem modo, quo vespere.

12 Post Laudes dicto, *Benedicamus Domino*, &c. immediatē pro matutino diei Hebdomadarius dicit, *Domine labia mea*, &c. *Deus in adiutorium*, &c. cantor verò in medio ante legile dicit Inuitatorium, inchoat Hymnum, & Psalmos; Antiphonæ verò intonantur à Sacerdotibus, vt suo

Cærem.
episc. l. 2.
c. 8.

Cærem.
episc. l. 2.
c. 6.

loco

loco supradictum est. Post ultimam Antiphonam cantor dicit versum; celebrans verò, vel superior absolutiones, & benedictiones, & Lectores, ut suis locis est adnotatum, dicunt Lectiones.

13 Dicto matutino immediatè dicuntur Laudes, eodè modo quo Vesperæ, & in fine post Antiphonam B. Virginis datur signum salutationis Angelicæ maiori campana ecclesiæ; quod si ante illucesceret, dabitur signum cum campana maiori pro populo, & cum campanula in fine dabitur signum initij orationis mentalis, quæ semper iuxta constitutiones duret per dimidium horæ spatium.

Const. p.
p. i. c. 8.

14 Post matutinum dato signo à Superiore, si quis inter psalendū aliquem cōmisit errorem se accusabit; celebraturi verò, atque etiam clerici, si sacram communionem sint sumpturi, benedictionem à superiore petant; tum hebdomadarius deponit superpellicem, clerici verò extinguunt candelas, remouent legile, & candelabra; omniaq; suis locis asportant,

15 Diebus Dominicis, atq; etiam duplicibus omnibus eadem omnino seruentur, cantores tamen pō in suis locis, sed in primis sedibus chori inferioris stantes, in medium conueniunt, cum psalmos inchoant, ac versus cantant,

De horis diurnis diebus ferialibus,

16 Pro primis diebus ferialibus preparatur ab ea parte chori in qua fit officium superpellicem cum Breuiario pro celebrante, & martyrologium pro cantore,

17 Ante primam discutiant clerici puluerem à sedibus chori, deinde superpellicem cum Breuiario ab ea

parte chori in qua fit hebdomada, p celebrante apponāt, pro cantore verò Martyrologium, in altari verò sint duæ candelæ accensæ, & dato signo campanæ, omnes pie conuenientes genuflexi expectant, donec à superiore detur signum inchoandi: & tunc dicto, *Pater noster, Ave maria, & Credo*, secreto hebdomadarius signans se dicit, *Deus in adiutorium, &c.* cantor verò dicto, *Alleluia*, vel *Laus tibi Domine, &c.* incipit Hymnum, post quem Hebdomadarius inchoat Antiphonam, cātor verò Psalmū, quo incepto omnes tecto capite prosequuntur, & in fine ad *ŷ. Gloria Patri, &c.* caput detegunt, & inclinant; aliter verò cātor ex altera chori parte, cū res postulauerit psalmos inchoabit,

18 In fine psalmorum dicitur Antiphona; postquam hebdomadarius dicit Capitulum, cantor verò versus, quod si officium sit duplex, dicitur à duobus cantoribus.

19 Preces si sint dicendæ proferentur ab hebdomadario modo supra præscripto, post versus, vel etiam post preces, dicitur, *ŷ. Dominus vobiscū*, & oratio, *Domine Deus omnipotens*, post quam rursus hebdomadarius, dicit, *Dominus vobiscum, & Benedicamus Domino.*

20 Si dicendum sit officium paruum B. Virginis, responso per chorū, *Deo gratias*. Hebdomadarius inchoabit, *Deus in adiutorium, &c.* cātor verò hymnum, post quem hebdomadarius inchoabit Antiphonam, & cantor Psalmos, & tunc omnes tecto capite prosequuntur illos in fine ad *ŷ. Gloria Patri*, caput detegunt, & inclinant, post Psalmos dicitur Antiphona, postquā celebrans dicit Capitulum, cātor verò versum; post quē dicto à choro *Kyrie*, hebdomada-

rius

rius, dicit, *ſ. Dominus vobiscum*, & orationem, iterumque poſt ea, *Dominus vobiscum*, & *Benedicamus Domino*.

21 Poſt *Benedicamus Domino*, reſponſo à choro, *Deo gratias*, omnes dimittentes placide ſedes, cooperto capite ſedent: cantor verò ſtans ſuo loco detecto capite legit martyrologium, quo dicto omnes detecto capite ſurgunt.

22 Hebdomadarius poſt martyrologium reſponſo à choro, *Deo gratias*, dicit, *Pretioſa in conſpectu Domini, &c. Sancta Maria, &c. Deus in adiutorium*, ter, nec interim ſe ſignat, *Pater noſter. Et ne nos. & Reſpice quaſumus*, cum *ſ. Gloria Patri, &c.* & oratione, *Dirigere, &c.* poſtquam Cantor pro abſolutione capituli dicturus Lectionem conuertit ſe ad Hebdomadariũ, dicens, *Iube domne*. poſtea legit lectionem, poſtquam hebdomadarius ſubdit, *Adiutorium*, *Benedicite*, & *Dominus*, nos benedicat, ſubdensque, *Et fidelium animæ*, pronũtiat eodem tono.

3 Si dicenda ſit miſſa cantata pro defunctis, ſive cum miniſtris, ſive ſine miniſtris dicatur immediatè poſt Primam; qua completa, atque etiam ſi facienda ſit, poſt abſolutionem immediatè dicantur Tertia, & Sexta.

24 Tertia dicitur eodem modo quo prima, hebdomadario inchoante. *Deus in adiutorium*, & Antiphonam, qui etiam dicit capitulum, & orationem, poſtquam ſi dicendum ſit officium paruum B. Virginis, dicto, *Benedicamus Domino*, dicatur eodem modo, quo ad primam dictum eſt.

25 Poſt tertiam eodem ordine dicatur Sexta; quod ſi ieiunium ſit ex præcepto eccleſiæ, dicatur etiam nona poſt Sextam, quod etiam ſeruetur

ſi dicenda ſit miſſa pro defunctis in officio ſollemni ſepulturæ, vel in cõmemorationis omnium fidelium defunctorum: Idem ſeruetur, cum dicenda eſt miſſa ſollemnis pro re graui, vel publica eccleſiæ cauſa.

26 Reliquis diebus regulariter Nona dicitur à prandio, vel ſi ieiunandum ſit nõ ex præcepto eccleſiæ, ſed iuxta ritus noſtræ congregationis, tunc immediatè ante menſam dici debet; cum tamen ſeorſum ab alijs horis dicitur, non vtimur ſuperpelli-
ceis, imò nec hebdomadarius illo tunc vti debet.

De officiis mortuorum, Pſalmis gradualibus, Pœnitentialibus, ac Litanys.

27 Huiusmodi officia dici debent diebus à rubricis assignatis, quas ad vnguẽ obſeruare intendimus, quomodo autem dici debeant, & qua hora ſuis locis eſt explicatum, officium tamen mortuorum etiam pro defunctis fratribus, Duplici ritu, vt ſuo loco adnotauimus, eſt celebrandum.

De celebratione Feſtorum dierum. Cap. XX.

Feſta, quæ per anni circuluẽ eccleſiaſtico ritu celebrantur multiplicia ſunt, alia enim mobilia, alia immobilia dicuntur, quæ iuxta Romani Breuiarij rubricas diuerſa, atque diſtincta habent officia, nam quædã ſunt Domini, quædam verò Sanctorum, quorum alia ſunt duplicia, alia ſemiduplicia, pleraque ſimplicia: Duplicia verò ipſa non omnia eiufdem ſunt naturæ, quædam enim ſunt primæ claffis, quædã verò ſecundæ, nonnulla quoque ac pariter ſollemnia ex-

Rub. gene. Miſſ. XV. 3.
Rub. gene. Miſſ. XV. 5.

Cõſt. p. 1. c. 1.

Rub. par. Breu. in fine.

Rub. gene. Miſſ. XV. 3.

Rub. gene. Miſſ. XV. 2.

tra ordinē classis, Reliquorū, & si omnia eiusdem sint ordinis; quædam tamen maiora dicuntur, de quibus omnibus proprijs quibusq; locis distinctionē tractabitur.

2 Nunc ut ordinatē procedamus, festa primæ classis triplici ordine distinguimus, nam & si omnia, ac singula quoad recitationem officij æquali ritu ordinari debeāt, quoad sollemnitatem tamen, & apparatus ministeriorū videlicet, & ecclesiæ, distinctione opus est, nam in festiuitatibus primæ classis, quæ sunt primi ordinis semper celebrabit Prælati, altaris, & reliquorum ornatus erit splendidior, paramenta omnia sollemniora; matutinum sollemnius celebrabitur, nā ad totum matutinum accendentur omnia luminaria altaris, & parietum; fores Ecclesiæ à primis Vesperis, & in ipso Festo tota die patebunt, atq; semper in altari candelæ erunt accensæ, thymiamateria cum prunis accensis, & aromatibus in ecclesia opportuno loco apponentur: In festis verò primæ classis secūdi ordinis pariter Prælati celebrabit, paramenta, & reliqua ecclesiæ ornamenta erunt quidem pretiosa non tamen sollemniora. Ad matutinum sex tantum candelæ accendentur: Laudes sollemniter celebrabuntur, ad quas celebrans adhibebit pluuiale, atque cerei supra parietes accendentur, & ad Benedictus thurificabuntur altare, ac reliqua prout ad Vesperas. Ad missam autem sollemnē in istiusmodi sollemnitatibus primi, & secundi ordinis semper Diaconi ministerium aliquis ex aptioribus Sacerdotibus à magistro ceremoniarum deputatus præstabit, in ijs autem quæ sunt tertij ordinis, celebrabit Pater Vicarius, vel aliquis ex senioribus, ad Laudes non adhibebi-

tur pluuiale, nec incensabitur altare, neque etiam tota die accendentur candelæ super altare, supra parietes. verò tantum ad missam, & vespas cerei accendentur.

3 Dies Festus primæ classis primi ordinis sunt.

Natiuitas D.N. Iesu Christi.

Epiphania Domini.

Pascha Resurrectionis.

Dies Pentecostes.

Sanctus Titularis ecclesiæ. & dies Dedicationis ecclesiæ; quibus ex præcipua pietate erga Beatissima Virginem, Gloriosissimæ eius Assumptionis Festum, quod celeberrimum est addere consueuimus.

4 Dies Festus primæ classis. Secundi ordinis sunt.

Ascensio Domini.

Festum sanctissimi Corporis Christi.

Festum omnium Sanctorum.

5 Dies Festus primæ classis tertij ordinis sunt.

Festum S. Stephani mart.

Sancti Ioannis Euangelistæ.

Feria secunda Paschæ.

Feria tertia Paschæ.

Feria secunda Pentecostes.

Feria tertia Pentecostes.

Festum sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.

Natiuitas S. Ioannis Baptistæ.

Festum Patroni præcipui ciuitatis.

Anniuersarium dedicationis Ecclesiæ.

Festum exaltationis S. Crucis, quæ est nobis titularis.

6 Festa quoq; Purificationis, Annunciationis; atq; Natiuitatis B. Mariæ semper Virginis, & si iuxta Rubricas sint secundæ classis, ac propterea officij ritus eo modo ordinari quoad recitationem debeat, tamen ob venerationem, & præcipuam deuotionē Beatissimæ Virginis, quoad

sollem-

sollemnitatem, & cultus ornatum, ac si essent primæ classis, tertii tamen ordinis, celebrare consueuimus.

De Vesperis diebus Dominicis, ac Festiuis. Cap. XXI.

Pro celebratione Vesperarum a quibus sacræ sollemnitates initium sumūt, quarū primæ propterea semper sollemnius celebrari debent, omnia pro festorum qualitate opportunè præparentur, altare congruè, prout festum requirit, ornetur; super altare sex candelæ accendendæ, & si festum sit ex sollemnioribus etiā supra parietes sex vel octo cerei collocentur; lampades concinnantur, in altari seu credentia in choro, aptentur quoque duo candelabra cum cereis deferēda à ceroferrariis: pro celebrante ante primam sedē primi chori, si Præpositus domui suæ, vel Pater Generalis; si verò alius ex patribus ante primam sedem secundi chori præparetur Breuiarium cum integumento coloris paramentorum distinctum signaculis; in sollemnioribus verò sternatur ante sedem supra scamnum, seu genuflexorium tapetū cum puluino, & ubi non est talis strictura in huiusmodi præcipuis sollemnitatibus sternatur tapetū, vel pannus ante sedem, seu locum celebrantis, Breuiarium verò supra legile ante sedem ponatur.

2 In Sacristia supra scamnum, seu mensam præparetur pro celebrante saltem amictus, & stola cum pluuiali, in sollemnioribus verò etiam cingulus, & alba: thuribulum item cū nauicula, vas cum prunis accensis.

3 Dato primo signo accenduntur lampades omnes si fortè antea non fuerint accensæ, & omnia in altari,

sacristia, ac choro disponuntur; omnesque superpelliceis induti ad choram se conferunt.

4 Antequā detur vltimum signum Acolythi accendunt cereos in altari; celebrans verò in Sacristia accipit sua paramenta, diebus quidem Dominicis supra superpellicem amictum quo collaria circundat, stolam, & pluuiale: in maioribus verò sollemnitatibus induit se amictu, alba, cingulo; stola, ac pluuiali, & interim nō dicit orationes, *Impone Domine capiti mei, &c.* stolam autem accommodat ante pectus ad modū crucis eodem modo, quo in missa.

5 Cum vltimum signum datur in chorum proceditur præcedentibus Acolythis, ac ceroferrariis ante ostiū Sacristiæ expectantibus, ubi omnes aspergit, chorumque ingrediens in medium prius Sacramento genuflectit, ac Prælati si adsint prius, mox aliis ex arduo se inclinant; deinde ad locum suum accedens, videlicet in prima sede secūdi chori, genuflexus orat donec à superiore detur signum incipiendi, & tunc omnibus surgentibus secreto dicit, *Pater noster*, & *Aue maria*, quibus dictis aliquantulum versus superiorem capite inclinatus licentiam petit incipiendi, & sinistram manum ante pectus tenens dextera aperta mutat se signo crucis à fronte ad pectus, cātans intelligibili, ac sonora voce, *Deus in adiutorium meum intende*, & vnoquoque verbo tangit manu, primo frontem, deinde pectus, mox humerum sinistram, vltimo dextrum, & in fine iungit manus ante pectus.

6 Cum chorus, dicit, *Gloria Patri, &c.* caput inclinat usque ad *Sic erat, &c.* & dicto *Alleluia*, vel *Laudes tibi Domine Rex æternæ gloriæ*, inchoat ipse primam Antiphonam, &

inchoato

Cærem.
episc. l. 1.
c. 1.

inchoato Psalmo à cantōnibus omnes caput regunt, ipse verò celebrans stat capite cooperto, ac pluviali, prius indutus vsque ad finem vespertinum.

7 Cantores in primis sedibus chori inferioris præcedentes in medium factis, ubi par est reuerentijs altari, ac mutuis ad inuicem inclinationibus inchoant Psalmos; Sacerdotes verò ex ordine hinc inde Antiphonarum initia pronuntiabunt, superiore, vel seniore, qui in altera choro est secundam incipiente, cæteras seriatim modo in vnam, modo in alteram chori partem.

8 Cum canatur vltimus Psalmus Acolythus, cum debitis reuerentijs, accedens ad altare, accendit duos cereos in candelabris maioribus, & interim thuriferarius parat ignem in thuribulo; ceroferarii verò accendunt cereos in suis candelabris, & dicto *Gloria Patri*, & facta altari genuflectione, accedunt ad celebrandum cui inclinant, ac facie ad inuicem conuersa, dum dicitur capite hum, & inchoatur hymnus assistunt.

9 Celebrans, repetita Antiphona, stans manibus iunctis, capiteq; decto cantat Capitulum, & principium Hymni, quod si Hymnus sit *Aurora in stella*, siue *Veni creator Spiritus*, postquam illum intōnauit genuflectit, alij verò omnes exceptis ceroferariis à principio genuflectunt, siq; permanent omnes donec compleatur totus primus versus, quo completo surgentibus omnibus, ipse quoq; celebrans surgit.

10 Inchoato Hymno ceroferarii, cum debitis reuerentijs recedunt, & in fine cantores reuerentijs in medium accedentes dicunt versum, ceroferarii verò interim repetunt candelabra, & tunc cum thuriferario,

& Acolytho in medium accedunt, ibique faciebus ad inuicem conuersis expectant celebrantem, qui inchoata Antiphona ad *Magnificat*, ad utramque chori partem honoris signum præbens se inclinabit, eique omnes capitis inclinatione respōdebunt, mox à sede sua ad mediū chori descendenti thuriferarius, ac reliqui Acolythi se inclinant, atq; ad altare se statim conuertunt.

11 Cantores dicta Antiphona, inchoant canticum, *Magnificat*, & tunc celebrans signās se signo crucis à fronte ad pectus, à genuflectione in medio, vnaq; cū ipso reliqui ministri, ac personolulum à latere Euangelii præcedentibus thuriferariis, & Acolytho, & post eos ceroferariis, vltimus ad thurificandum altare decto capite, manibusque ante pectus iunctis procedit. Quod si Antiphona non duplicetur, ipsam non in suo loco, sed in medio chori intonabit.

12 Ad medium altaris perueniēs supra infimum gradum genuflectit, ministri verò post eum in plano recta linea, ceroferarii quidem hinc inde à lateribus, thuriferarius verò, & Acolythus in medio eorum, simul genuflectunt, ac surgunt.

13 Ceroferarii dum altare thurificator ibidem assistant, ipse verò celebrans altare ascendens in medio illud osculatur, mox se versus cornu epistolæ conuertens, ministrariis thuriferario ante eum in proprio gradu genuflecto thuribulum, cum prunis accensis, & Acolytho à sinistris thuriferarii pariter genuflecto nauiculā intulit in illud, ac benedictionem intulit, ipsumque à latere thurificat, modo in proprio loco supra explicato, l. 2. c. 13. nu. 6. interim nihil dicit.

14 Thurificato altari, celebrans stans in cornu epistolæ reddit thuribulum

Cerem.
episc. l. 2.
c. 2.

Cerem.
Bon. l. 2.
c. 19.

Cerem.
episc. l. 2.
c. 1.

thuri-

thuriferario, Acolythus verò pluui-
le adaptat, ipse verò facit in medium
cruci inclinationem, atque post gra-
dus descendens, vt prius genuflectat,
& in chorum per ostiolum à latere
epistolæ reuertitur, ibique facta ite-
rum in medio genuflexione, Acoly-
thi celebranti se inclinabūt, ac cero-
ferarij candelabra supra altare chori
deponunt; ipse verò celebrans acce-
dens ad sedem suam, vtrique chori
parti, vt prius se inclinās, salutat om-
nes, qui pariter ei capitis profunda
inclinatione respondent.

15 Qui in choro sunt maiori pau-
sa, ac tardiori grauiorque cantu cā-
ticum, *Magnificat*, cantabunt, quo
altare, ac reliqui antequam perficia-
tur Antiphona thurificari possint; ac
propterea thuriferarius statim cele-
brātem, mox reliquos ex ordine mo-
do supra præscripto thurificabit l. 2.
c. 13. num. 21. ac dum dicitur oratio
omnis thurificatio cessabit, ad præ-
sentiam namque figurati cessat om-
nis figura. Dum repetitur Antipho-
na, ceroferarij cum cādelabris acce-
dunt, ipsaq; completa celebrans di-
cit, *ŷ. Dominus vobiscum, Oremus*, &
orationem semper stans iunctis ma-
nibus, nunquam ipsas deducens, nec
aperiens.

16 Si faciendæ sint commemora-
tiones, seruatō ordine in Breuiario
præscripto, cantores in medio chori
dicāt versus, ipse verò celebrans eo-
dem ordine quo supra iunctis ma-
nibus dicit Orationes, post quas rursus
dicit, *ŷ. Dominus vobiscum*, & canto-
res, *Benedicamus Domino*; ipse verò
voce humiliori dicit, *ŷ. Fidelium
anima, &c.* ceroferarij dicto, *Bene-
dicamus Domino*, recedentes depo-
nunt candelabra; & si immediatē di-
cendum sit completorium, celebrans
dicto, *Fidelium anima, &c.* vtrique

parti in choro inclinans, & factis al-
tari genuflexionibus præcedentibus
ceroferariis recedit in sacristiam, ibi-
que paramenta deponit, aliusq; Sa-
cerdos immediatē post eum subse-
quē eius vicēs; donec reuertatur ad
Completorium suppleat: quod si ibi
terminandū sit officium, dicatur An-
tiphona B. Virginis, postquam plu-
uiali, vt supra indutus, præcedētibus
Acolythiis, ac ceroferariis cū cāde-
labris accensis vtriq; parti chori in-
clinans capite cooperto iunctisque
manibus cum debitis reuerentiis or-
dine quo venerat recedat.

17 Completorium his diebus si di-
cēdum sit immediatē post vespēras;
ab eodem celebrante pluuiali tātum
deposito dicatur, in altari verò tantū
duo cerei maiores, & qui supra pa-
rietes sunt extinguantur, reliqui ac-
censi relinquuntur sicut ad vespēras,
accessorium enim sequitur principa-
lis conditionem.

18 Idem seruetur in festis secundæ
classis. Dominicis verò, & Festis in
anno, celebrans deposito pluuiali, &
amictū in locū sui ordinis accedens
Hebdomadarii munus implet, nec
amplius pluuiali induitur.

19 Acolythi nisi immediatē post ve-
spēras ante cōpletoriū si cerei fuerint
extincti dato signo recedendi, & non
prius eos in altari extinguunt, inci-
piendo à remotioribus à cruce, & si
sollemnitas sit ex maioribus, vel dies
indulgētiarum; super altare duo cā-
delabra cū cereis accēsis adapten-
tur, quod si sanctorum reliquiæ sint
ibi expositæ, decet vt quatuor cerei
super candelabra accendantur.

20 Si inter vespēras, & Completo-
rium intercedat sacra Lectio, vel tē-
poris spatiū interponatur, vt in Qua-
dragesima, tūc Completorium absq;
vlla sollemnitate ab Hebdomadario

suo

Cærem.
epil. l. 2.
c. 1.
Cærem.
Pet. de
Rois.
Cærem.
episc. vbi
sup.

suo loco superpelliceo tantum induto celebrabitur omnibus etiam alijs superpelliceo indutis; & super altare duæ tantum candelæ accendantur.

De matutinis sollempnibus.

Cap. XXII.

Parentur in Sacrificia pro matutinis sollempnibus celebrandis omnia paramenta sicut supra dictum est ad Vesperas; pariter in choro pareatur sedes celebrantis cum Breuiario, in medio vero chori legile nudum, sine aliquo opertorio, cum Breuiario signaculis disposito pro lectionibus cantandis, in quo sit etiã candelula cum Bugia: ceteri in altari bene disponantur, & dato secundo signo campanarum, festis primæ classis primi ordinis celebrans induit se sacris vestibus prout ad vespervas, acolythi vero interim in altari omnia bene disponunt, cereos sex in altari, atque etiam eos qui sunt supra parietes accendunt; cæteri vero interim superpelliceis induti quilibet ad locum sui ordinis accedit, ibique genuflexus more solito expectet.

2. Omnibus dispositis datur tertium signum, & interim celebrans pluuiali indutus præcedentibus ceroferarijs cum candelabris accensis ante ostium aspergit ministros, & ad chorum eodem modo quoad vespervas accedit, ibique in medio genuflectit, mox astantes hinc inde ca-

piris inclinatione salutat, & ad suam sedem procedens aliquantulum genuflexus orat, ceroferarij vero recedunt.

3. Dato signo à superiore omnibus surgentibus, dicit secrete, *Pater noster, Ave Maria, & Credo*, tum signans se pollice in ore dicit, *Domine labia, &c.* mox subdens, *Deus in adiutorium, &c.* se signabit, Ad *Gl. Gloria Patri, &c.* omnes caput inclinant.

4. Cantores, qui ad stare debent in primis sedibus chori inferioris in medium procedentes genuflectunt, seque inuicem aliquantulum honoris signo capitis inclinatione salutantes cantant Inuitatorium ex libro supra legile ante se posito. Quo cantato pariter cum debitis reuerentijs recedunt, & celebrans inchoat Hymnos, postquæ inchoabit etiam Antiphonam, & ipsi in medium consuetis reuerentijs præcedentes inchoabunt Psalmum, quem omnes cooperto capite persequuntur, & tunc celebrans pluuiale deponit.

5. Canteres eodem modo quo primum Psalmum inchoabunt reliques, & repetita tertij Psalmi Antiphona eodem loco dicent Versum. post quem omnibus detecto capite stantibus celebrans dicit, *Pater noster, & ne nos, &c.* subdens deinde absolutionem.

6. Lectores assignati à magistro caeremoniarum singuli cantabunt octo lectiones in legili in medio chori posito, & si in Ecclesia sit populi concursus, atque consuetudo id postulauerit, ante altare erit legile, & tunc acolythus minister præcedendo Sacerdotem cantaturum lectionem ad locum ducet, dumque illam capiat post eum stabit, lector vero dicta absolutione

Caerem.
episc. lib.
2. c. 6.

Caerem.
episc. lib.
2. c. 5.

versus celebrantem inclinatus dicit, *Iube domne benedicere*, cui ille respondens dicit benedictionem, quia dicta responsoq; per chorū, *Amen*; omnes recto capite sedent, ipse vero lectionem cātabit modo supra præscripto, in cuius fine dicturus, *Tu autem Domine miserere nobis*, genuflectit versus altare, & Acolytus cū eo: rediens verò antequam ad locum suum accedat, ijs qui in choro sicut hinc inde se inclinabit: idem respectuē seruabunt alij cantaturi lectiones.

7 Celebrans ad primam, quartam, & septimam benedictionem stabit capite detecto, ad reliquas non surgit, sed tamen caput detegit.

8 Ad versum, *Gloria Patri*, post Responsorium omnes surgunt, & detecto capite se inclināt pariter cum dicitur in secundi, ac tertij nocturni Responsorij.

9 Antiphonæ, ac Psalmi secundi, & tertij nocturni cantantur eodem modo quo dictum est de primo nocturno, cum tamen cātatur pro septima Lectione textus Evangelij omnes stant detecto capite, donec dicatur, *Et reliqua*, &c. non tamen adhibeantur luminaria, nec cantans Evangelium stat manibus iunctis, neq; librum, nec se signabit.

10 Dum cantatur octauam Responsorium celebrans accipit pluuiæ, & accedunt ceroferarij cum candelabris accensis ante eum, qui stans in sede sua detecto capite, antequam lectionem incipiat conuertens se ad seniore qui manet in choro parū inclinatus dicit, *Iube domne* &c. cui ille stans respondebit; Interim verò dum Prælati cantat lectionem omnes stant detecto capite, & in fine ipse celebrans dicens, *Tu autem Domine*, &c. profundè ver-

sus altare inclinat: responsoque a choro, *Deo gratias*, ipsemet inchoabit, *Te Deum laudamus*, & tunc ceroferarij recedunt.

11 Si lectiones cantentur ante altare, celebrans pariter ibi procedet ad cantandam vltimam lectionem præcedentibus duobus Acolythis, atque etiam ceroferarijs; & intonato, *Te Deum laudamus*, adhibitis debitis reuerentijs redibit ad locum suum.

12 Post Hymnum, *Te Deum*, immediatè inchoantur Laudes, in quibus celebrans stat pluuiæ indutus, cantat Capitulum, & inchoat Hymnum: altare, & chorus incensantur, omniaq; fiunt prout dictum est, supra de vesperis.

13 Dato signo salutationis Angelicæ post laudes celebrans præcedentibus ceroferarijs candelabra accensa ferentibus reuertitur in sacrificium, ubi data illis benedictione paramenta deponit, & si Aurora illucescit pulsantur campanæ pro sollemnitate, & interim in altari extinguuntur cerei; & duæ saltem candelæ, ac lampades accensæ manebit.

14 Diebus festiuis primæ classis secundi ordinis; omnia fiunt, ut supra, non tamen initio celebrans Sacris vestibus se induit, sed dum dicitur octauum Responsorium supra superpelliceum amictu, stola, ac pluuiæ se induit. Ad Laudes pluuiæ indutus manet, incensatur altare, & chorus, ut supra, sex cerei super altare à principio accenduntur, supra verò parietes, ad Laudes tantum accenduntur.

15 In reliquis, quæ sunt tertij ordinis, cantantur quidem Lectiones, non tamen omnes à Sacerdotibus, sed tres primæ à clericis, sex sequentes à Sacerdotibus, quarum vltima

dice-

dicetur à celebrante, qui non erit pluuiali indutus, nec etiam ad laudes, in quibus non incensabitur altare, nec chorus, super altare verò quatuor candelæ existent accensæ.

16 Eodem modo celebrabitur matutinū in festis secundæ classis, primi tamē atq; etiam secundi nocturni Lectiones à clericis cantabuntur, tertij verò à Sacerdotibus.

17 Diebus verò dominicis, & festis infra annum nullius præterea sollemnitate fiat accessus, ut matutina celebrentur, sed Lectiones more solito legantur.

De horis diurnis diebus festis. Cap. XXIII.

1 **P**rima diebus festis, quibus sollemnis cantata missa, seorsum ab alijs horis dicitur, ad quam omnes superpelliceis induti conueniunt; festis verò primæ, & secundæ classis martyrologium, & lectio pro absolutione Capituli cantantur.

2 Tertia ante missam cantatā immediate sollemniter cantatur, duobus cantoribus in primis sedibus chori inferioris inchoantibus Hymnum, & Psalmos, qui etiam dicunt versus breues, & tandem *ŷ. Benedicamus Domino*; quod semper seruatur in omnibus diebus festis, quibus cantatur missa sollemnis, nisi forte missa sit vortua, nam tunc iuxta rubricas post Nonam dici debet, nec tunc horæ seorsum, sed coniunctim prout in diebus ferialibus absq; vlla sollemnitate dicendæ sunt.

3 Sexta dicitur immediate post missam sollemnem duabus tantum candelis in altari accensis, & si eo ieiunandum, dicetur etiam post sex-

tam nonam; secus nona dici debet, more solito, à prandio.

4 Omnes in choro superpellicis induti accedunt, & dato tertio signo, non quidē hebdomadarius, sed designatus ex Patribus celebrabit.

De Dominicis, et alijs festis.

Cap. XXIV.

1 **O**mnibus diebus Dominicis, ac festis de præcepto cantabitur missa sollemnis, ac propterea altare his diebus decentius ornatur, sex candelabra cum suis cereis, & inter candelabra erunt vascula floribus ornata, ac lampades omnes accendantur. Prima mane seorsum ab alijs horis dicitur; Tertia verò immediate ante missā, quæ cantari debet modo suo loco præscripto.

2 In missis sollemnibus regulariter nō fiat communio generalis, sed in Missa Præpositi post primam priuati nostri Sacram communionem sumunt; pro secularibus verò si res postulauerit in altaribus deputatis, vel etiam in altari maiori à Sacerdote ad id designato post missæ sollemnis celebrationem administrari poterit.

3 Ad vespervas celebrans amictu stola, ac pluiali coloris conuenientis indutus præcedentibus cerosferarijs procedet; dum dicitur capitulum accedūt cerosferarij; ad *Magnificat* incensatur altare, & chorus modo præscripto. Post vespervas celebrans deponit pluiale, & immediate cantatur completorium, accensis candelis manentibus, vel saltem reliquis extinctis duæ accendantur.

4 Post vesp̄as extinguuntur cerei, non tamē lampades donec claudantur fores ecclesiæ ad solis occasum.

5 Altaris ornamenta sero hora cōpetenti mutantur: quod si sequentis diei officium sit Duplex cuius vesp̄e celebrantur die Dominico, tūc altaris paramenta ad Vesp̄as erūt cōuenientia officio subsequēntis diei.

De Fæsto duplici, semiduplici, & simplici.

Cap. XXV.

Fæsto duplici altare, ac pariter ciboriū sanctissimi Sacramenti ornabitur paramentis coloris officio cōuenientis à primis vesp̄is vsque ad vesp̄as sequentis diei, nisi fortē cum aliquo alio sequenti fæsto duplici concurrat, nam tunc in secundis Vesp̄is altaris ornamenta erunt coloris officio sequentis diei, de quo vesp̄e, siue totæ, si sequenti officium sit ex maioribus, vel à capitulo celebrantur, cōuenientis, quod si præcedens duplex sit ex maioribus, de quo integræ vesp̄e celebrantur, & sequentis tantum fiet cōmemoratio, tunc paramenta etiam in secundis vesp̄is erunt coloris præcedenti officio cōuenientis. Reliquorum etiam altarium omnium in duplicibus paramenta erunt coloris Fæsto, & officio cōuenientis.

2 Missæ votivæ privatæ nullo modo in duplicibus dici poterunt, benè tamen pro re grāui, vel publica Ecclesiæ causa missa principalis potest dici: nec missæ Defunctorū his diebus dicuntur: sed tantum die depositionis, & Anniversario Missa prin-

cipalis dici poterit, non autem missæ privatæ.

3 Ad Vesp̄as, & Laudes duo cantores in primis sedibus chori inferioris assistent, qui in medium cōuenientes intonabunt Psalmos, Hymnum, Versus, Canticum, & in fine *V. Benedicamus Domino*, ad Matutinum verò dicent Inuitatorium, intonabunt Hymnum, & Psalmos, dicēt. versus breues, & post nonam lectionem Hymnum, *Te Deum laudamus*: Ad reliquas verò horas unus tantum intonabit Psalmos, & Hymnos, versus verò bini cantabunt.

4 In semiduplicibus, scilicet altare maius paramentis coloris officio cōuenientis ornabitur, unus tantum cantor intonabit in loco sui ordinis, huiusmodi autem festis, quæ sunt novem Lectionum non dicitur officium paruum Beatæ Mariæ Virginis, neque officium mortuorum, nec in Quadragesima septem Psalmi Poenitentiales, nec Graduales. Et si in semiduplicibus non sit prohibitum missas votivas celebrari, non tamen passim dici debent: neque plures orationes concervari præter assignatas.

5 Festis simplicibus à primis vesp̄is vsque ad nonam altare pallio, lo coloris Sancto, seu officio cōuenientis operietur, in officio autem Breviarij Ritus observentur, in missa verò eadem quæ de semiduplici dicta sunt serventur: tamen si simplex in feria secunda per annum venerit secunda oratio erit pro defunctis, *Fidelium anima &c.* tertia verò quæ secundo loco fuerat assignata, exceptis tempore Paschali, Quadragesima, & Adventu.

Direct.
cho. Ro.

Rub. par.
Breu.

Rub. gen.
miss. V. 2.

Rub. gen.
ner. miss.
V. 2.

De

*De celebratione missarum.**Cap. XXVI.*Cærem.
Pet. de
Rois.

Missa sacrificium, quod in altari iuxta sanctæ matris Ecclesiæ ritus à Sacerdotibus offertur, variè celebrari contingit, aliquando enim sollemniter, aliquando verò priuate perficitur; iuxta quem ritum dicimus Missarum, alias esse sollemnes, alias verò priuatas, sollemnes quidem dicimus omnes, quæ cum ministris, siue diebus festis, siue etiã feriatis, tum pro viuis, tum pro defunctis, celebrantur; quæ omniũ iuxta missalis rubricas, eadem est disciplina; cum iisdem Ritibus atque cæremonijs omnes indifferenter, iuxta præscriptam formam, celebrandæ sint: priuatæ verò missæ sunt, quæ sine ministris, ab vno solo, siue cantentur, siue legantur, celebrantur; omnes enim iuxta missalis Rubricas priuatæ dicuntur, et sic generatim omnes in priuatas, ac sollemnes distinctæ, quatuor continent missarum differentias, videlicet conuentuales; Principales, seu maiores votiuas, et de die: cõuentuales igitur missæ sunt, quæ pro conuentu, seu congregatione, siue sollemniter, siue priuatè dicuntur, et hoc siue legantur, siue cantentur; nec opus est, vt per conuentum, sed sufficit si pro conuentu dicantur: missa verò principalis, seu maior est, quæ principaliter eo die dicitur, siue sit pro viuis, siue pro defunctis, vt in die omnium fidelium defunctorum, & in die depositionis, et Anniversarij; nec refert, an sit cum ministris, nec si cantentur, an non. Missa votiuæ est, quæ ex alicuius deuotione, extra

suum diem, vel extra officium dicitur: missa de die est, quæ dicitur iuxta ordinem officij, quod eo die celebratur: iuxta quem ritum, etiam de die dici poterit missa alicuius sancti, cuius Festo Sacer est ille dies, etsi videtur rubricas, tantum commemoratio fieri deberet; vt si quis infra Aduentum missam Sanctæ Barbaræ dicere voluerit; nam eo die de ea celebratur. Sunt igitur duo genera, et quatuor missarum differentiarum, genera dicimus, sollemnes, ac priuatas; differentias verò, conuentuales; principales, seu maiores; votiuas; et de die; quæ omnes sollemniter, ac priuatim dici poterunt, semper enim quando cum ministris celebrantur, sollemnes dicantur, si verò sine illis, siue legantur, siue cantentur, priuatæ dici debent; et sic habemus missam conuentualem, principalem, votiuam, et de die sollemnem, cum conuentualis, principalis, votiuæ, seu de die missa cum ministris celebratur; habemus verò missam conuentualem, principalem, votiuam, et de die priuatam, cum ab vno solo sine ministris celebratur, quod notandum duxi, vt intelligatur rubrica missalis.

De Missa sollemni.

2 Cum autem ex eiusdem missalis rubricis singula, quæ ad priuatas missas celebrandas spectant, exactè habeantur, pluraque à nobis præcedentibus capitulis, de genuflexionibus, de inclinationibus, de modo, ac tempore formandi signum crucis: de pectoris percussione; de manuum, ac digitorum coniunctione, disjunctione, et eleuatione, necnon ad populum conuersione: de vsu birreti, ac pileoli; de qualitate paramen-

Cærem.
Pet. de
Rois.

torum, de ordine dandi pacem, ac de cæremoniis faciendis quando coram Prælati celebratur, satis suis locis sit dictum, compluraq; alia passim sint explicata: ne dicta iterum repetamus, aliqua tantum, quæ ad Sacerdotum instructionem magis attinere iudicauimus, hic breuiter adnotanda duximus.

De Missa currenti, seu de die.

3 Missa quotidie dici debet conformis officio, quod celebratur; diebus verò quibus dici possunt Missæ votiuæ, semper missa conuentualis, quæ apud nos est, quæ primo loco post horas dicitur, erit conformis officio diei, cum paramentis tam celebrantis, quam Altaris conformis officio, nec opus est, vt hæc missa cantetur, nec vt in ipsa omnes conueniant, sed satis est si priuatè, tamen principaliter pro conuentu dicatur: quando verò immediatè post horas cantanda est missa sollemnis pro defunctis, vel votiuæ pro re graui, aut publica ecclesiæ causa; tunc postea, vel antea dicatur missa de die in eodem altari maiori cum paramentis coloris officio conuenientis, quæ nunquam omitratur, nec etiam die commemorationis omnium fidelium defunctorum; quo casu sicut, & vigiliis ac feriis quatuor temporum, & Quadragesimæ iuxta rubricas in nostris ecclesiis, quæ verè collegiatæ censentur vbi plures Sacerdotes quotidie celebrant, dicendæ sunt duæ missæ principales, in quarum neutra fiat commemoratio alterius; quod si illis diebus occurrat, quibus missa sollemniter cantatur, post Tertiam, more solito cantabitur missa de sancto sine vlla cõmemoratione feræ, postquam immediatè dicetur Sexta, &

Nona, deinde statim in eodem altari, vel si ob concionem, vel aliud rationabile impedimentum non poterit, quando & vbi commodè potest, dicatur missa de feria cum orationibus in illa assignatis, absq; vlla commemoratione sancti eo die occurrentis: regulariter tamen, & quando commodè fieri potest huiusmodi missæ in altari maiori dicantur.

4 Obseruandum quoq; hic est, aliquando contingere posse, vt eadem die tres missæ conuentuales dicantur, vt si in vigilia Ascensionis occurrat aliquod festum duplex, vel semiduplex: & tunc dici debent tres missæ conuentuales, de sancto videlicet post Tertiam, de vigilia post Sextam, postquam dicentur Litanie, & post Litanias dicetur missa de Rogationibus, quod si aliqua iusta de causa talis ordo seruari non poterit, satis est si dicantur in altari maiori huiusmodi missæ.

5 Notandum insuper, quod licet rubrica mandet, vt semper conuentualis missa conformis sit officio; excipi tamen vigiliis infra octauas occurrentes, nam tunc licet officium sit de octaua, missæ tamen omnes erunt de vigilia, quæ celebrari debet in paramentis violaceis, quo casu altaris maioris paramenta pariter horis quibus missæ celebrantur, violacea erunt.

6 Similiter si infra octauam occurrat feria quatuor temporum, missæ erunt de feria, nam ex rubr. in vigilia quæ occurrit infra octauam missa erit de Vigilia. & eadem rubr. nu. 5. si in Quadragesima, & quatuor temporibus occurrat Vigilia, dicitur missa de feria cū commemoratione vigiliæ, cū ergo missa feræ quatuor temporum præcedat vigiliæ cuius missa dici debet infra octauam, ergo à fortiori dici debet Missa feræ qua-

Rub. gen.
ne. miss. 1

Cõf. mag.
ist. Ro.

Cærem.
Petri de
Roys.

manuel
Roderi-
hez Cor-
ub.

Cærem.
cler. S.
Paul. 1. r.
c. 7.

Cærem.
pag. 7.

Rub. gen.
ner. miss.
III. 2.

Rub. gen.
III. nu. 2.

tuor temporum.

Rub. ge-
ne. IV. 2.

7 Excipiuntur etiam Sabbathi Ad-
uentus, quibus nisi occurrant qua-
tuor tempora, vel vigilia, etsi officiū
sit de feria, missa tamen erit de Bea-
ta Virgine, & tunc celebrantis, atque
altaris paramenta quandiu missæ ce-
lebrantur erunt alba. Excipiuntur
quoque feria secunda, & tertia Ro-
gationū: quibus missa dici debet non
de officio, sed de rogationibus cum
paramentis violaceis.

De Missis votiuīs.

Rub. ge-
ner. m. ff.
XV. II.

8 In omnibus missis votiuīs cele-
brantis paramenta erunt conuenien-
tia missis, quæ dicuntur, iuxta desi-
gnationem factam in missali Rom.
altaris verò paramenta erunt conue-
nientia officio, quod celebratur; nisi
fortè missa votiuā sit pro re graui, &
publica ecclesiæ causa, eaq; sollemp-
niter celebretur, nam tunc etiam al-
taris paramenta cum missa conueni-
re debent,

9 Missæ votiuæ semper cum offi-
cium non est Duplex dici poterunt:
pro re tamen graui, vel publica Ec-
clesiæ causa Missa sollempnis quocū-
que die etiam Dominico, ac Dupli-
ci, dici poterit,

Cærem.
Pet. de
Roys.

Rub. par.
miss.

10 Cum dicitur missa votiuā de
aliquo Sancto, dicatur prout in eius-
dē sancti Festo habetur, & vbi dici-
tur. *Cuius natalitia, vel Festiuitatem*,
mutetur, dicaturque, *Commemora-
tionem*: si verò missa votiuā erit de
B. Virgine; semper quæ eo tempore
est assignata dici debet,

Rub. ge-
ne. IV. 3.

Cærem.
getr. de
Roys.

11 Huiusmodi Missæ votiuæ ait ru-
brica, ne pāsim dicantur, vbi deuotum,
ac religiosum Sacerdotē, piōsq;
viros monere non erit incongruum,
magis gratam Deo futuram pietatem
Ecclesiastico ritui congruam,

vt puta, quæ ab Ecclesia dilecta spō-
sa, quam sponsus maximè diligit, or-
dinata, cuius & speciosos gressus mi-
ratur, in eisq; delectatur, hos ego
dico Ecclesiasticos progressus iuxta
dies, & tempora ab Ecclesia ordina-
tos, gratos esse sponso eius Christo
Domino, ac propterea, puto cum of-
ficio missa cōueniens est, officiosum
atque acceptabile munus tunc Deo
offerri.

12 Nec prætereundum, quod ad-
dit Rubrica, non nisi rationabili de
causa, nam si quis vt cito se exped-
iat, vel simili aliqua leui occasione
permotus, missam currentem in vo-
tiuam mutaret, vtique contra rubri-
cam faceret, non ex rationabili cau-
sa id agens.

13 Cum rubrica dicat, quod hu-
iusmodi missæ votiuæ dici poterunt
quocunque die officium non est du-
plex, multo minus dici poterit in vi-
gilia Natiuitatis Dñi, & infra octauā
Epiphaniæ, feria 4. cinerum, feriis
maioris hebdomadæ, & infra octa-
uas Paschæ, & Pentecostes, quibus
diebus Duplex occurrens transfer-
tur.

14 In missis votiuīs priuatis, ex-
ceptis assignatis in Rubr. nun-
quam dicitur. *Gloria in excelsis*,
etiam si dicantur diebus festis, vel
infra octauas, aut tempore Pascha-
li: si tamen sollempniter pro re graui,
vel publica Ecclesiæ causa missa vo-
tiuā dicatur, tunc vna tantum oratio
dicetur cum *Gloria*, & *Credo*. in reli-
quis verò omnibus sēper plures ora-
tiones dici debent; quarum secunda
semper erit eius de quo sit officium,
cum aliorum etiam sanctorum oc-
currentium commemorationibus.

15 In missis votiuīs Beatæ Virgi-
nis, excepta ea, quæ iuxta missalis
Rubricas dicitur Sabbatho, nūquam

Cæren
Petri d
Roys.

Rub. ge-
ne. IV. 3.

Cæren
Petri d
Roys,

Rub. ge-
ner. miss.
VIII. 4.

Rub. ge-
ner. miss.
VIII. 4.

Rub. ge-
ner. miss.
IX. 14.

Rub. ge-
ner. miss.
XI.

Cæren
cler. S.

Paul. 1.

c. 7.

dicatur

Cærem.
Petri de
Rois.

dicitur *Gloria in excelsis*, etiam si in Altari, vel Ecclesia B. Virgini dicatis celebretur: Sabbathis verò Adventus, nisi occurrant Vigilia, vel Quatuor tempora, dici debet, quia talis missa à rubrica est assignata: si autem Sabbatho celebretur officium feriae Quadragesimæ, vel vigiliæ, vel Quatuor Tempum; tunc si dicatur missa votiva B. Virg. non dicitur *Gloria*, quia talis missa est votiva B. Virginis, non tamen in Sabbatho pro cuius intelligentia observandum est, totum officium B. Virginis, quod in Sabbatho celebratur, dici votivum, largo tamen modo; tale enim officium speciali quodam modo celebratur; nam neq; simplex, neq; semiduplex, nec simplex dicitur, sed quodammodo votivum, quod enim non sit duplex, nec semiduplex satis ex se patet; quod verò nec simplex, ex eo colligi licet, non enim si eo die Festum novem Lectionum, vel feria ieiuniorum occurrat, de eo fit vlla commemoratio, sicut de simplici, votivum autem missæ officium quodammodo dicendum videtur, quia in rubr. 4. de missis votivis de eo agitur, non tamen simpliciter votivum dicerem, cum non arbitrio celebrantis, sed forma præscripta, dici debeat.

16 Vbi ex populi pietate, ac laudabili consuetudine celebratur aliqua votiva festiuitas B. Mariæ Virginis, vt puta Sanctæ Mariæ de Victoria die 7. Septembris, S. Mariæ de Carmelo die 16. Iulij; Sanctæ Mariæ de portuuncula die 2. Augusti, & si quæ sunt aliæ similes festiuitates, vt populi Pietati, qui ob venerationem B. Virginis tunc in ecclesijs frequenter concurrunt, satisfiat; dici poterit missa votiva B. Virginis, quæ tunc temporis est assignata, in qua dicatur vna Oratio, cum *Gloria*, & *Credo*, & Præ-

fatio B. Virginis, in qua dicatur. *Esse in festiuitate B. Maria semper Virginis, &c.* Si verò non sollemniter celebretur, tunc dici poterit missa votiva assignata eo tempore sine *Gloria*, & *Credo*, diceturq; in ea more solito plures orationes, quarum secunda erit de officio currenti.

17 Missæ, quæ de aliquo Sancto dicuntur eo die, quo eius festum occurrit, & si de eo non celebretur officium, & ex deuotione dicantur, tamen in eis dici debet *Gloria*, non enim huiusmodi missæ votivæ, sed festivæ censentur.

18 Cum diebus Quadragesimæ, Vigiliarum, ac Quatuor temporum dicuntur missæ votivæ, fiat quidem commemoratio feriae, eius tñ Evangelium in fine ne legatur.

19 Missa votiva pro re graui quocunq; die sollemniter celebrari potest, missæ tamen priuatæ nequaquã sed diebus adnotatis.

20 Si missæ votivæ dicantur in diebus semiduplicibus, vel infra octauas, vel Tpe Paschali, non tñ propterea dicitur, *Gloria*, & *Credo*, nisi in missa sollemni pro re graui, & publica Ecclesiæ causa. Præfatio tamen, si missa votiva non habeat propriam, erit de Sancto, octaua, vel tempore occurrente.

21 In missis votivis, quæ dicuntur tempore Paschali ad Introituum dicuntur duo Alleluia, & in fine offertorii, & cõmunionis vnum Alleluia, post epistolam verò nõ dicitur Graduale, sed dicuntur duo Alleluia, deinde duo versus, & in fine cuiuslibet versus additur Alleluia.

De missis Defunctorum.

22 In duplicibus, & Dominicis diebus missæ priuatæ pro defunctis

dici

Cærem.
Petri de
Rois.Rub.gen.
XIII.n.2.Rub.gen.
miss.IV.
nu.3.Conf.Ma
gist.Ro.Rub.gen.
XII.4.Rub.gen.
V.2.

dici non possunt, & à fortiori, nec illis diebus, quibus duplex occurrens trāsferrī debet, cuiusmodi sunt feria quarta cinerū, feriæ maioris hebdomadæ, infra octauam Paschæ, à vigilia Pentecostes, vīq; ad festum sanctissimæ Trinitatis, & in tota octaua Epiphaniæ, potest tamen huiusmodi diebus, dici missa principalis si occurrat de die depositionis, & Anniversario defuncti, aliæ tamen missæ, ubi plures Sacerdotes celebrant erūt de officio currenti.

Rub. gener. miss. V. 45.

Cōf. magist. Ro.

23 Die obitus, tertia, septima, & trigesima, ac pariter in Anniversario defuncti, dicitur vna tantum Oratio, cum Sequentia, quæ semper quādocunque in missa vna tantum oratio est assignata dicenda erit.

24 Cū dicitur missa in obitu aliquis absentis, dicitur quidē die depositionis, & vna tantum oratio, quæ erit assignata pro diebus tertia, septima, & trigesima, diciturque. *Cuius depositiones diem commemoramus, &c.* & si ex nostris dicitur, *Vt anima famuli sui fratris nostri, &c.* & hoc quidem quando pro obitu celebratur, nam alias dici debet, missa communis, cū oratione, *Inclina &c.* vel *Quasumus &c.* vel si sit Sacerdos dicatur propria in missali assignata.

Rub. gener. miss. V. 1.

25 Prima die cuiusq; mensis non impedita exceptis Aduentu, Quadragesima, & tempore Paschali, post Primam dici debet missa principalis pro defunctis, quæ erit communis cum tribus ibi assignatis orationibus, nec tūc dicetur Sequentia: reliquæ verō missæ priuatæ erūt de die, cum commemoratione generali pro defunctis, pro qua dicitur Oratio *Fidelium*, quæ semper dici debet penultimo loco.

Rub. gener. miss. VII. 6.

26 Feria secunda cuiusq; hebdomadæ exceptis Quadragesima, & tpe

Paschali, & quādocunq; officium est Duplex, vel Semiduplex, potest dici missa principalis pro defunctis, & in missis priuatis de die, fiat commemoratio pro defunctis, pro qua penultimo loco dicitur Oratio, *Fidelium, &c.* quæ autem in missis pro defunctis omittantur satis habetur ex rubr. missalis in ritibus 13.

De modo quo Sacerdos celebraturus se preparare debet.

27 Antequam Sacerdos celebraturus Sacris se induat vestibus; omnia bene disponat, maxime enim dedecet si postea sacro habitu indutus, cum Christi personam sacrificaturus repræsentat, confiteatur, vel benedictionem à Superiore petat, multo minus, quod omnino vitandum erit cum aliquo confabuletur; Superpelliceum, cum commodè potest supra vestes communes habeat.

Rub. gener. miss. V. 2.

28 Illa tantum paramenta cum se sacris induit osculabitur, quæ signo sanctæ Crucis insignita sunt, cuiusmodi sunt amictus, manipulus, ac stola, quorum crucem in medio positam illa accipiens osculabitur, reliqua verò nunquam osculetur.

29 Manipulū sumens ne vltra cubitum protrahat, stolam non vltra, sed supra collum paululum ad dorsum retortam sic adeptet, vt casula, quæ iugum Domini dicitur, super imposita, illa non appareat.

30 Cum calicem accommodat, quando plures sunt celebraturi, non necesse est, vt corporale intra bursum reponatur, nec supra ipsam yquam sudariolum ponat.

C. Mag. Rom.

31 Calicem portans manu sinistra eleuatum ante pectus tum tenebit, dextera super bursum extensa, ita vt omnibus digitis extēsis caput teneat,

eius

eius tamen pars aperta Sacerdotis pedibus respiciat.

32 Recedens à Sacristia, atq; etiã rediens imagini principali, quę in ea est profundè inclinet; quod si ad altare cum procedit aliquis magnates ei fiat obuius, ne caput detegat, sed tantum inclinet, ac reliqua omnia obseruet, quę proprijs locis de inclinationibus, & genuflexionibus supra sunt dicta.

Rit. miss.
II. 1.

33 Transiens ante altare, vbi sanctissimum Sacramentum asseruatur capite cooperto genuflectit; si ante altare, vbi eleuatũ fuerit Sacramentum vsq; ad communionem; similiter cum ante altare, vbi fit communicio, vel sacra hostia est exposita detecto capite genuflectit.

Synod.
Med.

34 Ad altare accedens nihil omnino super illud ponat, quod ad eius ornatum, vel missæ sacrificium non pertineat; sudariolum verò in cordula à latere dextro adapret, cumq; illo post consecrationem fortè opus habet, inter indicem, & medium digitum apprehendat.

Synod.
Med.

35 Si ob visus tenuitatem conspicijs indigebit, bene illa firmabit in naribus ne cadant; & si commodè fieri potest ne illis in canone, nisi post sanguinis sumptionem vtatur, quod si etiam ad legendum canone illis indigebit, accipiens, ac reponēs post consecrationem inter indicem, ac medium digitum accipiat, numquam autem super corporale, sed extra, ea collocabit.

36 Si pileolo opus habeat, quando, & quomodo eo vti debeat, supra dictum est, si Missa cum officio cõueniat, paramenta tam altaris, quam celebrantis erunt officio, ac missæ conuenientia: si verò aliqua missa votiuā, vel pro defunctis, dicenda erit; tunc paramenta celebrantis, &

& calicis ornamenta erunt coloris missæ conuenientis iuxta rubr. missalis, altaris verò ornatus erit conueniens officio, quod celebratur, & similiter puluinus erit cõformis pallio altaris; & hoc intelligitur de missis priuatis, nã si dicenda sit missa sollemnis, vel cantata, tunc altaris etiam paramenta, dum illa missa celebratur, erunt coloris conuenientis.

*De modo legendi missam, & de his
quæ clara voce, quæ ve secreto
dici debent.*

Concil.
Trident.
Sess. 22.
cap. 5. &
can. IX.

37 Quoniam pia mater ecclesia inter alios huius sacrosancti sacrificij ritus instituit, vt quædam elatio-ri voce, quædam verò summissa proferantur, idcirco attendat Sacerdos, quæ clara, quæ summissa voce sint pronuntianda, vbi eum monendum puto, quòd licet ex rubricis missalis, ac cæremonialis plures fortè toni innuantur, nimirum clara voce, conuenienti, vel intelligibili voce, alta voce, mediocri voce, summissa voce, aliquatulum elevata voce, & secreto. idem tamen est clara, conuenienti, & intelligibili voce, videlicet voce tali, vt ab omnibus circumstantibus percipi possit, alta voce vtitur cæremoniale pro his, quę in officio, vel missa cantari debent. mediocri voce, summissa voce, & aliquatulum elevata voce pro eodem accipienda sunt, id est, vt nō inter dentes dicatur, nec rursus alie, sed taliter vt à ministris, & aliquibus tantum ex circumstantibus percipi possit, cum aliquali tamē differētia, vt explicabimus, quod verò secreto dicendum est, ita à Sacerdote intra se recitandum, vt distinctè quidem, ac labiorũ motu dici debeat, tñ ne à circumstantibus villo modo intelligatur.

Synod.
Med.Cœ. Tri-
len. Sess.
12. dere-
format.
Bullæ Pij
V. quæ
incipit.
Q. 10. Præ-
mum.Rit. miss.
VII. 8.Rit. miss.
IV. 7.Rit. miss.
VII. 7.
Rit. miss.
IX. 3.
Rit. X. 4.

38 Legens igitur missam Sacerdos cum privatè celebrat clara, & intelligibili voce, expeditè, latq; distinctè ad pūcta morulam aliquam, breuem tamen interponat, non nimis tarde, nec celeri cursu, sed mediocritatem quandam in omnibus seruet; maxime verò pietati studeat, omnem tamen virans affectationem, ac leuitatem, nihil ne minimum quidem tam in rebus, quā gestis, et causa deuotionis ijs quæ præscripta sūt addat, vel demat, sed adæmum prout in missali habetur, eius seruatis regulis, missam legat; voce quidem nec omnino depressa, neq; admodum eleuata, vel clamorosa, sed graui, ac decora, prout tantum decet mysterium.

39 Clara autem, & intelligibili voce dicet ea omnia, quæ in Missali Rom. Rubr. XVI. sunt adnotata.

40 Mediocri voce finis Præfationis præfertur, videlicet, cum dicitur *Sanctus* &c. vno tantum tono vocem deprimendo.

41 Summissa voce dicit celebrans in missa cantata, ea omnia, quæ in missis priuatis clara voce dicuntur; exceptis, ijs quæ alta voce ab eo cantari debent, ministri quoque in missis cantatis summissa voce cum celebrante dicunt Hymnum, *Gloria in excelsis*, &c. & symbolum, atq; etiā *Sanctus*, eique pariter cum opus est summissa voce respondent.

42 Aliquantulum eleuata voce dicuntur inter secreta aliquæ particulae, vt sunt, *Orate fratres, Nobis quoque peccatoribus, & Domine non sum dignus*, quæ tantum verba clara voce dici debent, reliqua verò quæ sequuntur secreto prosequi oportet.

43 Exceptis iā dictis, reliqua om-

nia ita secreto dicantur ne à circumstantibus audiantur.

44 Semper omnia ex libro, vel tabella secretorum legi debent, exceptis aliquibus, quæ memoriter sunt dicenda, cuiusmodi sunt confessio cum psalmo, & versibus ante missā, oratio, *Aufer à nobis, & Oramus te Domine*, in principio missæ, & *Munda cor meum, &c. Iube domine benedicere, &c. Dominus sit in corde meo* &c. ante Euangelium, *Per Euangelica dicta, &c.* post Euangelium, *Deus qui humana substantia, &c.* cum vinum, & aquā infundit in calicem, *Lauabo inter innocentes, &c.* In unctione manuum. *Quid retribuā Domino, in assumptione sanguinis. Quod ore sumpsimus, &c. & Corpus tuum Domine, quod sumpsi, &c.* cum ablutionem sumit, & quædam alia verba, quæ infra actionem dici debent, Sacerdos benè memoriæ mandare debet.

De orationibus in missa dicendis.

45 In duplicibus nisi aliqua sit facienda commemoratio, vna tantum dicenda est oratio: In semiduplicibus verò, & dieb⁹ infra octauas tres in rubrica missalis singulis quibusq; temporibus assignatæ dicuntur. At in simplicibus, & feriis plures dici poterunt, numero tamen impari, nou decet autē plus quinq; vel ad summum septem in vnum congerere, in vigilijs autem sicut in diebus infra octauas tres tantum dicuntur.

46 Qualibet feria secunda extra Quadragesimā, & tēpus Paschale in missis, quæ dicuntur de feria, atque etiam votiujs, vel de sancto simplici currenti; secunda oratio, si tres dicantur; vel penultima si plures erit pro defunctis, *Fidelium, &c.*

Rub. gener. miss.
IX.
Ex rubr. gen. IX.
ru. 12.
Carem.
Pe ti de
Rois.
Synod.
Med.
Rub. gen. mi. IX. 9.

Rub. gener. V. 2.

Rub. ge-
ne. IX. 15

46. In missa Beatæ Virginis, quæ dicitur Sabbatho, quando de ea fuit celebratum officium, secunda erit de Spiritu sancto, tertia *Ecclesie*, &c. vel pro Papa, nisi fortè facienda sit commemoratio alicuius sancti simplicis, nam tunc secunda oratio erit de sancto, & tertia de Spiritu sancto, si verò missa B. Virginis sit votiva, secunda oratio erit de officio, quod celebratur, ut supra.

Rub. ge-
ner. IX. 5

47. In orationibus, quæ dicuntur ad libitum servetur ordo in rub. missalis præscriptus, qui ita intelligendus est, ut quædo secunda oratio v. g. est de B. Virgine, quæ sequuntur ad libitum dicuntur ordine præscripto in rub. 7. n. 5. videlicet de Trinitate, de Spiritu sancto, &c. non tñ dici debet ante eas, quæ certum habent locum, licet sint inferioris ordinis.

Cõsult.
nag. Ro.

48. Quædo dicenda est aliqua oratio ob publicam Ecclesiæ necessitatem, siue pro electione Summi Pontificis, vel Episcopi loci, vel tempore belli, vel pro quacunque alia necessitate Ecclesiæ, si indicatur à Summo Pontifice, vel Episcopo loci, vel etiã à Patre Generali diebus quidem ferialibus loco orationis ad libitum, in alijs verò supra numerum definitum addatur, & tunc etiam in duplicibus, exceptis tantum festis primæ classis dici debet, etiam in missa cantata, ac sollemni.

Cærem.
Petri de
Roys.

49. Si verò particularis aliqua necessitas urgeat, poterit quidẽ in missis priuatis tantum, etiam in duplicibus dici oratio de Spiritu sancto, vel pro infirmis, regulariter tamẽ ne dicantur, sed servetur rubrica missalis;

De Præfatione

Cærem.
Petri de
Roys.

50. Festum, quod habet propriam præfationem, si occurrat infra octa-

uã, quæ habeat propriam Præfationem, & infra actionem, dicatur Præfatio propria festi cum infra actionem octauæ, quod contingere potest si infra octauam Ascensionis occurrat festum Sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi, atque etiam si infra octauam Epiphaniæ occurrat in aliqua particulari Ecclesia celebrari festum alicuius patroni, vel titularis, quod propriã habeat Præfationem, nã tunc dici debet propria Præfatio, cū infra actionem Ascensionis, vel Epiphaniæ: secus si accadat infra octauam Natiuitatis Domini, in qua ex speciali rubrica quocunque festo interueniente semper dicenda Præfatio de Natiuitate.

Rub. gen.
mis. XII. 4

51. In missis votivis Angelorum, & aliorum quæ propriam non habent Præfationem, dicatur Præfatio de tempore, vel infra octauam, vel de sancto de quo celebrari officium tunc contingit.

52. Cum in aliquo peculiari loco ob specialem erga Beatissimam Virginem Pietatem aliquod ipsius festum præter ea, quæ habentur in Missali, ac Breuiario Romano celebrari contingerit, tunc in Præfatione B. Virginis, ubi habetur; *Et te in veneratione B. Maria*, &c. dicatur prout in festo ad Nives, *Et te in festiuitate B. Maria*, &c.

De Canone Missæ.

Decr. cõ-
greg.

53. In Canone, ubi dicitur, *Et assistite nostro N.* specificetur semper nomẽ Episcopi ordinarij in ea Diocesi, in qua tunc celebrare contingit, etiam si celebrans sit exemptus, vel in loco alterius Diocesis domicilium habeat.

Rit. miss.
VIII. 4.

54. Dicens ante consecrationem tam hostiæ, quam calicis, *Tibi gra-*

tias

tias agens, caput inclinat.

Rit. miss.
VIII. 7.

55 Post cōsecrationem calicis antequā illum eleuet genuflectens dicit. *Hac quotiescunq; feceritis, &c.*

Rit. miss.
IX. 1.

56 Verba canonis, *Vnde & memores Dñe, &c.* ne prius incipiat, quā à calicis adoratione surrexerit, & tūc, ut dicit rubrica, stans manibus diiunctis illa proferat.

Rit. miss.
X. 1.

57 Dicens post orationem *'Dominicam, Libera nos quasumus Domine &c.* dextera tenens patenam, sinistram supra corporale collocat.

Rit. miss.
X. 4.

58 Ad cōiōnē, manu sinistra tenēs partes hostiæ sup patenā inter pectus & calicē, parū inclinatus, non in genuflectus, dextera tribus vicibus pcutiēs pectus, dicit *Dñe nō sum dignus, &c.* deinde, dicens *Corpus D. N. Iesu Christi, &c.* ita format signum crucis cū hostia, ut non egrediatur limites patenæ, postmodum inclinans se, cubitis super altare positis, reuerenter eandem hostiæ partes lunit.

Rit. miss.
X. 6.

59 Si qui sunt cōicādi in missa, Sacerdos post sanguinis sumpcionem, antequā se purificet, facta genuflectione, ponat hostias consecratas in pyxide, vel supra patenam, vel ex tabernaculo extrahat, & si in fine missæ iusta de causa sit differenda, tunc tantum fiat, cum hostiæ consecratæ intra tabernaculum sunt, modus autē quo fieri debeat infra præscribitur.

Demissa sollemni. C. XXVII

Const. p.
I. c. 1.

Missa sollemnis omnibus diebus festis in nostris ecclesijs iuxta Constitutionum decreta celebratur: tanta. n. antiquitus illius erat celebritas, ut Sacerdotibus priuatas missas ante tertiam celebrare nefas esset, ne scilicet populus à publicis sollemnibus distraheretur, sed ut oēs Sacerdotes videlicet, & populus ad publica missarum sollemnia, & præ-

Bruch.
decr. l. 2.
c. 54.

dicationem conuenirent in vnum. Pro ipsius igitur celebratione summo mane præparentur à sacristis, & acolythis ea, quæ proprijs locis sunt adnotata, & dum dicitur Tertia Sacerdos cum ministris sacris se vestibus in sacristiam induant.

Cærem.
l. 2. c. 8.

2 Finita Tertia, omnibusq; dispositis celebrans ante ostiū sacristiæ nisi faciēda sit aspersio sollemnis, aspergit ministros, & acolythos ante se genuflectos: deinde ex choro p ostiolum à latere Euangelij ad altare procedūt incessu graui, oculisq; ad terram demissis; primus omnium thuriferarius cū thuribulo, à sinistris habens acolythū cū nauicula, sequuntur ceroferarij cū candelabris accēsis, postea ministri vnus post alium manibus ante pectus iunctis: vltimus cū celebrās capite cooperto, manibusq; pariter iunctis. Ante altare cū puenerint thuriferarius cū acolytho in medio plani, ceroferarij verò hinc inde aditū præbēt celebranti, q. medius inter ministros ante infimū gradū cū peruenit birretum porrigit Diacono, & ille acolytho, omnesque simul reuerētiā faciunt, ac ceroferarijs recedentibus, acolythi ad cōfessionē genuflectunt, si verò sit dies Dominicus, prius sit aspersio modo supra præscripto, lib. 2. c. XII. nu. 1.

3 Celebrans cū ministris ante infimū gradū stans summissa voce facit cōfessionem, qua finita, cū celebrās inclinatus dixerit secreto *Aufer à nobis, &c.* cōiō surgētib; cū ministris alcēdit ad altare, ipsis anteriores vestīū eius fimbrias interim eleuātib;.

Rit. miss.
IV. 4.

4 Ad altare cū puenerit celebrans dicit more solito. *Oram⁹ te Dñe, &c.* illoq; osculto, ministratur incensum, modo pscripto sup. l. 2. c. 13. n. 6. & 10.

5 Post incē sationē celebrās in cornu epistolæ summissa voce legit in-

Rit. miss.
IV. 7.

troitum, cū dicitur *Gloria Patri*, &c. caput inclinant, ministri tamen non dicunt Introitum, & ibidem alternatim dicunt. *Kyrie eleison*.

6 Circa ultimum *Kyrie* q̄ in choro cantatur, celebrans, cum ministris p̄cedunt in medio, ubi unus post alium stant; ipse verò clara, ac sonora voce cantat, *Gloria in excelsis Deo*, disunctis, eleuatisq; manibus ad altitudinē humerorum, ita ut vola vnius manus respiciat alteram, & cum dicit *Deo*, iungit manus, & caput inclinat, quo dicto, ministri statim ascendunt, simul summissa voce reliquum hymni prosequuntur; quo completo, statim ministri genuflectentes recedent stentq; à tergo celebrantis, stantis in medio, & in fine cum cantatur, *Cum sancto spiritu*, se signant.

Rit. miss.
V. 5.

7 Celebrans in fine hymni osculatur altare, ac vertēs se, dicit *Dñs vobiscū* quo dicto, redit ad librū in cornu epistolæ, & post eum ministri, ibiq; dum dicitur oratio, vel orationes stāt recta linea unus post alium; & qñ opus est, caput sicut & celebrans crucem versus inclināt, & post ultimā orōnē Subdiaconus, ut p̄prio loco dictum est cārat epistolā, sup. l. 1. c. 26. n. 10.

Rit. miss.
VL 4.

8 Dum cantatur epistola, celebrans summissa voce illam cum reliqs vsq; ad Euangelium in eodē cornu epistolæ stans legit, astante Diacono à dextris eius, dicto verò Graduali, Acolythus deferat librum celebrantis ad cornu Euangelij, q̄ si dicta erit Sequētia, tunc Subdiaconus cātata epistola, atq; manu celebrantis osculata, librum cum puluino deferat ad cornu Euangelij, ipse verò celebrans lecto Graduali, accedēs ad medium iunctis manibus dicit, *Munda cor meum*, &c. & *Iube domne*, &c. & *Domine sis in corde meo*, &c. deinde vertens se ad librum in cornu euan-

C. N.
Approbat
a Mag.
Rom.

gelij positum, Diacono assistente à dextris eius, dicit summissa voce, *Dñs vobiscū*, &c. & legens titulum euangelij seipsum, & textū signabit, mox iunctis manibus textum euangelij vsq; in finem prolequetur, cui minister assistens respondebit, *Laus tibi Christe*, ipse verò non osculabitur librum, neq; dicet *Per euangelica dicta*.

9 Diaconus verò, cantata epistola, accipiunt librum, & reliqua, ut suo loco dictum est exequitur, eiq; benedictionem petenti celebrans dabit, dicens. *Dñs sis in corde tuo*, &c. & cū in fine dicit. *In nomine Patris*, &c. sinistra posita supra pectus, producit signum crucis manu dextera supra Diaconum, q̄ deinde posita supra librum Diaconus osculabitur, & surgens cum alijs ministris accedit ad cantandum Euangelium, ut suo loco dictum est.

Sup. l. 1.
c. 29. n. 10

10 Celebrans post datam Diacono benedictionem ad cornu epistolæ se confert, ubi stat facie ad altare conuersa, donec Diaconus incipiat cantare euangelium, quo incipiente statim se vertit respiciēs Diaconum, & sic stat iunctis manibus ante pectus in eodem cornu epistolæ, quoad absoluitur euangelium, & cū à Diacono dicitur *Sequētia S. Euangelij*, vel *Intrium*, &c. signat se: similiter cum inclinandum, vel genuflectendum est, se inclinat, vel genuflectit vers⁹ crucē.

11 Cantato Euangelio Subdiacono deferente librum, celebrans ambabus manibus illum sibi appropinquans, principium euangelij osculabitur, dicens. *Per euangelica dicta*, &c. nō tamē librum signabit, stansq; ibidē à Diacono thurificabitur: statimq; couertens se ad altare, in medium stantibus post eius terga ministris, dicit, si dicendum sit, *Credo in unum Deum*, & tunc Acolythi atq;

Cærem.
pisc. l. 2.
c. 1.
15760

cero-

ceroferarij, recedunt, ministri verò necessarijs adhibitis reuerentijs ascēdunt ad altare hinc inde, summissaq; voce cum celebrante prosequuntur symbolum, inclinātes cum opus est, & in fine se signantes, vt supra dictū est de Hymno *Gloria in excelsis*, ad versum verò, *Et incarnatus est*, &c. genuflectunt, celebrans quidē manibus hinc inde altari inhaerens, ministri verò nullo modo altari adherentes, manibus ante pectus iunctis genuflectūt, & cum dicitur, *Et homo factus est*, etiam caput inclinant: statimque lecto symbolo vnus post aliū recedunt: cum verò in choro cātur idem versus rursus genuflectunt, celebrans quidē in medium, ministri verò hinc inde supra gradum supremum Diaconus à dextris, & Subdiaconus à sinistris, q. celebrāti simbrijs adaptant, & ad surgendum eum adiuuant, & in fine cum dicitur, *Et vitam venturi saeculi*, se signant.

12 Dicto, *Et homo factus est*. Diacono deferente bursam corporaliū celebrās paululū ē medio recedit versus cornu Epistolæ, Subdiaconus quoq; post celebrantem retrocedit, donec Diacon⁹ explicet corporalia.

13 Cantato symbolo, vel si non sit dicendum, incēfato celebrante, ipse altare in medio osculabitur, statimq; se verēs ad populum, dicit, *Dñs vobiscū*, ministri verò interim stāt vnus post aliū, & dicto *Oremus*, opportunis adhibēdo reuerentijs Diaconus quidē ascendit ad altare, Subdiaconus verò acceperit calice, & acolyth⁹ ampullas deferēs, vt p̄prijs locis de singulis dictū est celebrāti ministrāt. Thuriferarius quoq; cū thuribulo, & navicula accedit, ac statim dicto, *Veni sanctificator*, &c. ministratur incensum p̄ oblatis, prout proprio loco dictū est, similiter incēfatur cho-

rus. celebrans verò statim postquam fuerit thurificatus lauat manus, dicentique *Orate fratres*, &c. Subdiaconus respondebit *Suscipiat*, &c.

14 Cū dī Prefatio ministri stāt post celebrantem, & ad *Sūctus*, hinc inde quibus par est factis reuerentijs accedūt, simulq; dicūt vsq; ad Canonē exclusiue: tūc accedit thuriferarius, & post eū ceroferarij cū intortitijs, Subdiaconus autē stat post celebrantem, Diaconus verò à latere prout suis locis dictum est: ipse verò celebrans cīa pręstat, prout in missis p̄uatis, nisi q. calix à Diacono discoopertitur, ac coopertitur cū opus est, qui etiam missalis folia vertit.

15 Ad elevationem omnes, tam in choro, quam extra genuflectunt, statimque elevato calice, nisi missa sit ferialis, surgunt.

16 Cum dicitur oratio Dñica, ad verba, *Et dimitte nobis*, &c. Diaconus accipiens patenam à Subdiacono celebranti eam porrigit. & dicto *Pax Dñi*, &c. ambo accedentes hinc inde ad celebrātem quibus opus est genuflectionibus peractis simul dñt. *Agnus Dei*, &c. quo dicto Diaconus genuflexus à dextris celebrantis ab eo accipit pacē, datq; Subdiacono, illeq; alijs prout suis locis supra dictum est. ipse verò Diaconus assistēs ministrat celebrāti, dñ sumit cōionē: Subdiaconus verò rediēs data pace, ministrāte acolytho, ampullas, vinū pro purificatione celebrāti porrigit, calicem adaptat, suoq. loco reponit.

17 Celebrās sumpta purificatione in cornu epistolæ, assistēte à dextris eius Diacono, legit cōionem, osculatoq. altare in mediū, se cōuertēs ad populum dicit, *Dñs vobiscū*, edientique ad latus epistolæ cantat ibi orationem, vel orationes, interim ministri stant post eius terga vnus post

Rit. miss.
VII. 11.

Rit. miss.
X. 8.

Sup. l. 2.
c. 14.

Rit. miss.
XII. 3.

C.N.

Sup. l. 2.
c. XIII. n.
17.

alium cantatis deinde orōnibus rursum ad medium cum ministris, qui post eum stabunt, accedēs, osculatur altare, cōuersusq; dicit *Dominus vobiscum*, & si dicendum sit. *Ite missa est*, non se conuertit Donec à Diacono dicatur, qui dum dicit, *Ite missa est*, conuertit se pariter ad populum stās in medio iunctis manibus, si verò dicendum sit. *Benedicamus Domino*, vel *Requiescant in pace*, non se conuertit.

18 Ad benedictionem omnes genuflectunt, ministri quidem hinc inde supra gradum supremum, acolythi verò in plano; ipse autē celebrans conuertens se, ac dicēs *Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*, sed et rērum signum crucis formabit eadē voce, eodemq; modo, ac in missis priuatis.

Rit. miss.
XII. 7.

19 Si aliquod peculiare Euāgeliū in fine legendū sit, dicto per Diaconum, *Ite missa est*, Subdiaconus defert librum ad cornu Euāgelij.

20 Dum dicitur Euāgelium acolythus accipit birretum celebrantis, ceroferarij verò cum candelabris accensis accedūt in medium, statimq; lecto Euāgelio celebrans cum ministris descendit ante infimū gradū, ibiq; omnes simul genuflectunt, & recedunt ordine quo venerant per ostiolum à latere epistolæ, transeuntes per chorū omnes in medium genuflectunt, in sacristiam verò cū peruenerint, omnes hinc inde genuflexi à celebrantē benedictionē accipiūt; dumq; paramenta deponunt, celebrans quidē à Ministris illi verò ab Acolythis adiuuantur.

21 Acolythi statim candelas in altari existentes extinguunt, omniaq; ex credentia in sacristiā asportant.

22 Si intra missarum sollempnia facienda sit cōmunio, suo loco satis explicatum est quomodo fieri debeat.

De missa sollempni pro defunctis. Cap. XXVIII.

1 **C**um sollempniter pro defunctis celebrandum erit, paretur altare pallio nigri coloris; sex candelabra super altare habeant suos cereos ceræ communis, & si facienda sit absolutio in medio Ecclesiæ accommodetur lectica mortuorū, seu tumulus supra quem pannus niger stermatur, ac circumcirca habeat ad minus quatuor magna candelabra cum intortis: in sacristia verò præter alia paramenta sint in promptu pluuiæ, crux processionalis cum candelabris, atq; vasculum aquæ benedictæ, cerei quoq; ex cera communi qui sat sint.

2 Missa pro defunctis regulariter est cantāda post Primam diei, quod si officium sit sollempne, vt in die cōmemorationis omnium fidelium defunctorum, vel in obitu fratrum nostrorum, in propria Ecclesia in qua sepelitur, vel etiam in aliorum exequiis, vel Anniuersariis, cum sollempniter celebrantur, post nonam cātari debet, quæ tūc in choro vna cū aliis horis imediatē post sextā dici debet.

Rub. gen.
mis. XV. 3

3 Datis tribus signis cum campanis, accensisq; candelis in Altari, & ad tumulum, proceditur ad missam præcedentibus Acolythis, atq; ceroferariis more solito; sine thuribulo tamen, nam in principio missæ non incensatur altare.

4 Ad introitum celebrans non se signat, sed manu dextera, sinistra supra librum posita format signū crucis librum versus.

Rit. miss.
XIII.

5 Ad orationes tam in principio missæ, quā in fine post communionē, Acolythi ministrantes, ac reliqui in choro omnes genuflectant.

Rub. gen.
mis. XVII
5.

Rit. miss.
VI. 4.

6 Finita epistola Subdiaconus non osculatur manum celebrantis, sed reddito libro Acolytho ascendit ad altare, librumque celebrantis defert in cornu Euangelij, eique dum illud legit ministrat.

Rit. miss.
XIII. 2.

7 Diaconus cantaturus Euangelium non ministrat incensum, nec petit benedictionem, neque celebrantis manus voquam osculatur.

8 Ad Euangelium non deferuntur luminaria, sed duo Acolythi mediū habentes Subdiaconum assunt.

9 Post Euangelium liber nō osculatur, nec incensatur celebrans: sed statim Subdiaconus tradit librum Acolytho ministri verò statim unus post alium accedunt post celebrantem: postquam verò ille dixit, *Oremus* omnes requisitis per actis genuflexionibus recedunt, Acolythi quidē in choro, Subdiaconus à credentia accipit Calicem, Diaconus verò celebranti ministrat in altari, ut suis locis dictum est.

10 Subdiaconus dum infundit aquam in calicem non petit benedictionem, & cum incensatur oblata una cum Diacono eleuat simbriam planctus celebrantis à sinistris.

11 Diaconus cum incensum ministrat celebrantis manum nō osculatur, & post incensationem altaris ipsum tantum celebrantem ter dicens thuribulum incensabit.

12 Cum dicitur *Orate fratres, &c.* Diaconus respondet, *Suscipiat &c.* Ad elevationē Subdiaconus in cornu epistolæ genuflexus incensabit Sacramentum.

13 Acolythi, & reliqui omnes in choro, & extra exceptis Diacono, ac Subdiacono post elevationē genuflectunt, vsq; ad *Per omnia &c.* ante *Pax Domini, &c.*

14 Ad *Agnus Dei*, dum dicitur ne-

mo percutit pectus. non datur Pax, neque Benedictio, & Diaconus in fine dicit, *Requiescant in pace*: non tamen se vertit.

15 Si facienda sit Absolutio, finita Missa in choro distribuuntur candelæ, & in altari celebrans retrahit se ad cornu Epistolæ, vbi deposita casula, ac manipulo, adiuvantibus ministris accipit pluuiale nigrum. Subdiaconus accepta cruce medius inter duos ceroferarios portantes candelabra accensa, præcedētib; thuriferario gestante thuribulum, & Acolytho ferēte vas aquæ benedictæ, ac illius aspersorium, & librū procedit ad tumulum, sequuntur reliqui in choro morantes bini ferētes candelas ceræ communis accensas primo iuniores mox seniores ex ordine, ultimo celebrās à sinistris habēs Diaconum, omnes detecto capite excepto celebrāte, qui ante altare sanctissimi Sacramenti dum transeunt, oēs genuflectunt; ad locum verò præparatum perueniētes eruci se inchoant. Subdiaconus cum ceroferarijs sistit se ad pedes tumuli contra altare, reliqui hinc inde ex ordine celebrans verò cum Diacono sistit se in capite inter altare, & tumulum versus cornu epistolæ, facie conuersa ad crucē, qui cū ibi peruenierit statim detecto capite inclinat, thuriferarius verò, & Acolythus post eum stabunt.

16 Duo cantores à latere celebrantis statim incipiunt Responsorij *Libera me Dñe, &c. de morte aeterna, &c.* chorus prosequitur, *in die illa, &c.* versus verò dicuntur alternatim à cantoribus vtriusque chori.

17 Sub finē Responsorij celebrans immittit incensum in thuribulum illud more solito benedicens; Diaconus verò à dextris eius ministrat nauiculam sine osculis, & dicto *Kyrie*

Rit. miss.
XIII. 4.

C.N.
à Magist
Rom. præ
bata.

aleison, accipit aspersorium à Diacono sine osculis, dicitq; *Pater noster*. reliqua prosequendo secreto, & facta in medio reuerentia altari, comitante Diacono à dextris, ac simbriam anteriorem pluuialis eleuante circuit tumulum, atque aqua benedicta aspergit ter à dextris, & ter à sinistris: ante crucem transiens profundè inclinat, Diaconus verò genuflectit; postmodò reddito aspersorio Diacono, eodem loco quo acceperat ab eodem accipit thuribulū, & eodē modo quo aspererat incēsat, solitis adhibitis reuerentijs altari, ac cruci, ac tandem redit ad locum suū, vbi Diacono tenēte librum apertum supra pectus ante ipsum celebrātem iunctis manibus dit. *Et ne nos, &c. A porta inferi. Requiescant in pace. Domine exaudi, &c. Dominus vobiscum, & Oremus.* cum oratione. *Absolue, &c.* quæ semper dici debet ad tumulum excepto die cōmemorationis omnium defunctorum, & nisi officium fiat pro Sum. Pontifice Cardinali, vel Episcopo, nam tunc dicitur propria oratio prout in Pontificali, & est eadem, quæ dicitur in principio missæ. Post orationem dicens *Requiem aeternam, &c.* manu dextera format signum crucis supra tumulum, sinistra posita supra pectus, interim Diaconus eleuat simbriam pluuialis.

18 Dicto per cātores, *Requiescant in pace*, redeūt omnes in Sacristiam ordine quo venerant, cruci cū transiūt omnes; caput profundè inclinant, in chorum cum peruenerint candelas extinguunt, celebrans cum ministris in Sacristia paramēta deponūt; acolythi verò extinguunt cāreos in altari, & tumulos existentes.

De Missa qua cantatur sine ministris. Cap. XIX.

1 IN Ecclesijs minoribus, in quibus non est sufficiens numerus ministrorum cantari poterit diebus Dominicis per annum missa sine ministris, pro qua dum dicitur tertia præparabitur supra altare missale, calix atque quatuor candelæ, quæ circa finem tertiæ accendantur.

2 Dicta tertia præcedentibus duobus Acolythis quorum alter defert vasculum aquæ benedictæ cū aspersorio, sequetur celebrans indutus pluuiali coloris tempori, & officio conuenientis, & facit asperisionem modo supra præscripto l. 2, cap. 12. in cuius fine deponit pluuiale, & calula indutus facit confessionem acolythis respondentibus, qui post eum hinc inde genuflectent.

3 Si verò non sit facienda asperio, procedit, vt in missis priuatis cū calula, deferens sibi calicem præcedente Acolytho cum missali.

4 Celebrās facta confessione ascendit ad altare, legitque Introitum, & *Kyrie* assistēte acolytho, deinde cātat clara voce principiū Hymni *Gloria in excelsis, &c.* orationē, vel orationes, Euangelium, Initium Symboli, *Credo in unum Deum, &c. Dominus vobiscum, & Oremus*, ante Offertorium, cantat etiam Præfationē, & orationem Dominicam post eleuationem; *Per omnia, & Pax Domini.* post communionem verò cantat *Dominus vobiscum*, & orationem, vel orationes, atq; iterum *Dominus vobiscum*, atq; tandem *Ite missa est.* vel *Benedicamus Dño.* reliqua verò legit summissa voce, vel dicit secreto prout in reliquis missis priuatis.

Rub. gen.
mis. VII:8

5 Epistolam cantabit aliquis Subdiaconus, vel etiam Acolythus superpelliceo indutus, qui celebrantis manum in fine non osculabitur, sed sibi ipsi respondebit, *Deo gratias*.

6 Non incensatur altare, nec deferretur Pax; sunt enim sollempniū missarum istiusmodi cæremoniæ; hæ autem & si cantentur non tamē à priuatis, missis iuxta rubricas missalis, & ut supra diximus natura sua differunt.

7 Acolythus eodem modo, quo reliqui in choro, stat, vel genuflectit; ad confessionem tamen, & si in choro, quādo cātur Introitus non genuflectant, ipse tamen interim genuflectet, & in omnibus celebranti respondebit, ac ministrabit, prout in omnibus missis priuatis.

8 Dum cantatur epistola celebrās eam summissa voce legit, & in fine sibi ipsi respondebit, *Deo gratias*, ac Graduale pariter leget.

9 Finita missa recedit ordine quo venerat, prout in reliquis missis priuatis.

10 Eadem respectiue seruantur in missis quæ pro defunctis sine ministris cantantur, seruatis tamē iis, quæ supra de missa sollempni pro Defunctis sunt dicta.

De prima missa noui Sacerdotis sollempniter celebrantis. Cap. XXX.

1 Cū aliquis ex nostris ad Sacerdotium promotus primo est sollempniter (ut moris nostri est) celebraturus; altare ornetur paramenti coloris festo, vel tempori cōuenientis; paramenta tamē, & totius altaris ornamenta adhibeantur ex pretiosioribus, prout festis primæ

classis terrij ordinis, de quibus supradictum est, vespere tam primæ, quam secundæ sollempniter celebrantur: Ad matutinū ipse celebrans in prima sede secundi chori stabit, lectiones cantantur, non tamen ad Laudes altare incensabitur. Campanæ quoq; prout festis primæ classis ad officium, & missam sollempniter pulsantur; In reliquo etiam officio diei, atq; in reliquis publicis actionibus primum locum post Præpositum ipse celebrans tenebit.

2 Missa erit sollempnis, cui aliquis ex senioribus ministras Diaconi munus præstans ei assistet.

3 Fiat in missa generalis communio nostrorum clericorum, ac laicorum, necnon etiam secularium.

4 Supra parietes, dum cantatur missa accendantur cerei, & ad elevationem quatuor intortia accēsa maneant, donec perficiatur Sacra communio.

5 Post missæ celebrationem, qui in Sacristia sunt, manum celebrantis exosculentur.

De oratione Quadraginta horarum, qua sollempniter celebratur. Cap. XXXI.

1 Cū graui aliqua ex causa sollempnis quadraginta horarum oratio indicitur; altare maius prout in p̄cipuis festiuitatib; sollempni apparatu, decoroq; cultu exornetur: candelabra, Angelorumq; simulacra p̄ cereis optimo ordine disponantur, inter quæ vascula flosculis odoriferis benè aptētur, tam super gradus, quam supra altare, parietes, ac cancellos, iuxta locorum dispositionē, & commoditatem: omnis autē prophanus apparatus vitetur; seculariū

Syn. Me-
diol.

cande-

candelabra, vasaq; argentea, quæ ad ecclesiasticum cultum nullo modo spectant ne apponantur: sanctorum reliquæ suis locis cum luminibus alijsq; ecclesiasticis ornamentis exponantur; sacræ imagines, ac simulacra pia benè aptentur. Thymia materia cum odoramentis hinc inde à lateribus altaris retro, loco cōgruo, sint disposita, & cum res postulauerit supponantur prunæ accensæ, omniaq; bene aptentur.

2 Altaris maioris atque aliorum altarium ecclesiæ nec non celebrantis, ac ministrorum paramenta erunt pretiosiora, albiq; coloris.

3 Pridie quem celebranda est oratio ad vespertinum post signum salutationis Angelicæ: ter pulsantur campanæ sollemni sono, prout in præcipuis festiuitatibus, eodē quoq; modo mane in Aurorā pulsantur: quod omnibus diebus dum continuatur oratio est seruandum, non solum his horis, verum etiam ad omnes canonicas horas, ad quas cāpanæ sollemniter prout in præcipuis sollemnitatibus sunt pulsandæ.

4 Pro missa cantanda preparentur omnia paramēta alba, baldachinum etiam album, tabernaculum gestatorium, ac reliqua omnia, prout in proprio diei corporis Christi infra dicitur.

5 Missa erit de Sanctissimo Sacramento etiam si sit Duplex, vel dies Dominicus in quo iuxta rubricas missalis de missis votiujs pro re graui, vel publica ecclesiæ causa dicitur vna tantum oratio, cum *Gloria*, & *Credo*. Præfatio erit de Natiuitate absque communicantes: & quia talis missa cum officio non correspondet dici debet post Nonam, Deinde autem horæ omnes simul dicentur absq; vlla sollemnitate dua-

bus tantum candelis accensis more solito.

6 Si sit dies festus celebrētur duæ missæ sollemnes alter de die post tertiam; altera verò de sanctissimo Sacramento post Nonam.

7 In missa consecrantur duæ hostiæ, quarū altera sumpta à celebrante cōmunionem in tabernaculo ponitur, illudque supra corporale in medio collocatur, vnde & fieri debent genuflexiones, accēdi luminaria, omniaque seruari, quæ in proprio de festo Corporis Christi suo loco dicentur.

8 Processio quoque eodem modo faciendā, in cuius fine incensabitur sanctissimum Sacramentum, & interim cantabitur, *Tantum ergo Sacramentum, &c.* deinde cantores dicēt. *Ps. Panem de celo, &c.* celebrans verò orationem, *Deus qui nobis, &c.* prout in libro processionum: qua dicta nō datur benedictio, sed sanctissimum Sacramentum loco decenti in medio altaris sub aliquo paruo baldachino, vel velis pretiosis ceu vittis ex infulis hinc inde pendentibus reponetur, factaque breui oratione recedunt.

9 Durante oratione vicissim, duo saltem ex nostris Sacerdotibus, ac clericis genibus nixi in plano ante altare per horam orationi vacent, clerici superpelliceis induti, Sacerdotes verò etiam stolam albam, circa collum habentes, semper enim presbyter sanctissimo altaris Sacramento ministrans, vel ante illum assistens cū oratio scedere debet: & sic transacta hora, ordinē præscripto, continuatē sibi inuicem succedentes, absque intermissione; vt solet Ecclesiā quādo graue aliquid occurrit, prout in Actis Apostolorum innuitur ad Deum sunt effundendæ præces.

Instrucl.
Clem.
VIII:

Cærem.
episc. l. 2.
c. 33.

Rub. gener. miss.
IX. 14.
Rub. gener. miss. VII.
3.
Rub. gener. XI.
Rub. gener. XV. 5.

Concil.
Brach. 3.
c. 3.
C. Ecclesiastic. d. 23

Act. 12,

Cærem.
episc. l. i.
cap. XII.

10 In altari, in quo sanctissimū Sacramentum est expositum priuatæ missæ ne celebrentur, quod si iusta ex causa celebrandum sit, oportet celebrantem accedendo, & recedendo genuflectere, & in cōuersionibus ad populum, ea omnia quæ proprio loco sunt supra notata. l. 2. c. 4. nu. 6, seruantur.

Vfus ec-
cl. S. Pe-
tri Romæ
& oīum
ferè ec-
clesiarū.

11 Cum in choro horæ Diurnæ, vel nocturnæ cantantur, semper dum sanctissimum Sacramentum est super altare expositum, aperto capite, siue stādū, siue sedēdū sit manere debet.

Conf. à
Mag. Ro.

12 Si vespere solemniter celebratur, celebrans pluuiali coloris officio conuenientis, indutus erit, & *Ad Magnificat*, antequam incensetur altare, ipsum quidem Sacramentum flexis genibus prius incensabitur, mox altare, & reliqua, vt supra l. 2. c. 13. nu. 5. notatum est.

C.N.

13 Si quis sermonē est habiturus, siue in sugesto, siue propè altare, stās supra superpellicem stolam albam habeat, semperq; detecto capite deuotè, ac reuerenter, quo piorum animi ad deuotionem excitentur magisque affectus moueatur, quam curiositas nutriatur breuisilla, ac pia hortatio dirigetur: decet autem vt principio orationis, immediatè post processionē, & pluries in die prout pietas, ac populi concursus postulauerit, sermones habeantur.

Sup. l. 2;
c. 17. n. 5.

14 In fine orationis, vel sit processio, modo suo loco præscripto, vel si ratio suadeat non fiat, omnibus superpelliceis indutis intra presbyterium ante altare conuenientibus, ac circumcirca genuflexis; Præpositus medius inter duos assilētes, vt post Vesperas die octaua corporis Christi, incensabit Sacramentum; chorus verò cantoribus inchoantibus cantabit Hymnum, *Pange lingua*, &c.

in cuius fine dicitur, *Ps. Panē de caelo*, cum oratione, *Deus qui nobis*, postquam celebrans benedictet populo formans signum crucis super eum.

De missa solemniter cantanda in celebratione capituli generalis. Cap. XXXII.

Const. p.
3. c. 2.

1 **P**ridie celebrationis generalis capituli in Ecclesia sancti Siluestri de Vrbe, vbi iuxta cōstitutiones ferè est celebrandum, altare sollemni apparatus ornetur sicut festis primæ classis; & vespere post signum salutationis Angelicæ campanæ sollemniter pulsetur, vt sit in præcipuis sollemnitatibus.

Rub. gen.
inf. VX: 5

2 Mane hora decenti dicuntur horæ diuinæ, videlicet Prima, Tertia, Sexta, & Nona absq; vlla sollemnitate, celebrante Hebdomadario, duabus tantum candelis super altare accensis, missa enim solemniter celebranda nullum habet cum officio connexionem: post Nonam verò immediatè cantabitur missa sollemnis de Spiritu sancto.

3 Si eo die occurrat aliquod festū quo cantari debeat missa; post Tertiam cantabitur missa festus illius diei; postquam immediatè in choro dicentur, absque vlla sollemnitate Sexta, & Nona.

4 Post Nonā Pater Generalis celebrabit missam sollemnem de Spiritu sancto, cui Diaconi munus gerens Sacerdos à Magistro ceremoniarū designatus ministrabit, prout fit in præcipuis sollemnitatibus primæ classis.

5 In hac missa cum sit pro re graui, dicitur vna tantum *Oratio*, cum *Gloria*, & *Credo*.

Rub. gen.
IX. n. 14.
VIII. nu.
1. & XL.
C.N.

6 Patres omnes, præcipue capitulum ingressuri, missæ vsque ad finem

inte-

interesse studeant.

7 Missæ priuatæ, nisi festum sit duplex, erunt de Spiritu sancto, in ijs autem dicendæ plures orationes, quarum secunda erit de officio diei sine *Gloria*, & *Credo*: nam rubrica tantum loquitur de missa sollemni pro re graui; si verò festum sit Duplex, dici poterit in ipsis missis priuatis oratio de Spiritu sancto, quòd seruandum durante capitulo:

8 In alijs domibus nostræ congregationis iuxta decreta cõstitutionũ, pariter missa sollemnis de Spiritu sãcto post Nonã dicitur, q̃ Vicari⁹ Dominus, vel aliquis ex senioribus celebrabit eodem modo, quo supra, cum *Gloria*, & *Credo*, & vna tantum oratione, missæ quoque priuatæ eodem modo dicantur, quo supra.

9 Post Nonam in omnibus domibus quotidie, durãte capitulo, dicitur in choro flexis genibus Hymnus cum Versibus, & Orationibus de Spiritu sancto, prout in peculiari libro habetur.

De Sacramentorum administratione. Cap. XXXIII.

VT sancta sanctè, quod sapius monemus administrantur, Sacerdotes Sacramentorum in domo Dei, quæ est eius Ecclesia, dispensatores, ac ministri primo conscientia munda, cordeque puro ad illa tractanda accedant: quamuis enim diuinam, quam habent virtutem Sacramenta nunquam amittant: illa tamen indignè ministrantibus æternam perniciem, & mortem inferunt; ex quo, vt munus suum impleant, vberioreque ex eorum vsu in dies, annuente Deo, gratiam consequantur sanctitatem, vitæ integritate,

ac morũ grauitate apprimè sectari, oĩq; studio, ac conatu amplectantur oportet: sic enim decet, vt ex fontibus Saluatoris puris manibus aquam sitientibus hauriant, atq; propinent: nec hoc tantum satis sibi esse arbitrentur: verũ etiã meminisse oportet conditionis humanæ, quæ ea est, vt non facilè sine exterioribus adminiculis ad rerum Diuinarum cognitionem extolli queat. Hinc pia mater Ecclesia præter eã, quæ de essentia Sacramentorum sunt, ritus quosdam, sacrasque cæremonias ex Apostolica traditione adhibere cõsuevit, ad quæ omnia fidelis seruus in dispensatione alendæ familiæ destinatus diligenter attendens, gloriã à Domino, tanquam dispensator fidelis, & villicus vtilis consequetur, & super omnia bona constituetur.

2 Ad penitentiaẽ igitur Sacramentum ministrandum accedat compositus, interius quidem magna conscientia puritate, reuerentia, timore, & humilitate: exterius verò eo cultu, gestu, & habitu, quo par est eum, qui Dei locum tenet, & personam gerit.

3 Se primum Deo, tum iniunctum sibi onus commendans est, genibusque flexis Diuinum implorans auxilium, vt sibi ad iudicandum sapientiam, ad medendum consilium, ad miserendum pietatem; poenitentibus verò cor contritum, & humiliatum elargiri dignetur. & si vacat oratione aliqua, vel Breui ad Deum mentis eleuatione se præparet.

4 Omnium cõfessiones in sedibus ad id in Ecclesia designatis loco patienti, tanquam Iudex pro tribunali sedens cooperto capite, superpelli-
ceo, ac stola violacei coloris indutus audiat, nec alibi, neq; alio modo,

nisi

Cærem.
Petri de
Roys.

Constit. p.
3. c. 2.

Constit.
vbi sup.

Synod.
Med.

Rit. S. Se
uer.

nisi necessitas urgeat.

5 Pœnitentem benignè grauitertamen excipiat, ipsumq; decenter se componere doceat: si arma gerit deponere iubeat; si immoderato corporis cultu, & ornatu accedat, paternā corripiat, & suadeat, vt ornatum illum prius deponat, tum redeat, & tunc præcipuè fiat, cum mulieres nimis fucatæ accedunt, moneat deinde, si forte id nō vltro fiat, vt vtrumque genu flectat, signoque crucis se muniat, & capite demisso, manibusque iunctis dicat, *Confiteor, &c.* vltq; ad *Ideo præcor, &c.* exclusiuè, quod si ad eò rudis sit, vt id nescat, adiuet ipsum, etiam vulgari sermone, si opus sit.

6 Peracta confessione, pœniteni inunctam sibi pœnitentiam acceptanti iubeat, vt solus, vel confessor adiuvante recitet latina, vel etiam vulgari lingua, *Ideo præcor Beatam Mariam, &c.* quibus dictis, eum absoluit, primo ab excommunicatione ad cautelam, mox à peccatis dicens. *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam æternam, R. Amen. Indulgentiam absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors Dominus, R. Amen.* Deinde manu dextera supra pœnitentem eleuata, & extensa eum absoluit hac forma. *Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo ab omni vinculo excommunicationis maioris, vel minoris suspensionis, quod si pœnitens sit laicus omittitur verbum suspensionis, & interdicti in quantum possum, & indiges, & restituo te unitati, & communioni fidelium, & sanctis sacramentis Ecclesie.* deinde produces signum crucis supra pœnitentē sub-

iungit. *Iterum ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis. In nomine * Patris, & Filij, & Spiritus sancti. R. Amen. Passio Domini Nostri Iesu Christi, &c.*

7 Si casus accidat, in quo imminet mors, & periculum sit in mora, omiſſis reliquis, recitet tantum verba absolutioni necessaria, videlicet. *Ego te absoluo ab omni excommunicatione, & à peccatis tuis: vel etiam breuissimè, Absoluo te, intēdens absolvere ab omnibus censuris, & peccatis etiam reservatis.*

8 In reconciliationibus vti poterunt confessarij forma communi supra posita, vel etiam hac breviori. *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis, à quo possim te absolue, ego te absoluo, & restituo unitati fidelium, Item & te absoluo à peccatis tuis. In nomine * Patris, & Filij, & Spiritus sancti. R. Amen.*

9 In crimine hæresis, schismatis, vel apostasiæ à fide, confessarius facultatem habens absolue in foro conscientie primum omnium hæresim, schisma, vel apostasiam à fide faciat citra scripturā detestari verbo, anathematizare, & abiurare, ac iuramento præstito promittere, quod de cætero ab ijs, atq; alijs similibus excessibus pœnitens abſtinebit, deinde, salutari pœnitentia, inuncta in foro conscientie dumtaxat absoluat, ac in gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ excipiat, eisq; reconciliet.

10 In dubijs absoluens ad cautelam, dicat. *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis quantum passum, & indiges auctoritate qua fungor absoluo te, &c.* deinde absoluat à peccatis.

11 Si excommunicatio fuerit publica, publicè absoluat: accepto prius

Direct.
Inquisit.

Pont.
Rom.

Rit. S. Se-
uer,

iura-

Ex to. 3.
diur. Pa-
ris de
Crass.

iuramento in posterum talia non commissurum errata, & si damnum, vel iniuriam intulerit, eum nō prius absoluat, quin vel satisfecerit, vel pro satisfactione cautionem dederit: tum superpelliceo, ac stola violacea indutus excommunicato humiliter ante se genuflexo, ac veniam, & absolutionem petente, dicat cum circumstātibz Psalmus, *Miserere mei Deus*, totum, & quolibet versus initio humeros seu spatulas leuiter percutiat pœnitentis in grauioribus autem criminibus habita ratione personæ, nudis spatulis pœnitens percutiendus accedat, post Psalmum dicat *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. V. Et ne nos. R. Sed libera. V. Saluum fac seruum tuum. R. Deus meus sperantem in te. V. Nihil proficiat inimicus in eo. R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. V. Domine exaudi. R. Et clamor. V. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.* Oratio, *Deus cui proprium est, &c.* Deinde absoluit dicens. *Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, ac sanctissimi D. N. Papa, vel Reuerendissimi Domini Nostri Archiepiscopi, vel Episcopi, vel talis Prælati tibi commissæ, absoluo te à vinculo excommunicationis in quam incurristi, vel concurrisse es declaratus propter tale factum, vel causā, vel si plura sint facinora, propter talia, &c. illa exprimendo iuxta sententiam, vel declarationem: & restituo te communioni, & unitati fidelium, & sanctis sacramentis ecclesiæ. In nomine * Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.* & dextera facit signum crucis supra pœnitentem.

12 Si confessario fuerit commissum, vt absoluat aliquem à suspen-

sione, vel interdicto, postquam pœnitens dixerit, *Confiteor, &c.* Sacerdos dicet, *Misereatur, & Indulgentiam*, deinde subiunget absolutionem, dicens, *Auctoritate sanctissimi Domini nostri Papa N. vel Reuerendissimi Domini Cardinalis Legati, vel Episcopi, ego absoluo te à vinculo suspensionis, in quam, propter tale factū, vel causam ipsum explicans, incurristi, seu incurrisse declaratus es, In nomine * Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* & eodem modo mutatis nominibus fieri potest absolutio ab interdicto. & hoc modo fieri potest extra sacramentalis absolutio.

13 Ab irregularitate verò non fit absolutio, sed in ipsa dispēlatur hoc modo. *Auctoritate sanctissimi Domini nostri Papa N. vel sedis Apostolicæ, vel vigore Decreti Sacri generalis Concilij Tridentini, ego dispenso tecum super irregularitate, seu irregularitatibus, quam, seu quas (propter N. causam, seu N. N. causas ipsas explicando) contraxisti, & habilito te, & restituo tuo executioni ordinum, & officiorum tuorum, quod si irregularis non habeat ordines dicat, & habilito te ad ordines suscipiendos.*

14 Quando vigore alicuius priuilegij, seu iubilæi, cum electione confessaris fieri debet absolutio à censuris, explicet confessarius in absolutione dicens, *Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, ac sanctissimi Domini nostri Papa rigore specialium literarū Apostolicarum, vel generalis iubilæi, seu Indulgentiæ plenariæ in forma iubilæi tibi concessæ, & tibi commissæ absolua te, &c. à censuris, à iure, vel ab homine quauis causa illatis, &c.*

Rit. S. Se-
uer.

Rit. S. Se-
uer.

De

De hostiarum minorum consecratione, & eucharistia administratione.

Cap. XXXIV.

Quando hostiæ minores pro communicandis sunt consecranda, si sit missa sollemnis, dicto offertorio, deferatur ad altare per Subdiaconum pyxis cū hostijs consecrandis cooperta, & à diacono reponatur super corporale ante crucem, loco congruo, ita ut non impediatur calicem, & maiorem hostiam consecrandam, nec thurificationem, & cum celebras dicturus est, *Suscipe sancte Pater, &c.* p oblatione, Diaconus illam detegit, & aliquatulum eleuat, statimq; super altare reponit, & facta oblatione iterum cooperit, & tēpore verò consecrationis rursus, discooperit, ac facta consecratione postmodum rādem cooperit, ac post calicem collocat.

2 Cū intra missarum sollemnia facienda est generalis communio, quæ festis primæ classis primi, ac secundī ordinis, & feria quinta in cenā Dñi, atq; etiā in missa sollemni noui Sacerdotis, in quibus religiosorū atq; etiam sæcularium generalis communio fit, ceroferarij cum intortitiis accēsis vsq; ad finē cōionis à lateribus hinc inde assistant, celebras verò assumpto sanguine, antequam se purificet, retrahit se ad cornu euangelij versa facie ad cornu epistolæ, post quē stabit Subdiaconus, Clerici interim superpelliceis induti, & post eos laici cum mantellis per ostiolum à latere euangelij vnus post aliū egrediētes, in plano ante altare recta linea genuflectūt. In altari verò Diaconus calicem palla coopertū ponit à latere epistolæ, intra tñ aram lapi-

deā, extrahit pyxidē à tabernaculo, vel si esset super altare, eam detegit genuflectendo, interim celebrans, & Subdiaconus pariter genuflectunt, mox accedēs à latere altaris in cornu epistolæ in secundo gradu p̄fundē inclinatus, ac manibus iunctis voce intelligibili dicit, *Confiteor, &c.* quo dicto celebras iterū genuflectēs Sacramentum, adorat vertensque se ad cōicandos dicit, *Misereatur, & Indulgentiam, &c.* format signum crucis supra cōicandos, sinistram infra pectus tenēdo, interim Diaconus eodem modo stans respondet, *Amen.* tū Diaconus à dextris, & Subdiaconus à sinistris supra gradū mediū altaris genuflectunt: Acolythi verò hinc inde velum extensum ante cōmunicandos genuflexi tenent.

3 Celebrans opportunis adhibitis reuerentijs accipit pyxidem sinistra eam tenēs per nodū, absq; vilo velo, inter indicem, ac medium digitum, dextera verò accepta hostia cōuersus ad cōmunicandos, oculis defixis ad sanctissimū Sacramentum, dicit *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi,* deinde dicit ter, *Domine non sum dignus, &c.* mox accedens ad cōicandos, cum vnicuique porrigit Sacramētum, faciens signū crucis intra labium pyxididis, dicit *Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animā tuam in vitā eternam amen.* Ministri postquam cōionem sumpserint accedentes ad locum præparatum in choro purificationem sumunt, statimq; ad altare redeūtes hinc inde supra gradus à lateribus genuflexi vsq; in finem assistant.

4 Post ministros accedentes clerici ascendunt medium altaris gradum ibiq; cōionē sumpturi genuflectunt quotquot gradus ille commodè ca-

Rit. miss.
E. 6.

Cærem.
epist. l. 2.
c. 29.

Rit. miss.
VIII. 8.

Cærem.
epist. l. 2.
c. 2.

L pere

pere poterit, primo quidem si adsit aliquis Prælati, vel Sacerdos qui stolam coloris temporis conuenientis supra superpellicem habeat, reliqui verò ex ordine successiue accedunt: ipse autem celebrans omnes eodem ordine quo supra communicat; incipiendo à latere epistolæ vsq; ad vltimum, qui est in extremo lateris Euangelij, & tunc omnes simul surgentes in plano genuflectunt, atque per ostiolum à latere epistolæ chorum ingrediuntur: statimq; reliqui ex ordine vsq; ad vltimum clericum eodem modo accedunt, post clericos sequuntur laici: & vbi est consuetudo, post religiosos immediate sodales congregationis Oratorii eodem ordine accedere debet.

5 Si alij seculares sint communicandi acolythi velum extensum tenentes amouent; celebrans verò ab altari descendens ad candelas ad dexteram candelarum à latere Epistolæ accedens vniciq; sumendum dat Sacramentum, ex ordine, eodem modo, quo supra, donec cõpleatur circulus vsq; ad vltimum terminum lateris euangelij, & tunc, si alij accesserint, quoties opus est reuertitur incipiendo eodem ordine à latere epistolæ, nec dat eis benedictionem, cū illam daturus sit in fine missæ.

6 Absoluta communione, antequam celebrans altare ascendat, surgunt ministri, & ad celebrantem cum reuerentijs accedentes, dum ascendit gradus hinc inde eleuant simbrias anteriores vestium eius: ipse verò tenens digitos dexteræ adhuc coniungos super pyxidem, ascendit ad altare, vbi supra corporale illam reponens, aduertat ne quid fragmenti digitis adhaferit, illos ad maiorem cautelam supra pyxidem excutens, deinde à latere euangelij post se ha-

bēs subdiaconum genuflectit donec reponatur sanctissimum Sacramentum: & statim Diaconus tergit pyxidē, eamq; in tabernaculum reponit, debitis factis reuerentijs, tādēq; ostiolum claudit, & tunc cōs surgūt; & Sacerdos more solito psequitur missā.

7 Eodem modo cū diebus dominicis, & reliquis festis anni generalis Religiosorū nostrorum cōmunio sit, in missis priuatis, quæ à Præposito, vel eius Vicario post primā sunt celebrandæ procedere oportet, exceptis ijs, quæ de ministris supra sunt dicta; celebrās enim ipsæ accipit pyxidē, atq; aperit, & in fine claudit, atq; reponit; confessio verò recitata à clericis circūcirca genuflexis.

8 Cū autem communicato Sacerdote secularis aliquis sanctissimum eucharistiæ Sacramentum est sumpturus, eadem respectiue obseruetur: semper velum ab acolytho ante comunicandos apponatur qui à latere epistolæ genuflexus facit confessionē celebrās verò ē vnus tantum sit cōficiendus dicat. *Misereatur vestri, & Indulgentiam peccatorū vestrorū*, semper, etiam si mulier sit comunicanda, eadem modo dicat *Dñe non sum dignus, &c.* nec det benedictionem communicatis, quia in fine missæ illam sunt accepturi; quod si missa sit pro defunctis, seruatō ritu missalis non dabitur tūc benedictio, cū in missis defunctorum non detur; nec est absurdum, si qui in ea missa communionem sumunt nō benedicantur, talis .n. ritus ex rubricis in officio defunctorum est seruandus.

9 Cum in missis priuatis hostiæ pro comunicandis erunt consecrandæ, præparetur à ministro pyxis cum hostijs, & ante offertorium super corporale antequam celebrās patenā cū hostia accipiat, discooperiēs

Rit. miss.
X.6.

pyxi-

pyxidem supra corporale reponat, & intentionem ad omnes, & singulas hostias quotquot sunt non determinando numerum dirigat, dicens. *Suscipe sancta Pater, &c.* & statim deposita patena pyxidē cooperit, & reliqua prosequitur more solito usque ad consecrationem; dicturus verò in canone, *Qui pridie, &c.* pyxidem ante calicem trahens discooperit, tunc accipiens hostiam format signum crucis, verbaque consecrationis super ipsam omnesque alias profert, intendens consecrare omnes, & singulas, nam & si ista actualis intentio non sit necessaria sufficit enim virtualis, studeat tamē ipsam habere: reposita verò post consecrationem hostia super corporale, tunc cooperit pyxidem, atque post calicem collocat.

Rit. miss.
X.6.

10 Si quando communicandum parvus est numerus, hostiæ consecrandæ super patenā positæ, cū hostia maiori offerri possunt, & post offertorium supra pallam subtrushostiam reponi, & quando post orationem Dominicam, hostia ponenda est supra patenam reponantur in ipsa palla super corporale ad latus calicis; & assumpto sanguine supra patenam una cum palla reponantur.

Consult.
Mag. Ro.

11 Acolythus interim genuflectēs à latere epistolæ dicit, *Cōfiteor, &c.* celebrans facta prius Sacramento genuflexione conuertit se ad populum à latere Euangelii, ac dicit *Misereatur vestri, &c.* & *Indulgentiam peccatorum vestrorum*, etiā si vnus tantum sit communicandus, dum verò dicit *Indulgentiam*, sinistra infra pectus posita format signū crucis supra communicandos, postea accipiens sinistra pyxidem, vel patenam intra indicem, ac medium

digitam, dextera inter indicem, & pollicem accipit vnā hostiam, quā aliquantulum eleuatam supra pyxidem, vel patenam tenens conuersus ad communicandos terga vertens altari in medio, dicit. *Ecce Agnus Dei, &c.* deinde ter dicat, *Domine non sum dignus*, etiam si foemina cōmunicentur, interim minister, & omnes circumstantes ter quoque pectus percutiunt, tunc accedens ad dexteram, idest ad latus epistolæ vnicuique porrigens Sacramentum facit ipso signum crucis supra pyxidem, vel patenam, dicens. *Corpus Domini Nostri Iesu Christi, &c.* & reliqua fiunt vt supra.

12 Si congrua ex causa communio est facienda in fine missæ, vel alias extra missam extendatur corporale super altare, vel saltem adhibeatur palla, & Sacerdos, si non sit sacris vestibus indutus, supra superpelliceum habeat stolam coloris temporis congruentis; acolythus verò accendat intortitia, & supra cancellos extendat velum. Sacerdos verò extrahat sanctissimum Sacramentum cum debitis reuerentiis ex tabernaculo, & interim acolythus à latere epistolæ genuflexus dicat confessionem, in cuius fine rursus celebrans genuflectat, conuersusque dicat *Misereatur, &c.* prout supra.

Consult.
eccl. S. Petri Ro.

13 Post communionē reponit pyxidem supra corporale, eamque operculo, ac paruo conopeo cooperit, factaque genuflexione conuertēs se ad communicatos benedicit eis dicens. *Benedictio Dei omnipotentis * Patris, & Filij, & Spiritus sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Interim autem sinistra infra pectus posita signum

Rit. S. Secuer.

Synod.
Med.

crucis super ipsos formabit; ac tandem peractis debitis reuerentiis pyxidem in tabernaculum reponet, clauique ostiolum claudet digitos tandem, vel in altari in vase ad id deputato, vel in Sacristia abluet.

14 Si dum fit communio, aliqua hostia excidat in terram, reuerenter eam Sacerdos accipiat, locusque in quem ceciderit obsignetur, atq; aliquid interim superimponatur, ne à transeuntibus fortè conculcetur, opportuno verò tempore cum postea populus recte sserit abradatur, & puluis, seu abrasio in sacrarii piscinam projiciatur.

15 Si ceciderit supra mappam, vel velum huiusmodi mappa, seu velum signetur, ac postmodum diligenter lauetur, ipsa verò lotio in sacrarii piscinam projiciatur.

16 Si supra vestes communicantium ceciderit locus signetur, ac postea lauetur, quod si commodè, vel decenter fieri non poterit, si fortè aliquam mulierem tetigerit, eidem vt vestem, vel locum à Sacramento factum lauet minister committat, & lotionem vt supra in sacrarium projiciat.

17 Pro monialibus communicandis in fenestella ad id deputata sternatur velum sericeum, & in loco ybi reponenda est pyxis corporale explicetur, in terram verò ex vtraque parte decet, vt extendatur aliquod tapetum, seu pannum, sint etiam in loco cerei accensi. Sacerdos verò ministraturus stola coloris tempore conuenientis supra superpelliceum indutus, veloq; super humeros imposito præcedentibus acolythis intortitiis accensis ad locum communionis reuerenter, ac pie Psalmos, & Hymnos summissa voce recitando sanctissimum Sacramentum defert,

ac in loco præparato supra corporale reposita pyxide velum deponit, Sacramentumq; reuerenter adorat, & dicta à monialibus confessione iterum genuflectit, ac subdit *Miserereatur, & Indulgentiam*: deinde accipiens quibus par est reuerentijs vnam hostiam ex pyxide ad fenestellam accedens ipsamq; eleuatam supra pyxidem tenens dicit, *Ecce Agnus Dei, &c.* mox ter subdens, *Domine non sum dignus*, vt supra, &c. singulis porrigens Sacramentum format signum crucis intra labium pyxididis, hostiamque eis porrigens dicit *Corpus Domini nostri Iesu Christi, &c.* omnibus communicatis cooperit pyxidem, ac supra corporale reuerentijs adhibitis reponens dicit Antiphonam. *O Sacrum conuiuium*, cum *✠ Panem de celo*, & orationem, *Deus qui nobis*, qua dicta formans signum crucis super ipsas, dicit vt supra, *Benedictio Dei omnipotentis ✠ Patris, & Filij, & Spiritus sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* & rursum imposito velo humeris, peractis reuerentijs vtraq; manu pyxidem accipit, & eodem modo quo venerat reuertitur recitando Psalmos, & Hymnos pariter præcedentibus acolythis lumina ferentibus.

18 Si dum monialium communio fit, casu hostia intra clausuram eam ceciderit, quòd omni studio cauendum est, ne accidat, tunc precipiar alicui ex ijs quæ intus sunt, vt illam reuerenter atq; omni diligentia adhibita ne aliquod fragmentum pereat, vel decidat patena, vel palla, aut etiam pagina alba, ac munda accipiat, & si aliter non potest manibus reuerenter per eandem fenestellam ei porrigat, & locus signetur, ne pedibus conteratur,

& si-

& finita communione ab iisdem monialibus terra raddatur, ac tandem lingua lambatur, ipsaq; rasura in piscinā sacrarij proijciatur. sicut enim si in limū decideret, ne irreuerenter ibi sit, à quolibet, vt Doctores dicunt eleuari, ac decenti loco reponi potest, ac debet, ita ergo à simili, nam & si in casu nostro sufficiens hæc est occasio, facultatem ingrediēdi clausuram concedendi non ita, tamen facile adiri potest superior à quo licentia in scriptis esset concedenda, & interim indecenter sacra hostia in terram iaceret, & aliæ communicandæ impedirentur, compluraque alia incommoda sequerentur.

19 Si in altari in quo celebratū est, ac peracta communio, vel in gradu, seu etiam in plano inueniatur aliqua hostia, seu pars hostiæ, de qua sit dubium an post consecrationem ceciderit, tunc in loco decenti absq; vllā sollemnitate reponatur, & in sequenti missa à celebrante post sanguinis sumptionem immediatē ante purificationē assumatur; quod si amplius eo die non sit celebrandum, pro sequenti die intra tabernaculū in quo sanctissimum Sacramentum asseruatur à Sacerdote absq; stola, & luminibus custodienda deferatur, & vbi sanctissimum Sacramentum non asseruatur, intra corporalia loco decenti vsq; ad crastinum custodiatur, & proximo sequenti die à celebrante ieiunio post sanguinis assumptionem ante purificationem, vt supra assumatur.

20 Idem seruetur si casu accideret, vt poenitens quis confessatio commissum sacrilegium detegens, hostiā consecratam secreto restituat, nam tunc ipsam reuerenter acceptam secreto asportabit assumendam modo quo supra, non enim alijs tradidi de-

bet cum non certo constet de eius consecratione.

21 Si fortē hostia quam ei poenitēs restituit fuerit madefacta, ac deturpata, quod facile solet contingere cū quis Sacramento communionem cū alijs sumens, ex ore postmodum ipsam extrahit, si animus ferat, gratum Deo sacrificium erit, si sensum mortificās, eodem modo, quo supra pius Sacerdos ipsam assumat; sin minus, in tabernaculo custodiat, donec species consumantur.

22 Si miraculosē fortē hostia consecrata in carnem, vel sanguinē conuersa fuerit, quod & contigisse experientia docuit, tunc si in aliqua eius parte species sacramētales māferint, intra tabernaculum sanctissimi Sacramenti custodiatur; vbi verò species omnino fuerint deperditæ, & tantum sanguinis color, vel aliud liquoris, vel carnis miraculosum signū remanserit, tunc non intra tabernaculum, sed in alio decenti loco vna cum sacris reliquijs custodiatur.

23 Si intra pyxidem (quod absit) aliquis vermiculus ex speciebus sacramentalibus genitus, fuerit reperi-
tus, vel sordēs ibi contractæ, comburantur, & cinerēs intra piscinā sacrarij proijciatur.

24 Semper Sacerdos, vbi sanctissimum Sacramentum, siue peracta communione, siue quacunque alia ex causa tetigerit, digitos in vasculo vitreo cum vino ad id deputato abluat, ac purificatorio tergat, vinumque purificationis, vel à ieiunio assumatur, vel in piscinam sacrarij proijciatur.

Rit. S. Se-
uer.

Synod.
Med.

De communione infirmorum. Cap. XXXV.

PRo communicando infirmo mundetur locus, vbi iacet, atque in eo præparetur mensa cooperta linteo mundo, super quam etiam extendatur corporale, vbi reponendum est vasculum cum Sacramento, apponantur etiam duo candelabra cum cereis, & in medio mense, loco congruo sit iamgo crucifixi, sit etiã vasculum aquæ benedictæ cū aspersorio, vasculum item cum vino pro ablutione digitorum Sacerdotis cum purificatorio, aliud quoq; vasculum pro purificando infirmo post sumptam Sacram communionem, præparetur etiam linteum, seu tobalea apponenda ante pectus infirmi cum communicatur: quod si infirmus sit clericus, decet eum, dum communicatur indui superpelliceo, si verò sit Sacerdos, etiam habere stolã ab humero pendentem.

2 In sacristiam verò præparentur crux processionalis, cerei, intortitia, stola, ac pluuiale albi coloris, & velum oblongum; datoque signo magister cæremoniarum accedens ad altare, extendit in eo corporale, pyxidem vacuum cum paruo conopeo super altare à latere reponit, acolythi verò accendunt duos cereos super altare, reliqui omnes acceptis superpelliceis, ac cereis, intra presbyterium circumcirca altare accedentes genuflectunt, vltimus omnium procedit Præpositus, vel eo absente, qui eius vices gerit amictu, superpelliceo stola alba, ac pluuiali indutus, que supra gradus altaris genuflectit, & vbi aliquantulum orauerint, acceduntur cerei, & quatuor intortitia deferenda à senioribus propè san-

ctissimum Sacramentum, ipse verò surgens adiuuante magistro cæremoniarum aperit tabernaculum, ac genuflexus adorat Sacramentum, accipit vas cum Sacramento, illud supra corporale ponens, extrahit inde aliquas particulas, vt semper communicato infirmo, aliqua remaneant, easque in pyxide ponit, quam suo operculo tegit, paruumq; conopeum superimponit, deinde reponit Sacramentum intra tabernaculum, ostiolumque claudit; & tunc imposito velo eius humeris, facta genuflexione sinistra extremitate veli coopertam accipit pyxidem, quam altera veli extremitate cooperit, atq; ytraq; manu ante oculos eleuatam tenens deferet; & præcedente cruce, & acolytho continuè tintinnabulum tangente procedunt ad locum infirmi, alternatim recitando Psalmum *Miserere, &c.* & alios prout in processionali habetur, quo cum peruentum fuerit, ingressus Sacerdos locum, dicit, *Pax huic domui:* & omnes respondent, & *omnibus habitantibus in ea*, clerici omnes circumcirca genuflectunt, infirmus verò indutus, vt supra, si commodè potest propè lectum genuflexus Sacramentum expectet; Sacerdos verò depositum Sacramentum super corporale adorat, & accepto aspersorio aqua benedicta aspergit infirmum, & cubiculum; dicens Antiphonam. *Asperges me, &c.* cum *Ÿ. Miserere, & Gloria*, ac repetita Antiphona, dictisque *Ÿ.* cū oratione, prout in libro hortatur infirmum, vt se ad recipiendum viaticum præparet, & tunc ipsemet infirmus, si potest, vel aliquis alius ex circumstantibus pro illo dicit *Confiteor, &c.* Sacerdos verò subdat alia, prout in libro processionum, ac tandem ablutis digitis, dat cum Sacramento be-

Synod.
Med.Rit. S. Se-
uer.

nedi-

nedictionem infirmo, & reuertuntur ad ecclesiam ordine quo venerant, recitando canticum *Benedicite, &c.* & *Benedictus*, vel etiam *Te Deum laudamus, &c.*

3 Ad altare cum peruenerint omnes circum circa intra presbyterium genuflectunt, Sacerdos uero pyxidem super corporale ponit, genuflectit, surgit, dicitque Antiphonam, *O sacrum conuiuium*, cum versu, & oratione, ac tandem data benedictione aperit tabernaculum, repositaque in eo pyxide rursus claudit, omnesque extinctis cereis, & intortitijs in Sacristiam recedunt, ibique deponunt super pellicea, Sacerdos uero etiam paramenta.

4 Cum infirmus grauer agrotas communicatur ad modum viatici, siue ieiunus sit, siue non ieiunus dicatur. *Accipe frater viaticum, &c.* cum uero ex deuotione communicat, dicatur. *Corpus D.N. Iesu Christi*, more solito.

5 In eadem infirmitate grauer agrotas, ne pluries non ieiunus Sacram communionem per modum viatici sumat; sed ei pie poscenti potest post octo, vel decem dies concedi; Ieiuno autem, quoties deuore petierit, non negetur.

6 Cum causa deuotionis ad infirmum sacra communio deferretur ne conuocentur omnes, sed quatuor acolythi superpelliceis induti intortitia accensa deferent, Sacerdos uero stolam, ac uelut sericeum super humeros habens, dum Sacramentum deferret Psalmos alternatim cum acolythis, ut supra recitabit, ingressusque cubiculum infirmi dicet. *Pax huic domui, &c.* aspergensque cubiculum dicet, *Asperges me, &c.* cum versu, & oratione. postquam infirmus dicet. *Confiteor, &c.* Sacerdos uero subde-

Misereatur, & Indulgentiam, mox accepto Sacramento dicet. *Eccce agnus Dei, &c.* terque more solito. *Domine non sum dignus*, & cum ei porrigit Sacramentum dicit, *Corpus Domini nostri Iesu Christi, &c.* factaque communione, & absterfis digitis, dicit Antiphonam. *O Sacrum conuiuium*, cum versu, & oratione, tandemque data benedictione infirmo, recedit recitando Psalmos, ut supra.

7 Si in cubiculo in quo iacet infirmus, obtenta licentia, celebretur missa, infirmum communicat post communionem Sacerdotis, & si per modum viatici sit, dicatur ei, *Accipe viaticum, &c.* & in missa dicatur oratio pro infirmo, tamen magis debeat si communio sit per modum viatici, ut ab ecclesia deferatur.

De modo administrandi extremam unctionem nostris infirmis. Cap. XXXVI.

Pro extrema unctione ministranda, paretur in cella infirmi mensa cooperta mappa candida, & super eam vas aquae benedictae cum aspersorio, pellicula, in qua sit gossipium, vel stupa ad abstergendas unctiones in septem globulos distincta, alia etiam pellicula cum medulla panis, ad abstergendos digitos, vas cum aqua ad abluendas manus Sacerdotis, cum linteolo, seu mantili, liber insuper processionum cum parua candela, quae lumen inungenti praestet, praeparetur quoque aqua tepida, vel linteolum madidum, quo loca inungenda, si absque infirmi incommodo fieri potest prius lauentur; linteum etiam infirmi (quoad fieri potest) sint munda.

Rit. S. Sec.
uer.

Rit. S. Sec.
uer.

Cap. fir
de c. olei
dist. 4.

2. In Sacristia fit in promptu vas olei infirmorum eo anno ab Episcopo Feria quinta in coena Domini consecrari, quod velo violaceo cooperiri debet, stola etiam violacea pro Sacerdote ministraturo, & crux processionalis sine hasta cum duabus intortitijs.

3. Dato signo omnes in Sacristia superpelliceis induti præcedente acolytho cū cruce sine hasta, quem nec dium habebunt ceroferarij cū duabus intortitijs accensis, ex ordine bini Psalmum *Miserere*, vel alios ex gradualibus recitantes procedunt, ultimus omnium sequitur superior, stola violacea supra superpelliceum indutus, utraq; manu deferens vasculum olei infirmorum.

4. Cum pervenerint ad infirmum superior dicit, *Pax huic domui*, deinde crucem ferens, & acolythi cum intortitijs ad pedes lecti, reliqui circum circa genuflectunt, superior vase olei supra mensam reposito, stans dicit orationes præut in nostro libello, postea aspergit infirmum, & cubiculum, dicto deinde, *Confiteor* ab ægroto, vel alio pro eo, subdit. *Domine noster Iesus Christus, &c.* & statim prolata absolutione, clerici circumstantes alternatim legendo recitant septem Psalmos poenitentiales, reliqui omnes laici, & seculares, qui sunt præsentés pro infirmo præces fundant.

5. Antequam ungatur infirmus, aliquis ex infirmarijs panno lino madefacto leniter partes ungendas deterget, idem gossipio, vel stappa partes inunctas postea absterget, postquamlibet unctionem novum globulum adhibens.

6. Interim dum Psalmi recitantur Sacerdos stans ante infirmum dicat. *In nomine * Patris, & Filij, & Spi-*

ritus sancti. & duo acolythi assistentes vnus libro, alter vero candelula ei ministrabunt, magister vero cæremoniarū vas olei sancti apertum ante ipsum tenebit.

7. Sacerdos intincto dextero pollice in oleo sancto, inunget ex ordine singulas partes in formam crucis, distribuens verba cuiusque unctionis ad ambas partes, ac primo dexteram, deinde sinistram vngens, vna cum unctione ambarū partium verba proferet; oculorū palpebras primo inungens, mox aurium infimam partem, quæ scilicet planior est: narium vero intimam, ac labiorū extimam vnica unctione, manuum vero Sacerdotum in exteriori, reliquorū in interiori parte: pedes in superiori parte, quæ dicitur collum pedis: ac denique renes in medium vngentur, vel si commodè fieri non poterit, in alterutra parte, vel etiam arbitrio vngentis omitti poterit, quod in muliere infirma omnino observari debet: ad singulas autem unctiones idem met infirmus si poterit, vel alius pro eo respondebit. *Amen.*

8. Finita unctione cooperto vase, ac supra mensam tep. sito, medulla panis manus abstergit, & abluit, ipsa vero loto in sacrarij piscinam proicitur. Sic etiam gossipij combusti, seu stupæ cineres in sacrarium proiciuntur.

9. Loris manibus, ac Psalmis, & Litanis completis, Sacerdos ante infirmū genuflexus dicit preces, surgensq; legit ex libro orationes, post quas facta ægroto monituncula, traditaque ei cruce, recedit omnes ordine quo venerant, recitando Psalmos.

10. Si laborat in extremis, cito vngatur, ne sine unctione decedat, incipiendo immediatè ab unctione ocu-

Rit. S. Se-
uer.

lorum,

lorum, dicens. *Per istam sanctam unctionem, &c.* deinde si superuiuat dicantur orationes assignatæ.

11 Si dum inungitur infirmus decadat, designat Sacerdos illum vngere etiam si totus vinctus nequaquã sit, & orationes omittantur.

12 Si infirmum vi morbi correptum ad exitum vitæ properare contingat ideòque confestim communicari, atque inungi oporteat; tunc poterit, & oleum infirmorum deferri, non tamen à Sacerdote eodem Sacram Eucharistiam deferente, sed ab alio superpelliceo, ac stola violacea induto, qui deferentem Eucharistiam sequatur, & sumpta ab infirmo Sacra Eucharistia, ministretur hoc extremum Sacramentum.

D Tho.
Soto.

13 Si quis careat aliquo membro, vt oculis, nihilominus vngatur in viciniore parte, & dicatur, *Quidquid oculis vitio deliquisti, & idem* leruetur in mutilatis, vt si quis careat manibus, vel pedibus, vngatur in parte illi membro, quo caret, propinquire, & nihilominus dicatur, *quidquid tactu, vel incesu deliquisti.*

Rit.S. Se
uer.

14 In mulieribus vinctio lumborũ, vel renum honestatis gratia omittatur.

Modus adiuuandi fratres morientes. Cap. XXVII.

Post sacram unctionem Sacerdotes vicissim infirmo assistant ipsum ad mortem præmunes sacra lectione passionis Christi, alijsq; pijs orationibus, necnon etiam pijs exhortationibus: in missis quæ celebrantur, oratio, quæ proximè morituro in missali nuper edito addatur: privatim quoq; pro eodẽ cõsorent.

2 Proximè morituro sacerdos su

perpelliceo, ac stola violacea indutus assistens orationes ex libro legat: Imago sanctissimi Crucifixi, & vas aquæ benedictæ cum aspersorio ante infirmum collocetur: cum verò mors imminet, omnes in decumbentis cellam conueniant, atq; flexis genibus psalmis, pijsque orationibus egredientem animam comitentur.

3 Egressa anima dicatur Responsorium. *Subuenite, &c.* cum versibus, & oratione prout in libro. & si mane congrua hora fuerit dicantur missæ Defunctorum, aut saltem applicetur, aliæque orationes, & deprecationes priuatæ fiant.

4 Tunc quoq; dabitur signum transitus defuncti maiori campana ecclesiæ, eodem modo quo fit pro saluatione Angelica, & immediatè post tribus vicibus modico interiecto spatio inter ipsas pulsationes campanæ omnes sono fanebri pulsentur, quod si transitus defuncti in tẽpesta nocte cõtingat hoc signum ad horam opportuniorem differatur, poterunt autem pluribus vicibus, puta in mortè prælati, vel insignis alicuius personæ iuxta laudabiles singularum Ecclesiarum consuetudines campanæ pulsari, vt audientes pro anima defuncti ad Deum preces effundant.

5 Infirmarii corpus defuncti lauantur, illudq; communibus vestibus induer, si sit clericus superpelliceo, si verò laicus mantelo: si verò sit Diaconus, vel Subdiaconus paramenis sui ordinis coloris violacei vestiatur, Presbyter verò induatur omnibus paramentis ad missam celebrandam ordinatis, videlicet amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, ac casula violacea, ponaturque supra feretrum panno nigro coopertum, cum puluino pariter nigro, & ita re-

Constitu
p.2.c.9

Rit.S. Se
uer

Synod
Med.

Rit.S. Se
uer.

ponatur

ponatur in aliquo facello dormitorio, vel alio loco congruo cum cruce ad caput, & duobus saltem candelabris accensis, tenens ante pectus crucem cū sacra crucifixi imagine, & in manibus coronam B. Virginis, & nihil aliud.

6 In ecclesia, altaria omnia, & ciborium sanctissimi Sacramenti paramentis nigri coloris operiantur: In medio Ecclesiæ quatuor præparentur candelabra cum cereis, seu intortitiis ceræ communis.

7 In Sacristia verò præparetur crux processionalis, candelabra, thuribulum cum naucula, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, candelæ ceræ communis, stola, ac pluuiiale nigrum, & reliqua paramenta promissarum sollempnis, ac priuatarum celebratione.

De delatione corporis defuncti ad ecclesiam, & officio mortuorum Cap XXXVIII

H Ora cōgrua dato signo omnes in sacristiam conuenientes superpelliceis induuntur, candelasq; ceræ communis extinctas in manibus habentes, præcedentibus duobus acolythis quorum alter librum; alter vas benedictæ aquæ deferat, sequitur Subdiaconus, siue acolythus superpelliceo indutus deferens crucem, medius inter duos ceroferarios cum candelabris accensis, & post eos alij ex ordine bini capite cooperto, & silendo, post quos ultimus sequitur Sacerdos celebraturus, stola, ac pluuiali nigro indutus: & ita procedunt ad locum in quo iacet defunctus.

2 Cum ad defunctū peruenerint deferens crucem sistit se in caput

feretri, reliqui verò hinc inde stantes accendunt cereos; superior incipit Antiphonam. *Si iniquitates, &c.* & per chorum dicitur Psalmus, *De profundis, &c.* cum versibus, & oratione in libro assignatis. & post orationem celebrans aspergit aqua benedicta corpus defuncti.

3 Cum corpus deferretur omnibus ordinatè procedentibus ad ecclesiā candelas accensas in manibus habentibus cantantur vespere defunctorum, & interim pulsantur campanæ, & tam in altari, quam circa feretrum in medio ecclesiæ accenduntur cerei, corpus verò deferretur à Sacerdotibus, si defunctus sit Sacerdos, vel à clericis, seu laicis, si clericus vel laicus fuerit, iuxta gradum suum: procedentes autem per claustra cantant alternatim Psalmos vespertinorum, & ad ecclesiam peruenientes deferens crucem sistit se ad caput feretri, cōtra altare, reliqui verò ex ordine hinc inde; portitores verò feretrum in medio deponunt pedibus versis ad altare maius, quod si sit Sacerdos caput versus altare, pedes verò versus populum deponantur.

4 Reposito corpore defuncti in medio Ecclesiæ, ad chorum accedentes prosequuntur Vesperas, in quibus Antiphonæ duplicantur, & repetita Antiphona post Magnificat celebrans pluuiali indutes astantibusq; ceroferariis cum candelabris accensis, dicit *Pater noster, &c.* *Et ne nos,* omissoque Psalmo, *Lauda anima mea, &c.* dicit versus, & vnā tantum orationem, quæ erit. *Absolue, quasumus Domine animam famuli tui fratris nostri, &c.* prout in Breuiario, vel si defunctus sit Sacerdos, dicatur oratio, *Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes famulum tuum*

fratrem

Rit. S. Seuer.

Rit. S. Seuer.

Conf. Mag. Ro.

fratrem nostrum. N. sacerdotali fecisti dignitate wigero, &c.

5 Post vespervas, vel mane, aut alia qualibet hora magis congrua cantentur in choro Vigiliæ, seu matutinum mortuorū; In quo duplicantur Antiphonæ, & in fine cuiuslibet Psalmi dicitur, *Requiem æternam, dona eis Domine*, in numero plurali, quod semper in officio, & missa servatur. Invitatorium dicitur in medio chori à duobus cantoribus, lectiones verò in legili in medio posito à designatis lectoribus, eas autem singuli ex ordine concinent, ultimam tandem cantabit celebrans.

6 Laudes dicuntur sicut, & Vesperæ, assistet celebrans pluviæ indutus, & dicta Antiphonæ post *Benedictus*, assistentibus ceroferarijs cū candelabris accensis, dicit omisso Psalmo *De profundis*, quod semper servatur, quando officium est duplex, & novem Lectionum, dicit versus, & orationem ut supra.

7 Dum dicuntur laudes, si immediate post cantanda sit missa, ministri induunt se sacris vestibus, & celebrans dicta oratione, deponit pluviæ, acceptaque casula, ac manipulo procedit ad Missam, in qua si defunctus sit Sacerdos, dicit orationem, *Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes, &c.* si verò clericus, vel laicus, *Deus cui proprium est.*

De officio sepultura: *Cap. XXXIX.*

1 **A**bsoluta missa, si immediate post sepeliendus est defunctus, Sacerdos deposita casula, accipit pluviæ nigri coloris, & Subdiaconus accipit crucem processio-

nalem, & medius inter duos ceroferarios cū candelabris accensis, precedentibus thuriferario cum thuribulo, & acolytho cum vase aquæ benedictæ, sequentibus alijs de clero ordinatæ cum candelis ceræ communis accensis, sistit se cum cruce ad caput feretri, vel si defunctus sit Sacerdos ad pedes contra altare; reliqui verò hinc inde ex ordine feretrum circumdantes, iuniores prope crucem; seniores verò prope celebrantem, qui ultimus omnium pluviæ indutus, Diaconum habens à sinistris, (si sit Præpositus in propria ecclesia, vel Pater Generalis in qualibet ex nostris ecclesijs, sistit se à latere Euangelij;) reliqui verò Sacerdotes à latere Epistolæ, facie cōversa ad crucem; acolythi cum thuribulo, & vase aquæ benedictæ retro post eum accedent; quilibet autem ad locum sui ordinis accedens, cruci profundè; inclinat Sacerdos verò convertēs se ad crucem dicit absolute, *sine Oremus, Nō intres in iudicium, &c.* quo dicto, & responso à choro. *Amen*, cantoribus incipientibus, clerus circumstantes cantabit Responsorium. *Subuenite, &c.*

2 Dum cantatur Responsorium, celebrans acolytho, vel Diacono, si post missam fuerit, ministrante, accipit incensum ex navicula, & benedicens illud ponit in thuribulum, ut deinde cum eo incenset corpus. & finito ultimo *Kyrie* dicit alta voce, *Pater noster*, quod in silentio dicitur, & ipse interim accipit ab acolytho, si non adsint ministri, vel si adsint, à Diacono aspersorium sine osculis, illo verò simbriam pluviæ subleuante, facta prius altari genuflexione, circumiens feretrum aspergit corpus defuncti; transeuntes ante crucem, celebrans quidem pro-

fundè

Cærem.
episc. l. 2.
c. 38.

Consult.
Mag. Ro.

Rit. S. Se-
uer.

fundè inclinat, Diaconus verò vel acolythus genuflectit, deinde completo circulo, eodem Diacono ministrante accipit thuribulum, quòd sine osculis porrigitur, & eodè modo circumiens feretrum corpus incensat, vt asperlerat, postea reddito thuribulo ei, à quo acceperat, stans in loco suo subiungit, *℣. Et ne nos.* cum oratione, *Deus cui omnia, &c.* postea cātoribus inchoantibus chorus prosequitur. Secundum Responsorium. *Ne recorderis, &c.* & interim ministratur incensum, finito verò Responso aspergitur, & incensatur corpus defuncti, & in fine dicitur Versus, & Oratio, eodem modo quo supra. Tertium quoque Responsorium. *Libera me Domine,* cātoribus inchoantibus cantabitur, & ministrato incenso atq; cōpleto Responso aspergetur, & thurificabitur corpus defuncti, diceturq; tandè Versus, & Oratio eodem modo quo supra, &c.

3 Finita oratione portitores accipient feretrum, vt deferāt ad tumulum, & dum portatur cantantur antiphonæ, *In paradisum, &c.* & *Chorus Angelorum, &c.* quæ etiam, si opus fuerit, pluries repetentur, donec perueniatur ad locum.

4 Cum peruenerint ad tumulum, Sacerdos benedicit sepulturam, si non sit benedicta, dicens orationem *Deus qui fundasti, &c.* qua dicta, & asperso thurificatoque corpore defuncti, ac tumulo, dicuntur in persona defuncti à clero Psalmi, ac Antiphonæ, quæ duplicantur; celebrans verò assistantibus ministris, ac magistro cæremoniarum dicit orationes prout in libro quibus dictis adiuvantibus fratribus laicis, corpus defuncti, vt moris nostri est, sepelitur cum paramentis omnibus sui ordinis be-

nedictis, excepta casula, vel tunicella, sepelitur autem in cæmeterio sindoniz involutum, ac facie sudario cooperta.

5 Dicto Cantico *Benedictus*, & repetita Antiphona, celebrans dicit *Pater noster, &c.* quòd secreto complens, aspergit, ac benedicit tumulum, & defunctum; deinde subdit. *Et ne nos, &c.* cum Versu, & Oratione, *Satisfaciat*, postquam subdit *℣. Anima eius, &c.* quibus dictis Diacono, vel Acolyθο ministrante ligone, ac fimbriam pluuiæ eleuante proijcit terram super defunctū, chorus verò celebrante inchoante dicit Responsorium. *Memento mei Deus, &c.* illud prosequendo à cæmeterio, vel sepultura reuertitur in ecclesia. Magister verò cæremoniarum, vel sacrificia ad tumulum cum aliquibus ex fratribus laicis corpus defuncti curabit, quòd siue in ecclesia, siue in cæmeterio sepeliatur pro situ, & loco versa facie ad altare maius ponatur: si verò in oratorii, vel capellis ponatur pedibus versus illarum altaria: Presbyteri verò, & Episcopi collocentur capite altare versus, videlicet versus facie populū conuersa, & quoad fieri potest curretur, vt defunctus sepeliatur capite spectante ad Occidentem, quasi pedes suos dirigat ad Orientem, & sic videatur de occasu festinare ad ortum, & de morte ad vitam.

6 In quocunque loco extra ecclesiam, vel cæmeterium, tam religiosus, quàm secularis quilibet christianus sepeliatur, semper crux capiti illius apponi debet, in signum christianæ fidei quam professus es: atque ad abigendos Dæmones, qui hoc signo perterriti, ad locum crucis signaculo insignitum, accedere pertimescunt.

Rit. S. Seuer.

Rit. S. Seuer.

Rit. S. Seuer.

7 Ad ecclesiam reuerſi dicto ab omnibus ſecreto, *Pater noſter*, &c. *Et ne nos*, &c. cum alijs verſibus, & oratione. *Tibi Domine*, &c. poſtquā, extinctis cādelis, omnes in chorum genuflexi tantisper expectāt, donec à ſuperiore detur ſignum ſurgendi, quo dato Sacerdos cū miniſtris paramenta, reliqui verò ſuperpellicea in Sacriſtiam deponunt.

C.N.

8 Sacriſta in libro diem obitus norabit, & cancellarius ſingulis domibus quamprimum literis communibus à Præpoſito ſignificabit.

Rit. S. Se
uer.

9 Præſente corpore in eccleſia quouis tempore poterit miſſa principalis pro defunctis celebrari, niſi in Paſceue: tunc enim non debet corpus tumulari, nec miſſa pro eo cantari, quia tunc corpus Chriſti immolari non debet, ſed vſq; in craſtinum reſeruetur, & tunc, ſcilicet Sabbatho, poſt miſſarum ſolemniū celebratione, & Dominicæ Reſurrectionis Annunciatione, poteſt miſſa pro eo cantari, & corpus ſepeliri. Sic etiam ſi quis die Paſchæ moriatur corpus eius vſq; in craſtinū ſeruetur ſuper terram, & tunc cum celebratione miſſæ ſepeliatur, nō enim corpus debet ſepeliri abſque miſſa; quamvis contrarium fiat in pleriq; locis, non tamen decet, & ſacri canones concedunt Sacerdoti ne quis tunc miſſæ ſacrificio ſepeliatur, ut in eo caſu poſſit aliquis eodem die iterum celebrare.

E. ſufficit
de cōſec.
d. 1.

10 Si officium ſepulturæ fiat diebus Duplicibus, & ferijs atque infra octauas quibus celebrare miſſas priuatas p̄ defunctis eſt à rubricā prohibitum, tantum miſſa principalis dicatur; reliquæ verò priuatæ applicentur: ſimiliter & in reliquis domibus in quibus fit officium depoſi-

tionis ſi ſit duplex, vel dies Dominicus, vel infra octauam à vigilia Natiuitatis Domini, vique ad octauam Epiphaniæ, & à Dominica Palmarum, vſq; ad Dominicam in Albis, & à vigilia Pentecoſtes, vſq; ad feſtum ſanctiſſimæ Trinitatis excluſiue, atque etiam feria quarta cinerum ne dicatur, quod ſi non ſit dies feſtus, ſed tantum duplex, vel infra octauam Natiuitatis, Epiphaniæ, Paſchæ, & Pentecoſtes poterit dici ſacrificium cum miſſa principali, reliquæ verò priuatæ miſſæ applicentur.

De officio ſepulturæ ſecularium. Cap. XL.

Quamvis ſecundum veterem ritum S. R. E. præſatum officium ſepulturæ non tam pro Sacerdotibus, & Clericis, quam pro ſecularibus, & laicis ſeruari deberet; modo tamen neotericorum, ac poſteriorum vſu breuitati huiusmodi ex frequentia funerum iſta causa, ut breuiori officio in ſecularium ſepultura vtamur factū eſt, ac propterea niſi forte exequiæ ſiant pro aliquo Prælato, vel magno Principe, pro quibus (eodem modo eſt celebrandum) quo ſupra dictum eſt, Regulariter tñ pro reliquis ſecularibus omiſſis omnibus alijs dicetur miſſa, ſi tempus fuerit opportunum, & poſt miſſam, ſi dicatur, vel ſi non dicatur, quia tempus non eſt opportunum, officium ſepulturæ celebrabitur modo præſcripto.

Rit. S. Se
uer.

1 Antequam defuncti corpus in Eccleſia deferatur præparetur locus ſepulturæ, qui iuxta inſtituta maiorem, & laudabilem noſtræ Congregationis cōſuetudinē in cemetere

Rit. S. Se
uer.

Concil.
Nannat.
Concil.
Brach.
Concil.
Magunt.

rio in atrio, aut in porticu Ecclesiæ nullatenus autem intra ecclesiam, & multo minus prope altare, ubi corpus, & sanguis Domini conficitur, prout statuerunt Patres Concilij Nannatensis, quod & antea in Concilio Bracarensi primo decretum fuerat, & in Concilio Maguntiaco declaratum, & quidem iustis de causis, & propter honorem Dei, & eius sacræ domus decentiam, & diuini cultus rationem, & ad tollendum fetorem ex cadaveribus manantem, ac ne propterea fideles ab ecclesia auertantur.

3 In ecclesia candelabra cum cereis circa feretrum accendendis disponantur. In sacristia verò præparetur, crux processionalis cum duobus candelabris cum cereis, candelæ in manibus sacerdotum, thuribulum cum nasicula, vas aquæ benedictæ, & aspersorium; vas cum prunis accensis pro thuribulo; pro celebrante verò sint in promptu liber exquirum, stola, ac pluuiæ nigri coloris.

lit. S. Se-
uer.

3 Cum corpus in ecclesiam inferatur omnes ecclesiæ campanæ pari sono pulsantur, ad significandum defuncti sepeliendam, ut ab audientibus oratio ad Deum pro eo, ad Introitum regni celestis fiat, & feretrum sistitur in medio ecclesiæ, ita ut pedes Defuncti sint versus altare; circa feretrum vero accenduntur cerei, vel fonalia.

4 Corpore defuncti in ecclesiam illato, vel antequam ad eam perueniat, dato signo campanula omnes in sacristiam superpelliceis induuntur, candelæque accensas portantes, procedunt ad exequias, præcedente thuriferario cum thuribulo, unusque cum ipso acolytho cum vase aquæ benedictæ, & aspersorio, sequitur immediate Subdiaconus, vel acolythus superpelliceo indutus deferens cru-

cem medius inter duos ceroferos ferentes candelabra accensa, reliqui bini ex ordine, primo iuniores, deinde seniores more solito; ultimo celebrans stola, ac pluuiæ nigri coloris indutus, capite cooperto; ante altare transeuntes omnes genuflectunt, celebrans verò etiam caput detegit.

5 Ad defunctum peruenientes, deferens crucem medius inter ceroferos sistit ad caput contra altare, reliqui verò hinc inde ex ordine, iuniores quidem prope crucem, seniores verò celebranti appropinquantes quilibet in suo ordine: celebrans autem inter altare, & feretrum à latere epistolæ (nisi sit Præpositus in propria ecclesia, vel Pater Generalis, quibus à latere Evangelii locus debetur) sistit detecto capite, ac facie ad crucem conuersa, post se habens thuriferarium, & acolythum.

6 Quilibet ad locum suæ stationis perueniens cruci capite profunde inclinato reuerentiam facit, omnibusque dispositis, celebrans voce sonora immediate, sine Oremus, dicit. *Non intres, &c.* habita ratione in hac, & sequentibus orationibus sexus masculini, vel feminini, atque etiam numeri si enim plures simul sint sepeliendi orationes legantur in numero plurali, qua completa, cantoribus à latere celebrantis inchoantibus, cleroque prosequente cātatur. *R. Subuenite sancti Dei, &c.* Interim acolytho ministrante benedicitur, & imponitur incensum in thuribulum.

7 Post *R. dicto Kyrie eleison*, celebrans intelligibili voce, dicit. *Pater noster, &c.* quod secreto complet, & accepto aspersorio referto aqua benedicta ab acolytho, interim

circum

Rit. mss.
XIII. 4.

circumcirca lectum aspergit, acolytho fimbriâ pluuiialis à dextris eius eleuante, tertio quamlibet lecti partem aspergēs; ante medium altaris, in quo sanctissimum Sacramentum asseruatur dum trāsit, genuflexo facit reuerentiam; ante crucem verò profundè inclinatur, ac acolythus etiā genuflectit, completoq; circulo reddit aspersorium acolytho, ac thuribulum à thuriferario accipiens, tertio pariter in qualibet lecti parte ducet thuribulum, interim thuriferario à dextris eleuante fimbriam pluuialis, & transeuntes ante altare, vel crucem debitas adhibent reuerentias, ut supra, completoque circulo ad locum suum rediens dicit versus, & orationem, *Deus cui omnia uiuunt, &c.*

8 Post orationem cantoribus inchoantibus, cantabitur à choro, *Be. Libera me Domine, &c.* & interim ministrabitur incensum, & in fine dum dicitur *Pater noster*, aspergetur, ac thurificabitur defunctus pariter, ut supra, ac celebrās dicit versus, & orationem, *Absolue quesumus Domine, &c.*

9 Finita oratione aliqui ex circumstantibus accipiant feretrum, & deferant defunctum ad locum sepulturæ interim Sacerdote inchoante, à choro cantantur Antiphonæ. *In paradysum, &c.* & *Chorus Angelorum, &c.* deinde celebrante inchoante Antiphonam. *Ego sum*, cantabitur Canticum, *Benedictus Dominus Deus Israel, &c.*

10 Cum ad cæmeterium peruenint deferens crucem cum cæroferarijs, thuriferario, & acolytho, accedunt ad locū sepulturæ, ubi astante etiam Sacerdote celebrante, deponitur corpus defuncti, clerus verò ex ordine hinc inde stās, alterna-

tim cantabit canticum, quo completo dū dicitur *Pater noster*, celebrans aspergit, & thurificat corpus, & tumulum, statimq; corpus sepulturæ traditur. deinde celebrans subdit, *Et ne nos, &c.* cū reliquis versibus, & oratione. *Satisfacias, &c.* qua completa accipiēs ligonem ab acolytho terram supra corpus defuncti proijcit, interim dicens, *Be. Memento mei Deus, &c.* & choro prosequēte, *Quia ventus est, &c.* cantores dicunt versus, tandēq; celebrans dicit *Pater noster*, & redeūtes ad ecclesiā procedunt ordine quo, venerāt capite cooperto, ubi cū puenerint caput detegūt altari genuflectunt; deferēs crucem sistit se à latere prope cancellos, reliqui hinc inde ex ordine, vltimus omnium celebrans in medium facie ad altare conuersus dicit, *Et ne nos, &c.* alios versus, cū oratione, *Tibi Domine, &c.* & dicto à cātoribus, *Requiescat, &c.* in chorum procedunt, ubi extinguentes, & deponentes in capsula ad id ibi exposita candelas, genuflexi expectant, donec superior recedendi signum det, & tūc in sacristiā accedētes deponunt superpellicea, ac celebrans pluuiale, &c.

11 Sacristæ curæ sit ut reliqua interim circa sepulturam defuncti in cæmeterio perficiantur, cruxque lignea capiti illius apponatur, & in libro, quem in sacristia haberi oportet, nomen atq; cognomē defuncti, addito die, mense, & anno, adnotabit sub hac forma

Die mensis Anni
sepultus est in cæmeterio nostra ec-
clesiæ S. N. Dominus. N. de N. filius
N. de N. quod si in aliquo sacello fuerit depositus, adnotetur locus, & specialiter, si loco depositi, non autem perpetuæ sepulturæ traditus.

Rit. S. Se
uer.

Synod.
Med.

De exequijs faciendis absente corpore, vel in anniuersario defuncti. Cap. XLl.

Q Vando fiunt exequiæ absente corpore, eodem die obitus, vel etiam alio, siue in eadem ecclesia, siue in alijs dicatur officiū. Duplici ritu, in quo cum dicitur *Requiem æternam*, & *Requiescat in pace*, dicatur semper in numero plurali; sitq; in hoc generalis regula à probatis auctoribus atque peritis excerpta; quod tam in missarum celebratione, quam in Diuino officio, Vesperis videlicet Nocturnis, ac Laudibus defunctorum, quibus nomine totius Ecclesiæ oratur in plurali semper numero huiusmodi preces proferantur in exequijs verò præsentem corpore, siue etiam in absolutione ad tumulum, quod corpus defuncti, ac si præsens esset repræsentat in singulari numero proferantur. Missa erit de die depositionis cum oratione diei tertie dicendo, *Cuius depositionis diem commemoramus*, &c. & in fine sit absolutio ad tumulum.

2 Quod si in eadē ecclesia, in qua corpus sepultum est, celebrandum sit sollemne officiū, siue tertia, septima, vel trigesima die, siue in Anniuersario depositionis eiusdem, peragatur eodem modo officium cum absolutione ad tumulū orationibus tamen congruentibus in missali assignatis. & post missam procedatur ad tumulum, ibiq; dicatur, *R. Libera me Domine*, cum *Ps.* & oratione *Absolue*.

3 Si pro pluribus celebretur officium orationes dicantur in numero plurali; si pro muliere in genere feminino, si pro Sacerdote, vel Episcopo, dicatur propria oratio, si pro Præ-

lato ponatur nomen Prælati, quod semper seruetur cū in oratione notatur N.

De officio sepultura paruulorum. Cap. XLII.

P Rimo pro beatorum paruulorum sepultura aduertendum, ut iuxta vetustam, & laudabilem Ecclesiæ consuetudinem eorum compulari non in communibus, & promiscuis cæmeterijs, vel ecclesiæ locis, siue sepulturis, sepeliantur; sed siue in cæmeterio, siue in sepulturis pro ipsis peculiare, atq; ab alijs separata conseruentur.

2 Pueri, vel infantes non baptizati, vel etiā foetus animati iam mortui, quibus baptismus non est adhibitus, nullo modo in ecclesia, vel cæmeterio, sed extra sepeliantur.

3 Officium paruulorum paramētis albis peragitur, non quidem ut subleuentur à pœnis, sed ut addatur eis accidentalis gloria: quæ iuxta probabiliorem opinionem vsque ad diem iudicii augeri potest: paruulos autem vocamus eos, qui sunt infra septennium; pro eis verò, qui sunt supra septennij officium defunctorum paramētis nigris est celebrandum.

4 Pro paruulis his cāpanæ ne pulsentur, quod si pullandæ sint, non quidē sono lugubri, sed festiuo pulsentur.

5 Infans igitur baptizatus si ante annos discretionis defunctus fuerit induatur iuxta ætatē albis vestibus, & imponatur eius capiti corona floribus cōtexta, vel ex herbis aromaticis cōfecta, & odoriferis, hæc enim omnia ad significandam eorum integritatē, virginitatemq; peraguntur.

6 Cum corpusculum ad ecclesiam fuerit delatū accenduntur luminaria, & præcedēte acolytho vas aque

Rit. S. Seuer.

bene-

benedictæ deferente, sequitur deferens crucem sine hasta, post quem sequuntur clerici ex ordine, omnes superpelliceis induti, & candelas ceræ albæ accensas in manibus habentes, ultimus omnium sequitur Sacerdos stola alba supra superpellicem indutus, & egrédientes ut ad ecclesiam procedant; alternatim cantabunt Psalmi, *Laudate pueri Dominum*, &c. in fine dicentes, *Glória Patri*, & cum peruenti fuerit ad locum defuncti dicunt Antiphonam. *Hic*, vel *Hæc accipiet*, &c. cum Psalmis; *Dominus est terra*, cum Glória Patri in fine, & repetita Antiphona, Sacerdos dicit, & orationem, *Omnipotens*, & *misissime*.

7 Dicta oratione procedentes ad tumulum dicant Antiphonam, *Ille uenies*, & *virgines*, cum Psalmi. *Laudate Dominum de cælis*, &c. cum *Ps.* & oratione, *Omnipotens*, & *semper*, &c. deinde aspergitur, & incensatur tumulus, & corpus defuncti, non in suffragium, sed in hono-

rem Beati paruuli, & in sanctificationem tumuli; in quo postea collocabitur, contegetur, atq; sepelietur.

8 Cum reuertuntur à cæmeterio siue loco sepulturæ ad ecclesiam, pronuntiata à Sacerdote Antiphona, *Benedicite Dominum*; dicant alternatim canticum, *Benedicite*, &c. quo completo dicitur integra Antiphona, & orationes, *Deus qui corda*, *Concede*, & *Deus qui miro ordine*, &c.

9 Si placuerit parentibus, vel Sacerdoti possunt pro huiusmodi paruulis celebrari missæ, siue diei illius, siue sanctissimæ Trinitatis, siue Spiritus sancti, siue etiâ Angelorum, siue pro gratiarum actione iuxta celebrantis, seu celebrari curantis Pietatem; huiusmodi autem missæ deferuiunt ad augendam gloriam accidentalem beatis paruulis, excitandam fidelium Pietatem, & recolendum beneficium redemptionis, quod mirè in paruulis lucet, & micat.

Rit. S. Scuer.

Rit. S. Scuer.

Finis Secundi Libri.

SACRARVM
CAEREMONIARVM
IVXTA ROMANOS RITVS,
ET VSVM CLERICORVM
REGVLARIVM.

Liber Tertius.

DE HIS QVAE PROPRIIS QVIBVSCVMQVE
TEMPORIBVS SVNT PERAGENDA.

De diuinis officijs in genere, praecedenti libro, ut res postulabat, verba fecimus, ac non pauca ad ecclesiasticos, & maxime nostros instruendos, praenotauimus, nunc ad singularia descendendo, qua singulis quibusq; temporibus per anni circulum fieri conueniat, ex ordine ostendere conabimur.

De Tempore Aduentus.

Cap. I.

QVONIAM ecclesiastica officia ab Aduentu Domini iuxta Romanos ritus sumunt initium, non ab re ab hoc tempore exordium ducentes, quæ

magis ad rem nostram faciunt, adnotabimus.

2 Sabbatho igitur ante primam Dominicam Aduentus post nonam, ante officium Vesperarum, vel (si eo die occurrat celebrari Festum sancti Andree, seu quodlibet aliud officium duplex) post vespas, paratur altaria omnia paramentis violaceis; pariter tabernaculum sanctissi-

Rub. gene. miss. XIX. de col. par.

durand.
i ratio-
nali l. 6.
c. 12.

mi Sacramenti violaceo conopeo operiatur, baldachinum, parietum auleæ, & reliqua omnia ecclesiæ ornamenta eiusdem coloris existant.

3 Cum hoc tempus, sit mixtum, cum lætitiæ, & tristitiæ quæ violacea paramenta, ac ieiunium requirit, idcirco, super altare; & inter candelabra, vasa cum flosculis, ac similia ornamenta sollemnia Dominicis, & ferijs Aduentus ne adhibeantur (excepta tamen tertia Domenica, quæ lætiores ornatum requirit, & festis Sanctorum, quibus semper prout requiritur, altaria sunt ornanda.)

4 Quodcumque festum duplex, etiam si sit patroni, vel titularis in hac prima Dominica occurrens, transferatur in sequentem diem: Missa tamen ubi est titulus ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum illud festum, quod transferendum est, & si iuxta rubricas cum officio conuenire debeat, potest dici cum commemoratione sancti, vel etiam in ecclesia cātari possunt duæ missæ, una de die, alia de festo.

5 Ad primam loco versus, *Qui sedes ad dexteram Patris*, dicitur, *Qui venturus es in mundum*, & hoc usque ad Natiuitatem Domini exclusiue, etiam in officio de Sanctis præterquam in die conceptionis B. Mariæ Virginis nam tunc dicitur, *Qui natus es de Maria Virgine*.

6 In Missa sollemni, omnibus Dominicis, & ferijs Aduentus, Ministri ex præscripto Missalis Romani videntur planetis plicatis, modo suo loco declarato; excipiuntur tamen tertia Dominica in qua dalmatica, & tunica cella uti conuenit, & infra Hebdomadam prædictæ Dominicæ tertiæ si fortè feria secunda, tertia, & quinta missa de Dominica sollemniter celebratur, nam tunc prout Domi-

nica Ministri dalmatica, & tunica cella utuntur.

7 Qualibet secunda Feria toto tempore Aduentus, non impedita Festo nouem lectionum, post Vesperas diei Dominicæ; vel melius, ut consueuimus, vesperi post orationem mentalem, dicuntur Vesperæ defunctorum cum primo Nocturno, & Laudibus, manè verò post Primam non dicitur missa principalis pro defunctis, sicut prima die cuiusque mensis non impedita, sed in missis priuatis secunda oratio erit *Fidelium*.

8 Si fortè contingat, ut omnes secundæ feriæ Aduentus sint impeditæ officio nouem Lectionum, ac proinde officium mortuorum dici non possit, eo anno tempore Aduentus omittatur; neque propterea dici debet prima die mensis, cum in tali tempore non quidem prima die, sed secundis Ferijs sit dicendum iuxta Rubricas.

9 Quando vigilia Natiuitatis Domini occurrit secunda Feria post quartam Dominicam in dubiū verti videtur, an post Vesperas Dominicæ debeant dici, Vesperæ defunctorum, & post Laudes, Matutinum; videtur enim eo anno non esse dicendum, quia ad Laudes officium est duplex: Nihilominus tamen ex rigore rubricæ in qua tantum cum officium est nouem lectionum, non esse dicendum notatur, omnino dicendum videtur, aliter enim rubrica de officio mortuorum notat dicendum in omnibus secundis ferijs Aduentus, & Quadragesimæ non impeditis, non inquit officio duplici, sed festo nouem Lectionum, tantum maiorem hebdomadam excipiens, & ut ex rubrica rubricam declaremus, cum loquitur de officio paruo Beate Virginis dicit, non dicendum in

Rub. generalis. missæ. V. nu. 1. & 2.

Rub. par. Breu.

Rub. generalis. Breu. X. nu. 1.

Rub. generalis. missæ. VI.

Rub. generalis. missæ. XIX. 6.

L. 2. c. 11. nu. 10.

choro

choro quando fit officium nouem lectionum, nec in vigilia Natiuitatis Domini, nec in ferijs maioris hebdomadæ, vbi quia officium Vigiliæ non erat nouem lectionum, rubrica declarauit eo die non esse dicendum officium Beatæ Virginis; quod non prestitit cum loqueretur postmodum de officio mortuorum. Cum igitur illa dies non sit exclusa speciali exceptione, includitur in generali regula, est enim illa dies feria secunda Aduentus, ac propterea dicitur officium cum Nocturno ferie secundæ. Neque obstat si officium laudum Duplex, cum quia non à duplici, sed à festo nouem lectionum impeditur, tum etiam quia rubrica dicit seruandam esse consuetudinem ecclesiarum circa horam recitandi huiusmodi officium defunctorum, quæ est apud nos (& quidem satis congrua) vesperti, post orationem mentalem, qua hora non dum officium vigiliæ duplici ritu celebrare incipimus, vnde concludimus esse dicendum.

10 Quando Dominica prima Aduentus venerit secunda, vel tertia die Decembris eo anno officium defunctorum dicitur pro prima die, quia non occurrit ea dies tempore Aduentus, & postmodum ratione Aduentus dicatur in sequentibus secundis Ferijs: Ipsa autem prima die Decembris, post primam dicitur missa principalis pro defunctis, quæ erit quotidiana, quam sine ministerio cantare consueuimus, in reliquis vero missis, secunda oratio, si tres, tantum dicuntur, vel penultima si plures dicantur, erit *Fidelium Deus, &c.*

11 Ferijs Aduentus tantum de duplici, vel semiduplici fit officium, ac regulariter dicitur missa cum commemoratione ferie, vel etiam sancti

simplicis, si simul cum duplici, vel semiduplici occurrat; in missa verò diebus duplicibus, tantum ferie commemoration fiat, nisi occurrat sanctus simplex, nam tunc tertia oratio additur sancti occurrentis: semiduplicibus verò diebus dicuntur tres orationes, quarum secunda erit de feria, tertia verò, *Deus qui de Beatæ, &c.* & tunc concluditur oratio, *Per eundem, &c.* Quod si occurrat sanctus simplex, qui tertio loco sit ponendus, tunc oratio Beatæ Virginis omittitur.

12 Pro commemoratione ferie siue in Officio, siue in Missa, oratio erit ex Dominica præcedenti, exceptis ferijs Quatuor Temporum.

13 Cum resumitur missa de feria post Graduale non dicitur Alleluia cum versu sequenti, sed tantum Graduale.

14 Si quis ferijs Aduentus quibus occurrit aliquis sanctus simplex, puta S. Bibiana, S. Barbara, S. Saba, &c. quorum iuxta rubricas, tantum commemoratio facienda est, missam de sancto celebrare velit, illam cum Gloria, & tribus orationibus, quarum secunda erit de feria, tertia verò de Beata Virgine dicat: nec est contra rubricam, non enim illa missa, votiua censi debet, sed festiua, & de die (vt dicitur) cum illa die sanctus de quo celebratur festiuitas, occurrat; quemadmodum cum in prima Dominica Aduentus in propria ecclesia ratione concursus populi, & deuotionis, missa de sancto Patrono celebratur, non obstante, quod officium, & reliquæ missæ sint de Dominica, in qua tamè Gloria, & Credo, proculdubio dicenda sunt, quia eo die festum Patroni occurrit, cui Gloria, & Credo, in missa de die est assignata.

Rubr.
par. miss.

Cærem.
Pet. de
Roys.

Rubr. ge.
ne. miss.
VL

Rub. ge-
ne. miss.
XLV. 4.

Rub. ge-
ne. miss.
VII. 4.

Rub. ge-
ne. Breu.
nu. 1.

Rub. ge-
ne. miss.
XIX. 6.

15 Sabbatbis Aduentus si officiū fiat de feria, quę non sit Vigilia, nec vna ex quatuor temporibus, missa dici debeat de Beata Virgine, cum *Gloria*, est enim missa Beatę Virginis in Sabbatho à rubrica assignata, cui pariter ex rubrica hymnus, *Gloria in excelsis*, debetur.

16 Dominica secunda, tertia, & quarta Aduentus si in ipsis occurrat festū duplex, transferatur in primam diem festo duplici, vel semiduplici non impeditam; si verò in ipsis occurrat festum sollemne alicuius loci in propria tantum Ecclesia celebratur cum commemoratione Dominicę in officio, in quo etiā lectio nona est de homilia Dominicę currentis, & in missa in qua etiam in fine legitur euangeliū Dominicę.

17 Dominica tertia Aduentus, est dies lætitię, & exultationis, ac propterea in ipsa altare decentius ornatur flosculis, Ministri verò in missa sollemni vruntur dalmatica, & tunica, etiam si eius missa infra hebdomadam repetatur.

18 Vbi ex laudabili consuetudine in honorē B. Virginis, & eius sacratissimi parris expectatione, nouem dies ante Natiuitatē sollemniter celebrantur, altare sit decēter ornatum, interpositis etiam inter candelabra flosculis, & alijs ornamentis, accensisque luminaribus exponatur sanctissimum Sacramentum, donec dicantur Vesperę sollemnes in quibus sanctissimum Sacramentum incensari decet prout fit infra octauā sanctissimi Corporis Christi, & post vespertas, ad excitandam populi deuotionem, ipsumque affectum pro tanti mysterij celebratione, habeatur sermo, vt in celebratione quadragesima horarum supra dictum est.

19 Tertia hebdomada Aduentus ex vetustissima ecclesię consuetudine ieiunium Quatuor Temporū celebratur.

20 His ergo ferijs Quatuor Temporum habemus homiliam propriā in Euangelio, missamq; peculiarem; quod si eadem die occurrat festum nouem lectionum, nona lectio erit de homilia ferię currentis, & in primo Nocturno si non sint assignatę proprię lectiones, sumuntur ex comuni: In missa verò in fine legitur euangelium ferię, & vbi plures Sacerdotes celebrant, dicantur post horas duę missę principales, altera de sancto sine commemoratione ferię, altera verò de feriā sine vlla commemoratione sancti, reliquę verò missę erunt de sancto cum commemoratione ferię, cuius euangelium legitur in fine.

21 De vigilia sancti Thomę nihil sit nisi in missa, quę erit de comuni vigilia vnius Apostoli cum commemoratione ferię; quod si venerit in ferijs Quatuor temporum, tantum commemoratio vigilię in missa quę erit de feriā fieri debet, nec Vigilię Euangelium in fine legatur.

De festis Tempore Aduentus. Cap. II.

De vigilia, & Festo sancti Andrea Apostoli.

SI vigilia sancti Andrea intra Aduentum occurrat nihil de ea fiat in officio, sed tantum dicatur propria missa, in qua secunda oratio erit de feriā, tertia de sancto Saturnino; si autē venerit ante Aduentū, officium erit de feriā, lectiones verò de homilia cum precibus ferialibus,

Micrologus de ecclesiast. obser. c. 7

Rub. ge-
ne. Breu.
XXVI. 6.

Rub. ge-
ne. miss.
III. 1.

Rub. ge-
ner. miss.
III. 4. & 5

Rub. par.
miss. &
breu.

quę

quæ flexis genibus ad laudes, & ad horas recitentur, & in missa secunda oratio erit de sancto Saturnino, tertia de Spiritu sancto : & quando festum sancti Andreæ occurrit feria secunda, Sabbatho, in missa de vigilia, secunda oratio erit de Spiritu sancto, tertia de Beata virgine, *Concede, &c.*

2 Festum sancti Andreæ sollemniter celebratur, prout supra de Festis secundæ classis adnotauimus. Quod si die Dominica celebrandum occurrat, tunc transferatur in sequentem secundam feriam, & die Dominico vespere sollemniter, celebrantur de sancto, paramentis rubeis reliquum verò officium sequentis diei erit secundæ classis, quoad ordinationem officij, non tamen quoad sollemnitatem, nam missa sollemnis non cantabitur, neque campanæ sollemniter pulsabuntur.

Rub. ge-
ne. miss.
VI.

3 In propria Ecclesia sancti Andreæ, quando hoc festum die Dominico venerit, cantantur duæ missæ, altera de Dominica absque ulla commemoratione sancti, tribus tamen orationibus in missali assignatis, altera de sancto, cum *Gloria*, & *Credo*, absque ulla commemoratione Dominicæ, reliquæ verò missæ privaræ erunt de feria, officio conformes, in quibus dici poterit secunda oratio de sancto, & tertia de Beata Virgine, & ad Vesperas totum officium erit de sancto, cum commemoratione Dominicæ.

4 Infra octauam officium erit de sancto in paramentis rubeis, cum commemoratione tamen feriæ, & in die octaua quæ erit Dominica secunda Aduentus, octaua habebit tantum primas Vesperas integras, quæ erunt Sabbatho in paramentis rubeis; & sequenti die officium erit de Domi-

nica in paramentis violaceis, cum commemoratione octauæ in officio, & in missa, in qua etiâ dicetur Prefatio de Apostolis; Vespere autem erunt de sancto Ambrosio cum commemoratione octauæ, & Dominicæ; licet enim ratione concurrentiæ à capitulo fieri deberet de sancto Ambrosio, tamen quia ratione occurrentiæ diei octauæ cum Dominica de octaua fieri debet tantum commemoratio, vespere integræ erunt de sancto Ambrosio, cum commemoratione, ut dictum est, octauæ, & Dominicæ.

5 Quando autem quacunque alia die infra hebdomadam occurrerit in propria ecclesia prædictum festum, Sabbatho ad Vesperas à Capitulo officium erit de Dominica cum commemoratione octauæ sine precibus; in paramentis violaceis, similiter altaris, ac celebrantis paramenta in die Dominica erunt violacea, & tam in officio, quam in missa fit commemoratio octauæ, Ad Primam, & Completorium non dicuntur preces, Prefatioque in missa erit de Apostolis.

6 Die octaua sancti Andreæ in propria ecclesia officium erit de octaua, & festum sancti Ambrosij transfertur in primam sequentem diem non impeditam; Vespere verò erunt de sequenti festo Conceptionis, quod est duplex maius cum commemoratione octauæ, & feriæ.

De festo Sancti Nicolai.

7 Die sexta Decembris celebratur festum sancti Nicolai ritu semiduplici cum commemoratione feriæ in officio, & missa. In propria verò Ecclesia, & ubi est Patronus sollemniter celebretur, & officium erit pri-

mae classis, & ubi est consuetudo cum octaua, eodem modo quo dictum est supra de Festo sancti Andreæ, & si occurrat die Dominico officium sit de Sancto cum commemoratione Dominicę, cuius homilia legitur ad Matutinū in nona lectione, & Evangelium in fine missę; die verò Octauę officium sit de Octaua duplici ritu, & Festum sanctę Lucię transferretur in primam sequentem diem non impeditam, & si venerit in Dominica de octaua sit tantum commemoratio.

De Festo sancti Ambrosij.

8 Die septimo Decēbris celebratur Festum sancti Ambrosij duplex: altaris, & celebrantium paramenta erunt alba, & in officio, & missa sit commemoratio ferię; secundę Vesperę de conceptione, cum commemoratione sancti Ambrosij, & ferię; Quod si venerit in Dominica, transferatur post Cōceptionem. In propria verò Ecclesia, & in loco ubi est Patronus, etiam si venerit in Dominica, officium sollempniter celebratur de Sancto, similiter, & octaua, vnde dictum est supra.

De Festo Conceptionis B. Marię Virginis.

8 Die octaua Decēbris celebratur Festum Conceptionis B. Marię semper Virginis, quod & si iuxta rubricas Breuiarij sit duplex maius, a nobis tamen ob præcipuam venerationem Beatę Virginis sollempniter celebratur, dicitur missa sollempnis atque in vtrisque Vesperis incensatur altare, ac sit communio clericorum, omniaque alia quoad sollempnitatem sunt, quę in festis secundę

classis sunt adnotata.

10 Si hoc Festum venerit Dominica, transfertur in sequentem diem, at in propria Ecclesia officium sit de Festo cum commemoratione Dominicę; cuius homilia legitur pro nona lectione, & commemoratio sit in officio, & in missa, in qua etiam in fine legitur Evangelium Dominicę.

De Festo sanctę Lucię.

11 Die 13. Decēbris celebratur Festum sanctę Lucię duplici ritu, in propria Ecclesia, etiam si in Dominica occurrat sollempniter celebrandum est.

12 Si in ferijs Quatuor temporū celebrari eueniat, immediate post horas, dicatur in maiori altari, prius missa de Sancta paramentis rubeis absq; vlla commemoratione ferię, & postmodum altera de feria paramentis violaceis cum tribus orationibus assignatis, nulla tamen fiat commemoratio Festi; reliquę verò missę erunt de Festo cum commemoratione ferię cuius Evangelium in fine missę legatur.

De Festo sancti Agnelli.

13 Neapoli religiosissime colitur S. Agnellus Abbas Ciuitatis vnus ex præcipuis Patronis, ipsę enim sæpè obsessam urbem, crucis vexillo ab hostibus liberari visus est, ac propterea ibi sollempniter, & ex præcepto eius dies festus agitur. In ecclesijs ergo illius ciuitatis officij erit duplex primę classis, vnde die 13. Vesperę integrę erunt de sancto Agnello cum commemoratione ferię tantum, de qua etiam in die sit commemoratio in officio, & in mis-

Rub. gene. Breu.

Sub ge-
ne Breu.
X. 6.

sa, & in secundis Vesperis nulla fit commemoratio sancti Eusebii. In nostris autem ecclesijs cantabitur missa sollemnis, & si occurrat in Dominica, officium, & missa erunt de sancto, cum commemoratione Dominice, cuius homilia legetur in nona lectione, & in fine missæ Evangelium.

14 Quod si in ferijs Quatuor temporum occurrat, dicantur duæ missæ; principalis quidem, ac sollemnis post tertiam de sancto, absque vlla commemoratione ferie, altera verò de feria in paramētis violaceis, cum tribus orationibus assignatis, absque vlla cōmemoratione sancti, post nonam priuatē in altari maiori, si commodē fieri potest, dicatur, & tunc altare pallio violaceo exemptili, vt consueuimus, cooperiatur, vel si cōmodē fieri non potest, in alio altari dicatur. Aliæ verò missæ omnes erūt de sancto cum commemoratione ferie cuius etiam Euangelium legetur in fine.

De Vigilia, & Festo sancti Thomæ Apostoli.

Rub. par.
miss. &
breu.

15 De Vigilia sancti Thomæ, quæ occurrat in Aduentū, nihil, prorsus fit in officio, missa tamen erit de Vigilia cum commemoratione ferie; Quod si occurrat in ferijs Quatuor temporum, tunc tantum in missa de vigilia fit commemoratio, nec eius Euangelium in fine legitur.

Rub. Bre.
& miss.

16 Festum sancti Thomæ sollemniter celebratur, vt dictū est in proprio loco de festis secundæ classis, fit tamen commemoratio ferie, in officio, & missa; & si occurrat in ferijs Quatuor temporum, dicetur nona Lectio de homilia ferie, cuius etiam Euangelium legetur in fine.

Rub. ge-
ner. miss.
V. nu. 1.

missæ; in missa autem sollemnī post tertiam dicenda, nulla prorsus ferie commemoratio fiat, nec eius Euangelium in fine legatur; post nonam verò, in altari maiori, si commodē fieri potest, vel alibi, dicetur missa de feria in paramētis violaceis, absque vlla commemoratione festi, cum tribus tamen orationibus in missali assignatis; & in reliquis missis, quæ omnes erunt de sancto fit commemoratio ferie, cuius etiam Euangelium (vt dictum est) in fine legitur.

De Vigilia Natalis Domini. Cap. II.

ANte celebrationē festus Natalis Domini, præparentur à Sacrista opportuno tempore, omnia necessaria, sic enim decet, sicuti ex vetustissima cōsuetudine, etiam antiquæ legis tempore, obseruatos inuenimus ad præparandum, & præscriptos dies, ante præcipuas Palchæ sollemnitates; curet igitur Sacrista, hoc tempore, vt lintheamina omnia, tam altarium quam Ministrorū sint munda, cergi, & intortitia necessaria bene disposita, aromatha in thymiamateribus, thus, & quæcunque ad odorandum cōquisita, vasa omnia, & instrumenta ecclesiastica, videlicet pyxides, calices cū patenis, candelabra, lampades, crucēs, thuribulum cum nauicula, vas aquæ benedictæ cum aspersorio, reliqua huiusmodi vascula, siue argentea, siue ex auricalcho bene mudentur, & expoliantur; vniuersa sacra suppellex pro celebrandis officijs præparetur; Ecclesiæ parietēs, laquearia, fornices, cancelli, pavimentum, necnon marmorei gradus, omnesq; , & singulæ ipsius Ecclesiæ partes, discolo-

pulue-

pulvere, amoriſque aranearum reliſ, mundentur, & benè expurgentur, ut nitida, ac munda reliquo Eccleſiæ ornatus in tanta ſollemnitate correfpondeant.

2 Ipſa die Vigiliæ ſummo mane, vel pridie, poſt Veſperas ſollemniter parentur, & diſponantur omnia, videlicet umbella, ſeu baldachinum album, vel ex auro ſupra tabernaculum ſanctiſſimi Sacramenti, & reliqua omnia in altari, ac ſupra parietes, ut in proprio loco de ornatu altaris ſupra notatum eſt: quibus omnibus diſpoſitis ante altare palliolum coloris violacei aciculis aptetur, nec dimoveatur niſi poſt miſſarum celebrationem.

3 Matutinum hac die uſque ad Laudes, ſicut in cæteris feriis dicitur: Laudes verò ab eodem hebdomadario altiori, & ſollemniori tono inchoabuntur, quas chorus duplicis officiij ritu, duobus cantoribus cantare incipientibus uſque in finem proſequetur.

4 Ad Primam hac die, hora competentis, & cum frequentior populus aſeſt, pulſantur campanæ, & omnibus in chorum convenientibus, celebrante Præpoſito ſollemniter cantabitur cantores designati in primis ſedibus chori inferioris, intonabunt Hymnum, & Pſalmos; verſus verò in medium convenientes, dicent; Interim in medio chori, vel ob populi deuotionem, & concurſum, ante altare intra præſbyterium præparetur legitimo panno violaceo coopertum; martyrologio deſuper impoſito: In choro ceroferarij candelabra præparata accendunt; in Sacriſtia verò thuriferarius præparabit thuribulum cum prunis, & nauiculam cum

thure, acolythus autem amictum, ac ſtolam pluuiiali violaceo, & dum dicuntur Reſponſoria breuia cum verſibus Sacerdos cantaturus martyrologium ſupra ſuperpellicum, accipit amictum, ſtolam, & pluuiiale violaceum; tunc accedentibus ceroferarijs cum thuriferario, faciunt in medium altari genuflexionem, & Præſatis ſi adſint, vel Præpoſito atque alijs in choro exiſtentibus inclinationem deinde procedunt ad altare per oſtium à latere Euangelij, præcedentibus thuriferario cum acolytho, & poſt eos ceroferarijs, ſequitur tandem cantaturus Martyrologium, ſacris (ut dictum eſt) indutus. Vbi verò ante altare peruenerint, facta prius genuflexione Sacramento, ceroferarijs medium habentibus Sacerdotem, ut ſit ad Euangelium, acolythis verò, altero thuribulo, altero verò nauicula miniſtrantibus incenſum, thuriferarius dicit: *Libo domne benedicere*, Sacerdos verò ſubdet, *Ab illo benedicaris in cuius honore cremaberis*, ponendo ter incenſum in thuribulo, formabit ſignum crucis tantum ſuper thuribulum; illiſque ſurgentibus, à thuriferario accepto thuribulo, illoque ſimbriam pluuiialis à latere dextero eleuatam tenente, incenſabit ter librum, ut ſit ad Euangelium, deinde omnibus in choro, & in Eccleſia ſtantibus, detecto capite, ipſis verò acolythis cum thuribulo, & nauicula recto poſt eum, reſponſoſque à choro, *Deo gratias*, poſt *Benedicamus Domini*, Sacerdos non ſignando librum, neque ſeipſum, incipit clare, & ſonora voce, tonoque competenti, *Oſtauo Kalendaris*, *Gra. Anne à creatione*, & ſi proſequendo eadem voce, quia non

Sup. l. 2.
C. 1.

Direct.
chori
Ro. Rub.
de tono
martyrolog.

N

habetur

habetur punctum principale usque ad clausulam, *In Bethelem, Iuda nascitur ex Maria Virgine*, ad quam clausulam eleuabit vocem, & in ea subdens **FACTVS HOMO**, omnes genuflectunt, exceptis ceroferarijs, postea verò altiori, & sollmiori tono, qui dicitur passionis, dicit *Natiuitas Domini Nostri Iesu Christi secundum carnem*.

5 His dictis, omnes surgunt, & recto capite sedent; cantans verò martyrologium, reuertitur cū acolythis ordine quo venerat per ostium à latere epistolæ, factis prius genuflexionibus altari, & deposito pluuiali, ac stola redit in locum sui ordinis; Lector verò in choro tono ordinario prosequitur Lectionem Martyrologij, subdens, *Eadem die, &c.* dicitque postmodum, pro absolutione Capituli, Lectionem breuem, *Per quem, &c.* acolythus reponit paramenta in Sacristiam, & remouet legile de Altari, & ceroferarij extinguunt cereos.

6 Post Primam immediatè dicuntur reliquæ horæ videlicet, Tertia, Sexta, & Nona, dicentur autem tono ordinario, & sine sollempnitate, celebrante hebdomadario.

7 Si vigilia Natiuitatis Domini occurrat die Dominica, ad Matutinum Inuitatorium erit da Vigilia, *Hodie scietis, &c.* Hymnus verò, Antiphonæ, Psalmi, Versus, Lectiones, & Responsorja, usque ad versum tertij Nocturni erūt de Dominica quarta Aduentus, versus verò tertij Nocturni erit *Hodie scietis, &c.* Lectiones homiliæ de Vigilia, & homilia Dominicæ omit-
tetur. Ad laudes officium erit duplex de Vigilia cum commemora-

tione Dominicæ, Prima verò sollempniter celebrabitur, ut supra dicitur; ob populi commoditatem, & deuotionem, ut notatur in directorio Chori Romano, immediatè ante Tertiam.

8 Tertia, & immediatè post eam missa sollempnis cantabitur ab hebdomadario, primum omuium fit aspersio aquæ benedictæ, more solito, & ministri vtuntur dalmatica, & tunicella. In ipsa autem missa fit commemoratio Dominicæ, non tamen in fine dicitur eius Evangelium, Post Graduale dicitur *Alleluia*, cum versu, prout in missali; & post Evangelium dicitur *Credo*, eodem modo dicuntur reliquæ missæ priuatæ.

9 Hora opportuna, celebrantur Vesperæ sollempnes à Prælato modo præscripto supra in proprio loco de Vesperis. In fine verò Vesperarum ad Antiphonam, *Alma Redemptoris, &c.* dicitur versus, *Post partum, &c.* ac eius propria oratio.

10 Post Vesperas usque ad solis occasum, maneant super altare ad minus accensæ duæ candelæ, & omnes lampades, sic & sequenti die, à primo signo Matutini, usque ad solis occasum, donec claudantur fores Ecclesiæ, quod pariter in omnibus præcipuis sollempnitatibus seruetur.

11 Hac die, pariter, & in reliquis sollempnitatibus, nemo de commissis, vel etiam omisiss publicè se accuset, nec aliquam Prælatus poenitentiâ imponat, non enim, ut Leo Papa ait, fas est, locum esse tristitiæ, vbi natalis est vitæ.

12 Thymiamata ex diuersis aromatibus benè composita in odorem in thymiaterijs aptentur, atque op-

portuno

Directorium chori de tono martyrologij

Rub. gen. Miss. 19. & Rub. par. Miss. hac die. Rub. gen. Miss. XI.

Rub. par. Bren.

Leo Papa ser. de Natiuit.

portuno tempore in eis ignis supponatur, & cum opus est aqua odorifera superinfundatur.

*De officio noctis, & diei
Natalis Domini.*

Cap. IV.

Preparentur à sacrista opportuno tempore, quæ necessaria sunt pro celebratione officij Natalis Domini; videlicet, cerei, & lampades per Ecclesiam, ita ut vndique sit illuminata. In choro etiam præter consueta luminaria; quæ ad Matutinum adhibentur, sit in medio ante legile cum Missa cantatur, candelabrum cum intortitio accenso; vasa quoque prunis bene accensis in aliquibus Ecclesiæ partibus, prout res postulauerit, distribuantur; paramenta omnia pro Missa sollemni celebranda, & tintinnabula cum dicitur *Gloria in excelsis Deo*, in prima Missa sollemni, pulsanda.

2 Qui hostiarum curam gerit, cum singuli Sacerdotes ter sint celebraturi, sufficientem earum numerum aptabit, ac in hostiarijs reponet, curans diligenter, ut ad singula altaria, sua sit hostiaria illas continens, quæ vsui sint satis.

3 Qui ampullas preparare curat, vascula chrysellina, vel saltem vitrea, operculis, vel palla lineæ ad minus cooperta pro puri-

ficatione ad singula altaria, in quibus erit celebrandum disponat. Ad altare verò maius duo præparentur, alterum videlicet pro Missis sollemnibus, alterum verò pro priuatis. Et ne vinum deficiat, cum plures Missæ hac die dici debeant, præter consuetas ampullas, habeat in promptu in aliquo loco congruo phialam chrysellinam, vel vitream vino refertam, superaddendo cum opus fuerit, ne deficiat in ampullis.

4 Ad Matutinum, septima hora noctis dabitur primum signum, & tunc accensis in Ecclesia vndique luminibus, eius fores aperiantur, ignisque ad vitandum frigus, diuersis in locis, prout videbitur apponatur, tum dato secundo signo omnes ad Ecclesiam conueniant, ubi disponuntur omnia in altari à Sacrista; celebrans quoque in Sacristia accipit paramenta; quibus omnibus bene aptatis, accensisque luminibus in choro, in altari, & supra parietes, dari poterit tertium signum, ita ut primum signum ab ultimo horæ spatio distet.

5 Octaua igitur hora noctis, dum datur vltimum signum, celebrans pluuiæ indutus, præcedentibus acolythis, & ceroferarijs, vltimus omnium procedit in chorum, ante cuius ostium, more solito, aspergit acolythos, in medio chori genuflectit, & astantibus inclinatur, mox ad suam sedem paratam ascendit, ceroferarij verò hinc inde ante celebrantem assident. Dicto *Pater noster*, *Aue Maria*, & *Gredo* secreto, inchoatur Matutinum, ac prosequitur modo præscripto in proprio loco.

6 Lectiones dicuntur in medio

5. l. 2.
c. 22.

chori, vel etiam, ob populi concursus, & deuotionem, ante altare, in quarum prima nō legitur titulus. Post quemlibet Nocturnum sollemniter pulsantur campanæ pro Missa cantanda.

7 Nonam lectionem, celebrans præcedentibus acolythis, ac ceroferarijs ante legile accedet, factisque altari debitis reuerentijs, altantibus interim ceroferarijs hinc inde, acolythis verò retro post eum, sollemniter cantabit; postquam intonabit hymnum, *Te Deum laudamus*, statimque factis reuerentijs, procedit in chorum per ostiosulum à latere Epistolæ, & ad suam sedem perueniens, stat donec hymnus compleatur, interim ministri accipiunt in sacristia paramenta sui ordinis, & thuriferarius aprabit prunas in thuribulo, acolythi verò supra credentiam missalia, ampullas, velum, puluinum, ac calicem præparabunt, super altare verò tabellam secretorum apponent, prospicientes etiam, ut vna cum missali supra credentiam sit bugia cum candelula.

8 In fine hymni accedentibus ceroferarijs, celebrans dicit orationem, repetitoque versu *Dominus vobiscum*, cantores dicunt *Benedicamus Domino*, quo dicto accedunt ministri parati, & adiuvant celebrantem, ut deposito pluuiali accipiat casulam cum manipulo, tunc accedentibus acolythis, ac ministris in medio, accipit aspersorium à Diacono, asperisique omnibus, more solito, procedit ad altare.

9 Hac nocte Matutinum à Laudibus distinguitur, & ideo post hymnum dicitur oratio, & in fine *Benedicamus Domino*, non tamen *Fidelium anima* &c.

&c. quia immediate post dicitur Missa. Si quis autem extra chorum terminare vellet officium Matutini distinctum à Laudibus, dicere deberet post *Benedicamus Domino*, *Fidelium anima*, & *Pater noster* &c.

10 Missa cantatur sollemniter, prout in proprio loco dictum est, ad *Gloria in excelsis*, in signum lætitiæ, & quia, ut notat Thelephorus Papa, hac nocte fuit ab Angelis hymnus iste lætanter compositus, & cantatus, pastoribusque Christi natiuitas nuntiata, in choro campanulæ, atque omnes aliæ Ecclesiæ campanæ maiores pulsantur.

11 Dum celebrans dicit orationem, ministratur ei per Diaconum lumen, candelula accensa in bugia, Subdiacono verò, ac Diacono, dum cantant Epistolam, & Evangelium, si lumine indigeant, eodem instrumento ministratur ab acolytho.

12 Assumpto sanguine celebrans non sumit purificationem, sed tantum abluat digitos in vase viureo sibi à Subdiacono porrecto, idem postmodum Subdiaconus acolytho ministrante ampullas, purificabit calicem, & vinum purificationis in vas præparatum pariter reponet, assumendum post ultimam Missam, calicemque purificatum, & extersum, more solito accommodatum supra credentiam asportabit.

13 Finita Missa senior in choro, statim inchoabit Laudes, ipse verò celebrans vna cum ministris in chorum procedens, deponit casulam, & manipulum, acceptoque pluuiali, ad suam sedem accedit, ministri verò procedunt in sacristiam,

Cærem.
Petri de
Roys.

Cap. no.
de sac.
de col.
dist. 1.

stiam, ibique sacras vestes deponunt.

14° Officium Laudum eodem modo, iisdemq; sollemnitatibus, ac ceremonijs celebratur, prout de Vesperis dictum est, incensatur enim altare, chorus, ac reliqui, eodem ordine quo ad Vesperas; in fine verò post antiphonam, & orationem B. Mariæ Virginis, datur more solito signum salutationis Angelicæ maiori campana; celebrans verò præcedentibus ceroferarijs cum candelabris accensis, ordine quo venerat, recedit in sacristiam, ibiq; paramenta deponit; Acolythi interim extinguunt sex cereos in altari, atque etiam eos qui sunt supra parietes, & in candelabris maioribus, ita tamen ut super altare ad minus duo accensi remaneant, præter alios, qui ad illuminandam Ecclesiam, ut notatum est supra, tota hac nocte ardeant opus est.

15 Cum huius diei nox alijs sanctior ab Ecclesia censeatur, non solum prima Missa, noctis tempore dici potest, verum (ut Doctores notant) & aliæ quo populus ad illam celebrandam conveniens, devotè detineatur, id enim sacræ illi nocti tribuitur, non primæ Missæ concessum, sed ut in illa indefinitè Missæ celebrari possint; quare post Laudes aliquo brevi tempore elapso, poterunt, ut consuevimus, privatæ Missæ in Ecclesiæ sacellis celebrari.

16 Clerici Missis privatis ministrantes opportunè provideant, ut in altari sit hostiaria, cum hostijs in numero sufficientibus, vasculum purificationis, & vinum ad sufficientiam. Post primam, & secundam Missam, statim assumpto sanguine, celebranti vasculum ad abluendos digi-

tos porrigant.

17 Sacerdotes ter celebraturi post primam, & secundam Missam immediatè assumpto sanguine, digitos, non quidem in calice, sed in vasculo præparato abluant, nec calicem purificatorio detergant, sed ipsi superimponentes patenam, cum hostia, & pallam apponant, & desuper velum aptabunt, non tamen corporale plicabunt. In tertia verò Missa assumpto sanguine, vnum purificationis, à vasculo sibi à ministro porrecto, intra calicem infusum assument, digitos deinde abluunt, & reliqua more solito prosequuntur, in fine dicent Evangelium *Cum natus esset* &c. ac propterea minister dicto *Ite missa est*, statim transfert librum celebrantis ad latus Evangelij, quo lecto, porrigit birrerum celebranti, nisi in altari sit sanctissimum Sacramentum, tunc enim non dabit birrerum, nisi facta genuflexione, deinde accepto Missali, refert pulvinum in suum locum ad latus Epistolæ, quod semper servatur dum dicitur particulare Evangelium in fine Missæ.

18 Post primam, & secundam Missam immediatè facta in medio altaris inclinatione, descendens ante infimum gradum, si in eo sit sanctissimum Sacramentum, genu flectit, sin minus profundè inclinat, statimque incipit Missam more solito dicens *In nomine Patris* &c.

19 Si quis ob malam valetudinem, aut alio impedimento vnam tantum Missam dicere vellet, licet quamlibet ex assignatis ea die, dicere posset, magis tamen decet, ut dicat tertiam, cum iuxta rubricam, quo ad fieri potest, Missa cum officio convenire debeat, illaq; magis officio dñi respondeat.

c. nocte
sancta, de
cōsecrat.
dist. 1.

Suar. 3.
par. tom.
3. disp. 80
sect. 4.

20 Si quis temporis interuallo interposito, Missas celebrare voluerit, post quamlibet plicabit corporalia facta communione, & in fine dicet antiphonam *Trium puerorum*, cum cantico *Benedicite &c.*

21 Si qui cõunionem sunt sumpturi, regulariter non nisi post tertiam Missam communicent.

22 Circa horam duodecimã cum dimidio dabitur primũ signum pro secunda Missa cantanda in aurora, & tunc omnes in sacristiam conuenientes, superpelliceis induuntur, & circa horam tertiamdecimam, præparatis omnibus in altari, accensisq; cereis, datur secundum signum, in choroq; omnibus conuenientibus, cantatur Prima, & interim sacerdos cum ministris; in sacristia sacris induuntur vestibus pro secunda Missa sollempniter celebranda.

23 Finita Prima, celebrans sacris vestibus indutus, ad Missam procedit more solito, omnia sicut in alijs sollempnitatibus obseruans, in ipsa tamen, secunda oratio erit de Sancta Anastasia, & in fine non in calice, sed in vase sibi à Subdiacono porrecto, abluat digitos, & abstergit, non tamen sumit vinum purificationis; Subdiaconus pariter, prout in prima Missa, scolytho ministrante ampullas, purificabit calicem, & vinum purificationis in vasculum reponet, assumendum post vltimam Missam, calicemq; abluat, & abstergit, atque accommodatum supra credentiam, more solito, asportabit.

24 Post secundam Missam, illucescente iam die, omnia in altari ordinate disponuntur, mutantur cerei, concinnantur lampades, & per Ecclesiam extinguuntur luminaria, omniaq; decenter aptantur; & si videbitur in altari maiori, duo Sacerdo-

tes, vnus post alium, suas Missas celebrare poterunt; communio fiat in altaribus deputatis, atq; etiam post tertiam Missam cuiuslibet Sacerdotis.

25 Hora competenti videlicet circa sextam decimam horam cum dimidio in fine Missæ secundi Sacerdotis, dabitur primum signum pro vltima Missa cantanda, quæ erit de die, deinde dato secundo signo, Tertia sollempniter cantatur, & interim Sacerdos cum ministris sacras accipiunt vestes, & immediatè post Tertiam procedunt ad Missam cantandam, in qua si occurrat in die Dominico, in principio fit aspersio aque benedictæ.

26 In hac Missa ad illa verba Euangelij, *Et verbum caro factum est*, omnes, excepto Subdiacono, & cetero ferarijs genuflectant, Diaconus quidem facie conuersa ad librum, reliqui verò omnes ad altare, quod semper seruetur, dum legitur, vel cantatur textus iste Euangelij, non autem cum ad Versus, vel Responsorialia eadem verba repetuntur.

27 In hac Missa fit generalis communio Religiosorum, atque etiam secularium, & intortitia, quæ ad elevationem afferuntur, non nisi peracta communione recedunt, postquã celebrans assumit purificationem, quæ fuerat in vase reposita.

Cær. Ep.
l. 1. c. 28.
Rit. Miss.
c. 8. nu. 8.

De festis à die Natiuitatis Domini vsque ad Epiphaniam. Cap. V.

De festo Sancti Stephani.

Hoc festũ licet in generali rubrica nõ habeat locum, sollemniter tamen celebratur à Vicario, vel aliquo ex senioribus, ac si esset

primæ

primę classis, tertij tñ ordinis, eodem modo, ac duo sequētes dies post Paschā Resurrectionis, & Pēthecostes, quod etiam seruatur in Capella Domini Papę, in qua hac die, & sequēti aliquis ex Illustrissimis Cardinalibus celebrare consuevit: celebrabitur autem paramētis rubeis sollemnibus, vel etiam aureis, non tamen sollemnioribus, altaris quoque ornatus, erit quidem sollemnis, non tamen vt die hesternā, nisi in propria Ecclesia, in qua Prępositus sollemniter, vt pridie celebrabit, omnibus ornamentis sollemnioribus adhibitis, & apparatu festiuo, vt in proprio Capitulo de festo Patroni, seu Titularis dicetur.

2 In Missa sollemni, & ad Vesperas supra parietes accenduntur cerei, & omnia, vt de festis primę classis tertij ordinis, dictū est, peraguntur.

3 Idem, qui in Missa, in reliquis quoque horis celebrabit, eoq; absente, proximior ex parte chori illius vices suppleat.

4 In propria Ecclesia, etsi sollemniter officium celebretur, in primis tamen Vesperis tantum commemoratio fit Sancti Stephani, & ad Laudes, & in Missa fit commemoratio Natiuitatis; sic etiam ad Vesperas semper añā erit *Tecum principium*, cū psalmis assignatis, nam cum iuxta regulam, spetialia generalibus pręferatur, rubricę generali de modo celebrandi festum Patroni, seu Titularis, derogatur per spetialem rubricam, qua excipitur festum Natalis Domini, & eius octaua, in quā spetiales regulę assignatę sunt obseruandę.

De festo Sancti Ioannis Apostoli,

5 Eiusdem sollemnitis cum sit festum Sancti Ioannis, eadem omni-

no seruentur, quę supra in festo Sancti Stephani: lenior immediatē post eum, qui pridie celebrauit, sequens, ad officium, & Missam, in paramētis albis, vel argenteis celebrabit, altaris ornatus erit idem, qui pridie, & ad Missam sollemnem, ac Vesperas cerei super altare, pariter ac parietes accendentur.

6 In propria Ecclesia celebrabit Pręlatus, altaris, & totius Ecclesię ornamenta erunt pretiosiora, vt in proprio loco de Patrono notatū est. Primę Vespere à Capitulo de Sācto Ioanne, cum commemoratione Sancti Stephani, & octauę Natiuitatis, quę semper fieri debet, ad officium, & Missam fit commemoratio octauę Natiuitatis tantum. Pręfatio, & si iuxta rubricas generales, dicenda esset de Apostolis, tamen est spetialis rubrica, quod dicatur de octaua, quemadmodum etiam antiphonę cum psalmis ad Vesperas erunt de octaua Natiuitatis vsque ad Capitulum exclusiue.

De festo sanctorum Innocentium.

7 Die sanctorum Innocentium, altaris, & celebrantium paramenta, erunt coloris violacei, non cantabitur Missa sollemnis, decentius tamē altare ornabitur flosculis, & lampades accendentur. Ad Matutinū non dicitur hymnus *Te Deum* &c. nec in Missa *Gloria*, nec *alleluia*, post Graduale, neque in fine *Ite missa est*, sed *Benedicamus Domino*, tamen *Credo*, & Pręfatio de Natiuitate dicetur.

8 Si festum hoc die Dominico celebrandum venerit, paramenta omnia erunt rubea, cantabitur Missa sollemnis, & in officio dicetur hymnus *Te Deum laudamus*, in Missa

Rub. gene. Breu. 9. nu. 6.

Rub. Miss. par.

vero

verò *Gloria*, item post Graduale nō dicitur *Tractus*, sed *alleluia*, cum Versu, & in fine dicitur *Ite missa est*.

De festo sancti Thomæ.

9 Die Sancti Thomæ, altaris, ac celebrantium ornamenta erunt rubra, omnia decentiori cultu ornata, respectu octavæ Natiuitatis Domini. In secundis Vesperis à Capitulo fit de Dominica, vel de die infra octauam Natiuitatis, cum commemoratione Sancti Thomæ, & octavarum. Quod si hoc festum occurrat die Dominica, transfertur in proximè sequentem diem.

10 In propria autem Ecclesia, vel ubi fuerit Patronus, officiū erit sollemne: in primis quidem Vesperis à Capitulo de Sancto, pro quo officiū erit de communi vnius martyris cū commemoratione Sanctorum Innocentium, & octavæ Natiuitatis tantum: die verò ad Laudes, & Missam tantum oct. Natiuitatis fit commemoratio. In secundis autem Vesperis post orationem diei, fit commemoratio Dominicę sequentis, & oct. Natiuitatis, & non alia.

De Dominica infra octauam Natiuitatis.

11 Officiū Dominicę infra oct. Natiuitatis si occurrat die Dominica, sollemniter celebrabitur, cantabitur enim Missa sollemnis, & ad Vesperas incensabitur altare, chorus &c. si autem, iuxta rubricas, in aliqua feria infra hebdomadam occurrat, nulla prorsus sollemnitas adhibeatur, sed tantum officiū, prout in Breuiario, & in Missali, celebrabitur cum commemorationibus octavarum.

De die infra octauam Natalis Domini.

12 Infra octauā Natalis Domini, paramenta erunt alba, & altare decentius ornabitur. In Missa quocunque festo occurrente dicitur Præfatio, & Communicantes de Natiuitate. Ad Vesperas añæ, & psalmi prout die Natiuitatis *Tecum principium* &c. etiam si de Patrono celebretur, & semper in Missa, & officio, etiam si sit festum Patroni principalis, fit commemoratio octavæ Natiuitatis tantum.

13 Si festū Sancti Thomæ occurrat feria sexta sequenti Sabbato officium fit de oct. Natiuitatis, & tunc in secundis Vesperis S. Thomæ omnia dicuntur, sicut in secundis Vesperis diei Natiuitatis, sed nō duplicantur añæ, & post orationem Natiuitatis fit commemoratio Sācti Thomæ, deinde S. Stephani, & aliarum octavarum, in officio autem diei, omnia dicuntur sicut in die Natiuitatis, exceptis responsorijs, & lectionibus primi, & secundi Nocturni, quæ erunt prout Dominica infra octauam, & lectiones tertij Nocturni, quæ sunt de homilia *Pastores loquebātur* &c. prout in Breuiario. Missa peculiaris infra octauā, *Gloria*, & *Credo*, prout in Missali; die verò Sancti Sylvestri eo anno, tam in primis Vesperis, quam ad Laudes fit commemoratio Dominicę, cuius homilia legitur loco nonæ lectionis; in Missa etiam fit commemoratio Dominicę, cuius Euangelium legitur in fine.

De festo Sancti Sylvestri.

14 Festū Sancti Sylvestri duplici ritu celebratur, in primis Vesperis antiphonæ *Tecum principium* &c.

dupli-

Rub. Bre.

duplicantur, nō cantatur Missa, nisi venerit in Dominica, & tunc de Dominica fit commemoratio, cuius homilia in Euangelium legitur pro nostra lectione, ac pariter in Missa fit commemoratio, & Euangelium in fine dicitur de Dominica.

15 In propria Ecclesia officiū erit sollempne primæ classis, aīæ tamen in primis Vesperis erūt *Tecum principium*, cum psalmis de Natiuitate, Capitulum, & reliquum officiū de comuni Conf. Pontif. & tantum de octaua Natiuitatis fit commemoratio, & ad Mitutinum lectiones primi Nocturni erunt *Fidelis sermo*, de eodem nuni. In Missa fit commemoratio octauæ Natiuitatis tantum, cuius Præfatio, & Communicantes dicitur; in secundis Vesperis aīæ *Beatus Sacerdos magnus*, vltimus psal. *Memento Domine David*. Capitulum *Euse Sacerdos magnus*, & reliqua de comuni, cum commemoratione Circumcisionis tantum, si venerit in Dominica, etiam in propria Ecclesia fit commemoratio Dominicæ, vt supra, & octauæ Natiuitatis.

De festa Circumcisionis Domini.

16 Sollemnis est hoc dies, quæ est octaua Natiuitatis satis antiqua, & sine certi initij memoria. Antiquitus duæ Missæ celebrabantur, altera de Beata Virgine, de qua plura etiam in officio diei habetur, altera de Natiuitate, cuius introitus est *Puer natus est nobis*. Est etiam sollempnis ratione nominis Iesu, hac die impositi, sanguinis effusi, & signaculi Circumcisionis, quod Christus hodie pro nobis dignatus est suscipere. Celebratur autem hoc festum ab aliquo ex senioribus, vt festum secundæ classis in paramenis albis, vel ar-

genteis. In primis Vesperis Circumcisionis nō fit commemoratio Sancti Syluestri ratione specialis rubricæ, quæ hac die signatur, nō autem generalis, cum in primis Vesperis festi secundæ classis fiat commemoratio duplicis præcedentis. In secundis autem Vesperis tantum Sancti Stephani, non autem aliarum octauarum commemoratio fiat, cum de illis non debeat fieri officiū.

17 In octaua Sancti Stephani, omnia sicut in die, exceptis lectionibus, & oratione cum commemoratione Sancti Ioannis, & SS. Innocentium. In Missa dicitur *Credo*, & Præfatio de Natiuitate sine Communicantes, color rubeus. In secundis Vesperis à Capitulo fit de Sancto Ioanne, cum commemoratione Sancti Stephani, & Sanctorum Innocentium, color albus.

18 In octaua Sancti Ioannis, omnia sicut in die, exceptis lectionibus. Missa sicut in die, cum commemoratione Sanctorum Innocentium tantum, dicitur *Credo*, & Præfatio de Apostolis. In secundis Vesperis aīæ *Valde honorandus est*, & dicuntur psalmi vt in secundis Vesperis de comuni Apostolorum. Capitulum, & alia vt in die.

19 In octaua Sanctorum Innocentium, omnia sicut in festo, præter lectiones, & nonum Responsorium, quod omittitur, & eius loco dicitur *Te Deum laudamus*; Missa sicut in die, exceptis quod dicitur *Gloria*, & *alleluia*, cum versu, omisso tractu; Præfatio de Natiuitate, sine Communicantes, *Ite missa est*, in fine, nō tamen dicitur *Credo*; ad officiū, & Missam color rubeus, nec sunt commemorationes. In secundis Vesperis aīæ de Laudibus, cum psal. de Dominica, & loco vltimi psal. dicitur

Rub. gene. Breu. IX. n. 6.

Rub. gene. Breu. IX. n. 6.

Rub. gene. Breu. XXVI. 9.

Albin. Plac. de diuinis off.

tur *Credidi*, & post orationem Sanctorum Innocentium, fit commemoratio de Vigilia Epiphaniæ, deinde Sancti Thelesphori.

20 In Vigilia Epiphaniæ, quæ est exultationis, & lætitiæ, altaris, & celebrantium paramenta alba erunt. In officio omnia sicut in Octaua Natiuitatis, exceptis lectionibus, capitulis, antiphona ad benedictus, & oratione. In missa secunda oratio de S. Thelesphoro, tertia. *Deus qui salutus*, dicitur *Gloria*, sine *Credo*. Præfatio de Natiuitate sine communicantes. Ad vespertas solemner celebrat Prælati.

De festo Epiphaniæ.

Cap. V 1.

Officium huius diei aliquod peculiare continet, nam ad Matutinum non dicitur more solito Inuitatorium, sed Sacerdos sacris vestibus indutus procedit à sacristia, præcedentibus Ceroferariis cum candelabris accensis, omnibusq; cereis in altari accensis, dicto secreto *Pater noster*, *Aue Maria*, & *Credo*, omisso versic. *Domine labra mea*, & *Deus in adiutorium*, atque etiam Inuitatorium, immediatè incipit ab antiphona *Afferte Domino*, &c. quam chorus prosequitur, & cantores inchoant Psalmum.

2 In tertio Nocturno, Psalmum *Venite* à quatuor cætoribus in medio chori cantari decet; Antiphona vero à toto choro repetetur.

3 Ad missam, dum in Euangelio proferuntur illa verba. *Et procidentes adrauerunt eum*, genuflectitur, ac pariter in missa sollempni, quando à Diacono cantatur, omnes facie ad altare conuersa genuflectunt, Dia-

conus verò ante librum, Subdiacono cum Ceroferariis tantum stantibus.

4 Ex antiqua Ecclesiæ consuetudine publicatur hac die festa mobilia iuxta formam in Pontificali Romano parte tertia, cap. 1. præscriptam hoc modo. *Noueritis fratres carissimi, quod annuente Dei misericordia, sicut de Natiuitate Domini nostri Iesu Christi gauisi sumus, ita & de Resurrectione eiusdem Salvatoris nostri gaudium vobis annuntiamus. Die Erit Dominica in Septuagesima dies cinerum, & initium ieiunij sacratissima Quadragesima Sanctum Pascha Domini nostri Iesu Christi cum gaudio celebrabitis, erit Ascensio Domini nostri Iesu Christi, festum Pentecostes festum sacratissimi Corporis Christi,*

Dominica prima Aduentus Domini nostri Iesu Christi, cui est honor, & gloria in secula seculorum. Amen. addendo cuiuslibet proprios dies, prout eo anno celebrari contigerit.

De octaua Epiphaniæ.

5 Infra octauam Epiphaniæ, festum duplex, vel semiduplex occurrens transfertur, de simplici vero fit commemoratio, si vero infra octauam occurrat festum Patroni, vel Titularis, vel etiam Dedicationis Ecclesiæ, officium fit de eo cum commemoratione octauæ, quod si occurrat ipsa die, octaua, transfertur ipsa autem octaua Patroni, seu Titularis, vel etiam Dedicationis, si celebranda erit non transfertur, sed ipsa die de ea fit commemoratio, quæ alias erat octaua.

6 Infra octauam ad Matutinum

Rubr.
gen.brev.
x. 1. &
Rub.par.

Rub.gen
brev.x.2.

in officio dicitur more solito, *ŷ. Domine labia mea, &c.* cum Inultatorio, & Hymno; Primum Responsorium, excepta Dominica infra octauam, & die octaua, erit. *Tria sunt munera*, in tertio verò Nocturno Antiphona, *Homo natus est, &c.* cū Psal. *Fundamenta, &c.* reliqua verò, vt in die, exceptis Lectionibus, & Antiphonis ad *Benedictus*, & *Magnificat*.

Cærem.
Petri de
Roys.

5 Hæc octaua differt ab alijs, quæ communiter sex habent dies infra octauam, & dies qua occurrit Dominica eo anno omittitur, hæc autem quinque tantum habet dies infra octauam cum Lectionibus, & Antiphonis, ad *Benedictus*, & *Magnificat*, quibus addendo officium Dominicæ, quod necessario, vel die Dominica, vel si festum eo die occurrat, in sequenti Sabbato poni debet, vnde sex habemus dies infra octauam; quibus additis die festo, & die octauæ, octo dierum circulum complebimus.

6 Lectiones scripturæ, quæ his diebus leguntur vsque ad Dominicam infra octauam erunt de epistola ad Romanos, Dominica verò infra octauam, quæ est prima post Epiphaniam, incipit epistola prima ad Corinthios, quæ deinceps profectetur, omittendo eo anno quæ supersunt de epistola ad Romanos; Lectiones verò secūdi, & tertii Nocturni nunquam mutantur, sed tantum, vt dictū est, de scriptura à die Dominica infra octauam, & deinceps: Quod si dies Epiphanie occurrat Sabbato, sequenti die, & deinceps leguntur de epistola prima ad Corinthios; in secundo verò, & tertio Nocturno de Dominica: similiter sequentibus diebus, feria secūda, quæ est secunda dies infra octa-

uā, Lectiones primi Nocturni erunt de epistola prima ad Corinthios, *Et ego*, secundi verò, & tertii, de secunda die infra octauam, cum Antiphonis ad *Benedictus*, & *Magnificat*, & sic de alijs diebus.

7 Si festum Epiphanie veniat die Dominico, quinque sequentibus diebus leguntur Lectiones, tam primi, quam secundi, & tertii Nocturni prout habentur in Breviario; Sabbato autem sit officium de Dominica infra octauam; epistola verò ad Corinthios dicetur die sequenti, non enim est ordinata ad officium Dominicæ, sed ad diem Dominicam post festum Epiphanie, & ea die legitur de epistola ad Romanos, *Commendo autem*, & sequenti die, quæ est Dominica; & dies octaua incipit epistola prima ad Corinth.

6. Officium Dominicæ incipit à capitulo, & pro commemoratione octauæ dicitur Antiphona, quæ occurrit secundum ordinem dierum infra octauam, cum *ŷ. Omnes de Sabba*, in ipsa autem Dominica totū officium est de Epiphania, exceptis Lectionibus, Capitulis, & Antiphonis ad *Magnificat*, & *Benedictus*, cū oratione, & sit commemoratio octauæ sicut in die.

9 Si festū Epiphanie venerit Dominica officium Dominicæ (vt dictum est) sit in Sabbato sequenti, qua die Vesperæ erunt de octaua duplici ritu, cū commemoratione Dominicæ pro qua dicetur, *ŷ. Omnes de Sabba*.

10 Missa infra octauam dicitur sicut in die cum tribus orationibus, quarum secunda erit, *Deus qui saluatis, &c.* Tertia verò *Ecclesia*, vel pro Papa, & si occurrat festum simplex secunda oratio erit de Sancto, tertia verò, *Deus qui saluatis, &c.*

Rub. gen.
breu. x. 2.

11. Die octava officium est duplex, omniaque dicuntur sicut in die, exceptis oratione, & Lectionibus, & in missa variantur, orationes, & Evangelium, quod si hac die occurrat aliquod festum maius, puta Patroni, Titularis, vel Dedicationis ecclesie, transfertur in sequentem diem.

12. Eo anno quo festum Epiphaniæ occurrit die Dominica, & Sabbatho iuxta rubricas celebratur officium Dominicæ, si in aliqua particulari Ecclesia Sabbatho, quæ erit dies duodecima Ianuarii, occurrat festum Patroni, seu Titularis, vel Dedicationis Ecclesie, officium iuxta rubr. gen. eo die fieri debet de Patrono, Titulari, vel Dedicatione, & cum iuxta rubricam particularem occurrat officium Dominicæ, debet in utriusque Vesperis, & Laudibus, atque etiam in missa fieri commemoratio Dominicæ prius, deinde etiam octavæ, & in matutino nona Lectio erit de homilia Dominicæ, cuius etiam Evangelium legi debet in fine missæ.

Rub. gen.
breu. X. 2.

13. Quando festum Epiphaniæ occurrit die Dominica semper iuxta rubricas officium Dominicæ celebrandum est Sabbatho, etiam ubi talis Dominica sollemniter, ac ut titularis celebratur, cum iuxta rubricam festum patroni occurrens in die octava Epiphaniæ transferri debeat, ac propterea etiam in ecclesia sanctæ Mariæ de Sapietia, ubi ista dies Dominica est titularis, isto casu officium erit de octava, ac missæ omnes: poterit tamen iuxta rubricas Missalis, ratione tituli, cātari missa sollemnis de Dominica in eo tantum loco ubi est festiva, & titularis.

Rub. gen.
ne. miss.
VI.

De Dominicis post Epiphaniam.

14. Post Epiphaniam, sex Domi-

nica iuxta Romanos ritus assignantur, quæ una cum viginti quatuor post Pentecosten assignatas tricenarium numerum implent, nec ulla ex his vacare debet, si enim inter Epiphaniam, & Septuagesimam sex assignata Dominica celebrari non possunt, quæ supersunt post Epiphaniam ante Septuagesimam, ponuntur post vigesimum tertium à Pentecoste, ordine in Breuario, & in Missali assignato. Et cum interdum contingat, ut aliqua ex Dominicis post Epiphaniam assignatis, non possit poni post vigesimum tertium à Pentecoste, tunc de ea fiat officium Sabbatho ante Dominicam Septuagesimæ, vel alia præcedenti feria, quomodo autem post vigesimam tertiam à Pentecoste celebrari debeat, infra suo loco dicetur.

Rub. gen.
ne. Breu.
IV. 3. & 4.

Rub. ubi
sup. nu. 9.

15. Quando Dominica Septuagesimæ venit, Dominica immediate post octavam Epiphaniæ, tunc primo Sabbatho post octavam non impedito festo novem Lectionum, alioquin prima die post octavam fit officium de feria, in qua ponuntur Responsoria primi Nocturni, Dominicæ secundæ post Epiphaniam, & tres Lectiones leguntur de homilia eiusdem Dominicæ cum eius Antiphona ad *Benedictus*, & oratione; Missa erit de Dominica in qua secunda oratio erit, *Deus qui salutis*, &c. Tertia vero *Ecclesia*, vel pro Papa, sine *Gloria*, & *Credo*, & si occurrat festum simplex, secunda oratio erit de sancto, tertia *Deus qui salutis*, &c. Quod si Sabbathum (ut diximus) fuerit impeditum festo semiduplici, tunc prima die post octavam Epiphaniæ in qua non sit festum duplex officium, & missa erunt de Dominica sicut dictum est.

16. In his Dominicis ab octava

Epipha-

Epiphaniæ, usque ad Purificationem secunda oratio erit semper *Deus qui salutis, &c.* tertia *Ecclesia*, vel pro Papa; deinceps vero, secunda, *A cunctis*, tertia *Ad libitum*, color autem paramentorum Ecclesiæ, & ministrorum in officio de tempore semper erit viridis.

17 Lectio de Epistolis Beati Pauli, quæ per hebdomadas sex post Epiphaniam sunt distributæ, quando adueniente Septuagesima, contingit diminui numerum hebdomadarum, quod superest eo anno omititur, quamvis nihil de aliquibus earum sit lectum, habentur enim ac si vnus esset liber, cum ab eodẽ omnes, auctore, sint editæ.

De Festis Sanctorum post Epiphaniam mense Ianuarij occurrentib. Cap. VII.

De Festo S. Hilarij Episcopi.

EXpletis Octauis, terminatur tempus Natiuitatis, & incipit tempus quod dicitur post Epiphaniam. In officio nisi sit festum duplex, ad Primam, & Completorium dicuntur præces feriales; ad Laudes, & Vesperas dicuntur suffragia Sanctorum, & pro commemoratione Beatæ Virginis, dicitur *Ps. Post partum*, cum oratione, *Deus qui salutis æternæ, &c.* usque ad Purificationem. Ad Primam dicitur *Ps. Qui se des ad dexteram Dei Patris*, color viridis.

2 Festum sancti Hilarij, fuit die tertia Ianuarii, & transferretur in diem decimumquartum propter octauam Epiphaniæ, celebratur semiduplici ritu, cum commemoratione sancti

Felici Præbiteris, & martyris. In missa secunda oratio de sancto, tertia, *Deus qui salutis, &c.* & non dicitur *Credo*, color albus.

3 Si occurrat die dominico, transferretur in primam diem non impediatam, commemoratio tamen sancti Felici sit eodem die dominico, & nona Lectio erit de Sancto.

De sancto Paulo Primo Eremita.

4 Die 15. celebratur festum sancti Pauli Primi Eremitæ, quod fuit die 10. Ianuarii, translaturum verò in hanc diem, propter Octauam Epiphaniæ, & celebratur semiduplici ritu, eodem modo quo dictum est de Festo sancti Hilarij, ac pariter, vt illud si in die Dominico occurrat, transferretur in primis Vesperis pro commemoratione sancti Mauri dicitur Antiphona, cum Versu de Laudibus, In secundis Vesp. à Cap. de sancto Marcello, color rubeus.

De S. Marcello Papa, & Mart.

5 Die 16. celebratur festum sancti Marcelli Papæ, & martyris, pariter semiduplici ritu, in missa verò secunda oratio, *Deus qui salutis, &c.* tertia *Ecclesia*, vel pro Papa, color rubeus. Vesperæ de sancto Antonio, cum commemoratione S. Marcelli, color albus.

De Festo Sancti Antonij Abbatis.

6 Die 17. Ianuarii celebratur festum sancti Antonij Abbatis duplici ritu, & vbi ex præcepto seruatur iuxta constitutiones celebratur missa sollemnis est autem celebris hæc dies tam apud Græcos, quam

Rub. gen.
Br. XXVI
8.

Latinos Patres, vt constat ex actis D. Euthimij conscriptis à Cyrillo monaco, ante annos mille, & ducentos. Vesperæ de Cathedra cum cōmemoratione S. Antonij.

7 In propria Ecclesia officium est primæ classis, & ideo in primis Vesperis nulla sit commemoratio sancti Marcelli; & ad Matutinum Lectiones primi Nocturni de communij, in Missa dicitur *Credo*, & in secundis Vesperis fit commemoratio Cathedralis sancti Petri, & S. Pauli, & nihil de sancta Prisca.

De Cathedra S. Petri Romæ.

In tab.
rub. breu.

8 Festum Cathedralis S. Petri, quod die 18. Ianuarij celebratur, est duplex maius, ac propterea primæ Vesperæ integre de Cathedra cum cōmemoratione sancti Pauli, deinde sancti Antonij, ac postremo sanctæ Priscæ. Huius sollemnitatis celebritas ex antiquissima traditione ab omnibus Christianis prius venerabatur, prout ex Beda, & aliis, nec non ex antiquo Martyrologio Romano, ac vetustissimis Breuariis colligitur; quia in aliquibus ecclesijs exoluerat, nostre congregationis institutor Paulus Quartus Pontifex Maximus foelicissimæ memoriæ restituit anno Domini 1557. & nos tanti Patris inherentes vestigijs, & ob perpetuam venerationem quam principi Apostolorum debemus, decentiori ornatu hoc festum celebramus, præcipue Romæ, vbi decet, vt hac die missa sollemnis celebretur.

De Festo Translationis S. Thomæ Aquinatis Neap.

ex Breu.
Pauli V.

9 Die 19. Ianuarii Neapoli ex speciali Breui Sanctissimi Papæ Pauli Quinti celebratur festum Transla-

tionis Reliquiæ S. Thomæ Aquinatis cōfessoris, & Ecclesiæ Doctoris, illiusq; Ciuitatis Patroni præcipui, ac propterea ex eodem Breui in ea Ciuitate ex præcepto seruatur; Officium est duplex de communi Cōfessorij, put in festo eius, die 7. Martij. Antiphona ad Magnificat, *O Doctor optime, &c.* octauum responsum, *In medio ecclesiæ*; In primis Vesperis, & in Laudibus in officio, nulla sit cōmemoratio, est enim duplex primæ classis. In missis, si ante Septuagesimam occurrat, non dicitur Tractus, sed post Graduale dicuntur alleluia, alleluia. *Amauit eū Dominus, &c.* alleluia, prout in communi Doctor catur missa sollemniter, & ad Vesperas incensatur altare, & in secundis Vesperis fit commemoratio tantum Sanctorum Fabiani, & Sebastiani.

De Festo Sanctorum Fabiani, & Sebastiani.

10 Officium huius diei est duplex de communi plurimorum martyrum. color rubeus. In secundis Vesperis à Cap. de sancta Agnete, non tamen celebratur missa sollemnis, nisi in propria ecclesia, &c. vbi ex præcepto seruatur, & quando venerit in Dominica.

11 In propria ecclesia officium est sollemne primæ classis de communi vnus martyris oratio, *Infirmis, &c.* Lectiones primi Nocturni de communi vnus martyris. *A Mileto, &c.* In secundo Nocturno Lectio quarta erit, *Sebastianus*, quæ est quinta in Breuiario, quinta verò, *Quæ omnium*, quæ est sexta, sexta verò erit de communi, *Triumphalis, &c.* In tertio Nocturno homilia ad Euangelium, *Si quis venit ad me, &c.* de communi. Missa ex eodem cōi, *Statuit, &c.*

cum

Cum *Gloria*, & *Credo*; & prima die non impedita fiat officium de sancto Fabiano de communi vnus martyr Pontificis, oratio *Infirmis*, & Lectio quarta, vt in die quinta, & sexta de communi. Missa de communi, *Statuit*, &c.

De Sancta Agnete.

12 Die 21. fit officium S. Agnetis duplex, color rubeus, non tamen cantatur missa, nisi venerit in Dominica. In secundis Vesperis commemoratio sanctorum Vincentii, & Anastasij. color rubeus.

De Sanctis Vincentio, & Anastasio.

13 In propria ecclesia S. Vincentij, officium est duplex primę classis, omnia ex communi vnus martyr, exceptis oratione quę dicitur in numero singulari, & Lectionibus secundi Nocturni, videlicet quarta, & quinta, nam sexta erit pariter de communi. Missa verò de communi cū *Gloria*, & *Credo*; & in secundis Vesperis fit commemoratio S. Anastasij tantū. In sequenti verò die celebratur officium S. Anastasij, semiduplici ritu ex communi vnus martyr, Lectiones secundi, & tertij Nocturni de communi vnus martyr, excepta quarta, quę erit, *Anastasius*, &c. Sexto loco assignata in die, & nona quę erit de sancta Emerentiana, cuius fit commemoratio in Laudibus, & missa, quę pariter erit de communi vnus martyr. Tertia oratio, *Deus qui salutis*, &c. Quod si in ecclesia ex consuetudine fit octaua, non dicuntur suffragia, ad Laudes, & Vesperas, nec preces ad Primā, & Completorium, sed tantum fit commemoratio S. Vincentij, & sanctę Eme-

rentianę, in missa verò secunda oratio erit de sancto Vincentio, tertia de sancta Emerentiana, & dicitur *Credo*.

De sancto Timotheo.

14 Die 24. Ianuarij festum sancti Timothei, celeberrimi Apostoli Pauli discipuli, semiduplici ritu celebratur, dñr suffragia, & in missa secunda oratio, *Deus qui salutis*, tertia *Ecclesia*, vel pro Papa, non dicitur *Credo*, color rubeus. Vesperę de Conuersione sancti Pauli, cum commemoratione sancti Petri, & sancti Timothei. color albus.

De Festo Conuersionis S. Pauli Apostoli.

15 Conuersio sancti Pauli Apostoli die 25. ex antiquissima ecclesię traditione celebratur, & iuxta rubricas missalis emendati, est duplex maior; non cantatur missa nisi venerit in Dominica, altare tamen decentius ornatur cum flosculis, & accenduntur lampades, in Officio, & Missa, fit commemoratio sancti Petri, & dicitur Prefatio de Apostolis. In secundis Vesperis Antiphona, *Ega plane aui*, cum Psalmis de communi Apostolorum commemoratio sancti Petri, & S. Policarpi martyris.

16 In nostra ecclesia S. Pauli maioris, ex voto à Neapolitanis in memoriam Apostoli Pauli constructa, ob insignem victoriam hac ipsa die de Saracenis partam Anno Domini 798. in locum vbi hostes fuerāt fugati, qui dicebatur Palatium Imperatoris, & vbi Castor, & Pollux gentium Idola, olim colebantur, aduenienteq; Apostolo Petro, post Christi Dñi Ascensionē, fuerūt prostrata.

Hæc dies est sollemnis, officiumque propterea est primæ classis, ac per totam Octauam ex consuetudine celebratur.

17 In primis igitur Vesperis in ea ecclesia nulla fit cōmemoratio sancti Timothei, sed tantum S. Petri, sequentibus verò diebus, semper fit commemoratio Conversionis, & sancti Petri, & si officium sit semiduplex non dicuntur suffragia Sanctorum ad Laudes, & Vesperas, nec preces ad Primam, & Completorium; in missa verò semper dicitur *Credo*, & *Præfatio de Apostolis*.

18. Officium infra Octauam est sicut in die, exceptis Lectionibus, quæ in primo Nocturno erunt de scriptura occurrenti, in secundo verò, ex illius ecclesiæ cōsuetudine, legantur, primo sermo sancti Augustini, qui incipit, *Apostolus Paulus, &c.* & habetur in die commemorationis eiusdem die 30. Iunii 1. sermo sancti Iohannis Chrysostomi, qui incipit, *Cum Paulus*, & habetur die sexta infra octauam Apostolorum Petri, & Pauli. Tertio sermo sancti Augustini super Psal. 118. qui incipit, *Fundamenta &c.* & habetur in communi Apostolorum. Quarto sermo sancti Gregorii Papæ *Scriptum est*, ex eodem communi. In tertio verò Nocturno pro homilia ad Euangelium alternatim leguntur, primo homilia ex Beda quæ incipit, *Duo sunt ordines*, & habetur sexta die infra Oct. Apostolorum Petri, & Pauli. Secundo ex sancto Hieronymo, quæ incipit *Grā, dis fiducia*, & habetur in communi Apostolorum.

19 In Dominica infra octauā officium fit de Dominica cum cōmemoratione sancti Pauli, & sancti Petri, sine precibus, & suffragiis, & color albus, & si Dominica sit Septuagesimæ color paramentorū erit vio-

laceus, nec in missa dicetur *Gloria*, sed *Præfatio*, semper erit de Apostolis.

20 In die autem octaua omnia sicut in die, exceptis Lectionibus primi Nocturni, quæ dicuntur de scriptura currenti, & festum S. Ignatii ea die occurrens transfertur in primam diem non impeditam. Quod si dicta dies octauæ venerit in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, de ea fit in cōmemoratio in officio, & missis, quæ celebrantur in paramētis violaceis. Secundæ Vesperæ de Purificatione cum commemoratione sancti Pauli, & sancti Petri.

De sancto Polycarpo.

In secundis Vesperis diei Cōuersionis S. Pauli, fit commemoratio S. Polycarpi episcopi, & martyris discipuli S. Iohannis Apostoli, eius dies festus semiduplici ritu celebratur. In missa secunda oratio, *Deus qui saluatus, &c.* Tertia *Ecclesia*, vel pro Papa; post communio nō erit, *Hæc nos &c.* ne concurrat cum postcommunione B. Virginis, sed pro sancto dicetur, *Resecti participatione, &c.* color rubeus. Secundas non habet Vesperas, nā ad Vesperas officium est de sancto Iohanne Chrysostomo duplex, cum commemoratione S. Polycarpi, in paramētis albis.

De festo S. Iohannis Chrysostomi.

22 Celebrat ecclesia Romana festum S. Io. Chrysostomi duplici ritu hac die. Ad Magnificat in vtriusque vespere dicitur antiphona, *O Doctor optime, &c.* B. Io. Chrysostome, &c. Octauū Rñsorium ad matutinum. In medio ecclesia immixtis, dicitur *Credo*, nō in

cantatur missa, nisi venerit in Dominica in secundis Vesperis, sit commemoratio sanctæ Agneis secundo.

De sancta Agneis Secundo.

23 Hac die quæ est 28. Januarii, & octava Natalis sanctæ Agneis, eius apparitionis festum, simplici rite celebratur.

*De Festis Mense Februarii
occurrentibus.*

Cap. VIII.

De Sancto Ignatio.

De prima celebratur festum sancti Ignatii semiduplici ritu, color rubens; ad Laudes sunt commemorationes consuetæ. In missa secunda oratio, *Deus qui solus, & c.* tertia ecclesiæ. Ad Vesperas nulla sit commemoratio de Sancto.

De Festo Purificationis Beate Mariæ Virginis.

2 Hoc festum iuxta Rubricas Breviarii est secundæ classis, & tali ritu officium celebrari debet, quo ad occurrentiam, & concurrentiam: tamen quoad ornatum ecclesiæ, & sollemnitatem celebrari debet, ac si esset festum primæ classis tertij tamen ordinis ob reverentiam Beatæ semper Virginis Mariæ, quæ præcipuè colimus, maximè ex vetustissima ecclesiæ consuetudine, ut notat Durandus, in quatuor eius sollemnitatibus, Natiuitatis videlicet, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis, quæ non sine mysterio quatuor anni temporibus oc-

currunt, & sicut Annuntiationis communis est matri cum filio, ita & ista, ac propterea maiorem requirit cultum.

3 Si Præpositus fuerit impeditus officium, & missa ab aliquo ex senioribus in hac die celebrari poterit; Benedictio tamen sollemnis cum distributione candelarum, & processione fiat à Præposito, postquam senior poterit celebrare missam.

De benedictione, & distributione candelarum.

4 Pro benedictione candelarum, & processione, parentur in Sacristia præter paramenta celebrantis, & Ministrorum, quæ violacea esse debet, quemadmodum, & palliolum super imponendum altari, dum fit benedictio, ac processio; Crux processionalis, thuribulum, cum navicula; vas aquæ benedictæ, cū aspersorio, liber processionum, paramenta item alba pro missa cantanda, si de festo cantari debet. Quod si in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ occurrat, & Ecclesia non sit Beatæ Virgini dedicata, missa cantanda erit de Dominica, ac pro ministris parentæ dalmatica, & tunicella, violacea tamen. In altari verò à latere epistolæ paretur mensa, seu credentia mappa linea cooperta supra quam ponuntur per Sacristam candelæ benedictæ; desuperque extendatur mappa, seu velum quo cooperiantur, donec tempus benedictionis adveniat.

5 Tertia dū sollemniter cantabitur paramenta erunt alba; si officium de quo celebratur sit de festo, quod si sit Dominica Septuagesimæ, &c. erunt violacea; quod & respectuè servari

debet, si in aliqua particulari Ecclesia, ratione patroni, seu titularis occurrentis, officium Purificationis transferri debeat, nam tunc paramenta in officio, & missæ erunt convenientia officio quod celebratur, semper tamen in processione, & benedictione, erunt violaceæ, & quocumque festo occurrente nunquam benedictio, & processio transferuntur.

6 Dum dicitur Tertia, cerei in altari accenduntur, acolythi suprà candelam disponunt omnia pro benedictione faciendâ, & circa finem Tertie cooperiunt illas panno violaceo, & suprà altare à latere epistolæ librum apertum cum pulvere violaceo accommodant.

7 Finita Tertia, & dato ultimo signo celebrans cum ministris procedit ad benedictionem candelarum eodē modo, quo ad missam sollemnem induit paramentis violaceis, Sacerdos quidem pluviali, ministri verò planetis plicatis, acolythi qui alios præcedunt, deferunt, aliter quidem thuribulum cum navicula, aliter verò vas aquæ benedictæ cum aspersorio, post quos sequuntur censerarij cum candelabris accensis, deinde ministri ordine suo, ultimo celebrans.

8 Si sit dies dominicus, thuriferarius non deferat thuribulum, sed tantum vas aquæ benedictæ, cum ante benedictionem immediatè fieri debeat aspersio aquæ benedictæ more solito.

9 Statim ac celebrans pervenerit ante gradus altaris, facta ibi genuflexione, vel si sit dies Dominicus, facta aspersione, ac dicta oratione, *Exaudi nos Domine, &c.* ascendit ad altare, quo in medio osculato, factaq; cruci profunda inclinatione,

ad cornu epistolæ accedit, ac stans, cum ministris retro vno post alium, incipit competenti voce in tono festivo benedictionem dicens, *Domine vobiscum, &c.* cum orationibus prout in missali, interim stans manibus iunctis. Finitis orationibus ministrante navicula Diacono, celebrans imponit incensum in thuribulum, ac benedicit more solito, deinde accepto aspersorio de manu eiusdem Diaconi aspergit, in medio, à dextris, & à sinistris ter ipsas candelas dicens, *Asperges me Domine, &c.* sine Plal. & sine cantu, & ab eodem capiens thuribulum simili modo illas thurificat.

11 Facta benedictione, Vicarius, vel senior in choro, stola violatæa indutus candelâ benedictâ accensam cum osculis celebranti porrigit, quâ celebrans accipit, non genuflectens, nec manum illius osculans, poterit tamen illam tradere tenendam acolytho, donec fiat distributio.

12 Diaconus, & Subdiaconus assistunt, simbrias pluvialis celebrantis, hinc, inde elevatas tenentes, acolythi verò candelas accensas continue porrigunt; Celebrans porrigit candelas, primo digniori à quo ipse accepit, deinde ministris paratis, mox alijs clericis per ordinem, omnibus genuflectentibus, ac candelam, manumq; osculantibus celebrantis, interim in Choro cantatur Antiphona, *Lumen, &c.*

13 Si adsint Prælati, non genaflectunt, nec manum celebrantis osculantur, quibus, si non accedunt ad altare, per aliquem Sacerdotem cum osculis, & debitis inclinationibus, candela tradi potest.

14 Vbi ex laudabili consuetudine, Populo candelæ distribuuntur

Cærem.
episc.

Sacer-

Sacerdotes superpelliceis indui, ministrantibus acolythis superpelliceis indutis, illas, viris ex vna parte, alij verò ex altera mulieribus distribuet.

De processione candelarum.

Cap. IX.

Circa finem distributionis candelarum parentur omnia pro Processione, celebrans verò finita distributione, in altari lauat manus, & cantores in Choro cantant Antiphonam, *Exurge Deus*, &c. quæ dicta celebrans ad altare conuersus, assistantibus retrò post eum ministris, dicit, *Oremus*, & si sit tempus infra Septuagesimam, & non in die Dominico, Diaconus dicit, *Flectamus genua*, & eo primum genuflectente, omnes genuflectunt, Subdiaconus verò primus omnium surgens dicit, *Leuate*, & tunc omnes surgunt, & celebrans cantat orationem, *Exaudi*, &c. cum sua conclusione.

2. Deinde accedente thuriferario cum thuribulo, ministrante Diacono, imponitur, ac benedicatur incensum more solito, Subdiaconus verò accipit crucem, & accedentibus ceroferarijs cum candelabris accensis, stat medius inter illos, & Diaconus cōuertens se ad Populum dicit, *Procedamus in pace*, & Chorus respondet, *In nomine Christi amen*, Ordinatur Processio, in qua præcedit thuriferarius cum thuribulo fumigante, sequuntur duo acolythi cum candelabris, & cereis accensis, mediū habentes Subdiaconum, qui paratus planeta plicata ante pectus, deferre crucem, post crucē alij de clero per ordinem bini superpelliceis indui,

candelasq; accensas in manibus gestantes, illi quidem qui à dextris, dextera, qui viro à sinistris, sinistra, ultimus omnium procedit celebrans pluuiali indutus, Diaconum habens à sinistris, omnes cum candelis accensis. Vel, quod magis decet ubi sufficiens ministrorū numerus adest, alio Subdiacono parato deferente crucem, Diaconus, & Subdiaconus ministrantes, planetis plicatis induti, hinc inde celebranti assiliet, & per angustiores locum trāseunt, primo ministri, & inter ipsos Subdiaconus, deinde Diaconus, ultimo verò celebrans semper procedet.

3. Vbi est congregatio Oratorij, sodales congregationis ante nostros clericos bini candelas in manibus gestantes procedunt.

4. In principio processionis ab assignatis cantoribus inchoantur Antiphonæ, quas Chorus prosequitur ordine in proprio loco Processionum præscripto.

5. Dum Processio ingreditur Ecclesiam, vel cum redit, Cantores inchoant Responsorium, *Obsecrunt*, &c. & Chorus prosequitur, Versus verò dicuntur à cantoribus, Choro respondente.

6. Post Processionem remouetur mensa in qua fuerant candelæ, & si celebranda sit missa de festo, amotis paramentis violaceis, alba remaneant in altari, celebrans verò, & ministri, in chorum redeunt, deponunt paramenta violacea, & alba quilibet sui ordinis accipit.

7. Si Festum Purificationis occurrat in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ paramenta altaris non mutantur. Celebrans verò in choro deposito pluuiali, accipit planetam, & ministri depositis planetis plicatis, ministrant

turi in Missa, quæ est de Dominica, accipiunt Dalmaticam, & tunicellam, coloris tamen violacei, & tunc procedunt ad missam, quæ in isto casu non à Prælato, sed ab hebdomadario cantabitur.

8 Eodem modo si hac die occurrat Festum sollemne, alicuius loci Patroni, vel Titulares, missa erit de Patrono, vel Titulari immediate post Processionem cum paramentis convenientibus.

Cærem.
episc. l. 2.
c. 16.

9 In ecclesijs Beatæ Virgini dicatis, & si Festum occurrat in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, in quibus iuxta rubricas officium fieri debet de Dominica, de qua, & missæ pariter celebrari debent; In huiusmodi tamen ecclesijs, missa sollemnis cantabitur de Festo in paramentis albis cum commemoratione Dominicæ cuius etiam Euangelium dicitur in fine missæ.

10 Post processionem candelæ extinguuntur, & si missa sollemnis erit de Festo tenentur accensæ dum legitur Euangelium, & iterum ad elevationem Sacramenti usque ad communionem.

11 Et si festum Purificationis transferatur, semper tamē Processio hac ipsa die sollemniter fit.

12 Si officium terminetur ad Vesperas, in fine dicetur Antiphona, *Alma, &c.* post Completorium verò dicetur, *Aus Regina cælorum*, & si officium Purificationis transferatur.

De Sancto Blasio Martire. *Cap. X.*

Die tertia Februarii officium sancti Blasii martyris est situ-

plex in paramentis rubeis; Dicuntur Vesperæ cum Nocturno, & Laudibus defunctorum; ad Laudes, & Vesperas sunt suffragia consueta, in missa secunda Oratio, *Fidelium*, tertia verò, *A cunctis, &c.* Quod si festum sancti Ignatii occurrat die Dominica, in hanc diem transferri debet, similiter, ubi celebrata fuit illa die, octava Conversionis sancti Pauli, & tunc officium erit de S. Ignatio semiduplici ritu cum commemoratione S. Blasii, & in missa tertia, Oratio, *A cunctis*, officium verò defunctorum dicitur sequenti die.

De sancta Agatha virgine, & martyre.

2 Officiū huius diei iuxta Breviarii, ac Missalis rubricas semiduplici ritu recitatur, habetque proprias, atque antiquissimas Antiphonas, & Responsoria, Lectiones quoque primi Nocturni non sunt de scriptura currenti, sed propriæ, *Confitebor, &c.* quod iudicium præcipue sollemnitatis est, color rubeus; in secundis Vesperis fit commemoratio sanctæ Dorotheæ.

De S. Romualdo Abbate.

3 Die septima Februarii ex institutione Clemētis Octavi fel. memorie celebratur festum sancti Romualdi Abbatis. Pridie eius diei in Martyrologio ad Primam, legatur *Sancti Romualdi Abbatis, fundatoris Ordinis Camaldulensis*. In emendatione noui Breviarii semiduplici ritu ordinatur, ne Dominicæ, *Si forte eo die occurrat*, officium impediatur, ac propterea sancti Francisci de Paula, sancti Antonii confessoris, & sancti Petri martyris, & nonnul-

lorum

lorum aliorum Sanctorum duplicia officia, semiduplicia ordinavit.

De cathedra S. Petri Antiochia.

4 Hoc festum celebratur die 22. Februarii eodem modo quo supra dictum est de cathedra Romæ, est enim duplex maius.

Si hoc festum venerit in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ transfertur in proximè sequentem feriam secundam quæ erit dies vigesima tertia.

De sancto Matthia Apostolo.

5 Festum sancti Matthiæ est secundæ classis, ac propterea sollemniter celebratur; si ante Quadragesimam occurrat, tunc die vigesima tertia officium erit de vigilia, prout in Breuiario, & Missa de Vigilia ex communi Apostolorum, si autem occurrat in Quadragesima, nihil de Vigilia, nisi in missa, in qua eius commemoratio fieri debet.

6 Quando die Dominica occurrat, in proximam sequentem secundam feriã transferatur, & tunc tantum primæ vespere sollemniter celebrabitur, reliquum verò officium quoad ordinationem erit secundæ classis, non tamen quoad sollemnitatem, non enim dicetur missa sollemnis, nec ad Vesperas thurificabitur altare.

De Festis mensis Martij.

Cap. XI.

De sancto Thoma Aquinate.

Hoc festum quod die septima Martij occurrat in Regno

Neapolitano sollemniter, ac si esset festum Apostolorum celebratur; In ciuitate verò Neapolitana, in qua ut Patronus præcipuus colitur officium erit duplex primæ classis, & ut dictum est de festis primæ classis tertii ordinis sollemniter celebrabitur. In reliquis verò locis duplici ritu celebrabitur, sine missa sollemni, altare tamè prout in festis Doctorum decenter ornabitur cum flosculis.

De Festo S. Gregorij Papa.

2 Hac die non dicitur missa sollemnis cum non sit festum de præcepto, altare tamen cum flosculis decenter ornabitur.

De sancto Ioseph.

3 Ob specialem venerationem B. Virginis cui Ioseph fuit despósatus, eius dies festus sollemniter celebrabitur in paramentis albis, altare decenter ornabitur, ac missa sollemnis celebrabitur, & ad Vesperas thurificabitur altare.

De Festo Annuntiationis Beate Maria Virginis.

4 Inter festa secundæ classis hoc est præcipuum, ratione mysterii, & ob singularem erga Beatam Virginem venerationem illud ac si esset festum primæ classis, Tertii tamen ordinis celebrare cõsuevimus, quapropter Vicarius, vel aliquis ex senioribus celebrabit. Ad vespere, & missam sollemnem cerei supra parietes accenduntur, & reliqua omnia prout in festis primæ classis Tertii ordinis fiunt.

5 Si per id tempus, quod est à Dominica Palmarum usque ad Domini-

cam

Rub. ge-
ne. m. ff.
III. 5.

cam in Albis occurrat, ad secundam feriam post Dominicam in Albis transfertur, in qua sollemni ritu, & apparatu officium diurnum pariter, ac nocturnum, ob venerationem Beatæ Virginis, celebrare consuevimus, ac similiter missa sollemniter prout supra in eius die dictum est celebrabitur additis *alleluia*, prout in rubrica missalis, ac Breuiarij notatur.

De Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ. Cap. XII.

1 Sabbatho ante Dominicam Septuagesimæ in Martyrologio ad primam immediatè post kalendas pronuntiatur, *Dominica Septuagesimæ, in qua deponitur canticum Domini alleluia*. Post Nonam verò ante Vesperas Altare, ciborium, baldachinum, & reliqua in Ecclesia operiuntur paramentis violaceis, sicut dictum est supra ante Dominicam primam Aduentus.

2 Si in die Sabbathi occurrat festum duplex altaria non parantur nisi post Vesperas; baldachinum verò, & reliqua paramenta coloris temporis convenientis mutantur, virida videlicet in violacea.

3 Si Dominica Septuagesimæ occurrat ante festum Purificationis omnia, quæ in tempore à Natiuitate usque ad Purificationem in Rubricis notantur seruentur tam in commemoratione Beatæ Mariæ Virginis quam in Antiphona, *Alma Redemptoris, &c.* quæ in fine officij dici debet; nec non etiam in commemorationibus in missa assignatis, in quibus secunda oratio erit, *Deus qui salutis*, & tertia *Ecclesia*, vel pro Papa, omisso tamen semper *alleluia*,

& quia in missa secreta Dominicæ concurrunt cum secreta B. Mariæ, quæ est *Muneribus*, idcirco, pro commemoratione B. Virginis sumatur secreta post Purificationem *Tua Domine, &c.*

4 Si Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ occurrat aliquod festum duplex, etiã si sit secundæ classis transfertur, si verò sit Patronus, vel Titularis, vel etiam dies dedicationis propriæ ecclesiæ, de quibus officium est primæ classis, non transfertur.

5 Si huiusmodi Dominicæ occurrant infra octauam alicuius sancti in locis, in quibus eorum octaua celebratur, officium erit de Dominica in paramentis violaceis, cum commemoratione octauæ in officio atque etiam in missa, in qua duæ tantum orationes dicuntur, & si octaua habeat propriam præfationem, dicetur Præfatio de octaua; in officio verò non dñr preces ad Primam, & Completorium, neque ad Vesperas, & Laudes fiunt suffragia consueta; & si dies octaua occurrat in aliqua ex his Dominicis, eo anno habebit tantum primas Vesperas duplici ritu, videlicet in Sabbatho; die verò Dominica eo anno tantum commemoratio fiat octauæ.

6 Si festum Purificationis occurrat in aliqua ex his Dominicis, transferatur in sequentem diem, processio tamè non transfertur, sed immediatè post processionem celebrabitur missa sollemnis de Dominica in paramentis violaceis, ministri verò vtuntur Dalmatica, & Tunica, tam in hac, quam in sequentibus Dominicis usque ad quartam feriam cinerum exclusiue. In ecclesijs verò B. Virginis dicatis, et si officium transferatur, missa sollemnis erit semper de festo.

Rub. gen.
miss. VII.
8.

s. l. 3. c. 1.

Cærem.
episc. l. 3.
c. 16.

Rub. ge-
ne. Breu.
XXXVI.

7 De festo Simplici occurrente in aliqua Dominica à Septuagesima vsque ad Pascham; fit quidem de eo commemoratio, non tamen Nona Lectio erit de sancto, sed eo anno omittitur.

8 In missis sanctorum tam votiuus, quam festiuus, toto hoc tempore à Septuagesima vsque ad Pascha post epistolam, & graduale omittitur *alleluia*, cum suo versu, & dicitur *Tractus*, quod si nō habeatur proprius, sumi debet de communi.

De tempore Quadragesimæ. Cap. XIII.

Micro-
log. lib.
de ecclef.
obseru.
cap. 49.

Quadragesimalis ieiunij initiū feria quarta post Dñicā Quinquagesimæ sumi debere antiquissima ecclesiæ traditio habet, vt euidenter à Sacramētariis, & Gradualibus Gregorianis colligit Micrologus, quamuis enim ex prima institutione à Dominica post Quinquagesimam incipiebat, ac feria quinta in cœna Domini terminabatur; postea tamē ad supplendum numerum plenum quadraginta dierum ieiunii, quia in Dominicis diebus, vt Melchisedes Papa constituit, non ieiunatur, factum est, vt ieiunii initium esset feria quarta ante primam Dominicā Quadragesimæ, quibus diebus duobus aliis post cœnam Dominicam immediatē sequentibus ritē peradditis Quadraginta dierum ieiunium integrum ante Pascha habemus, nec hoc recērioribus, vt nōnulli arbitrantur, verum & antiquioribus tribuendum ex Sacramētario, & Gradualibus sancti Gregorii Papæ ex quibus Quadragesimalia officia prædictæ feriæ quartæ assignatur manifestè colligitur.

2 Feria tertia igitur ante diem cinerum in Martyrologio ad primam legitur primo loco post Kalendas. *Dies cinerum, & initium ieiunij sacratissima Quadragesima.*

De officio feriæ Quarta cinerum.

3 Hæc dies iuxta Breuiarii, ac missalis rubricas priuilegio gaudet, nā quolibet festo, etiam ex maioribus, occurrente, officium, & missa erunt de feriis; propterea altare ornetur paramētis violaceis pretiosioribus sicut in Dominicis diebus Quadragesimæ, præparentur etiam pro cineribus benedicendis vascula argentea, vel chrySTALLINA cineribus mundis ex ramis oliuarum anni elapsi benedictis, & nouiter combustis; parentur etiam pro celebrante paramēta violacea, ac pro ministris planetæ plicatæ; vas item aquæ benedictæ cum aspersorio, & thuribulum cum nauicula.

Rub. par.
breu. &
miss.

4 Hora congrua cātantur in choro horæ diurnæ omnes simul etiam Nona, quod semper in feriis Quadragesimæ, & diebus ieiuniorū seruatur, & interim dum dicitur Nona ministri in sacristia paramēta accipiunt, atque planetis plicatis se induunt: Præpositus verò induitur pluuiali violaceo sine manipulo, in altari verò acolythi disponunt omnia, vas scilicet cinerum, quod super altare in cornu epistolæ collocari debet, missale super puluinum pro benedictione faciēda ex eodem latere apertum, supra credentiam verò ea omnia quæ pro missæ sollempnis celebratione requiruntur, more solito, addito etiam vase pro manuum ablutione post cinerum distributionem faciēda, pro qua etiam in alio vase sit mica panis; & circa finem

Rub. gen.
miss. XV. 2

Nona

Nonæ tandem supra altare accenduntur sex cerei.

Rub. par.
Breu.

5 Post Nonam in choro, non dicitur Antiphona, *Aue Regina celorum*, cum non sit discedendum, sed immediate celebrante cum ministris procedente per ostiolum à latere Evangelii, præcedentibus Acolythis altero cum thuribulo, altero vero cum vase aquæ benedictæ sequuntur ceroferarii portantes candelabra accensa, & post eos Subdiaconus, atq; Diaconus unus post alium more consueto, ultimo celebrans pluuiali violaceo indutus, iunctis manibus, atque capite cooperto, qui omnes ante altare genuflectunt.

6 Cantores in choro statim inchoant, Antiphonam, *Exaudi nos Domine*, &c. celebrans vero osculato altaris medio, accedit ad cornu epistolæ, ubi astantibus Diacono à dextris eius, & Subdiacono à dextris Diaconi legit summissa voce Antiphonam, *Exaudi*, &c. qua lecta, ministri recedunt, & statim unus post alium, &c.

7 Antiphona in choro cantata, atq; repetita, celebrans eodem loco stans, neq; se ad populum conuertens dicit. *Dominus vobiscum*, & *Oremus*, subdens quatuor orationes pro benedictione cinerum in missali assignatas, quibus absolutis ministratur incensum à Diacono more solito, mox accepto ab eodem Diacono aspersorio ter cineres à celebrante asperguntur, qui interim summissa voce dicit Antiphonam, *Asperges me*, &c. sine Psalmo, deinde ter eos thurificabit Acolythi vero statim deponentes thuribulum, & vas aquæ benedictæ accedant, ut ministrent celebranti.

8 Omnes interim à choro procedunt per ostiolum à latere Euange-

lii: Vicarius vero, vel eo absente senior stola violacea supra superpellicem indutus, facta altari reuerentia, ante celebrantem in cornu epistolæ stantem accedens eius capiti cineres imponit, dicens. *Memento homo quia pulvis es, & in puluerem reuerteris*, quo facto celebrans in medio altaris ad populum conuersus, ministris pluuialis simbrias hinc inde eleuantibus, & Acolytho pariter à dextris vas cinerum tenente, primo ei à quo cineres accepit ante eum genuflexo cineres imponit dicēs similiter, *Memento homo, ut supra*, tū ministris pariter genuflexis ante medium gradum altaris, mox aliis binis ex ordine accedentibus, singulis genuflexis cineres imponit, post Sacerdotes clericis, postque clericos laicis Religiosis, deinde sodalibus Oratorii si adsint, postea aliis de populo, & interim in choro cantabitur Antiphona, *Immutemur habitus*; quod si frequens sit populus poterunt, & alii Sacerdotes designari, qui stolam violaceam supra superpellicem habentes Acolytho pariter superpelliceo induto à dextris tenente vase cinerum in aliis sacellis eos ministrabunt.

9 Si forte aliquis adsit Prælatus postq̃ celebrantis capiti à seniore cineres fuerint impositi, omnium primus stans à celebrante cineres accipiat, tum senior, ac reliqui ordine præscripto; quod si in choro, vel sacello, vel alio in loco commorans cineres petat, senior vel alius ex patribus stola, ut supra, indutus illi stantibus eas ministret.

De Missa sollemni feria quarta cin.

10 Datis cineribus, celebrans lauat manus, ac tergit, deinde ad la-

tus epistolæ conuersus, ministris vno post alium stantibus, dicit *Dominus vobiscum*, & orationē, *Concede, &c.* qua completa deponit pluuiam, acceptoque manipulo induit casulam, tunc cum ministris ante infimū gradum descendens genuflectit; statimque surgens facit confessionem, inter ea cantores in choro cantant Introitum, & reliqua sunt more solito.

11 Ad orationes in principio, & fine missæ, omnes in choro, & Acolythi in altari genuflectunt, similiter dicto *Sanctus*, vsq; ad *Pax Domini*.

12 Cum cantatur *ŷ. Aduua &c.* omnes, etiam ipse celebrās genuflectunt versus altare.

13 Ad orationem super populum Diaconus dicens, *Humiliate capita vestra Deo*, vertit se ad populum, omnibus interim genuflexis manentibus, atq; capite inclinato excepto tantum celebrante.

De Dominicis, & ferijs Quadragesimæ.

14 Sabbatho ante primā Dominicam Quadragesimæ, & deinceps in omnibus ferijs vsq; ad Pascha vespere celebrantur ante prandium, et si officium sit Duplex, vel ex sollemrioribus, tantum diebus Dominicis exceptis, quibus hora consueta celebrantur.

15 Diebus Dominicis (excepta quarta) quæ est lætitiæ nullo sollemni ornatu aptetur altare, & ministri planetis plicatis, prout proprio loco dictum est vtantur.

16 Quarta Dominica cum sit dies lætitiæ altare ornabitur flosculis, & ministri in missa sollemni Dalmatica, & Dunicella vtantur.

17 Ferijs Quadragesimæ, ne pas-

sim missæ votiuæ dicantur, & si rationabili aliqua ex causa dici debeant, ne in ipsis Euangelium feriæ in fine dicatur.

18 Qualibet secūda feria Quadragesimæ, non impedita officio nouem Lectionum, dici debet officium defunctorum, videlicet post Vesperas diei Vespere defunctorū, & post orationem mentalem vespertinā primum Nocturnū cum Laudibus; vel etiā pro opportunitate, & cōsuetudine locorū, maximè vbi concio vespertina habetur, dici poterant Vespere cū Nocturno post orationem mentalem.

19 Psalmi Graduales assignati à Rubrica quartis ferijs Quadragesimæ non impeditis officio nouem Lectionum, dici poterant feria tertia, vt consueuimus post Completorium, vel etiā, si videbitur, post mētalem orationem vespertinam.

20 Similiter Psalmi poenitentiales cum Litanis sextis ferijs non impeditis assignati, dicuntur iuxta nostrā consuetudinē feria quinta post orationem mentalem, nec est contra rubricā, cum in ea quoad hoc plurimum cōsuetudini locorū tribuatur.

21 Sextæ feriæ Quadragesimæ, & præcipuè mensis Martij deuote ob memoriam Christi Iesu passionis à populo celebratur, ac sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum in eius memoriam Passionis institutum, frequentius à fidelibus percipitur, idcirco eo tempore altaria ad Sacram communionem designata decenter, sicut in diebus Dominicis ornentur, atq; in ipsis primo mane à depurato, prout diebus festis sanctissimū Sacramentum reponatur, & reliqua p cōicandis necessaria præparentur.

22 Sabbatho ante Dñicam Passionis post Vesperas cruces in ecclesia

C.N.

Sup. l. 2.
c. 11. n. 17

cooperiuntur velo violaceo, similiter Icones altarium.

23 In asperſione aquæ benedi-
ctæ, quæ fit ante miſſam ſolem-
nem, dicitur Antiphona, *Aſperges me, &c.*
cum *ſ. Miſerere*, ſine *Gloria Patri*,
idcirco cantores in choro aduertat,
vt præſata Antiphona moroſè, ac
grauiter canteretur, quo celebranti
aſpergendi tempus concedatur.

*De officio, miſſa, benediſ-
tione, & proceſſione in Do-
minica Palmarum.*

Cap. XIV.

Officiũ huius diei celebratur
more ſolito ab Hebdomada-
rio, ad benediſtione tamẽ, & pro-
ceſſionẽ celebrabit Præpoſitus. Præ-
parentur propterea apud altare mē-
ſa in cornu Epistolæ, in qua collocē-
tur rami oliuarum benedicendi be-
nè aptati cū paruis cruceſibus ex pal-
marum folijs compaſtis, qui pro cle-
ro, & populo ſufficiant, pro celebrā-
te verò, ac miniſtris, atq; etiā pro
aliquibus magnatibus palmæ benè
compoſitæ perquirantur, atque flo-
ſculis ornentur.

2 Hora opportuna pulſantur cam-
panæ prout in ſolemniõibus feſti-
uitatibus, Tertia ſolemni-
ter in choro cantabitur, & interim Acolythi
omnia neceſſaria in altari præpara-
bunt, ac cereos accendent.

3 Completa Tertia celebrans in-
dutus pluuiali violaceo, & miniſtri
planetis plicatis, præcedẽtibus Aco-
lythis, quorum alter deſert vas aquæ
benedi-ctæ, poſt quos ſequuntur etiā
ceroſerarij more ſolito, ante altare
ad aſperſionẽ prout in reliquis Do-

minicis faciendam procedunt; qua
peracta, & dicta oratione, *Exaudi,*
&c. celebrans ad altare aſcendens
illud in medio uſculatur, deinde ac-
cedens ad cornu epistolæ adſtanti-
bus miniſtris, Diacono videlicet à
dextris celebrantis, & Subdiacono
à dextris Diaconi legit ſummiſſa vo-
ce Antiphonā, *Osanna, &c.* quæ in-
terim à choro cantatur.

4 Expleta Antiphona miniſtri re-
cedunt poſt celebrantem, qui ſta-
tim eodem loco nec conuertens ſe
ad populum dicit, *Dominus vo-
biſcum*, & orationem. & interim
Subdiaconus cantaturus epistolam
deponit more ſolito planetam pli-
catam, illamque loco conſueto can-
tat; qua completa manum cele-
brantis uſculatur, librumque Dia-
cono porrigit, & planetam denique
reſumit.

5 Celebrans verò eodem loco aſ-
ſiſtente ſibi Diacono legit ſummiſſa
voce epistolam, & Reſpon. *Collega-
runt, &c.* & ibidem dicens. *Mun-
da cor meum, &c.* & *Iube domne,*
&c. legit Euangelium, & cantata à
Subdiacono Epistola imponit incen-
ſum in thuribulum, ac benedicit re-
liquaq; omnia vt ſolet ad Euange-
lium præſtat.

6 Diaconus dum cantatur Reſp.
deponit planetam, & accipit ſtolam
latiorem, miniſtrat incenſum, petit
benediſtione, & ad Euangelium cā-
tandum, vt ſolet procedit Initio ter
librum incenſat, & in fine celebran-
tem, quibus omnibus præſtitis re-
ſumit planetam, & dum cantantur
orationes ſtat poſt celebrantem, ver-
tens folia libri cum res poſtulaue-
rit; reliqui miniſtri, videlicet Sub-
diaconus poſt Diaconum, & Acoly-
thi poſt Subdiaconum in eodẽ cor-
nu Epistolæ ſtant.

7 Celebrans postquam fuerit thurificatus in fine Euangelij iunctis manibus in cornu epistolę dicit orationem, & in fine Præfationem, vsq; ad *Sanctus*. quod dum in choro cātatur, accedentibus ministris, dicit eum ipsis more solito voce summissa, deinde illis recedentibus post eam, dicit pariter iunctis manibus *Dominus vobiscum*, & orationes, in quibus cum manu benedicturus est ramos sinistram super altare collo- cat, & Diacono eleuante anteriorem simbriam pluuialis, dextera format crucis signum.

8 Cum dicitur quinta oratio, *Benedic Domine*, &c. accedunt duo Acolythi alter cum thuribulo, & nauicula; alter verò cū vase aquę benedictę, & aspersorio, & completa oratione celebrās, ministrante Diacono, imponit, ac benedicit thus more solito, cum porrecto sibi à Diacono aspersorio cum osculis, aspergit ramos ter aqua benedicta, dicens summissa voce Antiphonam, *Asperges me*, &c. interim Diaconus eleuat simbriam pluuialis, & eodem modo postmodum porrigit thuribulum, vt eo pariter ter ramos thurificet: quibus omnibus peractis celebrans in eodem cornu epistolę conuersus ad altare eodem tono quo supra, dicit *Dominus vobiscum*, & orationem *Deus, qui filium tuum*, &c.

9 Completa benedictione, omnes à choro procedunt per ostiolum à latere Euangelij, Vicarius quidem, seu dignior stolam violaceam supra superpellicem habens, supra gradum altaris ascendens, deosculatam palmā, sine osculo manus, porriget celebranti similiter stanti, qui facie ad populum conuersa illam sine osculis accipit, stansq; ibidem distribuit

ramos, primo quidē digniori à quo ipse accepit, tū ministris, qui genuflexi supra gradum ramum dextera accipiunt, Primo ramum, mox celebrantis manum osculantes.

10 Ministri acceptam palmam reponunt super altare, & celebrans pariter suam; & illi simbrias pluuialis hinc inde eleuatas tenentes, acceptos ab Acolythis ramos porrigunt celebranti distribuendos.

11 Post ministros sequuntur reliqui Sacerdotes superpellicei induti, primò seniores tum iuniores, & bini accedentes ad altare cum debitis reuerentiis, genuflexi, cum osculis, vt supra, accipiunt ramos. Sequuntur post clericos sacri religiosi cū mantelibus bini eodem ordine: deinde, vbi est Congregatio oratorii, accedunt sodales. Primò Gubernator cū Assistentibus, mox reliqui bini prout per Sacristam eis fuerit præscriptum. Postremo ante cancellos celebrans descendens poterit quibus videbitur ramos distribuere, & vbi concursus populi frequens fuerit, decet, vt per Magistrum cæremoniarum designentur Sacerdotes, qui tam viris, quam mulieribus ramos distribuant clerici designati Sacerdotibus ramos porrigant, non tamen ipsi eos distribuant.

12 Circa finē distributionis Subdiaconus pro cruce ferenda induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, ac planeta plicata violacea, crux verò ipsa erit velo violaceo recta, in summitate etiam habens ramusculam oliuę benedictę.

13 Celebrans peracta distributione reuertitur ad altare, & stans in cornu epistolę dicit iunctis manibus: *Dominus vobiscum*, & orationem, qua completa, ministrante Diacono, imponit thus in

Cærem.
episc.

thuribulum benedicendo illud more solito. Tum celebrans, ac ministri accipiunt in manibus ramos; Diaconus vero facta altari genuflectione, vertit se ad populum, & dicit. *Procedamus in pace*, choro respondente. *In nomine Christi. Amen.*

Rub. mis.

14. His peractis ordinatur processio, in qua præcedit thuriferarius cum thuribulo fumigante, sequitur Subdiaconus paratus deferens crucem, medius inter ceteros gestantes candelabra accensa, sequuntur clerici superpelliceis induti, ac ramos benedictos in manibus ferentes, illi quidem, qui à dexteris, dextera, qui vero à sinistris, sinistra, bini, æqualiter semper inter se distantes, ac pari passu grauitè, & maturè incedentes, Ultimus omnium procedit celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum, qui omnes cantoribus in choro antiphonas præscribit; procedunt autem extra cancellos per ostium à latere epistolæ, & egrediuntur extra Ecclesiam.

15. Vbi est congregatio Oratorii sodales ramos benedictos in manibus ferentes bini suo quisque loco, ante clericos procedunt.

Direct. chori.

16. Egresso celebrante Ecclesiæ ianuam ingrediuntur quatuor, vel plures cætores à Magistro cæremoniarum pro versibus cantandis assignati, & fores Ecclesiæ à laico custode clauduntur: deferens crucem, sistit ante ostium, reliqui in girum circumstant: celebrans vero cum ministris in medio ante ostium stat cantores vero intus, facie conuersa ad ostium cantant duos primos versus. *Gloria laus, &c.* quos chorus extra repetit; prosequuntur deinde cantores alios duos, sequentes versus, post quos chorus repetit. Versus *Gloria laus,*

&c. & sic deinceps cantores dicunt reliquos versus, choro semper repetente, *¶ Gloria laus.*

17. Subdiaconus circa finem, celebrante annuente hasta crucis tangit portam, qua statim aperta ingreditur ipse, præcedente thuriferario, reliquis ordine sequentibus; cantores interim incipiunt. *¶ Ingrediente Domino, &c.* & chorus prosequitur idem, cantores dicunt. *¶ Cum audisset, &c.* choro respondente non tamè dicitur. *¶ Gloria Patri,* & si longior sit processio, peti poterit eadem Antiphona.

18. Completa processione celebrans in Sacristia deponit pluviale, lauat manus, & casula, atque manipulo promissa sollempni induitur; inde cum ministris palmas in manibus gestantibus procedit more solito ad altare, quo cum peruenierit tradunt palmas Acolythis, qui ipsas super altare reponunt, ipsi vero faciunt confessionem, & cætera more solito.

19. Cum in epistola pronuntiatur, *¶ In nomine Iesu, &c.* omnes genuflectunt, donec perficiatur, *Et inferiorum.*

20. Cantata epistola Subdiaconus manum celebrantis osculatur, & librum epistolarum Acolycho tradit, quo facto transfert ad latus Euangelii missale celebrantis, deinde relumit planetam plicatam, ac celebranti dum summissa voce legit passionem assistit.

21. Tres qui passionem sunt cantaturi induit se in Sacristia amictu, alba, cingulo, ac stola violacea ab humero sinistro ad dextrum latus pendente; & interim Acolythis deferunt ad planum altaris tria leætorilia, & collocant illa recta linea in loco ubi cantari solet Euangelium.

Cærem. episc. Direct. chori.

Rub. mis. par.

Cærem. episc. lib. 1. c. 21.

Cerem.
episc. lib.
2. c. 21.

22 Circa finem Tractus præcedē-
tibus duobus Acolythis procedunt
prædicti cantores à latere epistolæ
portantes librum ante pectus, primo
qui Euangelistę personam agit, tum
qui turbarum, ultimo qui Christi, &
ante altare in medio genuflectentes
accedunt ad lectorilia, ubi in medio
constituto eo qui Christi personam
repræsentat, dexteram Euangelistę,
sinistram verò illi qui turbam agit,
tribuent: missalia aperiunt, ac supra
lectorilia collocant; acolythi verò
palmas in manibus gestantes stant à
lateribus, vel post lectorilia, facie
tamen conuersa ad cantores.

23 Cum passio inchoatur omnes
in choro accipiunt ramos palma-
rum; & tunc & non prius celebrans
legit summissa voce passionem, affi-
scentibus Diacono, & Subdiacono
planetis plicatis indutis, ac palmas
in manibus tam ipse, quam ministri
habebunt.

24 Qui Euangelistę personam ge-
rit incipit passionem voce sonora, ac
tono competenti, ita vt turbarum
personam agens altiori, Christi ve-
rò humiliori tono correspondere
valeat; vnusquisque verò aduertat,
quando sibi contingat iuxta missalis
characteres.

25 Celebrans legens summissa vo-
ce passionem inclinat, ac genufle-
ctit cum opus est, & perueniens ad
illa verba, quæ dicuntur in tono
Euangelij, conuersus ante medium
altaris inclinatus dicit, *Munda cor
meum, &c. & Iube Domne, &c.* de-
inde legit vsque in finem illam par-
tem quæ dicitur in tono Euangelij,
qua lecta retrocedit ad latus episto-
læ facie conuersa ad Cantores, vt
fieri solet, cum cantatur Euange-
lium; ministri verò post eum stant.

26 Ad verba, *Emisit spiritum*

omnes genuflectunt, cātōres quidem
versus lectorilia, reliqui verò versùs
crucem altaris, deinde dato signo à
celebrante manu super librum, om-
nes surgunt, & prosequuntur passio-
nem, qua completa cātōres cum de-
bitis reuerentijs recedunt in Sacri-
stia ordine quo venerant; acoly-
thi verò remouent lectorilia.

27 Diaconus qui ministrat cele-
branti, deposita planeta plicata, ac-
cipit stolam latiore, & librum, quē
reponit in medio altaris, & more so-
lito ministrat incensum, dicit *Mun-
da cor meum, &c.* ac benedictione
accepta ad cantandum Euangelium
procedit, in quo non cetero ferat, sed
dato acolythi palmas in manibus
habentes hinc inde assistant, ipse
verò librum in principio incensat,
tum iunctis manibus cantat in tono
consueto partem Euangelij vsq; in
finem, terminando eodem tono quo
solent euangelium. Subdiaconus in
fine respondet, *Laus tibi Christe, &*
librum celebranti porrigit osculan-
dum, quem etiam Diaconus thurifi-
cat, ac reliqua omnia, vt moris est
sunt; & tunc oēs palmas reponunt.

28 In fine missæ sollemnis legitur
euangelium S. Ioannis, quia euange-
lium palmarum, quod in fine missæ
priuatorum hac die dici debet,
fuit cātatum in prima benedictione.

29 Sacerdotes priuātē celebrātes
legunt passionem in cornu euange-
lij stātes iunctis manibus: perueniē-
tes autem ad verba illa, *Emisit spiri-
tum* genuflectunt omnes, celebrans
quidē facie conuersa ad librum, alij
verò ad altare: & post aliquantulum
morā, facto signo à Sacerdote super
librum, omnibus surgentibus, prose-
quitur vsq; ad illam partem, quæ di-
citur in tono euāgelij: tunc manibus
iunctis ante pectus, in medio altaris

Rub. gen.
miss. XIII.
2.

more solito dicit. *Munda cor meum, &c. & Iube Domine benedicere*, deinde accedens ad librum legit Evangelium, non tamen signat librum, neque seipsum; in fine verò osculatur librum in initio illius partis, quæ dicta fuit in tono evangelij, & tunc acolythus respondebit, *Laudus tibi Christe*, quod pariter servatur in festis tertia, & quarta sequentibus.

30. Poterit magister cæremoniari designare per schedulam ministros pro officio huius diei hoc modo,

Dominica Palmarum ad Benedictionem processionem, & Missam.

Celebrans N. Diaconus N. Subdiaconus N. Crucem deferens N. Thuriferarius N. Acolythus N. Ceroferarii N. & N.

Distribuant palmas N. N.

Cantores ad benedictionem, & processionem N. & N.

Cantores, qui in processione ingrediuntur Ecclesiam, & cantant *Gloria laus, &c.* N. N. N. N.

Cantant passionem. N. N. N.

Hac die inter candelabra loco florum hinc inde aptantur rami olivarum, & palmarum flosculis ornati, & bene consiti.

De preparandis pro celebrandis officiis hebdomadae maioris. Cap. XIV.

Instruatur in primis loco congruo pro sanctissimo Christi corpore asseruando feria quinta in coena Domini, structura, quam vulgo sepulchrum dicunt, cuius ornatus decorus pariter, ac religiosus ecclesiasticam repræsentet pietatem; in medio verò, loco elevato, ad quem per gradus bene dispositos ascendatur;

capula pro sanctissimo Sacramento ita accommodetur, ut calicem cum patena, clauso operculo commodè capiat, eaque clauē obseretur, supra quā tribuna, vel paruum sit baldachinum; circumcirca verò candelabris, atq; Angelorum simulacris pro luminaribus bene dispositis, inter quæ etiam sint vascula cum floribus ecclesiastico tamen, non profano ritu, ornetur; & licet quoad structuram, ac loci ornatum certa regula omnibus tradi nequeat, cum varia, & diuersa sit commoditas, ac loci dispositio, monitos tamen reddimus de eo omnes, quod unicuique seruandum est, ut à secularibus, & profanis prorsus ornamentis abstinere, & nihil, quoad fieri potest, mutuo accipiant; candelabra quidem in quibus cerei aptantur non secularia, sed ecclesiastica adhibeantur, vel etiam Angelorum simulacra; lampades itē ecclesiastico more, siue pœules, siue quolibet alio decenti modo bene aptentur; reliqua item omnia ita sint aptè disposita, ut vndequeque artificiosus ac decorus ab omni leuitate alienus apparatus ad pietatem, ac deuotionem fidelium mentes, his maxime diebus dum talia celebrantur mysteria disponat atq; excitet.

2. Candelabro ligneo triangulari, quod nunc sit bene, ac politè elaboratum pro quindecim candelis æquali distantia hinc inde septem clavi ferrei lucernulis, ex ligno, vel auricalcho opere tornatili confectis aptentur; in medio verò quintusdecimus alijs eminentior configatur.

3. Cerei pro matutinis tenebrarum, non quidem albi, sed cere communis sint omnes, similiter in officio missæ, & processione feria sexta in pasce.

4. Pro officio Sabbathi sancti om-

nes cerei integri parentur: cereus verò Paschalis sit perpulchrè elaboratus, atq; aurifrigiatus, in cuius medio sit signum crucis oblongum, & aptè dispositum.

5 Quinq; incensi grana cereo infigenda sint bene aptata instrumento ligneo forma pinea, ac ferro infixo, desuper granis thuris rotundis atque albis diligenter intecto; ita ut in extrema parte sint acutiora, & si videbitur poterunt etiam auro ornari, ita tamè ut major pars thuris còspici possit: neq; hæc quia minima contemnantur, imò in his, & similibus maius studium, diligentior cura, quæ Divino cultui inscribere debemus eluceat; una autem cū quinque granis, & incensum quantum sufficiat præparetur.

6 Candelæ tres super arundinem Sabbatho sancto imponendæ sint benè ornatæ, ac inter se intortæ, & ita dispositæ, ut æqualiter ad formam trianguli distet, erunt autem singulæ circiter quatuor unciarum.

7 Arundo, in qua hæc tres candelæ imponi debent decè circiter palmos sit longa, quæ perito viro flosculis ornanda opportunè tradatur, ita ut Sabbatho hora congrua antequàm Divina inchoentur officia sit in promptu, neque prius præparetur, ne flores marcescant; in summitate verò ipsius apponatur orificium stāneum, in quo candelæ commodè infigantur, vel quod fortè melius, cōficiatur candelabrum triangulare opere sculpectorio ex argēto, vel auricalcho, aut saltem ex ligno inaurato, ita ut quasi tria cornua copix in vno stipite conveniant, in arundinis summitate collocandum: sit autem benè elaboratum, tres habēs culpidēs, in quibus candelæ sunt affigendæ, & tunc non sunt candelæ intorquendæ:

pes alicuius candelabri pro arundine sustinenda à latere euangelij ac commodetur.

8 Tria lectorilia pro passione cātanda, præter illud quod in choro pro tractu cantando esse debet, præparentur.

9 Crepitaculum, seu tabula cum manubriis ferreis, seu quovisum erit alio modo, ad significandum tempus horarum, cū eo in triduo loco cāpanæ vti opus sit, in pròptu habeatur.

10 Signum crucifixi pede nixum, ac velo opertū nigro in medio altaris feria quinta collocandū post demutationem altaris.

11 Paramenta alba pro officio ferix quintæ: nigra pro sexta feria: & Sabbatho violacea, atque alba parentur: linteamina omnia munda, ac nitida sint.

12 Instrumenta omnia ecclesiastica tam argentea, quam ex auricalcho benè purgentur, atque munrentur.

13 Et ut omnia benè provideantur, atque quilibet de agendis antea instruat, decet ut à magistro ceremoniarum, eorum, quibus his diebus in Divino ministerio vti videbitur nomina in tabella ordine designentur, ipsa autem tabella publicè in sacristia, ut ab omnibus videri possit exponatur.

Forma tabellarum, qui in officijs maioris hebdomadæ ministrentur.

14 *Feria Quarta maioris Hebdomadæ. Ad Matutinum.*
Celebrans R. P. Præpositus,
Cantores. N. & N.
Cantant Lectiones. 1. N. 2. N. & c.
Ad extinguendos cereos assistit N.
Eodém modo designentur in duobus

bus

bus sequentibus diebus.

15 *Feria quinta in cæna Domini ad Missam*, Celebrans R. P. Præpositus. Diaconus N. Subdiaconus N. Defert crucem N. Thuriferarius N. Acolythus N. Ceroferarii N. & N. Cântores in missa, & processione N. & N. Ad mandatum idè qui in missa ministrant: præparant necessaria, ex clericis N. & N. ex Laicis N. & N. Lavant pedes N. N. & c. vñq; ad 13. Cântores primi chori, N. & N. Cântores secundi chori N. & N. Assistent ad orationē ante sanctissimū Sacramentum: ab hora 17. vsque ad 18. N. & N. à 18. vsq; ad 19. N. & N. Et sic deinceps per singulas horas distribuendo Sacerdotes, & Clericos, nec non etiam laicos binos, vel etiā plures iuxta sufficientiam locorum, procedendo vsq; ad horam processionis faciendæ in sequenti die.

16 *Feria sexta in Parasceue*. Celebrans R. P. Præpositus. Diaconus N. Subdiaconus N. Cantat primam Lectionem N. Cantant passionem N. N. & N. Defert crucem N. Thuriferarius N. Acolythus N. Ceroferarii N. & N. Cântores ad impropria in primo choro N. & N. in secundo choro N. & N. In processione, & Vesperis Cantores N. & N.

17 *Sabbatho sancto. Ad Missam*. Celebrans R. P. Præpositus. Diaconus N. Subdiaconus N. Thuriferarius N. Acolythus N. Ceroferarii N. & N. Defert candelam accensam, & arundinem N. Cantant Prophetias N. & N. vsque ad numerum 12. Cantores ad Litanias, & Missam, nec non etiam ad Vesperas N. & N.

18 *In die sancto Pascha*. Celebrans R. P. Præpositus. Cantores ad Matutinum, & Vesperas N. & N. Lect. 1. N. 2. N. Diaconus N. Sub-

diaconus N. Thuriferarius N. Acolythus N. Ceroferarii N. & N. eodem modo designentur ministri duobus sequentibus diebus.

De Matutinis tenebrarum celebrandis Feria Quarta Maioris Hebdomadæ.

Cap. XVI.

Paretur altare pro officio feriæ quartæ maioris hebdomadæ paramentis violaceis absq; vñlo ornatu, & super illud sint sex candelabra, & candelæ ceræ communis, similiter supra parietes: à latere verò epistolæ collocetur candelabrū triangulare, in quo quindecim figantur candelæ ceræ communis, hæ autem quotidie integræ per totum hoc triduum, apponantur: bacilli, cum candelulis pro accendis cereis, & opercula ad extinguendum illos sint in promptu, duæ aliæ candelæ ceræ albæ cum suis candelabris, ad Completorium super altare apponantur.

2 Sanctissimum Sacramentum in aliquo sacello, dū hoc officium celebratur transferri convenit, ibique sint luminaria, & lampades accensæ, quæ nunquam extinguantur.

3 Hora vigesima prima campanarum primum signum dari poterit prout in præcipuis sollempnitatibus, & dato ultimo signo duæ candelæ ceræ albæ super altare accenduntur, omnibusque superpellicis indutis, Completorium more solito cantabitur.

4 Versus finem completorii Acolythus designatus, cereos omnes in altari, & candelabro triangulari accendit, similiter tunc qui supra parietes sunt accendantur, duo verò

Cærem.
episc. l. 2.
c. 22.

Cærem.
episc.

cerei

Inc. 3.
177

cerei cereæ albæ in altari extinguuntur, & candelabra supra credentiam, quæ est in choro asportantur, & Post Completorium dicta Antiphona B. Virginis, & *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Credo*, flexis genibus, superior dat signum incipiendi, & omnibus surgentibus dicunt secretis pro sequentis diei officij matutinis, *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Credo*, tunc muniens se crucis signo à fronte ad pectus, quod semper officij initio est peragendum, incipit alta voce Antiphonam, *Zelus domus tue Domine*, & o. quam chorus profecquitur; cætores verò in medio chori more solito incipiunt Psalmos, & dicunt Versus,

Direct.
choro.

6 In fine cuiuslibet Psalmi, utroque choroultima verba sunt: *in te* dicitur aliquantulum vox, quod in omnibus horis toto hoc triduo servatur, sic etiam, & canentes Lectiones flectunt, paululum vocem in earum fine,

Rub. Bre.
& Direct.
chori.

7 Minister electus ad extinguendos cereos stans in ultima sede chori inferioris à latere epistolæ, vel extrachor. intra presbyterium à latere pariter epistolæ sub finem cuiuslibet Psalmi extinguit unam ex candelis, quæ extant in candelabro triangulari, quod præstans accedit cum debitis reverentijs ante altare, & accepro bacillo cū operculo stans neo extinguit in fine primi Psalmi eam candelam, quæ est in inferiori parte à latere Evangelij, tunc remouendo operculum reponit bacillum supra gradus altaris: sic etiam sub finem secundi Psalmi, extinguit eodem modo aliam, quæ est in inferiori parte à latere epistolæ, & sic successiue paulatim ascendendo ex ordine singillatim extinguit omnes candelas ab utroque latere unam in fine cu-

iuslibet Psalmi Nocturnorum, & Laudum.

8 Dum dicitur tertius Psalmus primus Nocturni id est legile cum libro pro Lectionibus candelis in medio chori, ubi populus sit frequens, & consuetudo sit postulauerit, intra presbyterium in medio ante gradus altaris, ita ut sit locus pro cantante, & Acolytho, qui post eum stare debet: ipse verò minister dum Lectiones cantant, sedeat, vel in choro in ultima sede, vel intra presbyterium supra locum à latere epistolæ.

C.N.

9 In choro cum cantantur Psalmi omnes stant cooperato capite, & in fine cuiuslibet Nocturni ad versum caput detegunt, nec dicatur, *Pater noster*, ante Lectiones, quo dicto ad Lectiones omnes recto capite sedent, cum verò inchoantur Antiphonæ secundi vel tertij Nocturni, atque etiam Laudum, omnes surgunt, & 10 Ad versum ante *Benedictus*, omnes caput detegunt, & sic stantes cantant etiam Antiphonam, & Canticum: cum verò ventum fuerit ad Versum, *Re sine timore*, &c. Acolythus extinguit cereos in altari adhibito instrumeto, singillatim ad quilibet versiculū singulos cereos extinguit incipiendo à cornu Evangelij ab eo qui est remotior à cruce: Interim alij ministri extinguunt cereos, qui sunt supra cancellos, seu parietes, lampades, & alia luminaria si quæ sint in Ecclesia, præter ea, quæ ardent ante sanctissimum Sacramentum.

C.N.

11 Cum repetitur Antiphona dicto *Benedictus*, Acolythus statim remouet ex candelabro triangulari unicum cereum accensum in cuspidem trianguli collocatum, cumque accensum, statim elevata manu sustinet supra cornu epistolæ altaris, &

Cærem.
episc.

Cærem.
episc.

cū inchoatur, *Christus factus est*, genuflectens illum sic accēsum abscondit retro altare, vel alio modo occultat, interim in choro omnes genuflexi cantant Versum, & Psalmum. *Miserere*, & qui de missa voce cantabitur, quo finito celebrans pariter genuflexus, & capite aliquantulum inclinato dicit sine *Oremus*. *Respice quasumus Domine*, &c. & in fine aliquantulum vocem inflectēs, secreto dicit. *Qui tecum*, &c.

12 Oratione absoluta superior manu scabellum, vel libræ percutiens fragorem facit, sic & cæteri omnes, donec Acolythus cereum absconditum in medium proferat: poterit autem ille semel dicere orationem Dominicā, & statim proferre cereum; quem in suo loco, in summitatē videlicet candelabri reponens per aliquod spatium accensum ibi relinquet; statim autem ac probatus fuerit cereus omnes cessare debent à strepitu; nec hac die campana signi more solito dabitur, sed immediate post fragorem celebrans, ut moris est aspergit eos, qui in choro sunt aqua benedicta.

13 Hoc officium cum sit tenebrarum circa solis occasum terminari debet: hæc, & alia omnia respectuē duobus sequentibus diebus ad Matutinum seruari debent, cum tantum altaris ornatus variari debeat.

De officio Feria Quinta in Cæna Domini. Cap. XVII.

OMnes cæremonie quæ hac die sunt peragendæ prævideantur, præcipuē à celebrante, & ministris; instruantur etiam reliqui omnes quomodo in processione, denudatione altaris, ac mādato se go-

rant, maximè clerici, ac novitij: curret propterea Præpositus, his diebus, ut omnes in Sacrificia, vel alio loco congruo coram Magistris cæremoniarum ad id conueniant.

2 In loco ubi reponendum est sanctissimum Sacramentum omnia opportunè disponantur.

3 Altaria omnia paramētis albis, sic ornentur, ut tempore denudationis omnia facile dimoueantur.

4 Pro missa sollemni præter paramenta celebrantis, & ministrorum, quæ omnia alba esse debent, parentur, & pro Subdiacono deferente crucem in processione paramenta similiter alba: crux verò ipsa velo albo cooperiatur.

5 In calice duæ hostiæ in missa sollemni consecrandæ apponantur, & præterea alter calix cum patena, palla, & velo, in quo hostia consecrata reponi debet, aptetur.

6 Campana pullandæ cum intonatur, *Gloria in excelsis*, &c. sint in promptu.

7 Baldachium album, atq; auro ornatum, funalia, ac cerei pro processione præparentur: similiter pluuiæ, velum oblongum; ac duo thuribula, cum nauicula.

8 Summo mane in aurora primo dabitur signum salutationis Angelicæ cum maiori campana Ecclesiæ, & omnes more solito ad orationem mentalem conuenient, deinde pulsanter campanæ sono sollemni.

9 Et quia populi commodo conducit, ut priuatæ aliquæ missæ celebrentur; id antequam Diuina officia incipiant fieri decet, ita tamen ob eas populus à publicis missarum sollemnibus diuertat, quod maximè dedecet, ut bene ex Augustino notat Bruchardus.

10 Hora tertia decima, & non an-

Const.
1. c. 2.P. 1. c. 2.
ordinatioBruch.
Decret. l.
3. c. 54.

tea dabitur primum signum omnibus campanis, & clerici, ut moris est omnia disponant, & post dimidiæ horæ spatium inchoantur horæ à Præposito, qui initia Psalmorum inchoabit, eo verò absente id senior in choro præstabit, in fine verò horarum dicet genuflexus, *Ps. Christus, &c.* cum *Psal. Miserere.* & oratione, *Respice, &c.* eodem modo, quo supra ad Laudes.

11 Dū dicitur Nona Acolythi omnia super altare, & credentiam pro missa sollemni disponunt, atque cereos accendunt, celebrans verò, & ministri in sacristia sacris se induunt vestibus, & interim tertio pulsantur campanæ, & proceditur ad missam more solito.

12 In missa inchoato à celebrante hymno, *Gloria in excelsis Deo, &c.* pulsantur campanæ, quæ deinceps silent usque ad Sabbathum sanctum, & loco earum adhibebitur instrumentum ligneum, de quo supra.

13 Post epistolā dicitur Graduale, quod à cantoribus inchoatur, & ipsum chorus prosequitur, versus verò sequens dicitur à duobus cantoribus, qui aduertant, ut tardè, ac lentè illum cantent, ut Diacono ministrandi incensum, ac petendi benedictionem tempus detur.

14 Ad oblationem offeruntur duæ hostiæ, quarum altera assumeretur, altera verò in crastinum servabitur, prout dicitur infra.

15 Præfatio de cruce. Infra actionem assignatur propria, similiter: *Hanc igitur, &c. & quam oblationem, & qui pridie, &c.* idcirco prævideantur, & ut in missali habentur dicantur attentè. *Agnus Dei,* dicitur more solito, nō tamen datur pax. orationes verò consuetæ ante communionem dicuntur.

16 Communicato celebrante fit communio generalis Sacerdotum, ac aliorum Religiosorum. Sacerdotes cum ad communionem accedunt stolam supra superpellicem habeant; hæc autem, si commodè haberi potest, sit alba.

17 Assumpto sanguine à celebrante in choro cantatur communio, & Subdiaconus accedens ad credentiam accipit calicem vacuum cum palla, patena, ac velo, eumque ad altare defert, quem Diaconus detegit, atque celebranti porrigit, ut in eo alteram hostiam consecratam reponat, quo peracto cum debitis genuflexionibus ante, & postea aliquantulum versus latus Euangelij recedit: Diaconus verò calicem tegit primo palla, deinde patena, ac paruo velo, illumque in medio collocat, calicem verò celebrantis palla coopertum à dextris extra corporalia ponit, deinde inseruit communioni ordine supra præscripto. communio tamen huius diei hoc habet peculiare, quod Sacerdotes omnes immediatè post ministros stola induti, suo quisque ordine ad communionem accedunt, post Sacerdotes verò Diaconi, ac reliqui ex ordine.

18 Ministri sumpta sacra communionē adhibitis genuflexionibus, in credentia quæ est in choro accedentes sumant purificationem, moxque ad altare reuersi assistant hinc inde genuflexi donec omnes communicent, & reliqua modo suo proprio loco præscripto perficiuntur.

19 Interim dum fit communio accenduntur luminaria in loco parato pro recondendo sanctissimo Sacramento, & omnia ibi aptantur, atque altera naucula, ut post processionē thus in thuribulum pro purificationē ibi faciendā immittatur per

Sup. l. 3. c.
. 12. n. 9.

Sup. l. 2. c.
C. 34. n. 2

C. N.

Sup. l. 2. c.
34. nu. 7.

Sacri-

Sacristam ibi asportabitur. Subdiaconus qui crucem præferat albis vestibus in Sacristia parabitur, atque ignis in thuribula imponetur. Baldachinum verò ante gradus altaris portabitur, virisq; nobilibus à Magistro cæremoniarum, vel à Superiore Cõgregationis Oratorij traderetur portandum.

rem.
sc.

20 Sumpra purificatione celebrâs missam prosequitur genuflectendo cum recedit, vel accedit ante sanctissimum Sacramentum, & cum dicit *Dominus vobiscum*, non vertit se in medio, ne terga vertat Sacramento, sed à latere Euangelij, quod etiam seruare debet Diaconus cum dicit, *Ite missa est*. similiter celebrâs populum à latere Euangelij benedicit, nec perficit circulum, sed per eandem viam rediens conuertit se ad latus Euangelij, vbi dicēs. *Initium S. Euangelij*, seipsum, non autem altare signabit. Ministri quoq; vnâ cum celebrante transeuntes ante Sacramentum facient genuflexiones.

21 Dum dicitur Euangelium sancti Ioannis, accenduntur intortitia, & cerei pro processione facienda, & cõpleto Euangelio celebrâs deponit casulâ, & manipulû, atq; pluuiali albo induitur, deinde stans in gradu medio altaris immittit thus in thuribula sibi à duobus Acolythis genuflexis oblata, hoc ordine, celebrâs quidem terga vertens aliquatulum ad latus Euangelij, Subdiacono verò à dextris eius eluatam tenente fimbriam pluuialis, è regione stat Diaconus tenēs nauiculam, hic nec manum celebrantis, nec cochlear osculabitur, neq; benedictionem petet, celebrans verò nihil dicens, neq; benedicens ter incepsum in vtrumq; thuribulum immittet.

22 Celebrâs imposito incenso ge-

nuflectit in gradu medio altaris, ibique accepto thuribulo à Diacono sine osculis ter sanctissimum Sacramentum incensat, facta profunda inclinatione antea, & postea, ministri verò hinc inde fimbrias pluuialis eleuatas tenentes pariter cum illo inclinant, mox Diaconus accepto thuribulo à celebrante sine osculis, Acolythis reddit.

23 Post incensationem Subdiaconus imponit velum in humeros Sacerdotis, Diaconus verò accedens ad altare cum debitis reuerētijs, accepto calice cum hostia, celebranti genuflexo, vt supra, porrigit: ipse verò celebrans statim accepto calice surgit, & tunc Diaconus reuerenter genuflectit: mox celebrans ante altare tenens calicem ambabus manibus paululum eleuatum conuertit se ad populum, ministris hinc inde fimbrias pluuialis eleuatas tenentibus, & cãtoribus inchoatibus Hymnum, *Pange lingua*, &c. fit processio, in qua proceditur à latere epistolæ, præcedente Subdiacono parato, qui crucem defert medius inter ceroferarios cum candelabris accensis, postea sequuntur ex ordine clerici bini accensos portantes cereos, vltimo celebrans medius inter ministros; ante cancellos stant nobiles deferētes baldachinum, ibiq; sanctissimum Sacramentum expectant: duo verò Acolythis cum thuribulis continue Sacramentum incensant, simili quidem modo, & eodem tempore ducētes thuribula, semper incedentes faciebus ad Sacramentum conuersis: celebrans verò medius inter ministros, qui hinc inde anteriores fimbrias pluuialis eleuatas tenent, cum ipsis alternatim voce demissa recitat Hymnos, & Psalmos, semper sub baldachino procedētes, vsq; ad gra-

duſ

duſ loci præparati: Vbi verò eſt Cõgregatio Oratorij ſodales intortitia accenſa ferentes, partim præcedunt, partim verò ſequuntur proceſſionẽ.

24. Deferens crucem vbi peruenierit ad locum designatum ſiſtit in loco congruo, reliqui verò hinc inde, ordine ſeruato, videlicet iuniores propè crucem, & ſeniores propè locum, in quo Sacramentum eſt reponendum, vbi cum celebrans deferens Sacramentum peruenierit omnes ſimul genuſclicant proſequẽtes hymnum, vel ſi completus fuerit, pluries, cantoribus incipientibus, repetẽtes. *Tantum ergo ſacramentum, &c.* vel *O ſalutaris hoſtia, &c.* uſq; dum Sacramentum repoſitum, & incenſum: fuerit deferentes baldachinum ante gradus ſiſtant, & fratres laici ex eorum manibus illud accipientes in loco congruo reponunt.

25. Celebrans, & miniſtri, vbi ad locum, in quo Sacramentum reponi debet peruenierint ſiſtunt: Diaconus cum reuerentijs accipit calicem, & intra capſulam reponit, non tamen oſtiolum claudit: Subdiaconus amouet velum ab humeris celebrantis, & genuſclicat à ſiniſtris illius, donec per Diaconum fuerit Sacramentum repoſitum, tunc Diaconus accedente ſurgunt, & imponunt iocolum in thuribulo, modo quo ſupra, deinde genuſclicant triplici ductu cum debitis inclinationibus ſanctiſſimũ Sacramentum eodem modo quo ſupra ioculant, & reddito thuribulo Acolyths, Diaconus, clauſa capſulam Sacramenti claudit, ipſamque magiſtro ſacramentorum ſeruandam tradiſcit, iterumque rediens poſt celebrationem genuſclicat, aliquantisper orat.

26. Poſt breuem orationem celebrante ſurgente, ſurgunt omnes, &

in chorum, recta via procedunt, ante omnes thuriferarij cum thuribulis, poſt eos immediatè ſequitur deferens crucem cum ceroferarijs, deinde reliqui bini ſuo ordine, & tranſeunt ante altare, ſi ibi remanſerint pyxis cum Sacramento genuſclicant, ſi minus inclinant.

27. Statim ac ad chorum peruenierint celebrans inchoat Antiphonam Vesperarum, *Calicem ſalutaris, &c.* & cantores Plalmos; miniſtri verò in Sacriſtia deponunt paramenta alba, & expectant, vel ibi, vel in choro, vt vna cum celebrante itollis violaceis induci ad denudandum altare procedunt.

28. Deputatus ad communionem ſtoſa alba indutus, ac velum oblongum ſuper humeros habens, præcedentibus luminarijs pyxides cum hoſtijs conſecratis ad locum in quo proceſſionaliter calix cum hoſtia fuit repoſitus, vel in aliquem remotum, ac decentem locum in quo ſint lampades, vel cerei accenſi intra Sacriſtiam aſportat, ciborij verò oſtiolum ex utraque parte reſerat, quo omnes adueniant non addeſſe ibi Sacramentum, quod ſemper ſeruatur, quando intra ciborium Sacra hoſtia non adeſt.

29. Acolyths, qui miſſæ ſolemni inſeruiſerunt, calicem ampullas, miſſalia, ac reliqua omnia in Sacriſtia reponunt non tamen cereos ſi altari exiſtentes extingunt.

De altaris denudatione.

30. Immediatè poſt Vesperas, ſtatim, nam celebrans compleuerit orationem, *Reſpice, &c.* omnes bini per oſtiolum à latere euangelij, primo quidem iuniores, deinde ſeniores, eo ordine procedunt, ad denudandum

Conf. m
gil. Rom

Sup. n. 21
& 22.

Cærem.
Bonon.

Q dandum

dandum altare: ubi verò ante mediū altaris peruenerint, facta ibi profunda inclinatione, hinc inde se distribuunt, ultimus omnium sequitur celebrans medius inter ministros, qui ubi in medium peruenerint, profundèque se inclinauerint, per celebratorem inchoabitur, Antiphona, *Diuiserunt sibi, &c.* quam chorus profectetur, & cantores inchoabūt Psalmum, *Deus Deus meus, &c.* quē chorus hinc inde alternatim cantabit; & interea celebrans cum ministris ad altare accedens, primo robaleam superiorem, mox alias, atque etiam pallium amouebit; clerici verò omnia intus in Sacristia asportabunt, alij cereos extinguunt, & vascula cū flosculis ambeunt, alij linteamina credentiarum, alij taperum deferunt; alius ciborium conopeo nigro conteget; & tandem relicto ostiolo ciborii aperte, in medio altaris collocabit imaginem crucifixi velo nigro tectā, ac demum completo Psalmo, & repetita Antiphona fiet signū cum tabula, ut in salutatione Angelica, & interim omnes genuflexi aliquantisper orabunt; celebrante tandem surgente omnes ad Sacristiam procedentes paramēta, ac superpellicea reponant atque silendo absque ulla salutatione recedant, quod semper hoc triduo seruandum erit.

Cærem.
Pet. de
Röys.

De mandato seu pedum lotionē.

31 Pro mādato faciendo designetur à magistro cæremoniarum quatuor ministri, duo videlicet clerici, & duo cœuersi, qui in Sacristia, vel in alio loco congruo omnia necessaria præparent, atque disponant; altare videlicet albis paramētis ornātū; supra quod sit crux velo operata; cum duo candelabra cū candelis,

& puluinus cum missali; à latere verò sit credentia mappa munda appositā, supra quam imponentur duo candelabra cum suis cereis, missale, thuribulum cum nauicula, vas ad abluēdas manus cum pelui, seu lance, peluicula cum mica panis; linteum, quo celebras præcingi debet, Itē & aliud linteum ad eius manus tergendas; & tredecim mappulæ ad extergendos pedes: Duo vasa, vnum refertum aqua calida, & alterum continens aquam frigidam; peluis pro pedum lotionē cum vasculo ad infundendam aquam.

32 Super altare, vel alio loco congruo sint paramēta pro celebrante violacea, videlicet amictus, alba, cingulum, stola, & pluuiiale, pro ministris verò sint alba prout ad missā.

Cærem.
episc.

33 Ante altare sternetur taperum; à latere epistolæ sit scamnum oblongum tectum panis viridi, vel tapeto, ubi sedent tredecim quorum lauādi sunt pedes, quō Sacerdos dum euat pedes supra pannum genuflexus; in alio verò loco ab altari remoto sit legile, ac missale supra illud apertum pro cætoribus; locus vero, mensa, ac vasa floribus, atq; herbis odoriferis conspergantur.

34 Omnibus præparatis post prædium, hora nimirum decimanona, si post officium habenda sit concio de passione Domini; sin minus hora vigesima datur signum tabula, & ministri conuenientes in Sacristia induuntur sacris vestibus; reliqui verò omnes superpelliceis, ultimus tandem omnium accedit celebrans, ut suis se induat vestibus; interim accedunt cerei super altare, & credentiam; & quorum pedes lauādi sunt, oēs dextero tātummodo nudato pede numero tredecim; clerici quidem superpelliceo induti, ad præparatum

icam.

scamum accedunt, & tunc datur secundum signum.

35 Thuriferarius dato secundo signo thuribulum cum prunis, Acolythus vero nauculam ferens, & post eos ceroferarij accensa portantes candelabra accedunt ad altare post ministros. Diaconus reposito libro euangeliorum in medio altaris ministrat incensum, dicit *Munda cor meum*, ac petit benedictionem, & reliqua omnia præstat, ut sit ad euangelium, & ita cum Subdiacono, & alijs accedens ad latus euangelij Subdiacono librum apertum tenente caritat euangelium signando, & incensando librum more solito, & in fine Subdiaconus librum osculandū celebranti porrigit, quem Diaconus, ut moris est tandem incensat.

36 Cantato euangelio atq; thurificato celebrante, Acolythi deponunt thuribulum, & candelabra, celebras vero adiuuantibus ministris deponit pluuiale, ac linteo præcingitur, & tunc cantores inchant *Añm, Mandatum nouum*, &c. prout in missali.

37 Lauandi omnes sedent in scammo: Acolythi vero peluim ante primum lauandum ponunt floribus, & herbis odoriferis refertam, alius vero vrceum aqua calida plenum pro lotionem tenet, & si opus sit frigida temperat: celebrans ante pedes primi genuflectit; à sinistris eius Subdiaconus pedem dextrum demudatum eleuatum tenet; Diacono vero à dextris aquam infundente pedem lauat, linteo tergit, & nullo crucis signo illum muniens osculatur, tum Acolythus trahit peluim ante sequentem, celebrans vero cum ministris eodem modo ante eum genuflectens eius dextrum lauat, tergit, & osculatur pedē, & sic singillatim vsq; ad vltimū deueniendo peragit;

clerici cum opus est peluim mutāt, vrceolos aquam continentes, & mactilia porrigunt.

38 Post pedū lotionem, celebrans, Acolythi ministrantibus, lauat, ac tergit manus, deponit lintheum, ac resumpto pluuiali accedit ad altare, ubi ministris retro post eum stantibus, iunctis manibus, & facie ad altare conuersa dicit clara voce versus, & orationem prout in missali, ac denique his omnibus peractis celebras, ac ministri sacras vestes exuūt, clerici vero omnia in suis locis bene ordinata reponunt.

37 Hora congrua dabitur tertium signum, ac dicetur Completorium eodem modo quo reliquæ horæ fuerunt celebratæ, dum autem dicitur completorium accenduntur duo cerei ceræ communis, & circa finem accenduntur etiam cerei super altare, & candelabrum triangulare, non tamen lampades.

De officio feria sexta Parasceue. Cap. XVIII.

PRO officijs in parasceue celebrandis, altare sit nudū, ut hereterna die, crucem habeat in medio velo nigro opertam, ita dispositam, ut facile detegi possit, cerei omnes sint ceræ communis, lampades concendantur, ut suo tempore accendi possint.

Paramēta omnia erunt nigri coloris, tam pro celebrante, quam pro ministris, qui hac die planetis plicatis vtuntur: pro ijs ēt qui passionem sunt cantaturi tria paramēta, videlicet, amictus, albæ cinguli, & stola nigra preparētur. Præfētēs crucem in processione vtetur planeta plicata; accipere aut poterit planetā Diaconi

Carem.
episc.

cum, ille stola latiori indutus sit processurus.

3 Pro altari tēpore quo celebrandum erit præparetur tobalea, necnon & pro credētia alia mappa, quæ nulla ex parte dependeat, pulvinus nigri coloris, duo missalia; bursa intus, habens corporale purificatoriū quoq; pellicula cū ampullis, & vasculū chrystallinū ad abluēdos digitos: sit ēt in prōptu pannus niger sternendus ante planū altaris, cū tribus puluinis nigris, cum celebrans, & ministris in principio sint procubaturi: Tria lectorilia pro passione cantanda cū suis missalibus: legile aliud in medio choro cum libro collocandum, omnia sint parata.

Cærem.
episc. l. 3.
c. 25.

4 Pro adoratione crucis præparetur tapetum, vel aliquis pannus violaceus, pulvinus item violaceus sericus, auroque ornatus, & velum auro intextum: quod si pluribus in locis crucem adorandum ob populi frequentia, exponi oporteat, poterūt hæc multiplicari, atq; ob id aliæ etiā cruces præparentur.

5 Pro processione sit in promptu crux processionalis detecta, duo candelabra cum cereis, duo thuribula, velum super humeros imponendum, atq; etiam baldachinum album, ut die hesternæ.

6 Sub horam tertiamdecimam tabula dabitur primum signum, & clerici ad ecclesiam accedentes, adorato primum sanctissimo Sacramento exceptione pulverem ab altari, à cæcellis, & ab exedris chori, & diemidiatæ horæ spatio dabitur secundum, ac tertium signum; & tunc omnibus in chorum superpelliceos indutis conuenientibus dicuntur horæ, ut hesternæ die; nec ad ipsas adhibentur luminaria.

Cærem.
episc.

7 Dom dicitur Nona Acolythi su-

pra credentiam tobalea, sternunt, quæ eius planitiem nō excedat: supra verò reponunt missalia, pulvinum, bursum corporaliū; ampullas cum pellicula, & mantili: vas pro ablutione digitorum cum purificatorio; & tobaleam supra altare imponendam: & cum in fine dicitur Plal. *Miserere*, sternunt ante gradus altaris pānum nigrum, ita ut infimo gradui in hæreat, supraq; imponunt tres pulvinos: interea celebrans cum ministris accipiant in Sacrificia sua quisque paramenta.

8 Post nonam omnibus dispositis proceditur ad altare, præcedentibus Acolythi sine luminibus, & ministris cum planetis plicatis: & cum ibi peruenerint omnes cruci genuflectunt, quod specialiter hac die quoties ante crucem quis transit facere debet.

Conf. mag.
gil. Rom.

9 Celebrans ac ministri æquē inter se distantes in plano supra pannum se prosternunt, caput supra infimum gradum altaris acclinantes: Acolythi verò hinc inde aliquantulum post ministros prostrati dum dicant semel orationem Dominicam iacent: mox surgentes exiēdunt tobaleam super altare, ita tamen ne eius planitiem excedat; deinde missale supra pulvinum nigrum apertū à latere epistolæ collocant, postea celebrantem, ac ministros monēt, ut surgant; quibus surgentibus statim puluines, ac pannum amouent, illi verò altare ascēdūt. In choro interea oēs genibus nituntur donec inchoetur prophetia, quæ dū cātatur sedēt.

10 Celebrās altare ascēdēs illud in medio osculatur, deinde in cornu epistolæ accedens, assistantibus ministris, Diacono videlicet à dextris eius, & Subdiacono à dextris Diaconi summissa voce legit prophetiā;

Acoly-

Acolythi verò interim stant in plano retro post cantantem prophetiam.

11 Cantaturus lectionem statim, ac celebrans altare ascenderit, egreditur per ostiolum à latere Evangelij, ferens librum ambabus manibus ante pectus eleuatum, & facta ante altare cruci reuerentia procedit ad cornu epistolę, ibiq; in tono prophetię cantat Lectionem, inflectendo vocem in fine, qua cātata facit rursus in medio genuflexionem, & ad chorum per latus epistolę reuertitur.

12 In choro, dicta Prophetia, cantatur Tractus, tum ministri recedunt vnus post alium, & celebrans dicit, *Oremus*, Diaconus verò primus omnium genuflectens, & cum eo alijs omnibus, excepto celebrante, dicit *Flectamus genua*, Subdiaconus verò erigens se, primus omnium in eodem tono quo celebrans, & Diaconus, dicit, *Leuate*, & tunc omnes surgunt.

13 Subdiaconus, dum dicitur oratio à celebrante, deponit planetam plicatam, ac postea loco solito epistolę cantat Lectionē, qua completa celebrantis manum nō osculatur, sed reposito libro in manu Acolythi resumit planetam, ac celebranti assistit.

14 Cantatur passio dum dicitur lectio in Sacristia induunt se stola nigra transuersa super albam, & Acolythi ponūt tria lectorilia ad latus Evangelij. Diaconus verò celebranti summissa voce legenti Lectionem, & Tractum, in cornu epistolę assistit, vsque ad illam partem quę dicitur in tono Evangelij, quò cum peruenerit aliquantulum versus crucem inclinatus, dicit. *Munda cor meum*, &c. cum autem totam passionem compleuerit, stans iunctis manibus conuertit se ad cantores, ministri verò eodem modo stant

post celebrantem.

15 Circa finem Tractus cantaturi passionem procedunt eodem ordine, & modo, quo Dominica præcedenti, & prosequuntur vsque ad illa verba quę dicenda sunt in tono Evangelij, ad quę cum peruenerint, debita peracta reuerentia, recedunt: Acolythi verò remouent lectorilia.

16 Diaconus cantaturus illā partem, quę dici debet in tono Evangelij deposita planeta plicata, accipit stolam latiore, & reposito libro Euangeliorum super altare, genuflectus in gradu medio dicit *Munda cor meum*, &c. non tamen petit benedictionem, sed vt fit in missis pro defunctis, assistentibus duobus Acolythis sine luminaribus, loco solito accedit ad cantandam illam partem, quam nec signando, nec thurificando librum cantat, neq; in fine celebranti liber osculādus traditur.

17 Ea passionis parte completa celebrans in eodem cornu epistolę ad altare conuersus iunctis manibus immediatē cantat. *Oremus dilectissimi*, &c. deinde à Diacono dicitur *Flectamus genua*, à Subdiacono verò *Leuate*, illo primum genuflectente hoc primum surgente, & tantum celebrans non genuflectit; sed extensis manibus cantat orationem: eadem regula in cæteris orationibus seruetur, vt scilicet prima oratio quā indicitur quid vel pro quibus est orandum, iunctis manibus dicatur, quod verò sequitur dicatur extensis manibus: ad orationem pro Iudæis non dicitur *Oremus*, neq; *Flectamus genua*.

De crucis denudatione, & adoratione.

18 Absolutis orationib⁹ celebrās in eodē cornu epistolę deponit casulā,

Direct.
chori Ro.

Rit. miss.
V. s.

Sup. l. 3.
C. 14. n. 22

Rub. gen.
miss.

Cærem.
episc.

& accedens ad angulum posteriorem, facie ad populum conuersa, accipit à Diacono crucem, quam ille asportat ab altari: ministri autem stant hinc inde faciebus ad inuicem conuersis, ponè verò Acolythi: & celebrans, adiuuante magistro cæremoniarum, detegit summitatem crucis vsque ad transversum, & ambabus manibus illam eleuans graui voce cantat. *Ecce lignum crucis*: quod cū dicit, omnes aperto capite surgunt; ministri verò vna cum magistro cæremoniarum, & Acolythi illis assistentibus eodem tono prosequuntur *In quo salus mundi pependit.* & chorus eodem pariter tono respondet. *Venite adoremus*: ad quæ verba omnes, excepto celebrante, genuflectunt. Deinde procedit ad anteriorem angulum epistolæ, & vna cū ministris detegit brachium dextrum crucis, & caput crucifixi, eamque aliquantulum eleuans altiori voce dicit, *Ecce lignum crucis*, &c. & eadem fiunt, quæ prius. Tertio procedit tandem ad medium altaris, vbi stans, vsupra facie ad populum conuersa, toram denudat crucem, eamque eleuans altius dicit, *Ecce lignum crucis*, & ministri, ac chorus pariter altius respondent, atque vsupra genuflectunt.

19 Acolythi statim extendunt tapetum, vel pannū violaceum in medio ante gradus altaris, & supra infimum gradum ponunt puluinum, & desuper velum sericeum ad hoc vt supra præparatum: tunc celebrans solus deferens crucem ambabus manibus eleuatam sine ministris ad locum præparatum descendens genuflexus, adiuuante magistro cæremoniarum, ipsam supra puluinum reponit, & surgens præcedentibus Acolythiis, ac ministris in chorum rece-

dit per ostiolum à latere epistolæ, ibique depositis calceamentis paulo ante ministros, qui planetas plicatas, ac pariter calceamenta debet reponere, egrediens à latere Evangelij ter genuflectens crucem adorat, Primo quidem in egressu ostioli: Secundo in loco medio: ac tertio ante ipsam crucem, breuiter orans; quod vbi compleuerit pedes crucifixi deuotè osculatur ac surgit; id ipsum pariter præstāt ministri, quibus surgentibus, simul cū celebrante cruci genuflectunt, ac redeunt in chorum per latus epistolæ quilibet sua calceamenta resumit.

20 Si adsint Prælati, immediate post celebrantem, & ministros eodem ordine crucem adorant, tum Sacerdotes suo quisque ordine, deinde clerici; ac tandem laici conuersi mantellos deferentes, omnes discalceati ex eodem latere egredientes, ter æquali spatio, vt supra, genuflectentes osculantur pedes crucifixi, deinde surgentes genuflectunt cruci, & per latus epistolæ in chorum redeunt: in hac autem adoratione nulla prorsus mora interponatur, sed cum primi procedunt ad secundam stationem, alij sequentes egrediantur, & primis accedentibus ante crucem, sequentes in loco medio genuflectant, & sic deinceps, cauentes ne orationem nimium protrahant.

21 Post conuersos sequuntur seculares, & inter ipsos primū vbi est Congregatio oratorij sodales ex ordine, tum reliqui omnes: pro mulieribus verò, si videbitur, poterit expandi aliud tapetum eodem modo cum puluino, & velo, crucem verò illuc defert Diaconus ministrans, vel Sacerdos stola nigra indutus supra superpelliceum: pariter si visum fuerit crux exposita extra, cancellos

aspor-

asportari à Diacono poterit, & tunc Acolythi tapetum aptabunt loco congruo.

22 Ante crucem decet, vt aliquis Acolythus genuflexus deuotè affistat; & cum res postulauerit arceat tumultuantes, confusionem auertens.

23 In choro, statim ac celebrans ad adorandam crucem procedit, cātores incipiunt impropria, quæ à quatuor designatis, duobus videlicet in primo choro, & duobus in secundo, vsq; in finem cantantur, atq; etiam, si non sit completa adoratio poterūt sæpius, si opus sit, repeti ab Hymno *Pange lingua*, &c.

De processione, & reliquo officio,

24 Circa finem adorationis Subdiaconus ad deferendam crucē designatus induit se sacris vestibus, plañe nimirum plicata eaq; nigra super albam: crux processionalis detegitur, ceroferarij verò cereos accendunt; pariter in altari cerei, ac lampades accenduntur.

25 Diaconus ministrans, accepta stola latiori, acolytho præcedente, per latus epistolæ egrediens, accipit pñsam corporalium à credentia cū purificatorio, eamq; eleuatam deferret super altare, vbi cum debitis reuerentijs accedens, expandit corporali in medio; Acolythus verò interim trāsfert librum cum puluino ad latus Euāgelij, cuius folia à Diacono voluuntur, ac congruè disponuntur. Interim celebrans, ac Subdiaconus planctas resumunt, ac tandem Diaconus expanso corporali accedit ad crucem, eamque cum debitis reuerentijs vtraq; manu accipit, & super altare reponit, atq; deniq; ad celebrantem redit. Acolythi interim

tapetum cum puluino remouent: sic etiam si alia crux sit exposita ab aliquo Sacerdote stola induto resumitur reuerenter, clericis tapetum remouentibus,

26 Interea in sacello, vbi Sacramentum repositum est disponuntur candelabra, vt commodè adiri possit, præparatur ibi velum super humeros celebrantis imponendum, & baldachinum,

27 In choro distribuuntur candelæ, quæ non accenduntur, nisi vbi ventum fuerit ad sacellū Sacramenti, ordinatur tamen processio, in qua præcedunt thuriferarij cum duobus thuribulis, immediatè post sequitur Subdiaconus deferens crucem paratus, vt supra, medius inter ceroferarios cum candelabris accensis, sequuntur reliqui ex ordine, bini more solito deuotè cum silentio incedentes, vltimo sequitur celebrans medius inter ministros, qui omnes ante altare transeuntes cruci genuflectunt, quod hac die semper præstandum est. In altari aliquis custos remaneat, qui vt ibi in regressu processionis paucula præstor sit curabit nec non etiam vas cum prunis pro Thuribulo,

28 Vbi processio peruenerit ad sacellum prædictum, deferens crucem sistit medius inter ceroferarios, reliqui ordinatè hinc inde per girū, iuniores quidem propè crucem, seniores verò propè Sacramentum, ibiq; omnes cereos accendunt, atq; genuflectunt; celebrans cum ministris, & post eos Acolythi deferentes thuribula ascendentes ad locum, genuflectunt supra gradus, & postquam aliquantulum orauerint per Diaconum aperitur capsula, deinde celebrans surgit, ac ministrante Diacono, vt die hesternā immittit incen-

Consul.
magist.
Rom.

um in vtraque thuribulo, non tamē benedicit, neque Diaconus eius manum osculatur, deinde ter Sacramentum incensat profundē antea, & postea inclinans, & reddito thuribulo Diacono per Subdiaconum velū super humeros celebrantis imponitur; & Diaconus, debitis adhibitis reuerentijs acceptum Sacramentum celebranti adhuc genuflexo porrigit. & extremitatibus veli tegens, & ipse genuflectens adorat, tunc celebrans surgens, & ambabus manibus calicem ante oculos eleuatū tenens conuertit se ad populum; & cantoribus inchoantibus Hymnum. *Vexilla Regis prodeunt, &c.* omnes surgentes procedunt, ordine quo venerant: & ad altare thuriferarijs Sacramentum continuē incensantibus: celebrās, medius inter ministros eius brachia sustinentes sub baldachino summīssa voce alternatim cum ipsis Hymnos, & Psalmos recitando, ultimus omnium procedit.

29 Cum intra presbyterium ante altare peruenerint Subdiaconus deferens crucem, cum iam sit completa processio, eam reponit, ceroferarij pariter candelabra supra credētiam collocant: crux verò vel in Sacrīstiam ab aliquo Acolytho transferri potest, vel loco congruo collocari Subdiaconus verò cum Acolythīs propē altare genuflectat, reliqui verò ex ordine facta prius cruci ante altare genuflexione, hinc inde circumcirca, ita tamen ne locum credentiæ impediāt, se collocabūt, & ita cereos accensos in manibus tenentes vsque in finem assistunt.

30 Celebrans Sacramentum portans cum ante cācellos peruenerit, vel vbi non sunt cancelli ante gradus presbyterij, remouetur baldachinum, & tunc omnes circumcirca

genuflectunt: vbi verò peruenerit ante gradus altaris Diaconus ante celebrantem genuflectens de manu eius calicem accipit, & tunc statim celebrans genuflectit, Diaconus verò reponit calicem super corporale cum debitis reuerentijs; & interim thuriferarius infundit prunas in alterum thuribulum.

31 Reposito calice super altare Diaconus accedit ad celebrantem, qui surgens assistentibus ministris, immittit incensum in thuribulo sine benedictione, & Diacono ministrante sine osculis, quod in toto hoc officio seruari debet, genuflectentibus celebrante cum ministris in infimo gradu altaris, ter Sacramentum incensat, profundē antea, & postea inclinans.

32 Incensato Sacramento celebrās cum ministris ascendit altare, & ibi reuerenter genuflectentes adorant; tunc Diaconus calicem detegit, patenamque ambabus manibus tenet; celebrans verò deponit hostiam ex calice super patenam, si fieri potest non tangendo illam, quod si tetigerit, abluat statim digitos in vase sibi à Subdiacono in cornu epistolę porrecto, deinde accipit patenam cum hostia, quam à Diacono sine osculis porrectam, nihil dicendo, neque signum crucis cum ipsa formando super corporale reponit: Interim Diaconus immittit vinum in calicem, & Subdiaconus in cornu epistolę stans aquam infundit, sine benedictione, celebrans nihil dicens eodem modo ipsum super corporale collocat, & Diaconus palla tegit.

33 Tum ministrante Diacono, celebrans, nihil dicens, immittit incensum in thuribulum, & assistentibus ministris hinc inde incensantur oblata, & interea celebrans dicit. *In-*

Cærem.
episc. lib.
2. c. 25.

Consul.
magist.
Rom.

censum

Rub. par.
miss.

cenſum iſtud, &c. & Dirigatur, &c. & reddens thuribulum Diacono dicit. *Accendat, &c.* ipſe verò non incenſatur; neque alius quiſpiam; ſed extra altare ad latus epiſtolæ lanat manus nihil dicens.

34 Poſt manus lotas celebràs rediēs ad medium altaris genuflectit, & Subdiacono recedente in medio poſt infimum gradum, Diacono verò ad librum accedente, inclinatus, iunctiſque manibus ſuper altare dicit, *In ſpiritu humilitatis, &c.* deinde genuflectens vertit ſe ad populum in cornu euangelij, & dicit. *Orate fratres, &c.* nec complet circulum, ne terga vertat Sacramento, ſed per eandem viam reuertitur ad medium, vbi nemine respondente. *ſuſcipiat, &c.* atque omnibus alijs omiſſis, immediatè dicit. *Oremus. Præceptis, &c.* & hoc more ſolito iunctis manibus; ſubdens verò poſtea, *Pater noſter, &c.* extendit manus, & interim Diaconus poſt eum ſtat; & in fine chorus respondebit. *Sed libera nos à malo.* Ipſe verò poſteaquã ſecreto dixerit. *Amen.* eodem tono, atque manibus extenſis, dicit, ſine *Oremus. Libera nos, &c.* & in fine chorus respondebit. *Amē.*

35 Celebrans deinde facta vſq; ad terram reuerentia ſupponit ipſemet patenam hoſtiæ, quam ſiniſtra poſita ſuper altare, dextra accipit, & eleuat, ita vt ab omnibus videri poſſit, & ſtatim deponit, oculis ſemper in eam intendens: tunc Diaconus diſcooperit calicem, ipſe verò illam diuidit in tres partes, quarum vnam immittit in calicem more conſueto, nihil tamen dicens; & cooperto calice à Diacono genuflectit, ac ſtatim ſurgens, dicit ſecretè, vt alias. *Perceptio Corporis, &c.* alijsq; omnibus omiſſis, rursus genuflectens ac-

cipit patenam cum hoſtia, dicens. *Panem celeſtem, &c.* & percutiens pectus ter dicit. *Domine non ſum dignus.* & continuat ſignans ſe Sacramento *Corpus Domini, &c.* & illud ſumit reuerenter: Deinde Diaconus calicem deregat, ipſe verò nihil dicens, neque ſe ſignans ſumit vinum, & aquam, cum particula in calice exiſtente, quo facto omnes ſurgunt, & recedentes in chorum tunc, & non prius extinguunt cereos, & funalia.

36 Celebrans interim in altari nò purificat calicem, ſed tantum in cornu epiſtolæ abluit digitos, & in medio altaris inclinatus iunctiſq; manibus dicit, *Quod ore ſumpſimus, &c.* & nihil aliud: Subdiaconus verò calicem tergit, & ſcendentes in planum facta altari reuerētia accepto bireto in chorum ſe rec p̄ſt, vbi ſenior inchoabit pro Veſperis Antiphonam. *Calicem, &c.* cantores verò Pſalmos: in altari dum dicuntur Veſperæ cerei ſint accēſi, & reliqua ſunt, vt heſterno die: Acolythi altare denudātes omnia in Sacriſtiam aſportant; & dicta oratione, *Reſpice, &c.* tabula datur ſignum, vt ſit in ſalutatione Angelica, & cerei in altari, & parietib⁹ extinguitur, oēsq; ſilētiò abſq; vlla ſalutatione diſcedūt.

37 Si pyxides cum hoſtijs conſecratis ſint in ſacello prædicto, reportentur ad aliud ſacellum loco remoto ad hoc præparatū, ac benè diſpoſitum cum luminaribus, &c.

39 Veſperi hora cōgrua, videlicet circa vigefimam primam, ter tabula dato ſigno celebrabitur officium, vt die præcedenti, quo completo præſentur neceſſaria pro officio ſequentis diei, ac per magiſtrum cæremoniarum celebrans, ac miniſtri de agendis die craſtina moneantur.

Cærem.
Pet. de
Rois.

Cærem.
epiſc. lib.
2. c. 26.

*De Sabbatho Sancto:**Cap. XIX.**De præparandis pro officio
huius diei.*

PRO officio Sabbathi sancti vesperti amoto baldachino violaceo imponatur album: locus ubi cereus paschalis est imponendus accommodetur, siue sit candelabrum, siue simulacrum Angelicum candelabrum tenens, & prope candelabrum aptetur pulpitum ornatum facie ad populum conuersa, vel saltem legile panno albo opertum. Lampades argenteæ, vel deauratæ sollemniores appendantur, & bene concinnantur, ut suo tempore facile accendi possint. Altaria, parietes, chorus, & omnia pretiosioribus paramentis ornentur, supra verò altare palliolo violaceo operiatur. Vasa cum aromatibus prope altare disponantur: legile pro prophetijs cantandis cum suo libro sit præparatum; scamnum à latere epistolæ panno violaceo pro celebrante, & ministris accommodetur.

2 In Sacristia paramenta duplicia, violacea, videlicet, & alba, eaq; sollemniora parentur, & omnia necessaria pro missa sollemni, crux etiam processionalis, cum vase aquæ benedictæ, & thuribulo. Incensum cum quinq; granis in peluicula argentea, cereus Paschalis, & arundo cum tribus candelis.

3 Et si Rubrica missalis mandet, ut ignis benedicatur ante fores, vel in atrio ecclesiæ, inhærendo tamen cæremoniali commodius benedicatur in loco cõgruo extra ecclesiam, ubi Diaconus benedicto igne commodè possit, depositis violaceis, al-

ba paramenta accipere, idcirco intra claustra paretur locus pro igne benedicendo cum sua mēsa, qui vndeque flosculis, & herbis odoriferis cõspergatur, similiter, ubi procedendum est extra ecclesiam locus flosculis, & herbis conspergatur.

4 Circa horam tertiam decimam habita ratione, ne in sollemnitate Paschali præueniamus ecclesiam cathedralem ter tabula dabitur signum, & tertio signo dato hora videlicet, tertiadecima cum dimidio celebrantur horæ sine luminaribus.

5 Dum in choro cantantur horæ, præparentur in loco, quo benedicendus est nouus ignis; thuribulum, cum nauicula; vas aquæ benedictæ cum aspersorio, bacile argenteum cum incenso; missale cum suo tegumento violaceo, à latere verò sit crux processionalis cum hasta, ex altero verò latere arundo cum tribus candelis propè verò mensam sit focus cum igne recens excusos, & candela cum fomite sulfureo, seu lignis sulfuratis, nec non etiam forcipes ad accipiendos carbones, præparetur etiam in eodem loco cum stola, & manipulo albi coloris pro Diacono.

6 In altari à latere euangelij in plano supra candelabrum aptetur cereus paschalis; à dextris verò sit pulpitum, vel iuxta consuetudinem ecclesiarum legile, velo argenteo, vel aureo ornatum: ac desuper imponatur pulvinus aureus, vel argenteus à latere verò epistolæ supra altare sit pulvinus violaceus; & missale apertum cum suo tegumento violaceo; supra verò credentiam aliud pro præconio cantando apponatur.

7 Omnibus modo præscripto dispositis; atque ministris à Magistro cæremoniarum bene instructis, habeat Diaconus cantaturus præco-

Cærem.
episc.Cærem.
episc. l. 2.
c. 28.

nium

Cōf. pro-
ban.

nium notatum in schedula nomen Imperatoris, & si non sit coronatus dicat. *N. electum Imperatorem*, post quem addat etiam Regis, Ducis, vel Reipublicæ Principis nomen, eius inquam, in cuius ditione officium celebratur, dicens, *Necnō. ad catholicum Regem nostrum. N. si in ditione Regis Hispaniarū sit, vel ad Christianissimum Regem nostrum. N. si in Regno sit Galliarū, vel ad Serenissimum Ducem, vel Magnum Ducem, seu etiam Archiducem, si in eorum ditionibus sit: subdens postea Quorum tu Deus, &c. & in fine concludens semper, Cum omni populo suo.*

De benedictione noui ignis, & processione.

8. Dum dicitur Nona celebrans, ac ministri paramenta violacea in Sacristiam accipiant, completaque Nona præcedente Clero accedunt ad locum statutum, ut benedicant nouum ignem, ubi cum peruenerint Subdiaconus accepta cruce sistit se à dextris celebrantis, post celebrantem stat Diaconus, circumcirca verò clerus: tunc Acolytho tenente librum apertum ante celebrantem, ille aperto capite, & iunctis manibus, dicit summissa voce. *V. Dominus vobiscum, & orationē, Deus qui filium tuum, &c.* & cum format signum crucis super ignem Diaconus à dextris eleuat anteriorem fimbriā pluuialis: & dictis tribus primis orationibus pro benedictione incensi, quod Acolythus sās à dextris eius in vase tenet, dicit sine *Oremus. Veniat quesumus, &c.* & thuriferarius assumēs cum forcipe ex carbonibus benedictis ponit in thuribulum; & Diacono ministrante imponit incensum in thuribulum, quod more so-

lito benedicit; deinde, Diacono cum osculis ministrante alperforio, ter aspergit ignem, & grana, dicens Antiphonam *Asperges, &c.* sine Cantu, & sine Psalmo, eodem quoq; modo ter pariter ministrante Diacono thuribulum adolet incenso; & tunc Sacrista accedit ex nouo igne cum lignis sulphuratis cādelam, qua Acolytho designato propè Diaconum deferendam tradit: accendet etiam ad cautelam laternā, quam aliquis ex conuersis ante ostium ecclesiæ defert.

9. Diaconus statim peracta benedictione deponit paramenta violacea, & induit se stola trāsuersa, Dalmaticā, ac manipulo albis: & tunc proceditur extra ecclesiam per claustra, vel per ostium, vnde patet aditus ad domum: præcedit thuriferarius cum thuribulo fumigante, à sinistris eius Acolythus grana incensi deferens, postea sequitur Subdiaconus deferens crucem, sequuntur reliqui bini ex ordine: vltimus omnium celebrans pluuiati violaceo indutus, immediatè tamen ante eum procedit Diaconus albis vestibus, ut supra indutus, deferens vtraq; manu arundinem cum tribus candelis, à sinistris habens Acolythum deferentem candelam accensam.

10. Ingrediente Diacono ecclesiā, omnes detecto capite sistunt, ipse autem inclinat arundinem, & ex candela, quam defert Acolythus accensam, vna ex tribus cādelis accenditur, & tunc aliquās arundinem genuflectit, & omnes alij pariter cum ipso, excepto Subdiacono deferente crucem: tunc Diaconus tono mediocri cantat. *Lumen Christi*, quo audito celebrans, & omnes surgunt, & chorus respondet in eodem tono. *Deo gratias*, eodem modo pro-

Rub. par.
miss.
Cærem.
episc.

cedendo in medio ecclesiæ sistitur, ibique altera candelâ eodem modo, ut supra accenditur, & omnibus genuflectentibus altiori voce Diaconus cantat. *Lumen Christi.* & similiter per chorum responderetur. *Deo gratias.* Tertio tandem ante gradus altaris accenditur tertia candelâ, & genuflectitur, atque cantatur altiori voce, *Lumen Christi.* chorusque pariter surgentibus omnibus respondet, ut supra, *Deo gratias.* & tunc clerus recedit in chorum, celebrans verò ad altare ascendens stat in cornu epistolæ pariter pluviali indutus, ut antea.

De præconio, & prophetijs.

11 Diaconus arundinem Acolytho qui candelam accensam gestabat tradit, & accepto libro domini magistri cæremoniarum accedit ante celebrantem, ab eoque genuflectus petit benedictionem, ut sit ad euangelium, dicens. *Inbe domine benedicere.* cui celebrans respondet. *Dominus sit in corde tuo;* prout in benedictione ad euangelium, sed locus *Euangelium suum,* dicit. *suum* *Paschale præconium.* prout in missali; dicēs verò, *In nomine Patris,* &c. cum benedicat, ipse verò more solito eiusdem celebrantis manum osculabitur, & cum debitis reuerentijs librum utraq; manu portans accedit ad pulpitem: præcedit thuriferarius, & cum eo Acolythus deferens grana incensæ; sequuntur Subdiaconus cum cruce, & Acolythus deferens arundinem, & ultimus omnium procedit Diaconus, qui ubi peruenit ad tegile, seu sugestum super illud librum aperit, ac ter incensat: Subdiaconus interim tenens crucem facie conuersa ad celebrantem, stat

extra sugestum à dextris. Diaconi, & eodem latere post Diaconum stat thuriferarius, à sinistris habens Acolythum cum granis: extra sugestum verò à sinistris Diaconi stat is qui fert arundinem. Et celebrans in altari stat iunctis manibus à latere epistolæ, facie conuersa ad latus euangelij, prout quando cantatur euangelium, & cum incipit Præconium, omnes detectio capite surgunt.

12 Diaconus, insensato ter libro, non signans seipsum, neque librum immediate incipit. *Exultate,* &c. prolequendo manibus iunctis cum verò grana incensæ in cerco figenda sunt accedit ad cereum, qui, si locus non sit congruus, portabitur ad pulpitem initio Præconij ab aliquo Acolytho ad id designato, & accedente Acolytho cum granis incensæ figit ea in modum crucis, primum in superiori parte: secundum in media: tertium in infima: quartum in dextera ipsius cerei; ac quintum deniq; in sinistra. Cum verò accendendæ sunt lampades, aliquantulum moræ facit, & tunc Acolythus ad hoc delectus, lumine accepto ex una è tribus candelis accendit lampades.

13 Finito præconio Diaconus claudit librum, & præcedentibus, thuriferario eum Acolytho, qui detulit grana, sequuntur Subdiaconus deferens crucem, à sinistris verò erit Acolythus cum arundine, & ultimus omnium Diaconus, qui in Sacristiam depositis albis paramentis, induet se stola, manipulo, & planeta plicata violaceis, & accedit ad altare, ut assistat celebranti: Subdiaconus pariter crucem deponit, & qui ferebat arundinem figit eam in aliquo pede firmo à latere euangelij præparato: celebrans interim stans in altari deponit pluviale, & induit

Cærem.
episc.

se casula violacea, atq; manipulum accipit: Acolythus legile nudum ante altare in plano pro prophetijs cantandis collocat.

14 Câtaturus prophetiâ egreditur è choro per ostiolû à latere euangelij, & procedens in medium, debitis peractis reuerentijs, illam cantat voce quidem intelligibili, & sonora, sed expedite: Interim celebrâs summissa voce illam legit in altari à latere epistolæ astantibus Diacono à dextris eius, & Subdiacono à dextris Diaconi: finita prophetia lector cû debitis reuerentijs recedit per ostiolû à latere epistolæ, & si sit dicendum *Flectamus genua*, non ante recedit, quâ per Subdiaconum fuerit dictum. *Leuate*. eodem quoq; modo ad prophetias cantandas alij, designati successiue procedunt.

15 Dum celebrans dicit orationē post prophetiam, Diaconus, & Subdiaconus stant ponē, & dicunt cum opus est, *Flectamus genua*, & *Leuate*. eodem modo, quo supra.

16 Licebit celebranti, post lectam prophetiam vna cû ministris operto capite in scamno à latere epistolæ præparato sedere, & tunc circa finem prophetiæ ad altare rediens, facta ibi in medio profunda inclinatione accedit ad librum.

17 Vltimam prophetiam à Sacerdote cātari decet, quem Acolythus comitabitur; eaq; completa, amouetur, legile, & celebrâs cum ministris oratione dicta, depositis planetis se ante altare prosteruūt, ibiq; ab Acolythis prius supra infimum gradum aptantur tres puluini violacei: & in choro omnibus genuflectentibus à designatis cantoribus in medio genuflexis cantatur statim Latina, variet; choro idem repetēte. Versus verò, *Per sanctam Resurrectionem*

tuam geminatur, ac lætiori voce cantatur.

18 Dum dicuntur Litaniz Sacrista, vel deputatus ad communionem stola alba indutus, ac velo pretioso, super humeros imposito, præcedentibus quatuor Acolythis cum intortitijs accensis, acceptum sanctissimū Sacramentum è sacello, in quo fuerat reconditum, reportat ad tabernaculum altaris.

19 Interim Clerici iuniores in Sacristia accipiunt omnia paramenta alba, eaq; pretiosiora pro celebrante, & ministris, singuli, singula accipientes, & præcedente magistro ceremoniarum, à quo ducuntur procedunt in choro; primo quidem thuriferarius cum thuribulo, post ipsum deferens missalia cooperta integumēto pretiosiori cum velo oblongo super humeros Subdiaconi imponendo. alius deferit ampullas cum peluicula, alius calicem; alius stolas cum manipolis; duo alij tunicellam, ac dalmaticam; vltimus casulam; & cum in medio chori peruenierint, deferētes missalia, & reliqua quæ ad missæ celebrationem deseruiunt singula suis locis supra credentiam, & altare adaptant; reliqui verò in choro expectant celebrantem cum ministris.

20 Celebrans cum ministris vbi puentū fuerit ad illa verba *Peccatores* surgunt, & cum debitis reuerentijs chorū per latus epistolæ ingrediuntur, vbi depositis violaceis, alba indumenta accipiunt: interim Acolythis amouent ab altari palliolum violaceum, accendunt cereos super altare, & parietes, & omnia pro missa cantanda adaptant.

21 Sub finem Litaniarū, ministris indutis, & omnibus benè dispositis celebrans aspergit ministros, ac mo-

Sup. c. 18
nu. 12.

Car. em.
Paris de
Crassil.
2. c. 48.

re solito, sollempniter ad altare procedit, præcedentibus thuriferario, ac ceroferarijs, & in plano ante gradus altaris facit cum ministris cōfessionem, ac dicit Psal. *Iudica me Deus, &c.* cū *✠. Gloria Patri:* in choro verò dictis Litanij omnes surgunt, & cantant *Kyrie eleison*, nouies lentè, ut celebrans thurificare commodè possit altare, quo præstito, & ipso à Diacono incensato in cornu epistolæ una cum ministris dicet alternatim voce summissa, *Kyrie eleison*, quibus à choro completis stās in medio intonabit Hymnum, *Gloria in excelsis Deo, &c.* & tunc campanæ omnes pulsantur.

22 Post epistolam ter celebrās cātat, *Alleluia*, semper eleuans vocem gradatim, choro post quamlibet vicem idem, eodem tono respondente, deinde Subdiaconus eius manum osculatur: Diaconus verò ministrat incensum, dicit *Munda cor meum*, & subdens, *Iube domne benedicere*, benedictionem petit; non tamen ad euangelium deferuntur luminaria, sed Acolythi sine cereis assistunt, medium habentes Subdiaconum. In principio Diaconus librum incensat, & celebrantem in fine postquam osculatus fuerit librum, quæ omnia ut moris est peragi debent.

23 Post euangelium non dicitur, *Credo*, neq; *Offertorium*, sed Subdiaconus proximè defert calicem cum bursa corporalium, quæ à Diacono explicatur. Ad Psal. *Lauabo*, dicitur *✠. Gloria Patri*. In Præfatione, dicitur. *In hac potissimum nocte*. Dicto *Pax Domini*, nō dicitur *Agnus Dei*, neq; datur pacis osculum, dicuntur tamen tres consuetæ orationes ante communionem.

24 Si qui pro suæ pietatis studio communionem petant, quod præci-

puè contingere solet, cum hæc dies in Annūciationem incederit, in alio altari extra missam Sacramentum percipiant.

25 In choro post sanguinis sumpcionem senior, anni ætate magistro cæremoniarum, inchoabit añam. *Alleluia*, quā chorus persequitur, & cantores in primis sedibus chori inferioris inchoabunt Psal. *Laudate Dominum omnes gentes, &c.* In altari verò celebrās sumpra purificatione dicit voce summissa in cornu epistolæ, assistente Diacono, loco cōmunicis, Añam, & Psalmum. Repetita verò añā à choro stans ibidem inchoat añam. *Vespere autem Sabbathi, &c.* quæ à choro exequitur, ipse verò voce summissa eam complet; deinde ministrante Diacono ponet thuribulum, ac benedicit, & altare incensato, ipse stans in cornu epistolæ à Diacono incensabitur, qui thuribulo tradito assistit celebranti dum summissa voce in altari legit Canticum *Magnificat*, & antiphoam *Vespere, &c.* Subdiaconus verò iterum incensat chorum, & rediens etiā Diaconum, Acolythes, & populum.

26 Repetita añā à choro celebrās osculato altari in medio conuertens se ad populū dicit, *Dominus vobiscum*. & in cornu epistolæ cātat orationē. *Spiritus nobis*. & reliquas; Diaconus dicens *Ite missa est*, addit bis *Alleluia*. & Chorus respondens. *Deo gratias*, pariter iterabit *Alleluia*. & in fine dicto Euāgelio S. Ioannis redeunt præcedentibus ceroferarijs in Sacramentum.

27 Post missā in altari extinguuntur cerei, etiam Paschalis, & quæ in arundine sunt candelæ asportantur; duæ saltim in altari candelæ accensæ remaneant: ecclesiæ forte hodie ne claudantur, nam Paschalis sol-

Cærem.
Pet. de
Rois.

lemni.

lemnitas à missa Sabbathi sancti initium sumit.

Soto;

Suarez.
to. 3. di-
sp. 80.
sect. 2.

Azor.
sum. p. p.
l. 10. c. 24

Microlo-
gus lib.
de eccl.
obserua.
c. 53.

28 Si quis ex æqua causa hac die vellet privatè celebrare, poterit iuxta doctrinam Dominici à Soto, quã recentiores sequentur, & Franciscus Suarez practicè tutam, excluso scandalo, existimat, ab ea hora, qua incipit, vel incipere potest sollempne Paschale officium; nec tam è sine rationabili causa fieri debet, videlicet, ut ait Azor, si multi sint, qui eo die cõmodè sacrificio publico, & sollempni interesse non possint, tunc potest superior facultatem cõcedere, ut vnus Sacerdos priuatim sacrificet in aliquo sacello. In quo casu Sacerdos priuatim celebrans congruum esset ut à Litanijs inciperet; nã Micrologus post baptismum suis tẽporibus presbyteros priuatim celebrare hac die cõsueuisse innuat, nõ. n. à Lẽtioni-
bus, sed à Litanis incipere cõsueuisse affirmat. post Litanias verò quæ flexis genibus dici debent Sacerdos surgens facit confessionẽ cū Psal. *Iudica me Deus*, &c. & altare ascendens illoq; in medio osculato dicit nopies *Kyrie eleison*. & reliqua prout in Missali prosequitur, & pro cõmunionem dicit Añam, *Vespere aut Sabbathi*. De hac aut priuata missa quò hac die dici possit potius videatur Suarez p. 3. tom. 3. disp. 80. sect. 2. Azor in sum. p. p. lib. 10. cap. 34. & Microlog. de ecclesiast. obser. c. 53.

29 Vesperæ si dicantur extra chorum, dici debet secreto *Pater noster*, & *Aue Maria*, deinde *Ÿ. Deus in adiutorium*, &c. cum *Gloria Patri*, &c. & *Alleluia*, postea aña *Alleluia*, &c. cum Ps. *Laudate*, &c. & reliqua prout in Missali, & Breuiario, & in fine loco, *Ite missa est*, dicitur *Benedicamus Dño, alleluia, alleluia*, & cõtinuo *Fidelium anima*, & *Pater noster*

Czr. em.
Per. de
Rois.

secreto æquum enim est, ut huic officio suum sit principium, & finis.

30 Ad Completorium bis pulsantur campanæ dicitur Capitulum, sit confessio, cum *Ÿ. Cõuerse*, & *Deus in adiutorium*, & dicto *Alleluia*, immediatè cantore inchoante dicuntur quatuor Psalmi consueti, post quos celebràs immediatè inchoabit añam *Vespere autem Sabbathi*, quæ nõ iteratur in principio; sed cãtor inchoabit canticũ. *Nunc dimittis*, & in fine à choro cantabitur aña, *Vespere aut Sabbathi*, &c. quo facto celebràs dicit *Ÿ. Dominus vobiscum*. & orationem, *Vista*, &c. & in fine altiori tono inchoabit añam, *Regina celi*, &c. & interea omnes stant etiam dum datur signum campanæ, quod toto tempore Paschali seruabitur.

Czrem.
episc.

De Festo sancto Pascha, & tempore Paschali. Cap. XX.

IN die sancto Paschæ ad Matutinũ pulsatur paulo ante aurorã hac enim hora Dñicam cõtigisse resurrectionẽ cõis est sensus ecclesiæ: celebrabitur igitur matutinũ sollempniter à Præposito induto parametis albis, & cēs cerei altaris, ac parietũ èt Paschalis à principio vsq; ad finẽ laudum acceduntur. & reliqua ut in proprio loco de Matutinis sollempni-
bus dictum est supra præstantur: habet tñ spetiale hæc dies. q non dicuntur Hymni in principio post Inuitatorium, neque ad Laudes, sed post Psalmos ad Laudes loco Capituli dñ alta, ac sonora voce aña. *Hæc dies*, quam celebràs inchoabit, & chorus prosequetur, quod in aliis quoq; horis diurnis seruandum erit per totam octauam Paschæ.

2 In fine Laudũ, & Vesperarũ ad *Ÿ. Benedic. Dño, dñ bis Alleluia*, hoc aut

Suarez,
3. p. to. 2.
dis. 46.
sect. 2.

Sup. l. 2.
cap. 22.

tantum ad Laudes, & Vesperas, non autem ad alias horas faciendum erit.

3 Ad Primā, & ad reliquas horas nō dicuntur Hymni, Antiphona, neq; Capituli, nec Versus: sed immediatē post Psalmos, qui solēt dici in duplicibus, celebrante inchoante chorus prosequitur; loco Cap. Añam. *Hac dies, &c.* antequam autem pronuntientur Kalendæ Lectōr cantaturus Martyrologiū in tono sollemni annuntiabit festiuitatem Paschalē, dicens. *Hac die quam fecit Dominus, sollemnitas sollemnitatum, &c.* prout in Martyrologio, & interim omnes stant delecto capite, deinde cū pronuntiantur Kalendæ, & Martyrologium sequentis diei caput regūt, ac sedent, post Martyrologium dicitur *Pretiosa*, cū reliquis: pro absolutione verò ad Cap. dñ *Si cōsurrexistis, &c.*

4 Ante missā sollemnē fit aspersio aquæ benedictæ, & dicitur añā *Vidi aquam, &c.* quæ toto ipe Paschali dici debet, & dum fit aspersio celebrans cum ministris alternatim recitabit Psal. *Confitemini.* Datur Pax, & fit generalis cōmunio Religiosorum, & in fine Diaconus dicens, *Ite missa est*, geminabit *Alleluia*: similiter chorus, Respōdens. *Deo gratias*: idem per totam octauā vsq; ad Sabbatum in Albis inclusiue in omnibus missis etiam priuatis seruabitur.

5 Ad vesp̄as, nō dicitur Hymnus, sed loco Capituli celebrans inchoabit tono sollemni Añam, *Hac dies, &c.* quam chorus prosequetur, vt dictum est supra ad Laudes.

6 Ad Completorium dicto post versum *Gloria Patri*, in principio *Alleluia*, immediatē cantor inchoabit Ps. *Cū inuocarem, &c.* & reliquos successiue, & in fine vltimi Psalmi dicuntur pro añā quatuor *Alleluia*, quibus à choro cārtatis, cantore incipit

te chorus prosequitur Canticū, *Nūc dimittis.* & in fine loco capituli celebrans inchoabit, & chorus prosequetur, vt sup. añam. *Hac dies*, postquam per celebrantē dicaur oratio, *Visita quasumus, &c.* & tandem añā B. Virginis, *Regina cæli.* & sic ordinabitur officium vsque ad vesp̄as Sabbathi in Albis exclusiue.

De duobus sequentibus diebus.

7 Feria secunda, & tertia post Pascha officium erit sollemne primæ classis tertij ordinis, & celebrabitur à senioribus ex ordine; ad Matutinū cantantur Lectiones, non tamen ad Laudes incensabitur altare; paramēta, & reliqua ornamenta omnia erūt quidem alba, atq; pretiosa, parcius tamen quam in die Paschæ: supra parietes in missa sollemni, & ad vesp̄as accenduntur cerei. A feria quarta vsq; ad Sabbathū, inclusiue officium ordinatur vt supra. In missa tñ post orationē diei dicitur *Ecclesia*, vel pro Papa, nec dicitur tertia oratio, q̄ si occurrat festum simplex. Secunda oratio erit de Sāto, nec tunc dicenda erit tertia oratio.

De cereo Paschali.

8 In Sabbatho sancto cereum magnum benedici sanctum Zafimū Papam constituisse legimus, quē Diaconus teste Micrologo accepta benedictione ab aliquo Sacerdote debebat benedicere, antea igne benedicto illuminando, q̄ postea Tolosani Cōcilij auctoritate firmatū reperimus. eius autem benedictionis, quē sollemniter hodie in omnibus Christianorum Ecclesijs decantatur, auctor fuit Gregorius huius nominis primus antiquissima autem hæc cæremoniam ad hæc vsq; tēpora Patrū traditione perdurat, vnde consuetudine firmatum est, vt toto tempore Paschali vsq; ad Ascensionē Dñi in

Microlog.
de eccle-
siast. ob-
seruat.
cap. 53.
Vuilfre-
dus de re-
bus eccle-
siast. c. 30
Conc. To-
lesanū 4.
c. 8.

cande-

Conf.
Mag. Ro.

câdelabro à latere euangelii infixus maneat. Accenditur autem cum sollempniter celebratur officium, videlicet Sabbatho sancto ad Missam vsq; in finem, ad Completorium: In die sancto Palchæ ad Matutinum totû, & Laudes ad missam sollempnē, Vesperas, & Cōpletorium; duobus verò sequentibus diebus, ad Laudes, missam sollempnem, Vesperas, & Cōpletorium, eodem prorsus modo accendi debet Sabbatho, & Dominica in Albis, atq; in alijs Dominicis, ac festiuitatibus omnibus tēpore Paschali occurrentibus, in quibus vespere, ac missa sollempniter celebrantur; in die autem Ascensionis ad Vesperas, Completorium, Laudes, & Missam, vsq; ad Euangelium nam cū dicuntur illa verba Euangelij, *Et Dominus quidem Iesus assumptus est*, &c. statim extinguitur, & completa missa asportatur in Sacristiam: Hæc adnotasse ex antiqua traditione, necnō Ecclesiæ S. Petri vsu peritorum cōsilio non erit incongruum, cū in nullo alio ecclesiastico codice aliquid de hoc cereo, & tempore quo accendi debeat scriptis sit traditum, nec mirū, nā cēremoniæ potius ad traditionem, quā ad scripturā pertinent.

De Dominica in Albis.

9 Hæc dies inter Dominicas primæ classis in tabula rubricæ Breuiarii annumeratur, & officium duplici ritu celebrari debet, quia est dies octaua sacratissimæ Palchæ Dominicæ Resurrectionis; non tamen sollempni apparatu celebratur, nō enim est festum primæ, imò nec secundæ classis, prout ex rubricis Breuiarii patet: hoc enim festo Circumcisionis, & sanctissimæ Trinitatis tribuitur, nō autem huic Dominicæ, quare quoad ordinationem officium erit duplex, & quocunq; festo occurrente, & Pa-

troni, vel Titularis, ipsa Dñica nunquam omittitur, non tamē ad Matutinum cantatur Lectiones, neq; alia quæ in sollempnitatibus requiruntur adhibenda sunt.

De Tempore Paschali.

10 Tempus Paschale, vt bene ex Augustino habemus beatitudinē, in qua post Resurrectionem erimus significat, sicut passionis presentis sæculi erumnas; propterea illud in ieiuniis, & orationibus exercemus; hoc verò relaxatis ieiuniis in laudibus agimus, & hoc est *Alleluia*, q̃ cantamus, q̃ latinè interpretatur Laudate Deum: & hoc est q̃ dicimus omnes, qñ dicimus *Alleluia*. Laudate Dñm dicis tu alteri, dicit ipse tibi, & sic cū se omnes exhortatur, omnes facit, q̃ hortantur. Toto igitur hoc tēpore, q̃ est Diuinæ laudis exultationis, & lætitiæ, altaris, & ecclesiæ ornatus, ac paramēta omnia alba sint, in festis verò sanctorū martyrum, quæ hoc tempore celebrari contingunt, & in particularium celebratione officiorum, alijs quoq; coloribus pro officii ratione iuxta missalis rubricas vti oportet.

11 Toto hoc tempore cum sit vt diximus lætitiæ non dicitur, vt solet in principio mensis officium defunctorum: in die verò obitus præsentis corpore quacunq; die ē Duplici, & ex sollempnibus ratione exequiarum dici potest: pro absentibus verò officium depositionis quocunq; pariter die, dummodo officium non sit duplex dicitur: à Dominica tñ Palmarum, vsq; ad Dominicam in Albis inclusiue, nō nisi præsentis corpore dicitur: pro absentibus verò post octauam sanctissimæ Palchæ differatur.

12 Officium paruum B. Virginis cū dicitur mutatur tantū antiphona ad *Benedictus. Magnificas, & Nunc*

D. Aug.
in enaratione in
Pl. 148.

Rub. gen.
miss.
XVIII.

Rit. S. Seuer.

dimittis. quæ toto hoc tempore erit *Regina cæli*, prout in Breuiario.

13 In Dominicis ad asperſionem aque benediçæ ante miſſâ ſollemnẽ dicitur añã. *Vidi aquam.* & toto hoc tpe omittitur añã *Asperges*, &c. & ad Verſum, *Oſtende*, &c. additur *Alleluia*, prout in miſſali.

14 In feſtis Sanctorum hoc tempore occurrẽtib; ad Inuitatorium, Antiphonas, Verſus, & Reſp. tam breuia, quam alia ſemper additur *Alleluia*, quod ſi alicui Antiphonæ ſit assignatum, nihil ultra addẽdum: per ſingulos autem nocturnos tres Pſalmi dicũtur ſub prima Antiphona illius nocturni. In miſſa verò ſiue ſit feſtiua, ſiue votiuã in ſine Introitus dicuntur duo *Alleluia*, & in ſine Offertorii, & communionis dicitur vnum *Alleluia*, poſt epiſtolam non dicitur Graduale, ſed dicuntur duo Verſus cum quatuor *Alleluia*: duo videlicet immediatẽ lecta, vel cantata epiſtola ante primum verſum: Tertium poſt primum: & quartum poſt ſecundum verſum: quod ſi in miſſa non ſint assignati verſus, primus erit, qui habetur poſt Graduale, & ſecundus ex communi deſumi debet.

*De ſanctorum feſtis menſe
Aprilis occurrentibus.*

Cap. XXI.

Toto Paſchali tempore in officio ſiue de tempore, ſiue de ſanctis Hymni terminantur. *Gloria tibi Domine, qui ſurrexiſti à mortuis*: excipiuntur tamen illi qui nõ ſunt eiꝰdem metri, & qui propriam habent cõcluſionẽ; Ad Primã *Qui ſurrexiſti à mortuis.* Ad Laudes, & Veſperas in feriis atq; etiam

diebus Dominicis, & ſemid. non dicuntur ſuffragia, ſed loco eorũ ſit commemoratio de cruce prout in Breuiario, & in diebus Dominicis.

De Feſto S. Franciſci de Paula.

2 Die 2. Aprilis celebratur Feſtum S. Franciſci de Paula Ordinis Miniſtrorum inſtitutoris, quod auctoritate ſeſ. mem. Sixti PP. V. ann. 1586. duplici ritu celebrari præcipitur; in Breuiario verò à Clemente Octauo nuper recognito ſemiduplici ritu celebrãdum proponitur: ſi hoc feſtum occurrat tẽpore Quadrageſimæ fiat in eo cõmemoratio feriæ in officio, in quo nona Lectio erit homelia Euangelij feriæ currentis: & in miſſa ſecunda oratio de feria. Præfatio propria de tempore, & in ſine legitur Euangelium feriæ currentis: poſt horas dicuntur duæ miſſæ loco miſſarum Conuentualium, quæ iuxta rubricas miſſalis in eccleſijs collegiatis dici debent, quarum prima erit de ſancto abſq; vlla commemoratione feriæ: ſed in ea ſecunda oratio erit *A cunctis*, tertia verò ad libitum: altera verò erit de feria cum assignatis orationibus, abſq; vlla cõmemoratione ſancti. Reliquæ verò omnes erunt de ſancto cum commemoratione feriæ: & ſi occurrat feſtum infra hebdomadã paſſionis, in qua duæ tñ orationes dici debẽt, nõ dicitur tertia oratio; ſi verò antea erit, *A cunctis*, &c. & in ſine dicetur euangelium feriæ currentis: quod ſi tempore Paſchali celebrandum occurrat, tunc ſeruatis omnibus, quæ ſupra de feſtis tempore Paſchali occurrentibus ſunt adnotata, ſecunda erit *Concede*. tertia verò *Eccleſia*, vel pro Papa, & Præfatio de tempore.

De feſto S. Leonis Papæ.

3 Feſtum S. Leonis Papæ, quod diẽ 1. Aprilis occurrat duplici ritu

cete-

celebratur : & quia potest tempore Quadragesimali, & Paschali celebrari, eadem respectuè seruentur, quæ supra de festo sancti Francisci de Paula sunt dicta.

De sanctis Sotbero, & Caio.

4 Semiduplici ritu hoc festum die 22. Aprilis celebratur, seruatis omnibus quæ de sanctis tempore Paschali occurrentibus sunt adnotata; Ad vespers à Capitulo de S. Georgio mar.

Eodem modo S. Georgij festum semiduplici ritu die 23. celebrabitur,

De festo S. Marci, & Litanij maioribus.

5 Festum sancti Marci, quod die 25. Aprilis occurrit est duplex secundæ classis, & à nobis, qui Apostolicam vitam profitemur præcipua pietate celebrandum est: debemus enim SS. Apostolis, & Euangelistis specialem venerationem, ac propterea hac die missa sollemnis celebrabitur; ante tamen missam sollemnem de die, immediate post Primam fit processio, pro qua apponatur in altari pallium violaceum; & deferens crucem medius inter ceroferarios candelabra accensa deferentes, præcedit omnes, sequuntur reliqui ex ordine: Ultimo celebrans indutus pluuiali violaceo, duo cantores dicunt Litanias prout in Breuiario Romano; egrediuntur autem ex ostiolo à latere epistolæ, procedentes circa atrium ecclesiæ, vel tantum circa ipsam ecclesiam, prout visum fuerit; regredientes autem, intrant per cancellos à latere euangelij, & procedunt in chorum, ubi quilibet in suo loco genuflectit; cantores verò in medio chori, & ce-

lebrans pluuiali indutus in prima. sede secundi. chori; post Litanias dicit Preces, & Orationes prout in Breuiario, quibus dictis, celebratur Missa de Rogationibus cum paramentis violaceis, & in ea non fit commemoratio S. Marci, dicuntur tamen tres orationes quarum secunda erit, *Concede*, tertia verò *Ecclesia*, vel pro Papa, in ea autem non dicitur *Gloria*, neque *Credo*, & Præfatio erit de tempore. Immediate verò post Missam Rogationum amouetur ab altari pallium violaceum, & dicitur *Tertia*, post quam cantabitur missa sollemnis de sancto Marco in paramentis rubeis.

6 Si festum S. Marci venerit infra octauam Paschæ, ac propterea sit transferendum, non tamen transferatur processio, in qua dicuntur Litanie, & in fine missa Rogationum sine commemoratione diei curiæ, & sine *Gloria*, & *Credo*, & absq; *Ite missa est*, cum *Alleluia*. Præfatio tantum, & communicantes erunt de octaua.

De SS. Cleto, & Marcellino.

7 Die 26. festum sanctorum Cle- ti, & Marcellini semiduplici ritu, prout in communi martyrum tempore Paschali celebrabitur.

De S. Petro martyre.

8 Festum S. Petri martyris Ordinis Prædicatorum, atq; Christianæ fidei propugnatoris acerrimi. Sixtus Quintus Pontifex Maximus anno Domini 1586. Duplici ritu celebrari mādauit, in Breuiario tamē Rom. nuper à Clemente VIII. recognito semiduplici ritu ordinatur, cū cōmemoratione in primis vespers, & lau-

dibus,

Rub. par. miss.

Rub. par. miss. XII. 3. & 4.

dibus, & missa S. Catherinæ Senensis Virginis eiusdem ordinis.

9 Si aliquod ex dictis festis, vel ex sequentibus occurrat feria secunda Rogationum, vel in vigilia Ascensionis, officium sit de Sancto, & Lectiones primi Nocturni sumuntur ex communi illius sancti extra tempus Paschale, nisi propriæ assignentur, vel ponendum sit initium alicuius epistolæ præcedentis Dominicæ.

De festis mensis Maij. *Cap. XXII.*

*De festo sanctorum Apostolorum
Philippi, & Iacobi.*

K Alendis Maii festum sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi celebratur, antiquitus autem hac ipsa die una cum eis omnium Apostolorum festiuitas celebrabatur, nam ut ait Micrologus de sanctis tempore Paschali communiter cantare solebant, quia vniuersalis resurrectionis, cuius typus eo tempore agitur communis est læticia, & festiuitas iustorum, & quia est tempus lætitiæ, & exultationis, & si omnium Apostolorum festa vigilia præcedat, hoc tamen caret vigilia officium, verò sollemniter celebratur, ut proprio loco dictum est de festis secundæ classis. Acceditur ad utraq; Vesperas, Laudes, & Missam quæ sollemniter celebrari debent cereus Paschalis, & in secundis Vesperis fit commemoratio de S. Athanasio.

De S. Athanasio episcopo.

2 Festum S. Athanasii episcopi, & confessoris duplici ritu celebratur. die 2. Iunii Antiphona ad Magnifi-

cat. *O Doctor optime.* octauum responsorium, *In medio ecclesiæ.* & in missa dicitur *Credo.* Præfatio de tempore, &c. non habet secundas vespertas ratione sequentis festi, quod est secundæ classis, sed tantum de eo in primis Vesperis Inventionis sanctæ Crucis fit commemoratio prout in Breuiario.

De festo Inventionis S. Crucis.

3 Hoc festum, quod die tertia Maii ab ecclesia Catholica ex antiquissima traditione celebratur est iuxta Romani Breuiarii rubricas Duplex secundæ classis, ac propterea sollemniter, ut in proprio loco supra de festis secundæ classis dictum est celebrandum erit.

4 In Hymno vespertarum ad illa verba. *O crux aue spes unica, &c.* genuflectitur, & ubi habetur. *Hoc passionis tempore,* dicitur. *In hoc Paschali gaudio.* & in fine. *Te summa Deus Trinitas, &c.* non variatur, nā specialia generalibus præferuntur.

5 Antiphonæ Vespertarum, Laudum, & Horarum in Breuiario à Clemente Octauo recognito desumuntur, quæ in festo Exaltationis mense Septembris habentur. *O magnum pietatis opus.*

6 Ad Matutinum nona Lectio erit de sanctis *Alexandro, Euentio, &c.* quorum commemoratio fit in Laudis, & missis priuatis tantum. In secundis Vesperis fit commemoratio S. Monicæ viduæ.

De S. Ioanne ante portam Latinam.

7 Hoc festum, quod die 6. Maii celebratur est iuxta Breuiarii nuper recogniti rubricas duplex Maius. Omnia de communi Apostolorum

tempo-

Rub. par.
Breu.

Microlog.
c. 55.
Durand.
in rōnali.
lib. 7. c. 10

Sup. l. 2.
cap. 20.

tempore Paschali præter illa quæ propria in Breuiario habentur; in secundis Vesperis commemoratio de sancto Stanislao.

De sancto Stanislao.

8 Festum sancti Stanislai episcopi, & martyris die 7. Maij sanctiss. Pont. Clemens Octauus hac die duplici ritu celebrari præcepit, quod dies natalis ipsius, qua passus est octaua Maij S. Michaelis Archangeli sollemnitati sit dedicata. In Breuiario viro nuper emendato semiduplici ritu ordinatur.

De apparitione S. Michaelis Archangeli.

9 Festu Apparitionis S. Michaelis Archangeli, quod die 8. Maij celebratur iuxta rubricas Breuiarii nuper emendati est Duplex maius, & minoribus duplicibus præfertur. In lectione octaua ad benedictionem Respondetur, *Quorum festum colimus*, vna enim cum ipso, & alios Angelos colit ecclesia. In missa dicitur *Credo*. Præfatio de tempore.

10 In secundis Vesperis quia iuxta rubricas Breuiarii nuper recogniti duplicia maiora minoribus præferuntur, sit tatum commemoratio sequentis duplicis.

11 In propria ecclesia officium sollemniter celebrabitur, cum octaua prout Sacra rituum Cõgregatio ordinavit, & approbavit anno Domini 1605.

De S. Gregorio Nazianzeno.

12 Hoc festum duplici ritu die 9. Maii celebratur de communi confess. Põtif. seruatis ijs, quæ de sanctis

tempore Paschali occurrētibz sunt supra notata, Antiphona ad Magnificat. *O Doctor optime.* & octauum Resp. *In medio ecclesia*, & in missa dicitur, *Credo*, est enim festum Doctoris ecclesie.

De Rogationibus, & Litanij minoribus, Vigilia, et Festo Ascensionis.

Cap. XXIII.

TRibus diebus ante festum Ascensionis, videlicet feria secunda, tertia, & quarta celebratur pro Rogationibus Litanie, quæ dicuntur minores, ad distinctionē maiorum, quæ in festo sancti Marci sunt celebratæ ex antiqua enim traditione, non semel tantum, sed pluries in anno solite erant fieri Litanie pro consuetudine cuiusq; ecclesie. Porro per celebres, & ab vniuersa ecclesie receptæ sunt, quæ præcedunt celebritatem Ascensionis Dominicæ, quæ & Rogationes sunt appellatæ de quibus & D. Augustinus meminit, & Concilium Aurelianense; nec non & in Sacris Canonibus de ipsis fit mētio. in his. n. diebus ieiuniis, & orationibus olim fideles vacabant: modo autem in his diebus fit processio, in qua dicuntur Litanie cum Precibus, sine Psalmis poenitentialibus, & qui non intersunt processionibus priuatim Litanias recitare tenentur.

2 In ecclesia autem recitantur huiusmodi Litanie eodem modo, quo in die S. Marci, & post Litanias immediate dicitur missa de Rogationibus in paramētis violaceis, interea autem altare panno violaceo operiendum est: post litanias verò, & missam Rogationū altaris paramen-

D. Greg. epif. 76.

D. Aug. ser. 173. Conc. Aurelianen. 29. c. Rogationes, de cõsec. dist. 3.

ta erunt conuenientia officio, quod celebratur.

Rub. par.
miss.

3 Feria secunda Rogationum, nisi occurrat festum nouem Læctionum, ad officium paramenta erunt alba: At cum missæ omnes dici debeant de Rogationibus celebrantium paramenta erunt violacea, ac propterea per horas missarum altare maius pallio violaceo operietur. Si verò occurrat festum nouem Læctionum, ad Litanias tantum, & missam Rogationum, quæ immediatè post litanias sine cõmemoratione sancti dici debet paramenta erunt violacea; ad officium verò, & reliquas missas priuatas, quæ erunt de sancto cum cõmemoratione Rogationum, erunt conuenientia festo.

Sup. lib.
2. c. 2.

4 In missa Rogationum, quæ dicitur post Litanias, & si non sollempniter celebretur, tamen quia est missa cõuentualis, vt supra adnotauimus, nulla in ea fit cõmemoratio Sancti occurrentis, neq; in sequenti missa de Sancto, quæ pariter erit conuenientialis, & si non cantetur, neque sollempniter celebretur, vlla fieri debet cõmemoratio Rogationum: in reliquis verò missis priuatis, quæ erunt de Sancto fit cõmemoratio Rogationum, &c.

Rub. par.
Bren. &
miss.

5 Feria tertia post Litanias pariter dicitur missa, vt pridie de Rogationibus in paramentis violaceis, & si occurrat festum eodem modo, vt supra procedendum erit.

6 Si verò hac die nullum occurrat festum, officium quidem erit de feria currenti in paramentis albis, & ad Matutinum dicitur Hymnus. *Te Deum laudamus*, & oratio Domine præcedentis; missæ tamen omnes erunt de Rogationibus in paramentis violaceis, & quia hæc erit missa de die à rubrica assignata, per horas

missarum altare maius pallio violaceo operietur, post missas verò ad Vesperas paramenta altaris omnia alba erunt, &c.

Rub. par.
miss.

7 Feria quarta in Rogationibus, & Vigilia Ascensionis, si non occurrat festum nouem Læctionum, officium, & missa erunt de Vigilia in paramentis albis: tamen ad litanias, & missam Rogationum, quæ immediatè post dicitur, paramenta erunt violacea; post missam verò Rogationum dicitur missa de Vigilia in paramentis albis, absq; cõmemoratione Rogationum; reliquæ verò missæ priuatæ omnes erunt de vigilia cū cõmemoratione Rogationum, & paramenta celebrantium, & altarium omnia alba erunt.

8 Si in Vigilia Ascensionis occurrat aliquod festum nouem Læctionum, officium erit de festo, & paramenta altaris conuenientia officio, & tunc in ecclesiis collegiatis dicentur tres missæ principales, seu Conuentuales, vna post litanias, quæ erit de Rogationibus in paramentis violaceis, absq; cõmemoratione Sancti, & Vigiliæ. De sancto altera paramentis eius officio conuenientibus, absq; cõmemoratione Rogationum, & Vigiliæ. Tertia tandem de Vigilia absq; vlla cõmemoratione Sancti, & Rogationum. At reliquæ priuatæ missæ erunt de festo cum cõmemoratione Vigiliæ, & Rogationum.

De Festo Ascensionis.

9 Quadragesima die post Pascha Festum Ascensionis sollempniter celebramus, quadragesimo enim die post Resurrectionem Christus Dominus cœlos ascendit: celebrabit autem Præpositus sollempniter ad Vesperas, Matutinum, & Missam; ad Laudes verò incensabitur altare, &

Sup. lib.
2. c. 20.

reliqua

reliqua sunt, ut dictum est de festis primæ classis, secundi ordinis.

De Vigilia, & Festo Pentecostes. Cap. XXIV.

Amalari⁹
Rabanus
maius.

Satis manifestum est Pentecosten exprimere numerum quinquagesimum; quinquaginta igitur dies post Pascha Domini festi hoc cum celebretur, septiformis Spiritus Adventum significat, qui quinquagesimo à Resurrectione die supra discipulos in cenaculo orantes advenit.

2 FERIA sexta post octavam Ascensionis officium est semiduplex prout infra octavam, in missa tamen non dicitur *Credo*, neque infra actionem de octava. post Vesperas huius diei omnia ecclesiæ paramenta mutantur, alba videlicet in rubea, baldachinum nimirum, aulearia; altare verò sollemniter ornabitur, ac desuper operietur pallio rubeo.

3 In vigilia Pentecostes si occurrat aliquod festum Duplex, etiā ex maioribus, transfertur post festum sanctissimæ Trinitatis, officium tamen huius diei, sicut & alterius præcedentis usque ad Nonam inclusivè erit semiduplex absque ulla sollempnitate, ita tamen ac dies infra octavā, non enim his diebus dicitur suffragia, neque preces ad Primam, & Completorium.

4 Ad Primam hac die in martyrologio post Kalendas pronuntiatur festum Pentecostes, hoc modo, *Dies Pentecostes, quando Spiritus Sanctus Hierosolymis super discipulos igneo linguis advenit.*

5 Missa huius diei est sollempnis, nec vilo modo hac die dicatur missa votiva, neque pro defunctis; In eccle-

sijs autem maioribus decet, ut post Nonam sollempniter celebretur missa, ac propterea, dum cantatur Nona altare maius operiatur pallio violaceo; ministri verò in Sacristia paramenta sui ordinis accipiant violacea, utentur enim hac die planctis plicatis, celebrans quoque casulam violaceam accipiet; Acolythi in altari missalia, & alia necessaria præparant non tamen cereos accendunt.

6 Dicta Nona, præcedentibus Acolythijs sine cereis, celebrans csi minister procedit ad altare, & facta in plano genuflexione ascendit altare, illudque in medio osculatur; Interea Acolythus defert ad medium plani legile cum missali, & cantores designati procedentes per ostiosam à latere Evangelij cantant unus post alium prophetias, & revertuntur per ostiolum à latere epistolæ, accedentes, & recedentes genui. Sunt in medio.

7 Dum cantantur prophetiæ celebrans legit eas in cornu epistolæ attantibus ministris, Diacono videlicet à dextris celebrantis, & Subdiacono à dextris Diaconi. Post Prophetiam celebrans cantat orationem, non tamē dicitur *Flectamus genua*; Interim ministri stant penè, unus post alium. Licebit autē si celebranti placuerit lectis prophetijs ad singulas donec à cantoribus compleatur sedere supra scamnum à latere epistolæ, prout dictum fuit supra in officio Sabbathi sancti.

8 Post secundam, tertiam, & quartam Prophetiam in choro cantantur *Tractus*, qui habentur in officio Sabbathi sancti; & dicta sexta Prophetia amovetur legile, & dum dicitur oratio Acolythi accommodant tres pulvinos violaceos; pro prostratione ad Litanias.

Sup. l. 3
c. 19.

9 Celebrans finita oratione vna cū ministris depositis plānetis procumbit in plano, & in choro cantantur litaniz prout dictum est supra in officio Sabbathi sancti. Acolythi verò interea præparant in Sacristia paramenta rubea, & alia necessaria pro missa sollemni.

10 Cum peruentum fuerit ad *Pecatores, &c.* celebrās cum ministris surgit, & præcedentibus Acolythis recedunt in chorum per ostiolum à latere epistolæ, ibiq; depositis stolis, & manipulis violaceis accipiunt paramenta rubea, & Acolythi ab altari remouent pallium violaceum, & reliqua tam super altare quam supra credentiam pro missa sollemni disponunt, ac tandem omnibus dispositis, cereisq; accessis proceditur more solito ad missam.

11 In choro in fine Litaniarū omnibus surgentibus sollemniter cantatur nomis *Kyrie eleison*, ita morosè, vt celebranti commodè incensandi altare tempus concedatur; tum inchoabit Hymnum. *Gloria in excelsis Deo*, &c. & pullantur campanæ omnes.

12 Ad euangelium non deferuntur luminaria, assunt tamen duo acolythi, non dicitur *Credo*. Præfatio, & communicatēs eadem est per quæ in die Pentecostes, reliqua omnia prout in missis sollemnibus seruabuntur; Hæc autem missa quæ ex sollemnibus erit celebrabitur à Vicario, vel alio ex senioribus, prout in festis primæ classis tertij ordinis.

13 In ipso die Pentecostes altare sollemni apparatu ornabitur prout in die Paschæ, celebrabit aut Præpositus, & omnia sunt prout in proprio loco dictum est supra de festis primæ classis primi ordinis.

14 Ad tertiam sollemniter canta-

bitur Hymnus. *Veni creator spiritus, &c.* & hoc in tota octaua seruabitur.

15 Duobus subsequentibus diebus altare decēter ornabitur, minus tamen sumptuosè, & celebrabunt seniores, omnibus seruatis, quæ supra de festis primæ classis tertij ordinis dicta sunt.

16 Infra octauam Pentecostes si occurrat aliquod festum nouem Lectionum, etiam ex sollemnioribus transfertur: missæ votiuæ nullo modo dici debent, nec etiam pro defunctis, nisi in die obitus principalis, In Sabbatho nulla alia missa dici poterit nisi assignata pro officio quatuor temporum cū suis Lectionibus, cū Præfatione, & communicantes de octaua. Post Nonam explicit tempus Paschale.

De Festo sanctissima Trinitatis, & Dominicis post Pentecosten.

Cap. XXV.

Dominica sanctissima Trinitatis est in ordine primæ classis, ac propterea iuxta rubricas nunquā omittitur: & est Festum secundæ classis, ac propterea sollemniter ordine proprio loco præscripto ab aliquo ex senioribus paramentis albis celebrabitur; & quia post Nonam Sabbathi præcedentis fuit completum tempus Paschale, à primis Vesperis huius sollemnitatis, quæ Sabbatho celebrantur incipit tempus, & iuxta rubricas dicitur post Pentecosten, & ad vespertas fit commemoratio Dominicæ primæ post Pentecosten.

1 Ad antiphonas, & versus de in-

Sup. l. 2.
cap. 20.

Rub. gene. breu.
X. 1.

Sup. lib.
2. C. 27.

Sup. lib.
2. C. 220.

ceps

ceps non additur amplius *Alleluia*; & ad Completorium dicitur antiphona. *Miserere*. & in fine antiphona B. Virginis, *Salve Regina*, &c. quæ exceptis diebus Dominicis, videlicet à Sabbatho ad Vesperas usque ad Completorium diei Dominicæ, quando stando dicitur, flexis genibus dicenda est.

3 Feria secunda post festum sanctissimæ Trinitatis altaris, ciborij, & reliqua paramenta erunt coloris viridis, qui huic tempori debetur.

4 Prima autem die non impedita officio nouem lectionum dicuntur Vesperæ, & Nocturnum cū Laudibus defunctorum, pro menſe curreti, & post primam missa principalis pro defunctis.

5 Ab hac die usque ad Dominicam primam Augusti exclusiue leguntur ad Matutinum lectiones libri Regum, si quid verò de ipsis superſit adueniente dicta Dominica omittitur. Lectiones verò tertij nocturni in diebus Dominicis dicendæ habentur post lectiones ultimæ hebdomadæ Nouembris vna cū orationibus, & antiphonis ad *Benedictus*, & *Magnificat*. Incipiendo à Dominica tertia, nam prima concurrat cum festo Trinitatis, ac propterea de ipsa fit tantum commemoratio ad Vesperas, & Laudes, & loco nonæ Lectionis eius homilia legitur ad matutinum; similiter in missa de ea fit commemoratio tantum, & euangelium legitur in fine: quod si aliquo ex tribus sequentibus diebus non occurrat festum nouem lectionum, feria 2. 3. & 4. post Trinitatem officium fiat de feria omnia prout in Psalt. exceptis Lectionibus, & Responsorijs, quæ ea die in Breuiario habentur, oratio verò erit de Dominica, & missa pariter de Dominica,

quæ habetur in Missali post festum Trinitatis. Dominica verò secunda est infra octauam Corporis Christi, ac propterea in ea omnia dicuntur de octaua præter Lectiones, Capitula, octauum Responsorium, & antiphonis ad *Benedictus*, & *Magnificat*. quæ omnia habentur in Breuiario in dicta Dominica infra octauam; missa verò in missali loco proprio cum Præfatione, & commemoratione octauæ.

6 In reliquis Dominicis usque ad primam Augusti Responsoria semper erunt eadem, quæ primo loco assignantur in Dominica tertia post Pentecosten; Responsorium autem octauum, quod est *Duo seraphim*, &c. semper dicitur in omnibus Dominicis post Pentecosten usque ad Aduentum, atque etiam in Dominicis post Epiphaniam usque ad Septuagesimam, & nunquam mutatur. & quando feria quarta, & Sabbatho resumenda sunt Responsoria tertij Nocturni Dominicæ, eius loco dicitur secundum Responsorium ferie secundæ, & loco tertij tertium eiusdem ferie.

De festo sacratissimi Corporis Christi. Cap. XXV l.

1 FERIA quinta post octauam Pentecostæ ex institutione Urbani IV. festum sacratiss. Corporis Christi sollempniter celebratur; est enim iuxta rubricas duplex primæ classis, celebrabit autem Præpositus modo supra præscripto, de festis primæ classis secundi ordinis.

2 Ad primas Vesperas non exponitur sanctiss. Sacramentum, idcirco cū dicitur *V. Tantum ergo Sacramentum*, &c. non genuflectitur. Matutinum sol-

S. l. 2. c.
XX.

lemniter celebrabitur hora cõsuetæ, & ad laudes thurificabitur altare.

3 Pro missa sollempni apponantur in calice duæ hostiæ consecrandæ: præparetur etiam tabernaculum gestatorium, baldachinum albū, crux processionalis, duo thuribula, & reliqua sacra supellex.

4 In missa usq; ad communionem omnia fiunt more solito; duæ tamen hostiæ consecrantur, quarum altera sumpta sacra communione à celebrante imponitur in tabernaculum, ministrante Diacono à dextris eius: ipsū aut tabernaculū defertur à credēcia à Subdiacono; & imposita Sacra hostia in eo, collocatur in medio altaris supra corporalia, deinde Diaconus cum debitis reuerētijs extrahens pyxidem ex ciborio facit confessionem, & reliqua pro cõmunionē, prout suo loco dictum est.

5 Facta sacra communione celebrans abluat digitos, & ut reliquum missæ compleat, genuflectens Sacramento cum accedit, & recedit eodē modo quo supra fer. 5. in coena Dñi accedit ad cornu Epistolæ ibiq; legit cõionē, *Quotiescunq;*, &c. & rediens in medium, atq; ibi osculatus altare genuflectit, & cõuersus ad latus euangelij, ne terga vertat Sacramento, dicit *Dominus vobiscum*, & dicturus orationem in latere epistolæ trāsiens per medium genuflectit iterum. Completa verò oratione eodem modo quo supra altare osculatur genuflectit in medio, cõuersusq; à latere euangelij dicit rursus *Dominus vobiscum*, ut supra, ibiq; stat, donec Diaconus dicat. *Ite missa est*, qui pariter cum celebrante per medium transiens genuflectit, & in eodem latere euangelij conuersus dicit. *Ite missa est*. quo dicto celebrans in medium rediens genuflectit, ibiq;

inclinatus dicit secreto. *Placeat*, &c. & post modum osculatus altare dictoq; *Benedicat vos*, &c. antequam se conuertat, ut benedicat populo genuflectit, & conuersus ad latus euangelij, semel formans signū crucis supra circumstantes dicit *Pater*, & *Filius*, & *Spiritus sanctus*, nec ut moris est complet circulum, sed eadem via rediens facie conuersa ad latus euangelij, dicit summissa voce *Dominus vobiscum*. & subdens. *Initium sancti euangelij*, &c. non signat altare, sed seipsum tantum.

Statim completa missa celebrans deponit casulam, & manipulum; atque induitur pluuiale; duo verò acolythi cum thuribulis, & naucula ad celebrantem accedunt, qui stans ante infimum gradum altaris Diacono ministrante nauculam immittit ter thus in utroque thuribulo nihil dicens, nec signum crucis more solito formans; Diaconus verò ministrans nauculam, & thuribulum porrigit sine osculis. Mox celebrans genuflexus ante infimum gradum cū ministris, accipit alterum thuribulum à Diacono, & profundè inclinans antea, & postea, & cum eo pariter ministri, qui hinc inde fimbrias pluuiæ eleuatas tenent, triplici ductu sacratissimam hostiam incensat. Deinde reddito thuribulo imponitur à Subdiacono velum super humeros celebrantis, qui extremis illius operit manus, stansque ut prius genuflexus tabernaculum à Diacono sibi porrectum accipit sinistra pedem, dextera verò nodum, statimque surgens expectat donec Diaconus genuflectat, deinde vertit se ad populum ante altare, ministris hinc inde assistentibus, & fimbrias pluuiæ eleuatas tenentibus.

Rub. miss.

Cærem. episc.

Incen

Supl. 3. c.
XVII. 23.

7 Incensato Sacramento cantores inchoant Hymnū, *Pange lingua, &c.* quem chorus alternatim prosequitur; & si longior sit procelio cantantur alij quoq; Hymni, videlicet. *Sacris sollempnijs, & Verbum supernum, &c.* & tunc ordinatur processio, eodem modo quo supra feria quinta in coena Domini.

8 Baldachinū album supra Sacramentum deferitur à lex, vel saltem quatuor ex nobilioribus à magistro ceremoniarū, vel etiam vbi est Congregatio oratorij à Patre, vel Superiore eiusdem Congregationis designatis baldachinum autem deferat ante cancellos fratres conuersi, ipsumq; ibi designatis tradant.

6 Subdiaconus paratus deferens crucem primus omnium, deinde reliqui bini cum cereis accēsis incessu graui procedunt prout supra feria quinta in coena Domini dictum est, semper aduertentes, vt æqualiter se distent, nec à sacramento elongentur.

10 Vbi est Congregatio oratorij à sodalibus deferuntur intortitia accensa, quod si nō adsint, deferantur saltem à quatuor ex nostris senioribus prope sanctissimum Sacramentum.

11 Celebrans vltimus omnium procedens medius inter ministros sub baldachino sacratissimum Christi Corpus defert, illud intuens continenter, Psalmos, & Hymnos alternatim cū ministris summissa voce recitabit, quod si adsint Prælati immediatē post celebrantem procedent.

12 Cū incipit processio continuē pulsantur cāpanæ, donec Sacramentum fuerit super altare repositum.

13 In regressu processionis Subdiaconus deferens crucem perueniens ad altare eum deponit, & ce-

rosesarij candelabra; statimq; à latere epistolæ genuflectunt; laici vero cū intortitijs extra cancellos circumcirca genuflectunt, clerici vero hinc inde diuidunt se genuflectētes iuniores quidem prope parietes, seniores vero successiuē vnus post alium circumcirca cancellos.

14 Vbi sanctissimum Sacramentum ante cancellos peruenerit, vel ante gradus altaris iuxta loci structuram deferentes baldachinum sistunt, & fratres conuersi hastilia eorum manibus accipiunt, & tunc omnibus genuflectentibus celebrans ante infimum gradum altaris tradit tabernaculum Diaconi, qui cum debitis genuflexionibus illud accipit, & expectat donec celebrans genuflectens illud adoret, mox super altare reponit imagine hostie semper ad populum conuersa, interim celebrans ante infimum gradum genuflectit, & Subdiaconus velum ab eius humeris prius amato à sinistris pariter genuflectit. Thuriferarius interea ignem in thuribulum infundit, & cum Diaconus sacramentum super altare reposuerit accedens ad celebrantem ministrat incensum, & sic vt supra, Interim cantoribus inchantibus chorus cantabit. *Tantum ergo Sacramentum, &c.* mox iidem cantores dicunt, *¶ Panem de caelo, &c.* & celebrans ministris hinc inde librum apertum tenentibus surgens, dicet orationem. *Deus qui nobis, &c.* qua cōpleta solus accedens ad altare ministris suo loco genuflexis, cum debitis reuerentijs ambabus manibus accipit tabernaculum, ita vt imago quæ est in hostia populum respiciat, & vertens se, semel super populū tabernaculo facit signū crucis, nihil dicens: deinde illud super altare reponit, & statim

Cerem.
episc.

aliquantulum retrocedens ante medium gradum altaris genuflectit, & Diac. illud intra ciborium reponēs ostiolum clauī obserat; & tunc, & non prius extinguuntur cerei, & intortitia, & clero præcedente celebrans cum ministris recedit in sacristiam capite cooperto, ibique paramenta deponunt.

15 Ad Vesperas ornatur altare cū luminibus, & flosculis, & antequam detur vltimum signum Sacrista superpelliceo indutus, ac stola exponit sanctissimum Sacramentum: In choro omnes stant aperto capite; & ad Hymnum cum dicitur *Tantum ergo sacramentum, &c.* genuflectūt.

16 Ad *Magnificat* ministratur incensum cum oculis, & benedictione more solito, postmodum celebrans in gradu medio genuflexus triplici ductu Sacramentum incensat, facta antea, & postea profunda inclinatione, deinde ad altare ascendens facta prius in medio genuflexione incensat ibi reliquias si adsint, & candelabra prout suo loco dictū est. Acolythi ministrantes vna cum celebrante genuflectunt, ceroferarij verò stant.

17 Thuriferarius cum populū thurificat à latere se conuertit, non in mediū, ne terga vertat Sacramento.

18 Si celebrandū sit Matutinū sollemne, vt decet, vbi laudabilis viget cōsuetudo, dū dicitur Cōpletorium ter pulsantur cāpanæ; & immediatè post Completorium celebrans sacris vestibus indutus, (prout supra dictū est de Matutinis sollemnib⁹ in festis primæ classis primi ordinis,) celebrabit, lectioresque designati lectiones, vel in medio chori, vel si populus sit frequens ante altare iuxta locorum consuetudinem cātabunt. Ad septimam lectionem dum legitur Euan-

geliū non deferuntur luminaria, nec illam cantās pluuiā induitur, neq; librum signabit: celebrans verò pluuiā indutus, astātibus ceroferarijs nonam lectionem cantabit; similiter laudes sollemniter prout de vespers dictū est celebrabuntur, & eodem modo quoad *Magnificat*, dū dicitur *Benedictus*, altare incensabitur.

19 Completo officio, dum dicitur Añā B.V. in fine Sacrista stolam supra superpellicem habens præcedentibus duobus acolythis, accedit ad altare, & ambabus manibus accepto tabernaculo sanctissimi Sacramenti ad populū conuersus, cum eo semel signum crucis formabit, tum reponit tabernaculum supra corporalia in altari, & hostiam sacram intra ciboriū reponit, clauīq; claudit.

20 In choro non datur signū campanulæ, neq; clerus aspergitur, nisi posteaquā fuerit repositum Sacramentum: quibus omnibus tandē cōpletis celebrās præcedentibus ceroferarijs procedit in Sacristiam, & acolythi cereos in altari extinguūt, atque candelabra, & vasa florum, quæ pro ornatu sanctissimi Sacramenti fuerant præparata ad sua loca reportant.

21 Per totam octauā, Vesperæ, siue sint de octaua, siue de aliquo sancto currenti sollemniter celebrantur à Sacerdotibus senioribus ex ordine; sanctissimum autem Sacramentum exponetur ad Vesperas, & Completorium atq; ad Matutinum si sit celebrandum, ac propterea altare decenter cum luminibus, & flosculis erit ornandum magis, vel minus prò diērum qualitate.

22 Cum sollemnis processio sanctissimum Sacramenti ante fores nostræ Ecclesiæ transit, decet, vt construatur ibi altare ornatum cum lu-

Cærem.
episc.

Consult.
magist.
Rom.

S.l.a.c.
XIII.

sup.l.a.
c.XXII.

minibus,

minibus, & flosculis, in medio verò extendatur corporalia, si fortè Episcopus deferēs sanctissimum Sacramentum illud ibi reponere velit. & dum præterit processio pullentur campanæ: nostri extra fores ecclesiæ ne egrediantur, quod si loci consuetudo aliud postulauerit, non nisi superpelliceis induti, & qua decet gravitate, ac modestia consistant. Ad altare verò aliquis Sacerdos secularis maturitate insignis sacris vestibus indutus modeste assistat, is secularium colloquia cohibeat, alij verò nullo modo accedant.

23 Die octava Corporis Christi Vespere sollemniter celebrantur à Præposito, & post Completoriū decet ut fiat processio per ecclesiam, eodem modo, quo in die: quod si æqua ex causa non sit facienda, post Completorium omnes cum cæcis accensis ex ordine ante altare accedentes in medium genuflectunt bini, & hinc inde per girum genuflexi assistunt. Vltimus omnium celebrans pluviāli indutus medius inter duos assistentes, pluviālibus indutos, vel saltem stolam supra superpellicem habentes, quos præcedent thuriferarius, & alter acolythus, & facta genuflectione ante altare gradum, postquam aliquantulum oraverint, surgente celebrante cum assistentibus ministrabitur incensum, sine benedictione, & osculis: cantores interea inchoabunt Hymnum. *Pange lingua, &c.* quē chorus prosequetur, & pullentur campanæ.

24 Vbi celebrans imposuit incensum genuflectit, & triplici ductu Sacramentum incensat facta antea, & postea profunda inclinatione.

25 Completo Hymno catores dicunt *Panem de calo, &c.* & celebrans surgens, dicit orationem, po-

stea accepto tabernaculo cum Sacramento benedicit populo, ut dictum est supra in die. & reposito Sacramento intra ciborium datur signum campanulæ prout in salutatione Angelica, ac denique recedentes in choro ibi fit aspersorio, ut solet post Completorium.

26 Sacerdos, cui sacræ communionis cura fuerit demādata postridie mane sacram hostiam, posteaquam communicaverit in sacrificio missæ ante purificationem assumet, nec communicandis ministrabit, illam verò tabernaculi in qua hostia extiterat diligenter purificabit, atq; etiam si videbitur vino lotam purificatorio absterget, suisq; armarijs intra tabernaculum cū alijs sacris vasis asseruabit.

Syn. Me-
diol.

De festis mensis Iunij.

Cap. XXVII.

1 Prima die huius mensis nō impedita officio novem Lectio-num dicuntur. Vespere defunctorū cum nocturno, & laudibus, & mane post Primā missa principalis: quod si omnes dies fuerint impediti, quod tunc maxime contingit quando Festum Corporis Christi occurrit die 16. Iunij, eo anno omittitur.

De sancto Barnaba Apostolo.

2 Festum sancti Barnabæ, quod iuxta robricas Breuiarij nuper recogniti est duplex maius, non quidem sollemniter celebratur, neq; missa sollemnis nisi venerit in Dominica dicitur; officium tamen est ex communi Apostolorum, & in missa dicitur *Gloria, & Credo, & Præfatio de Apostolis.*

3 Si hoc festū occurrat feria sexta post octauam Ascensionis ante festum Pentecostes, officium erit ex communi Apostolorū tempore Paschali. Missa autem erit propria additis *Alleluia*, prout supra de festis tempore Paschali occurrentibus dictum est; post epistolam non dicitur Graduale, sed quatuor *Alleluia*, cū duobus versibus, quorum prior erit ex communi vnius martyris tempore Paschali. *Confitebuntur cœli, &c.* posterior verò, qui in proprio loco habetur. *Ego vos elegi, &c.* quod si aliquo die à vigilia Pentecostes usque ad Festum sanctissimæ Trinitatis occurrat, transfertur ad primam diem non impeditam post festum Trinitatis.

4 Si in die corporis Christi occurrat transferatur in sequentem diem, in qua de eo officium celebrabitur cum commemoratione octavæ in officio, & missa, similiter si infra octavam occurrat officium sit de eo cū commemoratione octavæ, & altaribus celebrantium paramenta erunt rubra, si autē in ipsa die octava occurrat transfertur in sequentē diem, & in secundis vespertis octavæ sit tantum de eo commemoratio nam & si sit duplex maior, non tamē est ex sollemnioribus quæ solummodo in rubricis commemoratibus excipiuntur, similiter si in immediate sequentē diem occurrat in secundis vespertis sit commemoratio SS. Basilidis, & Sociorum, quod si transferatur, sanctorum commemoratio non transferetur.

De festo S. Antonij de Radum.

Si hoc festum, quod ex præcepto sanctissimi Pontificis Sixti Quinti duplici ritu celebrabatur, in Breuiario

nuper recognito semiduplici ritu ordinatur, ex communi confessorum non Pontificum. In secundis Vespertis officium est de sequenti festo S. Basilij duplex cum commem. S. Antonij, quod si occurrat intra id tempus, quod est à Vigilia Pentecostes usque ad festum sanctissimæ Trinitatis transferatur, similiter si infra octavam Corporis Christi, in qua semiduplicia occurrentia transferuntur.

De Festo S. Basilij Magni.

6 Hac die, quæ est 18. Iunii celebratur duplici ritu festum S. Basilij Magni, est autem dies ordinationis eius; nam ex hac vita eum kalendis Ianuarij migrasse, ex latinis martyrologijs, & Græco Monologio satis constat, officium autem est ex communi confessorum Pontificum. *Ad Magnificat*, in vtrisque vespertis Antiphona, *O doctor optime*. Octavum quoque responsorium ex communi Doct. erit. *In medio ecclesia*. Missa erit propria, in qua dicitur. *Credo*. In secundis autem vespertis sit comm. SS. Viri, & Sociorum, quod si infra octavam Pentecostes, vel in die, vel etiam in die octava Corporis Christi occurrat transferatur eius officium, non tamen SS. commemoratio, quæ iuxta rubricas, vel est facienda, vel omittenda.

De Vigilia S. Ioannis Baptiste.

7 Die 23. Iunii celebratur vigilia S. Io. Baptiste, altaribus paramenta, si officium sit de vigilia, erunt violacea, missa, propria secunda oratio *Concede*. Tertia *Ecclesia*, quod si occurrat die Dominica officium vigiliæ sit in Sabbato, cum commemoratione sancti Paulini, & in missa

Martyr.
Rom.

Rub. ge.
Breu. c.
IX. 4.

Rub. par.
in octau.
Corpor.
Christi.

la tertia oratio erit, *Concedo.*

Rub. gen.
Breu. VI.
2.
Rub. gen.
miss. III. 2

Rub. ge.
miss. III.
1.

8 Si in die Corporis Christi occurrat, nihil eo anno fit de Vigilia, si infra octauam fit tantum commemoratio in officio, & missæ omnes erunt de vigilia cum commem. octauæ, & Præfatio de octaua. In die vero octaua tam ad laudes, quam in missa fit commemoratio Vigiliæ, cuius euangelium legetur in fine, & nona lectio ad matutinum erit de vigilia. Prima tamen missa post horas erit de octaua absq; vlla commemoratio vigiliæ, postquam dicetur altera de vigilia absq; vlla commemoratione octauæ.

De Festo S. Ioannis Baptiste.

Baron.
Mart.

sup. l. 2.
c. XX.

10. 1. 2.
XX.

Rub. gen.
miss. XI.

Rub. gen.
breu. X.
1.

9 Sancti Io. Baptiste Natiuitas, tã à Latinis, quam à Græcis sollempniter die 24 Iunij celebratur, & olim tribus milis eiusmodi celebritatem Patres agere consueverunt, vt ordo Rom. Albinus Flaccus, & Amalarius testantur. Nunc iuxta Breviarii rubricas est Duplex primæ classis, & vt suo loco adnotauimus, in tertio ordine colloquatur, ac propterea aliquis ex senioribus celebrabit. In missa non dicitur *Gredo*, nisi fortè occurrat infra octauam Corporis Christi, vel die Dominico, vel in propria Ecclesia, vel Cuius in qua vt Ratimus collitur, nam tunc diei debet iuxta missalis rubricas.

10 Si hac die occurrat Festum sanctissimi corporis Christi, festum sancti Ioannis transfertur in sequentem diem, quæ erit feria sexta. 25. Iunij, non tamen trāsferretur octaua; de sancto tantummodo in octaua Corporis Christi fieri debet, & in secundis Vesperis sacratissima Corporis Christi fit tantum commemoratio sancti Ioannis, cuius prima Vespera concurrat cum illis.

De SS. Ioan. & Paula.

D. Ambr.
in Præf.

11 Antiquissima auctoritate firmatur sanctorum Ioannis, & Pauli festiuitas, quæ die 25. Iunij semiduplici ritu celebratur, qui enim vt ait Ambrosius Nascendi lege consortes, fidei societate coniuncti, passionis æqualitate consimiles, in vno semper Domino gloriosi, iure eodè pariter cultu ab vniuersa venerantur ecclesia. In primis Vesperis officium à Cap. de sanctis cum commemoratione octauæ S. Ioannis; quod si hoc festum inciderit in Dominicam transfertur in sequentem diem; si vero infra octauam Corporis Christi transfertur post octauam Apostolorum.

De S. Leone Papa, & vigilia Apostolorum Petri, & Pauli.

Rub. Bre.
par.

12 Festum S. Leonis Papæ secundi, quod die 28. Iunij semiduplici ritu signatur, à capitulo incipit, cuius officium erit ex communi confest. Pōt. cū commemoratione octauæ S. Ioannis. ad Matutinum nona Lectio de Vigilia, & ad Laudes post commemorationem octauæ S. Ioannis fit commemoratio Vigiliæ cum aña & versu de feria currenti ad *Benedictum*, prout in Placitorio, & missæ priuatæ erunt de sancto cum commemoratione octauæ, & vigiliæ. In nostris autē Ecclesijs, quæ sunt collegiata, & in quib; plures sacerdotes celebrant post horas dicuntur duæ missæ; altera de Sancto cum octauæ, & B. Mariæ, altera de Vigilia in qua secunda oratio erit *Concedit tertia Ecclesia.* Si autem venietis in Dominica transfertur post octauam Apostolorum: & in Sab-

Rub. par.
miss.

Rub. gen.
miss. III. 2

batho

bartho, in quo fit de octaua S. Ioannis legitur nona. Lectio de homilia Vigilæ, cuius etiam fit commemoratio ad Laudes tantum, & missæ omnes erunt de Vigilia cum commemoratione octauæ.

De festo sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.

13 Vt festum sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod à Latinis, & Grecis die 29. Iunii, ex vetustissima pietate colitur, quæ quia aliquantulum refrigerat, ut Theodorus lector secundo collectanea, & Nicephorus Callistus lib. 18. ecclesiasticæ Hist. cap. 39. adnotat Festus senator Romanus, cum apud Anastasium Imperatorem legatione fungeretur, ut maiori reuerentia, & cultu ubiq; celebraretur obtinuit, prout ad hæc vsq; tempora ubiq; terrarum sollemniter celebratur, cum octo sequentibus diebus. In ipsa autem die festum est duplex primæ classis, & ut proprio loco de festis primæ classis tertii ordinis sollemniter ab aliquo ex senioribus est celebrandum. In urbe verò, à Præposito celebratur, ut de festis primæ classis secundæ ordinis dictum est, similiter in propria Ecclesia apparatus, & reliqua omnia erunt prout de Patrono Ecclesiæ proprio loco dictum est.

De festo commemorationis S. Pauli.

14 Olim Romani Pontifices eadē die Pontificia mēia in utraq; ecclesia Petri videlicet, & Pauli, ut ex Prudentii Hymno 12. satis expresse colligitur exequi consueverunt: at cum hoc ob nimiam locorum inter se distantiam non sine magno, ac intolerabili ferè labore perfici posse

videretur, Diuo Gregorio Papæ vi-lum est, ut prima die in Basilica Vaticana vtriusq; celebraretur festiuitas, in sequenti autem die 30. videlicet Iunii in Basilica sancti Pauli Sacra commemorationis eius peragerentur sollemnia, & ut vberius quæ pridie prætermisum fuerat perficeretur eiusdem officium composuit, & quod initio in sola Romana ecclesia, id postmodum ubiq; lato decreto celebrari sancit.

15 Hoc festum non erit in ordine classis, ac propterea ad Laudes, & Missam fieri debet commemoratio octaua S. Io. post commemorationē S. Petri, & in secundis Vesperis officium à Capit. de octaua S. Ioannis, & nisi venerit in Dominica non celebrabitur missa sollemnis.

16 In propria ecclesia hoc festum habet primas Vesperas integras, in quibus fit commemoratio S. Petri, non autem S. Ioannis, prout in Breuiario Romano, erit autē officium in propria ecclesia primæ classis, & celebrabitur à Vicario, vel alio ex senioribus, seruatis omnibus, quæ supra dicta sunt de festis primæ classis tertii ordinis: in Laudibus, & missa tantum S. Petri non autem S. Ioannis fit commemoratio, bene tamen in secundis Vesperis de eo fit commemoratio pro qua assa & versus erunt ex primis Vesperis S. Ioannis.

De Festis mensis Iulij.

Cap. XXVIII.

K Alēdis Iulij celebratur octaua S. Ioannis duplici ritu, omnia sicut in die, exceptis Lectionibus primi, & secundi Nocturni, quæ erunt propriæ prout in Breuiario. Ad Laudes, & Missam fit com-

Lignā vi-
ta l. 5. c.
12.

S. l. 2. c.
XX.

S. l. 2. c.
XX.

Microlo-
gus. c. 42

memo-

Io. Scul-
tinguis.

memoratio de Apostolis Vesperæ erunt de sequenti festo Visitationis, quod est Duplex maius. huius autē Natiuitatis octaua dies celebris est, quia in ea Patri loquela fuit restituta, puer circumcissus, nomen apertū, & gratia filij Pater propheta efficitur.

De Festo Visitationis Beata Maria Virginis.

Io. Scul-
tinguis in
Bibliothe-
ca eccles.

2 Hoc Festum ob sedatum schisma ab Urbano VI. institutum, & à Bonifacio IX. eius successore confirmatum anno Domini 1384. & à Concilio Basiliensi corroboratum ann. 1431. duplici ritu post octauam Natiuitatis Sancti Ioannis Baptistæ celebratur, nam cum post Annunciationem statim contigisse ex Euāgelica historia certum sit, & tunc temporis ecclesia circa officium Quadragesimæ, aut Passionis sit occupata, in hāc diem huiusmodi officium non incōgruè fuit translatum. Huius diei officium iuxta rubricas erit Duplex maius, quod alijs duplicibus præfertur, & propterea habet primas Vesperas integras; altare decenter ornabitur, & ob venerationem Beatissimæ semper Virginis missa sollemnis celebrabitur, ac si esset festum secundæ classis.

De octaua Apostolorum Petri, & Pauli.

Annal. Ba-
ron. 20.2.

3 Ex antiquissima traditione sanctorum Apostolorum in octauā usque diem Festiuitas producitur, de ipsa enim in actis sanctorum Martyrum Sebastiani, & sociorum aperta fit mentio. & ex sermone S. Leonis Papæ hac die habito demonstratur hac die populum conuenire consueuisse

ad persoluedas gratias pro liberata Vrbe à furore Attilæ. huius diei officium est dup. ex communi Apostolorum, & missa propria prout in missali.

De sanctis septem Fratribus.

4 Sanctæ Foelicitatis, & septem eius filijs insigne fuit martyrium, prout ea Patribus & antiquis martyrologijs in omibus ecclesiis celebris eorum memoria semper fuit; horum dies festus die 10. Iulij semiduplici ritu celebratur, ac propterea si in diem Dominicum inciderit in proximè sequentem diem transfertur. Altaris ac celebrantium paramenta rubea erunt, &c.

De Sanctis Martyribus Nabore, & Felice.

5 Ex antiquis monumentis veneranda horum sanctorum memoria habetur, de quibus præcipuè agit D. Ambrosius in Lucā, & Paulinus Nolanus in vita S. Ambrosii. Horum pretiosa passio pulchrè in liturgicis Ambrosionis describitur, tamen in Breuiario Romano in quo simplici ritu die 12. Iulij eorum Festiuitas præscribitur, nihil de ijs peculiare nisi tantum oratio habetur, lectiones verò ex communi martyrum desumuntur. Hac die ad primas Vesperas, & Laudes, necnon ad missam commemoratio S. Ioanni Gualberti ex præcepto sanctissimi Pontificis Clementis Octauī, fieri debet, prout etiam ex Breuiario, & missali recognitis habetur.

De S. Anacleto Papa, & Martyre.

6 Die 13. Iulij Festum S. Anacleti

Papæ,

Papæ, & mart. semid. ritu celebratur in paramentis rubeis. Secundæ Vesperæ integræ de S. Bonaventura cū com. S. Anacleti color paramentorū ad Vesperas erit albus.

De S. Bonaventura.

7 Festum S. Bonaventuræ Confessoris, & Episcopi, quod antea semiduplici ritu celebrabatur de mādātu sanctissimi Pontificis Sixti Quinti duplici ritu colitur, omnia ex cōmuni confess. Pont. añā ad *Magnificat*, in vtrisque Vesperis. *O Ductor optime. Octauam Responsorium. In medio Ecclesia.* & in missa dicitur *Credo.*

De S. Maria Magdalena.

8 Sāctæ Mariæ Magdalenz, cuius laudes evangelica narrat historia, festum die 21. Iulij duplici ritu celebratur: in Breuiario a Clemente Octauo recognito non habetur amplius vt in veteribus Hymnus. *Lauda mater ecclesia, &c.* sed eius loco appositus est Hymnus. *Pater super ni luminis.* & in Breuiario nouissime Romæ edito est emēdatus Hymnus nocturni. *Nardi Maria pistisi, &c.* In missa dicitur *Credo*, fuit enim ipsa Christi Domini euangelij prædicatrix, & hac de causa Maguntinenses hac die dicere cōsueuerunt Præfationem de Apostolis. color paramentorum erit albus. In secundis Vesperis commemoratio sancti Apollinaris.

De S. Apollinare episcopo, & mart.

9 Hoc festum semiduplici ritu die 23. Iulij celebratur. In secundis vesp. com. S. Christinz. color rubeus.

De Vigilia S. Iacobi Apostoli.

10 Die 24. Iulij celebratur vigilia S. Iacobi in paramentis violaceis, ad Laudes, & horas dicuntur preces feriales flexis genibus, & de S. Christina fit tantum commemoratio in officio, & missa; quando verò festum sancti Iacobi venerit feria secunda, tūc Sabbatho. officium, & missa erit de S. Apollinare cum commemoratione vigiliæ, cuius euangelium legetur in fine missæ, & nona lectio erit homilia vigiliæ, missæ priuatæ omnes erunt de sancto cum cōmemoratione vigiliæ, excepta prima post horas, quæ erit de sancto absq; vlla commemoratione vigiliæ, & secunda quæ erit de vigilia absq; commemoratione sancti. In Dominica verò fit cōmemoratio S. Christinz.

De S. Iacobo.

11 Festum S. Iacobi Apostoli, 9 die 25. Iulij celebratur est secundæ classis, ac propterea, vt de sanctis, secundæ classis dictum est sollempniter celebrabitur, in officio fit commemoratio sancti Christophori in Laudibus tantum, similiter in priuatis missis, non autem in sollempni, in secundis autem Vesperis fit commemoratio sanctæ Annæ.

De S. Anna.

12 S. Annæ, quæ Dei genitricis Mater extitit festiuitatē Gregorius XIII. fel. mem. literis Apostolicis datis anno Domini 1584. firmavit, auxitq; præcipiens, vt perpetuis futuris temporibus die 26. Iulij per totius orbis ecclesias duplici officio quotannis celebretur. & in Breui-

Bibliotheca ecclesie
Cornelij
Schultin-
gij.

S. l. 2. c.
XX.

rio à Clemente Oâuo recognito habetur propria oratio , quæ etiam emendatior nouissimè in Breuiario Romæ edito à sanctissimo D.N. Paulo V. reperitur. In secundis Vesperis commemoratio sancti Pantaleonis martyris.

De mense Augusto.

Cap. XXIX.

1 Dominica prima mensis ea dicitur, quæ incidit in Kalendis, vel est proximior Kalendis, ita ut si Kalendæ fuerint secunda, tertia, vel quarta feria, prima Dominica mensis erit, ea quæ præcedit Kalendas, si autem quinta, vel sexta feria, vel Sabbato, erit ea quæ sequitur. Adueniente igitur prima Dominica Augusti, ea videlicet, quæ incidit in ipsis Kalendis, vel est proximior, omis- sis lectionibus librorum Regum, si fortè supersint, leguntur libri Salomonis usque ad primam Dominicam Septembris: quod si quatuor tantum Dominicæ huius mensi sint tribuendæ, eo anno quinta omittitur, Responsoria verò quæ primæ Dominicæ sunt assignata, etiam in alijs Dominicis, & hebdomadibus sequentibus huius mensis dici debent.

2 Prima die huius mensis non impedita festo nouem lect. dicuntur Vesperæ defunctorum cum nocturno, conuenienti currenti feriæ, & laudes, mane verò post primam dicitur missa principalis pro defunctis.

De Festis mensis Augusti.

De Festo S. Petri ad Vincula.

3 Petri Apostoli Vincula singula-

riter sacra veneratur ecclesia; Romæ in exquilijs eius nomini Kalendis Augusti dedicata Basilica ad populum à gentilitate reuocandum; annua celebritate omnium etiam ecclesiarum festiua hæc dies colitur, & in Breuiarij tabulis nouissimè emendati; inter duplicia maiora, quæ omnibus alijs præferuntur ascribitur. In officio omnia ex communi Apostolorum, præter ea quæ propria in Breuiario habentur; in missa dicitur *Credo*, & Præfatio de Apostolis, color albus. In secundis Vesperis post com. S. Pauli fit com. sancti Stephani.

De Festo S. Maria Angelorum.

4 Die 2. Augusti frequens est in ecclesijs fidelium cõkursus, ad Sacramentum poenitentiae; necnõ sacram commemorationem sumendam ad Indulgentias sanctæ Mariæ dictæ de portiuncula consequendas, ac propterea, nisi sit dies Dominicus, & ubi festum sancti Stephani non sollemniter celebratur, altare erit paramentis albis, ut pridie, decenter ornatum, & missæ priuatæ dici poterit ob populi deuotionem, & Beatissimæ semper Virginis Mariæ venerationem, vortuæ de B. Virgine post Pent. sine *Gloria*, & sine *Credo*, in ipsis autem secunda oratio erit de sancto Stephano, & tertia de Spiritu sancto, prima tamen quæ immediatè post horas dicitur quia cum officio semper conuenire debet erit de sancto cum paramentis rubeis.

5 Si quis autem, habita ratione B. Francisci, cui à Domino specialiter huiusmodi Indulgentiæ fuerunt concessæ applicabiles etiã fidelibus defunctis, vellet ob sui pietatem addere alias duas orationes, conuenien-

ter quarta erit pro defunctis. *Fidelium, &c.* & quinta de S. Francisco.

De Feflo Inventionis S. Stephani.

6 Festum Inventionis S. Stephani protomartyris tertia die Augusti semiduplici ritu ex antiquissima traditione celebrat ecclesia. In officio præter ea quæ propria habentur omnia ex communi mart. color rubeus. In secundis Vesperis in quibus officium est S. Dominici, color albus; secus si festum S. Stephani transferatur, nam tunc in secundis Vesperis antiphona erit *Lapidauerunt, &c.* & color paramentorum erit rubeus.

De S. Dominico Confessore.

7 Sancti Dominici sollemnitas die 4. Augusti à sanctissimo Paulo IV. Rom. Pont. in hac diē quæ est pridie eius diei quo ad gloriā transijt Angelorum ob festum B. Mariæ ad Niues, quod in eādem diem incidit relata est. celebratur autem duplici ritu; omnia ex communi confess. non Pōt. præter ea quæ propria habentur, color albus. In secundis autem Vesperis tātum de eo fit commemoratio cum sequēs festum S. Mariæ ad Niues in Breu. nuper recognito inter duplicia maiora, quæ alijs præferuntur sit ascriptum.

De Feflo S. Mariæ ad Niues.

8 Festum S. Mariæ ad Niues, 9 quinta die Augusti celebratur est Duplex maius; In missa vna tantum oratio. & dicitur *Credo*, Præfatio de B. Virgine, *Et te in festiuitate, &c.* color albus. In secundis Vesperis, quia concurret cum sequenti duplici pariter maiori, atque digniori, de

ea fit tantum commemoratio.

De Feflo Trāsfigurationis Domini.

9 Verustissima hæc festiuitas apud Græcos, & Latinos extit, de ea Callistus Papa Tertius, vt testatur Platina officium composuit, atq; Indulgentias concessit, nunc officium est duplex, & inter maiora in Breuiarij nuper emendati tabulis ascribitur, vbi autem hoc festum ex præcepto seruatur missam sollemnē celebrare conuenit. In fine Hymnorum dicitur. *Gloria tibi Domine, qui apparuisti bodie, &c.* & ad Primam dicitur *Qui apparuisti bodie.* In missa Præfatio de Natiuitate. Ad versus, & responsoria Breuia additur, *Alleluia*, est enim festum Dominicum.

De SS. Cyriaco Largo, & Smaragdo.

10 Horum sanctorum Martyrum dies festus octaua die Augusti semidup. ritu celebratur, quod si die Dominica venerit, transfertur in proximē sequentem diem, in qua officiū, & missa erit de sanctis cum commemoratione vigilæ, cuius euāgelium legetur in fine missæ, & nona lectio ad matutinum erit de homilia vigilæ; post horas verò prima missa erit de Sancto absq; vlla commemoratione vigilæ; Altera verò de vigilia in paramentis violaceis absque vlla commemoratione sanctorū, reliquæ omnes de sanctis in paramentis rubeis cum commemoratione vigilæ cuius euangelium legetur in fine. Eadem seruari oportet, quando festum S. Laurentij feria secunda occurrit, nam tunc in Sabbatho celebrabitur festum sanctorum cum cōmemoratione vigilæ, eodem modo quo supra dictum est, &c.

De

*De vigilia, & festo S. Laurentij
martyris.*

11 Sancti Laurentij vigilia singulariter celebratur, eo quod in supplicij S. Laurentij eius nox fuerit consumpta, quæ obscurum non habuit: huius dici officium erit de feria cum precibus ferialibus, quæ dici debet flexis genibus, & tam in officio, quam in missa fieri debet commemoratio S. Romani, & paramenta omnia erunt violacea, quod si Festum S. Laurentij occurrat feria secunda, tunc in Sabbatho precedenti fit de vigilia modo supra præscripto: sine comm. S. Rom.

12 Festum, quod die decima Augusti celebratur est duplex secundæ classis, ipsumque tribus privilegijs insignitum sollemniter celebrat ecclesia; solus namque inter martyres vigiliam habet, Antiphonarum regressum, & octauam, nec immerito ex antiquissima institutione hæc omnia ei debentur, qui alios martyres passionis excellit. In missa non dicitur *Credo*, nisi ubi fuerit Patronus, vel Titularis, & nisi venerit in die Dominica, Color paramentorum erit rubeus; similiter infra octauam.

*De Vigilia, & Festo Assumptionis
B. Mariae Virginis.*

13 Die decimaquarta Augusti celebratur Vigilia Assumptionis Dei-para Virginis Mariæ, quæ ieiunatur, officium de octaua sancti Laurentij: Ad Matutinum nona Lectio de homelia Vigiliæ, & commemoratio in Laudibus. missæ omnes erunt de vigilia in paramentis violaceis, in quibus secunda oratio erit de octaua, & tertia de sancto Eusebio.

14 Festum quod die decimaquinta

Assumptioni Beatissimæ Virginis est sacrum, inter omnes eius festiuitates est celeberrimum, & ob præcipuam venerationem, quam Dei genitrici debemus, cum sit primæ classis, sollemniter celebratur, ut dictum est de festis primæ classis primi ordinis.

De octaua S. Laurentij.

15 Die decima septima celebratur officium octauæ sancti Laurentij duplex in paramentis rubeis; omnia sicut in die, excepta oratione, & Lectionibus, quæ in primo Nocturno erunt de scriptura occurrente, in secundo verò, & tertio propriæ assignatæ, ad Vesperas, ad Laudes fit commemoratio octauæ Assumptionis, & in missa dicitur *Credo*, & Prefatio de Assumptione.

De S. Bernardo Abbate.

16 Die vigesima Festum sancti Bernardi Abbatis Duplici ritu celebratur, Ad Vesperas, & Laudes commemoratio Assumptionis; similiter in missa, in qua dicitur *Credo*, & Prefatio de Assumptione.

*De octaua Assumptionis Beatae
Virginis.*

17 Leo Quartus Romanus Pont. ut octaua Assumptionis Dei genitricis ageretur instituit, anno Domini 847. prout Anastasius Bibliothecarius in eius actis adnotatum reliquit: omnia sicut in die, exceptis Lectionibus, quæ erunt propriæ, & commemoratione Sanctorum Timothei Hippolythi, & Sympliciani, quæ in Vesperis, Laudibus, & missa fieri debet.

S. l. a. c.
XX.

Amala. de
ordine An-
tiphonam
c. 61.

Ex Corne-
lio Sual-
linghio.

*De Vigilia, & Feflo S. Bartholomæi
Apoftoli.*

18 Sancti Bartholomæi feftinitas celebratur die 24. vel 25. Augufti iuxta locorum cõfuetudinem, & pri- die officium, & miffæ erunt de vigi- lia, qua ieiunatur, paramēta altaris, & celebrantium erunt violacea; Of- ficiū diei erit fecūda claffis in pa- ramētis rubeis, & Romę & vbi cele- bratur die 25. nona Leñio ad Matu- tinum erit de S. Ludouico confeffo- re, cuius etiam commemoratio fieri debet ad Laudes, & Miffas priua- tas tantum.

De fancto Auguftino Confeffore.

19 Die 28. Augufti celebratur feftum S. Auguftini epifcopi, & ec- clefiæ Do&.dup.ritu: in officio oñta- uum Refp. erit. *In medio ecclefia, &c.* prout in Breu. emēdato: In miffa di- citur *Credo*: & tam in officio, quam in miffa fit com. S. Hermetis mar. co- lor paramentum, erit albus. In fecū- dis Vesp. à Cap. de Decollatione S. Io. Baptiftæ cum com. S. Auguftini, & S. Sabinæ mar. color rubeus.

De fefto Decollationis S. Io. Bapt.

10 Tam Græci, quam Latini De- collationem S. Ioannis celebrant, & quoniam hæc imminente feftiuitate Paſchali contigit, in iſtam diem 25. Augufti celebritas translata eſt, qua Edeſſe venerādum caput ipſius inuentum fuit, & qua ſupra directū Serapidis templum Alexandriæ, Ba- ſilica S. Ioannis per Teleſphorū epi- ſcopum Alexandrinum Theodoſio Imperante fuit extructa, illucq; hu- ius venerabilis ſancti, reliquæ alta- re atq; conditæ: officium eſt dup.

Baron. in
mart.

In miffa nō dicitur *Credo*, niſi vbi ſit Patronus, vel Titularis, & niſi ve- nerit in Dominica 1. color rubeus.

De menſe Septembri.
Cap. XXX.

1 Prima die nō impedita dicitur Officiū defunctorum, vefpe- re videlicet cum Nocturno, & Lau- dibus, & poſt Primam, miffa princi- palis, quæ erit quotidiana cum tri- bus orationibus, abſque ſequentia. Hebdomada prima, & ſecunda Sep- tembris legitur liber Iob cum Re- ſponſorijs aſſignatis. Tertia verò hebdomada legitur liber Tobię cū ſuis Reſponſorijs, & in ipſa celebrā- tur quatuor tempora Autumnalia, in quibus officium ſit de feria cum precibus, quod ſi occurrat aliquod feſtum nouem lectionum, in ipſo lectiones primi Nocturni, niſi pro- priæ aſſignentur, erunt ex commu- ni, & nona leñio de Homelia ferię, cuius etiam commemoratio ſit in laudibus tantum: ſi dicenda ſit miſ- ſa ſollemnis de Sancto in ea non ſit commemoratio ferię, poſt Nonam tamen dicitur altera miffa de feria abſq; vlla commemoratione Sācti, quod ſi non ſit dicenda miffa ſol- lemnis, poſt Nonam dicitur prima miffa de Sancto cum paramentis co- loris cōuenientis, abſq; commemo- ratione ferię, deinde altera ferię in paramētis violaceis abſq; cōmemo- ratione ſancti, reliquæ verò miffæ erunt de ſancto cum cōmemoratio- ne ferię, cuius etiam euangelium le- gitur in fine.

2 Si infra oñtauam alicuius ſancti occurrant, Officiū erit de oñtaua cum commemoratione ferię, vt ſu- pra, miffæ verò omnes erunt de feria

Rub. gen.
miſſæ III,
2. & 5.

nam

nam iuxta rubricas generales missalis, si Vigilia occurrat infra octauā, missa dicitur de vigilia, & si in quatuor temporibus occurrat vigilia, dicitur missa de feria cum commemoratione vigiliæ, si igitur feria quatuor temporum præcedit vigiliam, qua infra octauam corrente missa dicitur de vigilia, multo magis dici debet de feria.

De Feste Natiuitatis Beata Maria Virginis.

3 Festum Natiuitatis Beatissimæ Virginis Mariæ, quod die octaua Septembris celebratur est antiquissimū in Ecclesia Catholica, ac sollemniter celebratur, & licet iuxta Breuiarij rubricas, quoad officij ordinationem sit secundæ classis, tamē quoad apparatus & sollemnitatem sunt prout in festis primæ classis tertij ordinis, accenduntur enim cerei supra parietes, & aliquis ex senioribus sollemniter celebrabit; Ad laudes, & in missis priuatis tantū sit commemoratio sancti Adriani. Infra octauam omnia sicut in die, in missa tamen secunda oratio erit de Spiritu sancto, tertia verò ecclesiæ.

De Feste S. Nicolai de Tolentino.

4 Die 11. celebratur festum S. Nicolai de Tolentino semid. ritu, in primis Vesp. à Cap. de S. Nicolao, cum com. oct. Natiuitatis B. M. & in officio omnia ex communi confess. non Pont. exceptis lect. 1. noct. quæ erūt de feria currēti, & secundi quæ erūt propriæ. in fine Hym. Laud. dicitur *Gloria tibi Domine, qui natus es de virgine.* Præfat. de B. V. cuius etiam fit com. ad Laudes, & Missam. In secundis autem Vesp. à Cap. de octa-

ua cum cōmemoratione S. Nicolai.
5 In propria ecclesia officium erit sollemne primæ classis absq; vlla cōmem. oct. Lect. 1. noct. ex communi confess. non Pont. In fine tñ Hymnorū dicitur *Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine;* & Præfatio erit de Natiuitate.

De exaltatione S. Crucis.

6 Festum exaltationis S. Crucis, 2 die 14. Septemb. ex antiqua traditione colitur, iuxta rubricas Breuiarij emēdati est Duplex maius, quod alijs duplicibus præfertur. Nobis autem, quibus S. Crux est Titularis, & hæc dies sollemnis, atq; anniuersariæ primæ nostræ Cōgregationis institutionis, est duplex primæ classis, ac propterea in primis Vesperis, & Laudibus nulla sit com. oct. nihilo minus tamen in fine hymnorum dicitur *Gloria tibi Domine, qui natus es de Vergine, &c.* celebrabit aut P. Vicarius, vel aliquis ex senioribus, & reliqua sunt vt dictū est de festis primæ classis tertij ordinis. In secundis vespers commemoratio octauæ B. V. non autem S. Nicomedis.

De octaua Natiuitatis B. M. V.

7 Octauam Natiuitatis B. Virginis, quam Rodolphus inter maiores octauas recenset Innocentius Quartus instituit anno Domini 1446. & eorum officium, vt notat Platina, & Durandus, composuit. In Laudibus, & Missa fit commemoratio sancti Nicomedis, & in secundis vespers sanctorum Cornelij, & Cipriani, & pro commemoratione sanctorum Euphemie Lucie, &c. dicitur Antiphona, *Gaudet in calis, cum y. Exultabunt, &c.*

S. l. a. c.
XX.

Bibliotheca eccles.

De SS. mart. Cornelio, & Cypriano.

8 Semiduplici ritu SS. Cornelij, & Cypriani festum die 16. Septembris celebratur, color paramētorum erit rubeus, quòd si in Dominicam incidat transfertur in sequentem diem, & SS. tum Euphemie, &c. com. nō transfertur, nec tunc añz, & versus variantur: quod si in quatuor temporibus occurrat, lect. 1. noct. erunt ex cōmuni plurimorum mart. & nona lect. erit de Hom. feriez occurrentis, cuius com. fit in laudibus, atque etiam in missa, in qua in fine legitur Euangelium feriez.

De SS. mart. Ianuario, & socijs.

9 Festum S. Ian. ex institut. Greg. XI V. fel. mem. semid. ritu vbique, at in Ciuitate, & Regno Neap. duplici ritu celebratur, si in quatuor temporibus venerit lect. 1. Noct. sumuntur ex communi plurimorum mart. & nona lect. erit de Hom. feriez occurrentis, cuius com. fit in laud. atq; etiam in missa, in qua ultimo loco legi debet Euangelium, feriez similiter, quando in vigilia sancti Matthæi celebratur, nona lectio erit de vigilia cuius commem. fieri debet in laud. & missa.

10 In ciuitate Neapolitana vbi est Patronus præcipuus officiū est duplex primæ classis ex cōmuni vnus mart. Oratio. *Deus qui nos.* Ad mat. lect. 1. noct. *A Mileto, &c.* in secundo Noctur. Lect. propriæ Homelia in euangelium, *Si quis venit ad me, &c.* Missa ex eodem cōmuni vnus mart. *Statuit, &c.* cum Gloria, & *Credo*, & in secundis Vesperis fit commemoratio sanctorū Festi, & sociorum martyrum, pro quibus dicitur oratio, *Deus qui nos annua, &c.* & in

sequēti die, si non sit Dominica, vel feria secūda si sit Dominica officiū erit de SS. mart. festo, & socijs semidup. ritu: in 2. noct. lect. quæ pridie lectæ fuerunt, quia in ipsis fit mentio de eorum martyrio; similiter in 3. noct. legitur Hom. in euang. *Sedente Iesu, &c.* vt die præcedēti. Missa eadem quæ præcedenti die in missali Rom. assignatur. & quia in ea ciuitate huius S. Martyris celebratur octaua, in laudibus, & missa, fit cō. oct. in secundis vesp. nihil de sanctis, nec de oct. sed omnia de S. Matthæo.

De S. Matthæo Apostolo.

11 Festū S. Matthæi Apostoli sollempniter celebratur, prout proprio loco de duplicibus secundæ classis dictum est; quod si in ferijs quatuor temporum occurrat, nona lectio erit de homelia feriez, cuius commemoratio fit in laudibus, atque etiam in missa, in qua legetur euāgelium feriez in fine. In missa autem sollempni nō fit commemoratio feriez, sed post nonam dicitur missa de feria in paramentis violaceis, absq; vlla com. sancti: in 2. vesp. fit commemoratio sanctorum Mauritiij, & sociorum.

S. l. 2. c.
XX.

De Festo Dedicationis S. Michaelis Archangeli.

12 Festū Dedicationis S. Michaelis inter ea, quæ à mirabili euētu originem traxerunt adnumeratur, non vnum autē S. Michaelem, sed & cēs S. Angelos attingit, & in omniū sanctorum Angelorum honorem est institutum, ac propterea ad octauam lectionem Benedictio erit. *Quorum festum colimus, &c.* officium autē est sollempne, prout de duplicibus 2. classibus dictum est, & in 2. Vesp. fit commemoratio sequentis festi S. Hieronymi,

in

In propria autē ecclesia est duplex primæ classis, & celebratur cū octaua, habetur officium proprium ordinatum à sacra rituum Congregatione anno Domini 1605.

De Festo S. Hieronymi.

13 Hoc festum est duplex, omnia de communi doctorum exceptis lectionibus. In missa dicitur *Credo*, & in secundis Vesp. fit commemoratio S. Remigij. qui autem sequenti die officium Angeli Custodis à sacra rituum Congregatione approbatum recitare voluerint ad Vesp. à Cap. de Angelo Custode, cum commemoratio sancti Hieronymi, & S. Remigij.

De mense Octobri.

14 Prima die non impedita dicitur officium defunctorum, Vesperæ videlicet cū Nocturno, ac Laudibus, & post Primā mane celebratur pro defunctis missa, quæ erit quotidiana cum tribus assignatis orationibus, sine sequentia.

15 Leguntur hoc mense ad Matutinum libri Maccabæorum, quod si Dominicæ huius mēsis quatuor tantum erūt, feria quinta, sexta, & Sabbatho quartæ Hebdomadæ leguntur lect. Dñicæ quintæ, & feriæ secundæ, ac tertiæ eiusdem Hebdomadæ, & si hi dies fuerint impediti, eo anno omittuntur illæ lectiones, quæ his diebus legi non possunt, quando verò quinque hic mensis habet hebdomadas, & hæc lectiones in suis feriis legi non possunt, ponantur in sequentibus feriis eiusdem hebdomadæ iuxta ordinem Historiæ, & Martyrij Machabæorum.

De Festis mensis Octobris.

Cap. XXXI.

De Angelo Custode.

1 **C**um sanctissimus D. N. Paulus Papa V. ad instanciam Catholici Regis Hispaniarum, & aliorum plurimorum Principum secularium, & virorum ecclesiasticorum concesserit omnibus ecclesijs, ut prima die post festum S. Michaelis non impedita officio novem lectionum, festum Angeli Custodis celebretur, & officium à sacra rituum congregatione approbatum recitetur, prout ex decreto edito anno Dñi 1608. apparet. Idcirco qui illud celebrare voluerit, prout in nostris ecclesijs consuevimus, in secundis vespersis S. Hieronymi à Cap. officium erit de Angelo custode cum com. S. Hier. & S. Remigij. & ad Matutinum nona lectio erit de S. Remigio, cuius etiam commemoratio fieri debet ad Laudes, & missam. Ad octavam lectione Benedictio erit. *Quorum festum colimus, &c.* In missa dicitur *Credo*.

2 Quando festum S. Hieronymi venerit in Sabbatho, festum Angeli custodis celebrabitur feria secunda, & vespersæ erūt integræ de Angelo duplici ritu, cum commemoratione Dominicæ tantum. nam de S. Remigio commemoratio non transfertur, sed die Dominico ad laudes, & missam fieri debet.

De S. Francisco confessore.

3 Sancti Francisci festum, quod quarta die Octobris duplici ritu designatur, celebre quidem est ob speciale venerationē, quæ ubique colitur. In missa non dicitur *Credo*, nisi ratione

tituli, vel vbi fuerit Patronus. In secundis Vesperis fit com. SS. Placidi, & Sociorum.

De Festo S. Luca Evangelistæ.

4 Hoc festum quod die 18. Octobris colitur est iuxta Breuiarij Romani rubricas duplex secundæ classis, & sollempniter celebrari cōuenit, in paramētis rubeis, vbi hoc festum de præcepto. Missa sollempnis seruatur celebrabitur, & ad Vesperas incensabitur altare.

De vigilia, & festo Sanctorum Simonis, & Iudæ.

5 Die 27. Octobris celebratur vigilia Apostolorū Simonis, & Iudæ, altaris, & celebrantium paramenta erunt violacea, in officio dicuntur preces feriales flexis genibus.

6 Officium diei erit secundæ classis sollempne in paramentis rubeis, omnia ex cōmuni Apostolorū, præter ea quæ propria in missali, & breuiario habentur.

De mense Nouembri.

Cap. XXII.

1 Prima die nō impedita officio nouem lectionum, dicatur pro mense Nocturnum cum laudibus defunctorum, & præcedenti die post vespas diei dicuntur vespas defunctorum: mane verò post Primam dicitur missa principalis, quæ erit quotidiana pro defunctis, &c.

2 Hebdomada prima Nouembris leguntur ad Matutinū lectiones Ezechielis Prophetæ, cum suis Responsorijs, tam in Dominica, quam in ferijs assignatis, quæ repetuntur in reliquis Dominicis, & ferijs vsque ad Aduentum.

3 Dominica secunda, si Nouēber habeat quatuor tantum Hebdomadas legitur liber Danielis positus in tertia Dominica, & duabus sequentibus Dominicis leguntur Prophetæ minores.

4 Initia Prophetarū, si eo die quo occurrunt legi non poterunt, eo quod fuerint impedita aliquo festo nouē lectionum habente proprias lectiones de scriptura, ponantur in sequenti feria alio simili scripturæ ponēdo, vel Festo non impedita; alioquin in præcedenti, similiter non impedita, ita vt aliquo modo ponantur.

5 Si Dominicæ post Pentecosten fuerint viginti quinque; Dñica quarta Nouembris ad matutinum legetur homilia Dominicæ sextæ post Epiphaniam, cum sua oratione, & antiphona ad *Benedictus*, & *Magnificat*. si fuerint 26. Dominica tertia legetur homilia Dominicæ quintæ post Epiphaniam, & Dñica quarta Dom. sextæ: si verò fuerint 27. Dñica secunda legetur hom. Dom. 4. & 3. Dom. 5. & 4. Dñicę sextę: si verò fuerint 28. Dñica prima Nouēbris legetur hom. Dom. 3. post Epiphaniā, & reliquæ deinceps ex ordine, semper tñ vltimo loco in quinta Dñica mēsis, quæ est vltima ponetur Euāgelium Dñicæ 24. post Pentecosten, similiter, & in missa, orationes, epistolæ, & Euangelia erunt post Epiphaniam: Introitus tamen, Graduale, & cōio in prædictis Dñicis semper dñr, vt in Dñica vigesimatertia.

6 Si Dominicæ post Pentecosten fuerint tātum viginti tres, tūc vigesima quarta ponitur loco vigesimæ tertiæ, & in præcedenti Sabbatho, si non sit impedito festo nouē lectionum leguntur tres lectiones de homilia Dñicæ vigesimæ tertiæ, omis- sis lectionibus scripturæ illius feriæ,

Rub. gen.
Br. XXVI

Rub. gen.
Breu. IV.
au. 4.

Sup. l. 2.
c. XX.

& in

& in laudibus ad *Benedictus*, dicitur antiphona, & oratio Dominicæ vigesimæ tertię. similiter missa erit Dominicæ vigesimæ tertię.

7 Si Sabbathū fuerit impeditum officio nouem lectionum, in præcedenti feria fiat officiū modo dicto.

8 Si tota hebdomada sit impedita Festis nouem lectionum, vel aliqua octaua, tunc in Sabbatho legitur nona lectio de homilia Dominicæ vigesimæ tertię, & de ea fit commemoratio in laudibus cū antiphona, & oratione propria; & in missa pariter fit commemoratio Dominicæ vigesimæ tertię, cuius euangelium legetur in fine.

De Festis mensis Novembris. Cap. XXXIII.

De vigilia, & festo omnium Sanctorum.

S. l. a. c.
XX.

Vigilia omnium Sanctorum quæ die 31. Octobris celebratur, & si festum omnium Sanctorum incidat in secundā feriam, Sabbatho die 30. celebrabitur officium vigilię, quod ad Matutinum incipit, ac propterea altaris, ac celebrantium paramenta erunt violacea, & ad officium dicuntur preces feriales flexis genibus.

2 In die verò officium erit sollemne primæ classis secundi ordinis, & celebrabit Præpositus, vt proprio loco de festis primæ classis dictum est supra.

3 Post vespervas diei dicuntur in choro sollemniter vespere defunctorum, ac propterea sint in promptu pro celebrante stola, ac pluuiiale nigri coloris, pro altari verò palliolum nigrum, & pro celebrante in choro

puluinus pariter niger; cerei verò erunt ex cera communi.

De Commemoratione omnium fidelium defunctorum.

4 In die omnium Sanctorum post vespervas diei, dicto *Benedicamus Domino*. dicuntur vespere defunctorum statimque pulsantur campanę sono funebri tribus vicibus, & in altari aptatur palliolum nigrum, & celebrans deposito pluuiiali albo induit se stola nigra, ante ipsum autem apponitur puluinus niger, dum cantantur Psalmi omnes sedent vique; ad *Ps. Audiui vocem de celo*, &c. & tunc omnibus surgentibus celebrans induitur pluuiali nigro, & sic stat iunctis manibus dum cantatur *Magnificat*, postquam repetita antiphona, accedunt ceroferarij cum candelabris, & candelis cereæ cōmunis accensis, qui celebranti dum dicit versus, & orationem assistunt; post orationē, dicto à cantoribus *Requiescant in pace*, celebrans præcedentibus ceroferarijs recedit in Sacristiā, & in choro cantatur Completorium diei, & interim ab altari remouetur palliolum nigrum.

5 Si verò immediatē post Cōpletorium dicendū sit officium defunctorum celebrans ne recedat, sed ad totū officium assistit, ad Laudes verò eadē respectiue seruentur qua supra ad vespervas: seruando tamen circa horam officij defunctorum, vt rubrica statuit locorum consuetudo.

6 Immediatē post vespervas altaria ciborium, aulearia parietum, & reliqua omnia per ecclesiam paramentis nigris operientur, cerei omnes, & intortitia erunt cereæ communis, altaris verò ornatu erit simplex, inter candelabra verò vel nihil apponatur,

vel

vel si aliquid apponere palcuerit sint vascula cum ramis cipressinis, supra verò parietes eodē modo quo in altari candelabra cum candelis ceræ communis apponantur.

7 In medio ecclesiæ præparetur lectica mortuorū panno nigro cooperta, quod desuper crucis imaginē ex auro, vel serico rubeo intextā habeat; quod si non sit in eo intexta aptari poterit ad modum crucis, stola cum manipulo aurea, vel serica: circumcirca verò aptentur candelabra, vel alia instrumenta cum intortitijs pariter ceræ communis accendendis ad totum officium, & missam sollemnem, atq; etiam absolutionem ad tumulum.

8 Post signum salutationis Angelicæ vesperi tribus vicibus sono funebri campanæ pulsantur, similiter mane in aurora. Missæ priuatæ omnes erunt pro defunctis, excepta prima post horas, quæ erit de octaua conformis officio: summo mane in choro cantentur omnes horæ diei vsq; ad Nonam inclusivè; interim in altari apponatur palliolum album, & accendantur duæ candelæ ceræ albæ, post nonam verò immediatè dicitur missa de octava cū paramentis albis, in qua dicentur tres assignatæ orationes cū *Gloria*, & *Credo*.

9 Post horas celebrata missa diei, hora congrua tribus vicibus pulsantur campanæ sono funebri; omnibusq; in choro superpelliceis indutis convenientibus, dicitur officium mortuorum, in quo duplicatur antiphonæ, & cantores in medio chori dicent Inuiatorium; Psalmos verò in primis sedibus chori inferioris inchoabunt ibique etiam dicent versus, lectiones in medio chori à designatis à Magistro cæremoniarum singilla-

tim cantantur, quarum ultimam cætabit celebrans, interim in altari, supra parietes, & ad tumulum accenduntur omnes ceræ in cæmeterio pariter accenduntur candelæ, & lampades.

10 Dum dicuntur laudes celebrans cum ministris in sacristia induent se paramentis nigris, & circa finem laudum accedunt in chorum, vbi celebrans stans pluuiali indutus, altatibus ceroferarijs cum candelabris accensis, vt supra ad vespas dicitur verius, & orationem; post quam dicto a cantoribus, *℟. Requiescant in pace*, procedit ad celebrandam missam sollemnem, in qua seruatur omnia suis loco adnotata.

11 Si habendus est sermo, habeatur statim post missam ante absolutionem, & interim celebrans cū ministris sedeat in scamno à latere epistolæ capite cooperto, & post sermonem, vel si non habendus sit sermo post missam deposita casula, celebrans pluuiali induitur, & proceditur ad absolutionem ad tumulum modo peculiari libro processionū præscripto.

12 Post absolutionem ad tumulum, eodem ordine proceditur ad cæmeterium, quo cum peruentum fuerit cantoribus inchoantibus prolequetur chorus, Versus. *Qui Lazarum, &c.* & in fine imponitur, & benedicatur incensum, & circumcirca aspergitur, ac thurificatur cæmeterium modo in peculiari libro processionum præscripto, ac tandem dicta oratione. *Deus cuius miseratione, &c.* dicitur à catoribus, *℟. Requiescant in pace*, & eodem ordine quo venerat recedunt in sacristiam, ibiq; paramenta deponunt.

13 Si in ecclesia sint plura loca, quibus facienda sit absolutio, varia-

Sup.l.2.
XXVIII.

Rit. miss.
XIII. 3.

Sup.l.2.
XXVIII.
nu. 15. &
c. XXXIX

ri poterunt ad singula Responsorio, quæ ex nocturnis Defunctorum desumantur, & post singula aspergantur, ac thyrificentur sepulchra, ut supra, deinde dicantur versus, & in fine oratio quæ etiã variabitur, prout in libro processionum adnotatum est.

14 Post horam missarum omnia paramenta altaris erunt alba, conformia officio, de octaua, quod celebratur.

Const. p.
B.C.X.

15 Sequenti die quæ erit tertia, vel quarta Nouembris dicitur missa sollemnis cum Responsorio ad tumulum pro defunctis fratribus, erit autem Prima missa, in qua dicetur Oratio. *Deus venia largitor, & humana salutis amator, quasumus clementiam tuam, ut nostræ congregationis fratres, qui ex hoc seculo transferunt, &c.* eadem etiam oratio dicetur in missis priuatis, & absolutione ad tumulum.

16 Si tertia die post omnium fidelium commemorationem pro benefactoribus, ut decet, & laudabiliter consueuimus, sit celebrandum, eadẽ omnino seruentur; in oratione verò ubi pridie dictum fuit, *Ut nostræ congregationis fratres*, dicatur. *Ut nostræ Cōgregationis benefactores, &c.* Missa autem his diebus erit semper Prima, tum quia ea est sollemnior, tum etiam quia his diebus magis accommodata; ac tandem quia iuxta missalis rubricam, liberum est celebranti epistolam, & euangelium in missis defunctorũ permutare, &c.

De octaua omnium sanctorum.

17 Inter maiores octauas, ut testatur Baronius in martyrologio numeratur octaua omnium Sanctorũ, quæ duplici ritu in paramentis albis

celebratur, omnia, ut in die, exceptis lectionibus; & cōmemoratione sanctorum quatuor Coronatorum, quæ in primis Vesperis, & Laudibus fieri debet, pariter, & in missa. In secundis vesperis à Capitulo, de festo Dedicationis Basilicæ Saluatoris, cum commemoratione octauæ omnium sanctorum, & S. Theodori mart.

De sancto Martino.

18 Sancti Martini episcopi festũ die vndecima Nouembris duplici ritu in paramentis albis celebratur, cum commemoratione S. Mennæ martyris in primis vesperis, laudibus, & missa. Si hoc festum incidat in Dominicam vigesimam secundam post Pentecosten, quia eius secreta, *Da misericors Deus, &c.* est eadem cum secreta Dominicæ, mutari debet cum alia diuersa ex communi confess. Pont. & eius loco dicetur secreta. *Sancti tui, quasumus Domine &c.* Habet officium huius diei peculiare Antiphonas desumptas ex eius vita à Seuerio Sulpitio cōscripta.

De Dedicatione Basilicarum Petri, & Pauli.

19 Die 18. Nouẽbris ex antiqua traditione celebratur festum Dedicationis Basilicarum sanctorũ Apostolorum Petri, & Pauli duplici ritu in paramentis albis: omnia ex communi Dedicationis ecclesiæ, exceptis lectionibus, quæ habentur proprię in Breuiario Rom. In missa dicitur Credo, & in secundis vesperis fit cōmemoratio S. Pontiani.

De Festo Presentationis B. M. V.

20 Hoc festum antiquissimum, & celeberrimum.

celeberrimum fuit in Græcâ Orientali ecclesia, vt ex Patrum homelijs colligitur. Inde ad Gallicanas ecclesias dimanauit, ibique receptum fuit ex deuotione potissimû Caroli V. Francorum Regis anno Domini 1375. Tandem à Sixto V. renouatum, qui vt hac die 21. Nouembris duplici ritu celebraretur instituit anno Domini 1585. officium in Breuiario nouissime à Clemente 8. recognito est proprium, ac peculiare huius diei. Missa verò vt in missis votiuus Beatæ Virginis post Pentecosten, cum *Gloria*, & *Credo*, & in Præfatione, *Et se in presentatione*, &c. In secundis vespers fit commemoratio S. Cecilie.

De S. Cecilia virgine, & mart.

21 Antiquissimum sanctæ Cecilie virg. & mar. festum semiduplici ritu celebratur in paramentis rubeis, habet hoc festum peculiare officium, & proprias lectiones quod antiquitatem redolet, & spetialem erga hanc sanctam deuotionem indicat. In secundis Vespers à Cap. de S. Clemente, cum com. S. Cecilie, & S. Felicitatis mart.

De S. Clemente mar.

22 S. Clementis Romani Pontificis festum quod die 23. Nouembris celebratur proprium etiâ habet officium, quod pariter antiquitatem indicat, ad Matutinum nona lectio est pro S. Felicitate quæ est S. Greg. Pape eius etiam commemoratio fit ad Laudes, & Missam, & in secundis vespers fit commemoratio S. Chrysostomi. Color rubeus.

De S. Catharina virg. & mar.

23 S. Catharinæ virg. & mart. festum

sum die 25. Nouembris duplici ritu in paramentis rubeis celebratur. In secundis vespers fit commemoratio S. Petri Alexandrini.

De Festo Patroni, seu Titularis ecclesie. Cap. XXXIV.

Patroni, seu Titularis Festum sollemne est primæ classis, ac sollemniter, vt dictum est de festis primæ classis primi ordinis celebratur; ac propterea ante festum ecclesie parietes, laquearia, & pauimentum mudentur, atrium quoque ecclesie, & cæmeterium expurgetur, marmores expoliantur, lintheamina omnia pariter sint nitida: Altaris paramenta erunt pretiosiora, ornatus vndequeque sollemnis. Tribuna capellæ maioris, vbi commodè fieri potest paramentis sericeis, vel etiam auro intextis ornatur. reliqua omnia altaria sollemniter accommodentur.

2 Fores ecclesie ornentur herbis auro intextis, pauimentum etiam frondibus, myrtis alijsq; his similibus herbis odoriferis conspergatur: supra additum verò ecclesie piæ tantum sanctorum Imagines adhibeantur, quibuscunque profanis insignibus temotis.

3 Si ea die ecclesie sint concessæ Indulgentiæ appendatur ante fores tabella inaurata, cum sua inscriptione.

4 Si festum Patroni, seu Titularis incidat in diem, qua iuxta Breuiarij rubricas transferri debeat, officium ea die fiat de feria, seu Dominica currenti, & missa sollemnis post Primam erit de Dominica, dicta verò Tertia celebrabitur missa sollemnis de Sancto absq; vlla commemoratione feriæ, seu Dominicæ, vel diei

Sup. l. 2.
c. XX.

Rub. gen.
miss. VI.

curren-

currentis. Missæ verò priuatæ ob populi concursum dici poterunt de Sâcto cum commemoratione feriæ, seu Dominicæ currētis; & si de feria dicantur in ipsīs poterit fieri commemoratio sancti.

Rub. gen.
Br. XXVI.
9.

5 Ad Matutinum Lectiones 1. Noct. nisi propriæ sint assignatæ, erunt ex communi.

Rub. gen.
Br. VII. 1.

6 De Patrono, & Titulari ecclesiæ vel loci, iuxta Breuiarij Rubricas celebrari debet octaua, ac sumi officiū de communi, seruata tamen forma Breuiarij, nam lectiones primi Nocturni erunt ex scriptura currenti, secundi verò Nocturni sumuntur ex communi, quæ illi Sancto, de quo celebratur conueniant, at tertij Nocturni homelia semper erit ex euangelio, quod in missa legitur, & si in Breuiario variæ homeliæ eiusdem euangelij habeantur variari poterunt: In die verò octaua officium erit duplex, & eodem lectiones, quæ in die leguntur.

Rub. gen.
Breu. 1.

7 Si autem festum non sit Titularis sancti Ecclesiæ, sed Capellæ, seu altaris, paretur altare paramentis coloris conuenientis, atq; super altare sex, vel ad minus quatuor candelabra cū candelis, & inter ipsa vascula cum flosculis aptentur, tota autem die sint in ipso altari ad minus duæ candelæ accensæ: missæ autem etiā si dies sit impedita, & festum iuxta rubricas transferatur dici poterunt in eo tātum altari de sancto, vel saltem de eo fiat commemoratio.

8 Similiter vbi insignis aliqua sancti reliquia habetur, poterit in altari decenter ornato cum luminibus, & flosculis exponi, missæque in eo de sancto celebrentur cum *Gloria*, est enim illa missa de die, etiā si in missali non assignetur, nam ea dies est illi sancto Sacra.

De Patrono ciuitatis, vel loci.

9 Festum Patroni ciuitatis, vel loci iuxta rubricas est primæ classis, ac propterea sollemniter celebrabitur, vt dictum est de festis primæ classis, tertij tamen ordinis celebrabitur et de eo octaua iuxta loci consuetudinem, cui in hoc standum erit.

S. lib. 2.
c. XX.

10 Vbi plures sunt Patroni, tantum de principali sollemni ritu officium celebretur primæ classis.

Rub. gen.
Br. IV. 1.
Rub. gen.
Br. IX. 3.

11 De alijs sanctis de quibus in particularibus ecclesijs officium duplex celebratur, & si non sint Patroni principales, tantum quia patroni dicuntur, qui etiam plures iuxta rubricam esse poterunt, eorum officij erit duplex; tamen cum non sollemniter celebretur, Lectiones primi Nocturni erūt ex scriptura currētis.

Rub. gen.
Breu. 1.

De Festo Dedicationis Ecclesiæ. Cap. XXXV.

Pro ecclesia consecranda præparentur omnia, quæ in Pontificali Romano habentur, ac præterea prout in festis primæ classis primi ordinis dictum est apparatus erit pretiosior, pridie ieiunabitur, & Vesperæ erunt sollemnes de Dedicatione ecclesiæ duplici ritu. Reliquæ in altari recodendæ in aliquo sacello extra ecclesiam decenter ornato deponantur in capsula bene disposita cum luminibus; nostri superpelliceis induti ad excubias tota nocte ibi assistentes orationi deuotè vacent, ac per vices mutantur.

S. lib. 1.
c. XX.

2 Post consecrationē episcopi altare sollemniter ornetur prout in festis Paschæ, & Pentecostes. Missa erit sollemnis, totumq; officium, vt

in

in festis primæ classis primi ordinis celebrabitur : oratio erit propria, *Deus qui inuisibiliter, &c.* quæ etiā per totam octauam dicetur.

3 In die anniuerſaria quotannis officium erit ſollemne primæ claſſis, celebrabitur autem prout dictum eſt de feſtis primæ claſſis tertij ordinis.

4 Ad utraſq; Veſperas, & per Horas miſſarum ante cruceſ, quæ in die conſecrationis Oleo ſancto fuerunt inunctæ, candelæ accendantur.

5 Per totam octauam celebretur officium de dedicatione pariter, & miſſæ, in quibus dicetur *Gloria*, & *Credo, &c.*

F I N I S.

Impr. Petrus Ant. Ghibertus Locumtenens.

M. Cornelius Tiroboſcuſ Prædicatorum Ordinis Curia Archiep. Theol.

N E A P O L I,

Ex Typographia Io. Iacobi Carlini. M. DC. XIII.

INDEX RERVM SECUNDVM ALPHABETICVM ORDINEM DIGESTVS.

In quo primus numerus Librum, secundus Capitulum, tertius Capituli cuiusq;, quartus verò paginae numerum indicat.

A

Absolutiones ad Matutinū
à quo dici debeant, lib. 2.
c. 18. nu. 19. 86
Absolutio ad tumultum, l.
2. c. 28. nu. 15. 113
Absolutio à peccatis quo modo faciēda
sit, l. 2. c. 33. nu. 6. p. 119. Ab excom-
municatione quo modo danda, l. 2. c.
33. nu. 11. 119
Acolythis missa priuata quomodo in-
seruire debeat, l. 1. c. 16. num. 1. p. 20.
si coram Pralato in propria diocesi
ministret, l. 1. c. 16. n. 27. p. 24. in mis-
sa sollemni, l. 1. c. 17. nu. 1. pag. 25. in
missa sollemni pro defunctis, lib. 1. c.
18. nu. 1. p. 27. In absolutione ad tu-
mulum, ibid. n. 7. in exequiis, ib. n. 9.
Ad Vesperas, l. 1. c. 19. nu. 1. p. 29. In
missis quae cātātur sine ministris, l. 2.
c. 29. n. 1. p. 114. Ad aspersionē aquae
benedictae post Completorium, l. 2. c.
12. n. 1. p. 72. Ad sacram communio-
nem, l. 1. c. 16. nu. 16. pag. 24. & lib. 2.
c. 14. nu. 11. 123
Aduentus tempore ecclesiastica officia
initium sumunt, & qua eo tempore
fieri conuenit, l. 3. c. 1. nu. 1. 138
S. Agathae festum, l. 3. c. 10. nu. 2. 164
S. Agneis festum, l. 3. c. 2. nu. 13. 143
S. Agnetis festum, l. 3. c. 7. nu. 12. p. 169.
Secundo, ibid. nu. 23. 161
Altaria quomodo ornāda, lib. 1. c. 6. per
totum. p. 5. & lib. 2. c. 1. per totum.
pag. 55
Altaria denudanda in caena Domini,
& quomodo, l. 3. c. 7. nu. 30. 181
Altari cum celebratur nihil superfluum
super imponendum, l. 2. c. 26. nu. 34.
pag. 106
S. Ambrosij festum, l. 3. c. 2. nu. 8. 143

Ampulla pro missis celebrandis quales
esse debeant, & quomodo aptanda, l.
1. c. 11. nu. 2. pag. 11. quomodo pur-
ganda, ibid. nu. 9. 12
S. Anacleti festum, l. 3. c. 28. nu. 6. 213
S. Andrea Apostoli Vigilia, & festum,
lib. 3. c. 2. nu. 1. 141
Angeli custodis festum, lib. 3. cap. 31.
nu. 1. 221
S. Anna festum, lib. 3. c. 28. nu. 12. 214
Annunciationis festum, lib. 3. cap. 11.
nu. 4. 165
Antiphona quomodo cantanda, lib. 2.
c. 18. nu. 9. pag. 85. à quo inchoanda,
ibid. nu. 10. si coincidunt cum prin-
cipio Psalmi quid agendum, ibidem
nu. 11. 86
S. Antonij Abbatis festum, lib. 3. cap. 7.
num. 6. 157
S. Antonij de Padua festum, lib. 3. c. 27.
nu. 5. 210
S. Apollinaris festum, lib. 3. c. 28. nu. 9.
pag. 214
Aprilis mensis festa, lib. 3. cap. 21. nu. 1.
pag. 198
Aqua benedicta à quo fieri debeat, l. 1.
cap. 2. nu. 3. 2
Aspersio aquae benedictae in die Domi-
nico, quo modo fieri debeat, lib. 2. c.
12. nu. 1. pag. 72. post Completorium,
ibid. nu. 6. 73
S. Athanasij episcopi festum, lib. 2. cap.
22. nu. 2. 200
Augusti mensis lectiones, lib. 3. cap. 29.
nu. 1. pag. 215. festa, ibid. nu. 3.

B

Baldachinum supra tabernaculum
sanctiss. Sacramenti quomodo aptandū,
l. 2. c. 1. n. 12. p. 57. in processione san-
ctiss. Sacramenti, cuius coloris esse de-

† beat,

INDEX.

beat l. 3. c. 17. nu. 7. p. 178. & lib. 3. c. 26. nu. 8. pag. 207. à quibus deferendum, lib. 3. c. 17. nu. 23. p. 180. & l. 3. c. 26. nu. 8. 207
Baldacchino in ecclesia Episcopus utitur, l. 2. c. 15. nu. 3. 79
S. Barnabæ Apostoli festum, lib. 3. cap. 27. nu. 2. 209
S. Bartholomæi festum, lib. 3. c. 29. nume. 18. 218
S. Basilij festum, lib. 3. c. 27. nu. 6. 210
Benedictio candelarum, lib. 3. c. 8. n. 4. pag. 161
Benedictio cinerum, lib. 3. c. 13. per totum. 167
Benedictio noui ignis, lib. 3. c. 19. nu. 8. pag. 191
Benedictiones ad Matutinum à quo dici debeant, lib. 2. c. 18. nu. 20. 87
S. Bernardi Abb. festum, lib. 3. cap. 29. nu. 8. 217
Breuo quando, & quomodo utendum, lib. 2. c. 9. per totum. 68
S. Blasij mart. festum, lib. 3. c. 10. nu. 1. pag. 164
S. Bonauentura festum, lib. 3. c. 28. nume. 7. 214

C

Calices à quo, & quomodo accommodari debeant, lib. 1. c. 9. per totum. 9
Calices sacerdotes quomodo adaptare debeant, lib. 2. c. 26. nu. 30. 105
Calicem sacerdos quomodo gestare debeat, ubi supra, nu. 31.
Campana quando pulsari debeant, l. 1. c. 8. per totum, p. 16. ab episcopo benedicenda n. 1. in diebus ferialibus quò pulsanda, nu. 2. in diebus festis quò nu. 10. pro concione quomodo, nu. 9. in processionibus, nu. 8. In obitu fratru n. 18. In exequijs defuncti n. 20.
Cancelli quomodo disponi debeant, ante altare, lib. 2. c. 1. nu. 17. 58
Candela à quo & quomodo aptari debeant, lib. c. 13. per totum, p. 13. quãdo ex cera communi adhibenda, l. 1. c. 13. nu. 17. & 18. 14
Candelarum benedictio, & distributio in die Purificationis, lib. 3. c. 8. nu. 4. 161

Candela in anniuersario uicini ecclesia ante cruce accendenda, lib. 3. c. 35. nu. 4. pag. 228. pro officijs maioris hebdomade quales esse debeant, l. 3. c. 14. nu. 3. & 4. 174
Candelabra qualia esse debeant, l. 1. c. 13. nu. 21. pag. 14. in altari quomodo disponi debeant, l. 2. c. 1. nu. 10. 57
Candelabru triangulari pro hebdoma. iori quale esse debeat, l. 3. c. 14. nu. 2. pag. 174. ubi collocandum cum celebrantur officia, l. 3. c. 8. nu. 1. 176
Candelabrum pro cereo paschali, l. 3. c. 19. nu. 1. 190
Candelabra à ceroferarijs quomodo deferenda, lib. 1. c. 25. nu. 1. 36
Cantica quomodo cantari debeant, lib. 2. c. 18. nu. 8. 85
Cantores quomodo munus suum implere debeant, lib. 1. c. 33. per totum. 49
Capituli generalis tempore qua preces dici debeant, l. 2. c. 32. per totum, 117
Cathedra S. Petri Romæ, l. 3. c. 7. nu. 8. p. 158. Antiochia, l. 3. c. 10. n. 4. 165
S. Catherina festum, lib. 3. c. 33. nu. 23. pag. 226
S. Cecilie festum, l. 3. c. 33. nu. 22. 226
Celebrans. vide Sacerdos.
Cereus Paschalis, l. 3. c. 20. nu. 8. 196
Ceroferarij munus, lib. 1. c. 25. per totum. 36
Cborus quomodo disponi debeat, lib. 2. c. 1. num. 18. pag. 58. disciplina in eo seruanda, lib. 2. c. 2. per totum. 59
Cinerum benedictio, & impositio, lib. 3. c. 13. nu. 5. 168
Circumcisionis Domini festum, l. 3. c. 5. nu. 16. 153
S. Clementis festum, l. 3. c. 33. n. 22. 226
SS. Cleti, & Marcellini festum, lib. 3. c. 21. nu. 7. 199
Clerici quomodo sacristia inserviunt, l. 1. c. 3. per totum, p. 2. Altaria quomodo ornabunt, l. 1. c. 6. per totum, p. 5. Cõmunioni inserviunt, & quomodo l. 1. c. 8. per totum, p. 7. & l. 1. c. 16. n. 26. p. 24. & l. 2. c. 34. n. 11. p. 123. ampullas pro missis preparabunt, l. 1. c. 11. per totum, p. 11. indumenta sacerdotalia aptabunt, l. 1. c. 12. p. totum, pag. 12. Calices preparabunt, l. 1. c. 9. per totum, p. 9. hostiarum curã habebunt, l. 1. c. 10. p. totum, p. 11. Candelas

INDEX.

<i>conservabunt, lib. 1. c. 13. per totum, pag. 13. Lampadas concinnabunt, lib. 1. c. 14. per totum, pag. 15. Campanas pulsabunt, lib. 1. c. 8. per totum, p. 16. Missis priuatis inseruiens, l. 1. c. 16. per totum, pag. 20. Missis item sollempnibus, lib. 1. c. 17. per totum. In exequiis defunctorum, lib. 1. c. 19. per totum, pag. 29. In missis cantatis sine ministris, l. 2. c. 20. per totum, p. 29. ad asperersionem aqua benedicta, l. 1. c. 21. per totum, p. 30. Vide Acolythus, & Thuriferarius.</i>	
<i>Commemoratio Patroni, vel Titularis ecclesie quomodo facienda, lib. 2. cap. 18. nu. 40.</i>	88
<i>Commemoratio omnium fidelium Defunctorum, lib. 3. c. 33. nu. 4.</i>	223
<i>Commemoratio S. Pauli Apostoli, l. 3. c. 27. nu. 14.</i>	212
<i>Communio sacra. Vide Eucharistia.</i>	
<i>Conceptionis B. Virginis festum, l. 3. c. 2. nu. 8.</i>	143
<i>Concionatoris habitus, & dispositio, lib. 2. c. 8.</i>	81
<i>Concio si habeatur coram Pralato in propria diocesi, l. 2. c. 16. nu. 3. p. 81. Si intra missarum sollempnia, ibidem nu. 7. si in exequiis defunctorum, ibidem nu. 8. p. 82. in oratione 40. bonarum, ibidem nu. 9. in pasceat, ibidem nu. 10. in Pascha, ibidem nu. 11. tempore Paschali, & Dominicis per annum, ibidem. In lectionibus, ibidem nu. 12. In sermonibus priuatis, ibidem nu. 13.</i>	
<i>Conspicius quomodo celebrans uti debet, l. 2. c. 16. nu. 35.</i>	106
<i>Conuersiones Sacerdotis ad populum quomodo fieri debent, l. 2. c. 8. n. 13. 68</i>	
<i>Conuersionis Apostoli Pauli festum, lib. 3. c. 7. nu. 25.</i>	159
<i>SS. Cornelij, & Cypriani festum, lib. 3. c. 30. nu. 8.</i>	220
<i>Corporis Christi festum, lib. 3. cap. 26. per totum.</i>	205
<i>Corporalia qualia esse debeant, lib. 1. c. 9. nu. 11. pag. 10. Inter bursum optanda; vel etiam subius, lib. 1. c. 9. nu. 3.</i>	9
<i>Credentia quomodo accommodanda, lib. 2. c. 1. nu. 16.</i>	58
<i>Cruetis signum quomodo formandū, & quando, lib. 2. c. 6. per totum.</i>	65
<i>Crucis denudatio, & adoratio, lib. 3. c. 18. nu. 18.</i>	186
<i>Crucis inuentio, lib. 3. c. 22. n. 3. p. 200. exaltatio, l. 3. c. 30. nu. 6.</i>	219
<i>Custos ecclesie quid prestare debeat, l. 1. c. 5. per totum.</i>	4
<i>SS. Cypriani, Largi, & Smaragdi festū, lib. 3. c. 29. nu. 10.</i>	216
D	
<i>De collatio S. Io. Baptista, lib. 3. c. 29. nu. 10.</i>	218
<i>Dedicationis ecclesie festum, lib. 3. cap. 35. per totum.</i>	227
<i>Dedicatio Basilicarum Apost. Petri, & Pauli, lib. 3. c. 33. nu. 19.</i>	225
<i>Dedicatio S. Michaelis Archangeli, lib. 3. c. 30. nu. 12.</i>	220
<i>Defunctorum missa quomodo celebranda, lib. 2. c. 26. nu. 22. p. 104. officium, lib. 2. c. 38. nu. 4.</i>	130
<i>Defunctorum commemoratio, lib. 3. c. 33. nu. 4.</i>	223
<i>Diaconi munus in missa sollempni, l. 1. c. 29. per totum, p. 63. in missis pro defunctis, ibidem c. 30. pag. 147. In processionibus sanctissimi Sacramenti, ibidem c. 31. pag. 48. In nocte Natiuitatis Domini ad missam, l. 3. c. 4. nu. 11. p. 148. in benedictione, & processione candelarum, lib. 3. c. 9. nu. 10. p. 163. In benedictione cinerum, l. 3. c. 13. nu. 6. & 7. & in missa feriali in quadragesima, lib. 3. c. 13. nu. 13. pag. 169. in passione, l. 3. c. 14. nu. 23. pag. 173. fer. 5. in cena Domini, l. 3. c. 17. nu. 17. p. 179. Ad mandatum, ibidem nu. 35. p. 183. In pasceat, l. 3. c. 18. p. totum, p. 183. In benedictione ignis Sabb. sancto, l. 3. c. 19. nu. 5. p. 190. In praconio, ubi sup. n. 11. p. 192. In processione Corporis Christi, lib. 3. c. 26. nu. 4.</i>	206
<i>Dignorum coniunctio, & disunctio, l. 2. c. 8. nu. 7. & 8.</i>	67
<i>Disciplina in choro seruanda, lib. 2. c. 2. per totum.</i>	59
<i>Diuina officia quomodo celebranda, lib. 2. c. 18. per totum.</i>	84
<i>Dñicis diebus qño sit facienda asper-sio aqua benedicta, l. 2. c. 12. p. totum. 72</i>	
<i>Dominicis diebus Vespera quomodo celebranda, lib. 2. c. 21. per totum, p. 94. & c. 24. per totum.</i>	99

INDEX.

Dominica Aduentus, lib. 3. c. 1. nu. 6. 139. & 141.
16. & 17.
Dominica infra octauam Natiuitatis Domini, lib. 3. c. 5. nu. 11. 152
Dominica post Epiphaniam, lib. 3. c. 6. nu. 14. 156
Dominica Septuagesima, lib. 3. c. 12. per totum, pag. 166. *Dominica Quadregesima*, ibid. c. 13. nu. 14. pag. 169. *Dominica Palmarum* lib. 3. c. 14. per totum, pag. 170. *Dominica in Albis*, lib. 3. c. 20. nu. 9. 197
Dominica post Pentecosten, lib. 3. c. 25. per totum. 204
S. Dominici festum, lib. 3. c. 29. n. 7. 216
Duplicia quomodo celebrentur, lib. 2. c. 23. per totum. 100

B

E *Ecclesia custodis munus*, lib. 1. c. 3. per totum. 4
Ecclesia ianua qua hora aperiri, & obseruari debeant, lib. 1. c. 5. nu. 4. & 5. pag. 4. diebus sollempnioribus ne claudantur, lib. 1. c. 5. nu. 5. 4
Ecclesia collegiata qua nam dicantur, lib. 2. c. 26. nu. 5. 102
Epiphania festum, lib. 3. c. 6. per totum pag. 154. *Octaua*, ibid. nu. 5.
Eucharistia quomodo custodienda, lib. 1. c. 2. nu. 2. pag. 2. *Quomodo ministranda*, lib. 1. c. 17. per totum, pag. 6. & lib. 2. cap. 34. per totum, pag. 121.
Infirmis quomodo ministranda, lib. 2. c. 35. per totum, pag. 126. *Monialibus quomodo ministranda*, lib. 2. c. 34. nu. 17. 124
Exequia religiosorum, lib. 2. cap. 38. & 39. per totum. 130. & 131
Exequia secularium, lib. 2. c. 40. per totum, pag. 133. *paruulorum*, ibid. cap. 42. per totum, pag. 136. *absente corpore*, ibid. c. 41. per totum. 136
Extrema unctio quomodo ministranda, lib. 2. cap. 36. per totum. 127

F

SS. F *Abiani, & Sebastiani festum*, lib. 3. c. 7. nu. 10. 158
Februarii mensis festa, lib. 3. c. 8. 161
Ferialia officia, l. 2. c. 19. per totum. 85

Feria quarta Cinerum officium, lib. 3. c. 13. nu. 3. 167
Feria quinta in Cena Domini, lib. 3. c. 17. per totum. 178
Feria sexta in Parasceue, lib. 3. c. 18. per totum. 183
Festorum celebratio, lib. 2. cap. 20. per totum. 92
Festis diebus Vespera quomodo celebranda, lib. 2. c. 21. per totum. 94
Festa prima classis in partes diuiduntur tres, lib. 2. c. 20. nu. 2. 93
Festa Beate Virginis peculiari sollempnitate celebranda, lib. 2. c. 20. nu. 6. pag. 93
Festa tempore Aduentus occurrentia, lib. 3. cap. 2. per totum, pag. 141. *post Natiuitatem, usq; ad Epiphaniam*, lib. 3. c. 5. per totum, pag. 150. *tempore Paschali*, lib. 3. cap. 20. nu. 14. pag. 198. *mensis Ianuario*, lib. 3. c. 7. pag. 157. *Februario*, lib. 3. c. 8. pag. 161. *Martio* c. 11. pag. 165. *Aprili* c. 21. pag. 198. *Mai* c. 22. pag. 200. *Iunio* c. 27. pag. 209. *Iulio* c. 28. pag. 212. *Augusto* cap. 29. pag. 215. *Septembri* c. 30. pag. 218. *Octobri*, c. 31. p. 221. *Novembri* c. 33. 222
Festum Patroni, vel Titularis, lib. 3. c. 34. per totum. 226
Festum Dedicationis Ecclesia, lib. 3. c. 35. per totum. 227
Flosculi inter candelabra in sollempnitatibus aptandi, lib. 2. cap. 2. nu. 11. pag. 57
Flora, & herba conspergenda in sollempnitatibus, lib. 3. cap. 34. num. 2. pag. 226
Fontes pro manuum lotionem in sacrificia, lib. 1. c. 3. nu. 3. 4
Fontes aqua benedicta in ecclesia, l. 1. c. 3. nu. 4. 4
Fires ecclesia quando aperienda, & claudenda, lib. 1. c. 5. nu. 4 & 5. 4
S. Francisci de Paula festum, lib. 3. c. 21. nu. 2. 108
S. Francisci confessoris festum, lib. 3. c. 31. nu. 3. 221

G

G *Eructuendi religiosus usus*, lib. 2. c. 4. nu. 1. 61

Genu.

INDEX.

<i>Paschale tempus</i> , l. 3. c. 22. nu. 10.	197
<i>Paramenta sacra quomodo disponenda</i> , lib. 1. c. 12. per totum, pag. 12. eorum qualitas, & usus, lib. 2. c. 11. per totum.	70
<i>Parasceme quomodo celebranda</i> , lib. 3. c. 18.	183
<i>Parietes ante altare maius quomodo aptandi</i> , lib. 2. c. 1. nu. 15. pag. 58. qñ in eis cerei sunt accendendi, l. 2. c. 20. nu. 2. pag. 93. & c. 22. nu. 1. pag. 97. & lib. 3. c. 4. nu. 4. pag. 147. & cap. 8. nu. 4. p. 176. & c. 33. nu. 6.	223
<i>Patroni commemoratio quomodo fieri debeat</i> , lib. 2. c. 18. nu. 40.	88
<i>Patroni festum quomodo celebrandū</i> , lib. 3. c. 34. per totum.	226
<i>Patroni Civitatis, vel loci festum</i> , l. 3. c. 34. nu. 9.	227
<i>S. Pauli primi eremita festum</i> , lib. 3. c. 7. nu. 4.	157
<i>S. Pauli Apostoli conuersio</i> , lib. 3. c. 7. nu. 15. pag. 159. Commemoratio, l. 3. c. 27. nu. 14.	212
<i>Pax in missa sollempni quomodo dari debeat clericis</i> , lib. 2. c. 14. n. 1. p. 78.	
<i>Principibus secularibus, vel etiam Prælati ecclesiasticis</i> , ibidem nu. 3.	
<i>Pœnitentia Sacramentum quomodo ministrandum</i> , l. 2. c. 33 per totū.	118
<i>Pentecostes Vigilia, & festum</i> , lib. 3. c. 24. per totum.	203
<i>Pectoris percussiones quomodo & quando fieri debeant</i> , l. 2. c. 7. per totū.	66
<i>Pedum lotio feria quinta in cœna Domini facienda</i> , l. 3. c. 17. nu. 31.	182
<i>S. Petri cathedra Romæ</i> , lib. 3. c. 7. nu. 8. p. 158. Antiochiæ, l. 3. c. 10. nu. 4.	165
<i>S. Petri mart. festum</i> , l. 3. c. 21. n. 8.	199
<i>S. Petri, & Pauli festum</i> , lib. 3. c. 27. nu. 13.	212
<i>S. Petri ad Vincula festum</i> , lib. 3. c. 29. nu. 3.	211
<i>S. Petri, & Pauli Basilicæ Dedicatio</i> , lib. 3. c. 33. nu. 19.	225
<i>S. Philippi, & Iacobi festum</i> , lib. 3. c. 22. nu. 1.	200
<i>Picula quando utendum, & quomodo</i> , lib. 2. c. 9. nu. 13.	169
<i>Planeta quando utendum</i> , lib. 2. c. 21. nu. 1.	170
<i>Planetis plicatis quomodo, & quando utendum</i> , l. 2. c. 11. nu. 10. & c.	171
<i>Pluviali quando utendum</i> , lib. 2. c. 11. nu. 8.	71
<i>Pollices, & indices, quādo & quomodo coniungendi</i> , lib. 2. c. 8. nu. 7.	67
<i>S. Polycarpi mar. festum</i> , lib. 3. c. 7. nu. 21.	160
<i>Præconium quomodo cantandum</i> , l. 3. c. 19. nu. 10.	192
<i>Prælati quomodo in nostris ecclesijs si ipsi debeant</i> , lib. 2. c. 15. nu. 1. p. 79.	
<i>Si concioni intersint quid agendum</i> , ibid. nu. 3. <i>Si missa sacrificio</i> , ibidem nu. 4. <i>extra diœcesim quomodo tractandi</i> , ibid. nu. 8.	80
<i>Præsentationis B. Virginis festum</i> , lib. 3. c. 33. nu. 20.	225
<i>Præparatio Sacerdotis ad missam</i> , lib. 2. c. 26. nu. 27.	105
<i>Præparanda pro communicando infirmis</i> , lib. 2. c. 35. nu. 1. pag. 126. <i>pro extrema unctione</i> , l. 2. c. 36. n. 1. p. 127.	
<i>pro exequijs defunctorum</i> , l. 2. c. 40. nu. 2. pag. 133. <i>pro festiuitate, & officijs Nat. Dom.</i> l. 3. c. 3. nu. 1. p. 144.	
<i>pro processione candelarum</i> , l. 3. c. 8. nu. 4. pag. 161. <i>pro officio fer. 4. cin.</i> l. 3. c. 13. nu. 3. pag. 167. <i>pro celebrandis officijs maioris hebdom.</i> lib. 3. cap. 14. per totum, pag. 174. <i>pro officio Sabb. sancti</i> , lib. 3. c. 19. nu. 1.	190
<i>Præces in officio feriali dicenda</i> , lib. 2. c. 18. nu. 26. pag. 87. <i>In maiori hebdom.</i> ibid. nu. 27. <i>in officio defunctorum</i> , ibid. nu. 28. <i>post Psal. grad.</i> ibid. nu. 29. pag. 88. <i>post Litanias</i> , ibid. n. 30. <i>tempore capituli gen.</i> ibid. nu. 32. <i>pro gratiarum actione</i> , ibid. nu. 33. <i>tempore paschali</i> , ibid. nu. 34.	
<i>Processiones quomodo celebranda</i> , l. 2. c. 17. per totum.	82
<i>Processio, in qua adest Prælatus, cum transit ante fores ecclesiæ, quid agendum</i> , lib. 2. c. 15. nu. 9.	80
<i>Processio alterius ecclesiæ si in nostris ecclesijs ingrediatur quid agendum</i> , lib. 2. c. 15. nu. 10.	80
<i>Processio in oratione 40. horarum</i> , lib. 2. c. 31. nu. 8. pag. 116. <i>candelarum</i> , lib. 3. c. 9. per totū, pag. 163. <i>Palmarum</i> , l. 3. c. 14. nu. 14. pag. 172. <i>fer. 5. in cœna Domini</i> , lib. 3. c. 17. nu. 21. p. 180. <i>fer. 6. in parasc.</i> l. 3. c. 18. n. 24. pag. 187. <i>Sabb. sancto</i> , l. 3. c. 19. nu. 9.	

pag.

I N D E X.

pag. 191. In Litanys maioribus, l. 3. c. 21. nu. 3. p. 199. in litanys minori-
bus, lib. 3. c. 23. nu. 1. p. 201. In festo
Corporis Christi, l. 3. c. 26. n. 1. p. 206.
In exequijs defunctorum, l. 2. c. 38.
nu. 1. p. 130. & c. 39. p. 131. & c. 40.
nu. 4. p. 134. & c. 41. & 42. In com-
m. fid. defuncti, l. 3. c. 33. n. 11. 224
Prophetia in Sabb. sancto quomodo ca-
tandae, l. 3. c. 19. n. 14 p. 191. In vigi-
lia Pent. l. 3. c. 24. nu. 6, 203
Psalmi quomodo cantandi, lib. 2. c. 18.
nu. 6, 85
Psalmi graduales, & penitenciales, lib.
2. c. 19. nu. 27. 92
Psalmodia in choro quomodo perfici-
da, lib. 2. c. 2. nu. 7 60
Pulpitum quo loco, quomodo aptari
debeat, l. 2. c. 16. nu. 1. 80
Pulvini altaris a quo aptari, cuiusue
coloris esse debeant, l. 1. c. 12. n. 2. 13
Purificatoria singulis sacerdotibus de-
signanda, l. 1. c. 9. nu. 8. p. 10. Quomo-
do lauanda ibid. nu. 9. quomodo af-
servanda, ibid. nu. 10.
Purificationis B. Virginis festum, lib.
3. c. 8. per totum. 161
Pyxides quales esse debeant, l. 1. c. 7. n.
2. p. 6. quomodo purificanda, ibid. n. 4. 7

Quadragesima tempus, lib. 3. c. 13.
nu. 1. pag. 167. FERIA Quad. ibid.
nu. 14. 269
Quadragesima ferijs qua hora vespera
sint celebranda, l. 1. c. 15. nu. 26. 20
Quadragesima horarum celebratio, l. 2.
c. 31. per totum. 115
Quarta feria cinerum, l. 3. c. 13. n. 3. 167
Quarta feria maioris heb. lib. 3. cap. 16.
per totum. 176
Quatuor tempora Decembris, l. 3. c. 1.
nu. 19. p. 141. Pentecostes, lib. 3. c. 24.
nu. 10. p. 204. Septembris, lib. 3. c. 30.
nu. 1. 218
Quinquagesima, l. 3. c. 12. nu. 4. 266

Responsoria post lectiones quomo-
do dicenda, l. 2. c. 18. nu. 14. p. 88.
Responsoria brevia, ibid. nu. 17.
Reuerentie quomodo fieri debeant. Vide sup.
Genuflectiones, & Inelinationes.
Rogationes ante festum Ascensionis quo-
modo celebranda, l. 3. c. 23. per totum. 201

S. Romualdi Abb. festum, lib. 3. cap. 10
nu. 3. 164

S

Sabbati sancti officium, lib. 3. c. 19.
per totum. 190
Sacerdos sacram. communionem mini-
strans, lib. 1. c. 7. per totum. p. 6. In-
tra missarum sollemniam quomodo mi-
nistrabit eucharistia, l. 2. c. 34. per to-
tum, p. 111. in missis pruatatis, ibidem
nu. 9. p. 122. In fine missae, ibid. n. 12.
p. 123. infirmis per modum viatici,
l. 3. c. 35. per totum, p. 126. causa de-
uotionis, ibid. nu. 6. p. 127. praemissae
sacramentum quomodo ministrabit,
l. 2. c. 33. per totum, p. 118. extremam
unctionem, l. 2. c. 36. per totum. 127
Sacerdos pruatim celebrans, l. 2. c. 26. per
totum, p. 101. quomodo se preparabit,
ibid. nu. 27. pag. 105. quomodo legere
debet missam, ibid. nu. 37. p. 104. Co-
ram Praefato, lib. 2. c. 15. nu. 4. 79
Sacerdos sollemniter celebrans, lib. 2. c.
27. per totum, pag. 109. si sollemniter
pro defunctis, lib. 2. c. 28. per totum,
pag. 112. si sine ministris, lib. 2. c. 29.
per totum, p. 114. Ad vesperas diebus
diebus festiuis, l. 2. c. 21. per totum,
p. 94. Ad matutinum sollemne, l. 2.
c. 22. per totum, p. 97. Infra Hebdo-
madam, l. 1. c. 34. per totum, p. 52. post
completorium ad asperersionem aquae
benedictae, l. 2. c. 12. nu. 1. pag. 72. Ad
incensationem altaris, l. 2. c. 13. nu. 1.
p. 74. Ad exequias defunctorum, l. 2.
c. 38. 130
Sacerdos quando stola uti debeat, l. 2.
c. 11. nu. 2, 70
Sacramenta quomodo administranda,
lib. 2. c. 33. per totum. 118
Sacrifista qualis eligendus, & quid eius
munus, l. 1. c. 2. per totum. 2
Sacrifista clerici inferuiunt deputati, l.
1. c. 3. per totum, p. 2. etiam laicus de-
putatus, lib. 1. c. 4. per totum. 3
Scopus mittere debet ecclesiae a clericis,
quando, & quomodo, l. 1. c. 1. n. 6. p. 2
S. Sebastiani festum, l. 3. c. 7. n. 10. 158
Secreto in missa, qua dici debeant, lib. 2.
c. 16. nu. 43. 103
Sedendum in choro quomodo, & quan-
do, l. 2. c. 3. per totum. 60
Semiduplex officium, l. 1. c. 25. n. 4. 100

Septem

INDEX.

<i>Septem Fratrum festum</i> , l. 3. c. 28. n. 4. pag.	213	<i>Tabella borarum</i> , ac pulsationis can- panarum, l. 1. c. 16. nu. 26.	18
<i>Septuagesima</i> , l. 3. c. 12. nu. 1.	166	<i>Tabella ministrorum pro Dominica</i>	
<i>Sepulchrum</i> , (quod dicunt) quomodo construendum, l. 3. c. 15. nu. 1.	174	<i>Palmarum</i> , l. 3. c. 13. nu. 30.	174
<i>Sepultura Religiosorum</i> , lib. 2. c. 39. per totum, p. 131. <i>secularium</i> , lib. 2. c. 40. per totum, p. 133. <i>parvulorum</i> , lib. 2. c. 42.	136	<i>Tabella eorum</i> , qui in officiis maioris hebdomada sunt ministraturi, l. 3. c. 14.	175
<i>Septembri mense</i> qua lectiones legi de- beant, lib. 3. c. 39	218	<i>Tabula qua loco campanarum utimur</i> in maiori hebdomada, qualis, l. 1. c. 14. nu. 9. pag.	174
<i>SS. Simonis, & Iudae festum</i> , l. 3. c. 31. nu. 5.	222	<i>Tabernaculum supra altare</i> quomodo collocandum, l. 2. c. 1. nu. 6.	56
<i>Simplicia officia</i> quomodo celebranda, l. 2. c. 25. nu. 5.	100	<i>Tabernaculum gestatorium</i> quale esse debeat, l. 1. c. 7. nu. 3.	6
<i>SS. Soteris & Caij festum</i> , lib. 3. c. 21. nu. 4.	199	<i>S. Thoma Apostoli Vigilia, & festum</i> l. 3. c. 2. nu. 15. & 16.	144
<i>S. Stanislai mar. festum</i> , l. 3. c. 22. nu. 8. pag.	201	<i>S. Thoma Cantuariensis festum</i> , l. 3. c. 5. nu. 9.	152
<i>S. Stephani protomar. festum</i> , lib. 3. c. 5. nu. 1. p. 150. <i>Inuentio</i> l. 3. c. 29. nu. 6. pag.	216	<i>S. Thoma Aquinatis festum</i> , l. 3. c. 11. nu. 1. p. 165. <i>Translatio Neap.</i> l. 3. c. 7. nu. 9.	158
<i>St. la quando utendum</i> , l. 2. c. 11. nu. 2. & 3. p. 70. <i>Quomodo aptanda</i> , ibid. nu. 4. & 5.	71	<i>S. Timothei festum</i> , l. 3. c. 7. nu. 14.	159
<i>Subdiaconi nomen, & munus</i> , l. 1. c. 26. per totum, pag. 36. <i>In missa sollemni</i> quomodo ministrabit, ibid. nu. 2. <i>pro</i> <i>defunctis</i> , l. 1. c. 27. per totum, p. 42.		<i>Thus in thuribulum imponendum</i> quale esse debeat, l. 2. c. 13. nu. 2. p. 74. <i>quan</i> <i>do benedicendum</i> , ibid. nu. 4. <i>quomo</i> <i>do ministrandum</i> , ibid. nu. 6.	
<i>In exequiis</i> , ibid. n. 10. <i>In missis</i> , qua cantantur sine ministris, lib. 2. c. 19. nu. 5. pag. 115. <i>In processionibus</i> , l. 2. c. 17. n. 2. p. 82. <i>in processione cande-</i> <i>larum</i> , lib. 3. c. 9. nu. 1. & 2. p. 163. <i>in</i> <i>processione palmarum</i> , l. 3. c. 14. nu. 14 p. 171. <i>in processione in cena Do-</i> <i>mini</i> , l. 3. c. 17. nu. 23. p. 180. <i>in para-</i> <i>fecue</i> , l. 3. c. 18. nu. 24. p. 187. <i>in pro-</i> <i>cessione Sabbati sancti</i> , l. 3. c. 19. n. 9. & 10. p. 191. <i>In litanis maioribus</i> , l. 3. c. 21. n. 5. p. 199. <i>In festo corporis</i> <i>Christi</i> , l. 3. c. 26. nu. 13.	207	<i>Thuribulum quale esse debeat</i> , lib. 2. c. 13. nu. 22. pag. 34. <i>quomodo a mini-</i> <i>stro porrigendum</i> , ibid. nu. 13.	76
<i>Supellex ecclesie</i> quomodo custodienda, lib. 1. c. 3. nu. 3.	3	<i>Thuriferarius in missa sollemni</i> , l. 1. c. per totum pag. 31. <i>In missis, & exe-</i> <i>quijs defunctorum</i> , l. 1. c. 23. nu. 1. p. 34. <i>Ad Vesperas sollemnes</i> , l. 1. c. 24. per totum.	35
<i>Superpelliceis quando utendum</i> , lib. 2. c. 10. per totum.	70	<i>Thurificatio quomodo facienda</i> , lib. 2. c. 13. per totum, p. 74. <i>Sanctissimum</i> <i>Sacramentum cum est expositum</i> quomodo thurificandum, ibid. nu. 5. <i>Altare</i> , ibid. nu. 8. 9. & 10 p. 75. <i>re</i> <i>liquia</i> ibid. nu. 11. pag. 76. <i>quoties in</i> <i>missa</i> , ibid. nu. 16. <i>oblata</i> , ibid. nu. 17. <i>celebrās ad missam</i> , ibid. n. 18. p. 77. <i>ad Vesperas</i> , ibidem num. 21. <i>In ele-</i> <i>uatione sanctissimi Sacramenti</i> , ibi- dem nu. 19. <i>in processione Sacramen-</i> <i>ti</i> , ibidem nu. 25. p. 78. <i>Pralati</i> , ibid. nu. 22 p. 77. <i>Principes</i> , ibid. n. 23. 77	
<i>S. Sylvestri festum</i> , lib. 3. c. 5. nu. 4. pag. 152. <i>in propria ecclesia quomodo ce-</i> <i>lebrandum</i> , ibid. nu. 15.	153	<i>Thurificandi quomodo se gerant</i> , l. 2. c. 13. nu. 24.	78
T		<i>Thymiamateria cum aromatibus quā-</i> <i>do apponi in ecclesia debet</i> , l. 2. c. 10. nu. 2. pag. 93. & l. 2. c. 31. nu. 1. p. 116. & lib. 3. c. 3. nu. 12.	146
<i>Tabella pro missis celebrandis per</i> <i>sacristam ordinanda</i> , l. 1. c. 2. nu- me. 4.	2		

INDEX.

V

Versus quomodo cantandi, lib. 2.
c. 18. nu. 14. 86

Vespera qua hora singulis temporibus
celebrari debeant, l. 1. cap. 16. nu. 26.
p. 20. diebus serialibus quomodo ce-
lebranda, lib. 2. c. 19. nu. 2. 89

Vespera B. Virginis, ibid. nu. 4. diebus
festis quomodo celebranda, lib. 2. cap.
21. per totum, pag. 94. tempore qua-
dragesima qua hora dici debeant, l.
3. c. 13. nu. 14. pag. 169. Sabbato san-
cto quomodo celebranda sollempniter
l. 2. c. 19. num. 25. pag. 194. quomodo
eadem die priuati dici debeant, ibid.
nu. 29. pag. 195. In festo sanctissimi
corporis Christi quomodo sollempni-
ter celebranda, l. 3. c. 26. n. 15. & 16.
pag. 208. In celebratione quadra-
gesima horarum, l. 2. c. 31. nu. 12. 117

Vespera defunctorum sollempnes, lib. 2.

c. 38. nu. 4. p. 130. & lib. 3. c. 33. nu. 4.
pag. 223

Vigilia S. Andrea, lib. 3. c. 2. nu. 1. pag.
141. S. Iho. Apost. ibid. nu. 15. p. 144.

Natalis Domini, lib. 3. c. 3. per totum,
pag. 144. Epiphania, l. 3. c. 6. nu. 20.
p. 154. Ascensionis, l. 3. c. 23. nu. 1. pag.
202. Pentecostes l. 3. c. 24. nu. 1. pag.
203. S. Io. Bapt. l. 3. c. 27. nu. 7. p. 210.
S. Apost. Petri, & Pauli, l. 3. c. 27.
nu. 12. pag. 211. S. Iacobi, l. 3. cap. 28.
nu. 10. pag. 214. S. Laurentij, lib. 3. c.
29. nu. 11. pag. 217. Assumptionis B.
Virginis, ibid. n. 13. S. Bartholomaei,
ibid. nu. 18. pag. 218. SS. Simonis, &
Iuda, lib. 3. c. 31. nu. 5. pag. 222. Om-
nium Sanctorum, l. 3. c. 33. n. 1. 223

SS. Vincentij, & Anastasij festum, l. 3.
c. 7. nu. 13. 159

Visitationis B. Virginis festum, lib. 3.
cap. 28. nu. 2. 213

FINIS INDICIS.

Laud Deo, ac Beatissima semper Virgini.

Errata grauiora sic corriguntur. Leuiora ex te, Lector, emendaueris.

fol. 5. col. 2. lin. 20. catatis sollempnib. 9. 2. 32. catata sollempni, 39. Bursā & velū nigrū Bursa & velo
nigro, 11. 1. 11. Anitij Aniceti 13. 2. 20. deposita disposita 16. 1. 15. cap. XVI. cap. XV. 25. 1. 21. & 24.
catata sollēni 27. 2. 18. & 20. catatis sollēnib. 31. 2. 11. catata sollēni 32. 2. 22. dextris a dextris 34.
1. 15. & 17. cantatis sollempnibus 39. 1. 27. celebrans celebranti 42. 1. 2. cantatis sollempnibus 42. 1.
39. Acille ac ille 48. 1. 1. oblatam ostiam oblata ostia, 2. ministra ministrat 49. 2. 28. eum cum 54. 1.
17. Dñe Deus 65. 1. 7. Reueritur reuertitur 32. reperitur repetitur 36. potest post 68. 2. 2. appro-
pinquntibus appropinquantibus 82. 2. 30. sono concios sono concilio 88. 2. 41. commemorio cō-
memoratio 92. 1. 18. respice quæsumus respice In seruos tuos 92. 1. 11. ministeriorum ministrorū
94. 2. 24. ex arduo se Inclinat ex ordine se Inclinat 98. 2. 29. manebit manebunt 99. 1. 29. cantata
cantatur 101. 2. 6. & si videtur & si iusta 32. de missa sollempni de missa priuata 115. 1. 37. sacerdo-
tium sacerdotum 116. 1. 4. Demæ reliquæ 118. 2. 31. post comendans dele est 119. 1. 6. patenam
paterne 120. 2. 39. rigore vigore 131. 2. 24. cruci profunde; Inclinat Sacerdos cruci profunde In-
clinat; sacerdos 142. 1. 4. tertia de Spiritu sancto tertia de Beata Virgine 7. secunda de Spiritu
sancto tertia de Beata Virgine. secunda de Beata Virgine tertia ecclesia vel pro Papa 243. 2. 2.
post venerit adde in 144. 1. 7. in pro 145. 2. 2. post ac stolam adde cum 146. 2. vltima thimaterijs
thimiamaterijs 152. 2. 28. post prout adde in 158. 1. 29. exoluerat exoleuerat 169. 1. 43. dunicella
Tunicella 177. 2. 8. & 13. presbyterum presbyterium 181. 1. 19. Incensatum: fuerit Incensatum
fuerit: 182. 1. vltima. Ante duo dele cum 184. 1. 42. superpelliceos superpelliceis 190. 2. 29. post
manipulo adde dalmatica 194. 2. 2. Incedit Inciderit 9. persequitur prosequitur 18. elequitur pro-
sequitur 198. 2. 7. ministrorum minimorum 200. 1. 40. die 2. Iunij die 2. Maij 206. 2. 24. ministrans
ministrat 208. 2. 43. sanctissimum sanctissime 110. 1. 34. commemorantibus commemorationibus
115. 2. 21. commemorationum communionem 232. 1. 10. de Præcepto. Missa sollempnis seruatur
celebrabitur, de præcepto seruatur. Missa sollempnis celebrabitur.

6925

1/10/66

